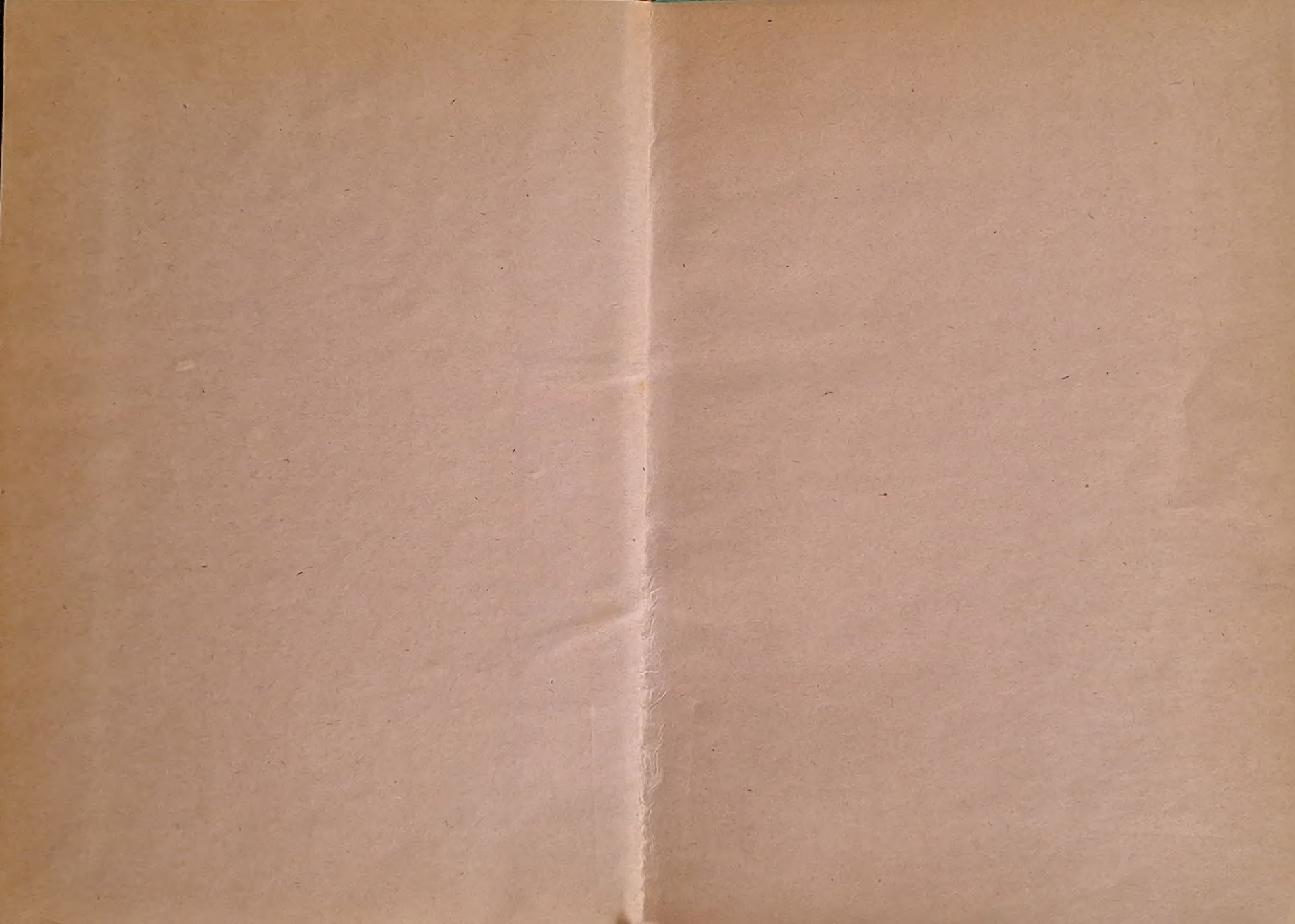
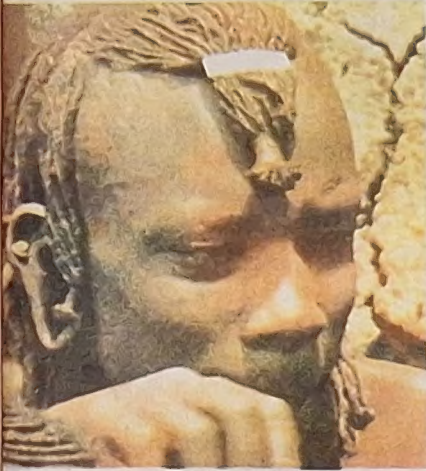

**BÜYÜK
COĞRAFYA
ANSİKLOPEDİSİ**

BÜYÜK COĞRAFYA ANSİKLOPEDİSİ

BÜYÜK COĞRAFYA ANSİKLOPEDİSİ

Genel Müdür:
MUHİTTİN KÂZIMOĞLU

Yönetmen:
MEHMET İLKORUR

Yönetmen Yardımcısı:
NÜKHET İZET

Dilimize Çevirenler:
**ZEYNEP ARUOBA • BERNA ERTUNA
KEZBAN AKÇALI • ZEKİ OKAR
ŞULE SAKIZLIOĞLU**

Grafik Düzen:
AYSEL UĞUR

Teknik Danışmanlar:
**YETKİN ALDINÇ
MEHMET YALAZI**

İşletme Müdürü:
ALİ NAZIM ONARAN

Ofset Hazırlama ve Baskı:
**Milliyet Yayın A.Ş. Ayazağa
Ofset Tesisleri**

Yayın Hakkı (Copyright):
Milliyet Yayın A.Ş.

BAŞLARKEN...

GÜNÜMÜZÜN iletişim ve ulaşım araçları Dünya'nın bilinmez yanlarını evlerimizin içine dek getiriyor. Ama biz Dünya'yı ne kadar tanıyoruz? Çok ünlü çok güncel yerlerin dışında bilmediklerimiz, bildiklerimizden fazla değil mi? Bugün uzayın keşfine yönelen insanoğlu, çağdaşlığın bir gereği olarak dünyasının her köşesini tanımak zorunda değil mi? Dünya ülkeleri, siyasal, toplumsal, ekonomik yapılarıyla büyük bir çeşitlilik gösteriyor. Bu ülkeleri coğrafi konumları içinde ele almak, tüm boyutlarıyla değerlendirmek gerekmez mi?

Kısacası, günümüzün insanı artık 'coğrafya'yı çok iyi bilmek zorunda. Hatta yarının insanı için, coğrafyanın hesap yapmak, yazı yazmak kadar gerekli bir bilgi olacağı savını ileri sürenler çoğunlukta. Dünya'da olup bitenleri anlamak için, önce dünyayı tanımak gerekir. Dünya'yı tanıma-
de, coğrafya öğrenilmelidir...

İşte, bu gerçekten yola çıkan derginiz Milliyet Çocuk, çok sayıda yerli ve yabancı kaynağa dayanarak hazırlanan, en yeni ve en doğru bilgilerle tamamlanmış BÜYÜK COĞRAFYA ANSİKLOPEDİSİ'nizi sizlere sunuyor.

Büyük Coğrafya Ansiklopedisi'ni öğreniminiz boyunca başta gelen var olan kaynağınız olacağına ve tüm yaşamınızda rahatlıkla yararlanacağımıza inanıyoruz.

Dünyamızın da içinde bulunduğu Samanyolu, milyarlarca yıl önce böyle bir gaz bulutuydu.

Evren Oluşuyor

BULUTSUZ bir gecede gökyüzünde milyonlarca kilometre öteden parılayıp duran yıldızlar. Evren'in ne denli büyük olduğunu bizlere anlatmak ister gibidir. Çıplak gözle görebildiğimiz yıldızların yanı sıra, dev teleskoplarla izlenen daha pek çok yıldız bulunduğunu, onların da ötesinde bugünkü olanaklarımızla göremediğimiz daha nice gök cisminin var olduğunu düşünüp de ürpermemek elde değildir.

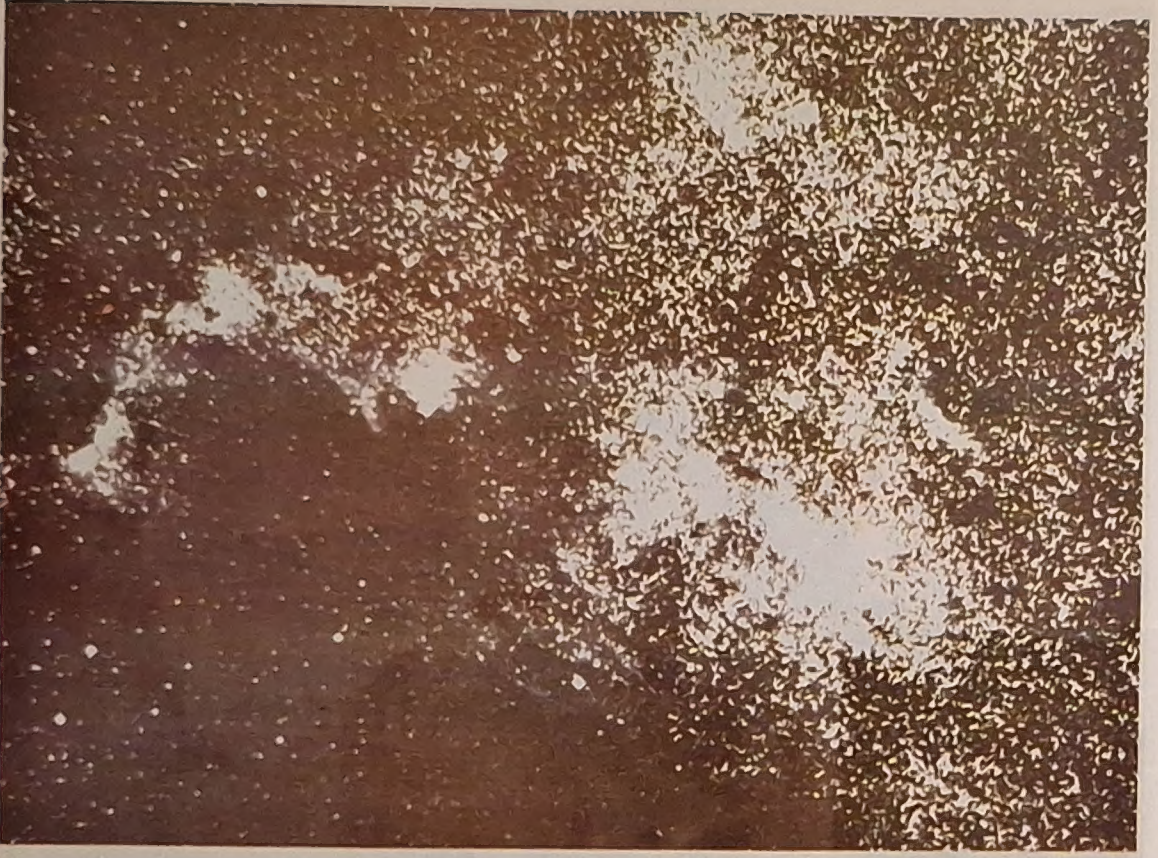
Güneş, Ay ve yıldızlar, tarihin her çağında hatta tarih öncesi dönemlerde insanoğlunun ilgisini çekmiştir. Günümüzden 25.000

yıl önce yapılmış mağara resimlerinde, tarih öncesi çömlekler üzerinde, Mısır uygarlığının taş süslemelerinde yıldızların, Güneş'in, Ay'ın hep önemli bir yer tuttuğu görülür. Dahası, geçmiş uygarlıkların hemen hepsi, başta Güneş ve Ay olmak üzere gök cisimlerini Tanrı saymış ve türlü adlar altında onlara tapmıştır. Bu ilgi gökyüzünün incelenmesine daha çok önem verilmesine ve gözlemlerin sistemli biçimde sürdürülmesine yol açmıştır.

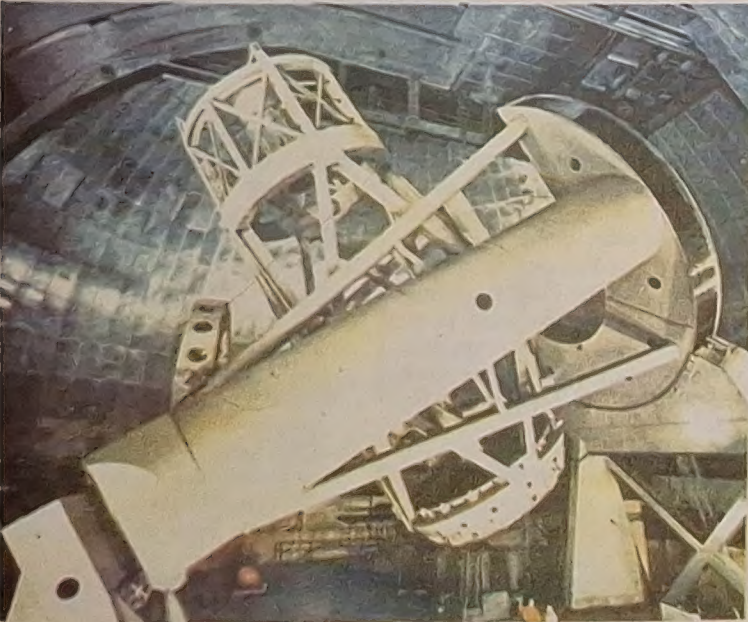
Astronomi (gökbilim) alanında en büyük devrim teleskopun bulunmasıyla gerçekleşmiştir. Ard arda yerleştirilen

merceklerle yapılan ilk "kırılmalı" teleskoplar gökbilimcilerin ufku bir anda genişletmiş, daha sonra geliştirilen yansıtmalı teleskoplarla, günümüzde bir mumun ışığını 24.000 kilometre uzaktan gösterebilecek güce erişmiştir.

Böylesine güçlü teleskoplarla izleyebildiğimiz Evren'in nasıl oluştuğu ve nasıl bir yapıda olduğu gökbilimcileri en çok meşgul eden iki konudur. Evren'in oluşumu konusunda ortaya atılan belli başlı üç kuramdan Büyük Patlama -"Big Bang" kuramı, günümüzde en geçerli olanıdır. Bu kurama göre bir

Evren sürekli bir gelişim içindedir. Yaşlı yıldızlar ölüirken, yeni yıldızlar doğmakta, yeni sistemler ve gezegenler oluşmaktadır. Kuğu takımyıldızındaki NGC 700 nebulası da bu süreci yaşamaktadır (Üstte). Günümüzde kullanılan yansıtıcı teleskoplar bir mum ışığını 24.000 kilometre uzaktan gösterebilecek güce erişmiştir. Dünyanın en geniş yansıtıcısına sahip olan bu teleskop, Kaliforniya'da bulunmaktadır (altta).

zamanlar Evren'de varolan maddelerin hepsi, olağanüstü sıkışıklık ve yoğunlukta bir aradaydı. Yer yer oluşan "kara delik"lerde, santimetrenin milyon kere milyonda biri büyüklüğünde bir parçacıkta, 1 milyar ton madde sıkışabiliyordu.

Bu çok yoğun kütlede yaklaşık 20 milyar yıl önce korkunç bir patlama meydana geldi. Uzayın dört bir yanına hidrojen ve helyum gazları yayıldı. Uzay, patlamanın meydana getirdiği sıcaklıkla bir anda ısındı.

Büyük Patlama'nın büyük bir hızla uzaya fırlattığı hidrojen ve helyum milyonlarca yılda öbek öbek toplaşarak galaksileri oluşturdu. Bu gaz öbeklerinin büzülmesiyle yıldızlar doğdu. Gaz öbeğinin tamamen yıldızlara dönüştüğü galaksiler elips biçimini aldı; merkezde oluşan yıldızların çevresinde gaz bulutlarının hâlâ durduğu galaksilerse sarmal (spiral) bir görünüme büründü.

Dünyamızın da içinde bulunduğu Samanyolu yaklaşık 14 milyar yıl önce oluşmaya başladı.

Öteki galaksiler gibi Samanyolu da önce çok büyük bir gaz bulutuydu. Bu bulutta meydana gelen büzüşmeler irili ufaklı çekirdek yıldızların doğmasına yol açtı. Bunların çevresinde kalan gaz bulutu, galaksinin çekimine uygun olarak kollar biçiminde dönmekteydi; işte bu kollarla zamanla genç yıldızlar doğmaya başladı.

Güneş Sisteminin Doğuşu

SAMANYOLU'ndan doğan genç yıldızlardan biri de Güneş'imizdi. Yaklaşık 4 milyar 600 milyon yıl önce oluştuğunda çevresinde yoğun bir gaz ve toz bulutu vardı. Bu bulut içindeki atomların çarpışmasından kaya-maden karışımı kütleler oluşmaya başladı. Bu kütlelerin büyükleri çevrelerindeki küçük parçacıkları çekim güçleriyle kendilerine katıyor ve daha da büyüyorlardı.

Böylece oluşan yüzlerce kilometre çapındaki yığınlar, sonunda binlerce kilometre çaplı gezegenlere dönüştüler. Bu oluşum sürecinin dışında kalan parçacıklar ise, zaman zaman dünyamıza düşen göktaşlarını, Merih ile Jüpiter arasında bir kuşak oluşturan astreoidleri "küçük gezegenler" ve kuyruklu yıldızları meydana getirdi.

Gezegenler oluşurken, genç yıldız Güneş'in yüzeyinden kilometrelerce yukarılara fışkıran alevlerin sıcaklığı Güneş Sistemi'ndeki hafif gazları sistemin dışına atmaktaydı. Güneşe yakın olan Merkür, Venüs, Dünya ve Merih bu yüzden yoğun, kaya-maden karışımı birer gezegen olurken, Güneş'in sıcaklığının daha az ulaştığı bölümlerde kalan Jüpiter, Satürn, Uranüs ve Neptün birer gazdan dev'e dönüştüler. Daha da ötelerye donmuş kaya ve buz öbeklerinden başka bir şey kalmadı.

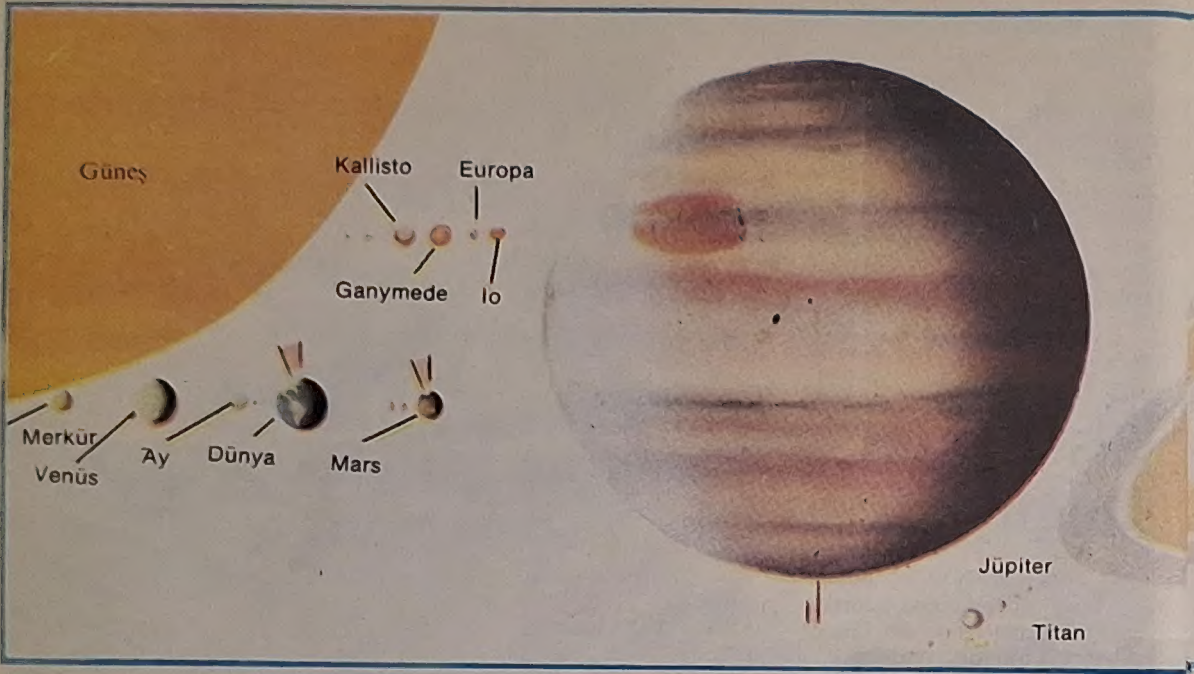

Atmosferin sıcaklığı azaldıkça, havadaki su buharı yoğunlaşarak, yağmurlara dönüştü. Sonra da dinmek bilmeyen yağmurlar, okyanusları oluşturdu (üstte).

Ve Dünyamız

iLK katılaşmanın ardından Dünya'yı oluşturan maddeler birbirlerinden ayrılmaya ve tabakalar oluşturmaya başladılar. Bu sırada ağır elementler gezegenin merkezine doğru çöküyor, hafif elementlerse yüzeye çıkmaya zorlanıyordu.

İlk evrelerde Dünya yüzeyinin sıcaklığı 100° C'ın çok üstündeydi. Yerçekimi sayesinde uzaya kaçamayan atmosferi, türlü gazlarla su buharının karışımından oluşuyordu. Bu atmosfer bugünküne oranla hem daha yoğun hem de daha yüksek basınçlıydı. Hâlâ erimiş durumda bulunan

kaya ve madenler, yer yer katılaşıp yer kabuğunu delerek fışkırıyor ve geniş alanları kaplayarak soğuyorlardı.

Zamanla atmosfer sıcaklığında biraz azalma meydana geldi ve havadaki su buharı yoğunlaşarak yağmurlara dönüştü. Gelgelelim, yeryüzüne düşen ilk yağmurlar yüzeydeki sıcaklıktan ötürü, daha yere değmeden buharlaşıyordu. Soğumanın devam etmesi üzerine önce küçük birikintiler, sonra da dinmek bilmeyen yağmurlarla okyanuslar oluştu. Bu arada yerkabuğunda sürekli değişimler oluyor, dağlar, ırmaklar, göller doğuyordu.

Hayatın Başlangıcı

ILK canlı varlıklar. Dünya'nın oluşumuyla başlayıp, günümüzden 570 milyon yıl önce sona eren ve yer bilimcilerin (jeologların) "Pre-Kambriyen" adını verdikleri jeolojik zamanda ortaya çıktı. Artık iyice soğuyan yerkabuğunun yağın yağmurlar, coşkunca akan ırmaklar, kıyıları durmaksızın döven dalgalarla

aşındığı, biçim değiştirdiği bir sırada, yaklaşık 3 milyar 300 milyon yıl önce, elementlerin bazıları ve bazı bileşikler (özellikle karbon bileşikleri) güneşin enerjisinden de yararlanarak daha karmaşık bileşikler oluşturmaya başladılar. Bunların bir bölümü çevrelerindeki başka bileşikleri parçalayarak moleküllerini çoğaltmaya başka bir deyişle, büyümeye başladılar. Bunlar ikiye bölünerek üreyebilen ilk canlılardı.

Bu ilk moleküllerden milyonlarca yıllık evrim sonucu ilk tek hücreli hayvanlar doğdu. Bir bölümü güneşten aldığı enerjiyi besine dönüştürerek yaşayan, bir bölümüyse çevresindeki öbür canlıları yiyerek geçinen bu ilkel tek hücrelilerde en büyük evrimsel gelişim, dışı korumaya yaran, içte de beslenme gereksinimini karşılayan iki farklı hücre tabakasının oluşmasıydı.

Sürekli bir ölüm kalım savaşı içindeki ilk canlılardan milyonlarca yıl süren ve bugün de sürmekte olan hayatta kalma mücadelesini kaybeden türler olmakta, kalanlar basit koloniler oluşturarak yeni ve daha yüksek hayat biçimlerini yaratmaktaydılar.

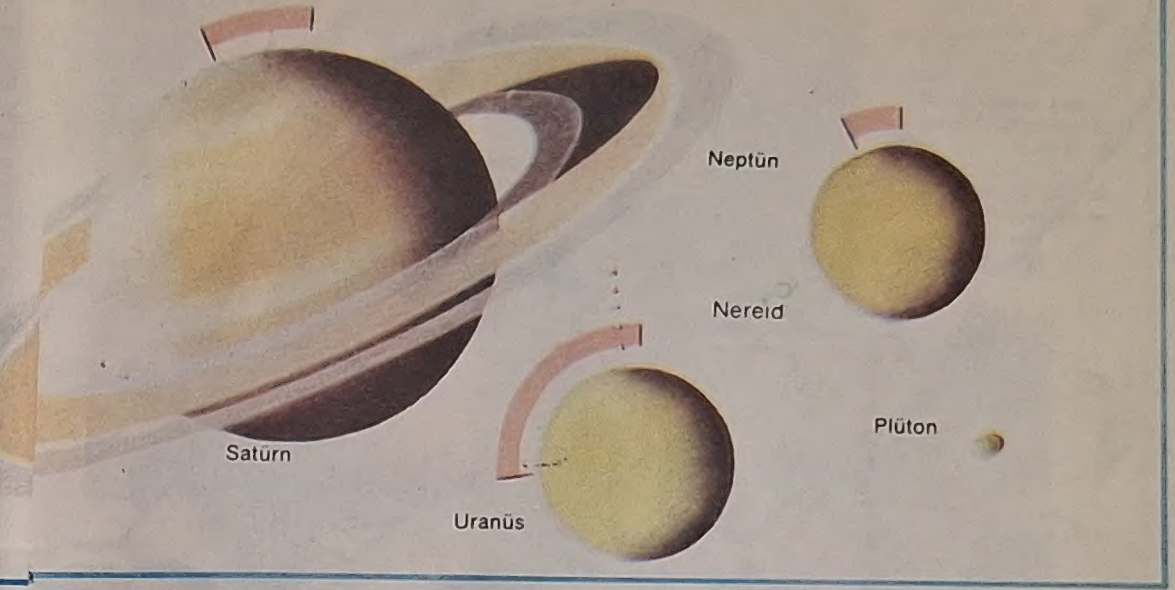
İlk denizlerde milyonlarca

yıl, durmadan yeni canlılar doğup gelişirken, karalarda herhangi bir yaşam belirtisi yoktu. Fosillerden anlaşıldığı kadarıyla karalarda, ilk bitkilerin belirmesi denizlerde, yumşakçaların yanı sıra omurgalıların oluşmaya başladığı döneme rastlar. İlk ağaçlar günümüzden 390 milyon yıl kadar önce görülür.

Bu sırada kıyılarda hem suda hem karada yaşayabilen hayvanlar görülmektedir. Balıkların gelişimi ve çeşitlenmesi hızlanmış, bugün denizlerimizde yaşayan balık türlerinin ataları birer birer ortaya çıkmaya başlamıştır.

Günümüzden 345 milyon yıl öncesinden başlayarak 35 milyon yıl süreyle bugün yaktığımız kömürleri oluşturacak bitkiler her yana yayılmıştır. Öte yandan iki yaşayışlı hayvanlardan bir bölümünün suyla ilişkilerini kesmeleri sonucu ilk gerçek kara hayvanları olan sürüngenler ortaya çıktı.

225 milyon yıl önce başlayan Triyas döneminin sonlarına doğru dinazorların belirmeye başladığını görmekteyiz. Dinazorların yanı sıra memeli hayvanların atası sayılabilecek birtakım memeli benzeri sürüngenler de bu dönemde ortaya çıktı.

Kıtalar Doğarken

YER kabuğunun oluşumu sırasında, bugünkü kıtalar büyük bir kara kütlesi halinde bir araya sıkışmışlardı. Pangaea adı verilen bu büyük kara kütlesi 190 milyon yıl önce ikiye ayrıldı. Avrasya, Grönland ve Kuzey Amerika, "Lavrasya" adı verilen parçada kalırken, Afrika, Arabistan, Hindistan ve Güney Amerika "Gondwanaland" adı verilen bölümü oluşturdu. Bu tarihten sonra kıtaların birbirlerinden kopuşları devam etti

Kıtalarda bu parçalanma sürerken, yeryüzünde kuşlar, memeli hayvanlar ve çiçekli bitkiler görülmeye başladı. Doğal düşmanları olmayan dinazorlar alabildiğine çoğalmakta ve sınırlı besin kaynaklarını tüketmekteydiler. Tebeşir döneminin sonlarına doğru, (70 milyon yıl önce), 150 milyon yıldır yeryüzünün "efendisi" olan bu dev yaratıkların soyu büsbütün tükendi.

Maymun ve insansıların hangi çağda birbirlerinden kesin olarak ayrıldıkları bilinmemektedir (solda).

İlk İnsana Doğru

TEBEŞİR dönemini izleyen Eosen dönemi, memelilerin dünyaya egemen oldukları dönemdi. Dönemin sonuna doğru bugün bildiğimiz hayvanların pek çoğu ortaya çıktı. Bunların içinde, Yukarı Mısır'da kalıntıları bulunan ve insanla sonuçlanacak evrim zincirinin ilk halkasını oluşturan kuyruksuz maymun Propliopitekus da vardı.

Maymun ve insansıların hangi çağda birbirlerinden kesin

olarak ayrıldıkları bilinmemektedir. Kesin olarak bilinen, Australopitekus adı verilen ve 2 milyon 500 bin yıl önce yaşamış olan insansı türün iki ayağı üzerinde yürüdüğü ve ağaçlar yerine toprakta yaşadığıdır. Bu türden gelişen Homo Erectus daha da insana benzer. Bir buçuk milyon yıl süreyle varlığını sürdüren ve günümüzde Dünya'nın birçok yerinde kalıntısı bulunan Homo Erectus, ateşi ilk kez kullanan canlı olma özelliğine de sahiptir.

Ateş kullanımıyla yan yana görülen önemli bir gelişme de alet yapımı ve kullanımıdır. Bilginlerce Neanderthal Adamı olarak sınıflandırılan ve buzul çağlarının zor koşullarında varlığını sürdürmeyi başaran tür önceleri kaba biçimde yonttuğu taşları silah

Modern adam olarak adlandırılan *Homo Sapiens*, alet kullanımını daha da geliştirmiş, 25.000 yıl kadar öncesinden kalan mağara resimlerine imzasını atmıştır (üstte)

Neanderthal Adamı, onceleri, kaba biçimde yonttuğu taşları silah olarak kullanmış, daha sonra bu bilgisini, hayvanların derilerini yüzüp, kaba giysiler yapabilecek düzeye çıkarmıştır (sağda).

olarak kullanmış, daha sonra alet yapım bilgisini, hayvanların derilerini yüzüp kaba giysiler yapabilecek düzeye çıkarmıştır.

Son Buzul Çağı Neanderthal Adamı'nın soyunun tükendiği ve yerini günümüz insanının gerçek atası olan *Homo Sapiens*'e bıraktığı dönemdir. Modern adam olarak adlandırılan *Homo Sapiens* alet kullanımını daha da geliştirmiş, 25.000 yıl kadar öncesinden kalan mağara resimlerine de imzasını atmıştır. Küçük kabileler halinde yaşayan bu insanların başlıca besin kaynağı olan avlarının türlü nedenlerle azalması ya da tükenmesi, hayvanların evcilleştirilmesini gerektirmiş, bunun ardından da, o güne değin yabanilerinden yararlanılan bitkilerin tarımı başlamıştır.

Tahıllarla başlayan tarımın gerektirdiği işbölümü ve örgütlenme karmaşık toplumların doğmasına yol açmış, küçük kabileler bir araya gelerek köyleri, köyler kentleri, kentler de devletleri, krallıkları, imparatorlukları yaratmıştır.

Hava... Dünyanın Kalkanı

Deniz seviyesinde, atmosfer basıncı 1.000 milibar (mb) düzeyindedir. Bu ölçümdeki bir basınç da 760. mm civa ile ifade edilir (mm Hg). Yer seviyesinde, atmosfer, yalnızca nitrojen değil, oksijen ve karbon dioksit gibi, bitkiler ve hayvanlar için yaşamsal önem taşıyan maddeler de içerir. Ayrıca atmosfer bizi, sıcak ve soğuk arasındaki aşırı farklılıklardan ve kozmik radyasyon dediğimiz yüklü partiküller ile meteor tozlarından korur.

Atmosferin bir başka görevi ise, sıcak tropikal bölgeler ile soğuk kutup bölgeleri arasında enerji nakil sistemi oluşturmaktır. Atmosferin ısı taşıyıcı olarak etkinliği de nemlilik oranından kaynaklanır. Taşıdığı bu nemin bir kısmı bulut, sis ya da pus biçiminde ortaya çıkar. Suyun buharlaştığı zaman ısı tutmak ve sıvı hale dönüştüğünde tuttuğu ısıyı salıvermek özellikleri, yeryüzünün iklimini belirler ve hem kutup, hem de tropikal bölgeleri yaşanılabilir hale getirir.

Atmosferimizin yalnızca 80 km. yüksekliğindeki bölümü yer düzeyindeki kimyasal yapısına sahiptir. Bu bölümünde bile değişik özellikte katmanlar vardır. Bu nedenle, biz bu 80 km'lik bölümü üçe böleriz. Yerden 10-18 km. yükseklikte olan en alt katmana **troposfer** adı verilir. "Hava" olarak bildiğimiz tüm olay bu tabakanın içindedir. Yalnızca çok yüksek tropikal fırtına bulutları **stratosferin** alt sınırına kadar ulaşabilir. Burada, güneşten gelen morötesi ışınları, üç atomlu bir oksijen olan ozondan bir tabaka oluşturur. Bu ozon tabakası, dış uzaydan gelen öldürücü radyasyonları emer. Stratosferin üzerinde yer alan **mezosfer** tabakasında ise, hava basıncı, yer düzeyindeki basıncın 10 binde biri kadardır.

Mezosferin en üst bölümü, dış uzaya açılan bir kapı gibidir.

ATMOSFERİN DİSTAN GÖRÜNÜŞÜ:

Büyük şeklin bin kilometrelik bölümü, arka sayfadaki büyük resimde doğru orantıyla gösterilmiştir. Bu 10-18 km'lik bölüm, çıplak gözle görülebilecek su buharı ve tozları içerir. Onun ardında uzayın karanlığı vardır.

Taşıdığı yoğun güneş radyasyonu nedeniyle, atmosferin en üst kısmı, iyonlarla yüklüdür ve elektrik geçirir. Bu nedenle bu tabakaya **iyonosfer** adı verilir. Güneşten gelen yüklü partiküller (elektronlar, protonlar, daha ağır atomik çekirdekler) bu bölgeden geçerken, tıpkı floresan lambalarında gerçekleşen işlem gibi, aurora (şafak) dediğimiz görüntüyü oluştururlar. Buradan 400 km. uzaklıktaki en dış tabakaya, dış uzay diyoruz. Burada, hidrojen ve yıldızlar arasında ince bir tabaka oluşturan Helyum gazından başka hiçbir kimyasal madde yoktur.

Dünyanın Havalandırma Sistemi

Atmosferdeki hava akımı, "konveksiyon" dediğimiz olay sayesinde gerçekleşir.

Konveksiyon ise, sıcak gazların ve sıvıların yükselmesi, soğuk gaz ya da sıvıların alçalması sırasında ortaya çıkan ısı transferidir. Örneğin, odamızın duvarlarından birini ısıtıp bir diğerini soğu-

1 UYDULAR:

İnsanlar tarafından fırlatılan bu uydular yerden 300-400 kilometreyle, 36 bin kilometre arasında değişen uzaklıktaki yörüngelerinde dünyanın çevresinde dönerler. Çoğunlukla haberleşme amacıyla kullanılırlar.

2 ŞAFAK ÇİZGİSİ: (Aurora)

Yerden bin kilometre yükseklikte, güneşten gelen elektrik yüklü parçacıkların dünyanın atmosferine girdikleri yerdir.

3 X IŞINLARI:

Bu ışınlar ve güneşten gelen kısa dalga morötesi dalgaları atmosfer tarafından geniş ölçüde emilir. Elektromanyetik radyasyonun belirli dalga boyları dünyaya da ulaşır. Gözümüz, "görünel r ışık" dediğimiz bu yeryüzüne ulaşabilen dalgaboylarını algılayabilir.

4 KOZMİK RADYASYON:

Bu radyasyon, güneşten ve evrenin uzak noktalarındaki radyasyon kaynaklarından gelen enerji parçacıklarından oluşur. Bu tür bir partikül, atmosferimizdeki atomlardan birine çarptığında, yeni bir parçacık yağmuruna neden olur.

5 ASKERİ UYDULAR:

Keşif yapmak için, yeryüzünde bulunabilecek en küçük nesneleri gözlemleyebilmek amacıyla, mümkün olduğu kadar alçaktan uçurlar. Bu denli küçük yükseklikteki hava direnci bu uyduların ömrünü azaltır.

6 SONDAJ ROKETLERİ:

Atmosferin yüksek kesimlerinin bilimsel araştırmaları için kullanılırlar.

7 METEORLAR:

Atmosfere girerken sürtünme nedeniyle aşırı derecede ısınırlar ve gaz haline döşünürler. Bu, "Düşen yıldızlar"a, kum taneçiklerinden daha küçük parçacıklar neden olurlar. Yalnızca en büyük meteorlar yeryüzüne ulaşabilirler.

Aşağı Atmosfer

BALONLAR:

İçleri helyum dolu balonlar, insanları ilk kez 1930'larda 20 kilometre kadar yüksekliğe çıkarabildiler.

JET UÇAĞI:

Kabin basınçları normale indirilmiş olan bu uçaklar, 10 kilometreden daha yüksekte uçabilirler.

Yıldırım Bulutları

Yüksek dağların tepeleri deniz seviyesini sekiz kilometre kadar aşar. Ama, dördüncü kilometreden sonra solunum güçleşir.

Sputnik 1

Telstar 1

protosfer

x ışınları ve morötesi

görünebilir ışık

metasfer

İlk radyasyon

İkinci radyasyon

Vostok 1, in uydusu 1961

iyonosfer

mezosfer

stratosfer

troposfer

8 YÜKLÜ TABAKALAR:

İyonosferdeki bu tabakalar, dünyanın çevresinde defalarca yükselebilen, kısa dalga radyo yayınlarını yansıtırlar.

9 ALT ŞAFAK ÇİZGİSİ:

İyonosferin en alt tabakasında görünür.

10 NOKTÜLİSEN BULUTLAR:

Troposferin üzerinde görülebilecek tek bulut türüdür. Hâlâ araştırma ve inceleme konusudur.

11 OZON TABAKASI

Atmosferdeki en yüksek morötesi radyasyonu içerir.

12 Büyük resimde okla gösterilmiş, alçak basınç bölgesinin ayrıntılı resmi.

İKİ "PENCERE":

Elektromanyetik ışınların birçok türü atmosferi aşamaz. Yalnızca iki "pencere" dalga, kesinlikle sınırlandırılmış ışınların geçmesine izin verir. Optik pencere, görünbilir ışığa ve morötesi ve kızıl ötesi bölgelerin bağımlı parçalarına açıktır. "Radyo penceresi", atmosferde, bir engelle karşılaşmadan belirli radyo dalgalarının geçmesine izin verir. Bu radyo kısa dalgaları, bazen iyonosferdeki yüklü tabakalardan geri dönebilirler. (Büyük şekle bakınız).

tursak, sıcak duvarın önündeki hava yükseler (tavandan soğuk duvara doğru hareket edecek, orada alçalarak yere indikten sonra, tekrar sıcak duvara doğru gidecektir).

Atmosferi de çok basık bir tavanı olan çok geniş bir odaya benzetebiliriz. Ekvatordan kutup noktasına olan mesafe, 10 bin km'dir. Tavan yüksekliği olarak örnekleyebileceğimiz troposfer ile yeryüzü arasındaki uzaklık ise yalnızca 10 km'dir. Bu nedenle hava daha küçük 'konveksiyon hücrelerine' bölünür. Ekvatorla her kutup arasında böyle üç hücre vardır ve bunların arasındaki hava akımı kuzeyden güneye doğrudur.

Bu hava akımının sonucunda, kutuplara doğru bir ısı enerjisi nakledilir. Böylece, ekvator ve kutup bölgeleri yaşanabilir hale gelir. Kuzeye doğru giden her akım, güneye doğru giden bir başka akımla dengelendiğinden, atmosfer de kendi iç dengesini korumuş olur. Aynı şekilde, troposferin alt kesimlerindeki alçak basınç alanları, üst kesimlerdeki yüksek basınç alanları ile dengelenmiş olur. Isının atmosfer içindeki transferi, deniz ile kara arasındaki nem hareketi ve ekvator açısıyla yakından ilgilidir. Nemli hava, kuru havadan çok daha fazla miktarda enerji taşıyabilir.

Konveksiyon hücrelerinin kuşakları doğudan batıya doğru uzandığından, iklim ve hava koşulları, ekvator açısına göre değişir. Hatların birbirine yaklaştığı ekvator bölgesi ile Seretan Medarı ve Cedi Medarı'nda gemiler hiç dümen kullanmadan çok uzun süre seyahat edebilir. Güney Atlantik'te şiddetli rüzgârlar, denizcilerin yüreklerini korku ile doldurur. İklim bölgeleri arasındaki farklılıklar, kararın etkisinden uzak, açık denizlerde çok, daha rahat gözlemlenebilir.

İnsanoğlu, yüzyıllardır rüzgâra bağımlı olmuştur. Rüzgâr karaya yağmur getirmiş, denizde gemilerin ulaşımını sağlamıştır. Muson rüzgârlarını, gemileri çalıştıran "ticari rüzgârları" çok e-kiden beri biliriz. Bu yüzyılın

başlarına kadar, Arap gemileri, güneybatı musonları sayesinde, pusulaya hiç gerek duymadan Doğu Afrika'dan Hindistan'a gitmişler, kuzeydoğu musonları ile de geri dönmüşlerdir.

Ne var ki, 18. yüzyılın sonlarında, balonun geliştirilmesine kadar, meteoroloji olaylarını yeryüzünden çok yükseklerde incelemek mümkün olmamıştır. Günümüzde meteorolojik incelemelere en büyük katkıyı ise çok yüksekte uçabilen uçaklar ve uydular yapmaktadır. Onların sayesinde, batıdan doğuya uzanan jet akıntısını keşfetmiş bulunuyoruz. Arktik ve ılıman bölge kuşakları arasındaki sınır kesiminde, yerden 9-10 km. yükseklikte saptanan bu hava akımı, saatte 500 km. hızla esmektedir.

Farklı konveksiyon hücrelerinin kendi içlerindeki hava akımı, birbirleri arasındaki hava akımından daha yüksektir. Bu nedenle, birbirine komşu iki hücre arasında büyük ısı farkları görülebilir. Farklı konveksiyon hücreleri arasındaki sınırı, sıcak

Kuzey kutbu

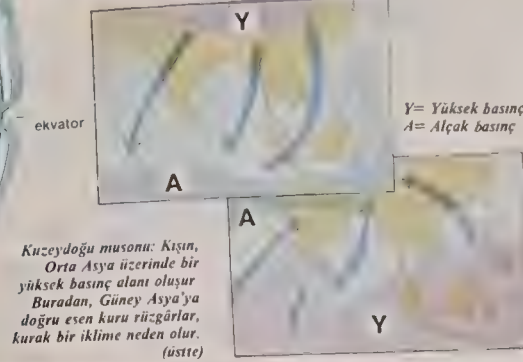
GLOBAL AKIM

Havanın büyük ölçekli akımı, konveksiyon yoluyla gerçekleşir. Sıcak hava, Ekvatordan yükselip kuzey ya da güneye doğru akarken, karşılığında soğuk hava kutuplardan Ekvatora doğru hareket eder. Her yarıkürenin üç konveksiyon kuşağı vardır. Her kuşağın içindeki akımı, kuşaklar arasındaki akımdan daha fazladır.

Eğer dünya dönmeseydi, rüzgârlar çoğunlukla kuzeyden güneye esecekti. Dünyanın dönmesi, rüzgârların doğrultularının sapmasını sağlar.

(Küçük oklarda görüldüğü gibi) Yandaki şekil, tümüyle denizlerle kaplı bir gezegeni örnek alır. Kıtalar, yerel rüzgâr sistemlerini oluşturur.

Yer düzeyinde, hava akımı, her iki yarıküreden Ekvatora doğrudur. Kuzey ve güney yarıküreler arasında hava değişimi, oldukça yavaş oluşan bir işlemdir (solda).

Kuzeydoğu musonu: Kışın, Orta Asya üzerinde bir yüksek basınç alanı oluşur. Buradan, Güney Asya'ya doğru esen kuru rüzgârlar, kurak bir iklime neden olur. (üstte)

ve soğuk hava kütlelerinin karşı karşıya bulunduğu alanlar meydana getirir. Kuzey yarıkürede, Arktik ve ılıman konveksiyon bölgelerini ayıran çizgi, kutup cephesidir. Avrupa'nın kuzeyinde ve Kuzey Amerika'da havanın nasıl olacağını da bu çizgi belirler. Ortalama olarak 60° kuzey ekvator açısında bulunan bu cephe, bazen biraz kuzeye, bazen de biraz güneye kaydığından sabit değildir. Bu cephenin derinliklerindeki boşluklarda oluşan alçak basınç alanları, doğuya doğru hareket ederek kar ve yağmura neden olurlar. Böylelikle, global hava akımı, yalnızca uzun vadeli iklim koşullarını değil, anlık hava değişimliklerini de etkilemiş olur.

Güneybatı musonu: Güneybatı Asya'daki kurak bölgelerde oluşan alçak basınç alanı, Hint Okyanusu ve Güney Çin Denizi'ndeki nemli rüzgârların şiddetli yağışlara neden olarak karaya doğru esmesini sağlar. (solda)

TROPİKAL BİR SIKLON

Bir hava uydusunca saptanan, Meksika Körfezi'nden ABD kıyılarına yönelmiş bir kasırga görülüyor. Yer istasyonunda, kasırganın şeması çıkarılmış. Kasırganın çekirdiği küçük fakat çok etkili. Havanın oluşturuğu spiral ise gözle görülebilecek kadar net. Renkler, resmi oluşturan bilgisayar tarafından saptanmış. Her biri, 10 bin metre yükseklikteki yukarı troposferde ısı derecesini gösteriyor. Sağdaki renk göstergesi Kelvin ölçeğine göre ayarlanmış. Bir Kelvin (K) bir santigrat dereceye eşit. Ama göstergenin sıfırı, mutlak sıfıra, yani -273.2 santigrat dereceye eşit. (solda)

YEREL SİRKÜLASYON

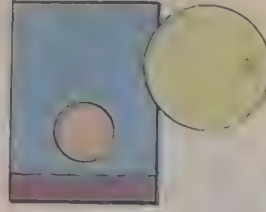
Kuzey yarıkürede, dünyanın dönmesi nedeniyle rüzgârlar yüksek basınç bölgelerinde soldan sağa doğru eserler (antisiklon). Alçak basınç alanlarında ise hareket yönleri sağdan soldadır (siklon). Güney yarıkürede ise bu hareketler tamamen ters yöndedir.

Mevsimler ve İklimler

Dünya, güneşin etrafında elips şeklinde bir yörüngede döner. Gezegenler sistemimizin ana unsuru olan güneş de, bu elipsin odak noktalarından birinin üzerindedir. Astronomi açısından söylemek gerekirse, dünya ile güneş arasındaki uzaklıkta büyük bir değişme olmaz. Ortalama uzaklık, 150 milyon km'den biraz azdır. Dünya, güneşin etrafındaki turunu tam 365 gün, altı saatte tamamlar. Bu altı saatler de her dört yılda bir, bir tam gün oluşturur.

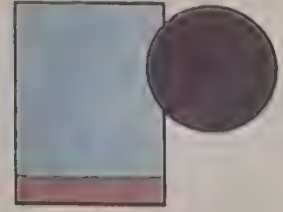
Mevsimlerin, dünya ile güneş arasındaki mesafe değişikliğinden kaynaklanmadığını anlamak hiç de zor değildir. Eğer öyle olsaydı, hem kuzey, hem de güney yarıkürede, aynı anda yaz mevsiminin yaşanması gerekirdi. İsinin mevsimlere göre değişmesinin ve gece ile gündüz arasındaki uzunluk farkının asıl nedeni, dünyanın eksenidir. Eğer yer kürrenin çevresinde bir atmosfer (hava tabakası) ve bir hidrosfer (su tabakası) olmasaydı, dünyamızın bu eğik ekseninin de pek önemi olmazdı. Dünyanın uydusu olan ayın mevsimlerle bir ilişkisi yoktur. Oysa dünyada, havanın ve denizlerin hareketi, yeryüzüne ulaşan güneş enerjisinin dağılımındaki farklılıklarla yakından ilgilidir. Rüzgârlar, dalgalar ve akımlar... Yağmur ormanlarının nemli sıcaklığı ve tundraların acı soğuğu. Bunların hepsi yerel ve periyodik değişikliklerden kaynaklanır. İlişkiyi biraz daha genişletmek mümkün: İklim, bitki örtüsünü ve o ortamda yaşayabilecek canlıları da belirler. Yani, her iklim türünün kendine has ekolojik sistemi vardır.

İklim, havanın ana ölçüsüdür. İklimbilimciler, ileri sürdükleri savlara temel olacak verileri

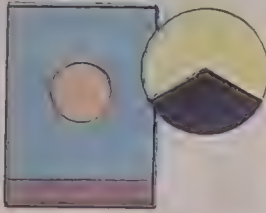
KUTUP YAZI

Güneş hiçbir zaman fazla yükselmez, fakat günler uzundur. Arktik çemberde, bazen bir günün uzunluğu 24 saati bulur.

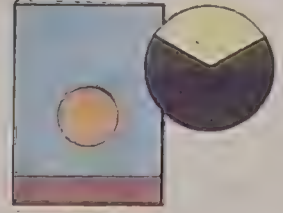
KUTUP KIŞI

Kışın güneş kutup çemberlerinin arkasından, ufuk çizgisinin üzerine asla yükselmez. Kutuplarda gece altı ay sürer.

ORTA EKVATOR AÇISINDA YAZ

Günün ortasında, güneş orta yüksekliktedir. Günler gecelerden uzundur. Yaz mevsiminde, en uzun gün yaşanır.

ORTA EKVATOR AÇISINDA KIŞ

Güneş, günün ortasında bile, ufuk çizgisinin çok az üstünde yükselir. Geceler, gündüzden farkedilecek kadar uzundur.

TROPİKAL "YAZ" VE TROPİKAL "KIŞ"

Öğle saatlerinde, güneş bir hayli yükselir ve bazen en yüksek noktayı (zenit) bulur. Gece ve gündüz eşit uzunluktadır ve gece birdenbire gelir. Mevsimlerin değiştiğini göstermek için, günlerin ve gecelerin uzunluğunda ve güneşin yüksekliğinde belirli bir değişiklik olmaz.

DÜNYANIN İKLİMLERİ

Dünyamızda görülen iklimleri belirleyen başlıca iki unsur vardır: Mevsimler arasındaki ısı farkları ve yıl boyunca görülen yağış miktarı ile dağılımı. Dünyanın iklim bölgeleri, (ya da iklim haritası), ekvator açısına ve rüzgârlara bağlıdır. Rüzgârlar nedeniyle, aynı ekvator açısındaki yerlerde, aynı iklim koşulları görülmez.

- Tropikal iklimler
- Kurak iklimler
- Sıcak ılıman iklimler
- Kar iklimleri
- Buz iklimleri
- Çeşitli yayla iklimleri

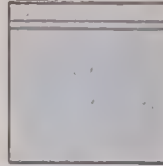
saptayabilmek için ortalama 30 yıl süren gözlemler yaparlar. Avusturyalı iklimbilimci Köppen, dünyanın ikliminin iki değişkene bağlı olduğunu saptamıştır: Isı ve yağış miktarı. Bu ölçüt, bugün için de geçerlidir ve iklim haritalarının çiziminde ana kılavuzdur. Kullanılabilecek başka değişkenler de şunlardır: Yağış miktarı ile buharlaşma arasındaki denge, güneş ışığının kaç saat alındığı, deniz düzeyinden yükseklik, giren ve çıkan radyasyon miktarı vs. Radyasyon dengesi de aslında tek başına bir ölçüttür. Örneğin Sahra çölünün sıcak günlerinin ve soğuk gecelerinin nedeni, kuru atmosferin, gündüz gelen radyasyona, gece de, çıkan radyasyona engel olamamasıdır.

Kışın soğuğu, beyaz karların ve buzların gelen güneş ısıtısını büyük ölçüde geri yansıtmasıyla daha yoğun şekilde hissedilir. Denize olan uzaklık, sıcaklık derecesini bir hayli etkiler. Kara ikliminde yağış azdır ve yaz ile kış arasında büyük sıcaklık farkları görülür. Deniz kıyısındaki bölgelerde ise hava genellikle nemlidir ve sıcaklık farkları hiç de yüksek değildir. Sibirya tundralarındaki Verkhoyansk bölgesinde, yılın en sıcak ve en soğuk ayları arasındaki ısı farkı 68°C 'dir. Grönland'ın batı sahillerindeki Godtha b'da ise yalnızca 17°C 'dir.

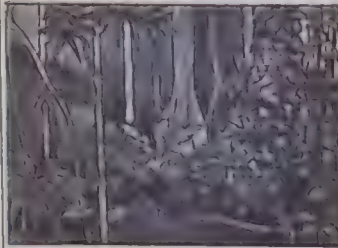
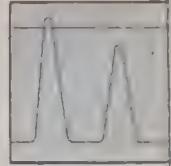
İKLİMLER VE BİYOSFER

Su, evrendeki en önemli çözücüdür ve tüm canlılar için hayati bir önem taşır. Güneş ise bitkiler hayvanlar için enerji kaynağıdır. Havanın ısıtısı, suyun sıvı ya da buz şeklinde sağlanması açısından da önemlidir. Yağış miktarı (küçük diyagramlardaki mavi çizgiler) ve havanın ısıtısı (kırmızı çizgiler), bitkilerin büyümesini belirlerler (büyük resimler).

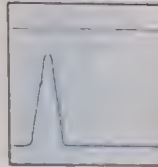
Ekvator ovalarında ki yağmur ormanları: Devamlı yüksek ısı ve yıl boyunca süren yağışlar görülür

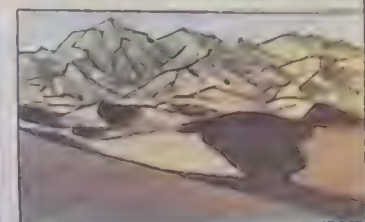
Savane: Devamlı yüksek ısı ve yılda iki kez görülen şiddetli yağış mevsimi egemendir.

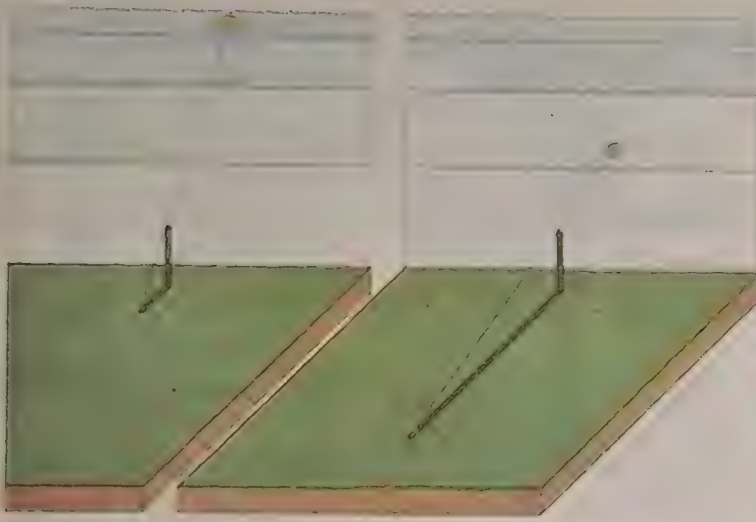

Tropikal step ovalarının bir, bazen iki yağmur dönemi vardır. Devamlı yüksek ısı, kurak bir çevre yaratır. Buharlaşma çok fazladır.

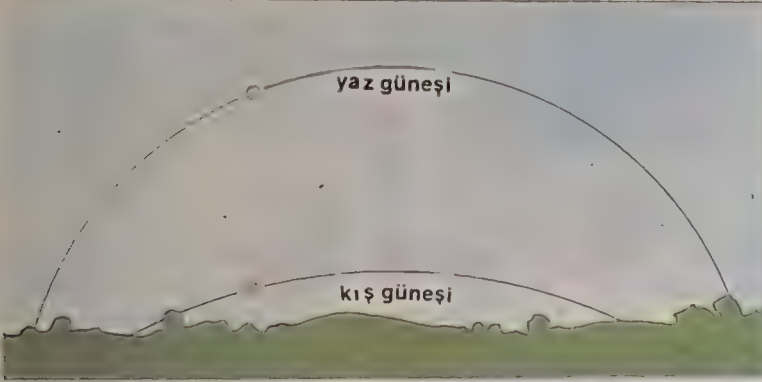
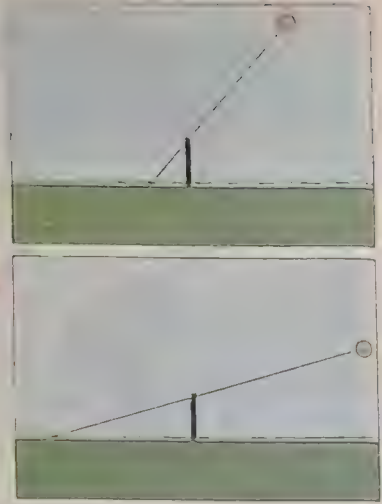

Çöllerde hiç yağmur yağmaz. Yüksek sıcaklık ve kuraklık bitki yetişmesine kesinlikle izin vermez. Tamamıyla bir çöl görüntüsü egemendir.

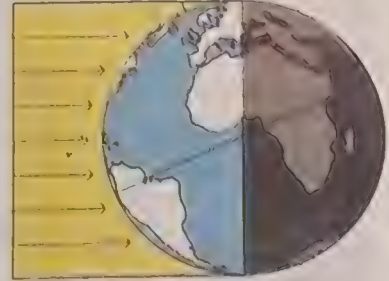
Güneş tam tepemizde olduğu zaman, yere çakılı sopamızın gölgesi gözükmmez. Öğleden sonra sopanın gölgesi biraz uzar. Akşam saatlerinde ise gölge en uzun konumdadır.

Güneş, yaz mevsiminde kışa göre daha yüksektedir. Yazın güneş daha çok yol katettiğinden, aydınlatığı alan daha fazladır.

Borneo yerlileri, "gnomon" adını verdikleri bu ilkel çubukla saatin kaç olduğunu anlarlardı.

Dünyamız, kendi ekseninde 23,5 derecelik bir açıyla döner. Güneş ışıkları kuzey yarımküresine doksan derecelik bir açıyla yansıdığında, mevsim yazdır (küçük resim). Kuzey yarımküresine düşen güneş ışığının yönü değişince, yarımküre kış mevsimine girer (büyük resim).

Yerkabuğu

DEPREM dalgalarının etki biçimini araştıran bilimadamları, yerkürenin dikine tabakalardan oluştuğunu saptadılar. Eriyik demirden oluşan çekirdek ya da özün çevresi viskoz silikattan oluşan manto ile kaplanmış durumda. Yerkabuğunun kalınlığı karaların altında 20 ile 70 km arasında değişirken okyanusların altında yalnızca 6-7 km'de kalıyor. Bu da dünyanın yarıçapının binde birine eşittir. Mantonun üst tabakasıyla yerkabuğunun oluşturduğu kesit, litosfer 'adıyla bilinir.

Dünyanın yaşına göre yakın zamanlara kadar, ince kabuğun tek parça ve devinimsiz olduğu sanılırdı. Yüzyılımızın başında, Alman iklimbilimcisi Alfred Wegener, iklimlerin geçmiş jeolojik oluşumlarla yakından ilgili

olduğunu saptadı. Bunu açıklayabilmek için de, kıtaların "hareket ettiklerini" söyledi. 200 milyon yıl önce, erken Mesozoik dönemde yeryüzündeki bütün topraklar, dev bir kıta olarak bitişik bir haldeydi. Wegener buna "Pangaea" diyordu. Sonra bu dev kıta, parçalandı. Wegener, bu kıta parçalarının hareketsiz okyanussal kabuğun üzerinde yollarını bulduğunu öne sürüyordu. Jeologlar, kendilerince haklı nedenlerle bu varsayımı kabul etmediler.

Fakat 1960'ların başlarında, yeni araçlar kullanan okyanusbilimciler, "okyanusortası tepeler arasında gravitasyonu, manyetizmayı ve ısı akımını ölçmeye başladılar. Sonunda, bu tepelerin, okyanussal kabuğun oluşmasından 150-200 milyon yıl sonra, gerçek yerlerinin ötesinde oluştuğunu keşfettiler.

Bugün, litosferin çeşitli düzlemlerden oluştuğunu biliyoruz. Bu düzlemler, birbirleri ile ilintili

YERKABUĞUNUN DİKEY HAREKETLERİ

Yerkabuğunun büyük ölçekli hareketleri çoğunlukla yatay hareketlerdir. Bölgesel hareketler ise genellikle dikey olarak gerçekleşir. Bu hareketler, enerjilerini esas olarak yatay hareketlerden alırlar. Fakat, yer tabakasının sınırlarından oldukça uzakta kendini gösterir. Bu jeolojik fay oluşumunun mekânı (altta), jeologların yer katmanlarının hareketlerini anladıkları, hatta böyle bir hareket olabileceğini düşündükleri zamanlardan çok önceden araştırma konusu olmuştur.

FAYLAR, HORSTLAR ve GRABENLER

Bağıt bir fay (altta en üstte) bir fay çizgisinin her iki yanındaki dikey hareketlerden oluşur. Horstlar (ortada) dar bir kaya bloğunun yukarı doğru itilmesiyle ortaya çıkar, grabenler ise (altta), kaya bloğunun aşağı doğru çökmesiyle oluşur. Altıdaki çizimler, stilize edilmiş şekillerdir. Gerçekte katmanların ana hatları çok daha yumuşaktır.

fay

horst

graben

YERKABUĞUNDAKİ KAYALAR

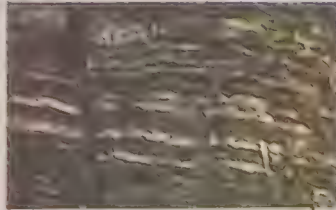
KATILAŞIM KAYALARI

Bu tür kayalar, erimiş magmanın, dünyanın üst mantosundan püskürmesiyle oluşur. Bu revimde, kuvarı tozlu bir granit görülmüyor. Yüzeydeki magmaya lava adı verilir.

TORTUL KAYALAR

Bu tür kayalar çukur yerlerde, göllerde, denizlerde oluşan tortulaşma nedeniyle ortaya çıkar. Genellikle tabakalar halinde bulunurlar.

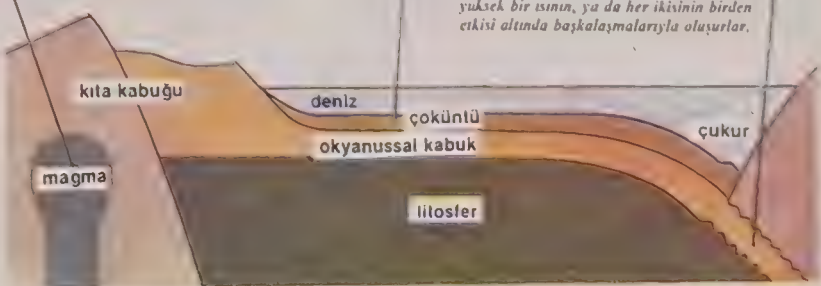
BASKALAŞMIŞ KAYALAR

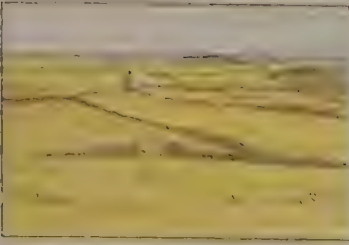
Bu tür kayalar, katılaştırmaya ya da tortul tipi kayaların, çok yüksek bir basınç ya da çok yüksek bir ısıya, ya da her ikisinin birden etkisi altında baskalaştırmalarıyla oluşurlar.

KAYA TİPLERİ NASIL OLUŞUR?

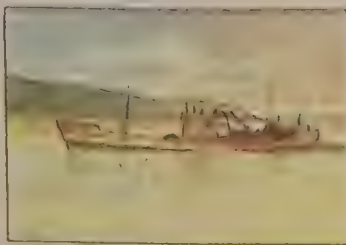
Homojen bir yapıya sahip olan okyanussal yer kabuğunun tersine, kıtasal yerkabuğu farklı dönemlerden ve farklı kökenlerden kayalarla oluşur. Katılaştırmaya kayaları, en ilkel olanlardır ama en eskileri olmayabilirler. Kömür gibi organik bazı oluşumların dışında, otekil kaya türleri, hava koşulları, erozyon, tuzlanma, yüklenme nedeniyle daha eski kayalardan oluşan değişimler sonucu ortaya çıkarlar. Yerkabuğundaki hareketler nedeniyle, bu tür kayalar ilk oluştuğu yerlerden çok uzak yerlerde ortaya çıkabilirler.

Kıtaların iç yapıları

Büyük granit kıtalar çevresinde oluşmuşlardır. Bu kıtalar çok uzun süredir büyük ölçüde etkili jeolojik etkilere maruz kalmamıştır. Kıtalar kayalar, dünyanın en eski kayalarından. Yaşları 3.8 milyar yılı bulur.

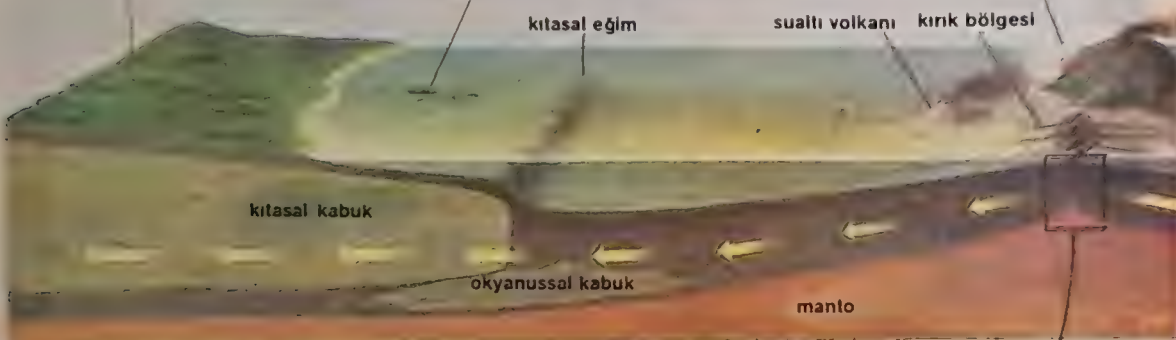
Kıtaların üzerindeki su denizler

Bunlar arısında sel altında kalmış karalardır. Bu tür denizlerin bir kısmı, eski dönemlerde karu topraklardı. Bazıları da bugünün kıtalarını oluşturan suyla kaplı alanlardı. Su düzeyindeki küçük değişiklikler, kıyı çizgilerinde büyük değişikliklere neden olurlar.

Okyanus-ortası tepeleri

Buraları, sürekli olarak yeni yer kabuğu oluşumlarının gerçekleştiği bölgelerdir. Faul volkanizması kimi zaman böyle bir tepenin su yüzeyinin üstüne çıkmasını sağlar. Bu tür tepelerin en belirgin örnekleri, İzlanda, Ascension Adası ve Tristan da Cunha'da görülür.

KITA ve DENİZ KABUKLARI

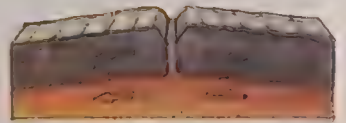
Kıtalaral yer kabuğundaki basıncı, okyanusal yer kabuğundaki basınçtan % 16 daha hafiftir. Kıtaların, okyanus yatakları üzerinde buzullar gibi yüzdüğü söylenebilir. Bu izostatik etki, kıtaların yüzeylerinin neden deniz seviyesinden yukarıda olduğunu da açıklar. Bu etki, kıtaların neden deniz yatakları gibi, dünyanın mantosunun içine çekilmediğini, kıtaların neden okyanusal yer kabuğundan daha eski olduğunu da açıklar.

Yer kabuğunun en kalın olduğu yerler, en yüksek dağ sıralarının altındaki bölgelerdir.

Yeni yer kabuğu nasıl oluşur?

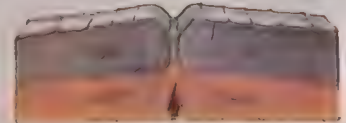
Yeni yer kabuğu, sıvı magmadan oluşan mantonun hareketleri nedeniyle üzerindeki iki düzlemin birbirinden ayrılması ile oluşur. Yeni oluşumlar, genellikle, okyanus ortası tepelerinde görülür. Bazen kıtaların bölündüğü yerlerde de rastlanır.

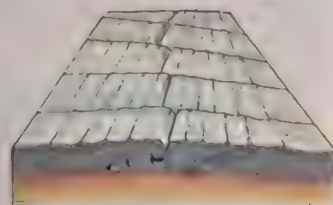
Düzlemler arasında yeni oluşan kırık, alttaki manto dan yükselen magma tarafından tıkanır. Okyanusal kabuklar, bu tür lav kayalarından oluşur. Bu kayalar su altında iyice sertleştiklerinde yastıksı bir görünüm alırlar.

Bu arada manto içerisindeki devinimler de sürer. Böylece, işlemler hızla tekrarlanır. Kırıklar oluşur, kırıklar doldurulup tıkanır ve böylece sürer gider.

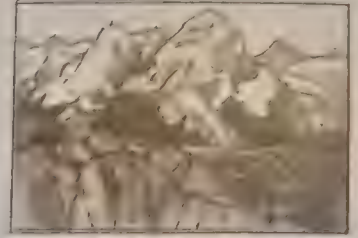

Sürekli yinelenen bu işlem nedeniyle, okyanusal kabuk, okyanus ortası tepelere paralel uzanan aynı tarzda oluşmuş kayalardan meydana gelir. Tepenin ortasında, çatlağın görüldüğü bir vadi yer alır. Transversal kırık bölgeleri, tepenin dışından uzanır. Okyanus ortası tepenin her noktasında, manto hareketleri eşit büyüklükte olmadığından kabuğun üzerinde bir düzensizlik görülür.

olarak su akıntısı üzerinde yüzen buz parçaları gibi hareket ediyorlar. Bunlar, kabuğun birleşmiş bloklarıdır. Jeolojik açıdan bakıldığında deniz yataklarının daha yeni ve homojen volkanik kayalardan oluşmasına karşın, kıtaların çok daha eski ve farklı kaya tiplerinden meydana geldiği görülür. Çeşitli değişimlere uğra-

Geri çekilme bölgeleri
Bu bölgeler, okyanusal kabuğun ayrılıp dağıldığı bölgelerdir. Eğer geri çekilme bölgesi açık denizdeyse sonuç bir volkanik ada kemeridir. Eğer bir kıtadaysa, And dağları gibi bir dağ sırası oluşur.

ablis düzlemi çöküntü ve çöküntü kayaları

çukur birleşme düzlemi
Üzerindeki kıtasal kabuk

yükselen magma

geri çekilme

mışlardır. Pek çok hareketler yapmışlardır. Bu hareketler sonucunda, kıtaların yüzeylerinde kırılmalar, kıvrılmalar ve volkanik olaylar görülmüştür. Bu yeni tektonik düzlem teorisi, jeoloji açısından gerçek bir devrim olmuştur.

Kıtaların yapısıyla ilgili bilimsel araştırmalar 200 yıldır sürüyor. Bu araştırmalar sonucunda kayaların ve toprakların kökenleri ile ilgili çok önemli bilgiler elde edildi. Daha 18. yüzyılda, katılma kayaların dünyanın iç kısımlarından nasıl yükseldiğini, sonra ne gibi değişimlere uğradıklarını, mineral parçacıkların orijinal köklerinden çok ötelede tortular oluşturduklarını biliyorduk. Zaman içinde, çeşitli kimyasal etkiler sonucu, bu parçacıklardan tortul kayaları oluştu. Bu tortul kayaları da yüksek basınç ve yüksek ısı sonucu değişim göstererek başkalaşmış kayalar haline geldi. Bu tür bir kaya da yeryüzüne çıkartılır ve iklim koşullarıyla başbaşa bırakılırsa, yukarıdaki oluşum çemberinin yineleniği görülür.

Geri çekilme
Düzlemin, manto içinde geri çekilme hareketleri, çok derinlerde yer sarsıntılarına neden olur.

Düzlem eridiğinde, eriyik kütlelerin daha hafif parçaları yukarı yükselir. Bunlar, kıtasal düzlemi alttan kalınlaştırır. Bu da, izostatik kaldırmaya neden olur.

ada kemer

DÜNYANIN YAPISI

Dünyanın merkezindeki demir çekirdek, 5.000° C'lik ısıya karşı katı haldedir. Bu çekirdek silikatlardan oluşan bir manto ile çevrelenmiştir. Yer kabuğunun dış yüzü de silikatlardan oluşur. Bunun en üst yüzeyi, pastanın üzerindeki kremaya benzetilebilir. Litosfer, (yer kabuğu) sağdaki şekilde görüldüğü gibi mantodaki konvektör akımlar nedeniyle, birbirleriyle ilintili olarak hareket eden katı parçalara bölünmüştür.

"Kıta kayması" teorisini 1912 yılında yayınlamıştır. Afrika'nın ve Güney Amerika'nın kıta sınırlarında birbirlerine uyması onu bu dünyaceye göstermiştir. Güney Atlantik'in iki kıyısında da aynı fosillerin bulunması teorisine destek olmuştur. Fakat bu teori, 1960'ların ortalarına kadar pek benimsenmedi.

Güney Amerika

Afrika

KITALARIN OLUŞUMU

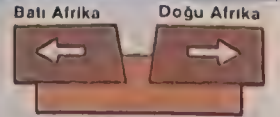
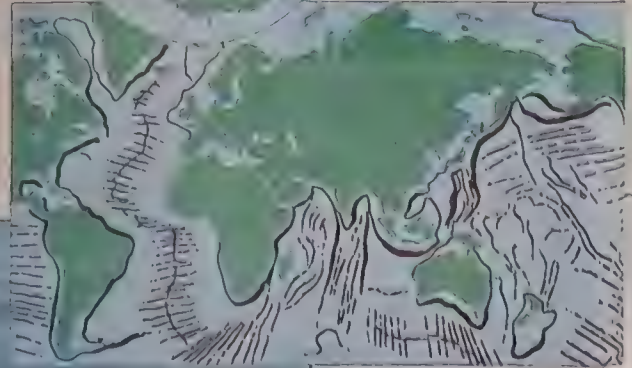
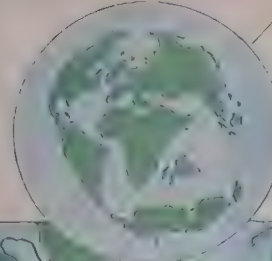
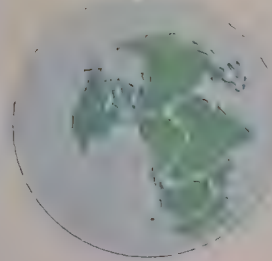
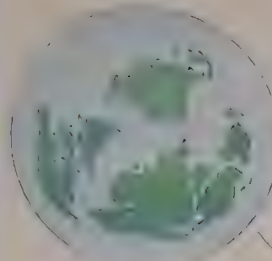
Paleomanyetik verilerin de yardımıyla, bilimadamları, dünyanın ilk jeolojik zamanlardaki yapısını öğrenmeye çalışırlar. Paleomanyetik veriler, minerallerdeki manyetik partiküllerin, minerallerin oluştuğu dönemlerde, dünyanın manyetik alanının etkisiyle nasıl sıralandığını gösterir. Hayli karmaşık olan bu hesaplamalar, kimi zaman ayrıntılarda farklı sonuçlar alınmasına neden olabilir.

300 milyon yıl önceki dünya
Karbonifer döneminde, kıtalar birbirlerine doğru hareket ettiler. Sonra, Mesozoik bölgede, Wegener'in "Pangaea" dediği süper kıtayı oluşturdular.

180 milyon yıl önce
Jurassik dönemde, süper kıta parçalanmaya başladı. Bu, dinazorların mutlu çağı oldu.

60 milyon yıl önce
Cainozoik dönemin başlangıcında, dinazorların kaybolmasından hemen sonra, Güney Atlantik'in açılması da bitmişti Hindistan, Asya'ya doğru gidiyordu. Avustralya ise, hâlâ Antarktika ile birikti.

Bugünkü dünya
Kıtaların ana çizgileri, 300 milyon yılda pek fazla değişmedi. Yine de şimdiki görünimleri, durmadan süren bir değişimin görüntüsüdür. Okyanus ortalarında ve kıtalar bölgelerinde yapılan araştırmalarla bilimadamları ver tabakalarının hareketlerini anlamaya çalışıyorlar (altta).

BİR KİTA ÇATLIYOR

Kıtalar, bir başkasıyla kenetlendiği gibi, kendi içlerinde de bölünebilirler. Böyle bir bölünme işlemi, bugün Doğu Afrika'nın Rift Vadisi'nde görülüyor (yanda). 4 bin km'lik bu fay çizgisi boyunca, Doğu ve Batı Afrika birbirlerinden ayrılıyorlar (yukarıda).

Erozyon

EROZYON, yerbilimci-lerin denudasyon (top-rağı aşındırarak çıplak bırakma) dedikleri çok geniş kapsamlı işlemin bir parçasıdır. Denudasyonun en büyük yardımcıları da rüzgar, buz ve akarsudur. Bu işlem sonucu, yer düzeyinin yüksekliğinde bir alçalma görülür. Yapılan hesaplar, her bir milyon yılda 50-90 cm yükseklik kaybı olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Denudasyon olayı, bir dizi işlemi kapsar. Rüzgarlar, kayalardan küçük partikülleri koparıırken iklim şartları büyük parçaların kopmasına yol açar. Yerçekimi, su, buz, ve güçlü esintiler önlerine çıkan bu küçük parçaları harekete geçirir. Bu parçaların yeryüzeyini aşındırmasıyla da erozyon meydana gelir. Kısacası denudasyon, havanın yol açtığı değişiklikler, eğim kaybı ve erozyonun toplamı olarak da ifade edilebilir.

Erozyonun en güçlü aracı akarsudur. Şiddetli yağışlar da

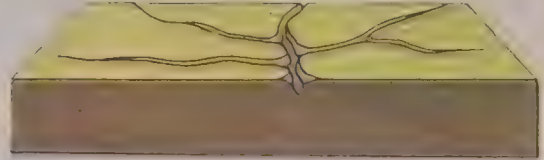
ağır şekilde erozyona neden olur. Dik eğimler, suyun kinetik enerjisini artırır, böylece de erozyon işlemi yoğunlaşır. Alpler'de ve Himalayalar'da bu durum çok açık görülür. Nehirlerin ve akıntıların sürükledikleri hafif maddeler, ergeç deltalarında ya da çöküntü havzalarında toplanır. Buraları suyun hızının kesildiği ve taşıdığı maddelerin artık hareket etmediği yerlerdir.

Erozyon işlemi, jeolojik zaman içinde aynı hızla devam etmedi. Çok uzun bir süre, dağ kütlelerinin oluşumları tamamlanmadığından ya da çok yavaş sürdüğünden, kıtaların yüzeyleri şimdikinden çok daha düzdü. Sonraki dönemlerde, yer kabuğunun katmanları birbirleriyle çarpıştıklarında, yeni dağ kitleleri kıvrıldı ve kıtaların büyük

bölümleri deniz düzeyine göre yükseldi. İşte o dönemlerde, erozyonun hızı da yükseldi. Kurak bölgelerde, rüzgar erozyonu hakimdi. Kutuplarda, buzullar erozyona hizmet ettiler. Ama erozyonun en büyük yardımcısı, genellikle akarsu olmuştur.

Suyun akışı, yeryüzeyinde V şeklinde oluşmalara neden olur. Buzullar, daha geniş vadilerde U biçiminde, profiller açarlar. Sonra vadi kenarları, özellikle nemli iklimlerde eğim kayıpla düzleşir. Yer düzeyinin hatları gittikçe yumuşar, sonunda tamamen düz bir görünüm alır. O zaman, denudasyon arazi düzeyini o denli alçaltmış olur ki, suların yavaşlayan akış hızları, erozyon için artık yeterli değildir. Bu çukurlaşan ovalar, denudasyonun son ürünüdür.

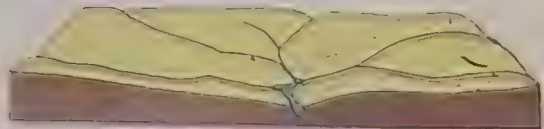
OVADAN ÇUKUROVAYA

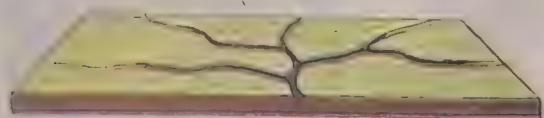
Bir ovanın üzerinde nehirler ve ırmaklar ağır ağır akarlar. Bunların geçtikleri vadilerde akıntı erozyonu nedeniyle tipik bir V şekli oluşur. Fakat bu vadiler fazla derin değildir. Akıntı ne denli yavaşsa, erozyon da o kadar az olur.

Eğer bir ova, dünyanın iç kısımlarındaki güçler tarafından yükseltilmişse, su akımının hızı artar. O zaman, nehirler dik kenarlı vadiler oluştururlar. Kuru bölgelerde, bu derin vadiler arasındaki alanlar, çok uzun süre kendi hallerinde kalırlar.

Fakat daha yağışlı bölgelerde, bu alanlar sürekli eğim kaybı nedeniyle biçim değiştirirler. Bütün ova aşınmaya uğrar ve yüksekliği nehirlerin hızı kesilinceye kadar düşmeye devam eder.

Sonunda aşınma ovayı "çukurova" haline dönüştürür. Suların hızı artık kesildiğinden erozyon şimdi çok yavaşlamıştır. Kanada ve İspanya'daki granit bölgelerde, bu tür ovaların içine rastlanır. Buralarda, arazinin ayrıntıları, son buz çağıının son aşamasındaki buzul işlemleri ile değişikliğe uğramıştır.

EROZYONUN YARDIMCILARI

Akarsular, küçük taş parçacıklarını ve toprak parçalarını yerlerinden sökerek götürür. Böylece vadiler oluşur.

Dalgalar, çarpıştıkları kıyıları aşındırarak, yükseklikleri bazen yüzlerce metreyi bulan yaralar oluştururlar.

Nehirler, kıyıları, özellikle dönemec yerlerinin dış kısımlarında aşındırırlar. Akarsular, genellikle basıboş bir rota izlerler.

İçinde taş parçaları bulunan buzullar, kayaların üzerinde büyük bir aşındırıcı etkiye sahiptir.

Kuru bölgelerde, rüzgarın taşıdığı sayılamayacak kadar çok kum taneçigi, önlerine çıkan kayaları bir heykeltıraş gibi yontar.

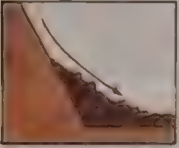
Hızla düşen yağmur damlacıklarının yerlerinden oynattığı toprak zerreçikleri, eğimlerden aşağı doğru yuvarlanırlar.

AŞINDIRILMIŞ KIYILAR

Dalgaların içindeki kinetik enerji, dalga erozyonuna neden olur. Bu erozyon ya da aşındırma, özellikle kayalık kıyılarda etkisini gösterir. Dalgalar, kayaların altını bir parçası düşene kadar oyar. Bu işlem sonucunda uçurumlar meydana gelir. Bunların en belirgin örnekleri İngiltere'deki Dover kayalıklarıdır. Kayaların daha sert kısımları, anakaradan ayrılarak parçalanmadan denizin içerisinde kule gibi kalırlar. Uçurum kayalıklarının önünde aşındırılmış parçalardan bir yükseklik vardır. Bu, daha çok gel-git olayının yaşandığı kıyılarda görülür. Erozyon sonucu toplanan yumuşak maddeler, burada toplanır. Taş parçaları, dalgalar nedeniyle sürekli hareket halindedir ve gittikçe ufsalanırlar. Yumuşak yüzeylerde aşındırma işlemi daha hızlı gerçekleşir ve daha değişik bir doğal görüntüyle sonuçlanır.

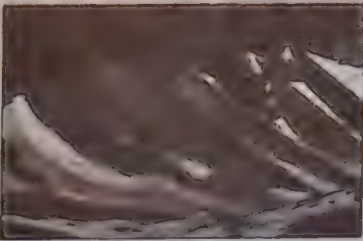
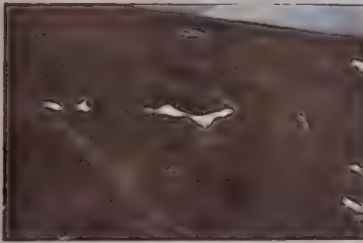
Cok dik kayalıklarda, kimi zaman kaya parçaları koparak yuvarlanırlar.

Birbirini izleyen küçük kaymalar sonucu, dik kayalığın eteğinde, toprak şeklinde bir eğim oluşur. Bu eğimin "büyüm açısı", kayan maddelerin cinsine göre, ortalama 35° kadardır.

Yumuşak topraklardaki kaymalar, dik uçurumların radiye dönüşmesine neden olur. Burada ağaçlar dikeyliklerini kaybetmişlerdir.

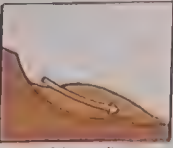

KAYA TOPRAK ve YERÇEKİMİ

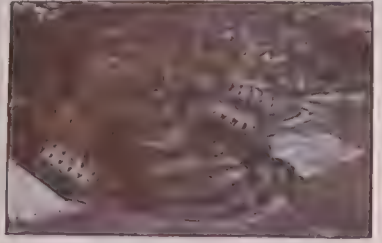
Hava şartları ya da aşırı nem, bir eğimdeki yapıyı azalttığı anda, yerçekiminin etkisi belirginleşir. Bu olay sırasında ortaya çıkacak eğim kaybı, malzemenin türüne (kaya, taş ya da nemli veya kuru toprak gibi) ve eğimin açısına bağlıdır. Malzeme kuru, eğim de normalse, işlem yavaştır. Kaymalar fark edilemeyecek kadar yavaş olur ve bu bir ölçüye kadar tüm eğimlerde meydana gelir. Kaya ya da toprak kaymaları ise birdenbire ve şiddetle kendini gösterir, büyük ölçüde can ve mal kaybı ile sonuçlanır.

Kutup bölgelerinde, yaz mevsiminde toprak suyla doymuş olduğundan, kaymalar görülür.

Cok ufak taneli topraklarda, nem oranı belli bir sınırı aştığında çamurlaşma sonucu toprak kaymaları görülür.

Dünyamızın Hareketleri

KITALARIN yeryüzündeki hareketleri, "denizdibi yayılması" dediğimiz fenomenin bir parçasıdır. Bu okyanussal kabuğun sürekli olarak biçimlendiği okyanusortası tepelerde başlar. Sonra kabuk, yılda bir ile on santimetre arasında değişen bir hızla yayılma bölgesinden uzaklaşır. Önceleri yeni oluşan denizdibi lavı açıkça ortadadır. Zamanla üzeri çöküntülerle kaplanır. Bu nedenle, daha uzaktaki kısımlar birkaç km derinliğinde çöküntü ile kaplıyken yayılma bölgesinin yanındaki yeni oluşmuş denizyatağının üzerinde ince bir çöküntüsü vardır. Bu çöküntü tabakası, kendi ağırlığıyla sıkışır ve tortul kayaları oluşturur.

Yayılma bölgesindeki okyanussal düzlem bir yandan yenilenirken bir yandan da geri çekilme bölgelerinde parçalanır. Bu geri çekilme bölgeleri okyanusların en derin bölgeleri olan okyanus çukurlarıdır. Burada, düzlem, bitişme düzleminin altında aşağı doğru bastırılır, sonunda viskoz manto içinde erir. Okyanussal kabuğun bu "yokoluşu", neden 135 milyon yaşından daha eski çöküntü ile kaplı bir denizyatağına rastlayamadığımızı da açıklar.

Bütün büyük depremler, katmanların birbirlerine karşı hareketleri sonucu olmuştur. Yüzey sarsıntıları, birbirine komşu iki katmanın farklı doğrultularda devinmeleri nedeniyle ortaya çıkar. California'daki San Andreas fayında bu tür devinmeler görülür. Derin depremler ise, bir katmanın mantoya 45°'lik bir açıyla girmesi sonucu oluşur. En derin deprem, en üstteki katmanın çok altında, bazen 700 km aşağıda meydana gelir. Hem yüzeydeki, hem de derinlerdeki sarsıntıların merkezleri, yüzeyin çok aşağısındadır. Deprem merkezinin üstündeki yer noktasında meydana gelen zarar ne denli

DÜNYANIN BAŞLICA GÖLLERİ

Hazar Denizi, SSCB	371.800
Superior Gölü, ABD - Kanada	82.350
Victoria Gölü, Ekvator Afrikası (Uganda, Tanzania, Kenya)	69.500
Aral Gölü, SSCB	65.500
Huron Gölü, ABD - Kanada	59.600
Michigan Gölü, ABD	58.000
Tanganika Gölü, Ekvator Afrikası	32.900
Büyük Ayı Gölü, Kanada	31.800
Baykal Gölü, SSCB	30.500
Malawi Gölü, (Nyassa Gölü), Güney Afrika	30.000

DÜNYANIN BAŞLICA AKARSULARI

Uzunluk (km)	
6670	Nil, Mısır
6448	Amazon, Güney Amerika
5970	Mississippi Missouri. Jefferson-Beaver, ABD
5540	Yenisey, Çin
5530	Yangdızı Kiang (Yangçe), Çin
5410	Obi-İrtiş, SSCB
4830	Sarırmak (Hwang Ho), Çin
4700	Kongo, Ekvator Afrikası
4400	Lena, SSCB
4345	Amur, SSCB
4240	Mackenzle, Kanada
4180	Mekong, Çin

OKYANUSLAR

Yüzölçümü (km²)	
179.800.000	BÜYÜK OKYANUS
106.500.000	ATLAS OKYANUSU
74.800.000	HİNT OKYANUSU
13.229.000	KUZEY BUZ DENİZİ

DENİZLER

Yüzölçümü (km²)	
2.974.000	GÜNEY DENİZİ
2.753.000	ANTİL DENİZİ
2.503.000	AKDENİZ
2.268.000	BERİNG DENİZİ
1.542.000	MEKSİKA KÖRFEZİ
1.527.000	OHOTSK DENİZİ
1.249.000	DOĞU ÇİN DENİZİ
1.232.000	HUDSON KÖRFEZİ
1.007.300	JAPON DENİZİ
575.300	KUZEY DENİZİ
461.980	KARADENİZ
437.700	KIZIL DENİZ

büyük olursa olsun, bu aslında, dünyanın derinliklerinde olanların bir yansımasıdır.

Volkanizasyon, güneş sisteminin tümünde görülen bir olgudur. Fakat tektonik olaylar

yalnızca dünyamıza özgüdür. Bu niteliği gezegenimize veren özelliklerin ne olduğunu bulmak da geleceğin bilimadamlarının cevaplandırması gereken bir konudur.

Yerkabuğu Üzerindeki Sular

Yeryüzünün yaklaşık 3/4'ünü örten su kütlelerine hidrosfer (suküre) adı verilir. Dünya üstündeki bütün suların % 97'sini oluşturan en büyük su kütleleri Okyanuslar ve Denizlerdir. Okyanusları tek bir su kütlesi olarak da düşünebiliriz. Okyanuslar birbirleriyle geniş yüzeyler boyunca birleşirler. İnsanlar, haritalar üzerinde çizdikleri sınırlarla Okyanusları birbirlerinden ayırmışlardır. Başlıca üç okyanus; Büyük Okyanus, Atlas Okyanusu ve Hint Okyanusu'dur. Okyanusların denizlere oranla en önemli özellikleri genişlikleri ve derinlikleridir.

Denizler, okyanusların karalar arasında kalmış parçalarıdır. Yeryüzündeki denizlerin en büyük bölümü, okyanusların hemen yanında, kıtalara sokulmuş körfezler durumunda olan Kenar denizlerdir. Okyanusla hiç bağlantısı olmayan denizlere Kapalı denizler denir. Aslında suları tuzlu göller olan bu su kütleleri, büyüklükleri nedeniyle deniz olarak tanımlanır. Yeryüzünde, okyanuslara dar bir boğazla bağlanan denizlere de rastlanır.

Dünyamızın 361 milyon kilometre karesini kaplayan Okyanus ve Denizlerin dışında yerkabuğunda yer alan suları üç grupta toplayabiliriz:

a) Kutup bölgelerindeki, dağların yüksek noktalarındaki buzullar.

b) Karalar üstündeki akarsular, göl suları, bataklıklar ve yeraltı suları.

c) Atmosferde buhar halinde bulunan su.

Deniz Suyunun Özellikleri

Denizlerin bilimsel olarak incelenmeye başlaması 18. yüzyılda okeanografyanın doğuşuyla gerçekleşmiştir. Bu bilimsel araştırmalar arasında İngilizlerin düzenlediği 'Challenger' seferi özel bir yer tutar. Bu araştırma boyunca dünyanın bütün okyanusları dört yıl süreyle dolaşmış ve denize ait ayrıntılı bilgiler toplanmıştır.

Okeanografyanın başlıca konularından biri deniz suyunun fiziksel ve kimyasal özellikleridir. Dünyanın oluşumu sırasında, yağmurlar yerkabuğunun çukur bölümlerine toplanıp ilk denizlerin ortaya çıkmasına neden olmuşlardır. Bu sular, temas ettikleri cisimleri belirli oranlarda eriterek günümüzdeki bileşimlerini kazanmışlardır. Bu nedenle deniz suyu içinde doğal elementlerin büyük bir çoğunluğu bulunur. Ancak oran bakımından en yüksek olan maddeleri tuzlar oluşturur. Bunlar içinde, bütün erimiş maddelerin % 78'ini oluşturan sodyum klorür başta gelir. Deniz suyundaki öteki tuzları şöyle ayırabiliriz: Potasyum klorür, magnezyum klorür, magnezyum sülfat, kalsiyum sülfat.

Buharlaştırma oranının yüksek olduğu, tropik bölgelerdeki denizlerde tuzluluk oranı değişir. Ancak, yağışlar, eriyen buz suları akarsular tuzluluk oranını düşürür. Dünyanın en tuzlu denizi % 39'dan daha çok tuz içeren Kızıldeniz'dir.

İç Sular

Deniz ve okyanusların dışında, yeryüzünde iç sular ya da karasal sular adıyla tanımladığımız su kütleleri vardır. Bu suları üç grupta toplayabiliriz: Akarsular, Durgun Sular ve Yeraltı Suları.

Akarsular:

Atmosferdeki subuharının yoğunlaştırmasıyla oluşan yağmur ve kar suları düştükleri tabakanın eğimine uyarak akmaya başlarlar. Bu suların büyük bir bölümü belli yataklarda toplanarak küçük sel sularında ırmaklara kadar her büyüklükte akarsular oluşturur. Bir bölüm akarsular da, yatak içinde değil de dağ ya da yamaç gibi arazilerin yüzü boyunca akarlar.

Akarsu yatağında suların akış hızı üç etkene göre değişir: a) Yatağın eğimi; b) Yatağın eni; c) Taşınan suyun miktarı.

Akarsular, irili ufaklı, büyüklükçüklü birçok kollarından örülmüş birer şebekedirler. Her akarsu oluşturduğu şebeke ile sınırları belli bir bölgenin sularını toplar. Bu bölgeye akarsuyun beslenme havzası denir. Yeryüzündeki akarsuların büyük bir bölümü okyanuslara ve denizlere kavuşurlar. Akarsuların karıştığı bu okyanus ve denizlerin yüzüne taban seviyesi adı verilir. Bazı akarsular da açık denizler yerine, göllere dökülürler ya da kurak bölgelerde gitgide cıızlaşır ve sonunda kaybolurlar. Bu tür havzalar kapalı havza adıyla tanımlanırlar.

Göller:

Yerkabuğunun çanak biçimindeki çukurlarını kaplayan sular bu çanaklarda birikerek, belli bir kalınlığa erişirler ve gölleri oluştururlar. Göl çanakları oluşumları bakımından iki gruba ayrılırlar:

a) Türü nedenlerle oluşan yerli kaya çanakları: Bu gruptaki göllerin başlıcaları Tektonik göller, Krater gölleri ve Buzul gölleridir.

b) Bir yanı açık olan çukurlukların sonradan herhangi bir setle kapanmasıyla oluşan set gölleri: Bu gruptaki göllerin başlıcaları Volkanik göller, Kıyı set gölleri ve Yer kayması set gölleridir.

İç sular grubuna giren yeraltı sularının yeniden yeryüzüne çıkmalarıyla kaynaklar oluşur. Zemine sızan sular jipsleri, kalkerlerden oluşmuş arazilerde de karst şekillerini oluştururlar.

SAYILARLA KITALAR

KITANIN ADI	ALANI (km ²)	KUZEY-GÜNEY UZAKLIĞI (km)	DOĞU-BATI UZAKLIĞI (km)	EN YÜKSEK NOKTASI (m)	EN UZUN AKARSUYU	NÜFUSU
ASYA	43.998.000	6435	7560	Everest (8848)	Yangdizi	2.532.000.000
AMERİKA	41.918.000					569 000.000
KUZEY AMERİKA	21.510.000	6565	6035	Mc. Kinley (6194)	Missuri	256.000.000
ORTA AMERİKA	2.745.000	1320	1550	Orizaba (5699)		109.000.000
GÜNEY AMERİKA	17.598.000	7240	5150	Aconcagua (6960)	Amazon	220.000.000
AFRİKA	29.800.000	7080	6035	Klimancaro (5894)	Nil	449.000.000
ANTARKTİKA	13.600.000		4340	Vinson Massif (5140)		667 000.000
AVRUPA (*)	9.699.000	2900	4000	Mont-Blanc (İsviçre) (4807)	Tuna	23.600.000
OKYANUSYA-AVÜSTRALYA	7.618.493	3000	3700	Jayakusumu (4883)	Murray	

* Sovyetler Birliği'nde Uralların 5.571.000 kilometrelik batı bölümü dahildir.

DÜNYA ÜLKELERİ

ABİSİNYA (bak ETYOPYA)

A.B.D. (bak AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ)

AFAR ve İSSA (bak CİBUTİ)

AFGANİSTAN

Afganistan Asya kıtasının güneybatı bölgesinde yer alan dağlık bir ülkedir. Coğrafi konumu nedeniyle, pekçok uygarlığın izlerini taşır ve tarih boyunca büyük göçlerin buluşma merkezi olmuştur. Komşuları batıda İran, güneyde Pakistan, kuzeyde SSCB ve doğuda Çin'dir.

TARİH: Afganistan'ın tarihine kısaca bakıldığında, çok çeşitli akınlara uğradığı görülür. Uzun yıllar Pers egemenliğinde kaldıktan sonra, Makedonyalı Büyük İskender'in ele geçirdiği ülke, daha sonra İ.Ö. 2. ve 3. yüzyıllarda Yunan-Baktirian hanedanına yönetilmeye başlandı. İ.S. 1. ve 3. yüzyıllar arasında kuzeyden gelen İskitler ve Kuşanlar Hint kültüründen etkilendiler ve Tuhari denilen kendine özgü bir kültür geliştirdiler.

13. yüzyılda Cengiz Han'ın ardından da, 14. yüzyılda Timur Han'ın ele geçirdiği ülke, aynı zamanda çeşitli ticari yolların üzerinde bulunduğu için, uzun süre merkez konumunu koruyabildi. Ancak ticaretin deniz yoluyla yapılmaya başlanmasından sonra bu özelliğini yitiren Afganistan'da Ahmet Şah Durani 1747 yılında günümüzdeki Afgan devletinin temelini attı. 19. yüzyılda Rusların ve İngilizlerin çekişmeleri sonunda ikiye bölünen ülke, 1919 yılında bağımsızlığını kazanana kadar bu durumunu korudu.

1970-71 yıllarında başbakan Muhammed Davut'un bir dar-

beyle yönetimi ele geçirip cumhuriyeti kurmasına kadar, ülke yarı krallık yarı meşruti monarşi ile yönetiliyordu. Ama cumhuriyetin kurulmasından sonra da yönetim açısından bir denge sağlanamadı. 1978 yılında Taraki bir darbeyle başbakan oldu. 1979 yılında ise Sovyetler Birliği Afganistan'ı işgal etti. Kendi anlayışlarını paylaşan Babrak Karmal'ı iş başına getirdiler. Bu durum, dünya devletlerinin bütün karşı koymalarına karşın hâlâ sürmektedir.

COĞRAFYA: Afganistan çok dağlık bir bölgedir. Bu yüzden de tarıma elverişli toprakları çok azdır. Ülke halkının büyük bir bölümü hayvancılıkla geçinir. Ülkeyi kaplayan dağlar kuzey ve güneyde bozkır ve çöller arasında kalır. İndus nehrinin bir kolu olan Kübil suyu ülkenin en önemli akarsuyudur. Ünlü Hayber geçidi de buradadır.

Ülke dağlarla çevrili olduğundan, kara iklimi egemendir. Gece

AFGANİSTAN

Demokratik Cumhuriyeti

ile gündüz arasındaki ısı farkı çok olur. Kış çok şiddetli geçer, yazın ise neredeyse üç ay boyunca ısı 45 derece dolayındadır. Mevsime göre esen rüzgârlar kum fırtınalarına yol açar.

TOPLUMSAL YAŞAM: Afgan nüfusunun % 8'i kentlerde yaşar. Ülkenin daha önce sözü edilen coğrafi konumu nedeniyle nüfus yapısı çeşitlilik gösterir. Ülkede ana etnik grup Patanlar, Hazariler, Tacikler ve Özbek, Türkmen, Kırgız gibi Türk so-yundan topluluklardır.

Ülke dağlarla çevrili olduğundan, kara iklimi egemendir. Gece ile gündüz arasında çok ısı farkı vardır (üstte).

Nüfusun büyük bir bölümü çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşır. Bu yüzden de büyük kentlerden uzak küçük dağ köylerinde yaşarlar. Bu gruplara, bir de göçerleri eklemek gerekir. Bunlar da Afgan halkının önemli bir bölümünü oluşturur.

Geleneklerin egemen olduğu bu ülkede el sanatları önemli bir uğraş alanı olarak sürüyor. Bunların başında halı dokumacılığı gelir. Afgan halıları dünya pazarlarında tanınır ve yüksek fiyatla alıcı bulur.

EKONOMİ: Bir tarım ülkesi olmasına karşın topraklarının elverişsiz olması Afganistan'ın bu alanda ilerlemesine engel olmuştur. Ekonomik olarak da ileri bir ülke değildir. Birkaç fabrikanın dışında gelişmiş bir sanayiden söz edilemez. Kabil'de pamuklu ve yünlü dokuma, mermer, mobilya, cam eşya, bisiklet ve plastik fabrikaları vardır.

Ülke sanayinin temel üretimi, madencilik, pamuklu dokuma, küçük montaj, halıcılık, deri tabaklama, ayakkabıcılık ve inşaat üzerinedir. Sanayi, iç tüketimi karşılamaktan uzaktır.

SANAT: Afgan sanatı üzerinde, Acem, Arap, Çin ve Hint sanatlarının büyük etkisi olmuştur. Örneğin, Acem minyatürlerinin etkisinin yanında Budist sanatın da etkisi vardır. Öte yandan, tarih boyunca çeşitli ulusların işgaline uğrayan ülkede Türk ve İslâm sanatının etkilerini görmek olanaklıdır.

AFGANLI GÖÇMENLER

Afganistan'daki yönetim değişikliği sonucu, 1982 yılında Türkiye'ye getirilip yerleştirilen Afgan göçmenlerinin sayısı 4365. Bunlar, Türkmen, Özbek ve Kırgız Kazaklarından oluşan aileler. Türkiye'de yerleştirdikleri yerler ise şunlar:

Adana, Hatay, İskenderun, Gaziantep, Antakya, Hatay (Serinyol), Şanlıurfa, Van ve Tokat.

Dağlarla çevrili bir ülke olan Afganistan'da, tarıma elverişli arazi çok dardır. Nüfusun büyük bir bölümü hayvancılıkla geçinir. Bu yüzden de büyük kentlerden uzak küçük dağ köylerinde yaşarlar. Bu gruplara, Afgan halkının önemli bir bölümünü oluşturan göçerleri de eklememiz gerekir (üstte).

KİMLİK KARTI

AFGANİSTAN

Demokratik Cumhuriyeti

Devlet Adı: Afganistan Demokratik Cumhuriyeti
Nüfus: 16.349.000 (1981)
Alan: 647.497 kilometre kare

Dil: Dari (Farsça), Puştu
Din: Müslüman
Başkent: Kabil (970.000)
Önemli Kentler: Kandahar (209.000), Herat (157.000), Kunduz (108.000), Charikar (98.000).

En Yüksek Dağ: Noshag (7492 metre)

Yüksek Dağlar: Hihdu kuş, Koh-i Baba, Band-i Baian.
Devlet Başkanı: Babrak Karmal (1979'dan beri)
İklim: Yüksek yerlerle alçak yerler arasında büyük sıcaklık farkı vardır. Çoğunlukla kara iklimi egemendir.

Dış Satım: Yaklaşık 225.000 milyon dolar.
(Meyve ve sebze % 32, tekstil ürünleri % 17,7, doğal gaz % 13,4)

Para birimi: Afgani (100 pul=1 Afgani)

Telefon Sayısı: 31.200 (1978)

Günlük Gazete: 15 (1974)

Radio Sayısı: 114.000 (1975)

Karayollarının Uzunluğu: 18.550 (1978)

Ortalama Hayat Uzunluğu: 39,9, kadınlarda 40,7 yıl.

ALABAMA (bak AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ)

ALASKA (bak AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ)

ALBERTA (bak KANADA)

ALDERNEY (bak CHANNEl ADALARI)

ALMANYA (Demokratik)

Almanya'nın 1945 yılında işgal edilerek ikiye bölünmesinden sonra, Sovyetler Birliği'nin elinde bulunan alan Demokratik Almanya olarak tanınan ülke haline

geldi. İki Almanya arasında Berlin kenti ikiye bölünmüştür. Doğu Berlin, yani Demokratik Berlin ülkenin başkentidir.

Doğu Almanya'nın batı ve güneybatı komşusu Batı Almanya, doğu komşusu Polonya, güneydoğu komşusu da Çekoslovakya'dır. Ülkenin kuzeyi Baltık Deniz'ne ulaşır.

TARİH: Doğu Almanya'nın 1945 yılına kadarki tarihi için Bkz. Batı Almanya tarih bölümü.

1945 yılından sonraki tarihi: Nazi ordularının 8 Mayıs 1945'te

adlandırılan duvarın yapılmış olmasıdır. Ancak (Batı Alman) Sosyal Demokrat lideri Willy Brandt'ın "Doğu Politikası" etkili olmuş ve iki Almanya arasındaki ilişkilerde son zamanlarda bir yumuşama görülmüştür. Yine de Doğu Almanya, Doğu Bloku ülkelerinin önemli bir parçası olma durumunu korumaktadır.

COĞRAFYA: Demokratik Almanya Kuzey Avrupa ovası üzerinde yer alır. Yalnızca güney batı ve güney bölgeleri hafif dağlıktır. Ülkeyi güneydoğudan ku-

teslim olmalarından sonra, dört yıl boyunca Almanya'nın kaderi öbür büyük ülkelerin elindeydi. 1949 yılının Eylül ayında Federal Alman Cumhuriyeti, ekim ayında da Demokratik Alman Cumhuriyeti kuruldu. Batı'dakine hiç benzemeyen bir gelişme planı uygulandı. Sosyal ve ekonomik alanda planlanan girişimlerde genel olarak Sovyetler Birliği'nin önderliği kabul ediliyordu. Batı Almanya 1954 yılında NATO'ya girerken, Doğu Almanya 1956 yılında Varşova Paku'na bağlandı.

Doğu ve Batı Almanya arasındaki ilişkiler de oldukça soğuktur. Bunun en belli başlı nedeni, 1961 yılında doğudan batıya geçişleri engellemek üzere, Berlin kentini ikiye bölen ve bugün "Utanc Duvarı" olarak

Demokratik Almanya'nın kentlerinden biri olan Dresden'den bir görünüm. Kent, Elbe akarsuyunun hemen yanındadır (üstte).

ALMANYA
Demokratik

Her iki Almanya'nın bayrağında kırmızı ve siyah renkler yer alır. Demokratik Almanya'nın bayrağına sonradan ülkenin amblemi eklenmiştir.

zeybatıya doğru Elbe nehri böler. Çekoslovakya'da doğan Elbe nehri Demokratik Almanya'nın sınırları içinde derin bir vadi oluşturur. Ülkenin güney bölgeleri de bu nehrin kollarınca sulanır. Elbe nehri daha sonra Kuzey Denizi'ne dökülür.

Ülkenin büyük bir bölümü Avrupa'ya özgü iklim kuşağı içinde yer alır. Kışlar soğuk, yazlar sıcak geçer. Yağmur her mevsim yağar, ama yaz aylarında fazlalaşır.

Baltık kıyısının hemen güneyinde göl bölgeleri yer alır. Vadiler, göller ve küçük adacıklardan

oluşan bu bölgenin en önemli kenti Berlin'dir. Berlin'in güneyinde ve Elbe nehrinin vadisinde geniş bataklık ve kumluk alanlar vardır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Doğu Almanya'da sosyalist bir eğitim sistemi uygulanır. Bu eğitim sisteminin etkileri her alanda kendini belli eder. Ama ülkede egemen dini eğilim olan Protestanlık da oldukça güçlüdür. Halkın büyük bir çoğunluğu Protestandır.

Eğitim parasızdır ve altı ile onbeş yaş arasında zorunludur. Sporun eğitim içinde çok özel bir

yeri vardır. Çok küçük yaşlardan başlayarak çocuklar spor yaparlar. Bu yüzden de Doğu Alman sporcuları dünya şampiyonalarında ve olimpiyatlarda ülkelerine birçok madalya kazandırmaktadırlar.

Demokratik Almanya'da yaşam. Federal Almanya'daki gibi canlı değildir. Aslında halk eğlenmeyi sever, ama olanakları kısıtlıdır. Ülkedeki en önemli etkinlik her yıl düzenlenen Leipzig Fuarı'dır. Fuarda çeşitli şenlik ve sergiler düzenlenir. Bu yüzden ziyaret edenlerin sayısı her yıl artmaktadır.

EKONOMİ: Doğu Almanya dünyanın linyit gereksiniminin üçte birini karşılamaktadır. Elde edilen linyitin bir bölümü dışa satılır ama büyük bir bölümü de iç üretimde kullanılır. Ama bunun dışında, öbür maden yatakları açısından ülke yoksuldur.

1960 yılına kadar ülkede ekonomik açıdan herhangi bir ilerleme görülmezken, daha sonra yeni bir ekonomik sistem uygulamasına geçilmiştir. Bu yolda atılan ilk adım kâr oranlarının artırılması ve kazancın çoğaltılması olmuştur. İleri sanayi dallarının başında kimya gelir. Bu alanda en fazla üretim sülfirik asitte olmuştur. Bunu, ton olarak ikinci sırayı alan yapay gübre izler.

Doğu Almanya'nın topraklarının büyük bir bölümü tarıma elverişlidir. İki Almaya'nın ayrılmasından sonra, tarım alanlarının büyük bir bölümü doğuda kalmıştır. (Tarımın baş ürünü patatestir.) Otlak ve çayırların toplam alanı bir milyon hektarı aşar.

SANAT: Bugün Doğu Almanya'da, Batı Almanya ile ortak olan birtakım bilim adamları ve sanatçılar değerli görülür. Ama bu adlar arasında sayılabi-

lenler çok fazla değildir. Savaş sonrasında Doğu'da yaşamayı seçen Brecht ünlü "Berliner Ensemble" tiyatrosunun ustaları arasında yer almıştır.

Doğu Alman edebiyatının önde gelen adları arasında Arnol Zweig, Anna Seghers sayılabilir.

Rostock kentinde tuba çalan insanlar (üstte).

ALMANYA

Demokratik

Devlet Adı: Demokratik Alman Cumhuriyeti
Nüfus: 17.400.000
Alan: 108.179 kilometre kare
Dil: Almanca
Din: Protestan, Romen Katolik
Başkent: Berlin (1.118.142)
Önemli Kentler: Leipzig, Dresden, Karl-Marx-Stadt, Magdeburg, Rostock, Erfurt
En Yüksek Dağ: Fichtelberg (1214 metre)
Önemli Akarsular: Elbe (848 km), Oder
Devlet Başkanı: Dr. Erich Honecker
İklim: Değişken (yazlar

KİMLİK KARTI

ılık, kışlar soğuk)
Dış Satım: Makineler, ulaşım araçları, madenler, tüketim maddeleri, kimyasal maddeler. Ortalama yılda, 19.858 milyon dolar.
Para Birimi: Doğu Alman markı (1 mark=100 fenik)
Telefon Sayısı: 2.860.069 (1978)
Radyo Sayısı: 6.261.000 (1977)
TV Sayısı: 5.450.500 (1977)
Karayollarının Uzunluğu: 118.925 kilometre
Demiryollarının Uzunluğu: 14.215 kilometre
Ortalama Hayat Uzunluğu: Erkeklerde 68,85, kadınlarda 74,19 yıl.

ALMANYA *Federal*

Almanya'nın sınırları, daha çok Germen ırkından insanların yoğun olduğu bölgelere göre çizilmiştir. Bugün Doğu ve Batı olarak Almanya'nın Avrupa kıtası içinde oldukça eski bir tarihi vardır.

Batı Almanya'nın sınır komşuları şu ülkelerdir: Batı'da Hollanda, Belçika, Lüksemburg ve Fransa, güneyde İsviçre, Lichtenstein ve Avusturya, doğuda Çekoslovakya ve Doğu Almanya ve kuzeyde Danimarka. Ülkenin kuzeyde Kuzey Denizi'ne ve Baltık Denizi'ne kıyıları vardır.

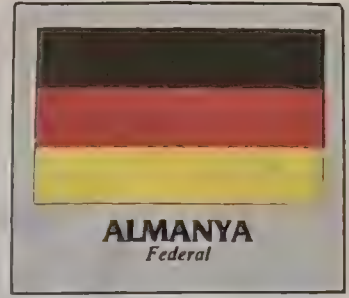
TARİHİ: Almanya bir Orta Avrupa ülkesidir. 1949 yılında Doğu ve Batı olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Bu döneme gelene kadarki Alman tarihi tek bir Almanya'nın tarihi olarak ele alınır. Tarihin çok eski dönemlerinde Alman kavimleri kuzey Avrupa'nın dağlık bölgelerine yerleşmişlerdir. Daha sonra Kelt kavimlerinin Avrupa'nın güneyi-

ne doğru inmeleriyle Almanlar da yerlerini değiştirmişler ve Roma İmparatorluğu'nun sınırlarına kadar gelip dayanmışlardır.

Almanların bundan sonraki tarihlerinde Roma ile olan ilişkileri egemen olmuştur. 13. yüzyıl boyunca Alman kentleri gelişmiş, ticareti ellerine geçiren kentliler Kuzey Denizi ve Baltık Denizi'nde ticaret filolarının sahibi olmuşlardır.

1273 yılında Habsburg hanedanından Rudolf'un krallık tacını giymesıyla Almanya ile Avusturya birbirine yakınlaşmaya başlamıştır. Ama imparatorluğun içinde bulunan çeşitli prensliklerin imparatorluğun merkezi ile sık sık çatışmaları birliğin giderek zayıflamasına neden olmuştur. Almanya'nın zayıflamasında en büyük etken 30 Yıl Savaşları olmuştur. Bu savaş kısa zamanda, Katolik Roma ile Protestan Avrupa arasındaki bir çekişme haline dönüşmüştür.

Bu çözümlerin sonunda Avusturya'da bulunan imparator, Alman İmparatoru ünvanını bırakmış, yalnızca Avusturya İm-

paratoru olarak kalmıştır. Bu olaylar Napoleon Bonaparte'in Avusturya ve Prusya'ya ait toprakları ele geçirdiği döneme rastlar. Uzun savaş dönemleri ve çatışmalar Avrupa'nın bütün ülkelerini yordduğu gibi Almanya'yı da yormuştur. Ama bu uzun ve sıkıntılı dönemin sonunda yepyeni bir Alman İmparatorluğu kurulabilmiştir. Otto von Bismarck'ın II. Wilhelm'in yönetimi altında Başbakanlık görevini yüklenmesinden sonra Almanya hızla gelişmiş, yeni ilişkiler kurmuş, yeni müttefikler edinmiştir. Ama bütün bu ilişkiler I. Dünya Savaşı'nın çıkmasını ve Almanya'nın bu savaşta yenilmesini önleyememiştir.

Savaştan sonra kurulan Weimar Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanlığına Friedrich Ebert getirildi. Bundan sonra olaylar İkinci Dünya Savaşı'na kadar çok hızlı gelişti. Bu arada savaş sonrasında yavaşlayan ekonomik gelişmeler huzursuzluklara neden oluyordu. İşçi sınıfı arasında kıpırdanışlar vardı. Bu arada kurulan Nasyonal Sosyalist Parti kısa zamanda güçlendi. Hitler 1934 yılında "Führer" ünvanı ile Üçüncü Reich'in başına geçti. Hitler'in bütün Avrupa'yı ele geçirme düşleri hem Almanya'nın, hem de Bütün Avrupa'nın felâketine neden oldu. Yirminci yüzyıl içinde Avrupa'nın gördüğü ikinci büyük savaş olan II. Dünya Savaşı Almanya ve taraftarlarının yenilgisi ile sonuçlandı.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya Doğu ve Batı olmak üzere ikiye ayrıldı. Batı Almanya kendi içinde üç bölgeye ayrıldı. Bu bölgeler İngiliz, Fransız ve Amerikan birliklerinin denetimi altına verildi. 1949 yılında bu üç

ALMANYA *Federal*

Devlet Adı: Federal Alman Cumhuriyeti
Nüfus: 61.546.100 (Batı Berlin ile birlikte)
Alan: 248.678 kilometre kare
Dil: Almanca
Din: Protestan, Romen Katolik
Başkent: Bonn (289.074)
Önemli Kentler: Batı Berlin, Hamburg, Münih, Köln, Essen, Frankfurt, Dortmund, Düsseldorf, Stuttgart, Duisburg, Bremen, Hannover, Nürnberg.
En Yüksek Dağ: Zugspitze (2963 metre)
Önemli Akarsular: Ren (1320 kilometre), Ems, Weser, Elbe, Danube
Devlet Başkanı: Dr. Richard von Weizsäcker
İklim: Ülke boyunca değiş-

KİMLİK KARTI

kendir. İç kısımlarda kara iklimi egemendir.
Dış Satım: 171.120 milyon dolar (endüstriyel ürünler, kimyasal maddeler, taşıt araçları elektronik araç-gereç, süt ve süt ürünleri)
Para Birimi: Alman Markı (1 mark=100 fenik)
Ticaret Yaptığı Ülkeler: Hollanda, Belçika, İtalya, Fransa, İngiltere, ABD, Japonya, Avusturya, Sovyetler Birliği, Türkiye
Karayollarının Uzunluğu: 474.303 kilometre
Demiryollarının Uzunluğu: 32.592 kilometre
Okur-Yazar Nüfus Oranı: % 99
Üniversite Sayısı: 48
Ortalama Hayat Uzunluğu: Kadınlarda 74.81, erkeklerde 68.30 yıl.

aynı bölgenin birleşmesiyle Federal Alman Cumhuriyeti kuruldu. O günden beri de Federal Almanya kendi başına bağımsız bir Orta Avrupa ülkesi olarak varlığını sürdürmektedir.

COĞRAFYA: Almanya'da genel olarak iki tip iklim görülür. Bu hem kara, hem de okyanus

iklimidir. Güney ve Orta Almanya'da kara ikliminin özellikleri vardır. Kışlar soğuk, yazlar sıcak geçer. Batı'ya doğru gidildikçe iklim ılımanlaşır. Almanya kuzeybatıdan Atlas Okyanusu'ndan gelen nemli ve sıcak havanın etkisiyle okyanus iklimine sahiptir. Bu bölgede nemli ve sıcak havayı

kesecek dağlar yoktur.

Almanya her mevsim yağışlıdır. Bavyera, en çok yağmur alan bölgesidir.

Almanya'nın en yüksek dağları olan Alp Dağları, ülkenin güney sınırını çizer. Ünlü Karakoram dağları ise ülkenin güneybatısını kaplar.

Bu arada ülkenin orta bölgesinde yer alan ve demir, bakır, gümüş madenleriyle yüklü dağlar da genel olarak Maden Dağları olarak anılırlar.

Almanya'nın başlıca akarsuları Ren, Oder, Elbe, Weser ve Tuna'dır. Elbe ve Weser nehirleri Almanya'nın sınırları içinde denize dökülürler. Bunların ağzında Hamburg ve Bremen limanları vardır.

Almanya'da birçok küçük göl vardır. En önemli ve büyük gölü Konstanz'dır. Ama bu gölün tümü de Almanya sınırları içinde değildir.

TOPLUMSAL YAŞAM: Alman dili bugün Avrupa'da en çok konuşulan diller arasında ön sırada yer almaktadır. Batı Alman sınırları içinde birçok değişik diyalet vardır. (Hochdeutsch Yüksek Almanca) olarak adlandırılan konuşma resmi dildir. Okullarda öğretilen budur.

Almanya'nın temel bir özelliği modernleşme çabasıdır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra neredeyse tümüyle yıkılmış olan ülke, Almanların büyük çabaları ile yeniden kurulmuştur. Büyük kentlerde yaşayanlar ile küçük kentlerde ve kırsal bölgelerde yaşayan Almanlar arasında çok fark vardır. Büyük kentlerde yaşam genellikle apartman dairelerinde geçer. Küçük kentlerde ve kırsal kesimde ise hâlâ küçük evlere rastlanır. Ama bu iki grup arasında ortak olan nokta her ikisinde yaşam standartlarının çok yüksek olmasıdır. Çalışanların oranı çok yüksektir. Çalışan ailelerin % 40'ının kendi evleri vardır.

Almanya'da spor önemli bir yer tutar. Birçok insan meslek olarak sporu seçmemiş olsa dahi sporla amatör olarak uğraşır. Almanya'nın birçok spor dalında uluslararası birincilikleri vardır. Okullarda da spora çok önem verilir. Eğitimin bir parçası olarak yürütülür. Ülke çapında yapılan eğitim reformundan sonra ilkokulların ve öbür okulların görünümünde modernlik açısından gelişmeler olmuştur. Eğitim 18 yaşına kadar zorunludur. Bu yüzden de 18 yaşın altındaki

nüfus, resmi çalışan nüfus arasında yer almaz. Bu arada kilisenin de eğitim alanında olumlu katkıları vardır.

EKONOMİ: Alman ekonomisinin temelini üretim ve iyi mal oluşturmaktadır. Mühendislik, kimyasal üretim ve madencilik alanında bunun doğruluğu kanıtlanır. Ağır sanayinin geliştiği bölge Ruhr bölgesidir. Bu bölgede ayrıca büyük kömür ocakları da vardır. Bu bölgenin bir başka sanayi alanı da demir çelikler ve bunların üzerine kurulu olan üretilerdir. Bunların neden olduğu üretimin başında otomobil motoru gelir. Almanya, eskiden beri otomobil motoru konusunda ünlüdür.

Ağır sanayinin yanında Batı Almanya öteki sanayi ve üretim dallarında da ön sıralarda yer alır. Bunların içinde müzik aletlerinin yapımı, saat ve porselen yapımı sayılabilir. Ayrıca yiyecek üretimi de milyonlarca insana ekme kapısı sağlar.

Almanya'nın ekonomik yaşamının içinde yabancı işçilerin yerinin unutulmaması gerekir. Bugün bu işlerin birçoğunu artık gereksinimi kalmadığı için sınır dışı eden bu ülke, bundan yirmi yıl kadar önce ekonomisini sür-

dürebilmek için her çareye başvuruyordu. Yabancı işçilerin ülkelerine gönderilmelerinin büyük bir nedeni, ülkede artan işsizliktir.

BİLİM ve SANAT: Almanya, filozoflar ülkesi olarak tanınmak olanaklıdır. Birçok özgün felsefi düşüncenin beşiği olmuştur. Bu, edebiyat ve müzik alanında da söylenebilir. Altmıştan fazla bilim adamının Nobel ödülünü kazandığı gözönüne alınır. Almanya'nın düşün ve bilim alanındaki yeri anlaşılır.

Ünlü müzisyenleri arasında Johann Sebastian Bach, Ludwig van Beethoven, Johannes Brahms, Robert Schumann ve Richard Wagner, çağdaşlardan Stockhausen, Schönberg sayılabilir. Goethe, Heine, Schiller ve yirminci yüzyıldan Thomas Mann, Bertold Brecht, Günther Grass, Heinrich Böll ve niceleri, felsefe alanında da Schopenhauer, Nietzsche, Kant, Hegel, Marx, çağdaşlardan Heidegger, Jaspers, Husserl, Adorno, Habermas sayılabilir.

Matbaayı bulan Johan Gutenberg'in Alman olduğu düşünülürse, Almanya'da sanata, edebiyata, felsefeye ve genel olarak düşünsel alana duyulan ilgi daha iyi anlaşılır.

Otomobil sanayinde ileri olan Federal Almanya'nın karayolları Avrupa çapında ünlüdür (üstte).

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Dünya tarihi içinde geçmişin en kısa devletlerden biri olan Amerika Birleşik Devletleri, bugün siyaset, ticaret, insan ilişkileri alanında dünyada söz sahibi ülkelerin başında gelmektedir. Amerika Birleşik Devletleri, Doğu'da Atlas Okyanusu'ndan, Batı'da Büyük Okyanus'a kadar uzanır. Kuzey komşusu Kanada, Güneybatı komşusu ise Meksika'dır. 1776 yılında kurulduğunda, 13 eyaleti olan ülkenin bugün 50 eyaleti vardır. Ay'a ilk kez insan gönderen ülke unvanına sahiptir.

TARİH: Amerika Birleşik Devletleri'nin tarihi, 13 İngiliz kolonisinin Bağımsızlık Bildirisi'ni imzaladıkları 4 Temmuz 1776 tarihiyle başlatılır. Bugün Amerika Birleşik Devletleri'nin üzerinde kurulu olduğu toprakların asıl sahipleri Amerikan Hintlileridir. (Kızılderililer) Bunlar Asya kıtasında yaşayan Mongoloid ırkına bağlanırlar. Bering Boğazı'ndan atalarının Asya'dan Amerika'ya geçtiği sanılmaktadır.

İlk kez 100 kadar İngiliz'in 1608 yılında Virginia yakınlarına gelip yerleşmesiyle koloni dönemi başlamıştır. Bunu 1620 yılında başka bir grup izlemiştir. 1760 yılında İngiltere ile koloniler arasında ilk huzursuzluklar başlamıştır. Bunun en temel nedeni, İngiltere'nin kolonileri vergiye bağlamak istemesidir. Kolonileri kuranların İngiliz hükümetine verdikleri yanıt tarihe "Boston Çay Partisi" olarak geçmiştir. Olay bir grup kolonistin İngiltere'ye gidecek çay yüklerini denize atması ile başlamıştır. Bundan sonra olaylar gelişmiş, 1775 yılında İngiliz birlikleri ile Amerika'nın yeni sahipleri karşı karşıya gelmiştir. Bu tarih Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nın başladığı tarihtir.

Savaş İngiltere'nin yeni ülkeyi tanımamasına kadar, yani 1783 yılına kadar sürdü. 1787 yılında Anayasa yürürlüğe girdi ve başkanlığa George Washington seç

cildi. Washington, Bağımsızlık Savaşı'nda orduların başkanlığını üstlenmişti.

19. yüzyılın ortalarına kadar İngiltere ile sürtüşmeler aralıklı olarak sürdü. Bu sürtüşmelerin yer yer 19. yüzyıl boyunca sürdüğü de görülür. Ama bütün bu yerel çatışmalara karşın ülke hızla büyümeye ve kalkınmaya başladı. Bir yandan sınırlarını genişletirken, bir yandan da sanayileşme yolunda hızlı adımlar atıyordu. Kendi içinde ortaya çıkan kimi yeniliklere bir de Avrupa'dan gelenleri eklenince, ülke kısa zamanda kendinden söz ettirmeyi başardı.

Ülkenin en önemli sorunu kölelikti. Kuzey eyaletleri köleliğe son ermişlerdi. Zaten 1807 yılından başlayarak kölelik bütün ülkede yasaklanmıştı. Ama ucuz iş gücüne gereksinimi olan güney eyaletleri arasında sürtüşmelere neden oldu. Köleliğe karşı oluşuyla tanınan Abraham Lincoln'un 1860 yılında başkanı seçilmesinden sonra, işler iyice kızıştı ve iç savaş patlak verdi. İç savaş kuzey eyaletlerinin zaferiyle 1865 yılında son buldu. Bundan sonra kölelik tümüyle ortadan kalktı.

Savaşın sonraki yıllarda işbirliği içinde ülkenin kalkınması için uğraşıldı. Doğal kaynakları işletilmeye başlandı, sanayi alanında yeni atılımlar yapıldı, üretim büyük ölçülerde arttı. Ama ekonomik gelişmeler beraberinde bu kez farklı sorunlar getirdi. İşveren-işçi, ücret ayarlaması gibi sorunlar yeni reformlarla çözümlendi.

1914 yılında Avrupa'da Birinci Dünya Savaşı patlak verdiğinde, Amerika önce tarafsızlık politikası izledi; aslında niyeti bunu sürdürmektir, ama Alman denizaltılarının İngiltere'ye yardım götürürken Amerikan gemilerine saldırmasından sonra Amerika 1917 yılında savaşa girdi. Savaş Almanya'nın yenilgisiyle son bulana kadar birlik göndermeye devam etti. Savaşın sonra Amerika Başkanı Wilson barış antlaşmalarında söz sahibi oldu ve ileride çıkacak savaşları önlemek amacıyla bir uluslararası birlik kurulması çağrısına bulundu. Ama onun bu çağrısına kulak

asan olmadı ve Amerika Birleşik Devletleri yine okyanusun öte yanında kendi politikasını izlemeyi sürdürdü.

Savaşın sonra insanlar olağandışı para harcama alışkanlığını geliştirdiler. Bu durum, 1929 yılında Amerikan tarihinde büyük bunalım olarak bilinen olaya kadar vardı. Birçok işyeri ve hatta bankalar iflas ederek kapandılar. 12 milyon üstünde insan işsiz kaldı. 1933 yılında Franklin Roosevelt'in başkan seçilmesine kadar bu huzursuzluklar sürdü.

Artık bir tür reform dönemi başlıyordu. 1939 yılında Avrupa'da İkinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesi Amerika'nın Avrupa'

Ülkedeki yaygın karayolları ağı, yapıları bakımından dünyadaki en ileri düzeye ermişlerdir. Karayollarındaki çok sayıda yeritler, dev yoncular, trafiğin rahatca akmasını sağlarlar (üstte)

Dünyanın en uzun köprüsü San Francisco, 1936 yılında yapılmıştır. 13 kilometre uzunluğundaki köprü San Francisco'yu Oakland'a bağlar. 2 katlı köprünün üstündeki çok sayıda çıkıştan biri Yerba adasına bağlıdır

ya yardım amacıyla savaş ekonomisine hız vermesi Amerika'nın Avrupa'ya yardım amacıyla savaş ekonomisine hız vermesine neden oldu. 1941 yılında Japonların Hawai Adası'ndaki Pearl Harbor'a saldırılarıyla Amerika fiilen savaşa katılmış oldu. 1945 yılında müttefiklerinin zafriyle biten savaştan sonra Amerika teknolojik alanda hızla ilerlemeye başladı. Savaş sırasında ilk kez atom bombasının Japonlara karşı kullanılması birçok tepkilere neden oldu.

Amerika Birleşik Devletleri bugün ekonomik alanda güçlü bir ülkedir. Aynı zamanda ve buna bağlı olarak da dünya politikası üzerinde söz sahibidir.

COĞRAFYA: Amerika Birleşik Devletleri coğrafi olarak üç ana bölgeye ayrılır. Bunlar, Batıdaki dağlık alanlar, doğudaki dağlık alan ve ikisi arasında kalan uçsuz bucaksız düzlüklerdir. Batıdaki dağlık alanlar ülkenin üçte birini kaplar. Burada iki ana dağ kolu vardır. İlki, Pasifik dağ sistemi, öteki de Rocky dağlarıdır. İlk dağ sırası okyanustan ince bir kara şeriti ile ayrılır. İkinci dağ sırası ise, 1600 kilometre içeriye doğru girer. Bu dağların 4270 metreye varan birkaç doruğu vardır. Pasifik dağlarının Cascade Range ve Sierra Nevada olmak üzere iki kolu vardır. Bu sıra dağlar üzerinde de 4418 metreye varan doruklar vardır.

İki dağ sırası arasında geniş platolar yer alır. Bu platoların bir bölümü volkanik patlamalar sonunda oluşmuştur. Nehirlerin oluşturduğu derin vadiler bu bölgenin özellikleridir. Bunların içinde Colorado nehrinin açtığı derin yatak Grand Canyon olarak dünyaca ünlüdür. Bu vadi, platonun 1900 metre altındadır.

Ülkenin en önemli nehri olan Mississippi ve belli başlı kolları Missouri, Arkansas ve Ohio, Amerika Birleşik Devletleri'nin orta bölgesini sular. Missouri Kuzey Amerika'nın en uzun nehridir. Mississippi ile birleşmeden önce 4380 kilometre yol alır. İkisi birleşince 6050 kilometrelik bir nehir oluşur ki bu da dünyanın üçüncü uzun nehridir. Mississippi, Meksika Körfezi'ne dokülür.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Devlet Adı: United States of America (Amerika Birleşik Devletleri)

Nüfus: 233.982.000

(Başka ülkelerdeki askerleri hariç)

Alan: 9.363.123 kilometre kare

Dil: İngilizce

Din: Protestan, Romen Katolik, Yahudi, Ortodoks

Başkent: Washington

(711.518, çevre sayım bölgeleriyle birlikte 3.045.399)

Önemli Kentler: New York (7.481.613, çevre sayım bölgeleriyle 9.561.089), Chicago (3.099.391 - 7.015.251), Los Angeles (2.727.399-6.986.898), Philadelphia (1.815.808-4.807.001), Houston (1.397.562), Detroit (1.335.085-4.424.382), Baltimore (851.698.-2.147.850), Dallas (822.461-2.543.735), San Diego, San Antonio, Indianapolis, Milwaukee, San Francisco, Memphis, Cleveland, Boston

Devlet Başkanı: Başkan Ronald Reagan

İklim: Ülke boyunca değişiklik gösterir. Şimdiye dek yüksek hava sıcaklığı, 10 Temmuz 1913'te, California'daki Death Valley

(Ölüm Vadisi) kaydedilmiştir (56.7 derece). En düşük hava sıcaklığı ise Alaska'nın Tanana Bölgesi'nde ölçülmüştür (-60 derece).

Dış Satım: Her tür makine ve araç gereç, taşıma araçları, kimyasal maddeler, ilaç sanayi ürünleri, pamuklu ürünler, demir-çelik ürünleri, petrol ürünleri, çeşitli madenler kâğıt, kauçuk, çeşitli tarım ürünleri.

Ticaret Yaptığı Başlıca Ülkeler: Kanada, Japonya, Meksika, İngiltere, Federal Almanya, İtalya, Fransa, Benelüks Ülkeleri, Venezuela, Brezilya, Avustralya, Hong Kong, İsviçre, İspanya, İsveç, Filipinler, Hindistan, Peru, Arjantin, İran
Para Birimi: Amerikan Doları (1 dolar -100 sent)
Telefon Sayısı: 161.448.000 (1978)

Karayollarının Uzunluğu: 6.206.484 kilometre (1976)

Demiryollarının Uzunluğu: 6.206.484 kilometre (1976)

00000
at Uzunluğu: Erkeklerde 68.7, kadınlarda 76.5

Ülkenin kuzeyinde, göllerin yoğunluğu bu bölgeye göller bölgesi denmesine neden olmuştur. Bunlar önemli su yollarıdır. Ancak bu göllerden Michigan gölü tümüyle Amerika Birleşik Devletleri'nin sınırları içinde yer alır.

Ülkenin doğusunda yer alan dağlar batıdakiler kadar yüksek değildir. Dağların arasında geniş vadiler yer alır. New York'tan Tennessee'ye kadar bir dizi vadi uzanır. Kıyı şeridi, kuzeyde darıdır, ama güneye inildikçe genişle-

meye başlar. Florida'ya vardığında iyice geniş bir alanı kaplar. Burası ülkenin tropik özellikler taşıyan bölgesidir.

Ülkenin doğusunda batısına oranla daha fazla yağmur yağar. Ülkenin güneyinde kışlar genellikle ılık, yazlar ise sıcak geçer. Öteki bölgelerde kışlar soğuk, kimi zaman da çok soğuk, yazlar ılık ve sıcak geçer. Ülkenin iki eyaleti, Alaska ve Hawaii, bu genellemelerin dışındadır. Çünkü, Alaska yaz görmeyen kutup iklimine yakındır. Hawaii ise tro-

Ülkenin ikinci büyük kenti olan Chicago önemli bir sanayi ve ticaret merkezidir. İlyerlerinin yoğun olduğu kentte kişi başına düşen otomobil sayısı çok yüksektir (üstte).

pik iklimin özelliklerini taşır.

TOPLUMSAL YAŞAM:

Amerikan vatandaşlarının %88' ini beyazlar, %11'ini zenciler ve az bir bölümünü de kızıldileriler oluşturur. 1920 yılına kadar öbür ülkelerden buraya göç edenlerin sayısı çok kabarıktır. Bu yüzden çıkarılan bir yasayla öbür ülkelerden göç sınırlandırmıştır. İlk kuruluş yıllarından başlayarak ülkenin nüfus dağılımı yapısının çok karmaşık olduğu görülür. Bu kadar çeşitli ülkeden gelen insanları bir arada tutan en önemli etkenin, resmi dil olarak İngilizcenin kullanılması olduğu söylenir. Göçmenlerin birçoğu aralarında kendi ana dillerini konuştukları halde çocuklar okul çağına gelince İngilizce konuşmaya başlarlar.

Amerikalılar genellikle yüksek bir yaşam düzeyine sahiptirler. Ve hatta aşırı modern yaşamlarından gurur duyarlar. Çeşitli elektrikli ev aletleri, yaşamı daha

kolaylaştırır. Kolay yaşamının içinde kolay ve çabuk beslenme de vardır. Amerika'da hazır yiyecek sanayii çok gelişmiştir. Ama son zamanlarda hazır yiyeceklerle karşı bir kampanya başlatılmış ve onlar da doğal yiyeceklerle dönmeye başlamışlardır.

Amerika'da din özgürlüğü vardır. Ülkeye bu kadar çeşitli insan gruplarının gelmesinin belli başlı nedenlerinden biri de budur. Hristiyanlığın çeşitli mezheplerinden insanlar, Yahudi, Müslüman ve kimi zaman da Budistler ile birlikte yaşamaktadır.

Ulusal spor olarak Amerikan futbolu ve Beyzbol vardır. Ama Amerikalılar bunların yanı sıra öteki sporlarla da ilgilenirler. Ülke Olimpiyatlarda ve dünya şampiyonalarında çeşitli spor dallarında birçok madalya kazanan sporculara sahiptir.

Ülkede, yuva eğitimi de içinde 12 yaşına kadar süren eğitim parasızdır. İlkokul sekiz yıldır, bundan sonra dört yıl lise eğitimi

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

görülür. Kimi zaman da altı yıl ilkökul, üç yıl ortaokul, üç yıl da lise eğitimi görülür. Sonuç olarak 17 ya da 18 yaşında orta öğretim biter. Eğitim bütün eyaletlerde, Mississippi dışında zorunludur.

1970'li yıllarda yapılan araştırmalarda yuvalarla birlikte okula giden çocuk sayısının 50 milyon dolayında olduğu saptanmıştır. Amerika'da 2750 kadar üniversite ve yüksek okul vardır. Bunlardan en eskisi Harvard Üniversitesi'dir, 1636 yılında kurulmuştur.

EKONOMİ: Amerikan işçilerinin, büyük bir bölümü makine sanayii alanında çalışır. Ülkenin en önemli sanayi bölgesi, kömür ve demir yataklarının bulunduğu kuzeydoğu bölgesidir. İkinci bir sanayi alanı güneyde, üçüncüsü ise pasifik kıyısında yer alır. Bu sanayi kolları içinde çelik, otomobil, alüminyum, yapay lastik ön sırayı alır.

Silah üretimi, ülkede önemli bir sanayi kolu oluşturur. Kendi gereksinimlerini karşıladığı gibi, dünyanın birçok ülkesine de satılır. Bu arada hazır yiyecek sanayii de çok gelişmiştir.

Amerikan ekonomisini ayakta tutan en önemli öge, iç tüketimdir. İç tüketim, dışarıya yapılan satışın on katıdır. Ekonominin 1920 yılında geçirdiği bunalıma karşın kendini kısa sürede topladığı söylenebilir. Dünyadaki ekonomik denge 20. yüzyılda Amerika'nın lehine işlemiştir. En fazla ticari ilişkisi olduğu ülke, Kanada'dır. İkinci sırayı Japonya, üçüncü sırayı da Batı Almanya alır.

Çalışan nüfusun ancak %4'ü tarım alanındadır. Ama modern makineler ve tarım yöntemleriyle, bu küçük nüfus, elverişli

alanların yarısını ekip biçer. Geri kalan alanlar hayvancılığa ayrılmıştır. Peynir, süt ve tereyağ üretiminde ön sırayı alırlar. Ülkenin en başta gelen tahılı mısırdır. Patates ve soya fasulyesi bunu izler. Ülkenin maden yatakları modern sanayi üretim için gerekli hammaddeyi sağlar. Ama ülkenin tüketimi o kadar fazladır ki, bunların bir bölümü dıştan alınmak zorunda kalınır. Ülke kömür, demir, doğal gaz ve petrol açısından zengindir.

SANAT: Amerikan sanatının kökeni Avrupa'dır. Ama zaman zaman bu eski sanata katkılar da

olmamış değildir. Amerika'ya özgü sanatlar içinde sinema, caz ve müzikaller sayılabilir. Amerikan tiyatrosunun yuvası New York'ta Broadway'dir. Bunun yanında Metropolitan Operası, New York Şehir Operası, Chicago Lirik Operası ve San Francisco Grubu sayılabilir. Ayrıca bir çok ünlü orkestra ve şefinden de söz etmek gerekir. Charles Ives, Samuel, Barber, Leonard Bernstein gibi orkestra şefleri dünyaca ünlüdür.

Kısa tarihi içinde Amerika'da birçok yazar yetişmiştir. 18. ve 19. yüzyıl yazarları arasında Irving, Emerson, Fennimore, şairlerden Longfellow ve Holmes sayılabilir.

19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın kimi önemli yazar ve şairleri ise şunlardır. Kısa öykü dalında Edgar Allen Poe, romanda Herman Melville, Mark Twain ve Henry James, şiirde Emily Dickinson, Walt Whitman. Oyun yazarları arasında da Eugene O'Neil, Thornton Wilder, Tennessee Williams ve Arthur Miller sayılabilir.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN EYALETLERİ

Adı, Posta kısaltması	Yüzölçümü, büyüklük sırası	Nüfusu, büyüklük sırası	Başkent	Başkentinin nüfusu	
Alabama, AL.....	133667	(29)	3890061	(22) Montgomery	178157
Alaska, AK.....	1518800	(1)	400481	(50) Juneau	19528
Arizona, AZ.....	295022	(6)	2717866	(29) Phoenix	764911
Arkansas, AR.....	137538	(27)	2285513	(33) Little Rock	158461
California, CA.....	411012	(3)	23668562	(1) Sacramento	275741
Colorado, CO.....	269998	(8)	2888534	(28) Denver	491396
Connecticut, CT.....	12973	(48)	3107576	(24) Hartford	136392
Delaware, DE.....	5328	(49)	595225	(47) Dover	23512
Florida, FL.....	151670	(22)	9739992	(7) Tallahassee	81548
Georgia, GA.....	152488	(21)	5464265	(13) Atlanta	425022
Hawaii, HI.....	16705	(47)	965000	(39) Honolulu	365048
Idaho, ID.....	216412	(11)	943935	(41) Boise City	102451
Illinois, IL.....	146075	(24)	11418461	(5) Springfield	99637
Indiana, IN.....	93993	(38)	5490179	(12) Indianapolis	700807
Iowa, IA.....	145791	(25)	2913387	(27) Des Moines	191003
Kansas, KS.....	213063	(14)	2363208	(32) Topeka	115266
Kentucky, KY.....	104623	(37)	3661433	(23) Frankfort	25973
Louisiana, LA.....	125674	(31)	4203972	(18) Baton Rouge	219486
Maine, ME.....	86027	(39)	1124660	(38) Augusta	21819
Maryland, MD.....	27394	(42)	4216446	(19) Annapolis	31740
Massachusetts, MA.....	21386	(45)	5737037	(11) Boston.....	562994
Michigan, MI.....	150779	(23)	9258344	(8) Lansing.....	130414
Minnesota, MN.....	217735	(13)	4077148	(21) Saint Paul	270230
Mississippi, MS.....	123584	(32)	2520638	(31) Jackson	202895
Missouri, MO.....	180486	(19)	4917444	(15) Jefferson City	33619
Montana, MT.....	381084	(4)	786690	(44) Helena	23938
Nebraska, NE.....	200017	(15)	1570006	(35) Lincoln	171932
Nevada, NV.....	286296	(7)	799184	(43) Carson City	32022
New Hampshire, NH.....	24097	(44)	920610	(42) Concord	30400
New Jersey, NJ.....	20295	(46)	7364158	(9) Trenton	92124
New Mexico, NM.....	315113	(5)	1299968	(37) Santa Fe.....	48899
New-York, NY.....	128401	(30)	17557288	(2) Albany	101727
Kuzey Carolina, NC.....	136197	(28)	5874429	(10) Raleigh	1497771
Kuzey Dakota, ND.....	183022	(17)	652695	(46) Bismarck	44485
Ohio, OH.....	106765	(35)	10797419	(6) Columbus	564871
Oklahoma, OK.....	181090	(18)	3025266	(26) Oklahoma City	403213
Oregon, OR.....	251180	(10)	2632663	(30) Salem	89233
Pennsylvania, PA.....	117412	(33)	11866728	(4) Harrisburg	53264
Rhode Island, RI.....	3144	(50)	947154	(40) Providence	156804
Güney Carolina, SC.....	80432	(40)	3119208	(25) Columbia	99296
Güney Dakota, SD.....	199551	(16)	690178	(45) Pierre	11973
Tennessee, TN.....	109412	(34)	4590750	(17) Nashville-D	455651
Texas, TX.....	692403	(2)	14228383	(3) Austin	345496
Utah, UT.....	219932	(12)	1461037	(36) Salt Lake City	163033
Vermont, VT.....	24887	(43)	511456	(48) Montpelier	8241
Virginia, VA.....	105716	(36)	5346279	(14) Richmond	219214
Washington, WA.....	176617	(20)	4130163	(20) Olympia	27447
Bati Virginia, WV.....	62629	(41)	1949644	(34) Charleston	63968
Wisconsin, WI.....	145438	(26)	4705335	(16) Madison	170616
Wyoming, WY.....	253597	(9)	470816	(49) Cheyenne	47283

ANDAMAN ve NICOBAR ADALARI

Yüzölçümü 8293 kilometre kare olan Andaman ve Nicobar takımadaları, Bengal Körfezi'nde yer alırlar. 200'den fazla ada, Andaman takımadalarını oluştururlar. Nicobar'da ise 19 ada vardır.

Bir süre İngiliz egemenliği altında kalan takımadalar, Hindistan Birliği'ne bağlıdırlar. Bölgeyi Hint hükümetinin bir bakanı yönetir. Adaların merkezi Andaman'daki Port Blair'dir.

Toplam nüfusu 120.000 kişiyi bulan Andaman adalarınındaki halkın önemli bir bölümünü Negritolar ve Hintliler oluşturur. Nicobar Adaları'nda yaşayan halkın çoğu Moğol kökenlidir.

Ülkenin başlıca doğal zenginlik kaynakları ve ihraç ürünleri ananas, muz, hindistancevizi gibi tropikal meyveler ve kerestedir.

ANDORRA

Andorra dünyanın en küçük ülkelerinden biridir. Fransa ve İspanya sınırında 1278 yılında kurulan prenslik, bağımsız bir devlet olduğu halde, İspanyol Séo de Urgel piskoposuna ve Fransız cumhurbaşkanına karşı sorumludur.

ANDORRA

1970 yılından bu yana genel oy hakkı kullanılmaktadır. Dört yılda bir seçilen ve iki yılda bir yarısı yenilenen 28 danışmandan oluşan bir parlamentosu var. Bugün iş başında bulunan hükümet başkanı bir cumhurbaşkanının görevlerini fiilen yerine getirmektedir.

Ülke doğu Pirene'lerin yüksek tepeleri üzerinde yer alır. Toprak tarıma elverişli değildir. Bu yüzden hayvancılığa ağırlık verilir.

Ülkenin en önemli gelir kaynağı turizm gelirleridir. İkinci büyük gelir kaynağı da İspanya'ya yaptığı elektrik satışlarıdır. Ticari açıdan en çok Fransa ve İspanya ile ilişkisi vardır.

KİMLİK KARTI

ANDORRA

Devlet Adı: Les Valls d'andorra (Katalan dilinde), Los Valles de Andorra (İspanyolca), Les Vallées d'Andorre (Fransızca), Andorra Vadisi.

Nüfus: 35.460

Alan: 453 kilometre kare

Dil: Katalanca (resmi), Fransızca, İspanyolca.

Din: Romen Katolik

Başkent: Andorra La Vella
Önemli Kentler: Las Escaldas (Les Escaldes), San Julian de Loria (St. Julia de Loria)

En Yüksek Dağ: Pla del Estany (3011 metre)

Önemli Akarsu: Valira

Devlet Başkanı: Oscar Ribas Reig (yürütme kurulu başkanı)

İklim: Kışlar soğuk, yazlar serin.

Para Birimi: Fransız ve İspanyol paraları

Başlıca Gelir Kaynağı: Turizm, iki radyo istasyonunun kiralanması, İspanya'ya elektrik satışı

Telefon Sayısı: 10.361 (1978)

ANGOLA

Bugün Angola olarak anılan ülke, eski Portekiz Batı Afrika sömürgesidir. Coğrafi olarak güneybatı Afrika'da yer alan ülke-

ANGOLA

nin kuzey komşusu Zaire, doğu komşusu Zambiya, güney komşusu Namibya'dır. Batısı boydan boya Atlas Okyanusu'na açıktır.

TARİH: Portekizli kâşif Diogo Cao'nun 1483 yılında bu kıyılara gelmesiyle, bölgedeki Portekiz egemenliği başlar. 1641 yılında 1648 yılına kadar Hollanda'nın sömürgesi haline gelir, ama yeniden İspanyollar eski egemenliklerini kurarlar. Uzun zaman Angola, Brezilya'daki kahve ekim alanlarına köle olarak iş gücü sağlamıştır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra milliyetçi Angolalılar özgürlük ve özerklik elde etmek için ayaklandılar. Bu ayaklanmalar, 1975 yılında İspanyol hükümeti değişip Angola'ya bağımsızlık tanıyan bir hükümet iş başına gelene kadar sürdü.

Ülke, resmi olarak 11 Kasım 1975'de bağımsızlığını ilân etti.

COĞRAFYA: Angola genel olarak iki ana bölgeden oluşur. Bu bölgelerden biri, ana kara parçasıdır. Yani Zaire, Zambiya, Namibya ve Atlas Okyanusu ile çevrili bölge. Öteki bölge Kabin da olarak adlandırılır ve ana kara parçası ile arasında Zaire vardır.

Atlas Okyanusu'nun kıyısında yer alan ormanlık küçük bir kıyı şerididir. Angola'nın büyük bir bölümü, denizden yüksekliği 900-2100 metre arasında değişen Bié platosu üzerinde yer alır. Moçamedes Çölü bu platonun güneyinde kalır. En önemli nehirleri Kuanza ve Kunene'dir.

Ülkenin doğu bölümü soğuk okyanus akıntılarının etkisi altındadır. Ayrıca bu bölgeye, ülkenin öbür bölgelerine oranla daha az yağmur yağar.

Bu yüzden bu bölgeleri daha kuraktır. Ülkenin yüzölçümü olarak büyüklüğü göz önüne

alınır, iklim koşullarındaki bu değişiklikler daha iyi anlaşılabilir.

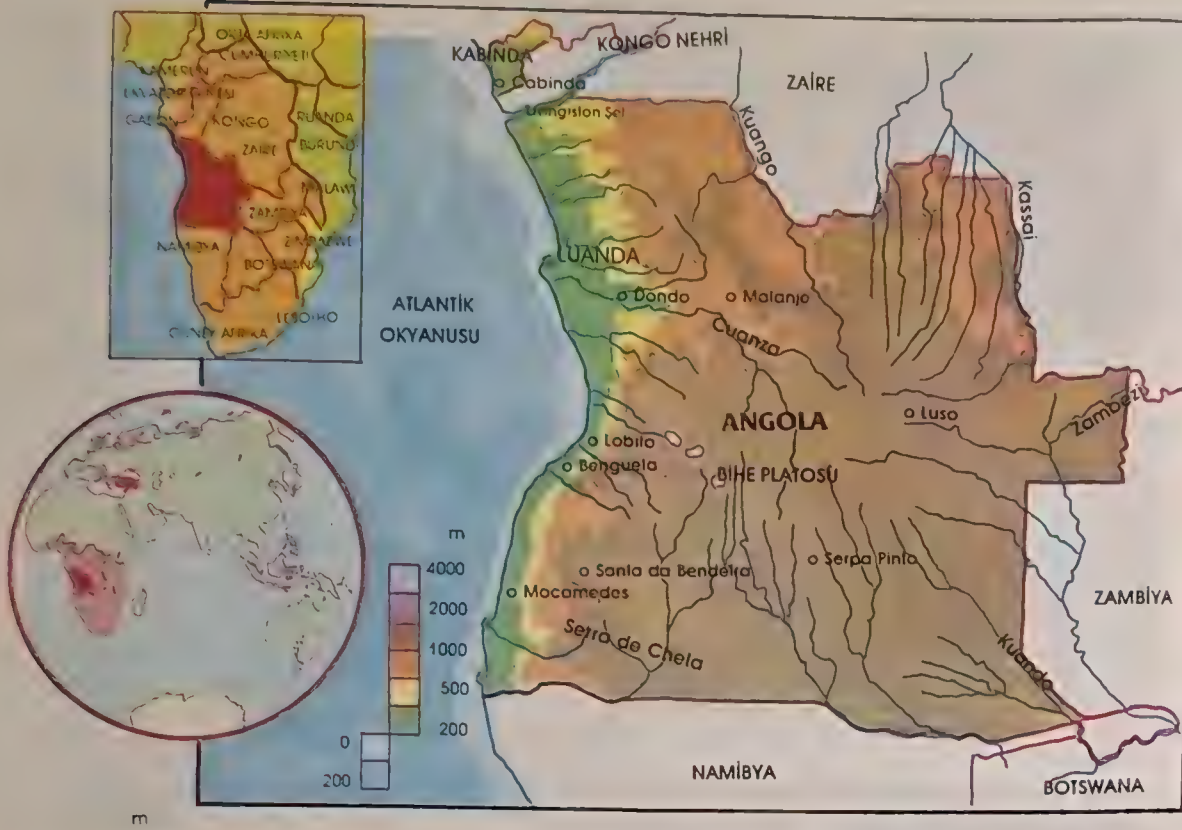
TOPLUMSAL YAŞAM: Angola'da şu an yaşamlarını sürdüren dört kabile vardır. Angola halkı da bu dört kabileden birine mensuptur. Bu dört kabile şöyle sıralanabilir: Ovimbundu, Bakongo, Kimbundu ve Khokwe. Angolalılar bu dört kabileden birine mensup Bantu'lardır. Halkın büyük bir bölümü Bantuca konuşur. Ayrıca Portekizce de halk arasında ortak dildir.

Devletin resmi dini Hristiyanlıktır. Katolik mezhebinden olanlar çoğunluktadır. Ama bu arada küçük gruplar halinde halkın eski inançlarını sürdürdüğü ve doğal güçlere inandığı görülür.

EKONOMİ: Angola'da en önemli ekonomik gelişim 1966 yılında başlamıştır. Angola'nın ana kara parçasının dışında yer alan Kabinda'da önemli petrol kaynaklarının bulunması, ülkenin ekonomik gelişimi açısından çok etkili bir rol oynamıştır. Ayrıca işlemekte olan demir madenlerinin daha yüksek kapasite ile işletilmeye başlanması,

Güney Angola'da bir yerli kulübesi (Üstte).

KİMLİK KARTI

ANGOLA

Devlet Adı: A Republica Popular de Angola (Angola Halk Cumhuriyeti)
Nüfus: 7.700.000 (1982)
Alan: 1.246.700 kilometre-kare

Dil: Portekizce, Bantu dilleri

Din: Katolik, Protestan ve çeşitli mezhepler

Başkent: Sao Paulo de Luanda

Önemli Kentler: Huambo (Nova Lisboa), Lobito, Benguela, Lubango, (Sa de Bandeira), Malange

En Yüksek Dağ: Serra Moco (2610 metre)

Önemli Sıradağlar: Rand Plateau, Benguela Plateau, Bie Plateu

Önemli Akarsular: Cu-

nene, Cuanza, Kongo (Zaire), Cuando; Cubango

Devlet Başkanı: Jose Eduardo dos Santos

İklim: Tropikal iklim

Dış Satım: Petrol, elmas, kahve, maden cevherleri, deniz ürünleri

Para Birimi: Kwanza (1 kwanza = 100 lwei)

Telefon Sayısı: 29.796 (1978)

Radyo Sayısı: 116.000 (1975)

Karayollarının Uzunluğu: 72.323 kilometre (1974)

Demiryollarının Uzunluğu: 3159 kilometre

Ortalama Hayat Uzunluğu: Erkeklerde 37,0, kadınlarda 40,1 yıl

ülkenin önemli bir gelir kaynağına sahip olmasına yaramıştır.

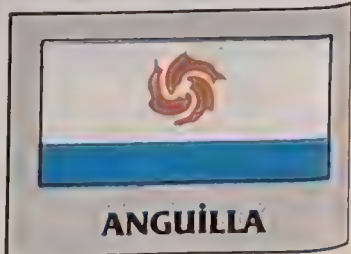
Bu arada, Sanayi açısından zengin elmas damarları da unutulmamalıdır. Elmas, ayrıca hammadde olarak önemli bir dışsatım maddesidir de.

Ülkenin sözü edilmeye değer en önemli ürünü kahvedir. Kahve de dışsatımda önemli bir yer tutar.

SANAT: Ülkenin sözü edilmeye değer sanatı, yerel el sanatlarıdır.

ANGUİLLA

Küçük Antillerin, Leeward grubunda yer alan Anguilla 280

ANGUİLLA

kilometrekarelik yüzölçümüyle küçük bir adadır.

Bir İngiliz kolonisi olan Anguilla'yı 1493 yılında Kristof Kolomb keşfetmişti. 1967 yılında üç adanın birleşmesiyle St. Kitts-Nevis-Anguilla adlı özerk eyaletler kuruldu. Kısa bir süre sonra birlikten ayrılan Anguilla İngiliz Kolonisi oldu.

Nüfusu 65.000 kişi olan ada halkının başlıca uğraşları balıkçılık, hayvancılık ve tuz üretimidir.

ANTİGUA

Antigua ve Barbuda Orta Amerika'da Karaib denizi ile Atlas Okyanusu arasında kalan bir takımada grubu olan Leeward adalarından ikisidir. 1981 yılında bağımsızlığını ilân etmiştir.

Önce Fransız ve İspanyolların istilasına uğrayan ada daha sonra 1600 yılında İngilizlerin egemenliğine girmiştir. Bugün kendi parlamentosunu kurmuştur. Adada parlamenter demokratik monarşi hüküm sürmektedir.

ANTİGUA

Coğrafi yapı olarak volkanik bir toprak yapısına sahiptir. Ama tarıma elverişli alanlar da kullanılır. Daha çok pamuk ekilir. Zaten pamuk önemli dışalım maddeleri içinde başta gelir. En fazla ticari ilişkisi İngiltere ile kurulmuştur. İngiltere'ye balık ve meyva satar.

Halkın büyük bir bölümü zencidir. Bunun dışında az sayıda melezlere ve beyazlara da rastlanır. Okuma yazma oranı çok düşüktür.

ARİZONA (bak Amerika Birleşik Devletleri)

Arjantin'in başkenti Buenos Aires, ayrıca ülkenin en önemli ticaret ve eğlence merkezidir (Üstte).

ARJANTİN

Güney Amerika'nın, büyük bir bölümünü kaplayan Arjantin'in bugünkü halkı Avrupa'dan buraya göç etmiştir. Ülkenin batı ve güney komşusu Şili, kuzeybatı komşusu Boliviya, kuzeydoğu komşuları Paraguay ve Brezilya, doğu komşusu Uruguay'dır. Doğusu Atlas Okyanusu'na açıktır.

TARİH: 1776 yılında İspanya'nın yönetici olarak bir prens göndermesi ile, Arjantin, başkenti Buenos Aires olan İspanya'ya bağlı bir prenslik haline geldi. 1808 yılında Napoleon'un İspanyollar ile savaşa girmesinden sonra Arjantin'de bağımsızlık hareketleri başladı ve 1816 yılında ülke özgürlüğüne kavuştu. Ama o günden sonra, çeşitli siyasal eğilimdeki grupların çatışmalarına sahne oldu.

1946 yılında Juan Peron işçiler arasında sempati topladı ve başkanlık seçimlerini kazandı. Ama Juan Peron ülkeye beklenileni vermedi. Kısa zamanda yetkilerini kötüye kullanarak dikta-

Arjantin'deki geniş çiftlikler ülke ekonomisinde önemli rol oynar (Üstte).

Arjantin'in başkenti Buenos Aires'te, modern binaların ortasındaki geniş alanları, heykeller anıtlar süsler (Üstte).

törlüğünü ilân etti. Bu durum 1955 yılına kadar sürdü. Bu tarihte ordu yönetime el koydu ve Juan Peron'un görevine son verdi.

Ülke dışına sürgüne gönderilen Peron orada boş durmadı. Siyasal gücünü, yeniden elde etmek için çalışmalarını sürdürdü. 1973 yılında üçüncü karısı Maria Estela (Isabel) ile Arjantin'e geridöndü ve yeniden başkan oldu. Yardımcılığını karısı yapıyordu. Peron 1974 yılında öldü. Yerine karısı Isabel Peron geçti. Böylece Isabel Peron Güney Amerika'nın ilk kadın başkanı oluyordu. Isabel Peron'un göreve başlamasından kısa bir süre sonra ülkede huzursuzluklar başgösterdi. Ekonomik alanda gerilemeler başladı. Küçük gruplar yer yer ayaklandılar ve Isabel Peron 1976 yılına kadar ülkeyi bu

ARJANTİN

koşullar altında yönetmeye çalıştı.

Bu yönetim, 1976 yılının Mart ayında general Videla'nın yönetime el koymasına kadar sürdü.

Bundan sonra Arjantin için askeri bir yönetim başlıyordu. General Videla ülkeyi 1983 yılına kadar yönetti. Bu arada İngiltere ile arasında Falkland Adaları

yüzünden savaş çıktı. Arjantin bu savaşta yenildi. Böylece Arjantin'in Falkland Adaları üzerindeki hak istekleri de olumsuz sonuçlandı.

Arjantin'de bir hayvan pazarı. Hayvan pazarından mezbahaya yollanan sığırtlar dondurulduktan sonra yabancı ülkelere ihrac edilir (Üstte).

Ülkeyi 10 Aralık 1983'ten beri Dr. Raul Alfonsin yönetmektedir. Alfonsin yedi yıllık bir aradan sonra ilk kez yapılan genel seçimler sonunda iş başına gelmiştir.

COĞRAFYA: And dağları Şili ile Arjantin arasında sınır oluşturur. Kimi dorukları 6100 metrenin üzerindedir. Aconçagua dağı 6960 metre yüksekliğindedir ve Güney Amerika'nın en yüksek dağıdır. Ülkede bundan başka dağ dizisine rastlanmaz. Kuzey Arjantin sıcak ve nemli bir iklime sahiptir ve çevre çayırarla kaplıdır. Yer yer de çok az ağaç vardır.

Ülkenin orta bölgesi hem hayvancılığa, hem de tarıma elverişli olan alandır. Ilıman iklimin egemen olduğu bu ovalar ülkenin tarımsal alanlarıdır.

Güney Arjantin'e Patagonya adı verilir. Bu bölgede And dağlarının devamı görülür. Genel olarak dağlık ve yüksek bir toprak örtüsüne sahiptir.

Ülkenin en önemli nehirleri Parana ve Uruguay'dır. İkisi de

ARJANTİN

ülkenin kuzeyinden gelir ve Buenos Aires'in de yer aldığı Rio de la Plata körfezine dökülürler. İki nehrin birleşmesiyle ortaya çıkan geniş delta çok verimli bir arazidir.

TOPLUMSAL YAŞAM: Ülkede yaşayanların % 68'i Buenos Aires yakınlarında ve kentin içinde oturur. Farklı insan gruplarından oluşan karmaşık bir toplumdur. Ama buna karşın İspanyolca resmi dil olarak kabul edilmiş ve bir ortaklık kurulmaya çalışılmıştır.

Ülkenin önemli bir özelliği de 200.000'den fazla Kızılderilinin bulunmasıdır. Bunun yanında

KİMLİK KARTI

ARJANTİN

Devlet Adı:La Republica Argentina (Arjantin Cumhuriyeti)

Nüfus:28.400.000

Alan:2.776.889

Dil:İspanyolca

Din:Romen Katolik

Başkent:Buenos Aires (2.972.000)

Önemli Kentler:Cordoba, Rosario, La Plata, San Miguel de Tucuman, Mar del Plata, Santa Fe

En Yüksek Dağ:Cerro Aconcagua (6960 metre)

Önemli Akarsular:Parana (4000 kilometre), Negro, Salado

Devlet Başkanı:Dr.Raul Alfonsin

İklim:Kuzeyde yarı tropikal, pampalarda güneşli ve ılıman, güney Patagonya'da soğuk ve rüzgârlı

Dış Satım:8.020 milyon dolar (1980)

Başlıca Dış Satım Ürünleri:

Tahıl ve keten tohumları, et ve canlı hayvan, yün, deriler, kimyasal ürünler, tekstil ürünleri, makineler

Para Birimi: Arjantin pezosu (1 pezo=100 centavos)

Telefon Sayısı:2.584.801 (1978)

Ticaret Yaptığı Ülkeler:

ABD, Brezilya, Federal Almanya, İtalya

Yıllık Enflasyon Oranı: % 130.8

Karayollarının Uzunluğu: 207.367 kilometre

Demiryollarının Uzunluğu: 37.318 kilometre

Ortalama Hayat Uzunluğu:

:Erkeklerde 65.16, kadınlarda 71.38 yıl

melezler de vardır. Üçüncü kuşakla birlikte Alman asıllarının oranında bir artış olmuştur. Bu yaklaşık 1 milyon Alman'ın göç

Arjantin'e, at ilk kez 16. yüzyılda İspanyollar tarafından Pampas bölgesine getirilmiştir. O günden bu yana, bu yeni ülkenin koşullarına uygun yeni bir tür geliştiren at ve binicileri olan kovboyler, bölgenin ayrılmaz birer parçası haline gelmişlerdir (Üstte).

etmesinden sonra ortaya çıkmıştır. Nüfusun % 82'si kentlerde yaşar. Geri kalanı tarımla ilgilenir ve kırsal bölgelerde yaşar.

Ülkede etnik gruplar açısından karmaşık bir yapı olmasına karşın, okur yazar oranı oldukça yüksektir. Bu da bu karmaşıklığa karşın ulusal birliğin kurulduğuna gösterir.

EKONOMİ: Arjantin geniş maden yataklarına sahiptir. Maden yataklarının hemen hepsi dağlık bölgelerde yer alır. Venezuella'dan sonra Güney Amerika ülkeleri arasında petrol üretimi açısından ikinci sırayı alır. Ayrıca geniş doğal gaz rezervlerine de sahiptir.

Sanayi açısından gelişmeye İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra başlamıştır. Demir ve çelik üretimi, otomobil, makine üretimi, ayrıca dokuma ürünleri ve petrol ürünleri üretimi ülkenin ekonomik yapısını belirler. Bunların içinden dokuma ürünlerini, kimyasal ürünleri ve kimi makineleri dışarıya satar.

Ticaret yaptığı ülkeler arasında ABD, Brezilya, Federal Almanya ve İtalya önde gelir.

Tahıl ve keten tohumları, et ve canlı hayvan, tarımsal alandaki dış ticaretini oluşturur.

ARNAVUTLUK

Bir güneydoğu Avrupa ülkesi olan Arnavutluk, bugün tüm yönetim görevlerini üstlenmiş olan Enver Hoca'nın adı ile anılır. Enver Hoca ülkenin tek hakimidir. Arnavutluk'un kuzey ve kuzeydoğusunda Yugoslavya, güney ve güneydoğusunda Yunanistan, batısında ise Adriyatik denizi yer alır.

TARİH: Arnavutların tarihsel kökenleri ile ilgili çeşitli görüşler vardır. Bunların içinde en yaygın olanı, tunç ve demir çağında bölgeye yerleşen İlliryalıların Arnavutların ataları olduğudur. Roma İmparatorluğu'nun Adriyatik denizi kıyıları da dahil bölgede egemenlik kurma arzuları, İlliryalıların savaşmalarına neden olmuştur. Bu savaşların sonunda bölge Roma İmparatorluğu'nun egemenliği altına girmiştir.

Roma İmparatorluğu'nun

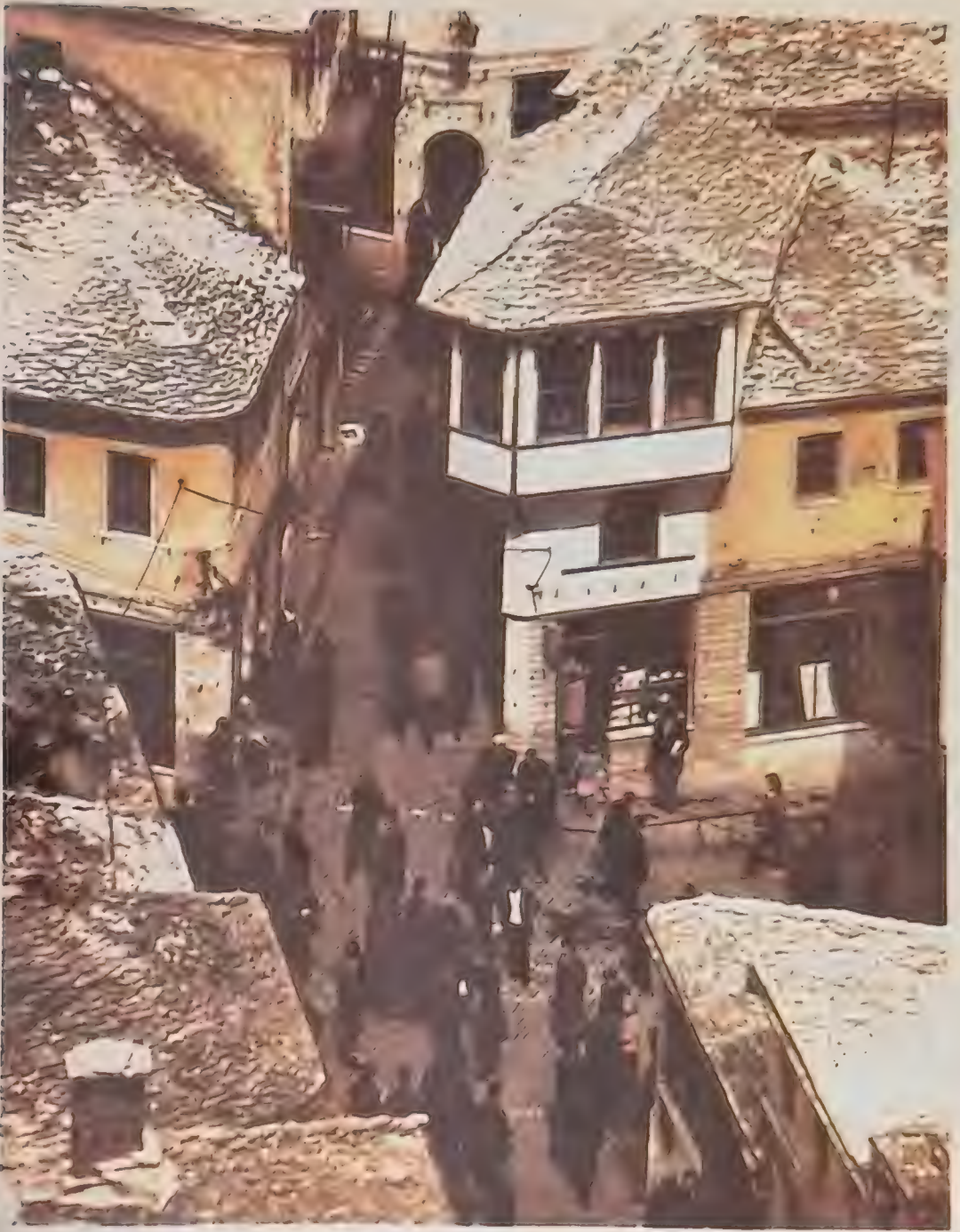
M.S. 365 yılında ikiye bölünmesinden sonra, İllirya toprakları iki Roma'nın sınır bölgesinde kaldı. zamanla çeşitli istilalar ile kuzey, İlliryalılar ortadan kalktı, ama güneyliler varlıklarını sürdürdrebildiler. Yüzyıllar sonra ülkeye adını veren Albondi halkı, güney İlliryalıların bir koludur.

10. ve 11. yüzyıllarda Bulgarların ve Bizanslıların istilasına uğrayan ülkeye ikinci bir saldırı Haçlılardan geldi. Bir araya gelip güçlenen Arnavutlar kentlerini ortaçağın cumhuriyet anlayışına göre örgütleyip, yabancı istilalara karşı bir süre koruyabilmişlerdir. Ama bu dönem Osmanlıların istilası ile son bulmuştur.

1389 Kosova Savaşı ile Osmanlıların gücünü duymaya başlayan Arnavutlar 1394 yılından sonra Yıldırım Beyazıt zamanında Osmanlılara bağlanmışlardır. Ama iki ülke arasındaki çarpışmalar ve Arnavutların direnişleri 1463 yılında yapılan bir antlaşmaya kadar sürmüştür. Bu ara dönem Arnavutların liderliğini üstlenen İskender Bey'in ölümüne kadar sürer. Osmanlıların yeni saldırılarıyla barış dönemi sona erdi.

Arnavutluk, 1945 yılına dek, Avrupa'nın en geri kalmış ülkelerinden biriydi. Halkın büyük bir bölümü tarımda çalışıyordu (Üstte).

Bir Balkan ülkesi olan Arnavutluk'un başkenti Tiran'dan bir görünüm (Üstte).

Osmanlıların 19. yüzyılın sonlarına doğru Balkanlar'da egemenliklerinin azalması, Arnavutların Yunanlılar ve Sırpaların arasında kalmasına neden olur. 3

Mart 1878'de imzalanan Ayastefanos antlaşması, bu durumu kesinleştirir

1908 yılında Osmanlı Devleti'nde İkinci Meşrutiyet'in ilanı

Arnavutların yeniden güçlenmesine neden olmuştur. Ama Birinci Dünya Savaşı boyunca kargaşa içinde geçen günler bu güçlerini bir ölçüde zayıflatmıştır. Savaş

sonunda Arnavutluk topraklarını paylaşmak niyetinde olan İtalyanların yenilmesiyle, 1921 yılında 75 üyeden oluşan bir parlamento kuruldu. İktidarı eline geçiren Zogo önce cumhurbaşkanı olarak, daha sonra da 1. Zogo ünvanıyla kral olarak ülkeyi 20 yıl boyunca yönetti.

1939 yılında Faşit güçler

Arnavutluk'u işgal etti ve İkinci Dünya Savaşı süresince bu işgal kalkmadı. Bu dönemde Arnavutluk'ta güçlü direniş toplulukları oluştu. Bunların başında Enver Hoca vardı. Enver Hoca daha sonra 1945 yılında kurulan Sosyalist Halk Cumhuriyeti'nin yöneticisi oldu. 40 yıl boyunca idareyi elinde tutan Enver Hoca

1958 yılından beri de kendi kurduğu Emek Partisi'nin genel sekreteridir.

Ülke bugün Enver Hoca'nın politikası gereği, ne doğuyla ne de batıyla ilişki içindedir.

COĞRAFYA: Arnavutluk, coğrafya bakımından üç ana bölgeye ayrılır.

Bunlar, Arnavutluk Alpleri, Arnavutluk Rivierası (kıyı şeridi) ve dağlık olan Orta Arnavutluk'tur. Ülke nüfusunun büyük bir bölümü bu üçüncü bölgede yaşar.

Ülke uzun bir kıyı şeridinde sahiptir. Ama, genellikle dağlık bir ülkedir. İklim koşulları da dağlık olmasının özelliklerini taşır. Ülkenin genel olarak deniz düzeyinden yüksekliği 708 metredir. Bu da Avrupa ülkeleri içinde çok yüksek bir orandır. Ama Alpler'in en yüksek tepesi ancak 2751 metredir.

Arnavutluğun uzun bir kıyı şeridi olduğunu söylemiştik, ama iklimi kara ikliminin koşullarına uygundur. Kıyıda dar bir şerit içinde Akdeniz iklimi görülür. Burada kışlar ılık, yazlar sıcak geçer. Doğuya doğru gidildikçe, iklim sertleşmeye başlar. Yazlar çok sıcak ve kurak geçer, kışlar ise soğuk ve yağışlıdır.

Ülkenin iklim koşullarının bu tür bir çeşitlilik göstermesi bitki örtüsünü de etkiler. Arnavutluk'un bitki örtüsü çok zengindir. Akdeniz ikliminin bitkileri ile dağlık bölgenin bitkileri adeta yan yanadır. Yağışlardan yararlanılarak, ülkenin akarsuları da son yıllarda enerji üretiminde kullanılmaya başlanmıştır.

TOPLUMSAL YAŞAM:

Dünyaya tümüyle kapalı kalma politikasının izlendiği Arnavutluk'ta okuma yazma oranı çok yüksektir. Okuma yazma bilmeyen yoktur. 1945-55 yılları arasında ülkede bir okuma-yazma kampanyası başlatılmıştır. Bunun sonucu olarak herkes okuma yazma öğrenmiştir. Sekiz yıl süren ilk ve orta öğretim zorunludur. Bir üniversitesi vardır ve burada 17.000 öğrenci eğitim görür.

Ülkede sosyalist görüş egemendir. Bu yüzden de eğitim, spor ve sanat alanında bu görüşün etkileri vardır.

Arnavut halkı gelenek ve göreneklerini korumaktadır. Aslında çok karmaşık bir kültür yapısına sahiptirler. Osmanlı, Sırp, İtalyan ve Yunan kültürlerinin ayrı ayrı izleri görülür. Ama sosyalist görüşün her alanda benimsenmesi, gelenek ve göreneklerin de bir ölçüde güçten düş-

ARNAVUTLUK

mesine neden olmuştur. Genç kuşak içinde bu tür alışkanlıklara sahip çıkanlar azdır, ama yaşlı kuşak eski alışkanlıklarını bir ölçüde de olsa sürdürebilmektedir.

KİMLİK KARTI

ARNAVUTLUK

Devlet Adı: Arnavutluk
Sosyalist Halk Cumhuriyeti
Nüfus: 2.800.000
Alan: 28 748 kilometre kare
Dil: Arnavutça
Din: Müslüman, Ortodoks, Romen, Katolik.
Başkent: Tiran (192.000)
Önemli Kentler: Shkoder, Durrës, Vlore, Elbasan
En Yüksek Dağ: Korabi (2751 metre)
Önemli Akarsular: Semani (253 kilometre), Drini, Vjosa.
Hükümet Başkanı: Enver Hoca
İklim: Kara iklimi egemendir. Kışlar sert, yazlar kuru ve sıcaktır.
Dışsattım: Madencilik ürünleri, tütün, deri, yün, meyve.
Para Birimi: Lek (1 lek= 100 qindarka)
Üniversite Sayısı: 1
Radyo Sayısı: 4.175.000
Karayollarının Uzunluğu: 3100 kilometre
Demiryollarının Uzunluğu: 228 kilometre
Ortalama Hayat Uzunluğu: Erkeklerde 67, kadınlarda 69 yıl.

EKONOMİ: Arnavutluk her alanda olduğu gibi, ekonomik alanda da kendine yeterlilik politikası izlemektedir. 1945 yılına kadar Arnavutluk, Avrupa'nın en geri kalmış ülkelerinden biriydi. Halkın büyük bir bölümü tarımda çalışıyordu. Ekonomik alanda ise yalnızca hafif sanayi ve besin üretimi görülmüyordu. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ekonomik alanda birtakım girişimler oldu. Madenler, bankalar devletleştirildi. 1951-1980 yılları arasında beş yıllık kalkınma planları uygulandı.

Arnavutluk, petrol gereksiniminin tümünü kendi kaynaklarından sağlayan sayılı ülkelerden biridir. Petrolün yanı sıra zengin kömür ve demir yataklarına sahiptir. Bunları işlemek üzere birtakım sanayi işletmeleri de kurulmuştur. Bunların içinde Elbasan'daki çelik kompleksi en önemlisidir.

Ülkede yeni sanayi kolları da kurulmaktadır. Bunların içinde en yenisi kimya sektörüdür. Ayrıca ülkede en önemli sanayi kolu da besin sanayiidir. Şeker, çeşitli sebze ve meyva türleri, sebze ve balık konserveçiliği üretimi yapılır.

SANAT: Arnavut edebiyatının çok genç bir edebiyat olduğu söylenebilir, çünkü Arnavutça yazılmış edebiyat yapıtlarına ancak 20. yüzyılın başından sonra rastlanır. Hasan Kamberi ve Zeynel Bastoni bu yeni akımın öncüleridir. Yüzyılın ikinci yarısından sonra ulusallık akımı gelişmiştir. Bu akımın önde gelen yazar ve şairleri ise şunlardır: Naim Fraşeri, Jeronimi di Reda. Bağımsızlıklarına kavuştuktan sonra, yazın türü de değişmiştir. Bu arada kimi Batılı yazarların yapıtları Arnavutçaya çevrilmiştir. Shakespeare ve Cervantes Arnavutçaya çevrilen Batılı yazarların başında gelir.

Ülkede görsel sanatlara daha çok ağırlık verilir. Tiyatro, özellikle de kukla tiyatrosu büyük ilgi görür. Ulusal kahramanların betimlemelerine çokca yer verilir. Çevrilen filmlerin konuları da çoğunlukla tarihseldir ve kahraman kişileri sahneler.

Arnavutluk'ta geleneksel

halk dansları ve müziği hâlâ sevilir. Bunun yanı sıra klasik müziğe de önem verilir. Bu alanda okullar açılmıştır ve eğitim titizlikle sürdürülür. İlk filarmoni orkestrası 1949 yılında kurulmuştur.

AVUSTRALYA

Avustralya siyasi olarak şu bölgelere ayrılır: Yeni Güney Galler, Queensland, Güney Avustralya, Tasmanya, Victoria, Batı Avustralya.

Güney yarım küresinde yer alan ülke Avustralya kıtasını kaplar. Çepeçevre denizler ve okyanuslar ile çevrilidir. Güneyinde ve batısında Hint Okyanusu, doğusunda Mercan denizi ve Tasman denizi yer alır. Yüzölçümüne göre nüfus oranı çok düşük olan ülkeler arasında yer alır.

TARİH: Avrupalı kaşiflerin yeni kıtalar keşfetme uğraşları sonunda Avustralya kıtası bulundu. Önce İspanyol denizcileri, daha sonra Hollandalı denizciler ülkelerinden ayrılp güney yarım küresini keşfetmek için yollara düştüler.

1770'lerde James Cook yolculuğu sonunda Avustralya'ya vardı. Ancak onun gezisinden sonra buranın yapısı ve büyüklüğü hakkında yeterli bilgiler elde edilmeye başlandı. Cook'un verdiği bilgilerden sonra, ilk İngiliz grubu bugün Sidney kentinin olduğu bölgeye yerleşti. Gemi-lerle İngiltere'den getirilen İngilizlerin hemen hemen hepsi ülkelerinde belirli suçlardan mahkûm olmuş kişilerdi.

Yerleşimlerin başlamasıyla çeşitli sorunlar da baş gösterdi. İlk kafileyi getiren Kaptan Phillip'in hastalanıp görevini bırakmasından sonra, karışıklıklar baş gösterdi. Bunun üzerine İngiltere'den yeni bir görevli gönderildi. Bu kişi genel vali yetkisine sahipti.

Adaya daha sonra kısa aralıklarla yeni gruplar gelmeye başladı. Gelenlerin çoğu kıyı şeridi üzerine yerleşiyordu. Avustralya'nın iç bölgeleri bu yüzden uzun zaman araştırılmadan kaldı.

Avustralya yerlilerinin oluşturduğu kültürde, mitolojik öyküler, şarkı ve şiirlerin önemli bir yeri vardır. (Üstte)

Avustralya'nın en önemli dışsatım kaynaklarından biri yündür. Ülkenin birçok bölgesinde yılın belirli dönemlerinde koyunlar açık arttırmayla satılır. (Üstte)

Ama nüfusun giderek artması insanları, ekin ekebilecekleri ve hayvan otlatabilecekleri iç bölgelere doğru çekti.

İlk kez 1842 yılında 36 üyede oluşan bir meclis kuruldu ve çalışmaya başladı. Bu üyelerde 24 tanesi Avustralya'ya yerleşen

ler arasından seçilecekti. 12 tanesi İngiltere'den gönderilecekti. Ama tam anlamıyla yasama erkini işlevini yerine getirebilmesi. mahkum olmayan İngilizlerin gelmeleri ve altın arayıcılığının başlamasından sonra oldu.

Bol miktarda altın bulunmasından sonra, İngiltere'den mahkum getirilme işine son verildi...

Bu arada büyük bir grup tarıma döndü. Çeşitli iş kolları açıldı. Bununla birlikte işsizlik baş gösterdi. Kimi işyerlerinde grevler oldu. Yerleşim yerleri henüz birbirinden çok ayrıydı. Hepsinin ortak bir birlik içinde toplanılması düşünülmüyordu. Ama bunu gerçekleştirmek pek kolay olmuyordu.

1 Ocak 1901 tarihinden başlayarak yayınlanan bir bildiri ile bütün eyaletler ortak bir yapı altında toplandı. buna federal Commonwealth adı verildi. 1908 yılında Canberra başkent ilân edildi ve ilk meclis 1927 yılında orada toplandı.

Birinci Dünya Savaşı çıktığı zaman Avustralya tümüyle

Elverişli iklim koşulları nedeniyle, yelken yarışları Avustralya'da bütün bir yıl boyunca sürdürülür. (Üstte)

İngiltere'yi destekledi ve ona yardım gönderdi. Binlerce gönüllü asker toplandı. Bunların bir bölümü Yeni Zelanda'dan gelen yardımcı birliklerle Anzaklar adı altında Çanakale Boğazına kadar gelip Gelibolu yarımadasının önlerinde Türk güçleri ile karşılaşarak yenildiler.

Bundan sonra İkinci Dünya Savaşı'na kadar olan dönemi Avustralya çalkantılarla geçirdi. Bir yandan iç ekonomisini düzeltmeye çalışırken, bir yandan da dış ilişkilerini düzenlemeye çalışıyordu. İkinci Dünya Savaşı'ndaki konumu birincisine göre çok farklı oldu.

Avustralya kuzeyden Japonların saldırılarına açıldı. Bu bakımdan Amerika, Avustralya'ya yardımcı oldu. Savaş bittikten sonra ortaya yeni bir Avustralya çıktı. Birinci savaşın sonunda ülke kendini toparlayabilmek için sanayiini geliştirme yoluna gitmişti, ikinci savaştan sonra uluslararası bir önemi olduğu ortaya çıkmıştı.

COĞRAFYA: Avustralya

AVUSTRALYA

dünyanın en alçak topraklarını oluşturur. Deniz düzeyinin üstünde olan alanı toplam alanının ancak % 5'ini oluşturur. Büyük Batı yaylası en büyük düzlüğü oluşturur. Batı Avustralya'nın tümünü, kuzey topraklarının büyük bir bölümünü ve Güney Avustralya'nın bir bölümünü içine alır. Geriye kalan toprakların büyük bir bölümü, ölü topraklar olarak adlandırılır ve çöllerden oluşur. Bu topraklar üzerinde hiçbir şey ekilemez, hayvancılık yapılamaz.

Çok değişken bir iklimi vardır. Ülkenin topraklarının büyüklüğü düşünülürse, iklim

koşullarında görülen farklılıklar da anlaşılabilir. Örneğin güney yarım küresinin yaz ortası olan Ocak ayında kuzeyde 29 derece olan ısı, güneyde 18 dereceye kadar inebilir. Öte yandan, güney yarım küresinin kış mevsimi olan Temmuz ayında ısı farkı 24 derece ile 10 arasında değişir.

Ülkenin kıyı bölgelerinde Okyanus iklimi görülür. Yağışlar boldur, ama içerlere doğru gidildikçe, kara ikliminin özellikleri görülmeye başlar ve yağışlar da azalır.

Ülkenin toplam alanının % 5'i ormanlarla kaplıdır. Bu ormanlardan ticari amaçlarla yararlanılır. Ticari açıdan en elverişli ormanlar doğu ve güneydoğuda yer alan ormanlardır.

TOPLUMSAL YAŞAM:

Avustralya'ya çok uluslu bir ülke denilebilir. Avustralya'nın yerli halkı yanında, dış göçlerle ülke nüfusu bugünkü düzeyine gelmiştir. Ülkenin en büyük grubu İngiltere ve İrlanda'dan gelenler oluşturur. İkinci büyük grubunu İtalyanlar, onlardan sonra da Yunanlılar, Yugoslavlar, Hollandalılar ve Polonyalıları gelir. Bugün Avustralya'da yaşayanlar arasında en küçük grubu adanın yerlileri oluşturur.

Ülkenin en çok üyesi olan dini Hristiyanlıktır. Hristiyanlığın çeşitli gruplarına inananlar vardır. Bunların içinde Katolik ve Presbiteryenler önde gelir.

Avustralya'da eğitim parasızdır ve devletçe yapılır. Altı onbeş yaş arasındaki çocuklar için eğitim zorunludur. Kiliseye bağlı olan birtakım okullar vardır. Bunlarda daha çok dini eğitim yapılır. Kimi bölgelerde coğrafya koşullarından dolayı okuldan ayrılma yaşı daha düşüktür. Örneğin Tasmanya'da onaltıdır.

Oldukça az nüfusu olmasına karşın, ülkede birçok spor dalı gelişmiştir. Bu spor dalları arasında yelken yarışları ilk sıradadır. Ülkenin okyanusa açık olması nedeniyle yüzme sporu daha çok havuzlarda sürdürülür.

Öteki spor dalları içinde kriket ve futbol önde gelir. Kriket daha çok yaz aylarında, futbol ise kış aylarında oynanır. Bu alanda

birçok ünlü sporcu yetişmiş ve ödülleri almıştır. Ülkenin iklim koşullarının elverişli olmasından dolayı tenis sporu da çok gelişmiştir. Ülkede "birçok" Wimbledon şampiyonu yetişmiştir. Avustralya'dan da bu şampiyonaya birçok kişi katılmıştır.

Avustralya balesi ve operası dünyaca ünlüdür. Her iki sanat dalı da devletten yardım alır. Bu arada bölgesel olarak eyalet hükümetleri de sanatı destekler. Örneğin dünyaca ünlü Sidney Operası bunların başında gelir. Avustralyalı sanatçılardan oluşan bale ve operalar dünyanın çeşitli ülkelerinde turnelere çıkmakta ve övgüler almaktadır.

EKONOMİ: 1900 yılından sonra Avustralya'da makina sanayi hızla gelişti ve bu gelişim 1960'lı yıllardan sonra iyice arttı. Ama motorlu araçların yapımı ancak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra başlayabilmiştir. Bugün de bu alandaki çalışmaların birçoğu İngiliz ve Amerikan sanayiünün

yardımlarıyla yürüyebilmektedir. Bu arada Avustralyada otomobil de üretilmektedir ve bu sanayi dalı iş gücünün büyük bir bölümünü kendine çeker.

Kimya sanayii ve petrol rafinerileri de İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra çok gelişmiştir. Kendi gereksinimlerini karşılamak üzere tarım araçları, lokomotifler de yapılmaktadır. Özellikle Japonya ile 1945 yılından sonra kurulan ilişkiler bu tür üretimlerin artmasına yardımcı olmuştur.

Bugün Avustralya'da on tane rafineri tam kapasite ile çalışmaktadır. Kimya sanayii ise, iyice gelişmiştir. Amonyak, kostik soda, methanol ve sülfirik asit, tuz, kömür, petrol gibi kimyasal maddeler üretilmektedir. Patlayıcı maddeler, plastik ve ecza maddeleri de ön sırada yer alır.

Ülkenin en önemli ekonomik kaynaklarından biri de madenciliktir. Birçok madenler ülkenin gereksinimini karşılayacak miktardadır. Kendi harcamaları

dışında kalanı dışardan alır. Böylece madenler, dışalının önemli bir bölümünü oluşturur.

Avustralya'nın tarımsal alanındaki gelişimi de 1945'den sonra başlamıştır. Bilimsel alanda ortaya çıkan gelişmeler tarımın da bilimsel yöntemlerle yapılmasına neden olmuştur. Bugün yeni yöntemlerle yapılan tarım, ülkenin gereksinimlerini bol bol karşılar ve öteki ülkelere dışsatımın önemli bir parçasını oluşturur.

Avustralya dünyanın en fazla yün üreten ve satan ülkesi durumundadır. Yün elde edilen koyunların çok büyük bir bölümü Merinos türüdür. Bunlar Avustralya'nın iklim koşullarına iyi uyum sağlar.

Ülkenin genel olarak ekonomik açıdan kendine yeterli olduğu ve fazlasını da öteki ülkelere satarak gelir elde ettiği söylenebilir.

SANAT: Avustralya sanatına bakıldığında, ülkenin karmaşık insan ve kültür yapısı daha iyi

Avustralya'nın en büyük kenti Sidney'in kuşbakışı görünüşü. (Ustte)

görülür. Temelde Avustralya yerlilerinin oluşturduğu bir kültür vardır. Bunlar mitolojik öyküler, şarkı ve şiirlerden oluşur.

Sonradan yerleşen gruplar arasındaki kültürel gelişmeler birkaç evre içinde olmuştur. Kültürel gelişimin ilk evrelerini ulusal duygular etkilemiştir. Yeni kurulan bir toplumun insan yapısı da bu kadar karmaşık olursa, bu doğaldır. Ama İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kendi dışlarındaki dünya ile de ilgilenmeye başlayan Avustralyalı sanatçılar, bir yandan evrensellikle uğraşırken, bir yandan da yerli sanatı araştırıp öğrenmeye başlamışlardır. Daha sonra Avustralya sanatı olarak ortaya çıkan sanat bunların bir karışımıdır.

Görsel sanatlara da büyük bir ilgi vardır. Bütün eyaletlerde yerel sanat galerileri vardır.

Buralarda Avustralyalı sanatçıların yapıtları sergilenmektedir. Hükümet yazar ve yayıncılara da yardım eder. En tanınmış Avustralyalı yazar Patrick White'dir. White 1973 yılında Nobel edebiyat ödülünü almıştır. White'ı birçok yazarın başarısı izler. Onlar da genelde ulusal değerleri evrensel kültür ile birleştirme çabasında başarılı örnekler vermişlerdir.

AVUSTURYA

Bir Orta Avrupa ülkesi sayılan Avusturya, kış sporları, ormanları, gölleri ve hepsinden önemlisi valsleri ve yüksek sanatı ile ünlü bir ülkedir. Ülkenin kuzeyinde Çekoslovakya, batısında Federal Almanya, İsviçre ve Lichtenstein, güneyinde İtalya ve Yugoslavya ve doğusunda Macaristan yer alır.

KİMLİK KARTI

AVUSTRALYA

Devlet Adı:The Commonwealth of Australia (Avusturya Milletler Topluluğu)
Nüfus:14.860.000
Alan:7.682.300 Km²
Dil:İngilizce
Din:İngiltere Kilisesi, Roman Katolik, Metodist, Presbiteryen.
Başkent:Canberra (234.700)

Önemli Kentler: Sidney, Melbourne, Brisbane, Adelaide, Perth, Newcastle, Wollongong, Hobart, Geelong
En Yüksek Dağ:Mt. Kosciusko (2230 metre)
Önemli Akarsular:Murray (Darling ile birlikte), Flinders, Ashburton, Fitzroy
Devlet Başkanı:Kraliçe Elizabeth II (Genel Vali Sir Ninian Martin Stephen tarafından temsil edilmektedir)

İklim: Kuru ve sıcak
Para Birimi: Avustralya doları (1 dolar = 100 sent)
Dış Satım: 21.664 milyon dolar
Başlıca Dış Satım Ürünleri: Yün, kömür, sığır eti, buğday, demir cevheri, şeker, meyve, deri, kürk, madencilik ürünleri, makine ve taşıma araçları

Ticaret Yaptığı Ülkeler: Federal Almanya, İtalya, İngiltere, İsveç, İsviçre, Sovyetler Birliği, Polonya, Yugoslavya

Telefon Sayısı: 6.179.000 (1978)

Karayollarının Uzunluğu: 837.886 kilometre

Demiryollarının Uzunluğu: 42.351 kilometre

Ortalama Hayat Uzunluğu: Erkeklerde 67.63, kadınlarda 71.15 yıl

Sidney'in dünyaca ünlü Opera binası, yıl boyunca çeşitli etkinliklere sahne olur. Fotoğrafta ulusal folklor festivalinin açılışı görülüyor. (Üstte)

TARİH: Avusturya'nın coğrafi konumundan dolayı, tarih sahnesinde oynadığı rol de çok önemlidir. Her zaman önemli tarihsel olayların olduğu bir merkez olma özelliğini korumuştur. Bugün Avusturya Cumhuriyeti'nin yer aldığı topraklar üzerinde M.Ö. 1000 yılından başlayarak önce İlliryalılar, daha sonra Keltler ve Romalılar yerleştiler. Romalılar'ın devrinde bugünkü Avusturya'nın yapısına benzeyen kentler kuruldu.

Hristiyanlık bu bölgelerde hızla yayıldı. Büyük göçler sıra-

Leopold von Babenberg'in yönetimi eline geçirmesiyle, barış dönemi başladı.

Bu dönemde altın, gümüş ve tuz üretimine başlandı ve üretim hızla arttırıldı. Bu arada kültürel etkinliklere de büyük önem verildi. Manastırlar kuruldu, bilime olan ilgi arttı. Zengin ve soylu olanlar şatolarını yaptırılar ve bu şatolar birer sanat ve kültür merkezi haline geldi. Ama bu barış dönemi fazla uzun sürmedi. Babenbergler'in sonuncusu olan Freidrich'in ölümüyle, kurulan birlik kısa zamanda çözülmeye yüz tuttu.

1273 yılında Kont Rudolf von Habsburg Alman kralı oldu ve bir antlaşma yaparak, Freidrich'in ölümünden sonra Avusturya'nın yönetimini elinde tutan Bohemya kralı Ottokar ile sorunlarını barış içinde çözümlenmeyi denedi, ama burada başarılı olamadı. Yapılan savaşı zaferle kazanan Rudolf, kısa sürede yükselmeye başladı.

Habsburgların hükümlerleri 1806 yılına kadar sürdü. Bu arada Avusturya İmparatorluğu içinde birçok kültürel gelişim oldu. Viyana Üniversitesi'ni 1356 yılında Kral IV. Rudolf kurdu. Yeni humanizm akımı da Avusturya'da gelişmeye başladı. Bu arada siyasal gelişimler de sürüyordu. Bir kolları İspanya'ya

sında bu topraklar Hunların, Avarların ve Macarların istilasına uğradı. Bu istilaları izleyen yüzyıllar boyunca Avusturya sınırları içinde birliğin korunmasına çalışıldı.

Bu dönemlerde Avusturya tarihini iki önemli ve büyük hanedanın eylemleri yönlendirdi. Babenberg ve Habsburg hanedanları sırayla iktidarda kalarak ülkeyi yönettiler. Habsburg hanedanının hükümdarlığı ötekine göre çok daha uzun sürdü. Avusturya'nın geçirdiği uzun savaş ve istila yıllarından sonra 976 yılında

Avusturya, Avrupa'nın en dağlık ülkelerinden biridir. Dağlar, ülkenin % 70'lik bir alanını kaplar. (Sağda)

Kış sporlarıyla unlu Avusturya'da, dağ yamacında kurulmuş küçük bir kent görüntüsü. (Üstte)

kadar inmişti. Osmanlı İmparatorluğu ile de ilişkileri oldu. Osmanlılar iki kez, önce 1529 yılında, ikinci olarak da 1683 yılında Viyana önlerine kadar giderek kenti kuşatmak istediler ama her ikisinde de başaramadılar.

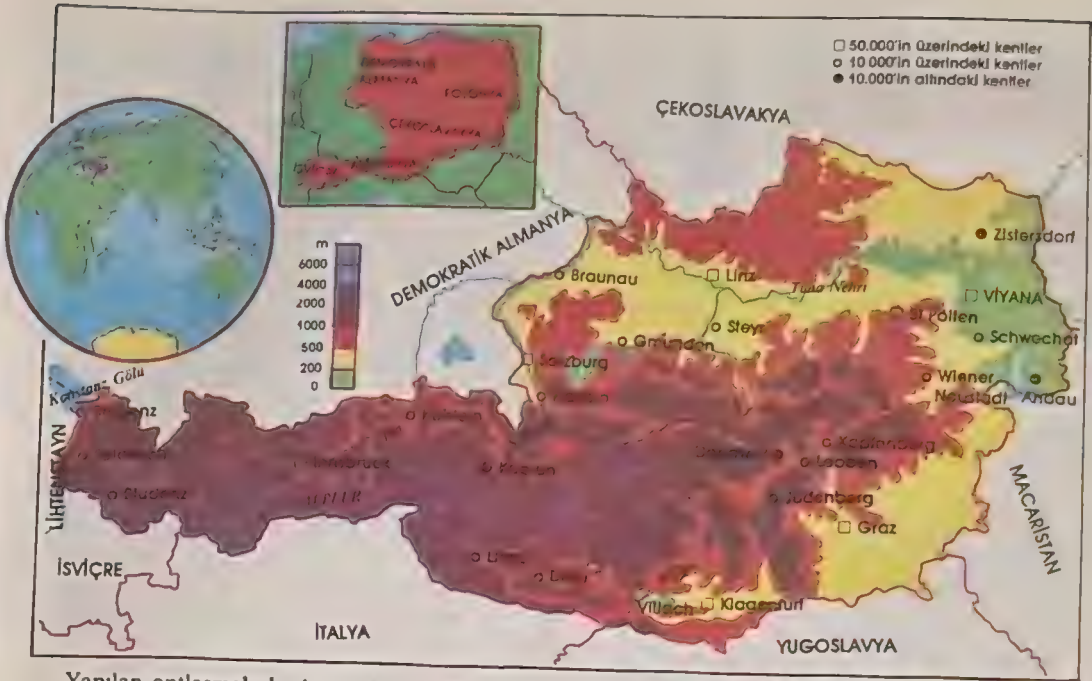
Habsburg hanedanı içinde iyi yönetimi ve reformlarıyla tanınan imparatoriçe Maria Theresa'dır. Maria Theresa hukuk alanında ve ticari alanda önemli birtakım reformlar yaptı. Bu reform-

lar yoluyla imparatorluk kendini koruyabildi. Önemli bir reform da eğitim alanında gerçekleştirildi. Eğitim kilisenin elinden alındı, bu reformlar daha sonra da etkilerini koruyabildiler.

18. ve 19. yüzyıllar Napolyon'un ordularına ve etkisine karşı koymak için Avrupa'da savaşım verilen yıllardı. Bu durum Avusturya İmparatorluğunu da etkiledi. Arşidük Karl yönetimindeki Avusturya ordusu Napolyon'u yenebildi. Böylece ülkesinin bü-

tünlüğünü korudu. İmparatorluk, 28 Temmuz 1914 tarihin de Avusturya Arşidükü Franz Ferdinand'ın Sırplerce öldürülmesine kadar ayakta kalabildi. Bu olayla Birinci Dünya Savaşı başladı. Savaş bütün Avrupa'yı etkilediği gibi, en çok da Avusturya İmparatorluğu üzerinde etkili oldu.

Savaşın sonunda Avusturya-Macaristan İmparatorluğu yenilmiştir.

Yapılan antlaşmalarla Avusturya bugünkü sınırlarına çekildi. 11 Kasım 1918'de Cumhuriyet ilân edildi. Savaşın yeni çıkan ülkede birçok sorun vardı. Bu arada Hitler güçleniyordu. Avusturya içinde çalkantılar sürüyordu. Bundan yararlanılarak bir tek "Büyük Almanya" kurma ülküsü ile Avusturya-Almanya'ya bağlandı. Bu karar 15 Mart 1938 tarihinde alındı.

Avusturya'nın kurtuluşu ancak 1945 yılının Mart ayında gerçekleşebildi. İkinci Cumhuriyet kuruldu. Ama toprak bütünlüğü henüz sağlayamamıştı. Bunu elde edebilmesi için bir 10 yıl daha beklemesi gerekti. 1955 yılında bir antlaşma ile toprak bütünlüğüne sahip oldu. Savaşta zaferle bitiren ülkelerin askerleri zamanla ülkeden ayrıldılar.

COĞRAFYA: Avusturya Avrupa'nın en dağlık ülkelerinden biridir. Tümüyle bir kara ülkesidir. Alpler ülkenin %70'lik bir alanını kaplar. Dağların kuzeyinde kalan bölgede Tuna nehrinin geniş ovaları yer alır. Bu bölgenin doğu ucunda Viyana kenti vardır. Tuna nehri ülkeye kuzeybatıdan. Batı Almanya'dan girer, doğuya doğru akar ve Çekoslovakya ve Macaristan yönünde yol alır.

Dağlık olmasının yanında Avusturya bir orman ve göller ülkesidir de. Avusturya topraklarının %44'ü ormanlarla kaplıdır. Alplerin kuzey ucunda ise tarıma elverişli ekilebilir topraklar yer alır. Ülkede büyük göller vardır. bunların içinde Neusiedl gölü. Atter ve Traun gölleri en önemlileridir. Bunlar coğrafya açısından önemli oldukları gibi, doğal güzellik açısından da turistik bir önem taşırlar.

Bu göllerin çevreleri aynı zamanda birer kuş cennetidir. Çeşitli kuş türleri görülür ve bunlar devletin koruması altındadır.

Avusturya ılıman iklim kuşağı içinde yer alır. Alplerin yakınında bulunan tepeler çok yağış alır. Alplerin eteklerinde ve kuzey Alplerde iklim ılımandır, ve yağışlıdır. Ama ısı çok fazla yüksek değildir. Viyana yakınlarında ve onun daha kuzeyinde kara iklimi görülür. Yağış miktarı azalır. Dağların yüksek olduğu bölgelerde. Tuna nehrinin yarattığı büyük ova arasında iklim koşulları açısından büyük farklılıklar olduğu göze çarpar. Ülke yüzölçümü olarak çok büyük olmamasına karşın, iklim koşulları, coğrafi yapısına uygun olarak oldukça farklılıklar gösterir.

AVUSTURYA

Geçmişte olduğu gibi, günümüzde de canlı bir sanat yaşantısı olan Avusturya'nın tarihi mimarlık sanatından bir örnek. (Üstte)

TOPLUMSAL YAŞAM:

Avusturya halkı Alman, Slav ve hatta Akdenizli insanların karışımından oluşur. Çeşitli boyutlarda bu özellikler göze çarpar. Örneğin, yemek alışkanlıkları, çeşitleri konusunda Avusturya mutfağı üzerinde çeşitli etkiler olduğu görülür.

AVUSTURYA

Avusturya bir şenlikler ülkesi olarak bilinir. Bu şenlikler çeşitli alanlarda düzenlenir. Örneğin, hiçbir ülkede görülmemiş sıklıkla müzik şenlikleri düzenlenir.

Avusturya'nın birçok ünlü müzisyen yetiştirdiği düşünülürse, bu şenliklerin önemi de anlaşılır. 1950 yılından bu yana her Mayıs ve Haziran ayında yapılan Viyana Şenliği'nde klasik ve çağdaş müzik yapıtları seslendirilir.

Salzburg Şenliği ise, 1920 yılından bu yana yapılmaktadır. Özellikle Mozart ve Strauss'un yapıtlarının seslendirildiği bu şenlikte, ayrıca tiyatro gösterileri de yapılır. Bu şenliklere dünyanın dört bir yanından izleyiciler gelir.

Avusturya'da okuma yazma oranı çok yüksektir. Her Avusturya vatandaşı 14 yaşına kadar okula gitmek zorundadır. Eğitimin temelinde Maria Theresa'nın başlattığı reformun izleri vardır. 1975 yılında çıkarılan bir yasayla eğitim masrafları ailelerden alınmış, devlete verilmiştir. Kamu sektörü yönetimindeki bir takım kuruluşlar da eğitim harcamalarına katılmaktadırlar.

Viyana Üniversitesi 1365 yılında kurulmuştur. Avrupa'nın en eski üniversitelerinden biridir. Ayrıca Graz'da, Salzburg'da, Innsbruck'da da üniversiteler vardır.

Avusturya halkını; içinde yaşadığı çevreden ayrı düşünmek olanaksızdır. Alplerde yaşayanlar ile, Tuna vadisinde yaşayanlar arasında gelenek, görenek bakımından büyük farklar vardır. Ama her iki grupta da ortak olan nitelik, kültüre ve sanata düşkün insanlar olmalarıdır.

EKONOMİ: Avusturya ekonomisinin temelini sanayi ve ticaret

Avusturya'nın başkenti Viyana'da Parlamento binası ve saat kulesinin görüntüsü. (Üstte)

Bir şenlikler ülkesi olan Avusturya'da çeşitli alanlarda şenlikler düzenlenir. (Üstte)

KİMLİK KARTI

AVUSTURYA

Devlet Adı:Republik Österreich Avusturya Cumhuriyeti

Nüfus:7.555.338

Alan:83.853 kilometre kare

Dil:Almanca

Din:Romen Katolik, Protestan azınlık

Başkent:Viyana (1.531.346)

Önemli Kentler:Graz, Linz, Salzburg, Innsbruck

En Yüksek Dağ:Grossglockner (3798 metre)

Önemli Sıradaglar:Alpler

Önemli Akarsular:Tuna

(2850 kilometre). Inn, Mur

Devlet Başkanı:Dr.Rudolf Kirchschlager

İklim:Çoğunlukla soğuk.

Kışlar kuru, yazlar ılık

Dışsatım Ürünleri: Hazır

eşya (makine, taşıt, madeni eşya, tekstil ürünleri,

enerji, gıda ve lüks tüketim maddelei).

Para Birimi:Şilin (1 şilin - 100 groschen)

Telefon Sayısı:2.443.412 (1978)

Karayollarının Uzunluğu: 106-180 kilometre

Demiryollarının Uzunluğu: 6422 kilometre

Ortalama Hayat Uzunluğu: Erkeklerde 68.07, kadınlarda 75.05 yıl

oluşturur. Ülkede demir, kömür, petrol yatakları vardır. Kömür, petrol, doğal gaz ve hidro elektrik santrallerinden enerji elde edilir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra tüketim malları sektörünü geliştirmek için çalışılmıştır. Bunların içinde besin, kâğıt ve dokuma ürünleri ön sırayı alır. Ayrıca demir ve çelik üretiminde kaliteli elemanlara sahiptir, bu da motor ve makina sanayisinin gelişmesine neden olmuştur.

Avusturya bir sanayi ülkesidir. İç pazar olanakları çok sınırlı olduğu için, ticaret bu ülkenin önemli bir gelir kaynağıdır. Kimi resmi kaynaklara bakıldığında, bu ülkenin ticaret yaptığı ülke

sayısı 150 olarak görülür. Ticari ilişkisinin en fazla olduğu ülke, Federal Almanya'dır. Bunu sırasıyla İtalya, Sovyetler Birliği ve İsviçre izler.

Alp dağlarının vadilerinde yaşayanlar tarımla geçinirler. Büyük baş hayvancılığın yanında koyun ve keçi de beslerler. Çeşitli tahıl ürünlerinin yanında önemli bir başka geçim kaynağı da şarapçılıktır. Avusturya'nın bağları çok ünlüdür. Üretilen şarabın çoğu ülke sınırları içinde tüketilmektedir. Üretim fazlası ise ABD'ye, Kanada'ya, İngiltere'ye ve Japonya'ya satılmaktadır.

SANAT: Avusturya müzik ve edebiyat yönünden çok gelişmiş bir ülkedir. Bu alanlarda çok eski bir geçmişi vardır. Tiyatroyu da unutmamak gerekir. Hem tiyatro yazarları, hem de oyuncular dünyada ünlüdür. Tiyatro yaşamı daha çok Viyana'da odaklanmıştır. Ama öbür kentlere de yayılır. Viyana Burg Tiyatrosu ve Viyana Operası çok ünlüdür.

Müzik ve Avusturya denilince akla hemen Mozart ve Strauss gelir. Bunların yanında Anton Bruckner, Johannes Brahms, Hugo Wolf ve Gustav Mahler de unutulmamalıdır.

Mimari alanında da yetişen ünlü ustalar vardır. Örneğin Ankara'nın kurulmasında emeği geçen Holzmeister bunlardan biridir.

Bilim alanında Sigmund Freud en ünlü adların başında gelir.

BAHAMA ADALARI

Bahama Adaları, Atlas Okyanusu'nda, Florida'nın güneydoğusunda, Küba'nın kuzeydoğusunda yer alan, yaklaşık 700 adadan oluşan bir ülkedir. Florida'nın 1000 kilometre uzağında bulunan Bahama'nın en büyük

adası Yeni Providence'tır. Ülkenin başkenti Nassau da bu ada üzerindedir. Ülkeyi oluşturan 700 ada, ayrıca 2000 adacıkla sarılmış durumdadır.

TARİH: Bahama Adaları'nı 1492 yılında Kristof Kolomb, Okyanusu geçerken buldu. Adalar 1629 yılından başlayarak İngilizlerin egemenliği altında kaldı. Kısa bir süre için İspanyolların akınına uğradı. 1962 yılına dek, İngiltere Krallığı'nın bir sömürgesi olarak yönetildi. Ülkedeki siyasal partiler 1962 yılında bağımsızlıklarını istediler. 1963 yılında bağımsızlık yolunda bir

KİMLİK KARTI

BAHAMA ADALARI

Devlet Adı: The Commonwealth of the Bahamas (Bahama Birliği)

Nüfus: 225.000

Alan: 13.939 kilometre kare

Dil: İngilizce

Din: Anglikan, Baptist, Romen Katolik, Metodist, Yahudi azınlığı, doğal güçlere inananlar

Başkent: Nassau (135.000)

Öteki Önemli Adalar: Büyük Bahama, Abaco, Yeni Providence, San Salvador, Büyük Inagua

Devlet Başkanı: Kraliçe Elizabeth II (1973'ten beri genel vali Sir Gerald C. Cash tarafından temsil ediliyor)

İklim: Tropikal iklim egemendir.

Dışsatım Ürünleri: Kabuklu hayvanlar, balık, sebze, ağaç, çimento, rom, tuz, madeni yağ ürünleri

Para Birimi: Bahama Doları (1 dolar = 100 sent)

Telefon Sayısı: 61.756

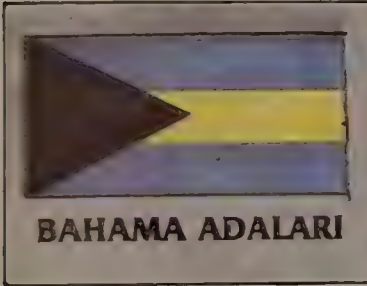
(1978)

Karayollarının Uzunluğu: 2334 kilometre

Ortalama Hayat Uzunluğu: Erkeklerde 64, kadınlarda 67,3 yıl

BAHAMA ADALARI

takım haklar elde edildi. Bahama Adaları 10 Temmuz 1973 tarihinde bağımsızlığına kavuştu ancak İngiliz Uluslar Topluluğu üyesi olarak kaldı.

COĞRAFYA: Atlas Okyanusu'nda yer alan Bahama Adaları'nın başlıca adaları Büyük Bahama, Büyük Abaco, Yeni Providence, San Salvador, Mayaguan, Büyük Inagua'dır. Adalar arasından Gulf Stream sıcak su akıntısı geçer. Adaların yüzeyleri genellikle kayalarla kaplıdır. Bu nedenle ekilebilir topraklar 13.939 kilometre karelik alanın ancak 160 kilometrekaresini kaplar. Ülkenin en yüksek noktası Alvernia dağıdır.

Bahama yarı tropikal iklimin etkisi altındadır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Nüfusun beşte dördünü Afrikalılar

Bahama'dan tipik bir görüntü. (Sağda)

(A)

ve melezler oluşturur. Halkın büyük bir çoğunluğu Yeni Providence Adası'nda, özellikle de başkent Nassau çevresinde yaşar. Aslında Bahama'da 700 ada arasında yalnızca 30 ada meskindir. Baptist ve Anglikan Kiliseleri din konusunda egemendir. Eğitim 6-14 yaş arasında zorunludur.

EKONOMİ: Turizm ülke ekonomisinin can damarıdır. Balıkçılık, rom üretimi, tuz, çimento gibi doğal kaynaklar ve dokumacılık önemli sanayi dallarını oluşturur. Ülkenin önemli gelir kaynaklarından biri de 1970 yılında ülkede kurulan petrol rafinerileridir.

BAHREYN

Arapça'da iki deniz anlamına gelen Bahreyn, Basra Körfezi ile

Hint Okyanusu'nu ayıran noktada yer alır. Bahreyn devleti, başkenti Manama'nın da üzerinde bulunduğu Bahreyn adası ve 30 küçük adadan oluşur.

TARİH: Bahreyn, dünyanın en eski yerleşim merkezlerinden biri sayılır. Bahreyn, İ.Ö. 2000 yılında yazılmış Gilgamesh Destanı'nda adı geçen efsanevi ticaret merkezi Dilmun olarak tanınır. İslamiyetin kabul edildiği 7. yüzyıldan başlayarak, müslümanlığı kabul eden Bahreyn halkı daha sonraki çağlarda Abbasi, Emevi ve Fatimi'ler tarafından yönetildi. Bir süre Osmanlı İmparatorluğuna katılan Bahreyn adaları 1521-1602 yılları arasında Portekiz denizcilerinin eline geçti. Daha sonra, 1782 yılına kadar İran egemenliğinde kaldı.

1782 yılında, Arap kökenli El

7. yüzyılda müslümanlığı benimseyen Bahreyn'de, bir camii. (Üstte)

Halife ailesi yönetimi ele geçirdi. 1882 ve 1892 yıllarında Britanya Krallığı ile yapılan iki antlaşmayla Bahreyn'in savunma ve dış

KİMLİK KARTI

BAHREYN

Devlet Adı: Davlat al Bahrein (Bahreyn Devleti)

Nüfus: 350.000

Alan: 622 kilometre kare

Dil: Arapça

Din: Müslüman, Hristiyan azınlık

Başkent: Manama (150.000)

Başlıca Kentler: Muharrak, Rifa'a, Hidd

En Yüksek Dağ: Cebel-ad Duhan (134 metre)

Devlet Başkanı: Şeyh İsa Bin Salman. El Halife

İklim: Çok sıcak ve kurak

Dışsatım Ürünleri: Petrol ürünleri, motor yağı, alüminyum

Para Birimi: Bahreyn Dinarı (1 dinar=100 fils)

Telefon Sayısı: 38.284 (1978)

Ortalama Hayat Uzunluğu: Kadınlarda 48.3, erkeklerde 45.8 yıl

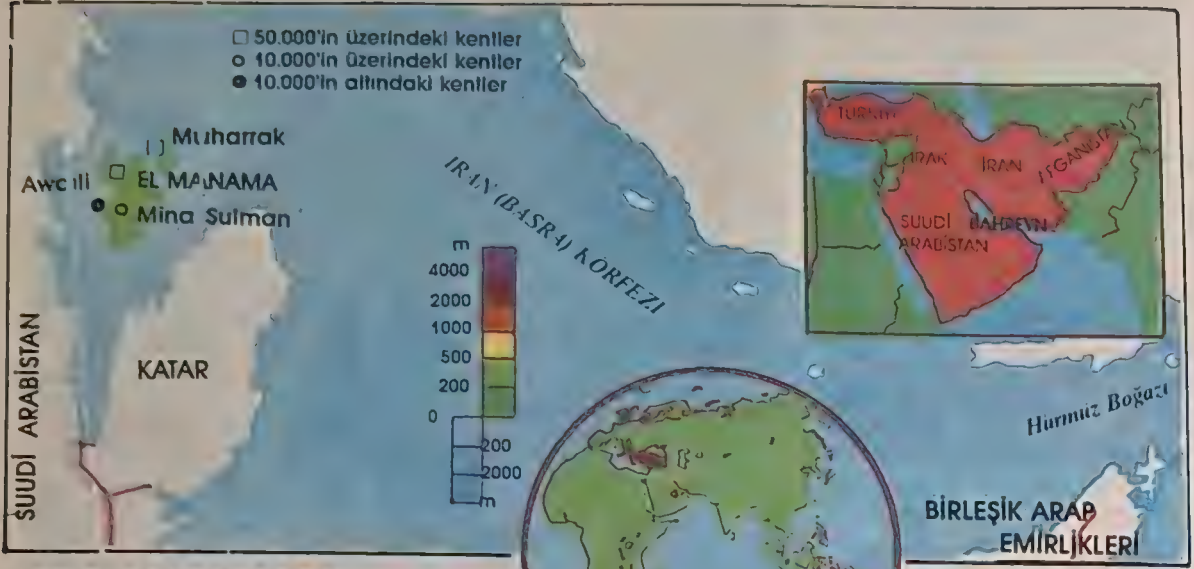
Geleneksel giysileriyle bir genç kız. (Üstte)

ilişkilerini yürütme işleri İngilizlere verildi. 15 Ağustos 1971 tarihinde imzalanan yeni bir antlaşmayla Bahreyn bağımsızlığını ilân etti. Ülkenin yönetimi El Halife hanedanında olan Şeyh İsa Bin Salman El Halife'ye geçti.

COĞRAFYA: Yüzölçümü 622 kilometrekare olan ülkenin 563 kilometrekaresini Bahreyn adası oluşturur. Öteki önemli

adalar, Muharrak adası, Sitra adası, Umm Na'assan adası ve Hawar adasıdır. Adalar düzlüklerden oluşmuştur. Bahreyn adasının orta kesirini denizden 135 metre yüksekliktedir. Çıplak ve kayalık olan bu tepeye Cebel-ad-Duhan adı verilmiştir. Kayalıkların dışında kalan düzlükler, kumlu ova ve tuzlu bataklıklardan oluşur.

Ülkede çöl iklimi egemendir

BAHREYN

BAHREYN

Yazlar sıcak ve kırıak geçer. Ağustos ayı sıcaklık ortalaması 34,3 dereceyi bulur. Yaza göre daha serin olan kış aylarında az miktarda yağış görülür. Ocak ayı sıcaklık ortalaması 17,4 derecedir. Ülkenin su gereksinimi arazeyen kuyularından ve deniz suyu arıtma tesislerinden sağlanır. Sulama yapılabilen topraklar son derece verimlidir. Bu topraklarda özellik le hurma, muz, turuncgiller, buğday, arpa yetiştirilir.

TOPLUM: SAL YAŞAM: Nüfusu 350 bin kişiyi bulan bu küçük ülkenin nüfus yoğunluğu oldukça fazladır. Ülke nüfusunun yüzde 35'i baş kent Manama'da yaşamıştır. Halkın hemen hemen tümü-Arap kökenli Müslümandır, ufak bir Hristiyan azınlığı da vardır. Açıklanmış yerli halkı olan Bahreynliler (Baharna) dışında Ummanlı, Hintli, Pakis-

tanlı, İranlı ve İngiliz azınlığa rastlanır. Azınlık nüfusun yüzde 27'si kadardır.

Ülkedeki okur-yazar oranı 1920'lerde başlatılan parasız öğrenim uygulamasıyla büyük ölçüde artmıştır. Bahreyn'deki 125 devlet okulunda yaklaşık 70 bin

Halkın hemen hemen tümü Müslümandır. (Ustte)

öğrenci öğrenim görür. Körfez Teknik Okulu 1968'de, Bahreyn Üniversitesi de 1978'de kurulmuştur.

Gelir vergisinin alınmadığı ülkede eğitim hizmetleri gibi sağlık hizmetleri de parasızdır.

Ülkenin başkenti Manama aynı zamanda çok canlı bir ticaret merkezidir. Buna bağlı olarak kentte, büyük oteller, lokantalar, konferans salonları, sergi salonları vardır.

Bahreyn halkı dünyada en çok su tüketen halk olma özelliğine sahiptir. Uluslararası günlük su kullanım ortalaması kişi başına 227 litre iken bu miktar Bahreyn'de 900 litreyi bulur.

EKONOMİ: Eskiden ülke ekonomisinin temeli inci avcılığına dayanıyordu. Son yıllarda ise, hızla çağdaş sanayiye geçilmiştir. 16 Ekim 1931 tarihinde başlatılan petrol üretimiyle ülke, hızla zenginleşmiştir. Ancak petrol rezervleri tükenmeye yüz tutmuş, bankacılık, ülkenin en hızlı gelişen sektörü olmuştur. Günümüzde Ortadoğu'nun petrolden kazandığı paralar Bahreyn Bankaları'na akmaktadır.

Petrolden sonra ülkenin en önemli sanayi kolu alüminyumdur. 1971 yılında Alba'da kuru-

Ülke nüfusunun yüzde 35'i başkent Manama'da yerleşmiştir. (Üstte)

lan alüminyum fabrikasında alüminyum tozu bile üretilir. Bir adalar ülkesi olan Bahreyn'de denizcilik sektörüne ağırlık verilmiştir. Muharrak adasındaki Arap Gemi İnşa ve Onarım Tersanesinde 50 petrol tankerine birden hizmet verilir.

BANGLADEŞ

Asya'da, Bengal Körfezi kıyılarında yeralan Bangladeş, Batı'da Hindistan, güneydoğuda da Birmanya ile komşudur. Dünyada en fazla nüfus yoğunluğuna sahip olan Bangladeş yoksulluk, açlık ve şiddet olaylarının hiç eksik olmadığı bir ülkedir.

TARİH: Bangladeş tarihi, Dravid Bang oymaklarının Ganj ve Brahmaputra kıyılarına yerleşmesiyle başlar. Bundan sonra halkın tarihi Hindistan halkının tarihiyle bir bütünlük gösterir. İslamiyeti kabul eden halk bir süre Büyük Babür İmparatorluğu ve Moğol İmparatorluğu egemenliği altında kalmış, daha sonra yönetim, sömürgeci Hollanda'nın denetimine geçmiştir.

18. yüzyılda, İngiltere, tüm Hindistan'a olduğu gibi, Bangladeş'e de egemen oldu ve bu dönem İkinci Dünya Savaşına dek sürdü. Bugünkü Bangladeş, 15 Ağustos 1947'de Bengal'de Pakistan Devletinin Doğu Pakistan'da kalan bir parçası olarak ortaya çıktı. 1960'ların ortalarında, Şeyh Mucibur Rahman, Doğu Pakistan'ın bağımsızlık

bayrağını yükseltti. Bağımsızlık isteyen Avami Partisi'nin baş-

kanlığına getirilen Mucibur Rahman ülkeyi bölme kle suçlandı ve Batı Pakistan'da tutuklanarak hapse atıldı. Öteki Avami liderleri Hindistan'a yerleşerek sürgünde bir Bangladeş hükümeti kurdular. Doğu ve Batı Pakistan güçleri arasındaki iç savaş, 20 Mart 1971 yılında sona erdi ve Bangladeş devleti kuruldu. Şeyh Mucibur Rahman 1975 yılında öldürüldü, yerine Ebu Sedat Muhammed Sayem getirildi. Daha sonra yapılan bir başka darbe ile de General Muhammed Erşad ülke yönetimine el koydu.

COĞRAFYA: Bangladeş bir ovalar ve nehirler ülkesidir. Toprakların yüzde yedlisini nehirler ve bataklıklar kaplar. Ülke topraklarının büyük bir bölümü,

Geleneksel çalgılarıyla Halk Müziği topluluğu. (Üstte)

Tropikal iklimin etkisi altında olan Bangladeş'te en belirgin bitki örtüsü palmiye lerdir. Liflerden elde edilen jüt ülkenin başta gelen gelir kaynaklarından biridir. (Üstte)

Çittagong'da bir rafineri. (Üstte)

Brahmaputra, Ganj ve Meghna ırmaklarının deltaları üzerindedir. Ovalar fazla yüksek değildir. Yalnızca güneydoğudaki Birmanya sınırına yakın bölgelerde arazi biraz yükselir. Ülkede dağlık sayılabilecek tek alan buradaki Çittagong tepeleridir. Bu tepelerin bile yüksekliği, deniz seviyesinin ancak 90 metre üzerindedir.

Tropik muson ikliminin egemen olduğu Bangladeş'te yıllık yağış miktarı 2 metreküpü bulur. Yağışların çoğu yaz aylarına rast-

lar. Kışın çok kısa bir kuraklık dönemi vardır. Sıcaklık yaz aylarında ortalama 26-30, kış aylarında ortalama 15-21 dereceler arasındadır. Tayfunlar, çok yüksek dalgalar ve seller Bangladeş kıyılarında sık sık can ve mal kaybına neden olur. Örneğin 1970 yılı ekim ayında tam 300 bin kişi delta bölgesinde sellere kapılarak can vermişti.

TOPLUMSAL YAŞAM:

Dünyanın en kalabalık ülkelerinden biri olan Bangladeş'in nüfus yoğunluğu çok yüksektir. Bazı

yörelerde kilometrekare başına 1000 kişi düşer. Nüfusun büyük bir çoğunluğu kırsal bölgelerde yaşar. Halkın ancak yüzde 7'si, kentlerde yerleşiktir. Büyük kentlerin sayısı beşi geçmez. Köyler çoğunlukla bambu ve çamurdan yapılmış kulübelerden oluşur. Nüfusu her yıl 500 bin ile bir milyon arasında çoğalan ülkede konut sorunu giderek daha da önem kazanmaktadır.

Bangladeş halkının yüzde 98'i Bengallidir ve resmi dil olan Bengal dilini konuşur.

KİMLİK KARTI

BANGLADEŞ

Devlet Adı: Gana Praja Tantri Bangla Desh (Bangladeş Halk Cumhuriyeti)

Nüfus: 92.620.000

Alan: 143.998 kilometrekare

Dil: Bengalce

Din: Müslüman, Hindu, Budist, Hristiyan azınlık

Başkent: Dakka (3.000.000)

Önemli Kentler: Çittagong, Khulna, Narayanganj

Önemli Akarsular: Gânj, Jumna, Meghna

Devlet Başkanı: Abdül Fezal Muhammed Ahsenuddin Ghudduri

İklim: Tropikal ve muson iklimi

Dışsattım Ürünleri: Hint kenöviri, çay, deri, balık

Para Birimi: Taka (1 taka= 100 paisa)

Telefon Sayısı: 89.211 (1978)

Karayollarının Uzunluğu: 6276 kilometre

Demiryollarının Uzunluğu: 2874 kilometre

Ortalama Hayat Uzunluğu: Erkeklerde 35,8, kadınlarda 35,8 yıl

Nüfusun geri kalanını Hindistan'dan göç eden ve Urduca konuşan Müslümanlar oluşturur. Halkın yüzde sekseni Müslüman'dır. Ülkede görülen öteki dinler, Budizm, Hristiyanlık ve Hindu dinidir.

Kasırga felâketi, sel baskınları ve 1971 savaşı ile sarsılan ülkede çok sayıda insan açlıktan ölmüştür. Bangladeş dünyanın

dört bir yanından çeşitli uluslararası kuruluşlardan yardım görmüştür. Yetersiz beslenmenin yanı sıra, malarya, kolera salgınları ve öteki hastalıklara karşı sağlık hizmetleri yetersiz kalmaktadır. Ülkede 8500 kişiye ancak bir doktor düşer.

Ülkede sağlık hizmetleri gibi eğitim hizmetleri de yetersiz kalmaktadır. 1963'den sonra okur-

Bangladeş dünyada nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu ülkelerden biridir (üstte).

yazar oranının yükselmesi için çeşitli önlemler alınmış ancak 1980'de okur-yazar oranı yalnızca yüzde 24'e yükseltilebilmiştir.

EKONOMİ: Dünyanın en kalabalık ülkelerinden biri olan Bangladeş aynı zamanda dünyanın en yoksul ülkelerinden biridir. Ülkenin dış borçlarının toplamı 4 milyar doları bulur.

Doğal zenginlikleri arasında,

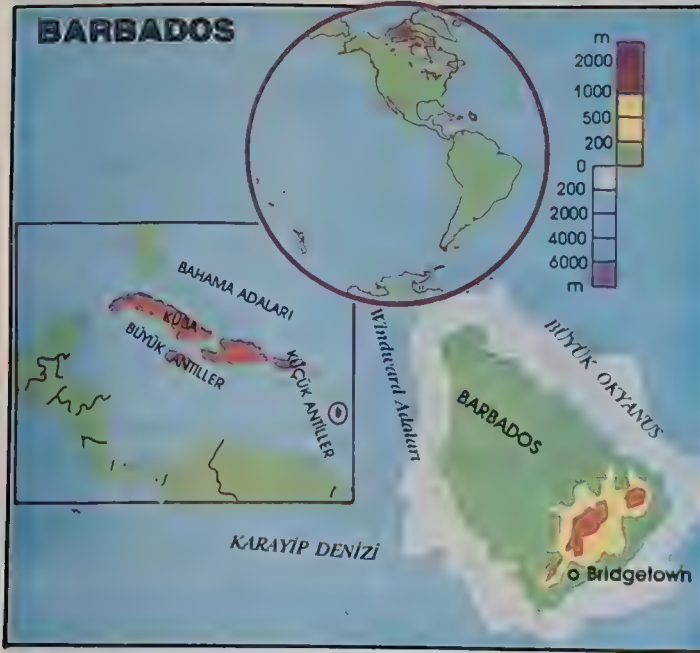
başta akarsulardan elde edilen elektrik enerjisi sayılabilir. Bangladeş'te 2000 yıllık doğal gaz rezervi bulunmaktadır. 1974 yılında, Bengal Körfezi'nde petrol bulunmuştur. Kuyu açma çalışmaları sürdürölmektedir. Jamalpur ve Rajşahi bölgesinde önemli ölçüde kömür rezervleri vardır. Öteki yeraltı zenginlikleri arasında tuz, kireçtaşı, beyaz kil sayılabilir.

Ülke halkının yüzde 80'den

fazlası tarımla uğraşır. Ekilebilir toprakların çok büyük bir bölümünde pirinç ve jüt üretilir. Bangladeş dünyanın en büyük jüt üreticisidir. Bir tür dokuma lifi olan jütün üretimi kolay ve ucuzdur. Jütten, tente, örtü ambalaj bezi ve çuval yapılır. Diğer önemli tarım ürünleri ise, buğday, şeker kamışı, tütün ve çaydır. Ancak Bangladeş'in ürettiği besin kendisine yetmez ve dışarıdan yardım almak zorundadır.

Barbados'lu balıkçılar (üstte)

BARBADOS

Küçük bir devlet olan Barbados, Karayiplerin doğusunda, Güney Amerika'nın kuzey doğusunda yer alır.

1627'de İngiltere'den gelen göçmenler adaya yerleşmişler ve Barbados 30 Kasım 1966 tarihine kadar bir İngiliz sömürgesi olarak kalmıştır. Bu tarihte tam bağımsızlığına kavuşmuştur.

Kayalık olan adalar düz bir görünümündedir. Yüzölçümünün yüzde 99'unu tarıma elverişli topraklar oluşturur. Ülkenin en yüksek noktası 336 metreyle Hillaby dağıdır. Bol yağışlı, yumuşak bir

iklimi vardır. Konumu ve iklim özellikleri ülkenin önemli bir turizm merkezi olmasına yol açmıştır. Özellikle Birleşik Amerika'dan gelen turistlerin sayısı

belirli dönemlerde hemen hemen ülke nüfusuna eşit olur

Nüfusun büyük bölümünü zenciler oluşturur. Geri kalanı beyaz azınlıktır. Günlük konuşma dili Bajan'ın yanısıra, ülkede İngilizce geçerlidir.

Turizm ve tarım ekonominin temelini oluşturur. Şeker sanayii gelişmiş başlıca dış satım ürünü olmuştur. Doğal gaz ve mercan ülkenin doğal zenginlikleri arasındadır

BATI SAMOA

Büyük Okyanus'un güneyinde bulunan Batı Samoa. Yeni

Kakao, ülkenin ekonomisinde önemli bir yer tutar. Kakao bahçelerinde çok sayıda işçi çalışır (üstte).

Batı Samoa'dan bir görünüm (üstte).

KİMLİK KARTI

BATI SAMOA

Devlet Adı: Western Samoa
(Batı Samoa)
Nüfusu: 154.300
Alan: 2842 kilometre kare
Dil: Samoaca, İngilizce
Din: Hristiyan
Başkent: Apia (35.000)
Basın ve Yayın: Günlük
gazetesi yoktur. Dört haf-
talık gazetesi vardır.

Zelanda'nın kuzeydoğusundaki iki büyük ve yedi küçük adadan oluşmuştur. Ayrıca irili ufaklı birçok mercan adası da devlet sınırları içindedir.

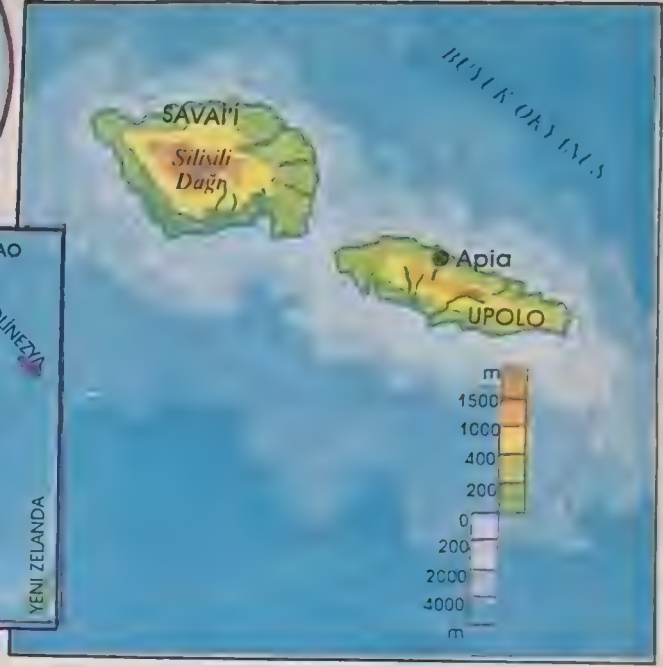
TARİH: Batı Samoa, ilk ilişkilerini Yeni Zelanda yoluyla adalara gelen denizcilerle kurdu. Böylece batı etkisi kültürel ve toplumsal değişikliklere yol açtı.

Batı Samoa'da tipik bir yerli kulübesi (sağda).

BATI SAMOA

BATI SAMOA

19. yüzyıl boyunca, çeşitli ülkeler tarafından paylaşılmak istendi. 1899'dan sonra, adalara Almanya sahip çıktı. Yeni Zelanda 1914'te bölgeyi işgal etti. 1946'da bölge Birleşmiş Milletler'in yönetimine geçti. Batı Samoa 1962'de bağımsızlığını ilân etti.

COĞRAFYA: Batı Samoa'nın başlıca iki büyük adası Savai'i ve Upolu'dur. Ülkeyi oluşturan adaların büyük bir çoğunluğu, su altındaki volkanik dağların tepeleridir. Çevresindeki adalar gibi, Batı Samoa'nın en başta gelen özelliği hindistancevizi ağaçlarıdır. Adalar, ayrıca ekmek ağacı,

muz, kakao yetiştirmeye elverişlidir. Ülkeye tropikal iklim egemendir. Rüzgâr değişimleri mevsimleri belirler. Ortalama sıcaklık 25 derecedir.

TOPLUMSAL YAŞAM: Batı Samoa halkını Polinezyahılar oluşturur. Samoa, dünyada nüfus artışının hızla arttığı ülkelerden biridir. Ülkenin doğal güzellikleri ve iklimi, turizmin giderek artmasına neden olmuştur.

EKONOMİ: Ülke ekonomisi tarıma dayalıdır. Doğal zenginlikleri bulunmayan ülkenin gelişmiş bir sanayi de yoktur. Küçük çaptaki sanayi dalları arasında gıda ve kereste sanayiinden söz edilebilir. Turizm dışında ülkenin tek döviz kaynağı dış ülkelere satılan hindistancevizi, kakao ve muzdur. Ticari ilişkiler daha çok Yeni Zelanda ile sürdürülmektedir. Federal Almanya, Avustralya, Hollanda ve İngiltere'de Batı Samoa'nın ticaret yaptığı ülkeler arasındadır.

BELÇİKA

Avrupa'nın en küçük ülkelerinden biri olan Belçika, Federal Almanya, Lüksemburg ve Fransa ile çevrilidir. Kuzeyinde Kuzey Denizi ve Hollanda yer alır.

TARİH: Bugünkü Belçika topraklarına, günümüzden on bin yıl kadar önce Avrupa'nın doğusundan gelen birtakım halk toplulukları yerleşmişlerdi. Daha sonra bölgeye Kelt'ler ve Belgae'ler yerleştiler. Belçikalılar, adlarını Belgae'lerden aldılar. 5. yüzyıla kadar Roma İmparatorluğu'nun egemenliği altında kalan bölgede Hristiyanlık yayılmaya başladı. 5. yüzyıldan sonra Franklar bölgeye egemen oldular. Fransa 14. yüzyılda, bölgedeki küçük toprakları birleştirdi ve onları Burgonya Düküğü'ne bağladı. 1477 yılından sonra, Habsburg Hanedanı'nın Avusturyalı ve İspanyol kolları, 300 yılı aşkın bir süreyle, yörede egemen oldular. Belçika

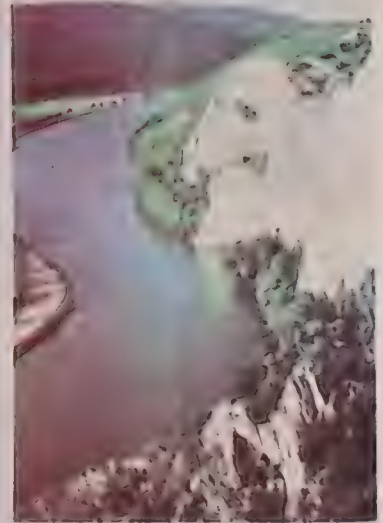
Flanders bölgesinde bir tarım alanı. Bu bölgeyi, Lys nehri suluyor (üstte).

KİMLİK KARTI

BELÇİKA

Devlet Adı: Royaume de Belgique (Fransızca), Koninkrijk België (Flamanca)
Belçika Krallığı
Nüfus: 9.848.647
Alan: 30.513 kilometre kare
Dil: Flamanca, Fransızca, Almanca
Din: Romen Katolik
Başkent: Brüksel (1.000.221)
Önemli Kentler: Anvers, Liege, Charleroi, Bruges, Namur, Mons, Louvain, Malines, Courtrai, Ostende
En Yüksek Dağ: Botrange (694 metre)
Önemli Sıra Dağlar: Ardenler
Önemli Akarsular: Schelde, Meuse
Devlet Başkanı: Kral Baudooin

İklim: Kıyılar nemli ve ılıman. Yazlar sıcak, kışlar soğuk
Dış Satım Ürünleri: Demir ve çelik ürünleri, makineler, tekstil ürünleri, motorlu taşıtlar, kimyasal ürünler
Ticaret Yaptığı Ülkeler: Avrupa Ekonomik Topluluğu ülkeleri, A.B.D, Suudi Arabistan, Zaire, İsviçre
Para Birimi: Belçika frankı (1 frank=100 santim)
Telefon Sayısı: 3.100.109 (1078)
Karayollarının Uzunluğu: 114.881
Demiryollarının Uzunluğu: 4228 kilometre
Ortalama Hayat Uzunluğu: Kadınlarda 74.21, erkeklerde 67.70 yıl

13.300 kilometrelik havzasıyla, Meuse Belçika'nın en önemli akarsularından biridir (üstte).

ve Hollanda 1815 yılında yapılan Viyana Kongresi ile birleştiler. Belçikalılar 1831'de bu birliğe başkaldırdılar ve bir anayasal monarşi kurdular. 19. yüzyılda

da Kongo'yu sömürge olarak kendilerine bağladılar.

Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarında, Belçika, Almanlar tarafından işgal edildi. 1944 yılında yaşanan önemli savaş yıkımlarına karşın ülke, ekonomik gelişimini hızla sürdürdü.

1960'ların başında dünya sömürgelerinin bağımsızlaşmasıyla birlikte Kongo, Rwanda ve Burundi sömürgeleri bırakıldı. Kilisenin ve kraliyet ailesinin iç bütünlüğünü sağlamaya yönelik

çabaları sonucu 1971 yılında Brüksel'de hem Flamanlara hem de Valonlara özerk bölgeler tanındı. Avrupa Ekonomik Teşkilatı'nın kurucu üyelerinden biri olan Belçika'nın başkenti Brüksel'de, A.E.T'nin genel merkezinden başka NATO ve Avrupa Müttefik Kuvvetler Karargahları da vardır.

COĞRAFYA: Belçika, ovalar alçak kum tepeleri ile kaplıdır. Kıyılardan başlayan tepeler, güneydeki Arden tepelerine doğru

Ostend limanında, denizcilik dersleri alan çocuklar (üstte).

Belçika'nın başkenti Brüksel'de Büyük Saray'ın çevresini 17.yüzyıldan kalma yapılar süsler (üstte).

(Botrange) olan Belçika'nın kıyı şeridi 65 kilometre boyunca uzanmaktadır. Kuzey denizine kıyı olan Flanderler, pek çok

nehir ve kanaldan oluşan düz ve nemli ovalardır. Flander ile Meuse nehri arasındaki Belçika ovası tarıma çok elverişli, bere-

Belçika'nın başkenti Brüksel'de birçok uluslararası kuruluşun merkezi de bulunur. Örneğin, NATO'nun genel karargâhı da Brüksel'de yer almaktadır (üstte).

ketli bir bölgedir. Buna karşın ormanlarla kaplı Ardenler yöresi tarıma elverişli değildir. Belçika'nın akarsuları Scheldt ve Meuse'dür. Kuzeyden gelen sıcak hava kütleleri yağışı düzenli kılar. Yıllık yağış miktarı 800 milimetredir. Ilıman iklim kuşağında bulunan ülkede, yılın önemli bir bölümü sisli geçer.

TOPLUMSAL YAŞAM: Belçika'da dört ayrı dil bölgesi vardır. Kuzeyde yaşayanlar, genellikle Flamanca konuşan Flamanlardır. Güneyde yaşayan Belçikalılara Valonlar denir. Valonca Fransızcanın değişik bir lehçesidir. Doğuda Almanca konuşulurken, başkent Brüksel çift dili (Flamanca ve Fransızca) bir bölge olarak kabul edilmiştir. Ama ağırlık Fransızcadır.

Brüksel, uluslararası alanda önem taşıyan bir ülkedir. Kentte 700 uluslararası kuruluşun merkezi bulunur. Brüksel nüfusunun yaklaşık yüzde 10'unu yabancılar oluşturur.

Belçika'daki eğitim ve öğretim kurumlarının temelleri Büyük Karl zamanına dek dayanır. 1425'te kurulan Louvain Üniversitesi ülkenin en eski yüksek öğrenim kurumudur.

Belçika bütçesinin yaklaşık dörtte biri eğitime ayrılmıştır.

EKONOMİ: Gelişmiş bir sanayi ülkesi olan Belçika tarıma da çok önem vermektedir. Toprakların yaklaşık yüzde 48'i tarım için kullanılmaktadır. Patates üretimi ülkenin tümünde yaygındır. Ayrıca tahıl başta olmak üzere keten, kenevir, pamuk, şekerpancarı elde edilir. Bahçe sebzeçiliği de yaygın durumdadır. Belçika'da 600 bin hektarlık orman alanı vardır. Orman ürünleri arasında kereste ve selüloz başta gelir.

Belçika'nın yeraltı zenginlikleri arasında kömür ve demir yatakları önem kazanır. Ayrıca bakır, çinko ve kurşun da üretilir. Ülkenin sanayi etkinliklerinden makine ve kimya en önemli alanlardır. Geçmiş çok eskiye dayanan dokuma sanayiinin ülkede özel bir yanı vardır. Keten bezi, pamuklu dokuma ve yün üretimi ana dallardır. Dokuma ürünleri ile kimya ürünleri ülkenin başlıca dışsattım maddeleridir. Öteki dışsattım ürünleri arasında demir çelik ve makineler sayılabilir. Belçika, dünyanın en önemli ticaret kuruluşlarından biri olan Benelux Birliğine (Belçika-Hollanda-Lüksemburg) üyedir.

BELİZE

Eski adı İngiltere Hondurası olan Belize, Karayip Denizi'nde,

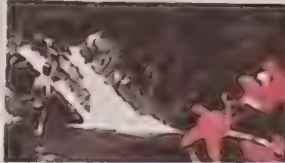

Belize'de bir şekerkamışı satıcısı.

Orta Amerika'nın doğu kıyılarında yer alır. Kuzeyinde Meksika, güneyinde Guatemala ile komşudur.

TARİH: Onuncu yüzyılda adanın yerlisi olan Mayalar, uygarlıklarından pek önemli izler bırakmadan Belize den ayrıldılar. İspan-

Belize'den çeşitli görüntüler.

BELİZE

yollar bu ıssız bölgeyi keşfettiler ama yerleşmediler. 1683 yılında Belize, Büyük Britanya'nın bir sömürgesi oldu. Yıllarca süren bağımsızlık hareketlerinden sonra Belize ancak 1964 yılında özerkliğini elde etti. Eski başkenti Belize'nin bir kasırga sonucu yıkılmasından sonra, Belmopan ülkenin başkenti oldu.

COĞRAFYA: Ülke topraklarının önemli bir bölümü alçak ve verimli ovalardan oluşur. Ovalar, şekerkamışı, pirinç ve mısır üretimine elverişlidir. Sık ormanlar, ekilebilir topraklara oranla çok daha fazla yer kaplar. Ülke boyunca üç akarsu geçer. Akarsular üzerinde ulaşım sağlanabilir. Ülkenin güneyi dağlıktır. En yüksek bölümü, 1122 metre yüksekliğindeki Maya dağlarıdır. Kıyılar boyunca uzanan mercan kayalıkları ülkenin önemli özelliklerinden biridir.

Tropikal iklimin egemen olduğu Belize'de, yazlar çok sıcak geçer. Tropikal siklonlar, kasırgalar, ülkede sık sık önemli yıkımlara neden olur.

TOPLUMSAL YAŞAM: Halkın büyük bir çoğunluğu, zenci Afrikalılar ve Maya yerlileridir. Resmi dil İngilizce olmasına karşın.

KİMLİK KARTI

BELİZE

Nüfus: 170.000

Alan: 22.962 kilometre kare

Başkent: Belmopan (3.000)

Başlıca Kentler: Belize City

Dil: İngilizce, İspanyolca,

Kreol ve Maya dilleri

Din: Katolik, Protestan,

Yahudi azınlık

Para Birimi: Belize doları

Başlıca Dış Satım Ürünleri:

Şeker, meyve, sığır eti,

ağaç, giyim eşyası, sigara

Ticaret Yaptığı Ülkeler:

ABD, İngiltere, Meksika,

Jamaika

İspanyolea da oldukça yaygındır. Ülkenin nüfus yoğunluğu komşularına oranla çok azdır. Kilometrekare başına 6 kişi düşer. Nüfusun üçte biri önemli bir liman olan eski başkent Belize'de yerleşiktir.

EKONOMİ: Ülke halkının başta gelen etkinlikleri tarım ve kauçuk üretimidir. Belize'nin en önemli dışsatım ürünlerini kereste, şeker, narenciye, muz, balık ve istakoz oluşturur. Ayrıca Belize, A.B.D.'ye sattığı, çiklet yapımında kullanılan 'Şikl' maddesiyle ünlüdür. A.B.D. ve İngiltere ticaret yaptığı başlıca ülkelerdir.

BENİN

Batı Afrika'da bir kıyı ülkesi olan Benin, kuzeydoğuda Nijer, kuzeybatıda Yukarı Volta, doğuda Nijerya ve batıda Togo ile çevrilidir.

Dahomey'in kıyı şeridinde balıkçılıkla uğraşan insanların lagünler üzerinde yerleşmişlerdir.

TARİH: Benin'in kıyı kesimlerini ellerinde bulunduran Allada Krallığı ilk ilişkilerini 15. yüzyılda Portekizlilerle kurdular. Allada Krallığı, kuzeydeki Abomey Krallığı'nın baskısı altında yaşayan üç eski krallıktan biriydi. Öteki iki krallık, Porto-Novo ve Dahomey idi. Kral Gezo ve Abomeyli Gelele döneminde

KİMLİK KARTI

BENİN

Devlet Adı: La Republique Populaire de Benin (Benin Halk Cumhuriyeti)

Nüfus: 3.520.000

Alan: 112.622 kilometre kare

Dil: Fransızca (resmi), Fon, Adja, Bariba, Yoruba
Din: Animist, Hristiyan ve Müslüman azınlık

Başkent: Porto Novo

Önemli Kentler: Cotonou, Natitingou, Abomey, Parakou.

En Yüksek Dağ: Atakora (641 metre)

Önemli Akarsular: Ueme, Nijer (4184 kilometre)

Devlet Başkanı: 1972'den beri Cumhurbaşkanı Tuğgeneral Ahmed Kereku

Başlıca Dış Satım Ürünleri: Palmiye, hurma çekirdiği, hurma yağı, kakao, pamuk, yer fıstığı, kahve, Hintyağı

Ticaret Yaptığı Ülkeler: Fransa, Federal Almanya, Çin Halk Cumhuriyeti, Nijerya.

Para Birimi: CFA Frangı
Günlük Gazete Sayısı: 1 (günlük tirajı 10.000)

Karayollarının Uzunluğu: 6937 kilometre

Demiryollarının Uzunluğu: 580 kilometre

Ortalama Hayat Uzunluğu: Erkeklerde, 39,4, kadınlarda 42,6 yıl

Fransızlarla ilk sürtüşmeler başladı. 1850 yılında, bölge Fransızların denetimine girdi. Bugünkü Mali, Moritanya, Senegal, Yukarı Volta, Fildişi Kıyısı, Gine ve Benin toprakları 1904 yılında Fransız Batı Afrikası olarak birleştirildi. Ülke, 1960 yılında Dahomey Halk Cumhuriyeti adı altında bağımsızlığını elde etti. O

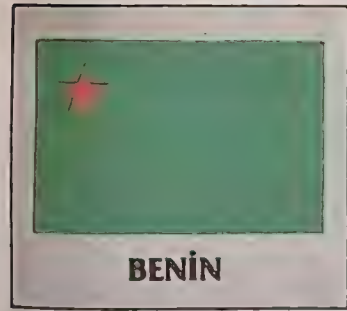
Ulaşım elverişli olan Veme nehrinin başkent Porto Novo ile bağlantısı vardır. (üstte)

Benin kıyılarında ağla balık avlayan balıkçılar. (üstte)

tarikten bu yana çok sayıda hükümet değişiklikleri yaşandı. 1976 yılında Dahomey'in resmi adı Benin olarak değiştirildi. Komşu ülke Togo ile gerginleşen ilişkiler 1976 yılında imzalanan bir işbirliği anlaşması ile yeniden normale döndü.

COĞRAFYA: Benin, güneyde Atlas Okyanusu'nun bir parçası

BENİN

ırmaklar ve Atakora dağları bulunur. Bu dağların yükseklikleri 641 metreyi bulur. Ülkenin doğu bölgesi ovalıktır.

Tropikal bir iklimi olan Benin'in sıcak ve nemli kıyılarında yılda iki kez yağışlı, iki kez de kurak mevsim yaşanır. Hava sıcaklığı 40 derecenin üstüne çıkar. Güney bölgelerde ise ekvatorial iklim egemendir.

TOPLUMSAL YAŞAM: Benin toplumunu, Kara Afrika'nın yerli kabileleri oluşturur. Bunların başlıcaları, Bariba'lar, Yoruba'lar, Somba'lar, Fon'lar ve Adja'lardır. Ülkenin resmi dili Fransızca olmasına karşın, her kabile kendi dilini konuşmaktadır. Yerel diller arasında en fazla konuşulana Fon kabilesinin dili

dir. Geleneksel inanç ve âdetler Benin toplumunda ağır basmaktadır.

Ülkenin başkenti Porto Novo, 16. yüzyılın sonlarına doğru kurulmuş, Portekizliler'den önemli izler taşıyan bir kenttir. "Yeni Liman" anlamına gelen Porto Novo'nun nüfusu, en son yapılan tahminlere göre, 110.000 kişi dolayındadır.

Bugün Benin'in yönetim merkezi olan Porto Novo'da, bazı Afrika sarayları, Portekizlilerden kalma bir katedral çevreyi süsler.

EKONOMİ: Benin'de halkın çoğu geçimini tarımla sağlar. Tarım ürünlerinin başında man-yok, tatlı patates, darı, yer fıstığı, fasulye, pirinç, yerelması gelir. Orman alanlarından ise, yılda 2 milyon 530 bin metreküp kereste elde edilebilir.

Benin, sanayi açısından oldukça geri bir ülkedir. Başlıca zenginlik kaynağı hurma yağı üretimidir. Ayrıca Porto Novo'nun doğusundaki Save kentinde bir şeker fabrikası, Onigbolo'da bir çimento fabrikası bulunmaktadır.

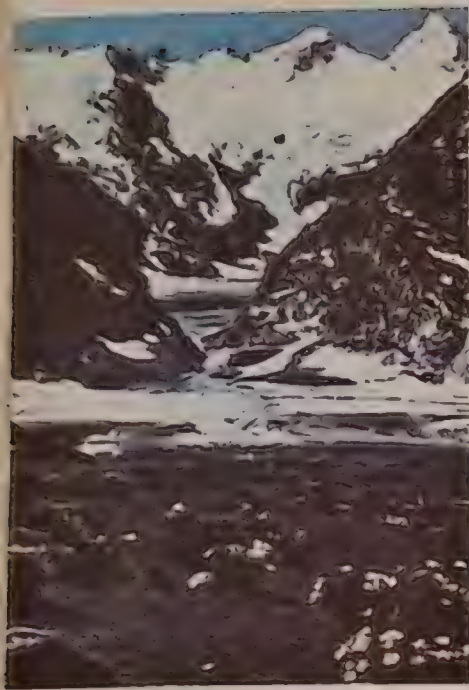
BHUTAN

Bhutan, Himalaya Dağları'nda, kuzeyde Tibet ile, güneyde Hindistan arasında kalan bir ülkedir.

Bhutan 16. yüzyılda Tibet orduları tarafından işgal edildi. Ülke, 1720'de Çinliler'in eline geçti. 1774'te başlayan Çin-İngiltere ilişkisi sonunda, 1864 yılında Güney Bhutan İngiliz denetimine girdi. 1865'te de geri kalan bölgeler Hindistan'a geçti. 1910 yılında imzalanan bir anlaşma ile İngiltere, Bhutan'ın dışişlerinden sorumlu oldu. 1949 yılında Hindistan'ın bağımsızlığını elde etmesiyle birlikte, Bhutan da serbest kaldı.

1971 yılında Birleşmiş Milletler'e üye olan Bhutan'ın resmi başkenti Thimbu'dur. Ama, Bhutanlılar geleneksel olarak kuzeydeki Punakha'ya bağlıdır.

Sekiz yüksek dağ sırası, ülkeyi baştan başa keser. Himalayalar'ın en yüksek noktası 7.559 metreye ulaşan Kula Kangri'dir.

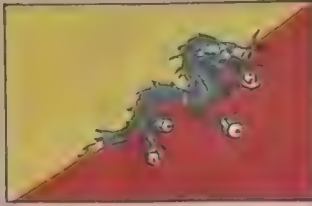

Bhutan, dünyanın en yüksek dağları Himalayalar üstünde küçük bir devlettir (üstte).

KİMLİK KARTI

BHUTAN

Devlet Adı: Druk-yul ya da, Druk Gyalchab. (Bhuton Krallığı)
Nüfus: 1.350.000
Alan: 47.000 kilometre kare
Dil: Dzongkha, Bumt-hangka, Sarchapkha
Din: Budist, Hindu azınlık
Başkent: Thimbu (Thimphu)
Önemli Kentler: Pero
Dzong; Punakha; Tongsa
Dzong
En Yüksek Dağ: Khula Kangri (1559 metre)
Para Birimi: (İngültrum=100 Chetrums)
Karayollarının Uzunluğu: 1500 kilometre
Ortalama Hayat Uzunluğu: Erkeklerde 42,2, kadınlarda 45 yıl.

BHUTAN

Ülke topraklarının yüzde 70'i ormanlarla kaplıdır. Bhutan, aynı zamanda dünyada en fazla yağış düşen ülkelerden biridir.

Halkın çoğunluğunu Budist olan Bzonka dili konuşan Bhotialar oluşturur. Bhutan ekonomisinin bel kemiğini tarım oluşturur. Dağlarla kaplı bir ülke olmasına karşın, sınırlı tarım alanlarında yetiştirilen, çay, buğday, patates ve pirinç, ülke ekonomisine büyük ölçüde gelir sağlar.

Üretimde, jütünün de önemli bir yeri vardır. Hindistan ve Bangladeş kadar olmasa bile, Bhutanlılar, jüt dışsatımından her yıl binlerce dolarlık döviz sağlarlar. Başta pirinç olmak üzere, çay, buğday, patates yetiştirilir.

Tarımın yanı sıra, hayvancılık da gelişmiştir. Domuz, koyun, sığır ve at yetiştirilir.

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ

Bir petrol zengini olan Dubai Emirliği, günümüzde önemli bir ticaret ve bankacılık merkezi haline gelmiştir.

Basra Körfezi'nde yeralan Birleşik Arap Emirlikleri, batıda Katar, kuzeydoğuda Umman, güneyde Suudi Arabistan ile komşudur. Birleşik Arap Emirlikleri, yedi emirlikten oluşan bir federasyondur. Bu emirlikler: Abu Dabi, Acman, Dubai, Fuca-yrah, Ras al Kaymah, Sarjah, Um el Kuvayn'dır.

TARİH: Birleşik Arap Emirlikleri'nin bulunduğu topraklar, beş bin yıllık geçmişin izlerini taşır. Bölge 15. yüzyılda Portekizli denizcilerin eline geçmiştir. Daha sonra Hollandalılar'ın el koyduğu topraklar en sonunda İngiltere'ye kalmıştır.

KİMLİK KARTI

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ

Devlet Adı: İttihad al-Imarat Al'Arabiyyah. (Birleşik Arap Emirlikleri)
Nüfus: 1.040.000
Alan: 83.600 kilometre kare
Dil: Arapça
Din: Sünni ve Şii Müslüman
Başkent: Abu Dabi
Devlet Başkanı: Şeyh Zeyd bin Sultan el-Nahyan
Para Birimi: Dirhem (1 dirhem=10 dinar=1000 fils)

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, bazı şeyh aileleri yörede güçlerini arttırmışlar ve denetimlerini genişletmişlerdir. 1969 yılında İngiltere Körfezden çekilerek ortaya çıkan boşluk, oluşturulan Birleşik Arap Emirliği ile doldurulmuştur. Katar ve Suudi Arabistan'la ortaya çıkan sınır sorunları ancak 1974'te çözülmüştür.

Günümüzde, Birleşik Arap Emirlikleri 7 emirliğin yöneticilerinden olan bir Yüksek Şura'nın yönetimi altında bir federasyondur.

COĞRAFYA: Birleşik Arap Emirlikleri Asya kıtasının güney batısındaki Arap Yarımadası'

nda, Basra Körfezi'nin güney kıyılarının büyük bir bölümünü kaplar. Emirlikler içinde en büyük olanı Abu Dabi'dir.

Ülkenin dağlık olan tek bölgesi Umman'daki El Hacer tepelerine doğru uzanan bölümdür. Bu bölgenin en yüksek noktası 1550 metredir. Ülkenin başlıca iki vahası doğuda El-Buraymi ve güneyde El-Liva'dır. Geri kalan yerler çöldür. Güneydeki Gölleler, Suudi Arabistan'ın Rubûlhalî Çölü ile birleşir. Ülkenin 770 kilometrelik kıyı şeridi boyunca çok sayıda kaya adacıkları, mer-

Birleşik Arap Emirlikleri'nden kuşbaşı bir görüntü. (üstte)

can kayalıkları uzanır.

Sıcak ve kurak iklimin ege-
men olduğu ülkede yaz aylarında
ortalama sıcaklık 40 dereceyi
bulur. Dağlık ve vahalık alan-
larda ısı kıyılara göre daha yük-
sektir. Yaz aylarında kıyılarda
nem oranı yüzde doksani bulur.

TOPLUMSAL YAŞAM: Bir-
leşik Arap Emirlikleri'nde yerle-
şik halkın hemen hemen tümü
Sünni ya da Şii mezheplerine
bağlı Müslümanlar'dır.

Emirliklerin en belirgin özel-
liklerinden biri de "çöl yaşamı"
dır. Ama, hızlı ekonomik gelişme
karşısında eski yaşama biçimleri
giderek kaybolmuş, eski gelenek-
ler yavaş yavaş terk edilmeye baş-
lanmıştır. Sözgelimi, çok uzun
yıllardan beri körfez ülkelerinde
yaşayan insanlarla özdeşleştiril-
len, önemli bir taşıma aracı gibi
görev yapan develer, gün geç-
tikçe daha az kullanılmaya baş-
lanmıştır. Ülkeye hayat veren,
ekonominin can damarı olan pet-
rol, ülke insanlarının gelirlerini
önemli oranda yükseltmiş, buna
bağlı olarak da yaşam düzeyi art-
mıştır. Bundan yirmi yıl öncesine

kadar lüks olarak kabul edilen
otomobil, renkli televizyon gibi
dayanıklı tüketim araçları, ülke
insanının ayrılmaz birer parçası
olmuştur.

Birleşik Arap Emirlikleri'nde
halen orta öğretim veren 383 okul
bulunmaktadır. Toplam öğrenci
sayısı 113 binin üzerindedir.
Ayrıca 4 yüksek okul, 112 eğitim
merkezi vardır.

EKONOMİ: Birleşik Arap
Emirlikleri, ulusal gelir açısından
dünyanın en zengin ülkelerinden
biri. En önemli zenginlik kay-
nağı petroldür. Bir milyar varile
ulaşan günlük üretim, ülke dışsa-
tımının yüzde 95'ini oluşturur.

Ülkenin sanayi kuruluşları
daha çok petrole yöneliktir. Son
on yılda, iki çimento fabrikası,
bir alüminyum fabrikası ve de-
mir-çelik kuruluşları üretime baş-
lamışlardır. Ayrıca ülkenin deniz
ürünleri, Ras-al-Kaymah'ta bu-
lunan bir balık ürünleri işleme
merkezinde değerlendirilmekte-
dir.

Birleşik Arap Emirlikleri, ay-
nı zamanda bir bankalar cenne-
tidir. Nüfusu bir milyonu biraz

aşan ülkede, 340'tan fazla banka
şubesi vardır.

Birleşik Arap Emirlikleri'nin
çoğu kentini, dünyanın dört bir
yanından ithal edilmiş eşyalar
süsler. Bu amaçla önemli ölçüde
döviz harcanmaktadır. Örneğin,
geçen yıl Birleşik Arap Emirlik-
leri, 1400 milyar Türk lirası değ-
erinde çeşitli mal ithal etmiştir. Bu
sayı da, ortalama olarak kişi
başına 2 milyon liralık bir harca-
mayı göstermektedir.

BİRMANYA (bak Burma)

BOLİVYA

Bir Güney Amerika ülkesi
olan Bolivya kuzeyinde Brezilya,
güneyinde Arjantin, batısında
Şili ve Peru, doğusunda ise Para-
guay ile çevrilidir. Ülke adını,
İspanyol işgalcilere karşı bağımsızlık uğruna savaşan, ünlü kah-
raman Simon Bolivar'dan almış-
tır.

TARİH: İnka'lar 13. ve 14.
yüzyıllarda yayılmacı bir politika
izleyerek Titikaka gölü çevre-
sinde egemen olan Aymara uy-

Dünyanın en yüksek gölü Titika, deniz seviyesinden 3800 metre yüksekliktedir. (üstte)

garlığını ele geçirdiler. 1538 yılında Hernando Pizarro komutasında bölgeye gelen İspanyollar, İnka egemenliğine son verdiler. 1545 yılında Potasi kentinde

gümüş madenlerinin bulunması çok sayıda serüvincinin, İspanya'dan yöreye akın etmesine neden oldu. Yerlilerle İspanyollar arasında yıllarca süren savaşları evsahipleri kazandılar ve ülkelere bağımsızlığını ilan ettiler. Bağımsızlığın ilanından sonra Şili, Brezilya ve Paraguay'la girilen savaşlar büyük toprak kayıplarıyla sonuçlandı.

COĞRAFYA: Bolivya'nın batısı, dağlarla ve And dağlarının uzantısı olan yaylalarla kaplıdır. İkibüyük And sırası kuzeybatıdan güneydoğuya doğru uzanır. Dağların en yüksek noktası 6520 metredir. Peru sınırında, deniz seviyesinden 3.800 metre yüksekte bulunan Titikaka gölü bulunur. Titikaka dünyadaki en yüksek su birikintisidir. Ülkenin güney bölümü çöllerle kaplıdır. Bu bölge doğal kaynaklar bakımından oldukça zengindir. Bolivya'nın orta bölümleri And dağlarının bol

ağaçlı etekleriyle kaplanmıştır. Buraya Yugas adı verilir. 1500 metre yüksekliğe kadar olan bölgede rutubetli tropikal iklim sürmektedir. Ülkenin orta bölümleri ılık ve nemlidir. 3500 metreden sonra ise soğuk ve kuraktır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Ülke nüfusunun yüzde 70'ini Aymara ve Keçua kabilelerinden olan Kızılderililer oluşturur. Kızılderililer'in konuştukları dil Aymara ya da İnka dili olan Keçuaca'dır. Halkın dörtte birini ataları yerli ya da Avrupalı olan Meztizolar oluşturur. Meztizolar İspanyolca konuşan Katoliklerdir. Ülke yönetimi ve sanayii Meztizolar'ın denetimindedir.

Ülke halkının yarısına yakını okuma yazma bilmez. Ülkede 9 üniversite vardır. Güney Amerika kıtasındaki öteki birçok ülkede olduğu gibi, dinsel bayramlar ve festivaller, Bolivyalılar'ın yaşamında büyük rol oynar.

KİMLİK KARTI

BOLİVYA

Devlet Adı: La Republica de Bolivia (Bolivya Cumhuriyeti)

Nüfus: 5.920.000

Alan: 1.098.581 kilometrekare

Dil: İspanyolca, Keçua ve Aymara dilleri

Din: Hristiyan (% 95 Katolik)

Başkent: La Paz (hükümet merkezi) Sucre (Resmi başkent)

Önemli Kentler: Potosi, Oruro, Cochabamba

Para Birimi: Bolivya peso-su

Karayolları Uzunluğu:

37.317 kilometre

Demiryolları Uzunluğu:

3787 kilometre

Bolivya'nın orta kesimleri And dağlarının bol ağaçlı etekleriyle kaplıdır. (üstte)

Ülkede en tutulan spor dalı futboldur.

EKONOMİ: Bolıvya'nın en önemli zenginlik kaynağı madenlerdir. Başta kalay olmak üzere, gümüş, bakır, kurşun, boksit, tungsten ve antimon madenlerinden ülkenin dış gelirinin yüzde 70'i sağlanır. Potosi ve Oruro, en önemli kalay üretim merkezleridir. Santa Kruz yakınlarında petrol ve doğal gaz bulunmuştur. Dağlardan akan nehirler hidroelektrik enerji oluşturur.

Tarım madencilikten sonra

ikinci sıradadır. İç tüketimde patates, mısır, pirinç buğday büyük yer tutar. Seker kamışı, kahve, pamuk, muz, tütün de önemli ürünler arasındadır.

Bolıvya nüfusunun önemli bir bölümünü Aymara ve Keçua yerlileri oluşturur. (üstte)

Bolıvya'nın ticaret yaptığı başlıca ülkeler A.B.D, Arjantin, Brezilya, Japonya, İngiltere'dir.

BOTSWANA

Bir Güney Afrika ülkesi olan Botswana, kuzeyinde ve batısında Namimbia, kuzeydoğusunda da Zimbabve, güneydoğusunda Güney Afrika Cumhuriyeti ile çevrilidir.

TARİH: 1885 yılında, Güney Afrika'dan gelebilecek Matabele ve Boerlerin saldırısından çekilen yöre halkının çağrısı üzerine İngiltere, Botswana'da egemenliğini ilan etti. Ülke bağımsızlığını ilanına kadar bir İngiliz Yüksek Komiseri tarafından yönetildi. 1965 yılında Sereste Khama önderliğindeki Botswana Demokratik Partisi, seçimlerde büyük bir çoğunluk elde etti. 1966 yılında ülke bağımsızlığını ilan etti ve Sereste Khama Cumhurbaşkanı oldu.

Salgın hastalıkların yaygın olduğu Botswana, yabancı sağlık kuruluşlarından yardım görür (üstte).

1970'lerde Zimbabwe (o zamanki adıyla Rodezya) ile çıkan sorunları Cumhurbaşkanı Khama aşmayı başardı.

COĞRAFYA: Botswana, deniz seviyesinden yüksekliği yer yer 600 ile 1200 metreyi bulan yaylalarla kaplı bir ülkedir. Çoğunlukla yarı çöl durumunda olan Botswana'nın yüzde 80'

inden fazlası verimli olmayan Kalahari kumluklarıyla kaplıdır. Güneydeki steples, kuzeydeki savanlara doğru uzanır. Kuzeydeki Okavango nehri ülkenin başlıca akarsuyudur.

Ülkeye yarı tropikal iklim egemendir. Kışın ortalama 27 derece dolayında olan ısı, yazın 32 derece dolayındadır. Yıllık

ortalama yağış miktarı güneydoğuda 230 milimetre, kuzeyde 690 milimetre düzeyindedir

TOPLUMSAL YAŞAM:

Botswana halkının çoğu doğuda yaşar. Doğu Botswana'dakilerin hemen hepsi Bantu dili konuşan sekiz ayrı İsvana grubundan birinin üyesidir. Bu grupların adları, Bamangwato, Bang waketse, Bak-

KİMLİK KARTI

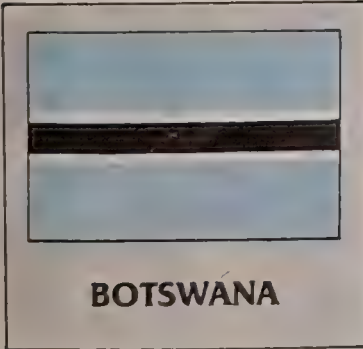
BOTSWANA

Devlet Adı: Botswana Cumhuriyeti
Nüfus: 900.000
Alan: 600.372 kilometreka-re
Dil: Se-Tswana, İngilizce
Din: Hristiyan
Başkent: Gaborone
Önemli Kentler: Francistown, Serowe, Selebi-Pikwe, Kanye
Önemli Akarsular: Chobe, Shashi
İklim: Yarı-tropikal iklim
Para Birimi: Pula (1 pula=

100 thebe)
Başlıca Dış Satım Ürünleri: Madencilik ürünleri, et ve hayvancılık ürünleri
Ticaret Yaptığı Ülkeler: Güney Afrika Cumhuriyeti, İngiltere
Telefon Sayısı: 8344 (1976)
Karayollarının Uzunluğu: 10.219 kilometre
Demiryollarının Uzunluğu: 710 kilometre
Ortalama Hayat Uzunluğu: Erkeklerde 41,9, kadınlarda 65 yıl

Botswana'lı kadınlar günlük yemeklerini hazırlamak için oldukça çaba harcarlar (üstte).

wena; Batawana, Bakgatla, Bamaletse, Barolong ve Batlokwa'dır. Bu insanların yalnızca beşte biri okuma yazma bilir. Bazı Botswanalılar Hristiyan'dır, an-

cak halkın çoğunluğu yerel inançları benimserler. Ülkede 4 bin kadar da Avrupalı vardır.

Yüksek bir yıllık nüfus artışı hızı bulunan ülkede nüfusun büyük bir bölümü hayvancılık iş kolunda çalışmakta, iş bulamayan pek çok genç de çalışmak üzere Güney Afrika'ya gitmektedir.

EKONOMİSİ: Ülkenin en

verimli toprakları, Güney Afrika ile Zimbabwe arasında uzanan ve Botswana'nın en önemli ulaşım damarı olan demiryolunun çevresindedir. Mısır, darı ve süpürgeotu ekilen çiftlikler, ülke topraklarının ancak yüzde 0.7'sini kaplar. İki milyon sığırın beslendiği Botswana'da, Lobatse'deki modern kesimevlerinde işlenen sığır eti, ülke ekonomisi için

Botswana halkının büyük bir bölümü doğu bölgelerinde yerleşmiştir (üstte).

büyük önem taşır. Orapa yöresinde çıkarılan elmas, Selebi-Pikwe bölgesinde çıkarılan bakır ve nikel ile Morupule yakınlarında elde edilen kömür, 1970'lerden bu yana, Botswana için büyük bir gelir kaynağı olmuştur. Ülkede çıkarılan elmas miktarı yılda 2.500.000 karatı bulmaktadır. Bir takım hafif sanayi dallarında sağlanan gelişmeye karşın, işsizlik hâlâ ülkenin en önemli sorunlarından biridir.

BREZİLYA

TARİH: Portekizli denizci Pedro Alvares Cabral, 1500 yılında Brezilya kıyılarına ulaştı. Daha sonra burayı Portekiz yetki bölgesine bağladığını açıkladı. 17. yüzyılın ikinci yarısında ise, somürgecilik hareketleri hızlandı. Serüvenciler, kıtanın iç bölgelerine yöneldiler. Brezilya'ya yeni topraklar katıldı. Bu arada, şeker kamışı tarlalarında çalıştırılmak üzere Afrika'dan köleler getirildi.

1807 yılında, Napolyon Portekiz'i işgal edince, Portekiz Kraliyet ailesi Brezilya'ya kaçtı. Kral

6. John 1821 yılında Portekiz'e geri dönerken, oğlu Pedro'yu temsilci olarak Brezilya'da bıraktı. Bir yıl sonra Brezilya bağımsızlığını ilân etti ve Pedro da Brezilya imparatoru oldu.

1930 yılında yapılan bir darbeyle, Getulio Vargas ordunun

da desteğiyle iktidara geldi. Hazırladığı hükümet programı sanayide gelişmeyi ve tarımda reformu öngörüyordu. Bir süre başarılı oldu. Ama hükümetin merkezileştirilmesi, baskı yöntemleri ve anayasal hakların askıya alınması karşıtlarının sayısını artırdı. Nitekim İkinci Dünya Savaşı sonrasında, Vargas yönetimden uzaklaştırıldı. 1950 yılında yapılan bir seçimle, Vargas yeniden ve yasal olarak başkanlığa geldi. Ülkedeki huzursuzlukların önünü bir türlü alamayınca 1954 yılında istifa etti ve yerini, yardımcısı Joao Cafe Filho aldı.

Bir yıl sonra, Juscelino Kubitschek de Oliveira Cumhurbaşkanı seçildi. Sanayide atılım yapmak ve çağdaşlaşmaya girmek için bir dizi emir yayınladı. Ancak bir türlü dizginlenemeyen hayat pahalılığı, hükümetin planlarını altüst etti. Ülke yeniden siyasal bunalımlara sürüklendi. Sonunda askeri yönetim bir kez daha işbaşına gelerek, 1965 yılına kadar demokrasi kaldırıldı.

COĞRAFYA: Geniş bir alana sahip olan Brezilya'nın, kuzey ve batı bölgeleri tümüyle Amazon nehri ve kollarının çevrelediği topraklardan oluşur. Kollarıyla birlikte Amazon nehri dünyanın en çok su taşıyan nehri olarak

Brezilya'nın yeni başkenti Brasília'dan bir görüntü (üstte).

KİMLİK KARTI

BREZİLYA

Devlet Adı: Republica Federativa do Brasil (Brezilya Federatif Cumhuriyeti)

Nüfus: 124.500.000

Alan: 8.511.965 kilometre-kare

Dil: Portekizce

Din: Katolik

Başkent: Brazil

Başlıca Kentler: Sao Paulo, Salvador, Recife

Para Birimi: Cruzeiro 1 cruzeiro-100 centavos

Fotoğrafta gördüğünüz bu çağdaş karayolu Rio de Janeiro ile Belo Horizonte'yi birbirlerine bağlamaktadır (üstte).

bilinir. Asıl nehrin uzunluğu 6.669 kilometredir. Amazon havzasının büyük bölümü yoğun ormanlarla kaplıdır. Bu bölgenin iklimi sıcak ve yağışlıdır. Bölgenin çok seyrek olan nüfusunu Amerikan kıızılderilileri oluşturur. Sıcak ve yağışlı kıyılardan iç bölgelere gidildiğinde, kenarları say hatlarıyla belirginleşmiş yüksek yaylalar göze çarpar. Kuzeydoğu bölgesi, ülkenin güneyindeki ılıman bölgeye göre ayrı bir önem taşır. Ülkedeki tarımsal üretimin ve endüstrinin büyük bir bölümü Güney Brezilya'daki yaylaların değişime uğradığı yerini verimli topraklara bıraktığı bu bölgede yer alır. Ülkenin en yüksek dağları da Güney Brezilya'dadır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Brezilya nüfusunun büyük bir çoğunluğu Portekizce konuşur. Bunların pek çoğu, Portekizli istilacıların torunları olurken bir bölümü de, daha sonra Portekiz'den, Almanya'dan, İtalya'dan ve

İspanya'dan göç edenlerin çocuklarıdır. Japonlar ve daha başka azınlıklar da vardır. Nüfusun beşte biri melezdir. Ya, kıızılderili ve Avrupalıların karışımı olan Mestizodurlar, ya da Zencilerle Avrupalıların karışımı olan Mulatto. Çok az sayıda da olsa Zenciler ve Amerikalı kıızılderililer de vardır. Bunlar genellikle Amazon bölgesinde kabileler halinde yaşarlar. Nüfusun % 90'ından fazlası Katoliktir. Eğitim ücretsiz ve zorunludur. Ülkede 60 dolayında üniversite vardır.

Kuzeydoğu bölgesi ve güney, ülkenin hemen hemen en büyük tüm kentlerine sahiptir. Bunlar arasında görünümüyle insanı büyüleyen Rio de Janeiro, ve en önemli ticaret ve sanayi merkezi olan Sao Paulo sayılabilir. Yeni başkent Brasilia, ülkenin az gelişmiş iç bölümlerinde kurulmuştur. Çağdaş şehircilik biliminin bir başyapıtı olarak tanımlanan bu kenti, Brezilyalı mimarlar Lucio Costa ile Oscar Niemeyer planla-

Bir şenlikler ülkesi olarak tanınan Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinin kuşbakışı görüntüsü (üstte)

mıştır. Kültürel açıdan, Brezilya ile Portekiz arasında çok güçlü bağlar vardır. Ama Brezilyalı yazarlar, "Brezilyalılık bilinci"ne artık sahip olmuşlardır. Öteki sanat dalları için de değişik ölçülerde de olsa bu bilinçlenmeden söz edilebilir. Brezilyalı besteci Heitor Villa-Lobos ülkesinin Halk Müziği üzerine yaptığı çeşitlendirmelerle dünya çapında üne kavuşmuştur. Brezilya'da en sevilen spor dalı, futboldur. 1950'li

yıllardan bu yana, Brezilya futbol dünyasının önde gelen ülkelerinden biri olmuştur.

EKONOMİ: Brezilya'nın çok zengin olan doğal kaynakları, henüz ekonomik anlamda kârlılık sınırından çok uzaktadır. Yetersiz ulaşım koşulları, para, enerji ve yetişmiş eleman eksikliği, bu doğal kaynakların yeterince işletilmesine engel olmaktadır. En bol görülen maden demir cevheridir. Dünya demir rezervinin dörtte biri Brezilya topraklarının içindedir. Öteki önemli madenler, manganez, krom, asbestos, boksit ve kurşundur. Çok fazla miktarda kömür yatakları da vardır. Ancak kömürün kalitesi çok düşüktür. Ülkenin kıyılarında bulunan petrolün miktarı, Brezilya'nın petrol açısından yakında kendi kendine yeteceğini göstermektedir. Güney Brezilya'dan bol miktarda çam kerestesi dışa satılır. Ama kerestenin bol olduğu Amazon

ormanlarına henüz balta girmemiştir. Brezilya hükümetince des-

Paraiba vaasındaki çiftliklerde, yeni tahlil teknikleri denenmektedir (üstte).

KİMLİK KARTI

BRUNEİ

Devlet Adı: Brunei Sultanlığı
Nüfus: 250.000
Alan: 5.765 kilometrekare
Dil: Resmî dil, Malayaca, İngilizce, Çince
Din: Müslüman, Budist
Başkent: Bander Seri Begawen
Para Birimi: Brunei Doları

cisi durumuna gelmiştir. Üretilen kahvenin büyük bir bölümü fazendas denilen plantasyonlardan gelir. Kakao, pamuk, portakal, muz, pirinç ve mısır öteki önemli tarım ürünleridir. Küçük çiftçiler, kendi gereksinimlerini karşılamak için, manyok denilen ve köklerinden nişasta elde edilen ağaçları yetiştirirler.

Öteki birçok Güney Amerika ülkeleri gibi, Brezilya da iç ulaşım olanaklarını yeterince sağlamamıştır. Ülkenin büyük bir bölümü, kara ve demir yollarından yoksundur. Ama Brezilya Hükümeti, ülkenin en uçra kesimlerine kadar ulaşan bir karayolu ağının yapımı için tüm olanaklarını kullanmaktadır. Nehir ulaşımı, iç ticarete önemli rol oynar.

BRUNEİ

Güney Çin Denizi'nde, Borneo'nun kuzeybatısında yer alan Brunei, dünyanın en genç "bağımsız" ülkesi olma sıfatını taşır.

Brunei Sultanları 15. ve 16. yüzyıllarda, Borneo'nun tümünü yönetecek güce sahiptiler. Ancak, batılı ülkelerle ticaret başladıktan sonra, sultanlar güçlerini

yitirdiler ve ada 1888'de İngiliz egemenliği altına girdi. 1959'da Sultan ve İngiliz hükümeti arasında bir antlaşma imzalanarak, adada iki ayrı yönetim olması karara bağlandı. 1971'de imzalanan ikinci bir antlaşmayla, ülkenin iç bağımsızlığı tanındı. Hükümetin başında bulunan Sir Ömer Ali Seyfullah 1 Ocak 1984 tarihinde ülkesinin bağımsızlığını dünya kamuoyuna duyurdu.

Brunei, zengin bir bitki örtüsüne sahip, ormanlık bir ülkedir.

Brezilya, şenlikleri ve futbolu gibi, kahvesiyle de ünlüdür. Kahveler, açıkavada, geniş alanlarda kurutulur (üstte).

Volta Redonda, Rio de Janerio kenti yakınında, dev bir çelik kuruluşudur (üstte).

teklenen bir dizi hidroelektrik santral tasarısı, ülkedeki nehirlerden elektrik enerjisi üretimini amaçlamaktadır. Parana nehri üzerinde kurulması planlanan santral, nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu bölgelerdeki sanayi gelişimine gerekli elektriğin üretilmesi için düşünülmüştür. Ülkenin üretimi en büyük ve en önemli sanayi dokuma işkoludur.

Brezilya halkının yarısı tarımla uğraşır. Pek çoğu ya büyük plantasyonlarda çalışır, ya da sahibi olduğu küçük toprak parçasını işler. Yüzlerce yıldır en fazla ekilen tarım ürünü şeker kamışıdır. En fazla, kuzeydoğu bölgesindeki nemli kıyı şeridinde yetiştirilir. Bugün, kahve üretimi de şeker üretimiyle eşit düzeye ulaşmıştır. Brezilya, günümüzde dünya kahve üretiminin yarısını sağlayarak en büyük kahve üreti-

BRUNEİ

Ülke tümüyle tropikal iklimin etkisi altındadır. Önemli tarım ürünlerinin başında pirinç gelir. Ülkenin ormanlarla kaplı olması avcılığı günlük yaşamın bir parçası haline getirmiştir.

Ülke halkı, 1425 tarihinde Betatalar döneminde İslâm dinini benimsemiştir. Ama Müslüman gelenekleri Brunei'de tümüyle yer edememiştir. Bunun başlıca nedeni, ülkenin Hint kültürünün etkisi altında kalmış olması ve Malezya'yla yoğun ilişki içinde bulunmasıdır. Bu farklı kültürlerin alışımı, ülkede bazı alanlarda önemli farklılıklar yaratır. Örneğin, Hicri, Mîladi ve Çin takvimi olmak üzere ülkede üç ayrı takvim kullanılmaktadır.

Ülke ekonomisinin temel direğini petrol ürünleri oluşturmaktadır. Petrol ürünleri, Brunei'nin başlıca dışsatım maddesi olup, halkına güneydoğu Asya'daki en yüksek yaşam düzeyini sağlar. Dışsatımda önde gelen öteki ürünler, pirinç ve doğal gazdır. Brunei'nin ticaret yaptığı başlıca ülkeler Kanada ve İngiltere'dir.

BULGARİSTAN

Bulgaristan Halk Cumhuriyeti, Avrupa'nın güneydoğusunda, Balkan yarımadasında yer alır. Kuzeyinde Romanya, batısında Yugoslavya, güneyinde Yunanistan, doğusunda Türkiye ile çevrilidir.

TARİHİ: 500 yıl gibi çok uzun bir süre Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altında yaşayan Bulgaristan, 20. yüzyılın başlarında bağımsızlığını elde etmiştir.

Milattan sonra 6. ve 7. yüzyıllarda bu topraklar Slavların eline geçmişti. Daha sonra Asya'dan

Bulgaristan'ın orta kesimleri, gül bahçeleriyle kaplıdır. Gülyağı, ülkenin önemli zenginlik kaynaklarından biridir (üstte).

göç eden Türklerin bir kolu olan Bulgarlar, buraya yerleştiler. Slavlar'la kaynaşarak bir krallık kurdular. Hristiyanlığı benimseyen Bulgarlar, 1018 yılında Bizans İmparatorluğu ile birleştiler. 14. yüzyılda Sırbistan'ın egemenliği altına giren Bulgarlar, yüzyılın sonlarında da, Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katılarak, Osmanlılar'ın bir eyaleti oldular. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nın Osmanlılar'ın yenilgisiyle son bulmasından sonra, Rusya güdümünde bir Bulgar Devleti kuruldu. Ama, bu devletin ömrü kısa oldu. 1878 Berlin Kongresi, buna olanak tanımadı. Rusya'nın önerdiğinden daha dar sınırlar içinde kurulacak ve özerk bir Bulgar Devleti'nin Osmanlı İmparatorluğu'nun hükümraniği altında kalmasına karar verdi. Bir

KİMLİK KARTI

BULGARİSTAN

Devlet Adı: Narodna Republika Bulgaria (Bulgaristan Halk Cumhuriyeti)
Nüfus: 8.925.000

Alan: 110.912 kilometrekare

Dil: Bulgarca, Türkçe ve Makedonca azınlık dilleri

Din: Ortodoks Hristiyan, Sünni Müslüman

Başkent: Sofya

Başlıca Kentler: Filibe (Plovdiv), Varna, Burgaz, Plevne

Para Birimi: Leva. 1 leva= 100 stotinki

BULGARİSTAN

bölüm topraklar da, yine bu kongrenin kararıyla Osmanlılar'a geri verildi. Birinci Dünya Savaşı'nı yenik bitiren Bulgaristan, İkinci Dünya Savaşı'nda da Almanlar'ın yanında yer aldı. Ancak 1944 yılında yapılan bir darbeyle, taraf değiştirdi. Bir halk cumhuriyeti kuruldu. Georgi Dimitrov başbakanlığa getirildi. 1947 yılında Sovyet anayasasının bir benzeri olan anayasa kabul edildi. Komşuları olan Yunanistan ve Türkiye ile ilişkileri uzun süre düzelmedi. Örneğin 1951 yılında 200.000'e yakın, Türk sınır dışı edildi. Ülkede bir milyona yakın Türk yaşamasına karşın, Bulgar Hükümeti onların üzerindeki baskısını gün be gün artırarak, Türk toplumunun Bulgarlaştırma çabasına girdi.

COĞRAFYA: Ülkenin tarıma elverişli, verimli toprakları kuzeyde Tuna, güneyde ise Meriç ve Tunca akarsularının çevresindedir. Yüksek ve yuvarlak tepeli Balkan Dağları ülkeyi doğu-batı yönünde boydan-boya kateder. Güneydoğuda ise Rodop Dağları bulunur.

TOPLUMSAL YAŞAM: Ülkede sanayileşmek için gösterilen çabaya karşın, Bulgar halkının

önemli bir bölümü, geleneksel yaşam biçimlerinden ayrılmamış, toprağa bağlı kalmıştır. Nüfusun % 90'ını Bulgarlar oluşturur. % 8 oranında da Türk azınlığı vardır.

Bulgar nüfusunun büyük bir bölümü kırsal kesimde yaşar. Geleneksel köy yaşamı bugün de sürer. Çömlekçilik, ahşap işlemeciliği ve dokumacılık gibi el sanatları günümüzde de köylü Bulgarlar tarafından sürdürülür. Bulgar halkı çok zengin olan halk danslarına ve halk oyunlarına da ilgisini sürdürmektedir. Slav dil ailesinden olan Bulgarca "kril" alfabesiyle yazılmaktadır.

EKONOMİ: İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda, Sovyetler Birliği'nde uygulanan ekonomik politikanın bir benzeri olan bir politika izlendi. Beş yıllık kalkınma planları yapılarak elektrik enerjisi üretimi ve imalat sanayi geliştirildi. Ülkenin petrol yatakları değerlendirildi. Ayrıca devlet çiftlikleri kurularak, tarımsal ürünlere ağırlık verildi. Tuna gibi verimli vadilerde buğday, mısır ve arpa, Meriç vadisi ve Karadeniz kıyılarında da meyve, sebze, tütün ve pamuk yetiştirildi.

Bulgaristan'ın en önemli tarım ürünlerinden biri de güldür.

BULGARİSTAN

Şam güllerinden elde edilen gül yağı, dünya parfümeri yapımcıları tarafından ısrarla aranmaktadır.

BURMA

Eski adı Birmanya olan, Burma Birliği Sosyalist Cumhuriyeti, güneydoğu Asya'da yer alır. Kuzey ve kuzeydoğusunda Çin, doğusunda Laos ve Tayland, güneyinde Amman Denizi ve Bengal Körfezi, batısında Bangladeş ve Hindistan ile çevrilidir.

TARİH: Burma topraklarına ilk yerleşen topluluklar, Çin'den ve Tibet'ten gelen göçebelerin kurdıkları küçük kabile krallıklarıdır.

11. yüzyılda Anavrata bu küçük krallıkları birleştirerek Pagan'ı başkent yaptı. Bu tarihten başlayarak Budizm, halk arasında yayılmaya başladı. 1287 yılında Kubilay Han, Pagan'a girerek Birmanya Krallığı'nı yok etti, ülke yeniden küçük krallıklara bölündü. Ancak 1758 yılında Alaungpaya ülkede yeniden bir-

Burma'da az sayıda bulunan kentlerin hepsi küçük ve eskidir (solda).

liği sağladı ve Rangun bu yeni krallığın başkenti oldu.

Sonraki dönemlerde İngilizler'le ülke halkı arasında sürüp giden anlaşmazlıklar, Birinci ve İkinci Birmanya Savaşları'na neden oldu. 1885 yılında başkent, İngilizler'in eline geçti ve ülke Hindistan'ın bir eyaleti haline getirildi. 1923 yılında, Hindistan'ın bir parçası olarak kendi kendini yönetme hakkı verildi. 1937 yılında içişlerinde serbest, ayrı bir

Başkent Rangun'dan bir görünüm (ustte).

Rangun nehri üzerinde bulunan bir kanal, ülkedeki ulaşımında önemli rol oynar (üstte).

KİMLİK KARTI

BURMA

Devlet Adı: Socialist Thammada Myanma Nainggan Daw (Burma Birliği Sosyalist Cumhuriyeti)
Nüfus: 36.170.000
Alan: 676.552 kilometrekare
Dil: Birmanca, İngilizce
Din: Budist, Müslüman, Hindu
Başkent: Rangun
Önemli Kentler: Mandalay, Pegu, Bassein, Akyab
Para Birimi: Kiyat. 1 Kiyat = 100pias

sömürge haline geldi. 1948'de İngilizler ile olan bağlar koparıldı ve Birmanya Birliği bağımsız

bir devlet oldu. 1962 yılında gerçekleşen bir askeri darbeyle de, ülkede yönetim değişti. 4 Ocak 1974 yılında yapılan bir halk oylamasıyla, ülkenin eski adı olan Birmanya değiştirildi, devlet adı "Burma" oldu.

COĞRAFYA: Burma çok dağlık bir ülkedir. Bu dağlık bölgeler, balta girmemiş ormanlarla kaplıdır. Himalaya'ların uzantıları, ülkenin doğusunda ve batısında kuzey-güney yönünde uzanırlar ve ülkenin komşularıyla olan bağlantılarını güçleştirirler. Doğuda bu dağlar, Shan platosunu oluştururlar. Doğudaki ve batıdaki dağların arasında kalan Irravadi nehrinin vadisinde, Burma nüfusunun önemli bir bölümü yaşar. Irravadi ve onun en büyük kolu olan Chindvin, kuzyedeki dağlardan doğarlar ve Bengal körfezinde çok geniş bir delta oluştururlar.

Burma'da, mayıstan ekime kadar şiddetli yağışların izlendiği bir muson iklimi egemendir. Yağışlı mevsimlerde büyük nehir-

Rangun'daki bir Budist tapınağının girişinde yer alan aslan heykeli (üstte).

ler taşarak önemli yıkımlara neden olurlar. Bu yüzden nehir kıyılarında yaşayanlar evlerini sınırlar üzerinde kurarlar.

TOPLUMSAL YAŞAM: Ülke nüfusunun üçte ikisini, Moğolların bir kolu olan Birmanyalı'lar oluşturur. Konuştukları dil, Çin-Tibet grubundandır. Dağlık alanlarda çeşitli kabileler yaşar. Kuzeyde Nagalar ve Kaşinler, güneyde Shanlar ve batıda Chinler bu tür kabilelerdir. Karenler ise Shanlar'ın güneyinde bir bölgede egemendirler. Bu iki kabile, azınlık gruplarının en büyükleridir. Halkın çoğunun Budist olmasına karşın, Budizm devletin resmi dini değildir. Toplu törenler, özellikle dinsel ayinler, halkın yaşamında büyük ölçüde etkilidirler. Az sayıda bulunan kentlerin hepsi küçük ve eskidir. Ülkenin en büyük kenti Rangun'dur. Birmanya'nın eski başkenti olan Moulmein bir liman kentidir. Mandalay ise hâlâ en önemli din ve kültür merkezi olma özelliğini korur.

EKONOMİ: Ülkenin, madenler başta olmak üzere zengin yeraltı kaynakları vardır. Ancak bunlardan henüz yeterince yararlanılamamaktadır. Özellikle, ya-

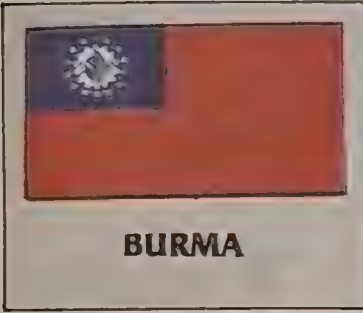

BURMA

Bu ansiklopedi TÜRK TİCARET BANKASI'nın çocuklarımıza bir kültür hizmetidir

Bir akarsuyun iki yanına kurulmuş sebze pazarında kanolarıyla alış-veriş eden insanlar(üstte).

kut, safır, yeşimtaşı gibi mücevherler bol miktardadır. Ekonomik açıdan en önemli yeraltı kaynağı petroldür. Burma ayrıca üçte ikisini kaplayan ormanlar nedeniyle bol miktarda keresteye de sahiptir.

Ekonomi büyük ölçüde tarıma dayalıdır. Bağımsızlıktan bu yana, ekilebilir alanların çoğu kamulaştırılmış ve topraksız köylüye dağıtılmıştır. Ülke, dünyanın önde gelen pirinç üreticilerinden biridir. Irravadi deltası, bir pirinç ambarıdır. Öteki önemli tahıl ürünleri arasında kauçuk, jüt, çay ve tütün sayılabilir. Nehir ulaşımı ticarete önemli bir rol oynar. Ayrıca Irravadi vadisindeki yerleşim yerleri, yeterli bir kara ve demiryolu ağına da sahiptir. Ticaret yaptığı başlıca ülkeler, Japonya, Singapur, Endonezya, Federal Almanya'dır.

BURUNDİ

Burundi, Orta Afrika'nın doğusunda yer alır. Kuzeyde Ruanda, doğu ve batısında Tanzanya, güneybatısında Tanganika Gölü, kuzeybatısında Zaire ile çevrilidir.

TARİH : 19. yüzyıla dek, yabancı etkilere kapalı, ilkel kabilelerin yaşamını sürdürdüğü bir ülke olan Burundi, 1890 yılında Almanya'nın bir sömürgesi oldu. Birinci Dünya Savaşı'

KİMLİK KARTI

BURUNDİ

Devlet Adı: Republique du Burundi (Burundi Cumhuriyeti)

Nüfus: 4.350.000

Alan: 27.834 kilometrekare

Dil: Kirundi, Fransızca

Din: Katolik, doğa dinleri

Başkent: Bujumbura

Başlıca Kentler: Gitega,

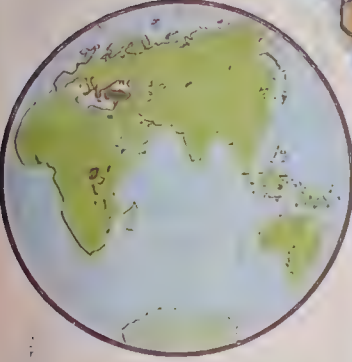
Bururi, Muramvya

Para Birimi: Burundi Francı

Brundi yerlileri, geleneksel törenlerini günümüzde de sürdürmektedirler. (üstte)

na kadar Almanya'nın sömürgesi olarak kalan ülke, savaştan sonra Belçika'nın denetimine geçti. Ülkenin işlerinde başlıca iki topluluk etkindi. Bu iki topluluktan Batutsiler, hayvancılıkla uğraşıyorlar ve ülkenin yönetiminde söz sahibi oluyorlardı. Bahutular ise tarımla uğraşan, sayıca daha fazla olan ikinci topluluktur.

Ama siyasal ve kültürel alanlarda söz sahibi değillerdi.

İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda, Birleşmiş Milletler'in başkısıyla, Belçika ülkede demokrasinin yerleşmesine önayak oldu... 1952 yılında yapılan ilk seçim-

lerde Batustiler çoğunluğu elde ettiler. 1 Temmuz 1962'de ülke tam bağımsızlığını elde etti. 1972 yılında Bahutular bir darbe yapmayı denediler. Ancak olay çok kanlı bir biçimde bastırıldı. Ama, 1976 yılında gerçekleştirilen bir

askeri darbeyle yönetim değişti.

COĞRAFYA: Burundi'nin önemli bir bölümünü yüksek yaylalar oluşturur. Ülkenin en yüksek noktası 2685 metredir. Dünyanın en büyük göllerinden Tanganyika gölü adeta bir içdeniz

Okur yazar oranının oldukça düşük olduğu ülkede, elsanatları, halkın başlıca uğraşlarından biridir. (üstte)

Doğa dinlerine bağlı olan bazı yerliler, yılın belli dönemlerinde renkli törenler düzenlerler (üstte).

BURUNDİ

gibidir. Tanganika gölünden güneye dek uzanan akarsular verimli topraklar boyunca akarlar. Başlıca akarsuları Kagera, Ruvubu, Mallagarazi, Ruzizi'dir. Ülkenin batısındaki, Ruzizi nehri Zaire'yle sınır oluşturur. Ruzizi nehrinin suladığı ova eski çağlarda fillerin hipopotamların, timsahların bulunduğu alanlardı Burundi'nin sıcak ve nemli iklimi, zengin toprak yapısı her türlü tarıma elverişlidir. Bu nedenle ülkenin önemli bir bölümü ekili topraklarla kaplıdır. Bu topraklardan yıl boyunca çok çeşitli ürünler elde edilir. Örneğin her mevsim çilek ve domates elde etmek mümkündür.

TOPLUMSAL YAŞAM: Burundi, nüfus yoğunluğu bakımından Afrika'nın en kalabalık ülkelerinden biridir. Ülke halkının yüzde seksenini Bantular oluşturur. Batutsiler azınlıktadır. Ayrıca çoğunluğunu Belçikalılar'ın oluşturduğu Avrupalı azınlık da vardır

Resmi dil Kirundi'nin yanın-

Verimli topraklar ve ormanlarla kaplı bir ülke olan Burundi halkı için avcılık günlük yaşamın bir parçasıdır (üstte)

da Fransızca ve yerel diller konuşulur. Ülkedeki okur-yazar oranı oldukça düşüktür. Toplam nüfusun yüzde sekseninden fazlası, tarım alanında çalışır.

EKONOMİ: Burundi'nin başlıca zenginlik kaynağı tarım ürünleridir. Burundi, Afrika ülkeleri arasında, beslenme açısından kendi kendine yeten ender ülkelerden biridir. Burundi, dün-

yada muz üretiminde altıncı, yerelması üretiminde dünyada altıncı sıradadır. Ülkede yetiştirilen meyve ve sebzelerin önemli bir bölümü yabancı ülkelere gönderilir. Kahve ve pamuk, ülkenin dışsatımının yüzde 90'ı kadardır.

Burundi'nin ticaret yaptığı başlıca ülkeler, Benelüks ülkeleri, Fransa, Federal Almanya, ABD ve Japonya'dır.

CABO VERDE

Cabo Verde Adaları Atlantik Okyanusu'nda yer alan küçük takım adalar grubundandır. Kuzey Afrika sahillerinin 480 kilometre batısında yer alır. Toplam olarak 10 ada ve 5 adacıktan oluşur. Adaların toplam yüzölçümü 4033 kilometrekaredir.

Büyük adalar iki ana gruba ayrılırlar: Barlavento ve Sotavento. Adaların bu şekilde iki gruba ayrılışı, rüzgârın geliş yönüne bağlıdır. İlk grup adalar rüzgârlara açıktır, ikinci grup adalar ise rüzgâr almazlar. Adalar volkanik yapıya sahiptir.

KİMLİK KARTI

CABO VERDE

Devlet Adı: Republica de Cabo Verde (Cabo Verde Cumhuriyeti)

Başkent: Praia

Nüfus: 307.000 kilometrekare

Alan: 4.033 kilometrekare

Dil: Portekizce (resmi dil), Crocle (yerli dil)

Din: Katolik

Para Birimi: Cabo Verde Eskudosu

Adaların iklimi genellikle sıcak ve nemlidir. Ama buna rağmen yağmur miktarı azdır ve kuraklık vardır. Bu durum adaların genel olarak tarımsal gücünü de etkiler. Bu yüzden de adaların ancak yüzde 10'u tarıma elverişlidir. Tarım yapılan alanlarda en çok fasulye ve mısır ekilir. Bunlar ülke içi kullanımda tüketilir. Bunun yanında dışsatım için kahve, muz, yer fıstığı yetiştirilir.

Adaların başkenti Praia'dır. Bu kent Sao Tiago adası üzerinde

CABO VERDE

yer alır. Ama Sao Vicente adası üzerinde bulunan Mindelo kenti de en önemli ticaret merkezidir. Bu kent ayrıca ülkenin en önemli limanı ve transatlantik gemileri için önemli bir yakıt ikmal merkezidir. Ülkenin tek havaalanı Sal kentindedir.

Ülkenin dışsatım mallarının en önemlileri konserve ton balığı, tuz, o bölgeye has bir tür volkanik taş ve mercandır. Ülke endüstrisi içinde en fazla sözü edilebilecek alanlar dokuma ve besindir.

CAYMAN ADALARI

(bak İngiltere)

CEBELİTARİK

(bak İngiltere)

CEZAYİR

Bir Kuzey Afrika ülkesi olan Cezayir uzun yıllar Fransız egemenliği altında kalmıştır. Ülkenin doğusunda Tunus ve Libya, güneyinde Nijer ve Mali, batısında Moritanya ve Fas yer alır. Kuzeyinde ise Akdeniz'e kıyısı vardır.

TARİH: Cezayir'in çok eski bir tarihi vardır. İ.Ö. 2. yüzyılda ülkenin yerli halkı olan Berberiler'den Masinissa kendini Numidya kralı ilan etti. Bu yüzden Romalılar Afrika'nın kuzeyinde yaşayan bu insanlara Numidyalılar adını vermişti. Zamanla güçlenen bu grup Romalılar'la ilişki kurmuş, Roma ile Kartaca arasındaki savaşta Roma'nın tarafını tutmuş; savaştan Kartaca'nın yenik çıkmasından sonra Afrika'nın kuzeyine egemen oldular.

Roma ile Numidya'nın yakın

ilişkileri çok uzun ömürlü olmadı. Masinissa'nın torunu tahta geçince ilişkiler bozulmuş ve sonunda Roma gücünü ispat ederek, Numidya'yı Roma'ya bağlamıştır. Ama bazı küçük Berberi kabileleri dağlık bölgelerde etkilerini sürdürdüler. Roma'nın yavaş yavaş etkisini ve gücünü yitirmeye başladığı dönemlerde, Araplar 7. yüzyılın başlarında Afrika'nın kuzeyine gelmeye başladılar ve İslamiyeti yaydılar. 720 yılında bu bölgede tümüyle İslam egemenliği görüldü.

Bundan sonra Cezayirliiler yalnız kuzey Afrika'da değil, İslam dininin yayıldığı İspanya'da da egemen oldular. Karşılıklı çatışmalar sonunda İspanya Hristiyanlar tarafından yeniden elde edildi. Bu kez saldırı sırası İspanyollar'a geçti. İspanyollar, Cezayir egemenliğine kendi ülkelerinde son verdikleri gibi, Kuzey Afrika'ya da geçerek Cezayir'i tehdit etmeye başladılar. Bu durum karşısında çaresiz kalan Cezayirliiler o sıralarda Akdeniz'de korsanlık yapan Türk denizcisi Barbaros Hayrettin Paşa'dan yardım istedik, Barbaros da onların bu isteğine cevap vererek, İspanyolları Cezayir'den uzaklaştırdı. Bundan sonra Cezayir Osmanlı egemenliği altına girdi.

1520 yılında Osmanlılar'a bağlanan Cezayir'i bir Osmanlı genel valisi yönetmeye başladı. Bu durum 1827 yılına kadar sürdü. Bu sıralarda Fransızlar bölgeyi ele geçirmek için saldırılara başladılar. Bu saldırılar sırasında Osmanlı Devleti zayıf bir durumda olduğu için Cezayir'e yardım gönderemedi. Bundan yararlanan Fransızlar ülkeyi ele geçirdiler.

Fransız egemenliğinin kabulü çok kolay olmamıştır. Berberi kabileleri tek başlarına direndiler. Hatta bölgenin tam olarak Fransız egemenliği altına girebilmesi ancak yirminci yüzyılın başında gerçekleşti. Bundan sonra Cezayir bir Fransız sömürgesi haline geldi. Halk Fransızca konuşmaya ve yasalarını değiştirek Fransız yasalarını kabul etmeye zorlandı. Bu durum II. Dünya Savaşı'na kadar sürdü.

Halk Ferhad Abbas yönetiminde direnişe geçti.

Bu arada Fransızlar'a karşı oldukları için ülke dışına gönderilmiş olan bazı liderler de bu hareketleri bulundukları yerlerden yönettiler. Böylece Fransa, sonunda Cezayir'in bağımsızlığını kabul etmek zorunda kaldı. 1 Temmuz 1962 tarihinde yapılan bir referandumla Cezayir halkı bağımsızlığını ilan etti.

Cezayir'in bazı kentlerinde Osmanlı döneminden kalma yapılara rastlanır.

COĞRAFYA: Cezayir toprak alanı olarak çok büyük bir ülkedir. Ancak bu büyük alanın önemli bölümü çöllerle kaplıdır. Büyük Sahra Çölü ülke topraklarının % 45'ini kaplar. Ülkenin kuzeyinde Akdeniz'e paralel uzanan Atlas Dağları yer alır. Sıradaglar olarak uzanan Atlas Dağları'nın yüksekliği batıya doğru gidildikçe azalırken, doğuya doğru artar.

Akdeniz'e paralel olarak uzanan bu dağları, Sahra'nın iç kısımlarında yer alan Sahra Atlasları'ndan ayırmak için Tel Atlasları adı verilir. Bu iki dağ sırası arasında kalan alanda küçük tuz gölleri vardır. Bundan da çok eskiden burada bir iç deniz olduğu sonucuna varılmaktadır

Cezayir akarsu bakımından fakir bir ülkedir. Daha çok, küçük çaylar vardır. Bunlar yazın kururlar. En büyük ırmağı Akdeniz'e dökülen Mevieve'dir.

Ülkenin çok az bir bölümü ormanlıktır. Atlas Dağları'nda Akdeniz ikliminin bitki örtüsü olan makiler vardır. Yüksek tepelerdeyse sedir ağaçları görülür. Sahra'da ise vahalarda hurma ağaçları ve bazı yerlerde de akasya türleri görülür.

Cezayir'in kuzeyi tipik bir Akdeniz iklim özelliği gösterir. Yazlar sıcak ve yağışsız kışlar ise yağışlı ve ılık geçer. Yüksek yerlerde de ise, yazın ısı yükselirken, kışın don olayı görülebilecek kadar soğur. Ülkenin büyük bir bölümünü kaplayan Büyük Sahra'da ise sıcak ve yağışsız çöl iklimi egemendir. Sahra'dan esen

Cezayir yüzölçümünün büyük bir bölümünü çöller kaplar.

KİMLİK KARTI

CEZAYİR

Devlet Adı: El Djembouria
El Djaïzaire Demokratia
Echaabia (Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti)
Başkent: Cezayir
Önemli Kentler: Oran, Konstantin, Sidi-Bel-Abbas
Nüfus: 19.520.000
Alan: 2.381.741 kilometrekare
Dil: Arapça, Berberice, Fransızca
Din: Müslüman
Para Birimi: Cezayir Dinari

ve adına Sirokko denilen bir rüzgâr çevreye çok sıcak hava getirir.

TOPLUMSAL YAŞAM: Cezayir'in yerli halkını Berberiler oluşturur. Bunlar göçebidirler ve çadırlarda yaşarlar. Daha çok tarımla uğraşan bu grup, tarımın giderek makinleşmesi sonunda göçebeliliği bırakarak, taş ya da kerpiçten yapılmış küçük, genellikle tek odalı evlere yerleşmişlerdir.

Bir İslam ülkesi olan Cezayir'de Sidi-bu-Medien Camii'nden bir görüntü.

Öteki bölgelerde oturan yerleşik halkın günlük yaşamında hâlâ Fransız etkileri görülebilir. Ama, bir anlamda bir kurtuluş savaşı vermiş olan bu halk kısa bir süre içinde kendi öz benliğine kavuşmuştur.

Cezayir'in eğitim durumunu ortaya koymak amacıyla yapılan bir sayımın sonuçlarına göre,

çocukların çok büyük bir kısmı okula gitmektedir. Hatta birçok başka Müslüman ülkesinden farklı olarak kız çocuklarının da büyük bir kısmının okula devam ettikleri görülür.

Ülkenin başkenti Cezayir dışında, Oran, Konstantin ve Annaba kentlerinde üniversite vardır.

Cezayir edebiyatını çok yönlülüğü içinde ele almak gerekir. Ülkede uzun yıllar Arapça'nın yanında Fransızca da egemen olmuştur. Bu yüzden edebiyatın bu iki dil çevresinde geliştiği görülür. Yirminci yüzyılın başlarına kadar bu karışıklık sözlü edebiyat geleneğinin gelişmesine neden olmuştur.

Bu arada ülkeye yerleşen bazı Fransız yazarlar, ülkeyi konu alan eserler vermişlerdir. Bunların içinde Andre Gide, Duhamel gibileri sayılabilir. Çağdaş bir Cezayir edebiyatından söz etmek olanaklıdır. Bu arada aslen Fransız olan yazar Albert Camus'nün eserleri Cezayir'de çok etkili olmuştur. Cezayir'in bağımsızlığını yaşayan kuşak için en önemli yazar Katip Yasin ve eseri de Nedima adlı romanıdır.

EKONOMİ: Cezayir petrol

ile beslenen bir ülkedir denilebilir. Çok yüksek düzeyde üretilen petrol ülke için önemli bir gelir kaynağını oluşturmaktadır. Bunun yanında ayrıca ülkenin doğal gaz yatakları da vardır. Bu iki önemli enerji kaynağına sahip olan ülkede kurşun, civa, bakır, demir gibi madenler de önemli oranlarda bulunur ve üretilir. Ama bütün bunlara karşın ülkede endüstri faaliyetleri gelişmemiştir.

Kıyı şeridi çok verimlidir. Bu alanda tarım yapılır. Burada şarapçılık gelişmiştir ve Cezayir'in dünyaca ünlü zeytinleri de bu

bölgeden elde edilmektedir. Buğday, arpa, hurma, patates, portakal, domates, zeytin, soğan ülkenin kıyı şeridi boyunca yetiştirdiği ürünlerdir.

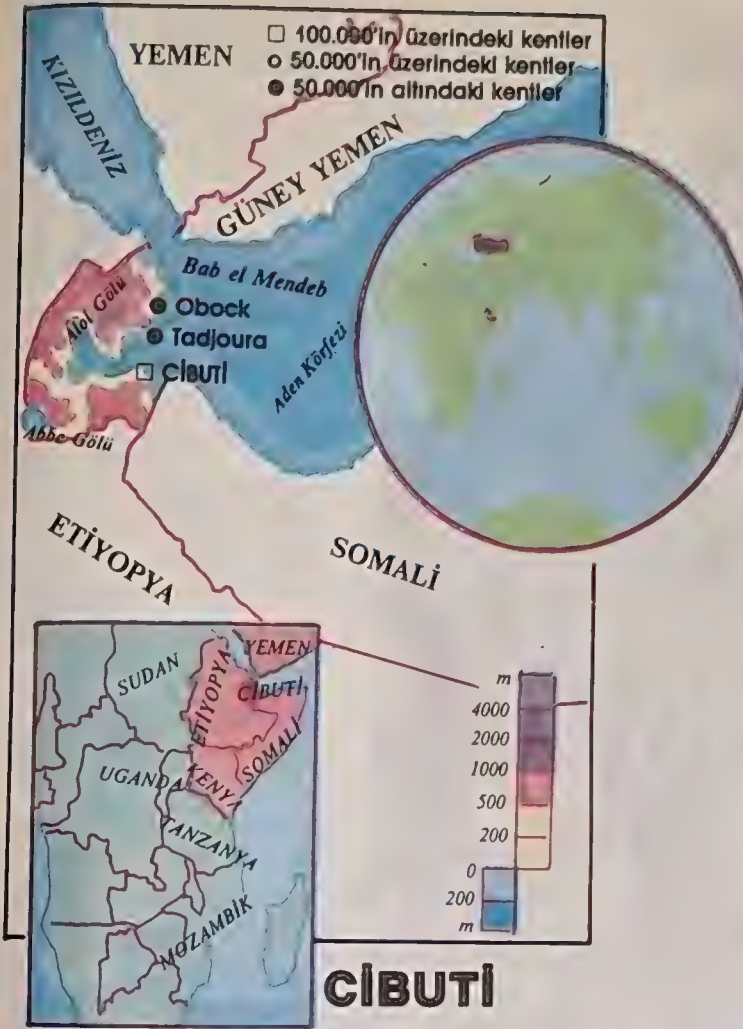
Kıyı şeridinden yararlanılarak balıkçılığa da ağırlık verilmiştir.

CHANNEL ADALARI

(bak İngiltere)

CİBUTİ

Bir kuzeydoğu Afrika ülkesi olan Cibuti üç yönden kuzey, batı

KİMLİK KARTI

CİBUTİ

Devlet Adı: La Republique de Djibouti (Cibuti Cumhuriyeti)

Başkent: Cibuti

Önemli Kentler: Tadjura, Dikhil, Ali-Sabieh

Nüfus: 300.000

Alan: 22.000 kilometrekare

Dil: Arapça, Fransızca

Din: Müslüman

Para Birimi: Cibuti Frangı

sında deri, kürk ve öteki hayvan ürünleriyle kahve ön sırayı almaktadır. Başta Fransa ile olmak üzere, Etiyopya, İtalya, Japonya ve Birleşik Arap Emirlikleri ile ticaret yapmaktadır. Ülkenin 1976 yılında yaptığı yıllık dış satım, yaklaşık 2919 milyon Cibuti frangı tutarındadır.

ÇAD

Bir Orta Afrika ülkesi olan Çad bugün, dünyada ikiye bölünmüş ülkelerden biridir. Kuzeyinde Libya, batısında Nijer, Nijerya, Kamerun, güneyinde Orta Afrika Cumhuriyeti ve doğusunda Sudan yer alır.

TARİH: Özellikle Çad gölü çevresi ve ülkenin diğer verimli bölgeleri çok eski zamanlardan beri akınlara uğramıştır. Ülkeye ilk yerleşenlerin Saolar'ın olduğu söylenir. Ülkenin bulunduğu topraklardaki zengin altın yatakları hem Arap hem de Avrupalı tüccarları buraya çekmiştir. Ticaretin gelişmesi ile kölelik de yayılmıştır.

Köle tüccarları tarafından bölgeye İslamiyet yayıldı. 18. yüzyıldan başlayarak İngilizler, Almanlar ve Fransızlar burada sömürge kurdular. Bu savaşım Fransızların giderek daha etkili olmaları ile sonuçlandı. Ülke çok uzun yıllar bir Fransız sömürgesi olarak kaldı, ancak 11 Ağustos

bağımsızlığını kazandığı 5 Temmuz 1967 gününe kadar, Fransız Somalisi idi. Bağımsızlığın kazanılmasından sonra ülkede bir halk oylaması yapılmış, 65 kişiden oluşan meclis, 8 Mayıs 1977 tarihinden itibaren çalışmalarına başlamıştır. Henüz çok genç bir cumhuriyet olan Cibuti'de, toplumsal yapı çok farklılıklar gösterir. Arapların ve Somalilerin yanında büyük oranda Fransızlar vardır. Eğitim, zorunlu askerlik gibi konularda henüz kesin karar verilip, gelişmeler olmamıştır. Bütün bunlara karşın, eski bir Fransız sömürgesi olmanın getirdiği bir anlaşmanın sonucunda, ülkede hâlâ Fransız üsleri bulunmaktadır.

Başlıca dış satım ürünleri ara-

CİBUTİ

ve güney Etiyopya toprakları ile çevrili olurken, güneydoğudan Somali ile çevrilmiştir. Doğudan ise küçük ve dar bir şerit halinde Kızıldeniz'e, Aden Körfezi'ne açılır.

Önceleri bir Fransız sömürgesi olan Cibuti'nin devlet adı,

Birkaç silahlı darbeden sonra ülkede bir Ulusal Birlik Hükümeti kuruldu. Fakat sürtüşmeler bitmedi. Hükümetin başkanı olan General Malloum 1979 yılında istifa etti. Ülke 1982 yılına kadar bir iç savaş yaşadı. Kuzey

KİMLİK KARTI

ÇAD

Devlet Adı: La Republique du Tchad. (Çad Cumhuriyeti)

Başkent: Jamena

Önemli Kentler: Abeşer, Maundu, Sarh

Nüfus: 4.000.000

Alan: 1.284.000 kilometre-kare

Dil: Arapça, Fransızca

Din: Müslüman, Katolik azınlık

Para Birimi: Afrika Frangı

Ordu Birlikleri üstün geldi. Ama çarpışmalar bugün hâlâ sürmektedir. Ülkeye bazı başka ülkeler siyasal açıdan karışmaktadırlar. Bunlardan Libya kuzey güçlerini desteklerken Fransa ise güney birliklerinin yanındadır. Bu durum ise ülkenin ikiye bölünmesine neden olmuştur.

COĞRAFYA: Ülke Çad gölü ile ünlüdür. Bu göl ülkenin batı sınırında Nijer, Nijerya ve Kamerun'un buluştukları köşede yer alır. Özelliği denizden 282 metre yükseklikte olmasıdır. Sığ ve büyük bir göldür. Çad, Şari ve Logone nehirlerinin sularıyla beslenir.

Ülkenin doğusunda Ennedi platosu vardır, kuzeyinde ise Tibesti Dağları yer alır. Ülkenin kuzey yarısı çöl ile kaplıdır. Bu yüzden nüfusun büyük bir kısmı güney batıya kaymıştır.

Çad iklim özellikleri yönünden üç bölgeye ayrılır: Güney Çad'da yazlar yağışlı geçer. Orta

Nüfusun önemli bir bölümünü Müslümanların oluşturduğu Çad'da doğa dinlerine de tapanlar bulunmaktadır.

1960 tarihinde tam bağımsızlığına kavuştu.

Ancak ülkenin bağımsızlığa kavuşmasıyla sorunlar bitmedi.

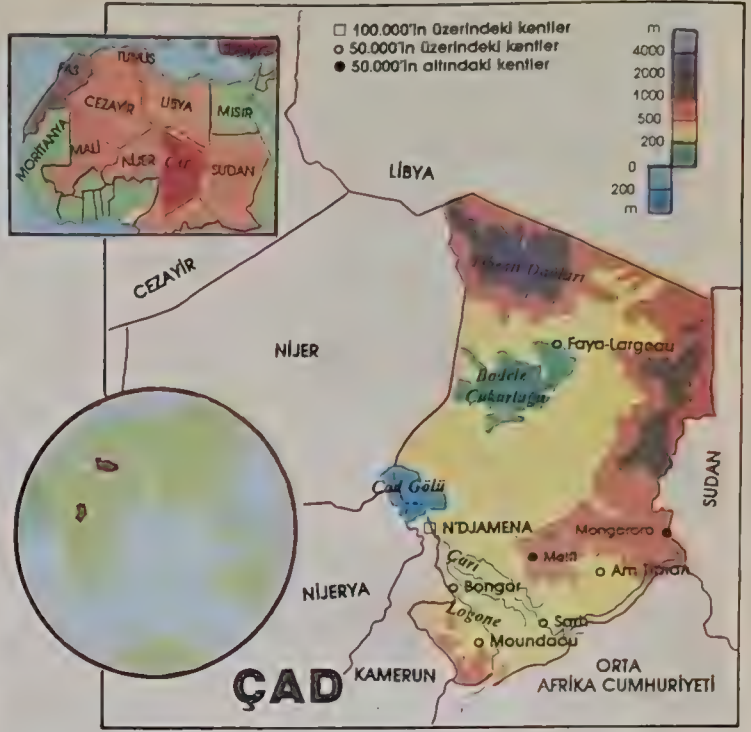
Bu kez de ortaya değişik sorunlar çıktı. Ülke toprakları içinde bulunan değişik gruptan insanların bir arada yaşaması çok güç oldu.

Çad'da yağışlar daha azdır. Kuzeyinde ise çöl iklimi egemendir. Çad'ın en yüksek tepesi Emi Kutsi dağıdır, yüksekliği 3415 metredir. En çukur yeri ise deniz yüzeyinden 155 metre aşağıda olan Curah çukurudur.

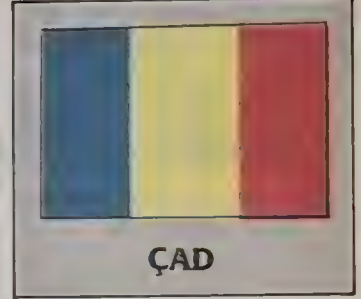
TOPLUMSAL YAŞAM: Ülkede genel olarak kırsal yaşam egemendir. Geleneklerine çok bağlı bir toplum olmasına karşın, son siyasi değişiklikler toplumsal yaşamlarını da etkilemektedir.

Yeni yeni bazı gelişimler olduğu halde hâlâ kırsal yaşantının egemen olması birçok yönden etkilidir. Aile içi ilişkiler hâlâ eski yapısını korumaktadır. Bir yandan da genç kuşağın aile içi ilişkilerde çatışmalı durumları ortaya çıkmaktadır. Ülke her yönden zor ve sıkıntılı bir dönem geçirmektedir.

Okuma-yazma oranı giderek artmaktadır. İlkokula giden çocuk sayısında her geçen yıl bir öncekine oranla artış vardır. Bu da eğitime giderek daha fazla

Sari ve Logone ırmakları tarafından beslenen Çad gölü kıyıları bataklıkla kaplıdır.

ÇAD

önem verildiğini gösterir. Çad Üniversitesi 1971 yılında kurulmuştur, bugün 800 öğrencisi vardır.

El sanatları gelişmiştir. Yazılı bir kültürün varlığından söz etmek zordur. Çağdaş edebiyatın başlangıç tarihi olarak 1962 yılı gösterilir, Yusuf İbrahim Seyid'in yazdığı Yıldızlar Altında Çad ilk edebi yazılı eserdir. Onu, aynı yazarın Çadlı Çocuk adlı kitabı izlemiştir.

Çad'da yerli müzik kültürü çok gelişmiştir. Çeşitli çalgı aletleri vardır. Bu aletler tahtadan, pirinçten, hayvan derisinden ve

Çad'da halk, yavaş yavaş kırsal kesimi terkedip, kentlere yerleşmektedir. Fotoğrafta Tibesti hölgesinde ıssız bir köy görülüyor.

kamıştan yapılır. Her birinin üstü değişik biçimlerde süslenir. Bu da, ayrı bir sanat dalını oluşturur.

EKONOMİ: Ülke genel olarak bir tarım ülkesidir. Ekonomisi de tarıma dayalıdır. İç ve dış savaşlar ekonomik yönden ilerlemesine engel olmuştur.

Ülkenin en önemli ürünü pamuktur. Güney bölgeleri geçimlerini pamuktan sağlar. Orta bölgelerde hayvancılık gelişmiştir. Logone bölgesinde su baskınlarına uğrayan yerlerde pirinç ekimi yapılır. Yer fıstığı da önemli bir üründür ancak genellikle ülke içinde tüketilir.

Çad gölünde ve bazı nehirlerde balıkçılık yapılır. Yılda 100

bin tonun üzerinde ürün elde edilir. Ayrıca Çad gölünün çevresinde bol miktarda tuz elde edilir. Bu arada çok zengin uranyum ile altın yataklarından elde edilen madenler başlıca gelir kaynağıdır. Zaten bu nedenlerden dolayı ülke uzun yıllar istilâlar ile karşı karşıya kalmıştır.

Ülkenin dış satımının büyük bir bölümünü pamuk oluşturur. Dışarıdan en çok makine ve petrol alır. Ayrıca ülkede şeker de üretilmediği için dışardan alınır. Ticaretinin en fazlasını Fransa ile yapmaktadır.

ÇEKOSLOVAKYA

Çekoslovakya bir Orta Avru-

pa ülkesidir. Özelliği iki sosyalist federal cumhuriyetten oluşmasıdır. Bunlar Çek Sosyalist Cumhuriyeti ve Slovak Sosyalist Cumhuriyeti'dir. Ülkenin kuzeyinde Polonya, kuzeybatısında Doğu Almanya, batısında Federal Almanya, güneyinde Avusturya ve Macaristan, doğusunda SSCB yer alır.

TARİH: Bir Orta Avrupa ülkesi olarak Çekoslovakya, Avrupa tarihinin bütün evrelerini yaşamıştır. Bugün Çekoslovakya'nın üzerinde yer aldığı topraklarda M.Ö. 500 yıllarından başlamak üzere yerleşimin olduğu söylenebilir. Bu dönemlerde buraya yerleşenler Keltler'dir. Daha sonra Germenler aynı bölgeye

Tipik Çekoslovak mimarisine uygun olarak yapılmış görkemli bir yapı.

Bu ansiklopedi **TÜRK TİCARET BANKASI**'nin çocuklarımıza bir kültür hizmetidir.

gelip yerleşmişlerdir. Ama asıl önemli tarihi olaylar Slavlar'ın bu topraklara gelip yerleşmeleriyle başlamıştır.

7. yüzyılın başlarında Slavlar Tuna Nehri'nin vadisinde yerleştiler. Daha sonra 9. yüzyılda kurulan Moravya'nın bu ilk kurulan Slav devletinin devamı olduğu bilinir. Zamanla güçlenen Moravya İmparatorluğu, çok genişler ama X. yüzyılda Macarların güçlenmesi sonunda Çek ve Slovak ulusları birbirlerinden ayrıldılar. Bu ayrılmanın sonunda Slovaklar Macaristan'ın egemenliği altına girerken, Çekler kendi devletlerini kurdular. Çek Devleti giderek o derece güçlendi ki, Germen İmparatorluğu'nun doğuya doğru yayılmasını önledi. Daha sonra Avrupa'da Habsburg hanedanının egemenliği başladı. Habsburg hanedanının Çek ve Macar tahtına da el koymaları isyanlara neden oldu. Ama bu isyanlar genelde Çek topraklarının giderek Germen İmparatorluğu'na katılmasına engel olamadı.

Habsburglar'ın monarşik yönetimi 18. yüzyılın sonlarına

KİMLİK KARTI

ÇEKOSLOVAKYA

Devlet Adı: Československa Socialistická Republika (Çekoslovakya Sosyalist Cumhuriyeti)

Nüfus: 15.400.000

Alan: 127.870 kilometrekare

Dil: Çekçe ve Slovakça

Din: Katolik, Protestan azınlık

Başkent: Prag

Başlıca Kentler: Bratislava, Ostrava, Pilsen, Brno

Para Birimi: Koruna. (1 koruna=100 haler)

kadar sürdü. Bundan sonra endüstri devriminin başlaması ile, bunun çeşitli alanlarda etkileri görüldü. Bu etkilerin başında milliyetçilik hareketleri gelir. Milliyetçilik hareketleri Slovakları Macarların egemenliğinden kurtardı. Slovaklar ile Çekler'in

yeniden yakınlaşmalarını sağladı. I. Dünya Savaşı'ndan sonra 1918 yılında bağımsız Çekoslovak Devleti kuruldu.

Bu durum Çekoslovakya'nın 14-15 Mart 1939 tarihinde Almanlar tarafından işgaline kadar sürdü. Savaştan sonra Çekoslovakya SSCB yönetimi altında komünist görüş altında yönetilmeye başlandı. Ancak 1964 yılında Çekoslovakya'da ekonomik alanda bir liberalleşme hareketi başladı. Bu durum karşısında Sovyetler Çekoslovakya'yı işgal ettiler. Bütün dünya ülkeleri bu duruma karşı çıktı. Çekoslovak halkı işgale karşı koydu ama Sovyet işgali kesin sonuca kısa zamanda ulaştı.

COĞRAFYA: Çekoslovakya coğrafi yönden üç bölgeye ayrılır. Bu bölgelerden batıda yer alanı Bohemya adını alırken doğuda yer alanı Karpatlar'dır. Bu her iki bölge de ülkenin büyük bir bölümünü oluşturur. Bohemya bölgesi Karpatlar ile karşılaştırıldığında çok yüksek değildir. Öteki bölge ise Moravya'dır.

Başkent Prag, eski yapılarla olduğu kadar, modern yapılarla da dikkat çekmektedir.

ÇEKOSLOVAKYA

Bohemya, bugün Çekoslovakya'nın başkenti olan Prag kentini de içine alır. Moravya bölgesi Tuna Nehri'nin bir kolu olan Morava Nehri'nin çevresinden oluşur.

Çekoslovakya dağlık bir ülkedir. Başlıca dağları Karpatlar oluşturur. Bunların tepeleri yer yer 2655 m. yüksekliği bulur. Ülkede pek çok nehir yer alır, bunlar Kuzeydenizi'ne, Karadeniz ve Baltık Denizi'ne olmak üzere üç ayrı yönde akarlar. Çekoslovakya'nın en büyük nehi Tuna'dır. Ülkenin ikinci büyük nehr ise, Elbe'dir. Uzunluk bakımından ilk sırayı Vltava nehri alır. Bu nehirlerin her biri üzerinde birçok baraj vardır. Bu barajlardan elektrik enerjisi elde edilmektedir.

Çekoslovakya'da değişik iklim koşulları izlenir. Ülkenin batısı deniz ikliminin etkisi altında kalır, bu yüzden daha ılıman bir iklime sahiptir. Doğuda ise daha çok kara ikliminin egemen olduğu görülür. Batı ile doğu arasında yağış oranları açısından değişiklikler olmaktadır. Yağışların büyük bir bölümü kar olarak düşmektedir.

TOPLUMSAL YAŞAM:

15'000 000 milyon nüfusa sahip olan ülkede kilometrekareye 116 kişi düşer. Ülke düzeyindeki nüfus dağılışı çok düzensizdir. Nüfusun yoğun olduğu bölgeler kuzey ve orta Bohemya ve Moravya Silezyasıdır. Ülke nüfusunun yüzde 62'si kentlerde, % 38'i kırsal alanda yaşar.

Ülkede temel eğitim dokuz yıl sürer ve parasızdır. Bu eğitim 9-15 yaşları arasındaki çocukları kapsar. Avrupa'da kurulan ilk üniversitelerden biri de Prag Üniversitesi'dir. Bu üniversite 1348 yılında kurulmuştur.

Kilise bugün devletin denetimindedir. Az sayıda Yahudi vardır. Onların kendi Sinagogları vardır. Prag'daki Sinagog, Avrupa'nın en eski sinagogudur.

Çekoslovakya sanat ve edebiyat alanında ileri gitmiş bir ülkedir. Sanatın hemen hemen her dalına ilgi duyulur. Çeklerin edebiyat geleneği çok eskilere dayanır. İlk Çekce yazılmış metin 10. yüzyıldan kalmaz.

20. yüzyılın başından başlayarak Çek edebiyatı çağdaşlaşma dönemine girer. Bu dönemde Karel Čapek ünlüdür. Bir başka

ÇEKOSLOVAKYA

yazar ise Jaroslav Hasek'tir. Bu yazar "Aslan Asker Şvayk" adlı eseriyle dünya çapında üne kavuşmuştur.

Çekoslovakya müzik alanında da önemli bir ülkedir. Smetana, Dvorak, Janacek gibi çok ünlü müzisyenler bu ülkeden çıkmıştır. Ülkede çeşitli uluslararası müzik festivalleri düzenlenir. Uluslararası Prag Müzik Festivali, uluslararası Org Festivali, Bratislava Müzik Festivali bunların en ünlüleridir.

Çekoslovakya bir zamanlar Avrupa'nın bir sanat ve kültür merkezi olmuştur. Birçok sanatçı büyük eserlerini bu ülkede yaratmıştır.

Bir Orta Avrupa ülkesi olan Çekoslovakya'nın başkenti, geçmiş yüzyıllardan kalma yapılarla doludur.

EKONOMİ: Çekoslovakya bir sanayi ülkesidir. Ülke nüfusunun yüzde 40'ı sanayi alanında çalışır. Çeşitli sanayi dalları arasında Metalürji sanayi, kimya sanayi, ağır sanayi önde gelir. Metalürji sanayi toplam sanayi dalları arasında yüzde 12'lik bir orana sahiptir. En çok ham demir üretilir. Bunun yanında fabrikalarda bakır, kurşun ve alüminyum elde edilir. Demir ve çelik üretimi de toplam olarak çok yüksektir.

Ağır sanayi de oldukça ileri bir daldır. Bu alanda otomobil lastiği, traktör, uçak motorları, lokomotifler, tekstil makinaları, elektrik motorları, elektronik araçlar üretimi de yapılmaktadır.

Çekoslovakya, ayrıca dünya çapında cam üretimi yapar. Çekoslovak kristalleri dünyanın her yanında aranır ve alıcı bulur. Ülkenin bu alanda en fazla üretim yapılan bölgesi Bohemya'dır. Ünlü Bohemya kristalleri herkes tarafından beğenilir.

Çekoslovakya en fazla ticari ilişkiji SSCB ile kurmuştur.

İkinci sırayı ise Doğu Almanya alır.

Üretilen-ürünlerin başında tahıllar (buğday, arpa gelir. Bunun yanında meyve ve sebze üretimi de hızla artmaktadır. Tarım alanında çalışanların birçoğu en azından lise mezunudur. Bu yüzden de bu alanda ekim bilinçli bir düzeyde yapılmakta ve buna bağlı olarak da olumlu sonuçlar alınmaktadır.

ÇİN HALK CUMHURİYETİ

Çin, Orta Asya platolarından Büyük Okyanus'a kadar uzanan bir ülkedir. Kuzeyinde Moğolistan ve SSCB, doğusunda Kore ve Büyük Okyanus, güneyinde Vietnam, Laos, Birmanya, Nepal, Hindistan, batısında Afganistan ve Pakistan yer alır.

TARİH: Çin devletinin kuruluşu 4000 yıl öncesine dayanır. Çin Halk Cumhuriyetinin kuruluş tarihi ise 1 Ekim 1949'dur. Çin Halk Cumhuriyeti uzun bir dönem Mao tarafından yönetilmiş-

tir. Mao Çin'i dışarıya kapalı sistem içinde yönetmiştir. Bu yönetimin esası, kültür devrimine dayanır. Ancak Mao'nun ölümünden sonra bu yönetim biçiminde bir gevşeme olmuştur. Çin dış ülkelerle ilişkiler kurmuştur.

Yeni 1982 Anayasası, Ulusal Halk Kongresi tarafından kabul edilmiştir. Bu anayasa dört temel ilke üzerine kuruludur: Sosyalizm, Demokratik Halk Diktatörlüğü, Marksizm-Leninizm ve Mao öğretileri ve Komünist Parti Yönetimi. Ulusal Halk Kongresi ülkedeki tek meclistir. 3478 üyeden oluşur. Anayasanın değiştirilmesi ve korunması, başkanın seçimi gibi işlevleri vardır.

COĞRAFYA: Çin Halk Cumhuriyeti çok geniş bir ülkedir. Bu yüzden de bir ucundan ötekine ucuna değişik iklim koşulları ve coğrafi yapı görülür.

Ülke genel olarak dağlıktır, ancak büyük nehirlerin verimli alüvyal ovaları ile geniş çöl alanlarını da unutmamak gerekir. Ülkenin güney batısını Himalaya Dağları kaplar. Bu dağların en yüksek noktası Everest Tepesi'

dir. Yüksekliği 8848 metredir. Karanlık Dağları ülkeyi batıdan doğuya doğru geçer. Ayrıca ülkeye kuzey batıdan giren Tanrı Dağlarının bir kolu da büyük bir kavis çizerek doğuya doğru ilerler. Doğuda ise büyük Mançurya düzlükleri yer alır.

Ülkenin pek çok yerinde rüzgâr erezyonu ile meydana gelen ince sarımsak bir toprak örtüsü yer alır. Bu topraklar çok verimlidir. Toprağın derinliği bazı yerlerde 300 metreye ulaşır. Toprağın üstü bir çok değerli tarım ürününün yetiştirilmesi için elverişli olduğu gibi, altı da çok değerli maden yataklarıyla doludur.

Kuzey Çin'de iklim çok serttir. Kışlar soğuk, kuru ve rüzgârlı geçer, yazlar ise, sıcak ve yağışlıdır.

Güney Çin kuzeye göre daha dağlıktır. Burada yazlar sıcak, kışlar da ılık geçer. Her mevsim yağışlıdır, özellikle yaz aylarında Muson rüzgârlarının etkisiyle yağışlar artar. Toprak çok verimli-

dir. Bol miktarda pamuk ve pirinç yetiştirilir. Bazı durumlarda yılda iki kez pirinç ürünü alınır. Ülke-

KİMLİK KARTI

ÇİN HALK CUMHURİYETİ

Devlet Adı: Tschung-Hua
Jen Min Kung-Ho Kuo
(Çin Halk Cumhuriyeti)

Nüfus: 1.008.175.288

Alan: 9.560.779 kilometrekare

Başkent: Pekin

Başlıca Kentler: Şanghay,
Tiençin, Çunking, Guang-
su, Nanking

Dil: Çince

Din: Konfüçyus Dini

Para Birimi: Yen. (1 Yen=
10 jiao=100 fen)

nin en önemli nehirleri, kuzeyde Sarı Nehir ya da Hoang Ho'dur. Ülkenin orta kesiminde Yang-Çe nehri, güneyinde ise, Si-Yang ya da Batı Nehri yer alır.

Hoang-Ho ya da Sarı nehir 4670 kilometre uzunluğundadır. Sarı, verimli topraklara üzerinde akar, bu yüzden Sarı Nehir adını alır. Genellikle taşar ve yatağını bu yüzden çok kez değiştirir.

Yang-Çe 5480 kilometre uzunluktadır. Doğu Asya'daki en uzun nehirdir. Si-Yang ise 1600 kilometre uzunluğundadır. Bu nehir üzerinde taşımacılık yapılabilir.

TOPLUMSAL YAŞAM: Çin'in nüfus yapısı oldukça karışıktır. Yüzyıllar boyu çeşitli göçlere sahne olmuş bu topraklar üzerinde çeşitli devirlerde çok büyük imparatorluklar kurulmuştur. Ülkenin orta bölgelerinde nüfus yoğunluğu çok düşüktür. Buralarda daha çok azınlıklar yaşarlar, Moğollar ve Tibetliler gibi. Ama nüfus yoğunluğunun arttığı öteki bölgelerde nüfusun büyük çoğunluğunu Çinli-

Büyük Çin Seddi, M.O 3. yüzyılda Kuzey Çin'i Orta Asya'dan gelecek saldırılara karşı korumak amacıyla yapılmıştır.

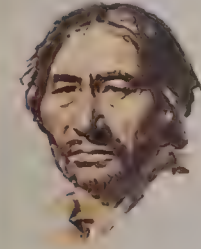
ÇİN'DEN ÇEŞİTLİ İNSAN GRUPLARI

Han'lar Çin'in toplam nüfusunun %94'ünü oluştururlar.

4 milyonluk nüfuslarıyla Uyghurlar, Çin'in ikinci büyük insan topluluğudur.

1250 yılından beri Çin topraklarının içinde yer alan Tibet'lilerin nüfusu 3.5 milyon kadardır.

Nüfusları 3.5 milyona yakın Yi'ler, Çin'in her tarafına yayılmışlardır.

ler oluşturur. Bazı bölgelerde nüfus yoğunluğu kilometrekareye 580 kişiye kadar çıkar.

Halkın büyük bir bölümü tarımla uğraşır. Tarımla uğraşan aileler bir bütün olarak bu işe girerler, yani Çin ailesi içinde tarım ortak bir uğraş olur. Zaten son derece geleneklerine bağlı bir toplum olduğu için, bu bağlılık toprakla ilgili konularda daha da yoğunlaşır.

Daha önceleri Çin'de toprak mülkiyeti tek tek kişilerin elinde

bulunuyordu. Ama devrimden sonra bu tür mülkiyet tek ellerde toplanmaktan çıkarıldı ve toprak küçük parçalara bölündü. Nüfusun çok ve her geçen gün büyük oranlarda artmakta oluşu, yapılan tarımsal üretimin çoğu zaman ülke içinde gereksinimleri karşılamaya elverişsiz hale sokar.

Üretimi artırabilmek için devlet tarımla uğraşanları küçük komünler altında toplamaktadır. Örneğin 20.000 ya da 70.000 kişilik komünler oluşturulur. Komü-

Çin alfabesinde, günümüzde karakterlerin basitleştirilmesi ve sayıların azaltılmasıyla Çin'de okur-yazar oranı artmıştır (altta).

Pekin caddelerinde yürüyen kalabalıkta geneleksellik, batı giysileri içiçe (üstte)

Küçük bir Çin'li kız...

nün toplumsal, ekonomik, eğitsel gibi, birçok görevleri vardır. Komünlerde okullar, hastaneler, çocuk bakım evleri bulunur.

Çin'in güney doğusunda, dünyanın hiçbir bölgesinde görülme- yen bir yaşam tarzı vardır. Mil- yonlarca insan küçük sandallarda nehirler üzerinde yaşamaktadır. Bu bölgedeki köyler, ya nehirler üzerinde kuruludur ya da kanallar. Aslında sokaklar yerlerini bu bölgede bu tür su yollarına bırak- mıştır. Bu bölgelerde özel olarak yapılmış sandallar kullanılır. Bun- ların bir kısmı sadece iki ya da üç kişi taşıyabilirken, bazıları hem daha çok insan hem de yük taşıyabilir.

Bugün Çin'deki nüfusun bü- yük bölümü, Çin asıllıdır. Geri kalanlarıysa, azınlıklardan oluşur. Bunların içinde Koreliler, Moğol- lar, Mançuryalılar, Uyghurlar baş- ta gelir. Çin dili birçok değişik dialektler içinde konuşulur ancak resmi olarak bir yazı biçimi vardır.

EKONOMİ: İnsan gücü Çin

artan demiryolları ile sürdürülmektedir. Mançurya'nın ülke ekonomisine katkıları göz önüne alınarak demiryolu ağı bu bölgede geliştirilmiştir.

Her alanda insan gücünden yararlanılan Çin'de tarım da büyük ölçüde bu güce dayalıdır. Ülkenin bellibaşlı tarım alanları: Kuzey Çin'de bulunan sarı verimli topraklar sahasıdır. Bu topraklarda buğday, soya fasulyesi, patates ve yer fıstığı yetiştirilir. İkinci alan Mançurya düzlükleridir. Bu bölgede genellikle soya fasulyesi, buğday, tütün ekilir. Üçüncü bölge güneydedir. Nehir yataklarının verimli topraklarında bazı yıllarda toprak çok verimli olduğu için çiftçiler iki kez ürün alırlar. Burada çay yetiştirilir, pamuk ekilir. Dördüncü bölge, Çunking bölgesidir. Burada sebze ve meyve yetiştirilir, pirinç ekimi yapılır. Beşinci bölge Güney Çin'de Siyang deltasıdır. Bu bölgenin iklimi tropikal iklime çok yakındır. Yaz ayları uzun ve sıcak geçer, bu

arada yazları muson bölgeye yağış getirir. Kışın don olmaz. Bu yüzden bölgede çay ekimi yapılır. Ayrıca bu kesimde ipek üretimi için gerekli olan dut ağaçları ile her tür tropik meyve ve sebze ekimi yapılır. Ülkenin geleneksel ürünü olan pirinç bu bölgede de yılda iki kez ürün almak üzere yetiştirilir.

Balıkçılık Çin'de önemli bir geçim kaynağıdır. Nehir sularında da balıkçılık yapılır. Çin'de balıkçıların balık avlamak için çok ilginç bir yöntemleri vardır. Bunlar kara bataklık kuşunu avelikte kullanırlar. Bu kuş suya çok iyi dalabilir ve bir süre suyun içinde kalabilir. Balığı yakaladığı anda balıkçılar boğazına bağladıkları bir iple kuşu su yüzüne çekerler.

Başlıca dış satım ürünlerini toprak mahsulleri oluşturur. Bunların içinde çay, yumurta, ipek başta gelir. En çok ticareti Japonya, ABD, Federal Almanya ve diğer bazı batı ülkeleri ile yapar.

DANİMARKA

Kuzeybatı Avrupa'da yer alan Danimarka'nın kuzeyinde Skagerrak denizi, güneyinde Federal Almanya, doğusunda Kattegat ve Baltık Denizi, batısında Kuzey Denizi vardır. Danimarka, Kattegat takımadalarını ve Jutland yarımadasını içine alır. Devletin merkezi bu takımadalardan biri olan Sjælland'tadır.

TARİH: Danimarka'nın tarihi çok eski çağlara, küçük adacıkların balıkçılık ve ticaret merkezi olduğu dönemlere dek dayanır. Ama Danimarka'nın asıl tarih sahnesine çıkışı M.S. 800 yıllarında olmuştur. Danimarkalıların ataları olan Vikingler, gemileriyle Fransa ve İngiltere kıyılarına çık-

Eski çağlardan beri iyi biniciler olarak bilinen Çinli süvariler geleneksel giysileriyle...

Kopenhag'ın kuzeyinde, Elsinor'da II. Frederik'in yaptırdığı Kronborg Kalesi

KİMLİK KARTI

DANİMARKA

Devlet Adı: Kongeriget Danmark (Danimarka Krallığı)
Nüfus: 5.115 000
Alan: 43.070 kilometrekare
Başkent: Kopenhag
Başlıca Kentler: Arthus, Alborg, Roskilde
Dil: Danca (Danimarka dili)
Din: Luterizm
Para Birimi: Danimarka kronu (1 kron=100 ore)

mişlar ama Frankların saldırısı karşısında gerilemek zorunda kalmışlardır.

Daha sonraki yıllarda Büyük Canute Danimarka adını taşıyan büyük imparatorluğun kurucusu oldu. 985 yılında kurulan monarşi, günümüzde Avrupa'nın en eski monarşisi sayılmaktadır. Danimarka Krallığı 17. yüzyıla kadar Kuzey Avrupa'nın en büyük güçleri arasındaydı. 1660 yılında imzalanan anlaşmayla Danimarka Krallığı'nda tahtın babadan oğula geçmesi sağlandı.

17. yüzyıldan sonra İmparatorluk çözülmeye başladı. 19. yüzyılın başında Danimarka'nın İngiltere'ye karşı bir pakta yer alması, İngiltere'nin kendisine savaş açmasına neden oldu. İngilizler, 1801 yılında Baltık'a, 1807 yılında da Kopenhag'a saldırı-

arak Danimarka donanmasını ele geçirdiler. Bu saldırı sırasında Norveç Danimarka'dan alındı, yalnızca Faroe, İzlanda ve Grönland adaları Danimarka'ya bırakıldı. İkinci Dünya Savaşı sırasında Danimarka Nazi İşgali altında kaldı. Savaş sonunda, NATO ittifakına girdi. 1952 yılında Finlandiya, İzlanda, İsveç ve Norveç'le bir araya gelerek Kuzey Konseyi'ni oluşturdu. 5 Haziran 1953'te, çıkarılan bir yasayla kralın elindeki yetkiler azaltıldı. Başka bir deyişle "krallık" sembolik bir mevki olarak kaldı.

COĞRAFYA: Danimarka

Avrupa kıtası ile İskandinav yarımadası arasında bir köprü gibi uzanır. Bu köprü, Kuzey ve Baltık denizlerini birbirinden ayırır. Ülke toprakları, Jutland adı verilen yarımada ile (29.650 km²) 97'si yerleşime açık 406 adadan oluşur. Çoğu Baltık ağzından bulunan bu adaların en büyükleri, Sjaelland, Fyn, Lolland, Falster ile granit bloktan oluşan Bornholm'dur. Fazla yüksek bir ülke olmayan Danimarka'nın en yüksek noktası, Doğu Jutland'daki Yding Skovhoj tepesidir (172 m). Ovaların üzerinde, alçak tepeler ve göller serpiştirilmiştir. Bu göllerin en büyüğü Arreso'dur. (41 km²). Jutland'ın batı kıyıları, kum tepelikleriyle kaplıdır. Kuzey kıyıları bataklık, doğu kıyıları ise iç bölümlerdeki vadilere uzanan koylarla çevrilmiştir. Ülkenin en uzun nehri Gudena (157 km) dir.

Danimarka'nın fazla sert olmayan bir iklimi vardır. En soğuk ay olan Şubat'ta hava sıcaklığı sıfır dolayındadır. En sıcak ay olan temmuzda da 17° C'yi aşmaz. Ülkeyi çevreleyen denizler, kışın şiddetli geçmesini önler. Batıya doğru Kuzey denizi ve sıcak Gulf Stream akıntısı, doğuya doğru da Danimarka'yı Avrupa kıtasından ayıran Baltık Denizi, birer ısı kaynağını oluştururlar.

Pek seyrek de olsa, kimi zaman, buzullar Baltık Denizini kaplarlar. Zaman zaman doğudan gelen soğuk hava akımları Danimarka'nın üzerine yayılarak çok sert bir kışa neden olur.

Kimi zaman da, doğudan gelen hava akımları, yazın, batıdan esecek deniz meltemlerine engel olur ve büyük bir sıcak dalgaı olusturur.

TOPLUMSAL YAŞAM: Kişi başına düşen gelirin birçok Avrupa ülkesinden fazla olduğu Danimarka'da, eğitim çok önemlidir. İlköğretim 1814 yılından bu yana zorunludur. Okuma-yazma bilmeyen bir insana hemen hemen

hiç raslanmaz. Danimarka halkının yüzde 75'i büyük kentlerde yaşamaktadır. Ülke nüfusunun yüzde 29'unu barındıran başkent Kopenhag ise, Danimarka'nın en kalabalık kentidir. Ülke nüfusunun yarısından fazlasının büyük kentlerde oturmasına karşın, ülkede konut açığı diye bir şey söz konusu değildir.

Ülkede kültür ve sanat da çok önemlidir. Danimarka, dünya edebiyatına Hans Christian Andersen ve Søren Kierkegaard adlı çok önemli iki yazar armağan etmiştir. Yazın yaşamına şair olarak başlayan Andersen, daha sonra yazdığı çocuk masallarıyla üne kavuşmuştur. Yazdığı yazılarla yüzyılımızda büyük tartışmalara yol açan Kierkegaard ise felsefecidir.

Kilisenin toplumsal çalışmalarına önemli ölçüde katkıda bulunduğu ülkede benimsenen din ise Luterizmdir.

EKONOMİ: 67 km uzunluğundaki Batı Almanya sınırı dışında, dört yanı denizlerle çevrili olan Danimarka, balıkçılık açısından son derece elverişli koşullara sahiptir. Kuzey Denizi'nde ringa balığı, morina balığı, dil balığı, pisi balığı ve uskumru, Baltık Denizi'nden ise yılan balığı ve karides avlanır. 83 bin nüfuslu Esbjerg kenti balıkçılık merkezi durumundadır.

Danimarka'da uygulanan en modern tarım teknikleri ve gübreleme sayesinde, ülke topraklarının yüzde 90'ı ekilebilir hale getirilmiştir. Ekilebilir alanların yalnızca onda birinde, insanlar için gerekli olan sebze, tahıl ve şeker pancarı tarımı yapılırken, geri kalan topraklar hayvan yemi üretimine ayrılmıştır. Danimarka'da, bir milyonu aşkın inek vardır. Bunların çok ünlü olan ve Kızıl Danimarkalı diye bilinen türleri, yılda 5 bin litre süt verirler.

Danimarka'nın başkenti Kopenhag, kanalları ve köprüleriyle ünlüdür.

Danimarka dünyada domuz eti dışsatımında ilk sırayı, yağ dışsatımında ikinci sırayı, peynir dışsatımında ise üçüncü sırayı alır. Çalışan nüfusun yalnızca yüzde sekizinin tarım işkolunda görev almasına karşılık, 15 milyon insanı rahatça doyuracak kadar hayvansal besin üretilir. Danimarka'nın dışsatım mallarından biri de vizon kürktür. Ülkede 3,5 milyon vizon beslenir ve bunun yüzde 95'i dışa satılır. Bu durum, Danimarka'ya dünyanın üçüncü büyük vizon üreticisi olma özelliğini kazandırır.

Danimarka'nın geleneksel ürünlerinin başında porselen gelir. Porselen yapımında kullanılan kaolin Bornholm yöresinden çıkarılır, yetmediği takdirde İngiltere'den getirilir. Başkent Kopenhag'daki Kraliyet Porselen Üretim kuruluşları, dünya çapında ünlüdür.

Ülkede eczacılık sanayii de ileri durumdadır. (Danimarka dünyanın en büyük insulin üreticisidir.) Ekonomiye katkıda bulunan bir sanayi dalı da çimento üretimidir. Jylland'daki Alborg yöresi dünyanın en zengin çimento hammaddesine sahiptir.

İşgücünün yüzde 36'lık bölümü de, hammaddesi dışarıdan alınan motor ve elektronik sanayiinde çalışır. Bu sektörün başlıca ürünleri arasında gemi ve gemi motorlarıdır. Dünyadaki her üç dizel motorlu tekneden biri ya Danimarka'da ya da Danimarka lisansı ile yapılmıştır.

DOMİNİKA

Batı Hint Adaları'nda yer alan Dominika 1493 yılında Kristof Kolomb tarafından keşfedildi. Bir süre Fransa ve İngiltere

arasında paylaşılmadı. İki ülke arasında, 1783 yılında yapılan Paris Antlaşmasıyla, ada toprakları İngiltere'ye katıldı. 3 Kasım 1978 tarihinde Dominika, bağımsız bir cumhuriyet oldu.

Sıcak ve kurak bir iklimin etkisi altında olan adada, zaman zaman esen kasırgalar, büyük yıkımlara neden olur. Ülkenin başlıca akarsuyu Layou'dur. Adadaki ekilebilir alanlarda, muz, turuncgiller, hindistancevizi, kakao ve tütün yetiştirilir. Balıkçılık ülke halkının başlıca uğraşları arasındadır.

Halkın çoğunluğu zenci kökenlidir. Geri kalanlar beyaz azınlıklardır. Nüfusun yüzde 25'i kentlerde yerleşiktir. Dominika'nın ticaret yaptığı başlıca ülkeler İngiltere, ABD ve Karayib'li komşularıdır.

KİMLİK KARTI

DOMİNİKA

Devlet Adı: Dominika Cumhuriyeti
Nüfus: 82.000
Alan: 751 kilometrekare
Dil: İngilizce, bir Fransız lehçesi olan Patois.
Din: Katolik, Metodist ve Anglikan
Başkent: Rosedu
Başlıca Kentler: Marigot, Portsmouth
Para Birimi: Doğu Karayib Doları

DOMİNİK CUMHURİYETİ

Dominik Cumhuriyeti, Karayiplerin ikinci büyük adası olan Hispaniola'nın doğusundaki bölümde yer alır. Kuzeyinde Atlas Okyanusu, batısında Haiti vardır.

TARİHİ: Carib ve Arawak yerlilerinin yaşadığı bir ada olan Hispaniola, 1492 yılında Kristof

Kolomb tarafından keşfedildi 1496 yılında Santo Domingo kenti kuruldu. Bu kent, yarıkürede, Avrupalılar tarafından kurulan en eski kent olarak bilinir ve Kristof Kolomb'un küllerinin oradaki bir kilisede gömülü olduğu söylenir.

Adanın batı kesimi, 1697 yılında Fransızların eline geçti. Santo Domingo da 1795 yılında Fransız egemenliğine girdi. 1801 yılında Haiti'li lider Toussaint L. Overture, burayı kendisine bağladığını açıkladı. Daha sonra 1863 yılına kadar, İspanyollar ve Haiti'liiler arasında birkaç kez el değişti. 1916 yılında ABD deniz piyadeleri tarafından işgal edilen ülke, 1924'te bağımsızlığına kavuştu.

COĞRAFYA: Ülkenin batısı ve ortası dağlarla kaplıdır. En önemli dağı olan Cordillera Central (3175 m), Karayiplerin en yüksek noktasıdır. Ortadaki dağ

sıraları, kıyıdaki zincirden kuzeyde Yaque del Norte ve Yuna nehirleri tarafından ayrılır. Güneyde ise bu ayrımı Enriquillo gölü yapar. Tuzlu bir göl olan Enriquillo, deniz seviyesinden 44 metre aşağıdadır ve Batı Hint adalarının en çukur yerini oluşturur. Düzluklerde 26° C olan ortalama ısı, yükseklerle çıktıkça düşme gösterir. En fazla yağışlı yer kuzey bölgesidir. Hispaniola adası, kasırga kuşağında yer alır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Halkın yüzde 70'i Mulatto, yüzde 15'i de İspanyol kökenli Avrupalıdır. Geri kalan nüfus, zenci azınlığı oluşturur. Uzun yıllar İspanya'nın denetiminde kalan halk, dil, din, kültür bakımından İspanyolları etkisinde kalmıştır. Özellikle Santo Domingo'daki büyük yapılar İspanyol mimarisinin tipik özelliklerini taşır.

Toplam nüfusun yarısı baş-

KİMLİK KARTI

DOMİNİK CUMHURİYETİ

Devlet Adı: Republica Dominicana (Dominik Cumhuriyeti)

Nüfus: 6.248.000

Alan: 48.442 kilometrekare

Başkent: Santo Domingo

Başka Kentler: Santiago de Los Caballeros, San Francisco de Macoris, Barahona.

Dil: İspanyolca

Din: Romen Katolik

Para Birimi: Peso (1 peso= 100 centavos)

kent Santo Domingo'da yaşar. Halkın geri kalanı kırsal alanlarda yerleşiktir. Ama köylerden kentlere göç özellikle son yıllarda hızlanmıştır. Halkın önemli bir bölümünün tarımla uğraştığı ülkede eğitim düzeyi düşüktür.

Başkent Santo Domingo aynı zamanda önemli bir limandır. İkinci büyük kent Santiago de los Caballeros'tur. Cibao, geleneksel özellikler taşıyan tarihi bir kenttir.

EKONOMİ: Tarım başta gelen ekonomik etkinliktir. Güney-

batıdaki bölgelerden elde edilen şeker, tüm dışsatımın yüzde 50'sini oluşturur. Gelir kaynağı olan öteki önemli tarım ürünleri ise kahve, kakao, muz ve tütündür. Pirinç, darı ve yerfıstığı iç tüketim için ekilir. Hayvancılık daha çok güneyde görülür.

Madencilik, Dominik Cumhuriyeti'nin ekonomisinin temel taşlarından birisidir. Cabo Rojo yöresinde çıkarılan boksit, Cor-

dillera Central dağlarından elde edilen nikel ve Enriquillo gölü civarında bulunan kaya tuzu, başlıca doğal zenginlikleridir. Gümüş ve bakır da önde gelen yeraltı kaynakları arasında sayılabilir. Dominik endüstrisi, sürekli gelişim halindedir. Başlıca sektörler, pamuklu dokumacılık, çimento ve gübre sanayileridir. Santo Domingo ve bir liman kenti olan Rio Haina, başlıca endüstri merkezleridir.

EKVADOR

Güney Amerika'da, tam Ekvator çizgisinde yer alan Ekvador, kuzeyinde Kolombiya, doğusunda ve güneyinde Peru, batısında da Pasifik Okyanusuyla çevrilidir. Batıdaki Galapagos Adaları da Ekvador'a aittir.

TARİH: Kuzey İnka İmparatorluğu'nun toprakları içinde olan Ekvador, 1633 yılında İspanyollar'ın eline geçti. İspanyollara savaş açan bağımsızlık yanlıları, 24 Mayıs 1822'de, Quito yakınlarındaki savaş kazanarak bağımsızlıklarını ilân ettiler. Daha sonra Büyük Kolombiya Cumhuriyeti ile birleşen Ekvador, 13 Mayıs 1830'da ayrılarak kendi devletini kurdu

KİMLİK KARTI

EKVADOR

Devlet Adı: La Republica del Ecvador (Ekvador Cumhuriyeti)
Başkent: Quito
Önemli Kentler: Ambato, Guayaquil, Cuenca
Nüfus: 6.500.000
Alan: 283.561 kilometrekare
Dil: İspanyolca
Din: Katolik
Para Birimi: Sucre

COĞRAFYA: Ekvador, adını ekvator çizgisiyle olan ilişkisinden alır. 0° 00' 00" ile gösterilen ekvator çizgisi, başkent Quito'nun 25 km kuzeyinden geçer. Ülke toprakları başlıca üç bölgeye bölünür: Pasifik düzlüğü, ortadaki dağlık bölge ve doğudaki alçak düzlükler. Pasifik kıyıları, bataklıkli nehir vadileri

Ekvador'un başkenti Quito'dan bir görüntü...

tarafından kesilen düzlükler halindedir. Güneyde Guayas nehri, büyük bir delta oluşturduktan sonra— Guayaquil Körfezi'ne dökülür. Orta Ekvador'da, And dağları kuzeyden güneye iki paralel çizgi halinde uzanırlar. Teplerinde 30'dan fazla yanardağ vardır. Bunlardan Chimborazo (6310 m) ve Cotopaxi (5896 m) hâlâ etkindir.

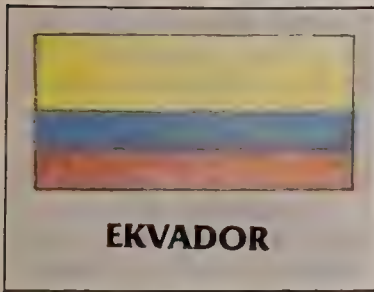
Bu paralel dağ sıralarının arasında bir dizi vadi vardır. Dağların doğusunda, arazi Amazon çanağına doğru alçalır. "Oriente" adını taşıyan bu orta Ekvador bölgesi, ülke topraklarının üçte birini kapsar. Büyük bir bölümü henüz el değmemiş halindedir.

Ekvadorun değişik bir iklimi vardır. Kıyı bölgelerinin doğusu iki yağış mevsimini yaşar. 15° 24° derece civarındadır. Güney kıyılarıysa kuraktır. Dağlara doğru ısı giderek düşer ve tepelerde sığın altındadır. Ekvator çizgisinin üzerinde olmasına karşın deniz seviyesinden 2860 metre yüksek-

likte bulunan Quito kentinde ısı ortalaması 13° derecedir. Bu nedenle kente, "baharın bitmediği şehir" adı verilir. Dağlarda, ekim ve mayıs arasındaki yağmur mevsiminde, ortalama 145 cm yağış kaydedilir. Orta Ekvador'da ılıman iklim egemendir. Sıcaklık ortalaması 27° derecedir.

Pasifik kıyılarında görülen tropikal ormanlar, güneye doğru gidildikçe yerlerini kısa -otlu savanlara bırakır. Peru sınırı yakınlarında ise kaktüsler ve kuraklığa dayanıklı bitkiler görülür. Dağlık bölgelerde, 3500 metre yüksekliğe kadar ormanlar egemendir. Daha sonraki yüksek alanlarda ise otlar ve çalılıklar görülür. Orta Ekvador yoğun tropik ormanlarla kaplıdır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Ekvador nüfusunun yüzde 60'ını, İnkaların torunları olan Amerindianlar oluşturur. Ekvadorluların yüzde 35'i ise, kızılderi-beyaz karışımı olan Mestizolardır. Beyazlar ve zenciler azınlıktır.

Orta Ekvador'da nüfus yoğunluğu yüzde iki dolayındayken, And

düzliklerinde en yoğun yerleşim görülür. Dünyanın en yüksek ikinci başkenti ve eski bir İnka kenti olan Quito, İspanyolların izlerini bugün de taşımaktadır. Guayas deltasının ucunda yer alan Guayaquil, ülkenin en büyük kenti, en büyük limanı, ekonomik ve endüstriyel başkentidir.

EKONOMİ: Ülkede, tarıma elverişli iki kesim vardır: Tropikal Pasifik ovaları ve And yaylaları. Ülkenin en önemli tarım

ürünlerinden olan muz, kakao ve kahveden ilk ikisi kıyı bölgelerinde, kahve ise And dağlarının eteklerinde yetiştirilir. Ekvador, dünyanın en büyük muz dışa-tımcısı ve Brezilya'dan sonra ikinci büyük üreticisidir. Kıyıda ki verimli ovalarda yetiştirilen öteki tarımsal ürünler, şeker kamışı, pamuk, ananas, turuncgiller ve pirinçtir. Daha serin olan dağlık kesimlerde arpa, buğday, mısır, patates ve sebze ekimi yapılır. 3600 metreyi aşan yükseklik-

lerde, yerliler patates tarımı yaparlar.

Pasifik kıyıları balık açısından çok zengin olan Ekvador'un, gelişmiş bir balıkçılık endüstrisi vardır. En çok avlanan balık türleri, tuna ve karidestir.

Kıyılardaki ormanlar, Panama şapkalılarının yapımında kullanılan Carludovica palmyesi ve balsa ağacı bakımından zengindir. Ekvador, dünyanın en büyük balsa üreticisidir. Kastör yağı tohumları, kapok, palmye meyvesi (dügme yapımında kullanılır) ve kinin, başlıca orman ürünleri arasındadır.

Petrol, Ekvador ekonomisi için önemli bir kaynaktır. Orta Ekvador'dan çıkartılan petrol, And dağları üzerinden pompalanarak boru hattıyla Esmeraldas limanına taşınır. Burada, günde 100 bin varil petrol işleyebilen dört rafineri vardır. Shushufindi yöresinde de sıvı gaz tesisleri kurulmuştur. And dağlarında, az da olsa bakır ve altın çıkarılır.

Artan petrol geliri, endüstriyel gelişimi hızlandırmış ve üretime dönük birçok tesis kurulmuştur. En gelişkin sanayi sektörleri arasında çimento, çelik, kozmetik, ilaç ve petrokimya endüstrileri sayılabilir. Tekstil, seramik, konservecilik ve Panama şapkaları üretimi, Ekvadorun geleneksel sanayii olarak kabul edilebilir. And dağların-

daki hidroenerji kaynaklarından yeterince yararlanılamaz. Ülkenin doğal güzelliği ve kültür mirası üzerine kurulan turizm sektörü, yeni yeni gelişmektedir.

Ekvador'un ulaşımını etkileyen iki etken vardır: Ormanlar ve dağlar. Karayolu ulaşımının iskeleti, And'ların arasında uzanan Pan-American otoyolu ve buna bağlı tali yollardır. Nehir taşımacılığı önemli bir yer tutar. Ülkenin en önemli limanı olan Guayaquil, aynı zamanda Ekvador ticaretinin % 70'inin yapıldığı yerdir. Öteki önemli limanları Manta, Esmeraldas, San Lorenzo ve Puerto Bolívar'dır. Bütün büyük kentler, havalayolu ile birbirine bağlıdır. Guayaquil ve Quito'da uluslararası havaalanları vardır.

EKVATOR GİNESİ

Ekvator Ginesi, Afrika'nın batısında yer alır. Rio Muni adı verilen ana karanın doğusu ve güneyi Kamerun, kuzeyi Gabon ile çevrilidir.

Eski adı Fernando Po olan Bioko adası, 15.yüzyılda Portekizliler tarafından keşfedildi. 1778 yılında İspanyollar'ın eline geçti. 12 ekim 1968 yılında bağımsızlığını kazandı.

Ekvator Ginesi, Rio Muni (26.017 km²) adlı bir ana kara ve beş adadan oluşur. Bu adalar, Bioko (2.034 km²), Pigalu (17

KİMLİK KARTI

EKVATOR GİNESİ

Devlet Adı: La Republica de Guinea

Başkent: Malabo

Önemli Kentler: Bata

Nüfus: 268.000

Alan: 28.051 kilometrekare

Dil: İspanyolca

Din: Katolik

Para Birimi: Peseta

EKVATOR GİNESİ

EKVATOR GİNESİ

EL SALVADOR

km²). Corisco (15 km²) ile Elobey Grande ve Elobey Chico'dur. (İkisi birlikte 2,5 km²)

Rio Muni, kıyıdaki ormanlarla kaplı düzlüklerden sonra yükselen bir yayladır. Bu yaylanın üzerinde, 1200 metreye kadar yükselen dağlar bulunur. Ekvator Ginesi'nin en büyük nehri olan Berito, Rio Muni'yi ikiye böler. Adaların en büyüğü olan Bioko'da bugün de etkin olan volkanlar vardır. Adanın kıyıları son derece yoğun ormanlarla çevrilidir, ancak iç kesimdeki dağlık bölge savanlarla kaplıdır. Bu dağlık bölgenin en yüksek noktası Santa Isabel tepesidir (3007 m). Adaların iklimi genellikle sıcak ve yağışlıdır. Buralarda yıllık ısı ortalaması 26° C, yıllık yağış miktarı ise 200 cm dolayındadır.

Başkent Malabo, Bioko adasının kuzey kıyısındadır. Bir volkanın çevrelediği doğal bir liman görünümündedir. Ülkenin en büyük kenti 30 bin nüfuslu Bata'dır.

Ekvator Ginesi'nin ekonomisi, tarım ve ormancılık üzerine

kurulmuştur. Kakao, en önemli üründür ve başlıca dışsattım maddesidir. (Dışsattımın %60'ını karşılar). Kahve plantasyonlarının hemen hepsi Bioko adasındadır. Rio Muni'nin Kamerun sınırına yakın bölgesinde kahve yetiştirilir. Öteki ürünler arasında, palmiye yağı, muz ve hindistancevizi çekirdeği sayılabilir. Nişasta ve tatlı patates, halkın başlıca besin kaynağıdır. Adaların yüksek kesimlerinde hayvancılık yapılır. Adalarda balıkçılık da oldukça gelişmiştir. Ülke ormanlarından bol miktarda elde edilen kereste, ekonomiye büyük ölçüde destek olur. Ekvator Ginesi'nde yetişen maun ağacı, dünya çapında ilgi görür. Endüstri yok denecek kadar azdır.

İlç demiryolu olmayan ülkenin, çoğu bakımsız olmak üzere 1200 km uzunluğunda karayolu ağı vardır. En önemli yolları, Bata'yi Rio Benito'ya ve Ebebiyine'e Malabo'yu Luba ve Ri-Aba'ya bağlayan yollardır. Ekvator Ginesi'nin başlıca limanları ise Malabo, Luba, Bata, Rio Benito ve Puerto Iradier'dir. Malabo ve Bata'da uluslararası havaalanları vardır.

EL SALVADOR

EL SALVADOR

Orta Amerika'da Büyük Okyanus kıyılarında yer alan El Salvador, batısında Guatemala, kuzeyinde Honduras ile komşudur.

1821'de İspanyol baskısından kurtulan El Salvador, 1839 yılında da Orta Amerika Birliği'nden ayrıldı ve bağımsız bir devlet oldu.

1969 yılında Honduras ile girdiği savaş, 2 bin El Salvadorlu'nun ölümüyle sonuçlandı. İki ülke arasındaki çatışmalar, 1970 ve 1974 yıllarında yeniden canlandı.

KİMLİK KARTI

EL SALVADOR

Devlet Adı: La Republica de El Salvador
Başkent: San Salvador
Önemli Kentler: Santa Ana, San Miguel, Santa Tecla
Nüfus: 4.685.000
Alan: 21.393 kilometrekare
Dil: İspanyolca
Din: Katolik
Para Birimi: Colon

Orta Amerika Cumhuriyetleri arasında en küçük yüzölçümüne sahip olmasına karşın nüfus yoğunluğu en fazla olan El Salvador, bir yaylalar ülkesidir. Pasifik kıyılarının ardında birbirine paralel iki volkan zinciri uzanır. Yüksekliği 1500 metreyi bulan bu volkanlardan Izalco, halen aktiftir. Volkanlar arasında, deniz seviyesinden 600 metre yüksekte bir plato yer alır. El Salvador nüfusunun yüzde 60'ı burada yaşar. Ülkenin en uzun nehri olan Lempa, düz bir vadiye sahiptir. Kıyı kesimlerinde hayli yüksek olan sıcaklık, yükseklik arttıkça düşüş gösterir. 670 metre yükseklikteki San Salvador kentinin yıllık ortalama ısı 23° C civarındadır. Mayıs-Ekim ayları arasındaki yağış mevsiminde ortalama 170 cm yağmur düşer.

Ülkenin üçte birini kaplayan tropikal ormanlar; sedir, maun ve balsa açısından zengindir. El Salvador için dünyanın balsa ambarı denilebilir.

El Salvador, tarıma ve hayvancılığa dayalı bir ülkedir. Topraklarının yüzde 30'unda tarım, yüzde 30'unda hayvancılık yapılır. Başlıca tarım ürünü olan kahve, El Salvador dışsatımının yüzde 50'sini tek başına oluşturur. Diğer bir önemli dışsatım ürünü olan pamuk, kıyı bölgelerinde yetiştirilir. Şeker üretimi artmaktadır. Pirinç ve darı başlıca besin kaynaklarıdır.

El Salvador, Orta Amerika'nın en sanayileşmiş devletidir. Endüstrinin ağırlık noktasını, tarım ürünleri ve şeker arıtımı meydana getirir. Değirmencilik ve pamuklu maddeler üretimi, öteki önemli endüstri dallarıdır. Kimya ve inşaat sektörleri için gerekli olan ham maddeler dışarıdan alınır. Balıkçılık, ekonomide önemli bir yer tutar. El Salvador, ekonomik ve endüstriyel gelişimini taşımacılık sisteminin yeterliliğine ve hidro-enerji kaynaklarının bolluğuna borçludur. Ülkenin en önemli limanları, Acajutla, La Libertad ve La Unión'dur. Karayip kıyılarındaki Puerto Barrios limanının iç kısımlara demiryolu bağlantısı vardır. Dağ turizmi, Maya kalıntıları ve sörf plajları, turistlerin ilgisini çeker.

ESTONYA (bak. SSCB)

ETİYOPYA

Doğu Afrika'nın üst kısmında bulunan Etiyopya, Batıdan Sudan, güneyden Kenya, doğudan Somali ve Cibuti tarafından çevrelenir. Kuzeyinde ise Kızıl Deniz kıyıları vardır.

TARİH: Etiyopya ya da eski

adıyla Habeşistan'ın tarihi, büyük ölçüde Mısır ve Yunan tarihlerinin etkisi altındadır. Afrika'

KİMLİK KARTI

ETİYOPYA

Devlet Adı: Sosyalist Etiyopya
Nüfus: 32.780.00
Alan: 1.221.900 kilometrekare
Dil: Amharik, Cralla, Somali dilleri
Din: Müslüman, Hristiyan azınlık
Başkent: Adis Ababa
Önemli Kentler: Asmara, Dire Dawa, Dessie, Harar, Jimma, Nazret, Gondar
En Yüksek Dağ: Ras Dashan (4620 metre)
Para Birimi: Birr (1 Birr= 100 sent)
Ortalama Hayat Uzunluğu: Erkeklerde 36.5, kadınlarda 39.6 yıl

Etiyopya'nın başkenti Adis Ababa, Afrika birliğinin önemli bir merkezi durumundadır.

nın en eski bağımsız ülkesidir. Kökeni 2 bin yıl gerilere kadar uzanır.

Ülke, 1880 yılında İtalyan

işgaline uğradı. Kısa bir süre sonra bağımsızlığını yeniden kazandıysa da 1936 yılında ikinci kez İtalyanlar tarafından işgal edildi. 1941 yılında İngiliz birlikleri ülkeye girerek İtalyan işgaline son verdiler.

Ülkenin son imparatoru olan Haile Selasiye parlamentoyu kurdu. Haile Selasiye 1974 yılında devrilererek monarşiye son verildi.

COĞRAFYA: 1 milyon 221 bin 905 kilometrekarelik topraklara sahip olan Etiyopya'nın orta bölgesi, çok sayıda çiftçi ve hayvan yetiştiricisinin yaşadığı 3 bin

metre yüksekliğindeki bir plato ile kaplıdır. Doğuya ve Batıya doğru, oldukça sıcak ve verimsiz düzlükler uzanır.

Etiyopya toprakları, derin vadilerde çeşitli bölgelere ayrılmıştır. Bu bölgelerin en önemlileri, Eritre, Amhara ve Kafa'dır. Doğudaki masa biçiminde dağlarla Kızıldeniz arasında Danakil çölü uzanır. Güneye gidildikçe volkanik dağlar, yerini Haud ve Oga den düzlüklerine bırakır. Güneybatıdaki Omo Irmağı'nın vadisinde çok ilginç paleontolojik kalıntılar bulunmuştur.

Ülkenin en yüksek dağları Kuzeyde Daşan (4.620 m), Güneyde Urgama (4.037 m) orta kısımlarda Abuia Meida'dır. Mavi Nil (uzunluğu 1600 km, ülke içindeki uzunluğu 900 km) Etiyopya'nın en önemli nehridir. Başlıca göller arasında Tana (3.600 km²) Ruspoli (550 km²) ve Aiscia'yi sayabiliriz.

Etiyopya'da kıyılarda ve güneyde step, platolarda subtropikal iklim görülür. Savanlar, bozkırlar ve kozalaklar başlıca bitki örtüsüdür.

TOPLUMSAL YAŞAM: Etiyopya'da 1983 sayımına göre, 31 milyon 265 bin kişi yaşamaktadır. Ülkenin başkenti ve en büyük kenti olan Adis Ababa'nın nüfusu ise 1 milyon 408 bindir. Öteki önemli kenti, Kızıl Deniz kıyısındaki Asmara'dır.

Etiyopya nüfusunun yüzde 40'ını Arap yarımadasından gelenlerin torunları olan Oromolar oluşturur. Nüfusun yüzde 25'ini meydana getiren Amharalar da özellikle yönetsel görevlerde ağırlıklarını duyurmuşlardır. Hamitlikler ise ülkenin en büyük etnik grubudur. Zenci kabileler daha çok Güney Etiyopya'da yaşarlar ve nüfusun yüzde 5'ini oluştururlar. Tana gölü çevresinde Falaşa adı verilen Etiyopya Yahudileri bulunur. Yunanlı, İtalyan, Ermeni, Arap ve Hindistanlı azınlıklar da ülkenin özellikle ticari alanlarında önemli etkinliklere sahiptirler.

Halkın yüzde 90'ı kırsal bölgelerde yaşar ve tarımla geçinir. Konuşulan başlıca diller Amharik ve Galla dilleridir. İngilizce ve İtalyanca da ticari dil olarak geçerlidir.

Nüfusun yüzde 40'ı Ortodoks Hristiyan, yüzde 40'ı da Müslümandır. Bunun yanı sıra doğal dinler ve Musevi azınlığı vardır.

EKONOMİ: Tarım ve hayvancılık, Etiyopya ekonomisinin temelidir. Kahve başlıca ihracat maddesidir. Buğday, arpa, mısır, darı, meyve ve sebze yetiştirilir. Awash vadisinde iç gereksinimi karşılamaya yetecek kadar şeker pancarı ve pamuk üretilir. Etiyopya'da hayvancılık da geniş ölçüde yapılır. Sığır, koyun, keçi, domuz

ve eşek beslenir. Çiftlik hayvanlarının eti iç piyasada tüketilirken derileri önemli bir dışsatım kalemi oluşturur. Tekstil, tütün, deri, el sanatları, konservecilik en gelişmiş endüstri dallarıdır. Ülkenin enerji yönünden sıkıntısı büyüktür. Başlıca yeraltı zenginlikleri altın, bakır, demir, platin, manganez ve tuzdur. Kızıl Deniz kıyılarında petrol ve doğal gaz çıkarılmaya başlanmıştır. 23 bin km uzunluğunda karayolu, bin kilometre demiryolu vardır. Deniz ticaret filosu ise 50 bin gristondur. Kahve, deri, bakliyat, meyve, sebze ve susam tohumu satar, taşıt araçları, tekstil malları, makine, petrol, kimya ve gıda ürünleri alır. Ticaret yaptığı başlıca ülkeler, ABD, İtalya, Batı Almanya, Japonya ve Suudi Arabistan'dır.

bağlı bir ülkedir. Shetland Adaları'nın 300 mil kuzeydoğusuna düşer. Bu adalar ülkesinin bağlı olduğu Danimarka'dan uzaklığı ise 850 mildir.

Adalardan 18 tanesi yerleşim merkezi durumundadır. Ülkenin toplam yüzölçümü 1.399 kilometrekare, nüfusu ise (1982 sayımına göre) 45 bindir. Başkent Thorshavn'da 12 bin kişi yaşar.

Faröer Adaları, birçok bakımdan bağımsızdır. İçişleri, eğitim, maliye gibi konularda, kendi kendini yönetir. Dışişleri ve savunma konusunda ise Danimarka'ya bağlıdır.

Bu adalar topluluğunun insanlarının başlıca geçim kaynağı, balıkçılık ve denizciliktir.

FARÖER ADALARI

Faröer Adaları, Kuzey Atlas Okyanusu'nda, Danimarka'ya

Faröer Adalarında balıkçılık önemli bir uğraş ve gelir kaynağıdır.

FALKLAND ADALARI

Falkland Adaları, Güney Amerika'nın alt ucunda 300 mil mesafede, adalar ülkesidir. Yönetimsel olarak İngiltere'ye bağlıdır.

FALKLAND ADALARI

Malvinas Adaları da denilen Falkland Adaları, toplam yüzölçümleri 12 bin 173 kilometrekareyi bulan 200 adadan oluşur. 3753 kilometrekarelik Güney Georgia ve 337 kilometrekarelik Güney Sandwich Adaları da Falkland Adaları'na bağlıdır.

Falkland Adaları'nın ekonomisi koyun yetiştiriciliğine dayalıdır. Yün, en önemli ihraç kalemidir. Son zamanlarda yapılan araştırmalar, büyük ölçüde doğal gaz ve petrol yataklarına sahip olduğunu göstermiştir.

Ada sakinlerinin yüzde 97'sinin İngiliz asıllı olmalarına karşın, Arjantin de bu adalarda söz sahibi olduğunu ileri sürerek 2 Nisan 1982'de bu adaları işgal etti. Bunun üzerine İngiltere, donanmasını Falkland'a gönderdi ve Arjantin ile İngiltere arasında savaş başladı. Ancak bu savaş, Falkland toprakları üzerinde sınırlı kaldı. 21 Mayıs'ta Falkland Adaları'na çıkan İngiliz askerleri, 14 Temmuz'da başkent Port Stanley'de bulunan Arjantin askerlerini teslim olmak zorunda bıraktılar.

1980 yılında yapılan sayıma göre, Falkland Adaları'nın nüfusu, 1805 kişidir. Bu nüfusun yarıdan fazlası, başkent Port Stanley'de yaşar. Yönetim, İngiltere adına İngiliz Genel Valisi'nin denetimindedir.

FAS

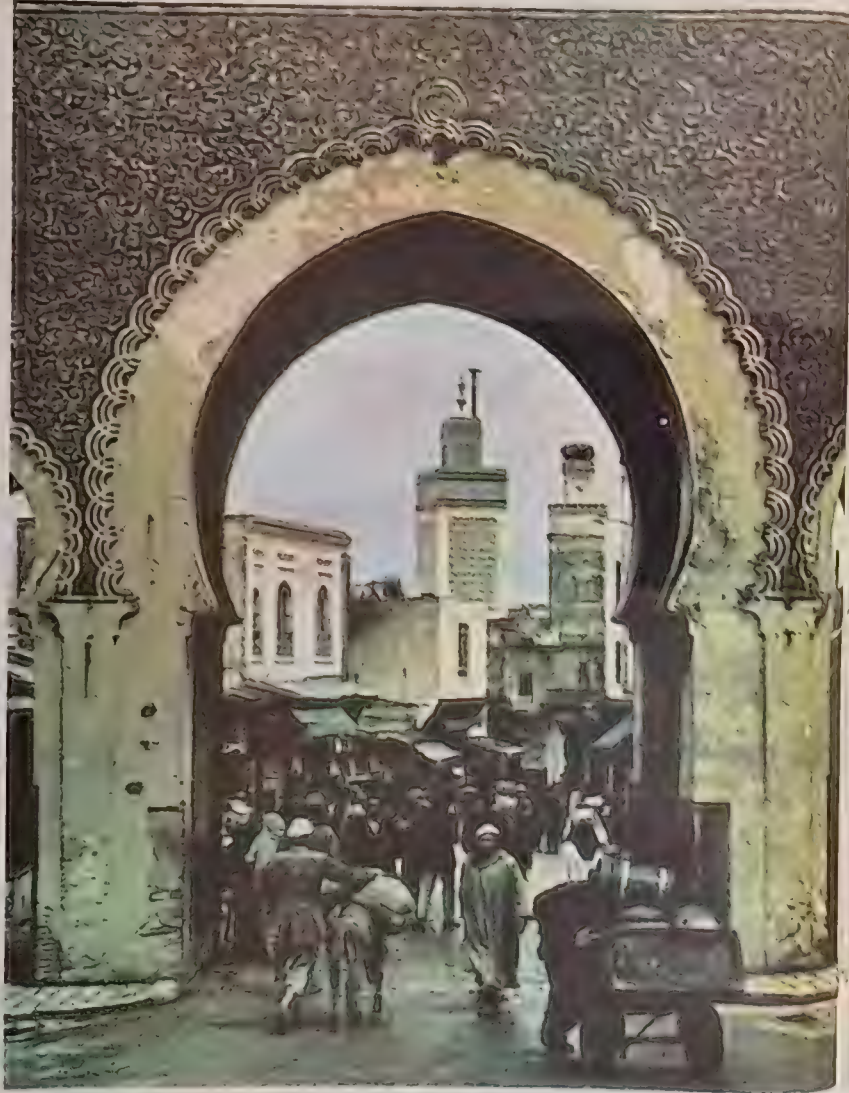
Fas, Afrika'nın kuzeybatı ucunda yer alır. Güneyden Batı Sahra, doğudan Cezayir tarafından çevrelenir. Kuzeyinde Akdeniz, batısında Atlas Okyanusu vardır.

TARİH: Fas topraklarının ilk sakinleri, Berberilerdir. Daha sonra Kartacalılar ve Romalılar da bu topraklara geldiler. 683 yılında Fas toprakları, Araplar tarafından fethedildi. 11. ve 12. yüzyıllarda, Kuzeybatı Afrika ile İspanya'da kurulan Berberi İmparatorluğu, Fas'tan yönetildi.

19. yüzyılda imparatorluk zayıf düştü. Fas'ın büyük bir

bölümü, İspanyol denetimine geçti. 1906 yılında Avrupa'nın güçlü ülkeleri, Fas'ın bağımsızlığını garanti altına aldılar. Ancak Fransa'ya bir miktar toprak verildi. Tanca kenti, uluslararası bölge ilan edildi. 2 Mart 1956'da ülke tamamen bağımsızlığına kavuştu. Tanca, Fas'a iade edildi. 1969'da İspanyol denetimindeki İfni de Fas'a verildi.

14 Nisan 1976'da, zengin fosfat yataklarına sahip İspanyol Sahrası'nın üçte ikisi, Fas topraklarına katıldı. Sahra'nın geri kalan bölümü de Moritanya'ya verildi. Ancak, Polisario gerillaları, bölgenin bağımsızlığı için harekete geçtiler. Moritanya Po-

Fas'ın birçok kenti günümüzde de geleneksel özelliklerini korumaktadır.

KİMLİK KARTI

FAS

Devlet Adı: Fas Krallığı
Nüfus: 22.890.000
Alan: 429.940 kilometreka-
re
Başkent: Rabat
Başlıca Kentler: Kazablan-
ka, Marakeş, Tanca
Dil: Arapça
Din: Müslüman
Para Birimi: Fas dirhemi

Fas işgal etti. Halen, Sahra'nın geniş bölgelerinde Fas yönetimi ile Polisario Cephesi arasındaki savaş sürmektedir.

COĞRAFYA: Fas, dağlık bir ülkedir. Kuzeyde Er Rif Dağları uzanır. Burada Tidiqin Tepesi 2 bin 455 kerteğe kadar yükselir. Bu dağların güneyinde Atlas Dağları, Orta Fas'a doğru uzanır, doğuda yüksek ovalar ve platolar meydana getirir ve Cezayir'e geçer. Orta Atlaslar'ın güneybatısında, Yüksek Atlaslar vardır. Bu sıradağların en yüksek tepesi 4 bin 165 metre yüksekliğindeki Cebel Toubkal'dır. Güneyde Anti-Atlaslar, Wad Dra'ya doğru alçalırken, bir dağ sırasında çok

Atlas Okyanusu kıyıları nda, Sahra sıcaklığı, denizden gelen esintilerle biraz azalır. Fas topraklarında egemen olan bitki örtüsü, biberiye, defne, mantar meşesi, pırnal, sedir ve çamdır.

TOPLUMSAL YAŞAM

Fas bir kültürler mozaigini andırır. Güneybatı Asya, Afrika ve Avrupa uygarlıklarının izlerini bu ülkede görmek mümkündür. Ülkenin ilk yerlileri olan Berberilerin kültürleri, bazı değişimlere karşın yine de etkinliğini korumaktadır. Berberi kültürünün izlerine özellikle uzak dağlık ve çöl bölgelerinde rastlanır. Çeşitli dönemlerde Fas topraklarında

FAS

lisario ile anlaşarak Sahra'dan çıktı. Ne var ki, bu toprakları da

yüksek tepeleri andırırlar.

Atlaslardan sayısız akarsu doğar. Bunlardan bazıları (Dra ve Sous gibi) Atlas Okyanusu'na dökülür. Bazıları ise (örneğin Fas'ın en büyük akarsuyu olan Moulouya gibi) Akdeniz'e uzanır. Sayısız küçük akarsu da çölde yitip gider.

Ülkenin kuzey kesiminde Akdeniz iklimi görülür. Güneydoğudaki Sahra'da ise, yazlar çok uzun, sıcak ve kuraktır. İki bölge arasında serin Atlas kesiti vardır.

yaşamlarını sürdürmüş olan Arapların, Endülüs Emevileri'nin ve Yahudiler'in de Fas kültürüne damgalarını vurdukları bilinir.

Arapça, Berberice, İspanyolca ve Fransızca başlıca dillerdir. Resmi dil Arapçadır. Halkın yüzde 99'u sünni Müslüman'dır.

Kazablanka, çağdaş bir kent görünümündedir. Özellikle eğlenmek isteyenler buraya giderler. Aynı zamanda çok hareketli bir limandır. Rabat, ülkenin poli-

• tik ve idari başkentidir. Marakeş ise, Akdeniz ile siyahi Afrika'nın kesiştiği nokta olma özelliğini taşır.

EKONOMİ: Fas'ta ekonomi büyük ölçüde tarıma dayalıdır. Ancak, köylü ailelerin yüzde 87'si ekilebilir toprakların ancak yüzde 3'üne sahipken, büyük toprak sahipleri en iyi sulanabilen toprakların yarısını ellerinde bulundurmaktadır. Bu da gelir dağılımını olumsuz biçimde engellemektedir.

Ülkede petrol yatakları bulunmasına karşın, gerçek yeraltı zenginliğini fosfat yatakları oluşturur. Yılda 30 milyon ton fosfatın üretildiği Fas'ta, bu maden toplam dışsatımın yarısını kapsar. Ayrıca demir, su ürünleri ve canlı hayvan satar, makine, motorlu taşıtlar ve gıda ürünleri alır. Gümüş, antimon, kömür, bakır ve kobalt öteki önemli yeraltı zenginlikleridir. Halıcılık, tekstil deri ve turizm sektörleri, belirli bir gelişim göstermiştir.

Fiji

Büyük Britanya İmparatorluğu'na bağlı bir dominyon olan Fiji, Güney Pasifik Okyanusu'nun batısında yer alır. Yalnızca yüz tanesinde insanların yaşadığı 322 adadan oluşur. En yakın komşuları, kuzeybatısındaki Solomon Adaları ve doğusundaki Tonga'dır. Toplam yüzölçümü 18 bin 272 kilometrekaredir.

TARİH: 1874 yılından beri bir İngiliz Kolonisi olan Fiji, 10 Ekim 1970'te kendi parlamentosunu kurarak bağımsızlığını kazandı. Ancak, yönetimin parlamenter demokrasi olmasına karşın, başkentte İngiliz kraliçesini temsilen bir genel vali bulunur.

COĞRAFYA: Ekvatorun 2 bin kilometre güneyinde yer alan Fiji, bir adalar ülkesidir. Bunların çoğu dağlıktır, ancak kıyılarında verimli düzlükler bulunur. En yüksekleri olan Viti Levu, aynı zamanda, Pasifik Okyanusu'nun en büyük üçüncü adasıdır. Fiji yüzölçümünün yarısını oluşturur. 65 bin nüfuslu başkent Suva da bu ada üzerindedir. Ülkenin

Palmiye ağaçları ile denizin kucaklaştığı doğal plajlar Fiji'nin tipik bir özelliğidir.

Fiji

toplam nüfusu ise 1983 sayımına göre 676 bindir.

Tropikal iklimin hüküm sürdüğü Fiji'de sıcaklık 16 °C ile 32 °C arasında değişir. Adaların çoğu, tropikal ormanlarla kaplıdır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Fiji nüfusunun yarısını yerliler oluşturur. Bunların dışında Malenezyalılar, Polinezyalılar ve az sayıda Avrupalılar vardır. Resmi dil İngilizcedir. Halkın yarısı Hristiyan, yüzde 40'ı da Hindu'dur. Eğitimin ücretsiz olduğu Fiji'de, nüfusun yüzde 75'i okuma-yazma bilir.

EKONOMİ: Fiji ekonomisi, tarım ağırlıklıdır. Başlıca ürünler şeker ve tahıldır. Turizm, ikinci önemli ekonomik olgudur. Bunu, altın ve hindistancevizi üretimi izler. Fiji ayrıca güneybatı Pasifik'te bir haberleşme merkezi konumundadır. Avustralya-Asya-ABD arasındaki uçak ve deniz seferleri de yoğunlukla Fiji bağlantılıdır. Para birimi dolardır.

FİLDİŞİ SAHİLİ

Batı Afrika'nın güney kıyılarında yer alan Fildişi Sahili, Batı'dan Liberya ve Gine, kuzeyden Mali ve Yukarı Volta, doğudan da Gana tarafından çevrelenir.

TARİH: 1842 yılında, Fransız sömürgesi olan Fildişi Sahili, 1960 yılında bağımsızlığını elde etti. Halen, cumhuriyetle yönetilmekte ve Afrika'daki Batı yanlısı ulusların önderliğini yapmaktadır.

COĞRAFYA: 322 bin 463 kilometrekare büyüklüğünde olan Fildişi Sahili, batı yarısı ormanlarla kaplı bir ülkedir.

Fildişi Kıyısının doğal zenginlikleri arasında kakao önemli bir yer tutar.

Orta kesimlerdeki verimli düzlükler, kuzeybatıdaki alçak tepelere doğru yükselir. Kuzeyde yağışlı ve ekvatorial iklim, güneyde ılıman ve kuru iklim görülür. Mahun, abanoz, tik, sedir, kola ve savanlar, Fildişi Sahili'nin bitki örtüsünü oluştururlar.

TOPLUMSAL YAŞAM: Yüzde 35'i kentlerde yaşayan Fildişi Sahili halkını Bauleler, Beteler,

Senutolar ve Malinkeler oluşturur. Ayrıca 60'ın üzerinde küçük kabileler vardır. Fransızca'nın resmi dil olmasına karşın, çok sayıda yerel dil konuşulur. Halkın yüzde 15'i Müslüman, yüzde 12'si Hristiyan, geri kalanı da doğal dinlerine inananlardır. Nüfusun ancak yüzde 25'i okuma-yazma bilir. Yabancı sermayeye tanınan büyük kolaylıklar nedeniyle, başta Fransızlar olmak

FİLDİŞİ SAHİLİ

FİLDİŞİ SAHİLİ

üzere, çok sayıda Avrupalı buraya akın etmiştir. Bu nedenle kültürel değişim de gözlemlenmektedir.

EKONOMİ: Son 25 yılda hızlı bir gelişme gösteren Fildişi Sahili, bunu Batı özel sektörü için çok elverişli bir yer olmasına borçludur. Batılı ülkeler, ekvatorial ormanların işletilmesi ve tarım ürünlerinin artırılması için büyük yatırımlar yapmışlardır. Ülkeden yılda 4 milyon metrekep kereşie ihraç edilmektedir. Ayrıca, kahve üretiminde dünya üçüncüsü, ka-

kao üretiminde ise dünya dördüncüsüdür. Metalürji sektörü de gelişim göstermektedir. Tam bir tüketim ekonomisi özelliği gösteren Fildişi Sahili'nde tüm tüke-

tim malları rahatça bulunabilmekte, en ıssız köşelerde bile Avrupa ürünleri satılmaktadır.

FİLİPİNLER

Güneydoğu Asya kıyıları açıklarında bir takımada ülkesi olan Filipinler Cumhuriyeti'nin en yakın komşuları, güneyde Malezyiya ve Endonezya, kuzeyde Tayvan'dır.

COĞRAFYA: 300 bin kilometrekarelik bir yüzölçümüne sahip olan Filipinler, 7 bin 100 adadan oluşmasına karşın, yüzölçümünün ve nüfusun yüzde 95'i en büyük 11 ada üzerindedir. Büyük ölçüde düzlüklerle kaplı olan Luzon adası hariç, hepsi dağlık olan bu adaların kıyı kesimlerinde düz sahil şeritleri vardır. Minduro adasındaki Haluon (2585 metre), Panay adasındaki Nangtud (2049 metre), Mindanao adasındaki Apo (2954 metre, ülkenin en yüksek dağı) ve Dapac (2727 metre) Filipinlerin en yüksek dağlarıdır

KİMLİK KARTI

FİLDİŞİ SAHİLİ

Devlet Adı: Fildişi Kıyısı Cumhuriyeti
Nüfus: 8.890.000
Alan: 322.463 kilometrekare.

Başkent: Abidjan
Başka Kentler: Daloa, Buake, Man, Grand-Barsam
Dil: Fransızca, yerel diller
Din: Müslüman, Hristiyan, doğa dinleri
Para Birimi: CFA frangı

KİMLİK KARTI

FİLİPİNLER

Devlet Adı: Filipinler Cumhuriyeti

Nüfus: 50.740.000

Alan: 300.000 kilometrekare

Dil: Cebuano, Tagalog, Iloco, Bikol ve birçok yerel dil.

Din: Romen Katolik, Agli-payan, Müslüman, Protestan.

Başkent: Manila

Önemli Kentler: Quezon, Davao, Cebu

En Yüksek Dağ: Apo (2953 metre)

İklim: Tropikal

Para Birimi: Filipin pezusu (1 pezo=100 centavos)

Ortalama Hayat Uzunluğu: Erkeklerde 56.9, kadınlarda 60 yıl.

FİLİPİNLER

Luzon adasındaki Cagayan nehri (350 km) en önemli akarsuyudur. Adaların tümünde bol yağışlı, sıcak ekvatorial iklim görülür. Tropikal ormanların orta yükseklikleri kozalaklıklar ve meşelerle kaplıdır. Leyte, Cebu, Samar ve Bohol adaları savan bitki örtüsüne sahiptir.

1983 sayımına göre, 54 milyon 252 bin kişinin yaşadığı Filipinler Cumhuriyeti'nin başkenti Quezon City'dir (1 milyon yüz bin). Öteki büyük şehirleri, Manila (1 milyon 600 bin), Davao 611 bin) ve Baguio'dur.

TARİH: Filipin takımadalarına 1521'de ilk ayak basan Avru-

pali, Macellandır. 1571 yılında burayı ele geçirerek İspanya Kralı II. Filip'in adını verdiler. 1898 yılındaki İspanyol-Amerikan savaşından sonra Filipinler, ABD denetimine geçti. ABD birlikleriyle Filipinli gerillalar arasında 1899-1905 yılları arasında kanlı savaşlar yaşandı.

8 Aralık 1941'de Filipinlere saldıran Japonlar, II. Dünya Savaşı süresince burayı ellerinde tuttular. 4 Temmuz 1946'da Filipinler bağımsızlığına kavuştu ve cumhuriyet kuruldu.

TOPLUMSAL YAŞAM: Asya'nın en büyük Hristiyan ülkesi olan Filipinlerde, halkın yüzde 85'i Katoliktir. Ayrıca az sayıda Protestanlar ve Müslümanlar da vardır. Malaylar, en büyük sosyal gruptur. Çinliler, Amerikalılar ve İspanyollar da azınlıkları oluşturur. Filipino ve İngilizce, resmi dillerdir. Bunların dışında çok sayıda yerel dil konuşulur. Okuma-yazma oranının yüzde 88'i bulunduğu Filipinlerde, Ayrılkçı Müslümanlar, Güney Mindanao yöresinde bağımsızlık savaşı vermektedirler.

EKONOMİ: Filipinler, tarıma elverişli bir ülkedir. Pirinç, mısır ve hindistancevizi ekili alanların yüzde 80'ini kaplar. Şeker kamışı, tatlı patates, muz, tütün, kahve ve kenevir, öteki önemli tarım ürünleridir. Başlıca tarım dışı satım malları arasında, hindistancevizi, kenevir, kereste ve şeker sayılabilir. Domuz, tavuk, keçi ve ördeğin bol miktarda yetiştirildiği Filipinlerde, balıkçılık da önemli bir gelir kaynağıdır. Özellikle Sulu adaları incileri ile ünlüdür.

Filipinlerde, bakır, altın, demir ve krom başta olmak üzere zengin yeraltı kaynakları vardır. Manila, Cebu, Negros ve Mindanao yörelerinde konservecilik, tekstil, besin, ilaç ve ağaç ürünleri endüstrileri gelişmektedir.

FINLANDİYA

Finlandiya bir kuzey Avrupa ülkesidir. İsveç ve Norveç ile

İskandinav yarımadasını paylaşır. Doğusunda Sovyetler Birliği, güneybatısında Botni Körfezi, kuzeybatısında İsveç, kuzeyinde Norveç ve güneyinde Fin Körfezi ile sınırlıdır.

TARİH: Laponların oturduğu ülke olarak bilinen Finlandiya'nın tarihi X. yüzyılda başlar. Fin kabilelerinin bu bölgeyi istilası XIII. yüzyıla kadar sürer. Ancak bundan sonra İsveç'in egemenliği altına yaşamışlardır. Fakat kendi özelliklerini korumayı bildiler. Finlandiya'nın bağımsız bir devlet olarak ortaya çıkması ancak 16. yüzyıldan sonra olmuştur. Bu tarihten başlayarak kalkınma için girişimler yapılmış, ülke kendini kabul ettirmiştir. Ancak bu dönemden sonra Finlandiya bir de Rus egemenliğini yaşamıştır. Bu dönem Sovyet Devrimi'ne kadar sürmüştür. İkinci kez bağımsızlığı 1918 yılında elde etti.

Kalkınma için girişimleri askeri alanda ilerlemesini engellemiştir. Bu yüzden II. Dünya Savaşı başladığında, Sovyetler'in

KİMLİK KARTI

FINLANDİYA

Devlet Adı: Suomen Tasa-valta (Finlandiya Cumhuriyeti)

Nüfus: 4.820.000

Alan: 337.032 kilometrekare

Dil: Fince

Din: Luteryen, Ortodoks

Başkent: Helsinki

Önemli Kentler: Turku, Tampere, Espoo, Vantaa, Lahti

Önemli Akarsular: Paatsjoki, Toniojoki, Kemijoki
Para Birimi: Markka (1 markka=100 peni)

Ortalama Hayat Uzunluğu: Erkeklerde 67.38, kadınlarda 75.93 yıl

Finlandiya'nın Botni Körfezi'ne bakan kıyılarından bir görünüm...

FINLANDIYA

saldırısına karşı koyamadı. Savaş sonrasında, her şeye yeniden başlandı. Demokrasi hareketi 1955 yılından sonra güçlendi.

COĞRAFYA: Finlandiya toprakları kuzey Avrupa'nın en ilginç görünümünü yansıtır. Ülkenin büyük bir bölümü göller ile kaplıdır. Bu göller özellikle ülkenin güney ve orta bölgelerini kaplar. Göllerin ülkenin merkezi bölgesini kaplaması, kara ve demiryolu ulaşımını olumsuz yönde etkilemektedir. Ancak uzun kış aylarında donan bu göller, üzerinde geçici bir ulaşım

sağlanabilir. Ülkenin dağlık bölgeleri kuzeydedir. Bu bölgeye Laponya bölgesi adı da verilir.

Finlandiya'nın akarsuları küçük çaylar halindedir. En önemlileri Botni Körfezi'ne dökülen Kemi Nehri'dir. Uzunluğu 512 kilometredir.

Finlandiya'da kuzey Avrupa'nın soğuk iklimi egemendir. Ancak batıdan esen rüzgârlar ve göllerin yumuşatıcı etkisi nede-

çocuklar ana okullarına giderler. İlkokul zorunludur. İki aşamalı olarak yapılır. İlk aşamada zorunlu olan derslere karşılık, ikinci aşamada, öğrencinin ders seçme olanağı vardır.

EKONOMİ: Ülkenin yüzde 65'i ormanlarla kaplı olduğu için, ağaç işleri ekonomi içinde çok önemli bir yer tutar. Ülkede madenler bakımından zengin yatakları vardır. Bunların içinde en önemlileri demir ve bakırdır. Elektrik enerjisi üretimi 1980 yılında 38725 milyon kilowatt saate ulaşmıştır. Bunun büyük bir kısmı hidroelektrik santrallerinden elde edilmektedir.

Finlandiya'da coğrafi koşullar tarımı zorlaştırır. Tarım ancak küçük çiftliklerde yapılmaktadır. Buğday, arpa, çavdar, patates üretimi yapılır ve büyük baş hayvan yetiştirilir. Bu ekimler, ülke içi gereksinimleri karşılamaktan uzaktır. Bu yüzden bir çok yiyecek maddesi dışardan

satın alınır. Yalnız balıkçılık ileri- dir. Bunun nedeni de göllerin çok sayıda olmasına bağlanır. Ticaret yaptığı ülkelerin başında, İsveç, Federal Almanya, İngiltere gelir.

FRANSA

Sovyetler Birliği bir kenara bırakılırsa, Avrupa'nın en büyük ülkesi olan Fransa kabaca bir altıgene benzetilebilir. Kuzeydoğusunda Belçika ve Lüksemburg'la sınırı vardır. Doğusunda Batı Almanya, İsviçre ve İtalya bulunur. Güney doğusu, Akdeniz kıyılarını oluşturur. Bağımsız bir devlet olan Monako, bu kıyılardan içeriye süzülür. Fransa'nın güney sınırlarını oluşturan Pirene dağları bu ülkeyi İspanya'dan ayırır. Pireneler'in doğusunda, yine küçük bir devletçik olan Andorra vardır. Fransa'nın batısı ve kuzeybatısı ise Atlantik'te düzensiz bir biçimde girintiler ve çıkıntılar oluşturur. Korsika Adası, Fransa'yı Akdeniz'de temsil eder.

Paris'in ünlü Notre Dame Kilisesi...

niyle, iklim fazla sert değildir.

TOPLUMSAL YAŞAM: Fin toplumu üç ayrı gruptan oluşur. Bunlar Laponlar, Finler ve İsveçliler'dir. Laponlar sayıca azdırlar, ve ülkenin kuzeyinde yaşarlar. Nüfusun % 92'sini Finler oluşturur. İsveçliler ise, güney ve güney batı bölgelerinde yaşarlar. Nüfusun büyük bir kısmı Helsinki ve çevresinde yaşar. Eski başkent Turku Finlandiya'nın en eski kentidir.

Finlandiya'da eğitim çok sistemlidir. İlkokul öncesinde bütün

TARİH: Fransa toprakları, İsa'dan önce 58-51 yılları arasında Jül Sezar tarafından fethedildi. Romalılar'ın yönetimi 500 yıl sürdü. Charlemagne döneminde, Avrupa'nın büyük bir bölümü, Fransız egemenliği altına geçti.

Fransız monarşisi 1789 yılında Fransız devrimi tarafından yıkıldı ve 1793'te Birinci Cumhuriyet kuruldu. Bunu Napolyon dönemindeki Birinci İmparatorluk (1804-1815), monarşi dönemi (1815-1848), İkinci Cumhuriyet (1848-1852), İkinci İmparatorluk (1852-1870), Üçüncü Cumhuriyet (1871-1946), Dördüncü Cumhu-

riyet (1946-1958) ve Beşinci Cumhuriyet (1958'den bugüne) dönemleri izledi.

1914-1918 yılları arasında süren I. Dünya Savaşı sırasında, Fransa gücünden ve zenginliğinden çok şey yitirdi. Alman işgaline uğradı. 1940 yılı mayıs ayında Almanlar tarafından ikinci kez işgal edildi. 1944 yılında, müttefikler Fransa'yı kurtardılar ve General Charles de Gaulle yönetimi ele aldı.

COĞRAFYA: Fransa'nın yüzölçümü, 551 bin kilometrekaredir. Batı Avrupa'nın en yüksek noktası (4807 metre) olan Mont Blanc Fransa topraklarındadır

ama bu ülkenin yüzde 60'ı aşkın bir bölümü 250 metrenin altındadır. Her biri bir ana ırmak tarafından sulanan başlıca üç havza vardır. Bunların en büyüğü, Paris Havzasıdır. Ile de France, bu havzanın kalbidir. Güneybatıdaki Aquitaine havzasını Garonne sular. Üçüncü havza ise Rhone-Shone havzasıdır. Havzalar, platolar ve dağlarla birbirlerinden ayrılırlar. Güneyde ve batıda, Pireneler, Alpler ve Jura dağları, Fransa'yı komşuları İtalya, İspanya ve İsviçre'den ayırır. Vosges, Ardennes, Armorica ve Massif Central platoları, ortalama bin metre yüksekliktedirler ve ülke topraklarının yüzde 15'ini

Sen nehrî, Fransa'nın başkenti Paris'i ortadan ikiye böler

FRANSA

kaplarlar. Rhone nehri ve kolları hariç, tüm nehirler (en uzun nehir olan Loire de dahil) Atlantik'e dökülürler. İsviçre ve Fransa arasında Cenevre gölü vardır. Ülkenin batı bölgesinde okyanus iklimi görülür. Yağış boldur. Paris ve Aquitaine havzalarında, Kuzey Alpler, Masif santraller de (Massif Central) kara iklimi, güneyde ise Akdeniz iklimi görülür. Atlantik kıyılarında meşe, kayın, Masif santrallerde çam, köknar, Alplerde Alp bitkileri,

FRANSA

güney bölgelerde makiler, zeytin ve meşe başlıca bitki örtüleridir.

TOPLUMSAL YAŞAM:

Fransa'nın nüfusu, 1983 sayımına göre 54 milyon 652 bindir. Bu nüfusun yüzde 73'ü kentlerde yaşar. Halk, Akdeniz ve Avrupa kökenlilerin karışımından mey-

KİMLİK KARTI

FRANSA

Devlet Adı: La Republique Française (Fransa Cumhuriyeti)

Nüfus: 54.100.000

Alan: 547.026 kilometrekare

Dil: Fransızca

Din: Romen Katolik, Yahudi, Protestan

Başkent: Paris

Önemli Kentler: Marsilya, Lyon, Toulouse, Nantes, Strasbourg

Önemli Akarsular: Ren, Sen, Loire, Garonne

Para Birimi: Fransız Francı (1 frank-100 santim)

Ortalama Hayat Uzunluğu: Erkeklerde 69, kadınlarda 76.9 yıl

'dana gelmiştir. Konuşulan temel dil Fransızca'dır. İngilizce, Alsat Almanca, Flamanca, İtalyanca, Bask ve Katalan dilleri de azınlık dilleridir. Nüfusun tamamına yakını katoliktir. Dünyanın pek çok yöresinde "iyi yaşamak" denince akla Fransa ve Fransızlar gelir. Başta moda olmak üzere, besin, şarap parfüm gibi kavramların en iyilerini kullanmak Fransızlar için bir alışkanlık haline gelmiştir. Ülkede 19 milyon televizyon, 22 milyon kayıtlı radyo bulunmaktadır. 22 milyon 200 bin telefondan yararlanılan Fransa'da her bin kişiye 211 gazete düşmektedir. Ülkedeki hastane yatağı kapasitesi 440 bin, doktor sayısı ise 105 bindir. Halkın yüzde 99'u okuma-yazma bilir. Başkent Paris, ülkenin aynı zamanda ticari ve kültürel beynidir. Eyfel kulesi ile sembolize edilen bu kente, yılda 3 milyon turist gelir. 2 milyon 300 bin Fransız'ın yaşadığı bu kentin öteki önemli özellikleri Notre-Dame katedrali, Louvre Sarayı ve Montmartre alanıdır. Fransa'nın öteki önemli kentleri ise Lyon, Marseille ve Lille'dir.

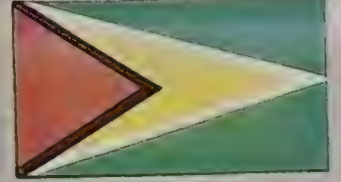
EKONOMİ: İki dünya savaşında da ekonomik açıdan büyük darbeler yiyen Fransa, toparlanmasını bilmiş ve dünyanın en önemli ülkelerinden biri haline gelmiştir. Endüstriyel gelişimini hızla sürdürmüş, demir-çelik (dünyada üçüncü sırada), maden kömürü, alüminyum, bakır, lastik, kurşun, çinko ve ağır sanayi ürünlerinde dünya çapında söz sahibi olmuştur. Doğal kaynakları, kömür, petrol, kükürt, boksit, uranyum, antimon, altın, gümüş, kurşun, kalay, çinko, tungsten ve daha birçok madendir. Sömürgelerindeki yeraltı zenginlikleri de ekonomisine güç katar. Yılda 131 milyar 516 milyon Kwh elektrik üretilir. Tarım ve hayvancılık çok gelişmiştir. Ayrıca yılda bir milyon tona yakın balık yakalanır. 36 bin 746 kilometrelik demiryolu, 650 bin kilometrelik karayolu, 15 bin kilometrelik su yolu ve 6 milyon 500 bin gros tonluk deniz ticaret filosu vardır. Demir-çelik, makine, uçak, kimya ürünleri, tekstil ürünleri, sebze, meyve, şarap, kozmetik ürünleri ve tahıl satar, canlı hayvan, hayvansal ürünler, petrol ve gıda maddeleri alır. Turizm gelirleri açısından dünyanın önde gelen ülkelerindendir. En önemli limanları, Marsilya, Le Havre, Dunkerque, Rouen, Nantes ve Bordeaux'tur.

FRANSIZ GUYANASI

Güney Amerika'nın kuzey kesiminde yer alan Fransız Guyanası'nı doğudan ve güneyden Brezilya çevreler. Batısında Surinam vardır. Marini ve Oiapaque ırmaqları, bu ülkelerle sınırı oluşturur. Ülkenin kuzeyinde ise Atlas Okyanusu vardır.

TARİHİ: 1946 yılına kadar Fransa'nın bir sömürgesi olan ülke o yıl, Fransa'ya bağlı, denizaşırı bir eyalet durumuna geldi. Halen Paris'teki parlamentoda bir senatör ve bir temsilciyle temsil edilmektedir. Bir genel valinin başkanlığında seçimle işbaşına gelen 16 üyeli bir meclis tarafından yönetilmektedir.

COĞRAFYA: Fransız Guyanası'nda, kıyı düzlüklerinden sonra toprak orta ve güneyin zengin ormanlarla kaplı bölümlerine doğru yavaş yavaş yükselmeye başlar. Burada yükseklik 780 metreyi bulur. Ülkenin yüzde 90'ı ormanlarla kaplıdır 12 ay süresince, dayanılmaz sıcaklar ve son derece nemli bir hava görülür. Kıyı kesimlerinde 500 milimet-

FRANSIZ GUYANASI

reyi bulan yıllık yağış ortalaması, iç kısımlardaki yüksekliklerde 2 bin milimetreye kadar çıkar. Ormanlarında jaguarlar, tapirler ve birbirinden güzel kuşlar bulunur. Başkenti Cayenne'de yaklaşık 40 bin kişi yaşar. Toplam nüfusu ise 60 bin kadardır.

TOPLUMSAL YAŞAM:

Fransız Guyanası'nın başkenti Cayenne, bir zamanlar tutuklu ve sürgünler kenti idi. Şimdi ise, dayanılmaz sıcaklara rağmen, gece kulüpleri ve çeşitli eğlence yerleriyle dolu bir turizm cennetidir. Ülkenin bir özelliği de, Güney Amerika'da, Avrupalılar'ın egemenliği altında kalan en son yer olmasıdır. Sıtma ve öteki tropikal hastalıklara çok sık rastlanan, adeta lanetlenmiş bir bölgedir. Öldürücü iklimi nedeniyle, özellikle iç kısımlardaki Şeytan Adası adlı kayalık bölge, yakın zamanlara kadar Fransız mahkûmların gönderildikleri bir sürgün yeri durumundaydı. Ülke nüfusunun büyük bir bölümünü, eski kölelerin torunları oluşturur. Az sayıda Amerikan yerlileri, Çinliler, Hintliler, Suriyeliler ve Avrupalılar vardır. Nüfusun tamamına yakın bir bölümü, kıyı kesimlerine yerleşmiş durumda-

dir. Okuma yazma oranı yüzde 25 civarındadır.

EKONOMİ: Fransız Guyanası, dünyanın en az gelişmiş bölgelerinden biridir. Şeker kamışı, kayda değer tek tarım ürünüdür. Ancak burada önemli ölçüde altın ve çinko yatakları bulunmaktadır. Ayrıca ormanları hem kereste açısından zengindir, hem de parfüm yapımında kullanılan çeşitli bitkiler bulunur. En önemli dışsattım maddesi olan altın, bu ülkenin, tek gerçek endüstrisini oluşturmaktadır. Ayrıca rom üretimi yapılır. Son zamanlarda kereste üretimi ve dışsattımına da önem verilmiştir. Ancak, gerek aşırı sıcaklar, gerekse ulaşım zorlukları bu konuda en büyük engeldir.

FRANSIZ POLİNEZYASI

Fransa'nın Güney Pasifik'teki bu sömürgesi, beş ayrı takimada ve 130 adadan oluşmuş, bir devlettir. İçişlerinde bağımsız olan bu devletin yüzölçümü 3 bin 941 kilometrekare, nüfusu ise 140 bindir. Yönetim, Fransa adına bir genel vali tarafından denetlenir. Başkent Papeete'de (nüfusu 63 bin) Sömürge Meclisi ve bir Bakanlar Kurulu vardır. Başkent Papeete'nin bulunduğu Tahiti adası, Windward ve Leeward adaları ile birlikte Sosyete Takımadaları'nı oluşturur.

Fransız Polinezyası, Fransız Parlamentosu'nda bir senatör ve bir temsilci ile temsil edilir.

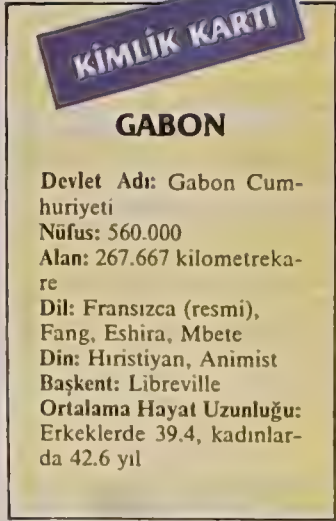
GABON

Gabon, Orta Afrika'nın Atlantik kıyılarında yer alan bir ülkedir. kuzeyden Ekvator Ginesi ve Kamerun, doğudan ve güneyden Kongo tarafından çevrelenir.

GABON

TARİH: Gabon topraklarının bulunduğu bölge, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, Fransızların denetimine geçti. Gabon, 17 Ağustos 1960'ta bağımsızlığını kazandı. O günden bu yana bağımsız bir cumhuriyet olarak yönetilmektedir.

GABON

Devlet Adı: Gabon Cumhuriyeti
Nüfus: 560.000
Alan: 267.667 kilometrekare
Dil: Fransızca (resmi), Fang, Eshira, Mbete
Din: Hristiyan, Animist
Başkent: Libreville
Ortalama Hayat Uzunluğu: Erkeklerde 39,4, kadınlarda 42,6 yıl

COĞRAFYA: Gabon topraklarını biçimlendiren ana unsur, batıya doğru akan Ogooue nehri ve kollarıdır. Bu nehir, kollarıyla birlikte orta kısımdaki plato üzerinde vadiler ve havzalar oluşturur. Kıyıdaکی verimli ovalar, kuzeyde ve güneyde dar olmasına karşın, Ogooue'nin denize döküldüğü havzada genişler. Çok sık ekvatorial ormanlarla kaplı olan Gabon'da ısı ve nemlilik çok yüksektir. Yağış miktarı da çok fazladır. Ülkenin yaklaşık yüzde 75'i yağmur ormanları ile kaplıdır.

Yalnızca daha az yağış alan güneydoğu ve güney bölgelerde savanlar görülür. Gabon'un en önemli yüksekliği, iç kısımdaki platoda bulunan Iboundji Dağı'dır (1849 metre).

TOPLUMSAL YAŞAM: Gabon, Afrika'nın nüfus yoğunluğu en az olan bölgelerinden biridir. Nüfusun büyük bir bölümü kırsal kesimde yaşar ve mısır, manyok, kahve, muz üretimi ile uğraşır. Utangaç ve ilkel orman Pigmeleri, hayvancılık ve avcılıkla geçimlerini sağlarlar. Başkent Libreville (180 bin) ve en önemli liman olan Port Gentil'de yaşayan Fang kabilesi siyasal ağırlığı elinde bulundurur. Ülkede en çok konuşulan dil de Fang dilidir. Fransızca resmi dildir. Bugün Gabonlu çocuklardan okul çağına gelenlerin yüzde 90'ı okula gidebilmektedir. Ancak okuma yazma oranı yine de yüzde 65'tir. Yerel dinlerin özenle korunduğu Gabon'da, Hristiyan azınlık vardır.

EKONOMİ: Sık ormanlarla kaplı olan Gabon'da, bol miktarda kereste, ayrıca altın, demir, petrol ve doğal gaz bulunmaktadır. Kara ve deniz yolu yetersiz olduğundan havayolu ulaşımına büyük önem verilmiştir. Gentre limanı, petrol dışsattımının yapıldığı merkezdir. Ülke ekonomisinin temeli, dışsattımına dayanır. Yabancı sermayeye, her türlü kolaylık tanınmıştır. Ulusal geliri hızla artan Gabon, Endüstride de gelişme göstermektedir.

GAMBİA

Afrika'nın Batı ucu yakınında, Atlantik kıyılarında, bir yanı deniz, üç yanı da Senegal tarafından çevrelenmiş bir ülkedir. Gambiya Nehri boyunca, Senegal toprakları içinde bir parmak gibi 480 kilometre uzanır.

TARİH: Bir zamanlar Gana, Mali ve Songhay gibi Batı Afrika imparatorlukları ile birleşik bir

KİMLİK KARTI

GAMBİA

Devlet Adı: Gambiya Cumhuriyeti
Nüfus: 640.000
Alan: 11.295 kilometrekare
Dil: İngilizce, Hristiyan azınlık
Din: Banjul
Başkent: Dalasi (1 dalasi-100 butut)
Ortalama Hayat Uzunluğu: Erkeklerde, 39,5, kadınlarda 41,6 yıl

GAMBİA

Jurumda egemenliğini sürdüren Gambiya, bölgenin 1588 yılında İngiltere'nin kontrolüne geçmesiyle bağımsızlığını yitirdi.

18 Şubat 1965'te, yeniden bağımsızlığını kazandı. 1970'te, İngiliz Milletler Topluluğu'na bağlı bir cumhuriyet olarak tanındı. Senegal'le birlikte, Senegambiya adı altında bir konfederasyon kurmak için çalışmalar sürmektedir.

COĞRAFYA: 1983 sayımına göre, 700 bin kişinin yaşadığı Gambiya toprakları, Senegal nehrinin vadisinde yer alır. Vadi, Senegal'e doğru verimsiz tepeler halinde yükselir. Nehir boyunca bitki örtüsü tropikal ormanlardır. Geri kalan bölgelerde savanlar görülür. Tropikal iklimin hüküm sürdüğü ülkede kışım ve nisan ayları arasında yağmur yağmaz. Başkenti ve en önemli şehri Banjul'da 40 bin kişi yaşar.

TOPLUMSAL YAŞAM:

Gambiya nüfusunun yüzde 38'ini Mandinkalar oluşturur. Bunların dışında Fula ve Wolof kabileleri en büyük kabilelerdir. Resmi dilin İngilizce olduğu ülkede halkın yüzde 85'i Müslüman, yüzde 14'ü ise Hristiyan'dır. Çok az sayıda yerel din mensupları görülür. Okuma-yazma oranı yüzde 12'dir.

EKONOMİ: Gambiya ekonomisi, turizm ağırlıklıdır. En önemli dışsatım kalemleri yer fıstığı ve Senegal nehri civarındaki bataklıklarda yetiştirilen pirinçtir. Balıkçılık da önemli bir yer tutar. Kişi başına yıllık ulusal gelir 330 dolardır. Çalışabilir nüfusun yüzde 75'i tarımla geçinir. Endüstrisi çok zayıftır.

GANA

Batı Afrika'nın güney kıyılarında bir cumhuriyet olan Gana, batıdan Fildişi Kıyısı, kuzeyden Yukarı Volta, doğudan da Togo ile çevrilmiştir.

TARİH: Adını MÖ 400-1240 yılları arasında Nijer Nehri boyunca hüküm süren bir imparatorluktan alan Gana, 113 yıl İngiliz boyunduruğu altında yaşadıkdan sonra 6 Mart 1957'de Siyah Afrika'da bağımsızlığını kazanan ilk Avrupa kolonisi oldu. İngilizler'in "Altın Sahil" adını verdikleri ülke, 1960 yılın-

KİMLİK KARTI

GANA

Devlet Adı: Gine Cumhuriyeti (altın ülkesi)
Nüfus: 12.240.000
Alan: 238.537 kilometrekare
Dil: İngilizce (resmi), Asante, Ewe, Fante
Din: Hristiyan, Müslüman, Animist
Başkent: Akra
Önemli Kentler: Kumasi, Tamale, Tema, Takoradi
Para Birimi: Yeni Cedi (1 cedi-100 pesewas)
Ortalama Hayat Uzunluğu: Erkeklerde 41,9, kadınlarda 45,1 yıl

da, İngiliz Milletler Topluluğu içinde bir cumhuriyet olarak tanındı. 1964 yılında, Nkrumah, bir referandum sonucu yetkileri elinde toplayarak, tek partili bir yönetim kurdu.

COĞRAFYA: Gana topraklarının büyük bir bölümü, son derece verimli ovalardan oluşur. Bu ovalar çok sayıda nehir ve yapay bir göl olan Volta gölü tarafından sulanır. Kıyılarda sıcak ve nemli, iç kısımlarda kuru ve bol yağışlı bir iklim hüküm sürer.

Gana'nın başkenti Akra'dan bir görünüm. Arabaların arkasında, postane binası yer alıyor.

GHANA

İç kısımlardaki Kwahu platosu, yer yer denizden 2 bin metre yükselir. Volta nehri, kolları Siyah Volta, Beyaz Volta ve Oti ile birlikte ülkenin kuzey bölümünü tamamen sular.

TOPLUMSAL YAŞAM: Gana'da nüfusun yüzde 66'sı kırsal bölgelerde yaşar ve tarımla uğraşır. Ancak kentleşme, özellikle başkent Akra'da (nüfusu 1 milyon 45 bin) hızla yoğunlaşmaktadır. Burası aynı zamanda ülkenin yönetim, ticaret ve endüstri merkezidir.

Gana'daki sayısız zenci grupları arasında en önde geleni Akan diğerleri Ga, Ewe ve Moshidagomba kabileleridir. Ülkenin resmi dili olan İngilizce, hemen her yerde konuşulur. Kabile dilleri de sık kullanılır. Halkın yüzde 43'ü Hristiyandır. Geri kalanlar, yerel dinlere inanır. Okuma-yazma oranının yüzde 30'u bulduğu ülkede iki de üniversite bulunmaktadır.

EKONOMİ: Alüminyum ve halif endüstrilerin bulunduğu Gana'da, kakao toplam dışsattımın yüzde 70'ini oluşturur. Altın, manganez ve boksit, önemli yeraltı zenginlikleridir. Kereste ve lastik de önde gelen gelir kaynakları arasındadır. Balıkçılık gelişmiştir. Dünya kakao gereksiniminde Gana, bölgedeki en zengin ülkelerden biridir.

GİNE

Batı Afrika'nın Atlantik kıyısında yer alan Gine, kuzeyden Gine-Bissau, Senegal ve Mali, doğudan Fildişi Kıyısı, güneyden de Liberya ile çevrilidir.

TARİH: Batı Afrika impara-

Gine'de çeşitli halk grupları geleneksel törenlerini yılın belli dönemlerinde sürdürmektedirler.

torluklarının bir parçası olan Gine, 1849-1898 yılları arasında Fransız egemenliği altına girdi. 1958 yılında Ahmed Sekou Toure önderliğinde bağımsızlığını ilan etti. Bunun üzerine, Fransa bu ülkeye yaptığı tüm yardımları kesti. Ancak Toure gerek Doğu Bloku ülkelerinden gerekse Batılı ülkelerden sağladığı yardımlarla ülkesini düze çıkarmayı bildi 1970'li yıllarda, Portekizliler'in bu ülkeye yönelik başarısız bir istila girişimi oldu. 1984 yılında Ahmed Sekou Toure'nin ölümünden sonra yönetim ordunun eline geçti.

COĞRAFYA: Atlantik kıyısındaki dar düzlüklerden sonra başlayan Fouta Djallon platosu, yer yer 1006 metreye kadar yükselir. Çok sık ormanların bulunduğu bu yükseltilerde, hidroelektrik enerji üretimine elverişli çağlayanlar vardır. En güneydoğuda, Liberya sınırında Gine yaylaları Nimba Dağı'nda 1768 metreye kadar yükselir. Doğuda otlarla kaplı düzlükler, Nijer nehri ve kollarıyla sulanır. Ülkede genellikle yarı ekvatorial iklim egemendir.

TOPLUMSAL YAŞAM: Gine'deki 16'yı aşkın etnik grup içinde en önemlileri, Fulaniler, Mandingolar, Soussoular ve Kissilerdir. Halkın yüzde 75'i Müslümandır. Yüzde 33'ü Hristiyanlığa, yüzde biri de yerel dinlere inanır. Eğitim ücretsiz, okuma-

GİNE

KİMLİK KARTI

GİNE

Devlet Adı: Gine Cumhuriyeti

Nüfus: 4.646.000

Alan: 245.857 kilometre kare

Dil: Fransızca (resmi) Fulani, Susu, Malinke

Din: Müslüman, Animist azınlık

Başkent: Conakry

Önemli Kentler: Kankan, Kindia, Siguiri, Labe

Para Birimi: Syli (1 syli-100 cauris)

Ortalama Hayat Uzunluğu: Erkeklerde 39,4, kadınlarda 42 yıl.

yazma oranı, yüzde 48'dir. Nüfusun büyük bir bölümünün kırsal kesimde yaşadığı Gine'nin başkenti Conakry'dir. Gine'de resmi dil Fransızcadır. Ayrıca yerel diller de konuşulur.

EKONOMİ: Boksit ve Fria'da bulunan boksit madenleri, Gine ekonomisinin can damarlarıdır. Conakry yakınlarında demir çıkarılır. Ancak tarım da bu Afrika ülkesinin en önemli gelir kaynakları arasındadır. Darı, muz, ananas ve kahve en önemli tarım ürünleridir. Endüstri yeni gelişmektedir.

Tekstil, sigara, mobilya fabrikaları, yabancı sermayenin desteği ile kurulmuştur. Alüminyum, Gine'nin dışarı sattığı maddelerin önde gelenlerinden biridir. Ayrıca boksit, ananas, muz ve kahve satar, tekstil, petrol, makine ve metaller alır.

GİNE BİSSAU

Bir Batı Afrika ülkesi olan Gine Bissau, kuzeyinde Senegal, güneyinde ve doğusunda Gine ile çevrilidir.

1879 yılında bir Portekiz sömürgesi olan ve Portekiz Ginesi olarak bilinen ülkede, 1962 yılında başlayan bağımsızlık hareketlerinin sonucu, 10 Ekim 1974 tarihinde bağımsızlık ilan edilerek, Gine Bissau Cumhuriyeti kuruldu.

Ülkenin 33.125 kilometrekarelik alanının büyük bölümü alçak düzlüklerle kaplıdır. Sıcak ve nemli bir iklimin egemen olduğu ülkede başlıca uğraş çiftçiliktir. Hurma, hindistancevizi, yerfıstığı üretimi önem kazanır.

Bu ürünler başlıca dışsattım maddelerini oluşturur. Ayrıca balıkçılık da önemlidir.

120.000 kişiye ulaşan nüfusun büyük bir bölümü başkent Bissau'da yaşar. Resmi dil Portekizcenin yanı sıra, Sudan dili de yaygındır. Halkın yüzde otuzu Müslümandır. Geri kalanlar ise doğa dinlerine taparlar.

GRENADA

Karayib denizinin güneydoğusunda yer alan Grenada, Windward adaları ve güneydeki adacıklardan oluşan 341 kilometrekarelik küçük bir ülkedir.

Grenada 1498 yılında Kristof Kolomb tarafından keşfedildi. 1650'de bir Fransız sömürgesi olan ülke 1783'te İngilizler'in

eline geçti ve bağımsızlığını kazandığı 1974 yılına dek bir İngiliz sömürgesi olarak kaldı.

Ülke nüfusunun büyük bir bölümü başkent Saint George çevresinde toplanmıştır. Resmi dili İngilizce olan nüfusun yarıdan fazlası Afrika kökenlidir.

Ülkenin başlıca zenginlik kaynakları kakao, muz, şeker, hindistancevizi gibi tarım ürünleridir.

GRÖNLAND

Dünyanın en büyük adası olan Grönland, Kuzey Atlantik'te, büyük bir bölümü Arktik Çember'in içinde bulunan, Danimarka'ya bağlı, ancak iç işlerinde serbest bir ülkedir. Yüzölçümünün yüzde 84'ü (bir milyon 934

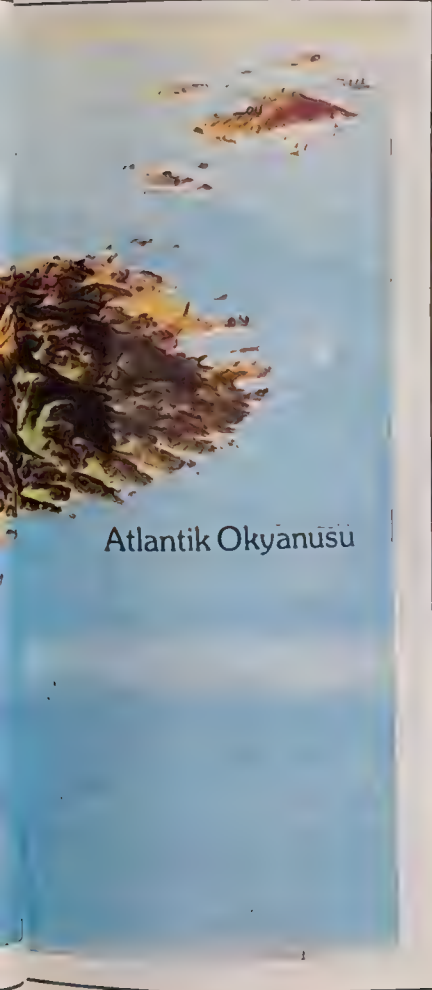
Grenada

bin 720 kilometrekaresi) tümüyle buzlar altındadır.

TARİH: Çok uzun bir dönem, Danimarka egemenliği altında yaşayan Grönland, 1953 yılında kabul edilen Danimarka anayasası ile bir eyalet statüsü kazandı. Bu anayasa, Grönlandlılar'a Danimarka parlamentosunda temsil edilme hakkını veriyordu. 1978 yılında Danimarka parlamentosunda kabul edilen bir yasayla Grönland, içişlerinde serbest bırakıldı. Bunun üzerine adanın adı resmen Kalaallit Nunaat oldu. Başkent Godthaab'ın adı da Nuuk olarak değiştirildi.

COĞRAFYA: Büyük ölçüde kayalık bir plato olan Grönland, batı, kuzey ve doğudan, yer yer 3658 metreye kadar yükselen dağlarla çevrilidir. Kıyılar, fiyordlarla kaplıdır. Bu fiyordların

en büyüğü, 298 kilometre uzunluğundaki "Scoresby Sound"dur. Adanın iç kısmı, kuzey yarıkürenin en kalın buz tabakasıyla kaplıdır. Grönland'ın doğu-orta kısımlarında buzun kalınlığı 3 bin 350 metreyi bulur. Bunların en büyüğü, 97 kilometre genişliğindeki Humboldt buzuludur.

Grönland'da, kutup iklimi hüküm sürer. Hava sıcaklığı, yalnızca birkaç ay donma noktasının hemen üzerine kadar düşer. Labrador akıntısının etkisiyle doğu kıyıları, batıya oranla çok daha soğuktur.

TOPLUMSAL YAŞAM: 51 bin kişilik ada nüfusunun yaklaşık yüzde 10'u, Grönland dışında doğmuştur. Bu nüfusun yarıdan fazlası, Batı kıyılarında, özellikle de başkent Nuuk çevresinde yaşar. Grönlandlılar'ın çoğu, Danimarkalı-Eskimo atalarının soyundan gelmektedir. Eskimo dili yaygındır, ancak Danimarkaca da kullanılır.

Ada halkının başlıca uğraşı balıkçılıktır. Ayrıca, Grönland hava kontrol ve radyo istasyonla-

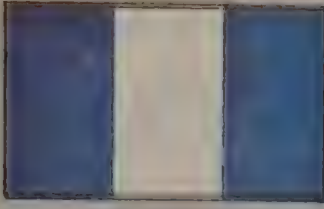
rının çok ilgi duydukları bir merkez olduğundan, ada halkı bu mesleklerle de ilgi duyar.

EKONOMİ: Grönland ekonomisinin temel ağırlığı balıkçılıktır. Başkent Nuuk ve Frederikshaab yöresindeki balıkçılık kuruluşlarında tutulan, balıklar dondurulur, tuzlanır ve dışarıya için kutulanır. Güneybatı kıyılarında koyun ve sığır yetiştirilir.

1865 yılından bu yana Ivigtud yöresinde çıkarılan kirolit, alüminyum ve seramik sanayiilerinin aranan hammaddesidir. Umanak yöresinde çinko ve kurşun çıkarılır. Petrol ve öteki yeraltı zenginliklerinin aranması sürdürülmektedir.

GUATEMALA

Orta Amerika'daki küçük cumhuriyetlerden en büyük nüfus yoğunluğuna sahip olan Guatemala, kuzeyden ve batıdan Meksika, güneyden El Salvador, doğudan da Belize tarafından çevrelenir.

GUATEMALA

TARİH: Bugünkü Guatemala topraklarında eski Maya yerlilerinin kurduğu imparatorluk bin yıl kadar hüküm sürdüktan sonra İspanyollar tarafından yıkıldı.

1524-1821 yılları arasında bir İspanyol kolonisi olan Guatemala daha sonra Meksika'nın bir parçası oldu, sonra da Orta Amerika Birleşik Devletleri'ne katıldı. 1839 yılında da Guatemala Cumhuriyeti kuruldu.

COĞRAFYA: Guatemala topraklarının kuzey bölümü yoğun tropik ormanlarla kaplıdır. Buralarda, Karayiplere dökülen nehirlerin suladığı verimli vadiler bulunur. Motagua ırmağı, en önemli akarsudur. Güneyde, Sierra Madre sıradağlarında Tajumulco (4211 metre), Fuego (3918 metre), doğuda Sierra de las Minas (3140 metre), kuzeyde Cuhcumatanes (3993 metre) en

önemli yükseltilerdir. Genellikle tropikal iklimin egemen olduğu Guatemala'da yaygın bitki örtüsü, tropikal iklimdir. Halkın büyük bir bölümü, deprem çizgisi üzerinde kurulmuş olmalarına karşın büyük kentlerde yaşar.

TOPLUMSAL YAŞAM: Guatemala'da Amerikalı Kızılderililer, en büyük topluluktur. Bunlardan başka Mestizolar ve çok az sayıda beyazlar vardır. İspanyolca en yaygın dildir. Ayrıca Kızılderili dilleri de konuşulur. Halkın yüzde 88'i Katolik tir.

EKONOMİ: Guatemala'da, hazır gıda, lastik ve tekstil endüstrileri vardır. Kahve, dışsatımın üçte birini oluşturur. Ayrıca şeker kamışı, muz ve pamuk yetiştirilir. Petrol ve nikel, başlıca yeraltı zenginlikleridir. Ormanlarında yetiştirilen bitkiler, ilaç sanayinde kullanılır. Ülke topraklarının ancak yüzde 15'i tarıma elverişlidir. Balıkçılık da önemli bir gelir kaynağıdır.

GUYANA

Güney Amerika'nın kuzey kıyılarında yer alan Guyana, batıdan Venezuela, güneyden Brezilya, doğudan da Surinam ile çevrelenir. Kuzey kıyıları, Atlas Okyanusu'na açılır.

TARİH: 17. yüzyılda bir Hollanda sömürgesi olan Guyana,

Guyana'daki değerli madenler gemilerle Kuzey Amerika'ya sevk edilir.

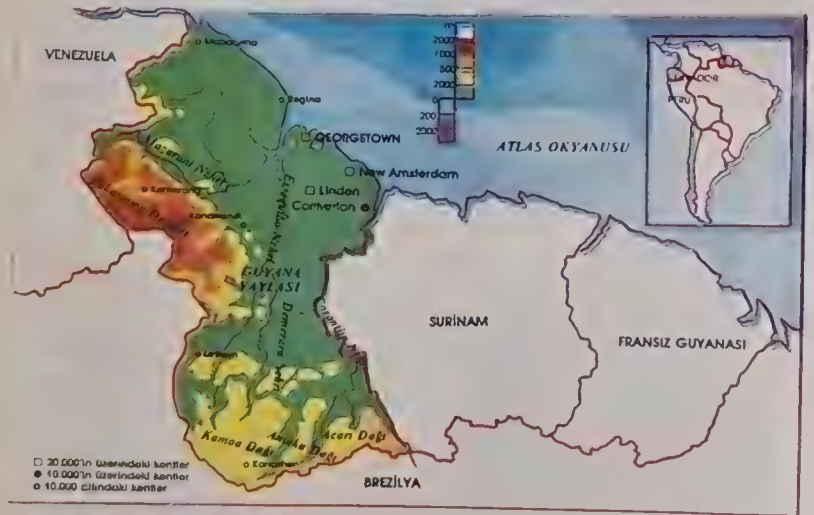
1815'te İngilizler'in eline geçti. Guyana 26 Mayıs 1966'da bağımsızlığını kazandı. Venezuela'nın Guyana'nın batı yarısında yer alan toprak iddiaları, 1982 yılında yeniden şiddetlendi. Ülkenin halen Surinam'la da sınır anlaşmazlıkları vardır.

COĞRAFYA: Guyana'nın 210 bin kilometrekarelik yüzöl-

KİMLİK KARTI

GUATEMALA

Devlet Adı: Guatemala Cumhuriyeti
Nüfus: 7.714.000
Alan: 108.889 kilometre kare
Başkent: Guatemala City
Başlıca Kentler: Puerto Barrios, Chinquimula
Dil: İspanyolca, Kızılderili dilleri
Din: Katolik
Para Birimi: Quetzal (1 Quetzal=100 centavos)

GUYANA

çümüne karşı, yaşanabilir bölgeleri yalnızca Atlas Okyanusu

KİMLİK KARTI

GUYANA

Devlet Adı: Guyana Birleşik Cumhuriyeti

Nüfus: 833.000

Alan: 214.969 kilometre kare

Başkent: Georgetown

Başlıca Kentler: London, New Amsterdam

Dil: İngilizce (resmi dil), Portekizce, Yerel diller

Din: Hristiyan, Hindu, Müslüman

Para Birimi: Guyana Doları (1 dolar=100 sent)

kiyılarında yer alan ve arkasında verimli tepeler bulunan alüvyon ovalardır. Nüfusun yüzde doksanı bu kıyı şeridinde yaşar. Daha güneyde başlayan yüksek dağların arasındaki savan ve çayırliklarda hemen hiç kimse yoktur. Ülkenin en önemli akarsuları Essequibo ve Berbice'dir. Atlas Okyanusu'na dökülen bu ırmakların üzerinde, Kaieteur, Kral 8. Edward ve Kral 6. George gibi, Güney Amerika'nın en yüksek çağlayanları bulunur. Sıcak ve nemli subtropikal iklimin egemen olduğu Guyana topraklarında bitki örtüsü, amazon kestaneleri, palmiyeler ve yüksek sarmaşıklardır

TOPLUMSAL YAŞAM: Guyana'da nüfusun yüzde 51'ini Hintli göçmenler oluşturur. Bunların dışında Afrikalılar ve Çinliler vardır. Ayrıca Guyana yerlileri ve Avrupalılar da bulunur. Afrikalı zenciler, uzun yıllar şeker kamışı üretiminde çalıştırdıktan sonra köleliğin kaldırılmasıyla özgürlüklerine kavuşmuşlardır. Resmi dil İngilizce'nin dışında, Portekizce ve yerel diller konuşulur. Halkın yüzde 75'i Hristiyan, yüzde 34'ü Hindu ve yüzde 9'u da Müslümandır

EKONOMİ: Dünyanın en

zengin boksit yatakları, Guyana'da, Mackenzie ve Demerara nehirleri yakınlarında bulunur ve ülkenin dış gelirlerinin yüzde 33'ünü sağlar. Bunun dışında yüksek kesimlerde altın ve elmas madenleri vardır. Ancak bunlar ve zengin orman ürünleri, ulaşım yetersizlikleri nedeniyle yeterince değerlendirilemez. Endüstri, oldukça zayıftır. Kıyılardaki verimli ovalarda, pirinç, şeker kamışı, kahve üretilir. Guyana boksit, elmas, kereste ve şeker satar, petrol, makine, gıda ve kimya ürünleri alır.

GÜNEY AFRIKA CUMHURİYETİ

Güney Afrika Cumhuriyeti, Afrika'nın en güney ucunda yer alır. Kuzeyinde Namibya, Botswana ve Zimbabwe, doğusunda Mozambik ve Swaziland, Hint Okyanusu, batısında Atlas Okyanusu kıyıları vardır.

TARİH: Bushmanlar ve Hotentotlar, bölgenin ilk sakinleridir. Bantular, daha sonra yöreye egemen olmuşlardır. 17. yüzyıldan başlayarak Ümit Burnu,

Hollandalılar'ın denetimine geçti. Güney Afrika, 1806'da İngilizler'in egemenliği altına girdi.

KİMLİK KARTI

GÜNEY AFRIKA CUMHURİYETİ

Devlet Adı: Güney Afrika Cumhuriyeti

Nüfus: 30.938.000

Alan: 1.221.000 kilometre kare

Başkent: Cape Town (Parlamento Merkezi), Pretoria (Hükümet Merkezi)

Başlıca Kentler: Johannesburg, Durban, Port Elizabeth

Dil: Afrikaan ve İngilizce, Bantu dilleri

Din: Protestan, Katolik, Müslüman, Hindu.

Para Birimi: Rand

Hollandalılar, kuzeye çekilerek Transvaal ve Orange Free devletlerini kurdular. 1899-1902 yılları arasında, bölgede İngilizler'le Hollandalılar arasında kanlı savaşlar yaşandı. Savaşı kazanan İngilizler, 31 Mayıs 1910'da Güney Afrika Birliği'ni kurdular. 31 Mayıs 1961'de yapılan bir referandum sonucu, Güney Afrika Birliği bağımsızlığını kazanarak İngiliz Milletler Topluluğu'ndan ayrıldı. Ancak, bağımsızlıktan sonra kurulan yönetimler, hep beyazların denetimindeydi.

Güney Afrika Cumhuriyeti, halen ırkçılığın en yoğun biçimde yürürlükte olduğu bir devlettir.

COĞRAFYA: Güney Afrika Cumhuriyeti, orta kısımlarında yüksek bir plato ile onu doğudan çevreleyen dağlardan ve batıdan çevreleyen kurak düzlüklerden oluşur. Kıyı kesimlerine yaklaşıpça, vadiler ve tepeler birbirini izler. Ülke, genellikle az yağış alır. Ancak, yağışlar son derece şiddetli olur. Çok az sayıda akarsu bulunur.

En güneydeki bölgeler, ülkenin enverimli ovalarıdır. Güneyde Draken, kuzeyde Magato dağları, en önemli yüksekliklerdir. 2140 kilometre uzunluğundaki Orange Nehri başlıca akarsuyudur.

EKONOMİ: Afrika kıtasının en gelişmiş ülkesi olan Güney Afrika'da, ekonominin temeli madencilığe dayanır. Dünyadaki altının yüzde 75'i bu ülkeden sağlanır. Bunun dışında, belligaşı yeraltı zenginlikleri, krom, anti-muan, kömür, demir, manganez, nikel, fosfat, teneke, uranyum, elmas, platin ve bakırdır. Özel-

likle platin ve elmas açısından dünyanın önde gelen ülkeleri arasındadır. Güney Afrika, kişi başına düşen milli gelir açısından da dünya ülkeleri arasında ilk sıralarda yer alır. Dış ülkelere çeşitli madenler satar, karşılığında makine, motorlu taşıtlar, gıda ve kimya ürünleri alır.

HAİTİ

Haiti, Batı Hint adalarından Hispaniola'nın batı kesiminde yer alan üçte birlik bölümünü kapsar. Doğusunda Dominik

Cumhuriyeti, batısında Küba vardır.

TARİH: 1492 yılında Kristof Kolomb'un ilk kez ayak bastığı Haiti, 1677 yılında Fransız kolonisi oldu, 1804 yılında da eski bir köle olan Toussaint L'Ouverture önderliğinde bağımsızlığını kazandı. Haiti 1915-1934 yılları arasında ABD işgali altında yaşadı.

1957 yılında başkanlığa getirilen Dr. Francois Duvalier, 1964 yılında ömür boyu başkan seçildi. Onun 1971 yılında ölmesi üzerine oğlu Jean-Claude geçti. 1975-1977. yılları arasında bir kıtlık yaşayan Haiti, 1980 yılında da, şiddetli bir kasırga felaketine uğrayarak, pirinç, kahve ve fasulye tarlalarından çoğunu yitirdi.

COĞRAFYA: Haiti'nin üçte ikisi dağlık bölgelerden oluşur.

HAİTİ

Cordilleralar, en önemli dağlardır. En uzun ırmağı Artibonite, en büyük gölü ise bir tuz gölü olan Saumatre'dir. Ülkede tropikal iklim egemendir. Maun, sedir, palmiye çam ve savanlar başlıca bitki örtüsünü oluşturur.

TOPLUMSAL YAŞAM: Haiti nüfusunun yüzde 95'i Afrika kökenlidir. Resmi dil Fransızca'dan başka, yine Fransızca'nın bir diyalekti olan Kreol dili konuşulur. Halkın yüzde 90'ı Hristiyan'dır, ancak Voodoo tarikatı mensuplarına da sık rastlanır. Okuma-yazma oranı yalnızca yüzde 23'tür. Nüfusun büyük bir bölümü, başkent Port-au-Prince'de toplanmıştır. Öteki önemli kentler olan Le-cap-Haitien ve Gonaïves'le birlikte Port-au-Pirince, önemli bir turistik merkezdir.

EKONOMİ: Haiti ekonomisi, batı yarıkürenin en zayıf ekonomilerinden biridir. Turizm, en önemli zenginlik kaynağıdır. Kahve, piring, tütün, muz, fasulye, pamuk ve şeker üretilir. Kereste, boksit, bakır, altın ve gümüş belli başlı doğal kaynakla-

rıdır. Kahve, şeker, hint keneviri, boksit ve bakır satar, petrol, makine, tekstil, gıda ve kimya ürünleri alır.

HİNDİSTAN

Dünyanın en büyük yarımada- larından biri olan ve Asya kıtasının güney uzantısını meydana getiren Hint yarımadası üzerindeki Hindistan'ın, batısı Arap Denizi, güneyi Hint Okyanusu, doğusu ise Bengal Körfezi tarafından çevrilmiştir. Kuzeyinde Çin, Nepal, Sikkim ve Butan, batıda Pakistan, doğuda da Bangladeş ve Burma ile komşudur.

TARİHİ: Hindistan, dünyanın en eski uygarlıklarından birine sahiptir. İndüs vadisinde yapılan kazılar, bu ülkenin tarihinin 5 bin yıl öncesine dek uzandığını göstermiştir. Hindistan'ın adı İndüs Nehri'nden kaynaklanır.

İsa'dan Önce 1500 yıllarında kuzeybatıdan gelen ve Sanskritçe konuşan Aryaniler, ülkenin yerlileri ile kaynaşarak klasik Hint uygarlığının temellerini attılar.

İsa'dan Önce 3. yüzyılda Hint yarımadasının yönetimini eline geçiren Asoka, aynı zamanda Budizm'in kurucusu oldu. Ancak, Hinduizm zamanla yeniden güç kazandı ve ön plana geçti. İsa'dan Sonra 4. ve 6. yüzyıllar arasında, Gupta Krallığı döneminde, Hindistan, "altın çağını" yaşadı, bilim, sanat ve edebiyat alanında büyük gelişmelere sahne oldu.

Hindistan'ın batısı, 8. yüzyılda Müslümanlar'ın denetimine geçti. 1200 yılında Kuzey Hindistan, Müslüman Türkler'in egemenliği altına girdi. 1526-1857 yılları arasında yarımada Moğol imparatorlarının yönetimindeydi.

1498-1503 yılları arasında, Vasco de Gama, burada, Portekiz adına bazı ticaret merkezleri kurdu. Ardından Hollandalı'lar geldi. 1609 yılında, İngiltere adına Hindistan'a gelen William Hawkins, Moğol hükümdarlarından baharat ve tekstil ayrıcalık-

ları aldı. Doğu Hindistan Şirketi adı altında kurulan bir İngiliz şirketinin çalışmaları sonucu, İngilizler, Hindistan toprakları üzerinde büyük ölçüde söz sahibi oldular.

1. Dünya Savaşı'ndan sonra, özellikle Mahatma Gandhi, şiddete başvurmadan verdiği mücadelede İngilizler karşısında büyük başarılar kazandı. 1935 yılında İngilizler, iki kesimli bir Federasyon kurulmasına razı oldular. Ancak, Müslümanlar'ın lideri Muhammed Ali Cinnah, yandaşları ile birlikte Pakistan Devleti'ni kurdu. 15 Ağustos 1947'de Hint yarımadasında İngiltere'ye bağımlı iki dominyon olarak Pakistan ve Hindistan resmen tanındı. 26 Ocak 1950'de Hindistan demokratik bir cumhuriyet haline geldi.

COĞRAFYA: Hindistan, kuzeyden dünyanın en yüksek dağları olan Himalayalar ile çevrelenir. Dünyanın en yüksek noktası olan Everest Tepesi (8 bin 847 metre) Himalaya Sıradağları üzerindedir. Himalayalar'dan itibaren, ülkeyi üç coğrafi bölümde incelemek mümkündür:

● **Himalayalar Bölgesi:** Karmaşık bir yapıya sahip olan bu bölge, birbirine koşut, beş ayrı kesit halindedir. En güneydeki kesit, Himalayalar'ın ayaklarından başlayan Siwalik tepeleridir. Siwalikler'in ardında, Alt Himalayalar uzanır. Bunların yüksekliği 1800 metre ile 3 bin metre arasında değişir. Bu bölge, aynı zamanda yarımada'nın en büyük iki akarsuyunun çıkış noktasıdır.

● **Kuzey düzlükleri:** Himalayalar'ın hemen güneyinde, doğu-batı doğrultusunda bir ova uzanır. Bu ova, İndüs, Ganj ve Brahmaputra nehir sistemleri tarafından sulanır. Dünyanın en verimli bölgelerinden biridir.

● **Yarımada:** Hindistan yarımadasının en büyük bölümü, Dekkan platosudur. Batıya doğru, Dekkan'ın yüksekliği 1500 metreyi bulur. Batı Gat Dağları adını alan bu yükseltiler, batı kıyılarındaki sahil şeridini yarımada'nın iç kısımlarından ayırır. Aynı biçimde, doğuda da Doğu Gat Dağları vardır. Güneyde,

KİMLİK KARTI

HAİTİ

Devlet Adı: Haiti Cumhuriyeti

Nüfus: 5.690.000

Alan: 27.750 kilometre kare

Başkent: Port-au-Prince

Dil: Fransızca

Din: Katolik, Protestan, Voodoo dini

Para Birimi: Gourde (1 gourde=100 santim)

Hindistan'ı sulayan Ganj nehri, halk tarafından kutsal sayılır.

Doğu ve Batı Gatlar birleşerek Nilgiri Tepeleri'ni oluşturur.

Dekkan'ın en önemli nehirleri olan Cauvery, Godavari, Krishna, Mahadani ve Penner, doğuya doğru akar ve geniş deltalar meydana getirdikten sonra Bengal Körfezi'ne dökülür. Yılın dokuz ayında genişlikleri birkaç metreyi ancak bulan akarsular, yağmurlu dönemlerde 1500 metrelik genişliklere sahip olabilirler. Bu bölgenin dörtte biri ormanlarla kaplıdır.

Hindistan'da tropikal ve muson iklimi görülür. Ülkede genellikle dört mevsim hüküm sürer: Kış, bahar, yağmur mevsimi ve Muson mevsimi. Haziran-Eylül arasında, ülke şiddetli yağışlara sahne olur. Daha sonra da muson rüzgârlarının getirdiği yağışlar alınır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Hindistan'da, dünyanın bilinen tüm ırklarından insanların görülmesi mümkündür. Ancak Hindu-Aryaniler (yüzde 72) büyük bir çoğunluğa sahiptirler.

Bunların dışında Dravidyanlar ve Moğollar da önemli etnik gruplardır. 200'e yakın dilin konuşulduğu ülkede, kuzeyde Bengalece, Gujarati, Marati Urdu ve Hindu dilleri, güneyde Tamil, Teluga, Kanarez ve Malayalam dilleri en çok kullanılanlardır. Bunlar, halkın yüzde 90'ı tarafından konuşulur. Hindu dili resmi dildir. İngilizce ise hem yarı resmi dil, hem de ticaret dilidir.

Hindular, kast denilen üçbin ayrı gruba bölünür. Doğum yeri ve kalıtsal özelliklerle belirlenen kastlardan birinden ötekine geçmek hemen hemen olanaksızdır. Bu sistem, 60 milyonluk bir azınlığa son derece gelişmiş bir yaşam sağlarken, büyük kitlelerin ezilmesine ve yoksul kalmasına neden olmaktadır.

İneğin kutsal bir hayvan olduğu Hindistan'da beslenme yetersizliği ve nüfus planlamasının yeterince yapılamaması nedeniyle her yıl, binlerce çocuk ölmektedir. Sıtma, en yaygın ve ölümcül hastalıklardan biridir.

Okuma-yazma oranının yüzde 36 olması, kalabalık nüfusuna karşın bu ülkenin ne denli büyük sorunlarla karşı karşıya olduğunu çarpıcı bir örneğidir. Yoksulluk alabildiğine yaygındır.

KİMLİK KARTI

HİNDİSTAN

Devlet Adı: Hindistan Cumhuriyeti

Alan: 3.287.590 kilometre kare

Nüfus: 638.810.100

Başkent: Yeni Delhi

Başlıca Kentler: Kalküta, Bombay, Madras, Haydarabat, Kanpur

Dil: Hindu dili, İngilizce, yerel diller

Din: Hindu, Müslüman, Sih, Budist, Hristiyan

Para Birimi: Rupî

EKONOMİ: Hindistan, zengin doğal yataklara sahip bir ülkedir. Bunların başında kömür ve manganez gelir. Ayrıca, demir, altın, bakır ve petrol çıkarılır. Başta tekstil olmak üzere, çeşitli endüstri kolları da gelişme göstermektedir. Ancak çok büyük ölçüde tarım ve hayvancılığa dayanan ulusal gelir, ülkenin gereksinimlerini karşılayamamaktadır.

Pirinç, sorgum, manyok, darı, kolza, susam, patates, soya fasulyesi, çeşitli baharatlar, pamuk, jüt, hindistancevizi, şeker kamışı başlıca tarım ürünleridir. Ayrıca ormanlardan kauçuk ve kereste elde edilir. Yine Hindistan ormanlarında bulunan kaplan, leopar, porsuk, susamuru, fil, gergedan ve gibi hayvanlar, gerek turizm, gerekse kürk avcıları için ayrı bir gelir sağlar.

Demir-çelik, metalurji, petrol arıtımı, makine, motorlu taşıt, kimya, tekstil ve deri endüstrilerinde gelişme görülmektedir. Hindistan, dış ülkelere, jüt, deri, çay, pamuk, demir cevheri, kolza ve baharat satar, makine, çelik, petrol ve suni gübre alır.

HOLLANDA

Hollanda bir Batı Avrupa ülkesidir. Doğusunda Federal Almanya, batısında ve kuzeyinde Kuzey Denizi, güneyinde ise Belçika vardır.

TARİH: Hollanda tarihine bakıldığında, bir dizi savaşlar ve akınlar görülür. Romalılar'ın I. yüzyılda Hollanda topraklarına egemen olmasıyla başlayan bu dönem daha sonra yerini iç çalkantılara bırakır. XII. yüzyıldan başlayarak Hollanda kontları hem iç düşmanlara hem de dış akıncılara karşı koymak zorunda kalmışlardır. Bütün bu çalkantılı dönemlere karşın Hollandalılar Kuzey Denizi'nde ticaret yollarını ellerine geçirdiler. Böylece Akdeniz'den başlayarak bütün doğuya uzanan deniz yollarını egemenlikleri altına alabildiler. Bundan sonra Hollanda'nın sömürgecilik dönemi başladı.

Daha önce Kral Philip'in Avusturya Habsburg hanedanından bir kızla evlenmesi ile Avusturya'ya bağlanan Hollanda, uzun bir dönem din savaşlarını yaşadı. Ülke bu dönemlerde İspanyollar'ın akınına uğradı. Özellikle güney bölgeleri İspanyollar'ın etkisinde kaldı. 1648 yılında bu çatışmalar Westphalia Antlaşması ile sona erdirildi. Hollanda bağımsızlığını ilan etti. Hollanda Cumhuriyeti adı altında yeni bir devlet kuruldu. Bu dönemde Hollanda hanedanının

atası sayılan Willem Von Oranje iş başına geldi. Fransız Devrimi'ne kadar Hollanda Cumhuriyeti'nin bağımsızlığı sürdü.

Devrimden sonra Fransız İmparatorluğu'na bağımlı bir devlet haline geldi. Bu durumunu 1839 yılına kadar korudu. Bundan sonra ülke içinde hızlı bir gelişme görüldü. Uzak Doğu'da bulunan sömürgelerin sayısı arttı.

COĞRAFYA: Ülkenin beşte birine yakın bölümü sularla kaplıdır. Ve yine ülke topraklarının beşte ikisinden fazlası deniz yüzeyinin altındadır. Kuzey Denizi'nin kıyı şeridi boyunca, çok verimli topraklar vardır. Ülkenin en büyük kentleri ve en verimli ekili toprakları bu bölgededir. Daha içlere doğru girildikçe çok büyük ormanlarla karşılaşılır. Bu bölgeden denizede doğru birçok nehir akar. Bunların içinde Aşağı Ren, Lek, Waal ve Maas büyük bir delta oluştururlar.

Hollanda genel olarak düzlük ve alçak bir ülkedir. Ülkenin en yüksek yeri güneydedir. Valser

Dağları bu bölgede 321 metre yüksekliğe varır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Hollanda yüzölçümüne oranla oldukça kalabalık bir ülkedir. Nüfusun en yoğun olduğu bölgeler Kuzey ve Güney Hollanda'dır. Bu aynı zamanda ülkenin en büyük üç kentini de içine alır. Amsterdam başkenttir, Rotterdam en büyük limanıdır. La Haye'de Uluslararası Adalet Divanı bulunur.

KİMLİK KARTI

HOLLANDA

Devlet Adı: Hollanda Krallığı
Alan: 40.844 kilometre kare
Nüfus: 13.980.000
Başkent: Amsterdam
Başlıca Kentler; Rotterdam, Utrecht, LaHaye
Dil: Hollandaca
Din: Katolik, Protestan
Para Birimi: Gulden

Büyük bir bölümü deniz seviyesinin altında olan Hollanda kentlerinde yüzlerce kanal vardır.

EKONOMİ: Ülkede büyük baş hayvancılık gelişmiştir. Bun-

lardan elde edilen süt, et gibi maddeler iç ve dış tüketimde kul-

HOLLANDA

lanılmaktadır. Ekili alanların bir bölümü bahçe tarımına ayrılmıştır. Buralarda çeşitli meyvalar, sebzeler yetiştirilir. Hollanda denilince akla çiçekler ve özellikle de lüle gelir. Hollanda lüle bahçeleri ile ünlüdür. Dış satımı içinde çeşitli çiçek tohumları ve soğanları da vardır.

Hollanda aynı zamanda bir deniz ülkesidir. Bu yüzden de balıkçılık gelişmiştir. 'Orta Çağ'dan başlayarak ringa balığı avcılığı yapılmaktadır.

Hollanda aslında madenler açısından zengin bir ülkedir. Ancak II. Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkarılan doğal gaz kaynakları ve petrol yatakları ülke ekonomisi açısından büyük bir kazançtır.

Hollanda çok eski çağlardan beri dokumacılığı ile ünlüdür. Bunların yanında geleneksel ekonomik etkinlikler arasında porselencilik ve gemi yapımı başta gelir.

HOLLANDA ANTİLLERİ

Hollanda Antilleri, Karayib denizindeki Batı Hint Adaları'nın bir bölümünde yer alan, 993 kilometrekare alana sahip özerk bir adalar grubudur. Bu adalar, başkent Willemstad'ın bulunduğu Curaçao, Aruba, Bonaire, Saba, Saint Eustatius ve St Marten'in güney bölümüdür.

Adalara 15. yüzyılın sonlarına doğru ilk kez Kristof Kolomb, Alonso de Ojeda ve Amerigo Vespucci geldiler. Adalara ilk yerleşen halk İspanyollar oldu. 1634 yılında Antiller, Hol-

landalıların egemenliği altına girdi.

Nüfusu 250.000 kişiyi bulan adalar halkının çoğunluğu Katoiktir. Resmi dil Hollandacadır.

Hollanda Antilleri'nin başlıca zenginlik kaynakları turizm, tuz ve fosfat dışsatımı ile komşu ülkelerden gelen petrolün işlenmesidir.

HONDURAS

Bir Orta Amerika ülkesi olan Honduras, kuzeyinde Karaib Denizi, batısında Guatemala, El Salvador ve Pasifik Okyanusu, güney ve doğusunda Nikaragua ile çevrilidir.

1502 yılında Kristof Kolomb'un gelmesiyle sona eren Maya uygarlığının ardından, uzun bir süre İspanyolların egemenliği altında kalan Honduras, 1821 yılında bağımsızlığına kavuştu. 1838 yılına gelinceye kadar Orta Amerika Federasyonu'nun bir üyesi olarak kaldı. Bu tarihte federasyondan ayrılan Hondu-

KİMLİK KARTI

HONDURAS

Devlet Adı: Honduras Cumhuriyeti

Alan: 112.088 kilometre kare

Nüfus: 4.276.000

Başkent: Tegucigalpa

Başlıca Kentler: Puerto Cortes, Tela, Trujillo, San Pedro Sula

Dil: İspanyolca

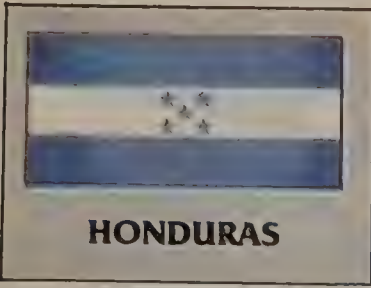
Din: Katolik çoğunluk, Protestan azınlık

Para Birimi: Lempira

ras'ta bugün halkın yüzde 90'ını Mestizolar oluşturuyor. Geri kalan yüzde 10 ise Avrupalılar, zenciler ve yerlilerden meydana geliyor.

Honduras dağlık bir ülkedir.

HONDURAS

Doğudan batıya, tüm ülke boyunca uzanan dağ sıralarının yüksekliği, güneyde 2 bin 500 metreyi bulur. Dağlar arasında, son derece verimli volkanik vadiler vardır. Pasifik kıyısındaki alüvyon vadileri, Karayip denizine dökülen nehirler tarafından oluşturulmuştur.

Sıcak ve nemli bir iklimin hüküm sürdüğü Karayip kıyılarında, ısı ortalaması 27 derecedir. İç kısımlarda, yüksekliğe göre etkisi değişen tropikal iklim egemendir. Ülkede zaman zaman kasırgalar görülür.

Karayip kıyılarında bitki örtüsü olarak yoğun tropik ormanlar bulunmasına karşın, iç kısımlarda savanlar ve çam ormanları göze çarpar. Ülkenin yaklaşık yüzde 70'ini kaplayan ormanlar, Honduras için iyi bir gelir kaynağıdır. Başta çam ve kestane ağaçlarından olmak üzere çok miktarda kereste elde edilir.

Orta Amerika ülkelerinin en yoksulu olan Honduras'ın ekonomisi, büyük ölçüde tarıma dayalıdır. Kuzey sahillerinde yetiştirilen muzlar, Honduras'ın en önemli dışsatım ürünüdür. İç kısımlardaki yüksek yörelerde yetiştirilen kahve de ayrıca önem taşır. Öteki tarım ürünleri arasında, şeker kamışı, pamuk, arpa sayılabilir.

IRAK

Irak, Güneybatı Asya'da, Basra Körfezi'nin üst ucundadır.

Dünyanın ilk uygarlıklarından biri olan Sümer uygarlığının kurulduğu bölge olan Mezopotamya, bu ülkenin toprakları içindedir. Kuzeyinde Türkiye, doğusunda İran, güneyinde Kuveyt ve Suudi Arabistan; batısında Ürdün ve Suriye vardır. Güney sınırının çok az bir bölümünü Basra Körfezi oluşturur.

TARİH: Irak toprakları, Sümerlerin, Asur ve Babil devletlerinin, Medlerin, Perslerin, Romalıların, egemenliği altında kaldıktan sonra Arapların eline geçti. 13. Yüzyılın ortalarına doğru, Moğolların ünlü imparatoru Hülagü Han, bu bölgeyi topraklarına kattı. 14. Yüzyılda Timur'un, ardından da Safevilerin egemenlik bölgelerinde kalan Irak, Osmanlıların eline geçti ve 1918 yılına kadar, 500 yıllık bir dönem Türk yönetimi altında yaşadı. Daha sonra Faysal'ın İngiltere'ye olan aşırı bağımlılığı nedeniyle Irak toprakları, İngiliz sömürgeci durumuna düştü.

1958 yılında, Arap milliyetçiliğinin en etkin dönemi yaşandı ve Abdülkerim Kasım bir darbe yaparak Kral Faysal II'ile Sadrazamı Nuri Said Paşa'yı öldürerek krallığa son verdi, cumhuriyeti kurdu.

Filistin sorunuyla ilgili olarak İsrail'le savaşan Irak, komşularıyla ve öteki Arap ülkeleriyle ortak bir politika izleyemediği için bu savaşta başarılı olamadı. Humeyni'nin İran'da şahı devirerek yönetimi ele geçirmesinden

IRAK

KİMLİK KARTI

IRAK

Devlet Adı: Irak Cumhuriyeti

Alan: 434.924 kilometre kare

Nüfus: 14.509.000

Başkent: Bağdat

Başlıca Kentler: Musul,

Basra, Kerkük

Dil: Arapça

Din: Müslüman

Para Birimi: Irak Dinarı

sonra bu ülke ile bir sınır sorunu yüzünden savaşa tutuşan Saddam Hüseyin rejimi, bu savaşı halâ sürdürmektedir.

COĞRAFYA: Irak toprakları, tarih boyunca çeşitli efsanelere konu olan Mezopotamya toprakları üzerinde uzanır. Bu topraklar, Türkiye'den çıkan Fırat ve Dicle nehirleri tarafından sulanır. Ülkenin batı ve güneybatı kesimlerinde yer yer Suriye ve Suudi Arabistan çöllerinin uzantıları bulunur. Irak topraklarının en büyük kesimini Mezopotamya ovası oluşturur. Bu ovayı sulayan Fırat ve Dicle nehirleri, Şattül-arap adıyla birleşerek Basra Körfezi'ne dökülür. Bağdat'ın güneyindeki Fırat ve Dicle ovaları, alüvyon ovalarıdır. Dicle nehri'nin doğusundan Zagros dağlarına doğru, tepeler uzanır.

Ülkede, yazlar kuru ve sıcak geçer. Yaz aylarında sıcaklık 48 dereceye kadar yükselir. Şiddetli kum fırtınaları görülür. Kışlar ılık, yüksek bölgelerde oldukça sert geçer.

TOPLUMSAL YAŞAM: Irak nüfusu, Araplar, Kürtler ve Türklerden oluşur. Ayrıca Nasturiler ve Ermeniler de vardır. Arapların çoğu Şii mezhebindendir. Halkın yüzde 95'i Müslümandır. (Yüzde 55 Şii, yüzde 40 Sünni). Geriye kalan yüzde beş ise Hristiyan'dır. Halen Saddam Hüseyin tarafından

dan yönetilen ülke, 18 eyalete ayrılmıştır.

EKONOMİ: Irak'ta dokuma, petrokimya, petrol arıtımı ve çimento endüstrileri gelişmiş durumdadır.

Başlıca tarım ürünleri, buğday, pirinç, pamuk ve tütündür. Petrol ve doğal gaz, en önemli yeraltı zenginliklerini oluşturur. Ülke topraklarının yüzde 25'i tarıma elverişlidir. Hayvancılık oldukça gelişmiş durumdadır. İşgücünün yüzde 50'si tarım sektöründe çalışır. Ticaret yaptığı başlıca ülkeler, İtalya, Türkiye, Brezilya ve Japonyadır.

İNDONEZYA

Güneydoğu Asya'nın en büyük ülkesi olan Endonezya, Hint Okyanusu ile Büyük Okyanus arasında yayılmış olan üç binden

fazla adadan oluşur. Endonezya'ya ait olan en büyük adalar Sumatra, Cava, Celebes ve Timor'dur. Yeni Gine'nin Endonezya bölümüne Batı İrian, Endonezya Borneosu'na ise Kalimantan adı verilmiştir.

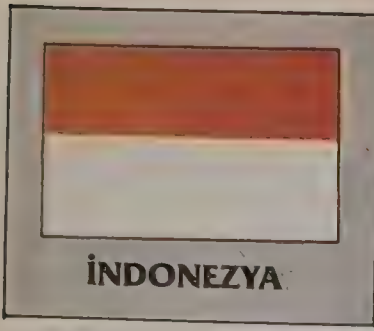
TARİH: Endonezya topraklarının bir bölümünde tarih öncesi zamanlardan kalma izlere raslanır. İ.S. ilk yüzyıllarda Hindistan'dan gelen tüccarlar adalarda Hinduizm ve Budizmin yayılmasına neden oldular. Daha sonra gelen Arapların etkisi ise 16. yüzyılın başlarına kadar sürdü ve İslamiyet en yaygın din haline geldi. Adalar Portekizli, Hollandalı ve İngiliz denizcilerin akınlarına uğradı. Sonunda 1799'da Hollanda yönetimine girdi.

İkinci Dünya Savaşı'nda Japonların adaları işgal etmesinden sonra Sukarno ve Muhammed Hatta Endonezya'nın bağımsızlığını ilan ettiler.

COĞRAFYA: Adaların büyük bir bölümündeki düzlükler bataklıktır. Bataklıkların dışında verimli olan alüvyonlu düzlüklere rastlanır. Kalimatan ve Celebes orman bakımından zengin-

Endonezya'nın en belirgin özelliği, bataklıklar, alüvyonlu düzlükler ve volkanik dağ sıralarıdır.

İNDONEZYA

KİMLİK KARTI

İNDONEZYA

Devlet Adı: Endonezya Cumhuriyeti.

Alan: 1.919.270 kilometrekare

Nüfus: 147.000.000

Başkent: Jakarta

Başlıca Kentler: Bandung, Malang, Semarang, Bogar.

Dil: Bahasa Endonezcası

Din: Müslüman

Para Birimi: Endonezya Rupisi.

dir. Sumatra kıyılarında volkanik dağ sıraları uzanır. Tempora ve Krakatoa gibi büyük volkanik patlamalar 1800'lerde adanın yerle bir olmasına neden olmuş, çok sayıda can ve mal kaybına uğranmıştır. Adaların tümünde muson iklimi egemendir.

TOPLUMSAL YAŞAM: Endonezyalılar'ın büyük bir çoğunluğu Malay ya da Polinezya kökenlidir. Ayrıca çok sayıda çeşitli etnik gruplar da bulunmaktadır. Ülkede Çin ve Arap azınlıklar da yaşamaktadır. Resmi dil Bahasa Endonezcası yanınra 200'den fazla dil ve lehçe konuşulur. Nüfusun büyük bir bölümü köylerde yerleşmiştir. Cava ve Bali gibi yerler geleneksel kültürleri ve gelişmiş sanat dalları ile tanınır.

EKONOMİ: Endonezya'nın en önemli zenginlik kaynağı petroldür. Kalay üretiminde dünyanın önde gelen ülkelerinden sayılır. Öteki madenler arasında

boksit, kömür, nikel, demir sayılabilir. Ülkenin önemli bir bölümünü kaplayan ormanlardan keeste elde edilir.

Başlıca tarımsal ürün pirinçtir. Çay, kauçuk, kahve ve şeker önde gelen dışsattım ürünlerindendir.

Ülkedeki başlıca sanayi dalları gemi yapımı, petrol işlenmesi, bisiklet ve motorlu araç montajıdır.

İNGİLTERE (BÜYÜK BRİTANYA)

Britanya Adaları, irili ufaklı 5 bin adadan oluşur. Bunlar, İngiltere, İskoçya, Galler, İrlanda'nın kuzey bölümü, Manş Denizi'ndeki Man ve Anglesey adaları, İskoçya açıklarındaki Hebrid, Ortney ve Shetland adalarından oluşur. Adalar topluluğunun kuzey ve batısında Atlas Okyanusu ile Kuzey Denizi, güneyinde Manş Denizi vardır. Manş denizi, İngiltere ile kıta Avrupasını (Fransa sınırından) birbirinden ayırır.

TARİH: İ.Ö. 6 bin yıllarında

Tarihte birçok olaya yakından tanık olan ünlü Tower Bridge (Kule Köprüsü) bugün de eski görkemiyle ayakta...

İngiltere, kıta Avrupası'nın bir parçasıydı. O zaman başlayan İngiltere yolculukları, Manş Denzinin oluşumundan sonra da devam etti. Büyük Britanya, paleolitik çağdan beri insanların yaşadığı bir ülkedir. Yine de bu ülkenin ilk sahipleri olarak bundan 2500-3000 yıl önce oraya yerleşen Keltleri gösterebiliriz.

1215 yılında, halk kralın baskı-

Londra'nın ünlü Piccadilly Meydanı, günün her saatinde canlıdır. Başkentin bu kesiminde çok sayıda sinema, tiyatro ve lokantalar bulunuyor.

KİMLİK KARTI

İNGİLTERE (BÜYÜK BRİTANYA)

Devlet Adı: Büyük Britanya
ve Kuzey İrlanda Birleşik
Krallığı

Alan: 244.046 kilometre
kare

Nüfus: 56.800.000

Başkent: Londra

Başlıca Kentler: Birming-
ham, Glasgow, Leeds, Li-
verpool, Manchester, Edin-
burg, Belfast

Dil: İngilizce

Din: Protestan, Katolik

Para Birimi: İngiliz Paundu

KUZEY İRLANDA

Nüfus: 1.531.000

Alan: 14.121 kilometrekare

Başkent: Belfast

BÜYÜK BRİTANYA'NIN DENİZ AŞIRI EYALETLERİ

KANAL ADALARI

Nüfus: 130.000

Alan: 195 kilometrekare

MAN ADASI

Nüfus: 70.000

Alan: 588 kilometrekare

BATI HİNDİSTAN

ORTAK DEVLETLERİ

(Batı Hindistan; Karayipler,
Antigua ve Barbuda, Do-
minika, Grenada, St. Kitts-
Nevis, St. Lucia, St. Vin-
cent ve Anguilla)

MONTSERRAT (Batı Hin-
distan; Karayipler)

Nüfus: 12,073

Alan: 106 kilometrekare

Başkent: Plymouth

CAYMAN ADALARI

Nüfus: 17.000

Alan: 259 kilometrekare

Başkent: George Town

FALKLAND ADALARI

(Güney Atlantik)

Nüfus: 1.813

Alan: 12.173 kilometrekare

Başkent: Port Stanley

BERMUDA ADALARI

(Kuzey Atlantik)

Nüfus: 54.893

Alan: 53,5 kilometrekare

Başkent: Hamilton

HİNT

OKYANUSUNDAKİ
İNGİLİZ BÖLGESİ

Nüfus: 10.484

Alan: 60 kilometrekare

CEBELİTARİK (Güney

Avrupa, İberik Yarımadası)

Nüfus: 29.278

Alan: 6,5 kilometre kare

HONG KONG (Doğu As-
ya)

Nüfus: 5.250.000

Alan: 2.916 kilometrekare

Başkent: Victoria

PITCAIRN (Okyanusya)

Nüfus: 63.000

Alan: 38 kilometre kare

SANTA HELENA (Güney
Atlantik)

Nüfus: 5.223

Alan: 121,7 kilometre kare

Başkent: Jamestown

TURK VE KAKOS (Batı
Hindistan, Karayib)

Nüfus: 7.436

Alan: 430 kilometre kare

VİRGİN ADALARI

Nüfus: 11.500

Alan: 153 kilometre kare

Başkent: Road Town

İngiltere kıyılarında bulunan çok sayıda doğal plaj, dünyanın dört bucağından birçok turistin ilgisini çekiyor.

sından yakınlıkla isyan etti. Bu-
nun üzerine Kral John, Magna
Carta anlaşmasını imzalamak zo-
runda kaldı. Bu anlaşmayla kralın
yetkileri azaltılıyor, yasaların ege-
men olması sağlanıyordu. Magna
Carta'yı, parlamenter sistemin ku-
ruluşu izledi.

1338-1453 yılları arasında, İn-
giltere ile Fransa arasında 100 Yıl
Savaşları yaşandı ve İngiltere'nin
yenilgisi ile sonuçlandı. 1455-1485
yılları arasındaki kanlı iç savaş,
Tudor monarşisinin kurulmasıyla
sona erdi. Bundan sonra İngiliz

İngiltere'nin iklimi ve bitki örtüsü büyük ölçüde denizden etkilenmektedir.

uygarlığı etkinliğini göstermeye başladı. Ülke içi huzurun sağlanmasıyla ekonomi güçlendi ve kıta üzerinde etkili oldu. 1534 yılında İngiltere Kilisesi Papa'dan ayrıldı ve dinsel bağımsızlığını ilan etti.

Kraliçe 1. Elizabeth döneminde İngiltere denizcilik filosu çok güçlendi. Yeni dünyada, Avrupa'da ve Ortadoğu'da koloniler elde edildi. 1603 yılında İskoçya Kralı VI. James, İngiliz tahtına oturdu ve İngiltere ile İskoçya birleşti.

Parlamento ile Stuart hanedanı arasındaki çekişmeler, 1642-1649 yılları arasında, çok kanlı bir iç savaşın çıkmasına neden oldu. Bu savaşta cumhuriyet izledi, Oliver Cromwell Cumhurbaşkanı oldu. 1660'da yeniden monarşiye döndü. 1689'da İnsan Hakları anlaşması imzalandı.

Parlamentarizm, 18. yüzyılda iyice güçlendi. Teknolojik gelişme sonucu, Sanayi Devrimi yaşandı. Bu arada Amerika'da 13 koloni yitirildi ama, Kanada ve Hindistan'da yenileri kazanıldı. 1815 yılında, Napolyon'un dize getirilmesinde İngiltere'nin oynadığı önemli rol, onu dünya lideri konumuna getirdi.

19. yüzyılda, kentleşme hızlandı, sanayileşme dev adımlarla ilerlemeye başladı ve bunun sonu-

cu olarak büyük toplumsal değişimler görüldü. 1837-1901 yılları arasında Kraliçe Victoria döneminde Afrika ve Asya'da büyük topraklar elde edilerek imparatorluğa bağlandı.

Birinci Dünya Savaşı'ndan zaferle çıkmasına karşın, İngiltere'de ekonomik güçlükler başgösterdi. 1921'de İrlanda bağımsızlığını ilan etti. Bağımsızlık hareketleri, Hindistan ve diğer kolonilere de sıçradı. İkinci Dünya Savaşı'nda da yoğun şekilde bombalanan ülke, ekonomik bir sarsıntı daha geçirdi. Gerçi savaş sonrasında toparlanarak sanayileşmesini ve gelişmesini sürdürdü ama, artık dünya liderliğini kaptırmıştı.

COĞRAFYA: Büyük Britanya, üç bölüm halinde incelenebilir. İskoçya, Liddey ve Tweed ırmaklarının ağzlarını birleştiren çizginin kuzeyinde, İngiltere bu çizginin güneyinde olarak kabul edilir. Galler ise Liverpool-Bristol arasındaki bir hattın batısına düşer. İskoçya'da Grampian sıradağlarındaki Ben Nevis tepesi, ülkenin en yüksek noktasıdır. Onun dışında, yüksekliği bin metreye aşan yerlerin toplamı birkaç yüz metrekare kadardır. Kaledonia Kanalı Kuzey İskoçya'yı Güney İskoçya'dan ayırır. Pennine sıradağları, İngiltere'nin bel kemiği durumundadır. Bu sıradağlarla Gal dağları arasındaki yüksek yaylalar, Corn-

Genellikle sisli, yağışlı bir iklime sahip olan ülkeyi, tarihi yapıları, doğal güzellikleri sayesinde çok sayıda turist ziyaret etmektedir.

wall dağları ile güneybatıya doğru devam eder.

İngiltere'de yağışlar bütün yıl boyunca, çoğunlukla da sağanak şeklinde sürer.

İNGİLTERE (BÜYÜK BRİTANYA)

Nem çok yüksektir. Kalın sis tabakası günlerce kalkmaz. Gulf Stream akıntısının getirdiği sıcak hava, iklimi yumuşatır, böylece de aşırı sıcak olmayan yazları sert geçmeyen kışlar izler.

Ülkenin en önemli nehirleri Severn, Thames ve Trent'tir.

TOPLUMSAL YAŞAM: 56 milyon kişinin yaşadığı İngiltere'de, nüfusun yüzde 80'ini İngilizler oluşturur. Ayrıca İskoçlar, İrlandalılar, Galliler, Hindistan ve Pakistanlılar vardır. Resmi dil İngilizce'dir. Bazı yerel diller de konuşulur. İngiliz kilisesine bağlı Hristiyanların yanı sıra çok az sayıda Müslüman ve Yahudiler görülür.

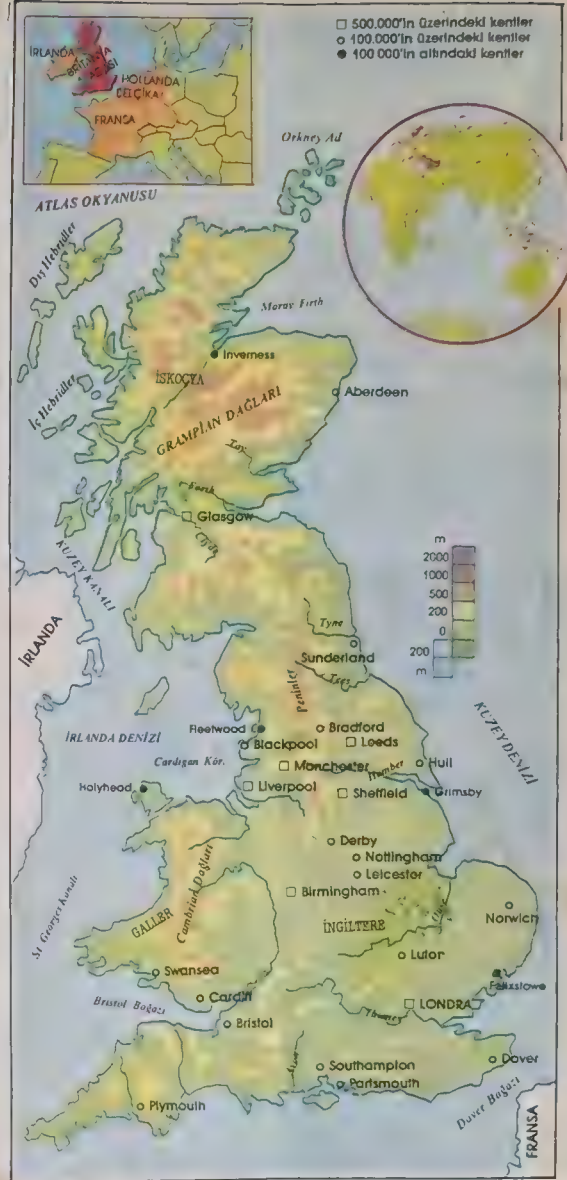
EKONOMİ: Dünyanın önde gelen sanayi ülkelerinden biri olan İngiltere'de demir-çelik (dünyada beşinci sırada), metal, kimya, makine, motorlu araçlar, gemicilik, tekstil ve elektronik endüstrileri çok ileri düzeydedir. Tarım ve hayvancılık da gelişmiştir. Başlıca yeraltı zenginlikleri maden kömürü, demir, doğal gaz, petrol; tuz ve kükürttür.

Dışarıya uçak, elektronik aygıtlar, makine, kimya ürünleri, motorlu araçlar, viski, tekstil ürünleri demir-çelik ve çeşitli metaller başta gelir.

GALLER

Britanya'nın batısında bulunan Galler Prensiği, 20 bin 761 kilometrekarelik bir yüzölçümüne sahiptir. Nüfusu, 1981 sayımına göre, 2 milyon 790 bindir. İngiltere'ye bağlı olan bu prensliğin başkenti Cardiff'te 2 milyon 790 bin kişi yaşar.

İngiltere ile birlikte yönetilen Galler'de, nüfusun yüzde yirmisi hem Galler dilini, hem de İngilizce konuşur. 1979'da, ulusal bir

İNGİLTERE (BÜYÜK BRİTANYA)

Galler Parlamentosu'nun kurulabilmesi amacıyla yapılan referandum, kabul edilmemiştir.

İlk Anglo-Sakson istilacılar, Keltleri, Gallerdeki dağlara sürdüler. Burada, Galliler arasında, güçlü bir ulusçuluk akımı doğdu. 13. yüzyılda İngiltere'ye karşı bağımsızlık amacıyla büyük bir savaşa girdiler. Ancak, 1283 yılında bu savaşı yitirdiler. 1301 yılında, İngiltere Kralı 1. Edward'ın oğlu, Galler Prensi olarak atandı. Halen, İngiltere tahtının varisi Charles Galler Prensi, eşi Lady Diana da Galler Prensesi'dir.

İRAN

Ortadoğu ile Güney Asya arasında yer alan, İran, batıdan Türkiye ve Irak, kuzeyden SSCB'den doğudan da Afganistan ve Pakistan'la komşudur. Güneyinde Basra ve Umman Körfezleri vardır.

Geleneksel el sanatlarından olan halıcılık İran'ın önemli gelir kaynaklarından biridir.

KİMLİK KARTI

İRAN

Devlet Adı: İran İslâm Cumhuriyeti
Alan: 1.648.000 kilometrekare
Nüfus: 42.490.000
Başkent: Tahran
Başlıca Kentler: İsfahan, Meshed, Tebriz, Abadan
Dil: Farsça
Din: Müslüman
Para Birimi: İran Riali

TARİH: Pers İmparatorluğu bugünkü İran topraklarında, İsa'dan Önce 549 yılında Büyük Kurus tarafından kuruldu. İsa'dan Önce 333 yılında Büyük İskender tarafından tarih sahnesinden silinmeden önce, Persler, Med İmparatorluğunu, Mezopotamya'yı Mısır'ı, Anadolu'yu ve Makedonya'yı topraklarına katmışlardı.

Yedinci yüzyılda, Araplar, bu topraklara İslamiyeti getirdiler. 9. yüzyıldan itibaren, İran bir bilim ve kültür merkezi oldu. Daha sonra Moğol istilasına uğrayan İran, 18. yüzyılın başlarına kadar da Osmanlılar tarafından yönetildi. Daha sonra Türk asıllı hanedanlıklar* bağımsız bir İran devleti kurdular.

1925 yılında İran ordusunda subay olan Rıza Han, Türk asıllı son Kaçar hanedanını devirerek yönetimi ele aldı ve Pehlevi Hanedanı'nı kurdu.

Şah Rıza Pehlevi Batı yanlısı politikasını İran'dan kaçmak zorunda kaldığı 16 Ocak 1979 tarihine kadar sürdürdü. O tarihten sonra, ülke yönetimi sürgünde bulunan dini lider Ayetullah Humeyni'nin eline geçti. Humeyni, şahlık rejimine son vererek İran İslam Cumhuriyeti'ni kurdu. Ancak çok geçmeden komşu Irak ile başlayan savaş, bu ülkeye büyük kayıplara mal oldu.

COĞRAFYA: İran, coğrafi açıdan kabaca dört bölgeye ayrı-

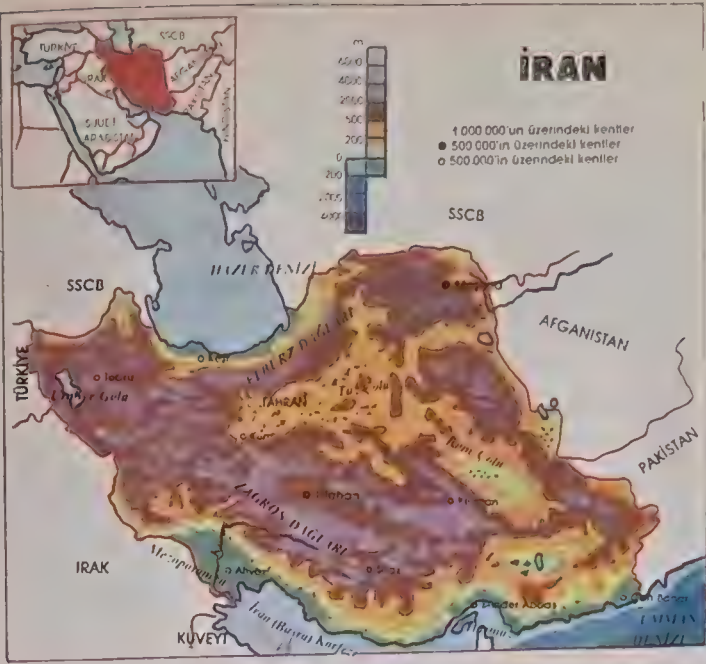

İran Mimarisinde bir cami örneği...

labilir: Dağlar, çöl plato, kıyıdaki sahil şeritleri ve Kuzistan düzlükleri. Ortadaki yüksek yaylalar, kuzeydeki Elbruz Dağları, güneyde ve batıda uzanan Zagros Dağları ile doğuda Afganistan ve Pakistan sınırında yer alan ovalarla çevrelenir. Yaylaların büyük bir bölümü kurak ve verimsizdir. Elbruz Dağları, Kuzey İran'da batıdan doğuya bir çember şeklinde uzanır. Zagros Dağları, İran ile Irak arasında doğal bir sınır çizgisi oluşturur. Hazar Denizi kıyısında 300 metreye kadar düşen yükseklik, Batı Asya'nın en yüksek noktası Demavend Tepesi'nde 5 bin 780 metreye kadar çıkar. Hazar Denizi kıyılarında, Kuzistan düzlüklerinde verimli ovalar vardır.

İran topraklarındaki yükseklik değişimleri, ülke ikliminde de farklılıklar yaratır. Hazar kıyıları sıcak ve nemli iken, Elbruz Dağları bütün yıl karla kaplıdır. Orta kesimdeki yaylalarda yazlar çok sıcak ve kurak, kışlar ise soğuk ve yağışlıdır. Kuzeybatı ve Batı İran'da yağış miktarları fazladır. Kışlar uzun ve çok karlı geçer. Güneydeki düzlüklerde ise daha ılımlı bir iklim görülür.

TOPLUMSAL YAŞAM: İran nüfusunun büyük bir çoğunluğunu (yüzde 63) Hint-Avrupa ırkından gelen Perslerin torunları

oıuşturur. Bunların dışında Türkmenler ve Belüçiler (yüzde 19), Kürtler (yüzde 3) ve Araplar (yüzde 4) vardır. Az sayıda da Ermeni yaşar. Resmi dil olan Farsça'nın dışında Türkçe, Kürtçe, Arapça, İngilizce ve Fransızca konuşulur. İranlıların yüzde 93'ü Şii Müslümanlardır.

Nüfusun yüzde 60'ı kırsal kesimde yaşar. İşgücünün yaklaşık yarısı, tarımsal etkinliklerde kullanılır. Şattül-arap su yolu yüzünden 22 Eylül 1980'de başlayan İran-İrak savaşı, ülkenin toplumsal yaşamını büyük ölçüde etkilemektedir.

EKONOMİ: İran ekonomisi büyük ölçüde tarım ve petrole dayalıdır. Çeşitli tahıllarla birlikte susam, patates ve şekerpancarı yetiştirilir. Hayvancılık da oldukça önemlidir. Ortadoğu'

nun önemli petrol üreticisi durumunda olan İran aynı zamanda doğal gaz ve bazı değerli taşlar açısından da zengin yeraltı kaynaklarına sahiptir. Petrokimya, çelik, çimento, gelişmiş endüstri dallarıdır. Halıcılık da İran'ın dış gelirleri arasında önemli bir yer tutar. Başta ham petrol olmak üzere, tekstil, el halısı, deri, kuruyemiş ve havyar dış satımı yapan İran, makine, elektronik aygıtlar, silah, çeşitli madenler ve gıda ürünleri alır.

İRLANDA CUMHURİYETİ

İrlanda Cumhuriyeti, İrlanda adasının altıda beşini kaplar. Geri kalan bölüm İngiltere'ye aittir. Cumhuriyetin Gal dilindeki adı, Eire'dir. Doğuda George Boğazı ve İrlanda Denizi, ülkeyi Büyük Britanya'dan ayırır. Batısında ve kuzeyinde Atlantik Okyanusu vardır.

TARİH: İrlanda, İsa'dan Önce 4. yüzyılda Keltlerin akınına uğradı. İsa'dan Sonra 5. yüzyılda St. Patrick, İrlandalılara Hristiyanlığı kabul ettirdi. 8. yüzyıldan itibaren ülke, Kuzey Avrupalıların akınına uğradı. 12. yüzyıldan

KİMLİK KARTI

İRLANDA CUMHURİYETİ

Devlet Adı: İrlanda Cumhuriyeti
Alan: 70.238 kilometre kare
Nüfus: 3.534.000
Başkent: Dublin
Başlıca Kentler: Cork, Dun Laoghaire
Dil: İrlandaca, İngilizce
Din: Katolik
Para Birimi: Paund

itibaren İngiliz akınları başgösterdi. Bunun üzerine İngilizlerle İrlandalılar arasında 7 yüzyıl boyunca zaman zaman çok kanlı boyutlara varan savaşlar yaşandı.

1916 yılında İngiltere'ye karşı girişilen bir isyan başarısızlıkla sonuçlandı. Ancak bunu İngiliz askerlerine yönelik gerilla mücadelesi izledi. 1919 yılında İrlanda Parlamentosu bağımsızlığını ilan etti. İngiltere Ulster ve Güney İrlanda'ya dominyon statüsü tanıdı. Kuzey İrlanda'yı ise bıraktı.

29 Aralık 1937'de yapılan bir referandumla İrlanda kendi dilindeki Eire adını aldı ve demokratik bir devlet olduğunu ilan etti. 21 Aralık 1948'de ise, İngiliz dominyonluğundan ve İngiliz Milletler Topluluğu'ndan ayrıldığını duyurdu. İngiliz Parlamentosu, İrlanda'nın bu iki kararına da karşı çıkmadı. Buna karşın, Kuzey İrlanda'daki çeşitli örgütler, İngiliz egemenliğinden ayrılmak için mücadele vermektedir.

COĞRAFYA: İrlanda, ortası çukur, kenarları dağlık bir ülkedir. Ortadaki ovaların üzerinde de sayısız tepecikler bulunur. Ülkenin güneydoğusundaki MacGillcuddy's Dağında bulunan Carrantuohill (1014 metre) ülkenin en yüksek noktasıdır. İrlanda'nın batı sahilleri çok girintili çıkıntılıdır. Shannon Nehri, Kuzeybatı İrlanda'dan çıkıktan

İRLANDA CUMHURİYETİ

sonra 346 kilometre yol alır ve Güneybatı İrlanda kıyılarından Atlantik'e dökülür. Liffey Nehri Dublin yakınlarından İrlanda denizine dökülür.

İrlanda'nın yağışlı ve ılıman bir iklimi vardır. Bitki örtüsü ise meşe, kayın, funda ve turbadur.

TOPLUMSAL YAŞAM: Nüfusun yüzde 52'si kentlidir. Halkın çoğunu İrlandalılar oluşturur. Nüfusun yüzde 91'i okuma yazma bilir. Yıllık nüfus artışı hızı yüzde 1.1'dir. İrlanda'nın bir özelliği de 71 yıllık ortalama insan ömrüyle dünyanın sayılı ülkeleri arasında yerini almasıdır.

EKONOMİ: İrlanda'da gıda ürünleri, tekstil, kimya ve et ürünleri endüstrileri gelişmiştir. Tahıl, domates, patates, şeker pancarı, şalgam ve kereste üretilir. Başlıca doğal kaynakları kömür, kurşun, bakır ve çinkodur. Balıkçılık oldukça gelişmiştir. Hayvancılık, ekonominin en önemli kollarından biridir. Dışarıya canlı hayvan, tekstil, gıda ve kimya ürünleri satar. Makine, taşıt, elektronik aygıtlar, petrol ve besin maddeleri alır. Limanları Dublin, Cork ve Dun Laoghaire'dir.

İSKOÇYA

İskoçya, Büyük Britanya Adasının en kuzeydeki bölümünde yer alır.

TARİH: İskoçya'ya 6000 yıl önce Avrupa'dan gelen göçmenler yerleştiler. Bir süre Romalılar'ın egemenliği altında kalan topraklar daha sonra dört krallık arasında paylaşıldı.

8. yüzyılın bitimine yakın Viking akınları başladı. Ülkedeki

krallıkların birleşerek bir devlet kurulmasında, Vikinglerin etkisi oldu. 1296'da I. Edward İskoçya'yı İngiliz topraklarına kattı.

Ancak, İskoçlar savaşıarak bağımsızlıklarına kavuştular. 1603'te Mary Stuart'ın oğlu İskoçya kralı VI James İngiltere kralı oldu. 1707'de iki krallık bir antlaşmayla birleştiler. 1715 ve 1745 yıllarındaki ayaklanmalardan sonra İskoç tarihi İngiltere tarihiyle iç içe geçmiştir. Bugün İskoçya Büyük Britanya'ya bağlıdır.

COĞRAFYA: İskoçya, Upland'ler (yüksek topraklar), Highland'ler (daha yüksek topraklar) ve Lowland'ler (alçak topraklar) olmak üzere üç bölgeye ayrılır. Lowland'lerde verimli, tarıma elverişli topraklar bulunur. Ülkenin en uzun akarsuyu Tay ve Clyde bu bölgededir. Highland'ler bölgesindeki Grampian sıradağları üstünde, Büyük Britanya adalarının en yüksek noktası Ben Nevis (1343m.) bulunur.

İskoçya kıyılarının en önemli özelliği fiyordlardır. Ülkenin kuzeydoğu açıklarında Hebrides, Orkney ve Shetland takımadaları uzanır.

KİMLİK KARTI

İSKOÇYA

Devlet Adı: İskoçya Krallığı

Alan: 78.774 kilometrekare

Nüfus: 5.179.000

Başkent: Edinburg (yönetim merkezi)

Başlıca Kentler: Glasgow, Aberdeen

Dil: İngilizce

Din: Presbiteryen, Katolik

Para Birimi: İngiliz Paundu

İskoçya'ya ılıman bir iklim egemendir. Batı kıyılarından geçen Gulf Stream, iklimi yumuşatır. Batı rüzgârları sürekli yağışlara neden olur. İç bölgelerde kışlar soğuk, yazlar serin geçer.

TOPLUMSAL YAŞAM: İskoç-

ya'da nüfusun en yoğun olduğu bölge Lowland'lerdir. Nüfusun dörtte üçü bu bölgedeki büyük kentlerde yaşar. Highland'lerde ve adalarda yaşayanların sayısı azdır. Resmi dil İngilizce'dir. İskoç halkı geleneklerine bağlılığıyla tanınır. İskoçların en belirgin özellikleri gaydaları ve plili etkileridir.

EKONOMİ: İskoçya ekonomisi Büyük Britanya'ya bağlıdır. Kuzey denizinde bulunan petrol yatakları ve doğal gazın dışında, ülke doğal kaynaklar bakımından pek zengin değildir. Balıkçılık önemli bir gelir kaynağıdır. Tarım ürünleri arasında ulaf ve patates yetiştirilir. Ülkedeki en önemli etkinliklerden biri de hayvancılıktır. Çok sayıda koyun ve sığır yetiştirilir. İskoçya'nın en önemli dışsatım maddesi viskidir.

İSPANYA

İspanya bir Güneybatı Avrupa ülkesidir. İber Yarımadasını komşusu Portekiz ile paylaşır. Kuzeydoğusunda Fransa, doğusunda ve güneyinde Akdeniz, batısında Portekiz ve Atlas Okyanusu ile çevrilidir.

TARİH: İspanya topraklarının İ.Ö. 6. ve 5. yüzyıllarda önce Yunanlıların daha sonra da Kartacılıların akınları görülür. Bu akınlar İspanya topraklarının Roma İmparatorluğu'nun egemenliği altına girmesine dek sürdü. Roma'nın gücünün zayıflamasından sonra, İspanya yine çeşitli akınlara uğradı. Bunların içinde en önemlisi Arap akınlarıdır. 11. yüzyıldan başlayarak Hristiyanların güçlenmesiyle, İspanya'daki İslam etkisi zayıflamaya başladı.

13. yüzyılda İspanya kendi içinde gelişmeye başladı. Ferdinand ile Kastilya Kraliçesi İsabella'nın evlenmesi İspanya'yı güçlendirdi. Kral ve Kraliçe, uzak bölgelerde birçok toprak ele geçirdiler. 1540 yılına gelindiğinde İspanya büyük bir sömürge imparatorluğu olmuştu.

Fransız Devriminden İspanya da etkilendi. Bu arada Fransa ile savaşmak zorunda kaldı. VII. Ferdinand, savaşın bitmesinden sonra, ülkede mutlak monarşiyi ilan

Madrid kentindeki yapılar, çeşitli kültürlerin üsluplarından izler taşıyor...

KİMLİK KARTI

İSPANYA

Devlet Adı: İspanya Krallığı

Alan: 504.782 kilometre kare

Nüfus: 37.930.000

Başkent: Madrid

Başlıca Kentler: Barcelona, Sevil, Granada, Bilbao

Dil: İspanyolca, Katalon ve Bask dilleri

Din: Katolik

Para Birimi: Peseta

alanlarla kaplı Bask ve Galiçya bölgeleri kaplar. Ülkenin güneyinde ise, Sierra Morena ve Betik Dağları arasında kalan bölgede verimli Endülüs toprakları vardır, Ülkenin üç büyük nehri Duero, Tagus ve Guadiana Meseta'

etti. Bu arada deniz aşırı sömürgelerde isyanlar başlamıştı. Orta ve Güney Amerika İspanya'dan ayrılarak bağımsız birer devlet kurdular.

İspanya I. Dünya Savaşında tarafsız kaldı. Fakat ülke içinde birtakım çekişmeler vardı. Bu durum İspanya'da bir iç savaşa kadar vardı. İç savaş farklı siyasal görüşlerin sahibi olan grupların çatışmalarıyla başladı. Bu durum Franko'nun faşist yönetimine kadar sürdü. Bu dönem 1975 yılında General Franko'nun ölümüne kadar sürdü. Aynı yıl Prens Juan Carlos yemin ederek İspanya kralı oldu. Bugün İspanya'da meşruti krallık yönetimi vardır.

COĞRAFYA: İspanya'da iki ana dağ sırası vardır. Bunlar kuzeyde Pireneler, güneyde Endülüs sıradağlarıdır. Doğuda İber sıradağları yer alır. Güneyde ise İspanya'nın en yüksek tepesinin de bulunduğu Sierra Morena ve bunların biraz güney doğusunda Sierra Nevada dağları yer alır. Ülkenin kuzeyini ise, çok verimli

dan Atlantik Okyanusu'na doğru akar. İspanya'nın Akdeniz'e akan nehri azdır. Bunların içinde en önemlisi Ebro'dur.

İspanya kıyıları genellikle kayalıktır. Akdeniz'de bulunan Balear Adaları ve Atlas Okyanusundaki Kanarya Adaları İspanya'nın idaresi altındadır.

Ülkenin iç kısımlarında yazlar sıcak geçer, kışlar ise çok soğuktur.

tur. Mesela kış aylarını genellikle hep karlarla örtülü olarak geçirir. Akdeniz kıyıları ılık ve kurudur.

TOPLUMSAL YAŞAM: İspanyol halkı oldukça karmaşık bir bütünden oluşur. Kastilya - dili resmi olduğu halde, ülkedeki etnik gruplar kendi dillerini konuşurlar. Basklar, Katalanlar, Galiçyalılar gibi.

Ülke nüfusunun hemen hemen yarısı kentlerde yaşar. Madrid hem ülkenin başkenti hem de kültürel ve idari merkezdir. Kırsal kesimde yerleşim, hâlâ eski gelenekleri yansıtır. Bu bölgelerde çağlar öncesinin izlerini görmek olanaklıdır.

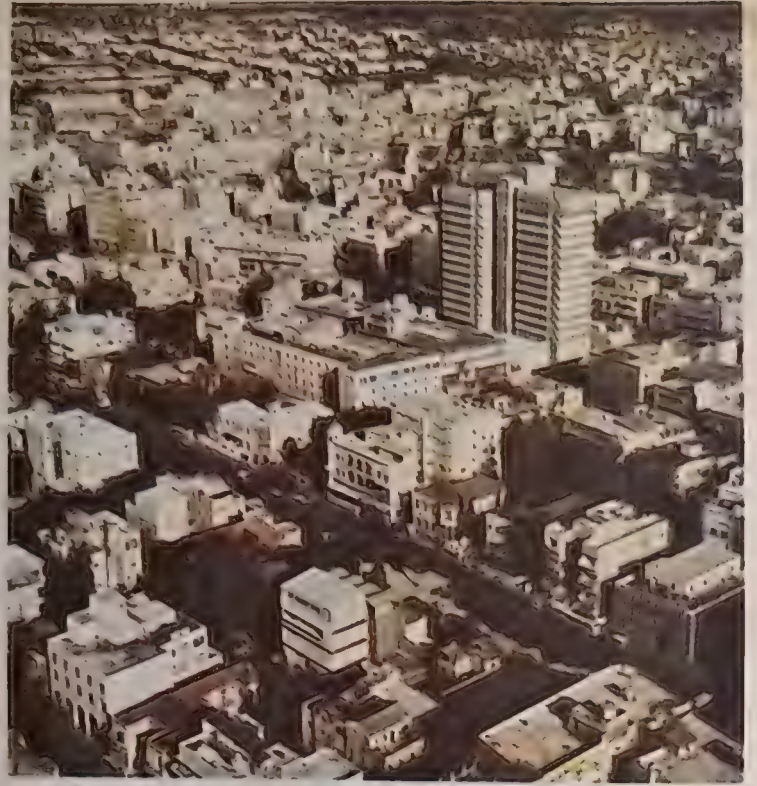
EKONOMİ: İspanya'nın kalkınmasında ülke içinde elde edilen madenlerin rolü büyüktür. Bunların içinde kömür başta gelir. Ülkenin elektrik gereksinimi, dağ bölgelerindeki nehirler üzerinde kurulu 1000 kadar hidroelektrik santralında sağlanır. Ayrıca dağlık bölgelerden elde edilen civa İspanya'yı bu alanda dünya ülkeleri arasında ön plana çıkarır.

Yağışların daha fazla olduğu kuzeybatı bölgesinde hem hayvancılık yapılmakta, hem de çeşitli meyve ve sebzeler yetiştirilmektedir. Ülkenin ekili topraklarının büyük bir bölümü zeytin ağaçları ile kaplıdır. İspanya dünyanın önde gelen zeytin yağı üreticileri arasında yer aldığı gibi, şarap üretiminde de kendinden söz ettirir. Ülkenin büyük bir bölümü denizlerle çevrili olduğu için balıkçılık ilerlemiştir. Yapılan istatistiklere göre, balık avcılığı açısından ülke dünyada ön sıraları almaktadır.

İSRAİL

Güneybatı Asya'da, Akdeniz'in doğu ucunda yer alan İsrail, kuzeyden Lübnan, doğudan Suriye ve Ürdün, güneybatıdan da Mısır tarafından çevrelenir. Akdeniz'de uzun bir kıyısı vardır.

TARİH: Halen İsrail'in bulunduğu topraklar, bilinen en eski tarım ve toplu yerleşim topraklarıdır. Ayrıca Yahudilik ve Hristiyanlık gibi tek Tanrılı dinlerin de çıkış yeri bu topraklardır. İsrail'in Babiller tarafından fethedil-

İsrail'in en geniş kenti Tel Aviv, aynı zamanda önemli bir ticaret merkezidir.

KİMLİK KARTI

İSRAİL

Devlet Adı: İsrail Cumhuriyeti
Alan: 20.770 kilometrekare
Nüfus: 4.055.000
Başkent: Kudüs
Başlıca Kentler: Tel Aviv, Hayfa, Bat Yam
Dil: İbranice, Yidiş
Din: Yahudi
Para Birimi: İsrail Sterlini

mesinden sonra, bölge, Perslerin ve Yunanlıların denetimine geçti. İ.Ö. 168 yılında bağımsız bir Yahudi devleti kuruldu. Ancak Romalılar, İ.S. 70-135 yılları arasında bölgede denetimi ellerine geçirdiler.

Bölge II. yüzyıldan itibaren sırasıyla Selçuklular, Memlükler ve Osmanlılar tarafından yönetildi. 1917'de İngilizlerin eline geçti. 19. yüzyılın sonlarından itibaren dünyanın her tarafından buraya doğru başlayan Yahudi akını İkinci Dünya Savaşı sırasında Nazi katliamları nedeniyle hızlandı. Bu arada Ürdün'ün doğusunda bir İsrail Devletinin kurulması için çalışmalar başlandı. 1947 yılında Birleşmiş Milletler, 1922'de İngiliz Mandası olarak tescil edilen Filistin topraklarının ikiye bölünmesine, birinde Filistin Arap Devleti, diğesinde de İsrail Devleti kurulmasına karar verdi. 4 Mayıs 1948'de İsrail bağımsızlığını ilan etti. Bu duruma karşı çıkan Mısır, Ürdün, Suriye, Lübnan, Irak ve Suudi Arabistan İsrail'i işgal ettirirse de Yahudileri ortadan kaldırmayı başaramadılar. Zamanla İsrail Devleti daha da güçlendi. Çeşitli dönemlerde, bölgedeki Arap Devleti ve Filistinlilerle sürekli savaş halinde yaşadı.

İSRAİL

Bugün de bu savaş sürmektedir.

COĞRAFYA: İsrailin yaklaşık yarısını güneydeki Necef Çölü oluşturur. Ülke topraklarının geri kalan bölümünü kuzeydeki tepelik bölge ile ortadaki dar kıyı şeridi oluşturur. Kuzeyde Galile Dağları uzanır. Güneybatı kıyılarında dağlar, Şeria Irmağı ve Lut Gölüne doğru Akdeniz, Süveyş Kanalı ve Akabe Körfezi çevreler. İklim genel olarak yazları sıcak, kışları ılıktır.

TOPLUMSAL YAŞAM: İsrailin nüfusunun büyük bir bölümünü Yahudiler oluşturur. Orta Avrupa Yahudileri, Ortadoğu Yahudileri ile karışmışlardır. İşrailli tarım işçisi, kendisine çölde yetişen bir bitki türü olan "Sabra" adını verir. Ülkede ayrıca Araplar da yaşamaktadır. Yollarda görülen asker elbiseli kadınlar, özellikle turistlerin ilgisini çekmektedir. Tel Aviv 400 bin kişilik nüfusuyla çağdaş bir Avrupa kenti görünümündedir. Ekonomi ve ticaret, bütünüyle burada toplanmıştır. Kudüs kenti ise Araplar ve Yuhudilerin yaşadığı bölgeler olarak ikiye ayrılmıştır. Bu kent, Yahudiler, Hristiyanlar ve Müslümanlar için kutsaldır. Kutsal Mezarlar, Ağlama Duvarı, Hz. Ömer Camisi, Hz. İsa'nın doğduğu yer olan Bethleem, İbrahim, İshak ve Yakup peygamberlerin mezarları hep bu kentin yöresindedir.

EKONOMİ: İsrail'de tarım hayli gelişmiştir. Başlıca ürünler, buğday, arpa, susam, çeşitli sebzeler, şeker pancarı, narenciye, orman ürünleri ve bitkisel ürünlerdir. Hayvancılık ve balıkçılık da gelişmiştir. Çelik, makine, kimya, silah, motorlu taşıt, tekstil

çimento sanayileri çok gelişmiştir. Yeraltı zenginliklerinin başında krom, fosfat, bakır ve doğal gaz gelir. Dış ülkelere değerli taşlar (toplam dışsatımın yüzde kırkı), meyve, tekstil ürünleri ve mineraller satar, makine, demir-çelik, gemi ve silah alımı yapar.

İSVEÇ

İsveç bir Kuzey Avrupa ülkesidir. İskandinav Yarımadasının bir bölümünü kaplayan İsveç, kuzeydoğuda Finlandiya, kuzey ve batısında Norveç ile komşudur. Güneybatı ve doğusunun bir bölümünü Kuzey Denizi ve Baltık Denizi çevreler.

TARİH: İsveç tarihinde, diğer ülkelere karşı bir birlik kurma ve birleşme çabaları ilk kez Gustav Vasa döneminde başlar. Daha sonra 30. yıl savaşları bütün Avrupa'yı olduğu gibi İsveç'i de etkilemiştir. Bu dönemde kral olan II. Gustav hem bu savaşlar sırasında imparatorluğun dağılmasını önlemiş, hem de yeni fetihlerle topraklarını genişletmiştir. Bundan sonra gelen dönemler, reform dönemleri olmuştur.

Savaşlardan sonra kendini toparlayabilmek için Norveç ile işbirliği yapıldı. 1859 yılında kurulan bu birlik 1905 yılına kadar sürdü. II. Dünya Savaşı'nın başlangıcında İsveç diğer kuzey

ülkeleri ile birlikte tarafsızlığını ilan etti. Savaşın sonra Sosyal Demokratlar tek başlarına hükümeti kurabildiler. 1974 yılında yapılan anayasanın parlamentoda onaylanmasından sonra, kralın yetkileri temsili bir güç haline getirildi.

COĞRAFYA: İsveç, coğrafi özellikleri açısından iki ana bölgeye ayrılabilir. Güney ve doğusu geniş düzlüklerle kaplıdır. Kuzey ve batısı ise dağlıktır. İsveç'in en yüksek bölgesi Norveç sınırındadır. Burada yükseklik 2117 metreye ulaşır. Bu dağlardan başlayarak doğuya doğru platolar uzanır. Bu platolar doğuya vardıkça geniş ovalar ile çevrilir.

KİMLİK KARTI

İSVEÇ

Devlet Adı: İsveç Krallığı
Alan: 449.964 kilometreka-
re
Nüfus: 8.323.000
Başkent: Stokholm
Başlıca Kentler: Malmö,
Göteborg
Dil: İsveççe
Din: Protestan
Para Birimi: Kron

İsveç'in başkenti Stokholm'de tarihi yapılar ile çağdaş yapılar iç içedir...

İSVEÇ

İsveç'in güney bölgelerince göller bölgesi de denilir. Waner ve Watter ülkenin en önemli gölleridir. Bu bölgede nehirlerin bir çoğunun yolları göller ile kesintiye uğrar. Göller ülkenin neredeyse onda birini kaplar.

İsveç'te Baltık Denizi ile uzantısı olan Botten Körfezi'ne dökülen birçok akarsu vardır. Bunların başlıcaları Klar, Unc, Angerman, Dal, Indals, Lule'dir.

İsveç topraklarına bağlı olan Scania ve Öland ile Gotland adaları tortul asıllı adalardır. Bu adalardaki toprakların bazı kalkerli tabakalarının oluşumu tebeşir çağına kadar uzanır.

İsveç'te iki ana iklim egemendir. Bunlardan biri Atlas Okyanus'u üzerinden gelen okyanus iklimi, ikincisi de Sibirya üzerinden gelen kara iklimidir. Batıdan gelen hava akımları sonucu yazlar serin, kışlar soğuk geçer. Norveç ile aralarındaki sıradağlar iklimin daha da sert olmasına neden olur.

TOPLUMSAL YAŞAM: İsveç yüzölçümüne göre oldukça tenha bir ülkedir. Bu yüzden de bu ülkede yaşayanların yaşam ölçütleri çok yüksektir. Aynı bir ırk oluşturan Lapon'lar ülkenin kuzeyinde yaşarlar. II. Dünya Savaşı'ndan sonra birçok ülkeden buraya göçler olmuştur. Bunların içinde Finlandiyalılar başta gelir. Kuzey ve güney bölgeleri arasında nüfus yoğunluğu açısından büyük farklar vardır. Nüfusun yüzde 80'i güney ve orta İsveç'te yaşar. Geriye kalan yüzde 20'si Norrland adı verilen kuzey bölgelerinde yaşar.

Bugün İsveç'te görülen sosyal güvenlik sistemi, neredeyse dünyanın başka hiçbir yerinde yok-

tur. Birçok ülke, bu alanda İsveç'i örnek alır. Vergiler çok yüksektir ama ödemeler aynı oranda yüksektir. Bütün sosyal güvenlik hizmetleri ücretsizdir, devlet tarafından karşılanır.

İsveç denilince akla Nobel ödülleri gelir. Dinamitin mucidi olarak dünya çapında üne sahip olan bilimadamı Alfred Nobel, İsveç'in yetiştirdiği en büyük bilim adamıdır. Nobel, her yıl insanlık için en büyük yararı sağlayan insanlara kendi adına bir ödül verilmesini istemiştir. Bu ödüller hem çeşitli bilim dallarında hem de edebiyat ve barış alanında her yıl verilmektedir.

EKONOMİ: İsveç'in çok önemli üç doğal kaynağı vardır. Bunlar, kereste, demir cevheri ve sudur. Ama bunların içinde birinci sırayı kereste alır. Kereste, birçok mamul ağaç maddesinin hammaddesini oluşturur. Kuzey İsveç'te daha çok çam ağaçları vardır. Norrland'ın doğusunda ve orta İsveç'te daha çok çam ve ladin vardır.

İsveç maden yatakları bakımından zengin bir ülkedir. Ülkenin kuzey bölgelerinden demir cevheri elde edilir. Kurşun, çinko, tungsten ve molipten madenleri Bergslagen demir cevheri yataklarının yakınılarından çıkarılır. Norrland'de İsveç'in en büyük bakır, kurşun ve arsenik yatakları vardır.

İsveç'in üçüncü doğal kaynağı olan su, İsveç ekonomisi içinde önemli bir yer tutar. 1981 yılında elde edilen verilere göre, toplam elektrik enerjisi üretimi 99 milyon 958 bin kilovatsaattir. Elektrik enerjisinin yüzde 64'ü hidroelektrik santrallarda üretilir.

İsveç'te motorlu araçların üretimi, bütün ekonomi içinde önemli bir yere sahiptir. Bütün dünyada kullanılan gemilerin yüzde 5'i İsveç'te yapılır. Motorlu araçlardan Volvo, Saab, Scania-Vabis dünya çapında tanınır. Diğer üretim maddelerinin başında, elektrikli aletler, buzdolapları, hesap makinaları, Ayrıca İsveç, makasları, çelik bıçakları ve makina aksamaları üretimi ile de ünlüdür.

Ülke içinde tüketilmek üzere

yiyecek üretimi daha çok Skane bölgesindeki büyük kentler çevresinde yapılır.

İsveç'in ticaret yaptığı başlıca ülkeler şunlardır: Federal Almanya, İngiltere, Norveç, Danimarka, ABD, Finlandiya, Hollanda, İtalya, Fransa ve Belçika.

İSVİÇRE

İsviçre bir Orta Avrupa ülkesidir. Doğusunda Avusturya ve Lienchtenstein, batısında Fransa, güneyinde İtalya ile kuzeyinde Federal Almanya bulunur. Yönetim bakımından 25 kantondan oluşan bir konfederasyondur.

TARİH: İsa'dan önceye dayanan dönemlerde İsviçre'de Kelt ırkından olan Helvet'lerin yaşadığı bilinir.

İsviçre coğrafi konumu gereği, Avrupa'daki bütün akınların odak noktası olmuştur. 1273 yılında Habsburg hanedanından Rudolf bugünkü İsviçre'nin güney bölgelerini oluşturan yerleri denetimi altına aldı. Rudolf'un ölümünden sonra İsviçre içinde bulunan küçük devletçikler arasında bir birlik kuruldu.

Ülkede bir araya gelen çeşitli gruplar bir birlik içinde yaşayabiliyorlardı. İsviçre bu özelliğini uzun süre koruyabildi. Bunu tarafsızlığına borçludur. I. Dünya Savaşı'nda bile bu tarafsızlığını koruyabildi.

KİMLİK KARTI

İSVİÇRE

Devlet Adı: İsviçre Konfederasyonu
Alan: 41.293 kilometre kare
Nüfus: 6.429.000
Başkent: Bern
Başlıca Kentler: Cenevre, Basel, Lugano, Zürih
Dil: Almanca, Fransızca, İtalyanca
Din: Hristiyan
Para Birimi: İsviçre Frangı

İsviçre bu özelliğini II. Dünya Savaşı sırasında da sürdürdü. Ama bunun nedeni sahip olduğu güçlü bankacılık sistemiydi. Bugün İsviçre'de ana yönetim organı Federal Konsey'dir.

COĞRAFYA: Ülkenin yarısından çoğu Alp'ler ile kaplıdır. Öteki bölümünde de Jura Dağları yer alır. Bu dağ zincirleri arasında göllerle dolu bir plato bulunur.

Alp'ler Avrupa'nın Ren ve Ron gibi iki önemli nehrinin kaynağıdır. Ren Nehri buradan doğarak Kuzey Denizi'ne dökülür, Ron Nehri ise Akdeniz'e dökülür. Ayrıca ikinci derecede önemli olan Tikino, Po Nehri ile birleşerek Adriyatik Denizi'ne, İqn Nehri de Tuna ile birleşerek Karadeniz'e dökülür. İsviçre'nin yukarı bölgelerine rastlayan Ren ve Ron, Alpleri, Kuzey ve Güney olarak ikiye ayırır. Alp Dağları İsviçre'de bazı geçitlerle aşılır. Bunların içinde en önemlileri Simplon, St. Bernard ve St. Gotthard'dır.

İsviçre gölleriyle ünlüdür. Bu göllerin birçoğunun üzerinde

Birçok kent gibi göl kıyısında kurulu Lüzern kenti ve tarihi köprüsü

ulaşım sağlar. Konstanz Gölü, Cenevre Gölü, Zürih Gölü bunların içinde en büyükleridir. Ayrıca irili ufaklı birçok göl daha vardır.

İsviçre'nin iklimini ışıkeyi çevreleyen yüksek sıradağlar belirler. Alplerin birçok bölgeleri sürekli olarak buzlarla kaplıdır. Ve ülkenin her bölgesinde yılın uzun bir süresinde sürekli kar yağışları vardır. Karın uzun süre toprağı örtmesi, İsviçre Alplerini kış sporlarının aranan merkezi haline getirmiştir. Yazları ise, kış ayları ile karşılaştırıldığında oldukça sıcaktır. Bunun nedeni, bölgeyi bu aylarda etkisi altına alan fön rüzgârlarıdır.

TOPLUMSAL YAŞAM: İsviçre'de nüfusun büyük bir bölümü büyük kentlerde ve platoda yaşar. Bu kentlerin içinde Zürih en kalabalığı ve en hızlı büyüyenidir. Zürih aynı zamanda bir bankacılık ve ticaret merkezidir. Ülkenin karmaşık bir etnik yapısı vardır. Bu yüzden resmi dil olarak Almanca, Fransızca ve İtalyanca konuşulur. Almanca, en

yaygın olanıdır. Fransızca konuşan gruplar daha çok Cenevre kenti çevresinde yaşarlar. Azınlık İtalyanca konuşan gruptur. Bunlar güneyde İtalya'ya yakın olan bölgelerde yaşarlar.

EKONOMİ: İsviçre süt ürünleri ile ünlüdür. Çikolata ve peynir üretimi batı bölgelerinde yapılır. Dağlık bölgelere doğru hayvancılık gelişmiştir.

Jura Bölgesi, saat, mücevher, fotoğraf gereçleri ve dikey makineleri yapımı ile ünlüdür. St. Gallen Bölgesi, geleneksel olarak tekstil endüstrisinin merkezidir. Eskiden elde yapılan dantel ve keten işlemeciliğı, bugün artık makinelerle yapılmaktadır.

Ağır sanayi bölgesi, Zürih ve çevresinde yayılmıştır. Basel ise, hem ağır sanayii hem de tekstil endüstrisini içine alır. Ayrıca Basel'de çeşitli ilaç fabrikaları da vardır. Bu yolla elde edilen gelire ek olarak, birde turizmde sağlanan geliri eklemek gerekir. Ayrıca İsviçre bankaları dünya çapında ünlüdür.

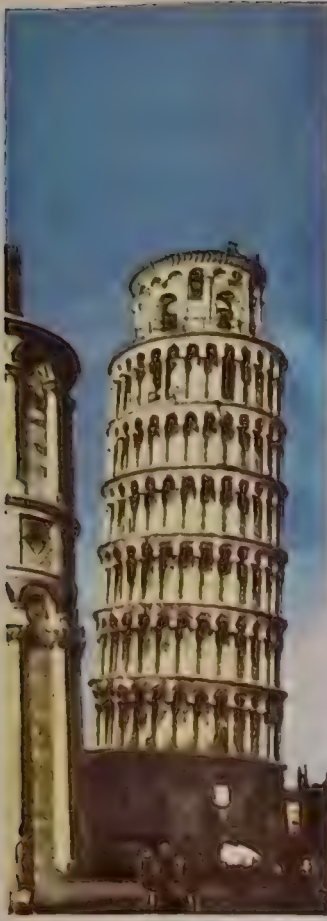
Bir Orta Avrupa ülkesi olan İsviçre, bu özelliğinden dolayı, Avrupa'nın ulaşım ağının da ortasında yer alır. Bu yüzden hem karayolları hem de demiryolları ağı çok geniştir.

İTALYA

İtalya bir Güney Avrupa ülkesidir. Üç yanı denizlerle kaplı bir yarımada olan İtalya doğusunda Adriyatik Denizi, batısında Tiren Denizi, güneyinde Akdeniz ve kuzeyinde İsviçre ve Avusturya ile, kuzeydoğusunda Yugoslavya ve batı sınırının bir

İsviçre Avrupa'nın en önemli turizm merkezlerinden biridir.

İtalya'nın Pizza Kulesi, ülkenin başlıca simgelerinden biridir.

bölümünde de Fransa ile çevrilidir.

KİMLİK KARTI

İTALYA

Devlet Adı: İtalya Cumhuriyeti
Alan: 301.250 kilometrekare
Nüfus: 56.500.000
Başkent: Roma
Başlıca Kentler: Milano, Napoli, Torino, Cenova, Floransa
Dil: İtalyanca
Din: Katolik
Para Birimi: Liret

İtalya'nın başkenti Roma, çeşitli anıtlar ve heykellerle süslüdür.

TARİH: İtalya'nın tarihi Roma'nın tarihi ile başlar. Bu iki tarihi birbirinden ayırmak olanaksızdır. Büyük Roma İmparatorluğu İ.Ö. 753 yılından 1226 yılına kadar etkili olmuş ama bu uygarlığın etkileri günümüze kadar gelmiştir.

İtalya'nın kuzeyindeki ve orta bölgesindeki şehirler, İmparatorluğun zayıflamasını fırsat bilerek özerkliklerini ilan etmişlerdir. Yalnızca Roma kenti ve çevresi bunun dışında kalmıştır. İtalya'da şehir devletlerinin güçlenmesi, Avrupa'da yavaş yavaş etkili olmaya başlayan Rönesans hareketinin ilk adımlarını oluştuyordu. Sanat alanında bir akım olarak ortaya çıkan Rönesans'ın, devlet yönetimi ve insan ilişkileri alanında da etkili olduğu görüldü.

İtalya 1494 yılında Fransa Kralı VIII. Charles'ın ordularının akınına uğradı. 1861 yılında İtalya Krallığı'nın kurulması ile İtalyan Birliği de kurulmuş oluyordu. Birliğin kurulması, ekonomik yönden güçlenmeyi sağladı.

I. Dünya Savaşı İtalya'yı Avrupa'nın güçlü devletleri arasına soktu. Benito Mussolini'nin başkanlığını yaptığı faşist hareket güç kazandı. II. Dünya Savaşı, Mussolini'nin daha da güçlenmesine yaradı. Hitler ile işbirliği kuruldu. II. Dünya Savaşı'ndan sonra 1946 yılında yapılan bir halk oylaması ile İtalya'da Cumhuriyet yönetimine geçildi.

COĞRAFYA: İtalya coğrafı olarak üç ana bölge içinde ele alınabilir. Bunlar, Alpler Bölgesi,

Kuzey İtalya düzlükleri ve yarım-
adadır.

İtalyan Alpleri,Kuzey İtalya
ooyunca uzanır. Bu bölgede
Como ve Lugano gölleri vardır.

Kuzey İtalya düzlükleri, ge-
nellikle Po Nehri ve Po Ovasının
adıyladır. Bu ova, aynı zaman-
da Güney Avrupa'nın da en
büyük ve en önemli ovalarından
biridir. Po Nehri bu ovayı sular ve
verimli kılar.

İtalya Yarımadası, kuzeyden
güneye doğru uzanan bir çizme
biçimindedir. Apenin Dağları
kuzeyden güneye doğru bu yarı-
madayı ikiye ayırır. Adriyatik
Denizi ve Tiren Denizi kıyıları
çok dar bir kıyı şeridi oluşturur.
Bölgenin önemli akarsuları, Ti-
ber, Arno, Liri ve Volturno'dur.
Yarımadanın coğrafi yapısı için-
de Sicilya ve Sardunya adaların-
dan da söz etmek gerekir. Yarıma-
dadada görülen coğrafi özellikler-
nin bir kısmı Sicilya Adası'nı da
devam eder. Etna Yanardağı 3263
metre yüksekliktedir. Zaman za-
man hâlâ etkinliğini sürdürmek-
tedir.

İklim koşulları bölgeler ara-
sında farklılık gösterir. Kuzey
İtalya dağlık bir bölge olduğu
için kara ikliminin özelliklerini
taşır. Po Ovası'nda kış mevsimi
soğuk yazları ise, çok sıcak ve
nemli geçer. Yarımada Akdeniz
ikliminin özelliklerini taşır. Yaz-
ları sıcak ve kurak, kışları ise ılık
ve yağışlı geçer.

TOPLUMSAL YAŞAM: İtalya-
ya'nın kent yaşamı eski Roma
dönemine kadar dayanır. Büyük
kentlerin çoğu liman kentleri ya
da yol kavşaklarında oluşan
kentlerdir. Gelenekler ve alışkan-
lıklar bakımından ülkenin Kuzeyi
ile Güneyi arasında farklar vardır.
Bu farklar konuşulan dilin lehçe
farklarına kadar varır.

İtalya çok eski bir kültür
mirasına sahiptir. Avrupa'da Rö-
nans İtalya'da başlamış, ve
buradan diğer ülkelere yayılmış-
tır. Bu dönemin sanatçıları ara-
sında İlahi Komedi'nin yazarı
Dante, ünlü heykeltıraş ve res-
samlar; Leonardo da Vinci, Mi-
chelangelo, Raffaello sayılabilir.

Bilim alanında da Kopernik
ve Galileo, bugün de geçerli olan

birçok görüşün sahipleridirler.

İtalya'nın tarihten gelen bu
sanat ve kültür öncülüğü, bugün
de önemli ölçüde sürmektedir.
Bilim, felsefe ve sanat alanında
hem eğitilse hem de kültürel yön-
den birçok etkinlikler vardır.
Dünyanın çeşitli ülkelerinden
sanat eğitimi görmek isteyen
gençler, İtalya'ya gelerek eğitim-
lerini sürdürmektedirler.

EKONOMİ: II. Dünya Sava-
şı'ndan sonra, birçok ülkede
olduğu gibi İtalya'da ekonomik

alanda çöküş olmuştur. Buna
karşın ekonominin ülke geliri açı-
sından ön planda olma özelliği
hiçbir zaman kaybolmamıştır.
İtalya, genel olarak doğal kay-
naklar açısından zengin bir ülke
sayılmaz. Alp Bölgesinde dağlar-
dan gelen su kaynakları ve Sicilya
Adası'nda çıkarılan petrol bunun
dışında kalır.

Bellibaşlı endüstri dalları ara-
sında, motorlu araçlar, makine,
yiycek maddeleri, tekstil ürün-
leri, ev için elektrikli malzeme,
kimyasal maddeler önde gelir.
Endüstri daha çok Kuzey kentle-
rine yayılmıştır. Milano, Cenova,
Turin, Sayona gibi kentler belli-
başlı endüstri kentleridir.

Tarımsal ürünlerden turunç-
giller, özellikle Po Ovası'ndan
elde edilen pirinç, şarap, peynir ve
çeşitli sebzeler, aynı zamandadır-
satım mallarının bir bölümünü
oluşturur.

İtalya'nın ticaret yaptığı baş-
lıca ülkeler şunlardır: Fransa,

İngiltere, İsviçre, Yugoslavya, Japonya, Brezilya, Kanada, Suudi Arabistan.

İZLANDA

İzlanda Atlas Okyanusu'nun kuzeyinde, volkanik yapıli bir arazi üzerine kurulmuş bir adadır. Grönland'ın 325 kilometre doğusunda, Norveç'in 1040 kilometre batısında yer alır.

TARİH: İzlanda 9. yüzyılda İrlandalıları tarafından keşfedilmiştir. Buraya daha sonra Norveçliler yerleşmiştir. 10. yüzyılda adada Hristiyanlık kabul edildi. Güçlü bir Viking Devleti kuruldu. Ancak iç savaşlar, ülkenin bu durumuna son verdi, Norveç'in egemenliği kabul edildi. Ama bu dönem de uzun sürmedi, çünkü bir süre sonra Norveç de bağımsızlığını yitirdi ve iki ülke birlikte Danimarka'nın yönetimi altına girdiler.

İzlanda 1918 yılında imzalanan birantlaşma ile bağımsızlığına kavuştu. Danimarka ile ilişkiler tam olarak 1944 yılında koparıldı. Bu tarihten başlayarak İzlanda Cumhuriyetini ilan etti.

COĞRAFYA: İzlanda denizince akla ilk önce buzlar ve buzullar gelir. Ülkenin alçak kısımları ve kıyı bölgeleri yer yer yeşil alanlar ile kaplıdır.

Adada 500 metrenin üstünde yüksekliği olan yaylalar vardır. Bazı yanardağlar da vardır. Bun-

İzlanda nüfusunun önemli bölümü başkent Reykjavik'te yerleşmiştir.

İZLANDA

Okyanusundan gelen ılık hava akımlarından uzak olduğu için her zaman soğuk bir kış mevsimi yaşanır. Ama bu bölgenin bir özelliği vardır. Haziran ayında neredeyse 18 gün boyunca güneş hiç batmaz.

TOPLUMSAL YAŞAM: İzlanda'da nüfusun yüzde 80'i büyük kentlerde yaşar. Halkın önemli bölümü başkent Reykjavik yakınlarında oturur. Kentlerin ve yerleşim alanlarının çoğu kıyılarda kurulmuştur. İçlere doğru ve kuzey bölgelerinde daha çok küçük çiftliklere rastlanır. Yapıların hemen hepsi güçlü rüzgânlara dayanabilecek biçimde yapılmıştır.

EKONOMİ: İzlanda ekonomisi balıkçılık üzerine kurulmuştur. Adanın çevresindeki alçak sularda okyanus akıntılarının birleştiği bölgelerde çeşitli balık türleri görülür. Balıkçılık yüzünden İngiltere ile aralarında sık sık anlaşmazlık çıkar.

Toprağın yeteri kadar derin olduğu alanlarda patates ve şalgam yetiştirilir. Sıcak su kaynaklarının kullanıldığı yerlerde ise,

ların içinde Hekla yanardağı 1477 metre yüksekliktedir. İzlanda Avrupa'nın en büyük buzuluna sahiptir. Vatnajökull buzulu 8500 kilometre karelik bir alanı kaplar. Bu buzulun yüksekliği de 1665 metreye varır. İklim özelliklerini ülkenin kuzey ve güney bölgelerindeki farklara göre ikiye ayırmak gerekir. Ülkenin güney bölgelerinde, özellikle de kıyı şeridinde ılık su akıntılarının etkisi görülür. Bu yazların ılık geçmesine neden olur ama bu mevsim yine de kısa süren. Kuzeyde ise yaz mevsimi yoktur. Kuzey kıyıları kuzey kutup daireesine çok yakın olduğu ve Atlas

KİMLİK KARTI

İZLANDA

Devlet Adı: İzlanda Cumhuriyeti

Alan: 103.000 kilometrekare

Nüfus: 234 980

Başkent: Reykjavik

Başlıca Kentler: Akureyri, Keflavik, Akranes

Dil: İzlandaca

Din: Protestan

Para Birimi: Kron

domates ve salatalık seralarda yetiştirilir.

İzlanda'da doğal sıcak su kaynaklarından enerji üretiminde yararlanılır. Buna bağlı olarak hidroelektrik santrallerinin sayısı oldukça yüksektir. Ama gelişmiş bir endüstriden söz edilemez. Endüstri daha çok başkent çevresinde toplanmıştır.

JAMAİKA

Karayib Denizi'ndeki üçüncü büyük ada olan Jamaika, Küba'nın 150 kilometre güneyinde yer alır. Ülkenin yüzölçümü 11.424 kilometrekaredir.

1494 yılında Kristof Kolomb tarafından keşfedilen ada 1655 yılında İngiltere'nin eline geçinceye dek İspanyollar tarafından yönetilmiştir. 6 Ağustos 1962 tarihinde bağımsızlığını kazanan ülke nüfusunun büyük bir bölümünü Afrikalılar oluşturmaktadır. Anayasal Monarşi ile yönetilen Jamaika'nın başkenti Kingston'dur. Resmi dil İngilizcedir.

Ülkenin iç kısımlarında balta girmemiş, yoğun ormanlar vardır. Orta ve Batı bölgeleri kalker kayaların çoğunlukta olduğu platolardan oluşur. Doğudaki Mavi Dağlar yer yer 2.257 metre yüksekliğe ulaşır. Kıyılarda görülen ovalar kuzeyde dar olmasına karşın güneyde ve batıda genişler.

Ülke topraklarının üçte biri tarıma elverişlidir. Güneyde ve batıdaki alüvyonlu topraklarda şeker kamışı, turuncgiller, kuzey

kıyılarında muz, elde edilir. Şeker ve muz en önemli ürünlerdir. Ayrıca ülkede bol miktarda sığır üretilir.

Jamaika boksit ve alüminyum üretiminde dünyada ikinci sırayı alır. Rom ve sigara başlıca dışsattım kaynaklarıdır. Turizm, şekerden sonra Jamaika ekonomisinin en önemli gelir kaynağıdır. Başlıca turistik yöresi Montego Körfezi'dir.

JAPONYA

Japonya, Doğu Asya'da, Büyük Okyanus'ta dört büyük adadan ve irili ufaklı adalardan oluşan bir ada ülkesidir.

TARİH: Japon efsanesine göre İmparatorluk imparator Jimmu tarafından İ.Ö. 660 yılında kurulmuştur. Ama belgeler bir birlik halinde Japon İmparatorluğu'nun kuruluşunu bundan

1000 yıl sonra başladığını gösterir. Japon uygarlığının kuruluş gelişmesinde Çin uygarlığının etkisi büyük olmuştur. Budizm, altıncı yüzyıldan önce etkili olmaya başlamıştır.

1192 yılından başlayarak feodal bir sistem kurulmuştur. Merkezi hükümet birbirini izleyen Shogun (askeri diktatör) aileleri tarafından yürütülmüştür. Bu durum 1867 yılına kadar sürmüştür. 1868 yılında imparator Meiji yönetimi eline alarak bu feodal duruma son vermiştir.

Bu arada komşu ülkelerle çeşitli savaşlar olmuştur. Çin ile 1894-95 yıllarında yapılan savaşta Japonya galip çıkmış ve Tayvan'ı kazanmıştır. 1904-1905 yıllarında Rusya ile savaş olmuş, daha sonra 1910 yılında Japonya Kore'yi almıştır.

Birinci Dünya Savaşı'nda Japonya Almanya'nın Büyük Okyanus'ta bulunan adalarına saldı

Japonya'daki tapınakların mimari alanda özel bir yeri vardır.

KİMLİK KARTI

JAPONYA

Devlet Adı: Japonya İmparatorluğu

Alan: 372.313 kilometre kare

Nüfus: 117.169.690

Başkent: Tokyo

Başlıca Kentler: Kyoto, Osaka, Hiroşima, Kobe, Nagasaki

Dil: Japonca

Din: Budist, Şintoist

Para Birimi: Yen

rip, onları ele geçirmiştir. 1931 yılında Mançurya'yı almış, 1932 yılında Çin ile yeniden savaşa başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı'nda Pearl Harbor baskını ile 1941'de, Amerika ile savaşa başlamış ama 1945 yılında teslim olmak zorunda kalmıştır.

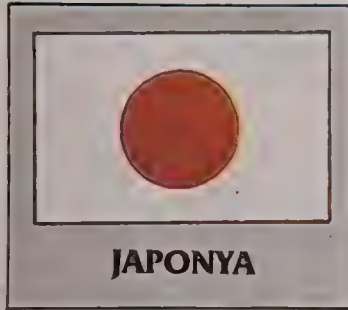
Savaş döneminden sonra çeşitli ülkeler ile barış antlaşmaları imzalanmış bundan sonra Japonya dünyanın bellibaşlı birkaç sanayi ülkesi arasına girebilmek için var gücüyle uğraşmış ve bunda da başarılı olmuştur.

COĞRAFYA: Japonya dört büyük adadan oluşur. Bunların yanında birçok küçük ada vardır. Bu dört büyük ada şunlardır: Hokkaido, Honda, Shikoku ve Kiyuşiyu. Japonya'nın toplam alanının yüzde 85'i dağlarla kaplıdır.

Bunlardan 580 tanesi volkaniktir ve 2000 metrenin üstündedir.

Bugün ülkede hâlâ patlamakta olan yanardağlar vardır. Örneğin Kiyuşiyu'da bulunan Aso Dağı. Çok hızlı akan birçok nehir dağlardan aşağı gelerek hidroelektrik gücü için önemli bir kaynak oluşturlar. Ülkenin en büyük gölü Honda Adası'nın güneyindedir. Biwa-Ko adlı bu göl 674 kilometrekaredir.

Ülkenin büyük bir bölümünün dağlarla kaplı olması nedeniyle, ekilebilir alanlar çok azdır

Bu alanlar nehir deltalarında oluşur. Bunların içinde en büyüğü Honda Adasında bulunan Kanto Ovasıdır.

Eylül sonlarından mart başlarına kadar süren kış musonları ülkenin batı bölgelerine yağmur ve kar getirir. Ama doğu ile batıyı ayıran dağlar bu yağmurların doğu bölgelerine geçmesini engeller ve bu bölgelerde daha kuru ve rüzgârlı bir iklim vardır. Nisanın ortalarından başlayarak eylülün ilk günlerine kadar süren yaz musonları bütün ülkede sıcak ve yağmurlu bir iklim oluşturur.

Bu arada okyanustan gelen çeşitli sıcak su akıntıları da ülke-

nin iklim koşulları üzerinde etkili olur. Bunların içinde en önemlileri Kuroşio akıntısıdır. Doğu bölgelerinde 35 dereceye varan sıcaklıklara neden olur.

TOPLUMSAL YAŞAM: Japonya yeni yeni Batı ülkelerine yaklaşıyor onlarla ticari ve kültürel ilişkilerini çoğaltmıştır. Bugün bile Japonya denilince akla geleneklerine bağlı bir ülke ve insanları gelir.

Japonya son yıllarda artık kentli nüfusu yoğun bir ülke haline gelmiştir. Genel nüfusun yüzde 78'i kentlerde oturur. Hızlı ekonomik gelişim Japon insanı üzerinde etkili olmuştur. Bu değişime ayak uydurabilmek için Japonya'nın geleneksel aile yapısında ve buna bağlı olarak da toplumsal yapısında büyük değişimler olmuş, çekirdek aile kavramı yerleşmiş ve yaşam biçimi Batıya benzemeye başlamıştır. 'Güneşin Oğlu' olarak adlandırılan Japon İmparatoru bugün artık bir simgeden öte bir güce sahip değildir.

EKONOMİ: Ülkede ekilebilen toprak çok azdır. Bu toprak-

larda en çok soya fasulyesi, buğday ve şeker önemlidir. Japonya bu temel gıda maddelerini başka ülkelerden almak zorundadır. Bunun yanında ülkede balıkçılık ve su ürünleri çok gelişmiştir. Peru'dan sonra dünya balık üretiminde ikinci sırayı alır. Su ürünleri içinde inci ve istiridye üretilmektedir.

Japonya'nın dışardan alınan petrole gereksinimi çoktur. Kendi enerji kaynakları kısıtlıdır. Petrolün çoğunu Orta Doğu ülkelerinden alır. Bu arada nükleer enerji istasyonları vardır. Amerika ve Sovyetler Birliği'nden sonra bu alanda dünyada üçüncüdür.

Japonya bugün bir ağır sanayi ülkesidir. Demir ve çelik endüstrisi Kiyuşiya adasının kuzey bölgelerinde kurulu işletmelerde gelişmiştir. Üretilen çeliğin çok büyük bir kısmı başka ülkelere satılır. Honda Adası'nın güneyinde yer alan Osaka kenti hem önemli bir liman hem de gemi yapım merkezidir. Otomobil yapımı da Japonya'da önemli bir sanayi dalıdır.

Dışsattım ürünleri içinde makine, demir ve çelik eşya, motorlu taşıtlar gemi, pamuklu ürünler, optik gereçler, ham ipek, porsele ve cam maddeler ve balıkçılık ürünleri başta gelir.

KAMBOÇYA

Kamboçya, Güneydoğu Asya'da, Çin Hindi Yarımadası'nda yer alır. Kuzeyinde Tayland ve Laos, doğusunda Vietnam, güneyinde Siyam Körfezi vardır.

TARİH: Kamboçya topraklarında, Mekong havzasında M.S. I. yüzyılda kurulan Fu-nan Krallığı güçlü bir devlettir. IV. yüzyılda Khmer halkı bu topraklara akın ederek sınırlarını Laos'a kadar genişletti ve geniş bir imparatorluk kurdu. 1431 yılında imparatorluğun merkezi Phnom

KİMLİK KARTI

KAMBOÇYA

Devlet Adı: Demokratik Kamboçya
Alan: 181.035 kilometre kare
Nüfus: 8.110.000
Başkent: Phnom Penh
Başlıca Kentler: Battambang, Kompang Çam
Dil: Khmerce
Din: Theravada Buda'cılığı
Para Birimi: Riel

KAMBOÇYA

Penh oldu. XVIII. yüzyıl boyunca ülkede iç savaşlar sürdü. 1863'te Kamboçya, Fransız himayesine girdi. Ancak Japonya'nın etkisiyle ülkede milliyetçi akımlar canlandı ve ülke 1953'te bağımsızlığını kazandı.

1970'te, Meclis Sihanuk'u görevinden aldı ve bir Khmer Cumhuriyeti kuruldu. Bunun üzerine Sihanuk Pekin'de bir sürgün hükümeti kurdu. Kızıl Khmerler'in 1975'te Phnom Penh'i ele geçirmesi üzerine Prens Sihanuk devlet bakanı olarak Kamboçya'ya döndü. 1976'da kabul edilen anayasa ile ülkenin adı Kamboçya'ya çevrildi, Pol Pot ülkeyi yönetmeye başladı. 1978'de Pol Pot iç savaş sonucunda devrildi ve Ulusal Cephe iktidarı aldı.

COĞRAFYA: Kamboçya'nın en geniş bölümü Mekong Irmağı'nın suladığı geniş düzlükler ve "Büyük Göl"dür. Yağışlı mevsimlerde ırmak bu göle dökülür.

Irmağın çekildiği verimli alanda pirinç yetiştirilir. Ülkenin geri kalan bölümü tepeler ve yaylalardır.

Kamboçya'da tropikal muson iklimi egemendir. Sonbahardan, ilkbahar başlangıcına kadar geçen süre kuraktır. Ormanlar, ülke topraklarının dörtte üçünü kaplar.

TOPLUMSAL YAŞAM: Ülke nüfusunun yüzde 85'i Khmerler'dir. Çinli ve Vietnamlı azınlıklar da vardır. Halkın büyük çoğunluğu ırmak boylarındaki köy ve kasabalarda yaşar. Khmer-Loeu adlı kabileler dağlık bölgelerde dir

EKONOMİ: Kamboçya'nın en önemli gelir kaynakları demir, fosfat gibi madenler ve ormanlardan elde edilen kerestedir. Halkın başlıca uğraşı çiftçiliktir. Toprakların büyük bir bölümünde pirinç ekilir. Kauçuk en önemli dış satım ürünüdür. Ayrıca mısır, muz, pamuk ve soya fasulyesi yetiştirilir.

KAMERUN

Kamerun Afrika'nın batı kıyısında yer alır. Güneyinde Ekvator Ginesi ve Gabon, doğusunda Kongo, Orta Afrika Cumhuriyeti, kuzeydoğusunda Çad, batısında Nijerya ile komşudur.

TARİH: Kamerun'un varlığını ilk kez Portekizli denizci Fernando Poo 15. yüzyılda keşfetmiştir. Bundan sonra Avrupalıların buraya yerleşmeleri 17. yüzyılı bulmuştur. İlkönceleri, kıyı yerinde yaşayan yerli kabilelerin de yardımlarıyla İngilizler bu bölgede yerleşmişler ve fildişi ticareti yapmışlardır. Ama daha sonra Almanların bölgeye gelmeleriyle durum değişmiştir.

I. Dünya Savaşı'nın başlaması ile Fransa ile İngiltere birleşerek Kamerun'u Almanların elinden almaya çalıştılar. Kamerun'un Fransa'ya katılması ancak II. Dünya Savaşı'ndan sonra 1948 yılında gerçekleşmiştir. Ülke 1960 yılında yapılan halk oylaması sonunda tam bağımsızlığına kavuşabilmiştir.

COĞRAFYA: Coğrafi açıdan

KAMERUN

Kamerun kuzey ve güney bölgelerine ayrılır. Ülkenin güneyi ormanlarla kaplıdır. Kuzey bölgeleri ise, dağlık ve ovalıktır. Ülkenin güney dağlık bölgesinde bulunan Kamerun Dağı 4070 metre yükseklikte etkin bir yarıdağdır. Ülkenin orta bölgelerinde güneyden gelen dağların parçaları vardır. Bunların arasında yer yer ovalara rastlanır. Bu bölgede bol yağış vardır ama zaman zaman kuraklık dönemleri de yaşanır.

Kuzey Kamerun, dağlık bölgenin yerini ovalara ve yaylalara bıraktığı bir bölgedir. Burada alçak dağ sıraları, ovalar ve yaylalar ardarda gelir. Ülkenin iç kısımları kara ikliminin özelliklerini gösterir. Kıyı şeridinde ise; okyanus iklimi egemendir.

TOPLUMSAL YAŞAM: Kamerun geleneksel yaşamın çağdaş yaşam ile iç içe olduğu bir ülkedir. Büyük kentler çağdaş yaşam örnekleri verir. Ama bu kentlerden çıkılıp kırsal bölgelere doğru gidildiğinde, eski geleneksel Afrika yaşam biçimi egemen olur. Başkent Yavende aynı zamanda kültür ve ticaret merkezidir.

EKONOMİ: Ülkenin büyük nehirleri üzerinde kurulu bulunan hidroelektrik santrallerinden elektrik elde edilmektedir. Petrolün yanında ayrıca boksit ve kıyânit yatakları ve demir rezervleri vardır. Ayrıca ülkede çimento üretimi yapılmaktadır. Bunun miktarı çok yüksektir. Bunların yanında endüstri alanında sabun, ayakkabı, besin maddeleri, sigara fabrikaları vardır.

Sözü edilen bu tür gelişimlere rağmen, Kamerun hâlâ bir tarım ülkesidir. Nüfusun yüzde 80'e

yakın bir bölümü geçimini topraktan sağlar. Yer fıstığı, mısır, darı üretilir, bunların yanında ekonomik açıdan ülkeye gelir sağlayan şekerkanısı, muz, kakao, kahve, kauçuk ve kahve üretilir. Ülkenin büyük bir kısmını kaplayan ormanlardan da yararlanılır ve kereste elde edilir. Ayrıca Atlas Okyanusu kıyılarında balıkçılık yapılır.

KANADA

Sovyetler Birliği'nden sonra, dünyanın toprak bakımından en büyük ikinci ülkesi olan Kanada, Kuzey Amerika kıtasının kuzey yarısının Alaska dışındaki bölümünü kaplar. Doğusunda Atlas Okyanusu, kuzeyinde Grönland ve Kuzey Buz Denizi, batısında Büyük Okyanus, güneyinde ise ABD vardır.

TARİH: Kanada'da ilk yerleşim merkezlerini kuranlar Fransızlardır. 1608 yılında Quebec City'yi, 1642 yılında da Montreal'i kuran Fransızlar, 1663 yılında yörede New France (Yeni Fransa) kolonisinin varlığını açıkladılar.

1717 yılında, İngilizler, Amerika'dan Kanada'ya geçtiler. O dönemde Avrupa kıtasında sürmekte olan İngiliz-Fransız savaşı, yeni kıtada da başladı. İngilizler Fransızları yenerek 1759'da Quebec'i 1763 yılında da tüm

KANADA

Yeni Fransa'yı ellerine geçirdiler. Fransızlar 1774 Quebec antlaşmasıyla dillerini, dinlerini ve yurttaşlık haklarını koruma hakkını kazandılar.

Amerikan İhtilali sırasında birçok İngiliz'in Kuzey Kanada'ya gelmesiyle, buradaki İngilizlerin sayısı arttı.

1 Temmuz 1867 tarihinde Kanada, ABD'den ayrılarak bağımsız bir devlet haline geldi. Halen parlamenter demokrasi ile yönetilen bu ülke, İngiltere ile olan bağlarını da koparmadı. İngiliz Uluslar Topluluğu'nun bir üyesidir.

COĞRAFYA: Kanada, üç doğal bölgeye ayrılarak incelenebilir. Bunlardan ilki Kanada Kalkanıdır. Kanada Kalkanı, Hudson Körfezi'ni bir at nalı gibi sarar. Kayalık bir platodur. Dağların arasında çok sayıda göl bulunur. Kalkanın hemen arkasında, iki ayrı parça halinde oval bölge yer alır. Güneydoğuda, üçgen biçiminde St. Lawrence Ovası vardır. Bu ovanın sınırlarını St. Lawrence Nehri ile Huron, Erie ve Ontario gölleri oluşturur. Niagara Nehri ve dünyaca ünlü Niagara Çayırını bu bölgededir. Güneybatıda ise Superior Gölü'nden başlayarak Kayalık Dağlar'ın eteklerine kadar uzanan uçsuz bucaksız Kanada çayırları yer alır. Kayalık Dağlar'ın bir uzantısı olan Kanada Kayalık Dağları'nın en batıda olanı dik bir biçimde Büyük Okyanus'a iner. Bu kıyılarda, yüzlerce fiyordla çevrili adacıklar vardır.

Kış ve aşırı soğuk, Kanada ikliminin en belirgin özellikleridir. Kutup rüzgârlarının etkisiyle, orta düzlüklerde ısı sıfırın altında 60 dereceye kadar düşer. Kanada'da ilkbahar ve sonbahar görülmez. Yaz, ansızın ortaya çıkar.

KİMLİK KARTI

KANADA

Devlet Adı: Kanada
Alan: 9.221.016 kilometre kare
Nüfus: 24.882.000
Başkent: Ottawa
Başlıca Kentler: Montreal, Toronto, Vancouver, Edmonton
Dil: İngilizce, Fransızca
Din: Hristiyan
Para Birimi: Kanada Doları

Kanada'nın en önemli iki akarsuyu olan St. Lawrence ile Kuzey Buz Denizi'ne dökülen Mackenzie, sayısız göl ve ırmaklarla birbirine bağlanır. Böylece buzulların suları dondurduğu dönemlerin dışında, Kanada çok değerli bir ulaşım sistemi kazanmış olur.

Kuzeydeki çok sayıda küçük gölle birlikte, Büyük Göller'den dördü (Superior, Huron, Erie ve Ontario) Kanada topraklarında yer alır. Ancak, büyük göller, bu ülke ile ABD sınırında olduğundan, her iki ülkenin yararlanmasına açıktır.

Kanada, New Brunswick, Newfoundland, Nova Scotia, Prince Edward Island, Quebec, Ontario, Alberta, Manitoba, Saskatchewan ve Yukon olmak üzere 10 eyaletten meydana gelir.

TOPLUMSAL YAŞAM: Kanada, dünyanın en az nüfus yoğunluğuna sahip ülkelerinden biridir. Kilometrekareye ortalamada üç kişi düşer. Buna karşın, Kanada dünyanın endüstri ve ekonomi alanlarında önde gelen ülkelerinden biridir.

Kanada nüfusunun en önemli özelliği, çok sayıda etnik grubun bir araya gelmesidir! Kanada'da

Montreal halkının büyük bir bölümü Fransızca konuşuyor.

başlıca iki dil konuşulur. Nüfusun yüzde 80'i İngilizce, geri kalanı ise (özellikle Fransız kökenliler) Fransızca'yı kullanır. Avrupa kökenli Kanadalılar (Almanlar, Ukranyalılar, İtalyanlar, Hollandalılar, Polonyalılar, İsandinavlar, Macarlar ve diğerleri,) ülke nüfusunda, yüzde 23'lük bir paya sahiptirler. İngiliz göçmenlerin genel nüfusa oranı ise yüzde 44'tür. Bunların dışında Asyalılar ve Afrikalılar da bulunur. Tüm bu insanlar, büyük

ölçüde ABD'nin etkisiyle Anglo-Sakson kültürüne yönelmişlerdir.

Ülke nüfusunda yüzde 30'luk bir paya sahip olan Fransızlar ise, özellikle Quebec yöresinde toplanmışlardır. Bunlar, kendi dillerini ve kültürlerini koruyabilmek için ayrı bir toplum halinde yaşarlar. Kanada'da 20 bin civarında da Eskimo vardır.

EKONOMİ: Kanada ekonomisi, ABD ile çok sıkı bir ilişki içinde. Birçok endüstri kuruluşunun sahibi ya da yöneticisi Amerikalılardır. Kanada, dışsatımının yüzde 65'ini ABD'ye yaptığı gibi dışarıdan alacağı malların yüzde 71'ini de bu ülkeden sağlar.

Kanada'nın son derece verimli topraklarında, özellikle tahıl bol miktarda üretilirken, ormanları başlıbaşına bir hazinedir. Bütün bunlar, ulusal ekonominin güçlenmesinde ve endüstriye hammadde sağlanmasında çok önemli bir yer tutmaktadır. Kanada ekonomisine büyük yarar sağlayan bir başka unsur da kolaylıkla sağlanabilen elektrik enerjisi ve sudur.

Metaller, gemi yapımı, petrol arıtma, lastik, tekstil, kimya, çimento, kâğıt, gıda ürünleri, tütün ve makine endüstrileri çok gelişmiştir. Amyant, antimon, gümüş, kömür, kobalt, demir, linyit, nikel, altın, petrol, uranyum, çinko ve sülfür bol miktarda yetiştirilir. Hayvancılık ve

Kanada'nın ikinci büyük kenti olan Toronto önemli bir ticaret ve kültür merkezidir

balıkçılık ekonomiye büyük ölçüde katkıda bulunur. Kanada'da dış ülkelere, motorlu taşıt, makine, demir cevheri, çeşitli metaller, buğday, kereste, petrol, kâğıt, nikel ve bakır satılır, dışarıdan işlenmemiş metaller, gıda ve tekstil ürünleri ile bazı makineler alınır. Kanada dış ticaret dengesi açık vermeyen sayılı ülkelerden biridir.

KATAR

Asya'da, Arap Yarımadası'nın batı kıyısında bulunan Katar, küçük bir yarımada şeklinde Basra Körfezi'ne uzanır. Batısında Suudi Arabistan, güneyinde Birleşik Arap Emirlikleri vardır. Doğusu ve kuzeyi Basra Körfezi ile çevrelenir.

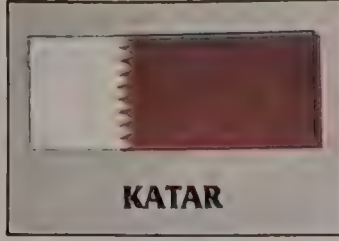
TARİH: 1872-1915 arasında Osmanlılarca yönetilmeden önce Katar, Bahreyn'e bağlıydı. 1916 yılında imzalanan bir antlaşmayla, savunmasını ve dış ilişkilerini İngiltere'ye bıraktı. 1971 yılının sonlarında İngiltere'nin bölgeden çekilmesi üzerine Katar, öteki komşu ülkelerle birleşmenin yollarını aradı. Bunu başaramayınca 1 Eylül 1971'de bağımsızlığını ilan etti.

COĞRAFYA: Katar, ortalama yüksekliği 80 metreyi geçmeyen düzlüklerden oluşmuştur. Ülkenin tümünde çöl iklimi görülür. Toprakları tarıma elverişli değildir. Ancak petrolden elde edilen yüksek gelirle yeni tarım alanları yaratılmaya çalışılmaktadır.

KİMLİK KARTI

KATAR

Devlet Adı: Katar Devleti
Alan: 11.437 km²
Nüfus: 260.000
Başkent: Doha
Dil: Arapça, Farsça
Din: Müslüman
Para Birimi: Katar Riyali

KATAR

TOPLUMSAL YAŞAM: Katar nüfusunun yüzde 40'ını Araplar, yüzde 18'ini Pakistanlılar, yüzde 18'ini İranlılar oluşturur. Resmi dil Arapça ile birlikte İngilizce de yaygındır. Halkın yüzde 95'i Müslümandır. Okuma-yazma oranı henüz yüzde 40 dolayındadır, ancak hızlı bir eğitim seferberliği başlatılmıştır. Kişi başına yaklaşık 30 bin dolar yıllık gelir düşen Katar'da refah düzeyi hızla yükselmekte, lüks tüketim artmaktadır.

Katar'da son yıllarda yeni tarım alanları yaratılmıştır.

EKONOMİ: Tam anlamıyla bir petrol ülkesi olan Katar'da nüfusun yüzde 10'u tarımla, yüzde 70'i ticaretle uğraşır. Son yıllarda özellikle çimento, tekstil, demir-çelik, alüminyum endüstrisinde atılım yapılmıştır. Yılda yaklaşık 6 milyar dolarlık petrol dışsatımı yapan bu küçük ülke, petrol dışında hemen hemen her şeyi dışardan satın alır.

KENYA

Doğu Afrika'da Hint Okyanusu kıyılarında yer alan Kenya, batıdan Uganda, güneyden Tan-

zanya, doğudan Somali, kuzeyden de Etiyopya ve Sudan tarafından çevrelenir.

KİMLİK KARTI

KENYA

Devlet Adı: Kenya Cumhuriyeti
Alan: 582.646 km²
Nüfus: 17.150.000
Başkent: Nairobi
Başka Kentler: Nombasa-Kilindi, Kisumu
Dil: Swahili
Din: Afrika dinleri, Hristiyan ve Müslüman
Para Birimi: Kenya Şilini

TARİH: Sekizinci yüzyıldan itibaren Arap kolonilerine köle şatan Kenya, XIX. yüzyılda İngiltere'nin denetimine geçti. Mau Mular'ın çok büyük şiddet olaylarına sahne olan dört yıllık kanlı isyanlarından sonra 12 Aralık 1963'te bağımsızlığına kavuştu. 1964 yılında Jomo Kenyatta, Devlet Başkanı oldu. Kenyatta, 40 ayrı kabileyi birleştirerek bir ulus yaratmayı başardı.

COĞRAFYA: Kenya'da, güneydoğuda dar bir kıyı şeridi vardır. Topraklarının büyük bir bölümü verimlidir, ancak sık sık ormanlara da rastlanır. İç kısımlarda, arazi yükselerek kurak ve otlarla kaplı bir plato halini alır. Güneybatıdaki Kenya yaylaları, nüfusun en yoğun olduğu kesimdir. Ülkenin en önemli yükseklikleri olan Kenya Dağı (Afrika'nın ikinci yüksek tepesi, 5 bin 199 metre) ile Elgon Dağı (4 bin 321

KENYA

metre) burada yer alır. Victoria Gölü kıyısındaki Nyanza Platosu, en verimli bölgedir. Ülkenin başta gelen gölleri Ruoolf ve Nanyasha gölleridir. Ülkede iklim özelliklerini yükseklik belirler. Kıyı sıcak, iç kısımlar serindir. Öteki bölgelerin kurak olmasına karşın, Victoria Gölü yöresi çok yağış alır. Vahşi hayvanları ile ünlü olan Kenya'da pek çok doğal park vardır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Nüfusun yüzde 95'ini, 40 ayrı kabile-

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

Akdeniz'deki Kıbrıs Adası'nın kuzeyinde, Türkiye'nin güneyinde yer alır. Güneyinde Kıbrıs Rum Kesimi vardır. Kıbrıs topraklarının yaklaşık yüzde 40'ını kaplar.

TARİH: 16 Ağustos 1960'ta Türkler'in ve Rumlar'ın ortak bir devleti olarak kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti, Rumlar'ın adayı Yunanistan'a bağlamak istemeleri yüzünden sağlıklı temellere oturamadı. 15 Temmuz 1974'te, Rumlar Nikos Sampson önderliğinde bir darbe ile adayı Yunanistan'a bağlamak isteyince Türkiye garantörlük hakkını kullanarak Barış Harekâtı'nı gerçekleştirdi (20 Temmuz 1974). Daha sonra Kıbrıslı Türkler ve Rumlar arasında yapılan görüşmeler bir sonuç veremeyince, Kıbrıs Türk Federe Devleti ilan edildi (8 Haziran 1975). 1976 yılında Rauf Denktaş Devlet Başkanı oldu, bir de Federe Meclis seçildi. Rumlar'ın Kıbrıs adası üzerinde iki kesimli, federal bir devlet kurmaya yanaşmaması üzerine 15 Kasım 1983'te, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, bağımsızlığını ilan etti. 1985'te yapılan referandumla anayasa onaylandı, Rauf Denktaş, bağımsız cumhuriyetin ilk Cumhurbaşkanı seçildi. Seçim sonucu yeni parlamento ve hükümet işbaşına geldi.

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

COĞRAFYA: KKTC'de tam bir Akdeniz iklimi hüküm sürer. Coğrafya özellikleri açısından, Anadolu Yarımadası'nın bir uzantısı biçimindedir. Güneydeki Rum kesiminin dağlık olmasına karşın KKTC toprakları daha çok alçak düzlükler ve ovalar şeklindedir. Bu bölgedeki en önemli yükseklik, Beşparmak Dağları'dır. Yazlar sıcak, kışlar ılık geçer. Önemli bir akarsuyu yoktur. Narenciye ve bağcılık yapılır, tahıl üretilir.

TOPLUMSAL YAŞAM: Turizm sektörünün kendisini her yerde belli ettiği KKTC'de, tümüyle Türk eğitim sistemi uygulanır. Ortaöğretimden sonra üniversite için genellikle Türkiye'ye gelir. Kıbrıs Türkleri, bağımsızlıklarını pekiştirebilmek için yoğun bir ekonomik ve kültürel seferberlik başlatmışlardır. Kültürel alanda, Türkiye ile sıkı bağları vardır. Okuma-yazma oranı yüksektir.

EKONOMİ: Turizm ve narenciye, KKTC'nin en önemli ekonomik gelirleridir. Bu ülkede hemen hemen tüm yıl boyunca turizm gelirlerinden yararlanmak mümkündür. KKTC'nin neredeyse her tarafında bol miktarda portakal ve mandalina üretilir. Bunlar, dış pazarlarda kolaylıkla alıcı bulur. Dışarıya turuncgiller, patates, üzüm, keçiyoynuzu, canlı hayvan, süt ve konfeksiyon ürünleri satan KKTC'nin ticaret yaptığı ülkeler arasında Türkiye, İngiltere ve İslâm ülkeleri ön planda gelir.

KIBRIS RUM YÖNETİMİ

Kıbrıs Adası'nın güneyinde, ada topraklarının yaklaşık yüzde

Kenya halkının geleneksel törenlerinde müziğin önemli bir yeri vardır.

den oluşan Afrikalılar meydana getirir. Bunların en büyüğü Kikuyu'lardır. Onları Luo'lar, Luhya'lar, Kamba'lar ve Turkana'lar izler. 1968'li yıllarında ülkede bulunan 200 bin kadar Asyalı, ticaret ve endüstrinin "Kenyalılaştırılması" sonucu, ülkeden ayrılmak zorunda kaldılar. Halen çoğu İngiliz olmak üzere 40 bin kadar Avrupalı, bir o kadar da Arap vardır. Kenya'da sosyal yapı hayli değişkendir.

EKONOMİ: Kenya ekonomisinde, av turizminin (safari) oldukça büyük bir önemi vardır. Dış ülkelere kahve, çay, kenevir, meyve ve sebze satar, petrol, makine, motorlu taşıtlar, gübre ve besin ürünleri alır. Halkın büyük bir bölümü, geçimini tarım ve hayvancılıktan sağlar. Başkent Nairobi, önemli bir ulaşım merkezidir.

KİMLİK KARTI

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

Devlet Adı: Kuzey Kıbrıs
Türk Cumhuriyeti
Nüfus: Yaklaşık 140.000
Başkent: Lefkoşa
Başlıca Kentler: Girne
Dil: Türkçe
Din: Müslüman
Para Birimi: Türk Lirası

KİMLİK KARTI

KIBRIS RUM YÖNETİMİ

Devlet Adı: Kıbrıs Yönetimi
Nüfus: Yaklaşık 500.000
Başkent: Lefkoşa
Başlıca Kentler: Limasol
Dil: Rumca
Din: Hristiyan
Para Birimi: Kıbrıs Lirası

60'ı üzerinde kuruludur. Kuzeyinde KKTC vardır.

COĞRAFYA: Batıdan doğuya doğru yükselen Kıbrıs Rum Yönetimi'nde Karpat Yarımadası, yüksekliği 969 metreyi bulan kalker dağları ile kaplıdır. Trodos Dağları'ndaki Olimpos, Kıbrıs'ın da en yüksek tepesidir (1953). Akdeniz iklimi hüküm sürer. Yazlar sıcak, kışlar ılıktır. Lefkoşa'nın Türk kesiminin dışındaki bölgesinin başkent olduğu Kıbrıs Rum Yönetimi'nin öteki önemli kentleri, Limasol ve Larnaka'dır.

TARİH: 1923 Lozan antlaşmasıyla İngiltere'ye bırakılan Kıbrıs'ı, ada Rumları Yunanistan'a bağlamak istediler. Türkleri yıldırabilmek için EOKA önderliğinde büyük bir tedhiş hareketi başlattılar. İngiltere, Yunanistan ve Türkiye'nin müdahalesiyle 1960 yılında kurulan bağımsız Kıbrıs

Cumhuriyeti de Rumlar'ın bu tavırları nedeniyle uzun ömürlü olamadı. 1974 yılında, Rumlar adayı bir oldubitti ile Yunanistan'a bağlamak isteyince Türkiye garantörlük hakkını kullanarak adaya çıktı. Bunun sonucu KKTC doğdu, Kıbrıs'ın geriye kalan bölümü ise, Rum Cumhuriyeti olarak kaldı.

TOPLUMSAL YAŞAM: Kıbrıs Rum Yönetimi, ekonomik, kültürel ve askeri alanda tamamen Yunanistan'a bağlıdır. Her türlü ilişkisinde Yunanistan ön sırayı alır. Ekonomik olarak Türkleri uzun yıllar baskı altında tuttuklarından refah düzeyi, kuzeye oranla daha yüksektir. Turizm ve deniz taşımacılığı da sosyal yaşamın gelişmesini sağlamıştır. El sanatları yaygındır.

EKONOMİ: Güney Kıbrıs'ta turizm ve narenciye önemli bir gelir kaynağıdır. Ayrıca deniz taşımacılığı yapılır. Yarı gelişmiş, bir endüstri vardır. Patates, meyve, şarap, pirit ve bakırlı pirit

satar. Ticaret yaptığı başlıca ülkeler, İngiltere, Yunanistan, Sovyetler Birliği ve ABD'dir.

KOLOMBİYA

Güney Amerika'nın dördüncü büyük ülkesi olan Kolombiya, kıtanın kuzeybatı köşesinde yer alır. Kuzeyde Karayib Denizi'nde, batıda Pasifik Okyanusu'nda kıyıları vardır. Kuzeybatısında Panama, güneyinde Ekvador ve Peru, doğusunda Brezilya ve Venezuela vardır.

TARİH: Adını, 1502 yılında Karayibler kıyısına çıkan Kristof Kolomb'dan alan Kolombiya, 1530 yılında İspanyollar'ın istilasına uğradı. İspanyollar, Funza ve Tunja gibi yerel krallıkları yıkarak 300 yıl boyunca egemenliklerini sürdürdüler. 1819'da bölge bağımsızlığına kavuştu. 1829-1830 yıllarında, Venezuela ve Ekvador, ayrı devletler halini aldılar. 1903 yılında da Panama ayrıldı.

1948-1953 yılları arasında yaşanan ve La Violencia denilen iç savaşta, yaklaşık 200 bin Kolombiyalı yaşamını yitirdi. Anarşinin kasıp kavurduğu ülke, daha sonra çok zor da olsa demokrasiye döndü.

COĞRAFYA: Ülkenin batı kesiminde, yüksekliği yer yer 7 bin 500 metreyi aşan üç dağ sırası yükselir. Anda-Dağları denilen bu sıradağlar, Ekvador sınırında birbirinden ayrılarak güneye ve kuzeye uzanırlar. Bunların etekleri, Karayib adalarındaki ovalara doğru düzleşir. Sıradağlar arasındaki derin vadilerde ve yaylalardaki deltalarda, ülke nüfusunun yüzde 90'ı yaşar. Ülkenin bellibaşlı yükseklikleri, kuzeydoğuda Sierra Nevada de Santa Maria Dağları'nda Pico Cristobal Colon, Orta Cortileralarda Nevado del Huila, Nevado del Ruiz ve Nevado Tolima'dır. Kolombiya'nın en önemli akarsuları, 1476 kilometre uzunluğundaki Magdalena ve 1370 kilometre uzunluğundaki Rio Caqueta'dır.

Ülkenin doğusunda sıcak ve nemli tropikal iklim, kıyı kesimlerinde ise bol yağışlı ekvatorial

iklim hüküm sürer. Bitki örtüsü, Alp bitkileri, ekvatorial ormanlar, savanlar ve çayırlardır.

KİMLİK KARTI

KOLOMBİYA

Devlet Adı: Kolombiya Cumhuriyeti
Alan: 1.138.914 km²
Nüfus: 27.729.897
Başkent: Bogota
Başlıca Kentler: Medellín, Baranquilla, Cartagena
Dil: İspanyolca
Din: Hristiyan (az sayıda Musevi)
Para Birimi: Kolombiya Pesosu

TOPLUMSAL YAŞAM: Kolombiya halkı, üç kökenden kaynaklanır: Kolombiya yerlileri, İspanya'dan gelen beyazlar ve İspanyollar tarafından getirilen zenciler. Halen nüfusun çoğunluğu beyaz-yerli kırmızı olan mestizolarda ve beyaz-zenci kırmızı olan mulattolardadır.

Çok büyük bir hızla artan nüfus, ülkede işsizliğin önlenmesi ve yaşam düzeyinin yükseltilmesi için en büyük engeli oluşturmaktadır. Kırsal kesimdeki aşırı yoksulluk, halkı kentlere göçe zorlamakta, bu da sağlıklı kentleşmeye yol açmaktadır.

Başkent Bogota, Güney Amerika'nın sanat merkezi durumundadır. Lorenzo Garcia Marquez burada doğmuş ve çalışmalarını burada sürdürmüştür.

KOLOMBİYA

Marquez'in "Yüzyıllık Yalnızlık" adlı epik eseri; Latin Amerika'ya anlatan bir başyapıt olarak kabul edilir.

EKONOMİ: Kolombiya'nın başlıca tarım ürünü olan kahve, tüm dışsatımın yarısını karşılar. Kahve dışında, pirinç, tütün, pamuk, şeker kamışı ve muz ekimi yapılır. Cartagena yöresinde petrol yatakları vardır. Ayrıca dünyadaki tüm zümrütlerin yüzde 90'ı Kolombiya'da çıkarılır. Altın, bakır, kurşun, kömür, demir ve nikel madenleri açısından da zengin olmasına karşın, bunlar henüz yeterince işletilememektedir. Tekstil, besin, çelik, çimento ve kimya endüstrileri gelişme yolundadır.

Kolombiya ekonomisinin bir başka özelliği de, ülke topraklarının yalnızca yüzde dördünün ekilebilir olmasına karşın, çalışabilir nüfusun yarısından fazlasının tarım işkolunda faaliyet göstermesidir. Bu işçilerin büyük bir bölümü de Brezilya'dan sonra dünyanın ikinci büyük kahve üreticisi olan Kolombiya'daki kahve üretiminde çalışır.

Kahve, başta olmak üzere, petrol, pirinç, pamuk, muz ve şeker satan Kolombiya dışarıdan makine, motorlu taşıt, kimya ürünleri, kâğıt ve çeşitli metaller satın alır.

KOMOR ADALARI

Afrika'nın güneydoğusu ile Madagaskar'ın kuzeybatısında, Mozambik Boğazı'nda, üç adadan oluşur. En yakın komşuları, batıda, Mozambik, doğuda Madagaskar'dır.

İARİH: Önceleri Müslüman Sultanlar tarafından yönetilen adalar, 1841 yılında Fransızlar'ın eline geçti. 1974 yılında yapılan bağımsızlık oylamasında, yalnızca Hristiyanlar'ın çoğunlukta olduğu Mayotte Adası, Fransa ile birleşmeyi tercih etti. Fransa'nın, adaları tamamen serbest bırakması üzerine 6 Temmuz 1975'te Komor Bakanlar Kurulu, ülkenin bağımsızlığını ilan etti. Mayotte Adası, yine, Fransa'yı tercih etti. 1975'te yönetime gelen yönetim, 1978 yılında Fransız yanlısı

bir darbeyle işbaşından uzaklaştırıldı.

KİMLİK KARTI

KOMOR ADALARI

Devlet Adı: Komor İslam Federa' Cumhuriyeti
Alan: 1.797 km²
Nüfus: 442.000
Başkent: Moroni
Başlıca Kentler: Mutsamudu, Fomboni
Dil: Arapça, Fransızca
Din: Müslüman
Para Birimi: Afrika Frankı

KOMOR ADALARI

COĞRAFYA: Komor Adaları'nın yüzey şekillerini birçok irili ufaklı volkanik dağlar oluşturur. Büyük Komor Adası'ndaki Kartala Tepesi (2 bin 361 metre), bunlar içinde en yüksek olanıdır. Büyük Komor, Anjouan ve Mohéli adında üç adadan oluşan ülkede tropikal iklim hüküm sürer.

TOPLUMSAL YAŞAM: Bir İslam Federal Cumhuriyeti olan Komor Adaları'nda, nüfusu Araplar Afrikalılar ve Hintliler oluşturur. Müslümanlık resmi dindir. Arapça ve Fransızca resmi dil olarak kullanılır, ayrıca Komor dili konuşulur. Halkın sadece yüzde 15'i okuma-yazma bilir.

EKONOMİ: Endüstri olarak yalnızca kozmetik dalının kurulduğu Komor Adaları'nda vanilya, esans, çeşitli baharatlar ve meyve yetiştirilir. Ayrıca az miktarda pirinç ekimi yapılır. Yal-

nize 150 kilometrelik bir kara-
yolu vardır. Dışarıya bitkisel
yağlar, esans, baharat satır;
pirinç başta olmak üzere çeşitli
besin ürünleri, petrol ve motorlu
taşıtlar alır.

KONGO

Orta Afrika'nın batısında yer
alan Kongo, batıdan Gabon ve
Kamerun, kuzeyden Orta Afrika
Cumhuriyeti, doğudan Zaire, gü-
neybatıdan da Angola ile sınırla-
nır.

TARİH: XV. yüzyılda, bö-
gede hüküm süren Loango ve
Anzico krallıkları, güçlerini ö-
nemli ölçüde yitirdiler. 1885
yılında, Fransızlar bu toprakları
işgal ettiler. 15 Ağustos 1960'ta
Kongo bağımsızlığına kavuştu.
1979'da sosyalist bir anayasa
kabul edildi. 13 Mayıs 1981'de
Soyvetler Birliği ile yakın dostluk
ve işbirliği antlaşması imzalandı.

COĞRAFYA: Ülkenin doğu
bölümü büyük ölçüde Kongo ve
Ubangi nehirleri ile biçimlenir.
Batıda, kısa bir Atlantik kıyı
şeridi vardır. Ekvator çizgisi,
Kuzey Kongo'dan geçer. Kıyı
şeridi düzdür. Kuzeyde kumluk
olan bu şerit, Kouilou Nehri'nin
ağızına doğru bataklık halini alır.
Kıyıda çok sayıda lagün vardır.
Kıyı şeridinden başlayarak, or-
manlarla kaplı Mayoumbe Dağ-
ları yükselir. Doğuda, ormanlar-
la ve savanlarla kaplı Niari
Vadisi çok verimlidir. Bu vadinin
kuzeyinde Kongo havzasını sula-

KONGO

yan akarsular, sahile ulaşır. Tepe-
lerle kaplı Brazzaville Bölgesi,
kuzeye doğru Bateke Platosu
haline dönüşür. Bu plato, Kongo
Nehri'nin kollarının oluşturduğu
ormanlık vadilerle derin biçimde
kesilir. Sangha yöresinde çok
yoğun ekvator ormanları görü-
lür. Ekvator ikliminin hüküm
sürdüğü ülkede yağışlar bütün bir
yıl sürer.

TOPLUMSAL YAŞAM:

Kongo nüfusunu dört ana etnik
grup oluşturur. Kongolar, Bate-
keler, M'Bochiler ve Sanghalar.
Çoğu Fransız kökenli 15 bin
kadar Avrupalı vardır. Nüfus,
güneyde yoğunlaşmıştır. 1960'
lardan başlayan kentleşme sonu-
cu, halkın yaklaşık yüzde 40'ı
kentlerde yaşar. 'Kongolular'ın
yüzde 48'i Hristiyan'dır. Yüzde 2
kadar Müslüman vardır. Yerel
inanışlar da egemendir.

EKONOMİ: Kongo bir tarım
ülkesidir. Çok miktarda bitkisel
yağ plantasyonları vardır. Kahve,
kakao ve tütün yetiştirilir. Ayırı-
ca, şeker kamışı, muz, manyok,
pirinç, hindistancevizi ve pamuk
tarımı yapılır. Kereste önemli bir
gelir kaynağıdır. Bir miktar pet-
rol ve doğal gaz çıkarılır. Dışa-
rıya tarım ürünleri ve kereste
satar, makine, demir-çelik, mo-
torlu taşıt ve kimya ürünleri alır.

GÜNEY KORE

Çin kıyılarının kuzeydoğu-
sunda uzanan Kore Yarımadası'
nın güney kısmında yer alan
Güney Kore, kuzeyden Kuzey
Kore ile komşudur. Doğusunda
Japonya Denizi, güneyinde Kore
Boğazı, batısında ise Sarı Deniz
vardır.

COĞRAFYA: Güney ve batı
kıyılarının açıklarında binlerce
küçük ada bulunan Güney Kore'
nin kara bölümü, genellikle dağ-
lıktır. Bunların en yükseği, gü-
neydeki Chiri-San Tepesi'dir.
Güney ve güneybatıdaki ovalar
ile nehir vadilerinde tarıma elve-
rişli alanlar vardır. En önemli
akarsular, Naktong ve Han ne-
hirleridir. İlman olan iklim,
Kuzey Kore'ye oranla daha ılık
ve daha nemlidir.

TARİH: Bir zamanlar Hermit
Krallığı olarak bilinen Kore ile
ilgili bulgular, İsa'dan Önce I.
yüzyıla kadar uzanmaktadır. İsa'
dan Sonra 668 yılında, Silla
Hanedanı, Yarımada'da bütün-
lüğü sağladı. Zaman zaman işgal

KİMLİK KARTI

GÜNEY KORE

Devlet Adı: Kore Cumhuri-
yeti

Alan: 98.484 km²

Nüfus: 41.366.000

Başkent: Seul

Başlıca Kentler: Pusan, Ta-
egu

Dil: Korece

Din: Budist, Konfüçyus dini

Para Birimi: Won

edilen ülke 1894-95 Çin-Japon
Savaşı'ndan sonra bağımsızlığına
kavuştu. 1910 yılında, Japonya
Kore'yi Chosun adı altında top-
raklarına bağladı. 1945 Temmuz'
unda, Potsdam Konferansı, 38.
paraleli, Amerikan ve Sovyet
işgal orduları arasındaki sınır
olarak kabul etti. 1948 yılı Mayıs
ayında Güney Kore Cumhuriyeti

GÜNEY KORE

KİMLİK KARTI

KONGO

Devlet Adı: Kongo Halk
Cumhuriyeti

Alan: 331.849 km²

Nüfus: 1.694.000

Başkent: Brazzaville

Başlıca Kentler: Pointe-No-
ire, Loubomo

Dil: Fransızca, yerel diller

Din: Hristiyan, Müslü-
man, Doğa Dinleri

Para Birimi: Afrika Frankı

kuruldu ve Seul başkent oldu.

TOPLUMSAL YAŞAM: Güney Kore nüfusu, tıpkı Kuzey Korelilerde olduğu gibi, Moğol-Çin karışımı bir ırktan gelen Korelilerden oluşur. Korece resmi dildir. Budizm ve Konfüçyus dini yaygındır. Yarım milyon kadar da Hristiyan azınlık vardır.

EKONOMİ: Güney Kore, yarımada'nın altın, gümüş, tungsten madenlerinin üçte birini, kömür ve demir yataklarının da onda birini elinde tutmaktadır. Pirinç, arpa, buğday, darı, soya fasulyesi, tütün ve tatlı patates bol miktarda yetiştirilir. Besin endüstrisinin yanı sıra, tekstil, ağaç ürünleri, seramik, cam ve elektronik eşya endüstrileri gelişmiştir. Bu ürünleri satar, dışarıdan makine, petrol ve motorlu taşıt alır.

KUZAY KORE

Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti ya da Kuzey Kore, Asya'daki Kore Yarımadası'nın kuzey kısmında yer alır. Kuzeyinde Çin, kuzeydoğu ucunda SSCB, güne-

KİMLİK KARTI

KUZAY KORE

Devlet Adı: Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti
Alan: 120.538 km²
Nüfus: 19.185.000
Başkent: Pyongyang
Başlıca Kentler: Çongcin, Hinnam
Dil: Korece
Din: Budist, Konfüçyus dini
Para Birimi: Won

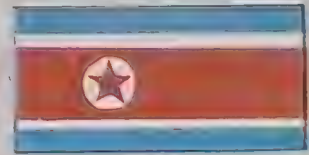
yinde ise Güney Kore vardır. Batıdan Sarı Deniz'e, doğudan da Japon Denizi'ne açılır.

TARİH: Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra, Sovyetler Birliği tarafından işgal edilen bölgede 1 Mayıs 1948'de kuruldu. 1950'de, güneyi de istila etmek istedi. Üç yıllık bir savaştan sonra

ateşkes ilan edildi.

COĞRAFYA: Kuzey Kore, binlerce tepe içeren dağlık bir ülkedir. Kuzeyde bu tepelerin yüksekliği 2 bin 440 metreye kadar ulaşır. Doğu kıyılarının hemen ardında da bir dağ sırası görülür. Tek düzlük yöresi ülkenin batısındadır. Muson rüzgârlarının etkisi altında olmasına rağmen, iklim, Güney Kore'ye oranla daha serin ve daha kuraktır. En önemli akarsuları, Tumen,

KUZAY KORE

dur. Doğusunda Karayib Denizi, batısında Büyük Okyanus vardır.

KİMLİK KARTI

KOSTARİKA

Devlet Adı: Kostarika Cumhuriyeti
Alan: 50.900 km²
Nüfus: 2.624.000
Başkent: San Jose
Başlıca Kentler: Alajuela, Cartago
Dil: İspanyolca
Din: Katolik
Para Birimi: Kostarika Kolonu

KOSTARİKA

TARİH: 1502 yılında, İspanyollar bölgeye geldiklerinde. Kostarika'da Guaymi yerlileri yaşıyordu. 1821 yılında, ülke, bağımsızlığına kavuştu. 1838'de Orta Amerika Federasyonu'ndan ayrıldı. 1948-1949 yılları arasında yaşanan iç savaştan sonra, oldukça kararl bir demokratik yaşam sürdü.

COĞRAFYA: Kostarika'nın Büyük Okyanus'a ve Karayib Denizi'ne bakan kıyılarında bodur ağaçlı sık ormanlar uzanır. Bu kıyı şeridinin hemen ardında verimli, volkanik ovalar yer alır. Ülkenin orta kesimlerinde, kuzeyden batıya uzanan üç dağ sırası görülür. Bunlar, Falamanca, Guanacaste ve Merkez Dağları'dır. Son ikisi aktif birer volkan olan bu dağların arasında, deniz yüzeyinden çok yüksek yaylalar vardır. Bunlardan Orta Meseta'da, dünyanın en iyi kahvesi yetiştirilir.

Güney Koreli öğrenciler beden eğitimi dersinde...

Yalu, Ch'ongch'on ve Taedong nehirleridir

TOPLUMSAL YAŞAM: Kuzey Kore halkını, ataları Çin ve Moğol karması olan Koreliler oluşturur. Resmi dil Korece'dir. Yönetim tarafından dinsel kısıtlamalar getirilmesine karşın, Buda ve Konfüçyüs inanışları yaygındır.

EKONOMİ: Kuzey Kore, yeraltı kaynakları açısından zengindir. Oldukça verimli kömür, demir, kurşun, çinko, bakır, altın, grafit, gümüş ve tungsten yatakları vardır. En önemli en-

düstriyel ürünler, çelik, makine ve tekstildir. Ülke topraklarının yalnızca beşte biri tarıma elverişlidir, nüfusun da ancak onda biri tarımla uğraşır. Pirinç, darı, arpa, buğday ve pamuk başlıca tarımsal ürünlerdir. Kuzey Kore, işlenmemiş maden, ham ipek ve kimya ürünleri satar, petrol, makine ve motorlu taşıt alır.

KOSTARİKA

Bir Orta Amerika ülkesi olan Kostarika, kuzeyden Nikaragua, güneyden de Panama ile komşu-

Kosta Rika'dan bir görünüm.

Bu bölge, aynı zamanda, Kostarika'nın coğrafi, ekonomik ve politik merkezidir. Ülkede tropikal iklim görülür.

TOPLUMSAL YAŞAM:

Yüksek yaşam düzeyi ve kararlı politik ortamı nedeniyle Latin Amerika'nın İsviçresi olarak tanımlanan Kostarika'da, örnek bir toplum ortaya çıkmıştır. Nüfusun yüzde 75'ini İspanyol asıllı Beyazlar, yüzde 15'ini Metisler oluşturur. Ayrıca Kreol, Mula ve Kızılderili azınlıklar vardır. İspanyolcanın resmi dil olduğu ülkede, Hristiyanlar çoğunluktadır. Nüfusun yüzde 90'ı okuma-yazma bilir.

EKONOMİ: Kostarika'da fiyberglas, alüminyum, tekstil, gübre ve çimento endüstrisi gelişmiştir. Kahve en önemli dışsatım maddesidir. Ayrıca, muz, şeker, kakao ve pamuk üretilir. Altın, tuz, sülfür ve demir başlıca yeraltı zenginlikleridir. Orman ürünleri ve balıkçılık da ekonomiye önemli katkılarda bulunur. Çalışabilir nüfusun yüzde 33'ü tarımda, yüzde 40'ı endüstride yer alır. Dışarıya kahve başta olmak üzere çeşitli tarım ürünleri ve endüstriyel mallar satar, kimya ve gıda ürünleri, makine ve petrol alır.

KUVEYT

Arap Yarımadası'nın doğu

kıyısında, Basra Körfezi'nin kuzeyinde yer alan beş devletten biridir. Kuzeyden yapılan bir sıralamaya göre, ilk başta yer alır. Kuzeyinde Irak, güneyinde ise Suudi Arabistan vardır. Batısı da bu iki ülkenin toprakları tarafından çevrelenmiştir. Doğusunda Basra Körfezi kıyıları bulunuyor.

TARİH: Halen El Sabah Hanedanlığı'nın yönetimi altında bulunan Kuveyt, 1759 yılında ayrı bir devlet oldu. 1899 yılından

bağımsızlığını kazandığı 1961 yılına kadar dışişleri ve savunma konuları ile ilgili olarak İngiltere'ye bağımlı kaldı. Kuveyt, halen Anayasal Monarşi ile yönetilmektedir.

COĞRAFYA: Basra Körfezi'nin Arap Yarımadası ile Hindistan Yarımadası arasında (u dönüşü) yaptığı yerde kurulan Kuveyt, oldukça küçük bir ülkedir. Ülke tümüyle dümdüz bir çöldür. Hava genellikle çok sıcak ve yağışsızdır. Yağışın çok az olması nedeniyle, bu ülkede akarsu yoktur.

TOPLUMSAL YAŞAM: Kuveyt, Arap Yarımadası'nın doğu kıyısındaki petrol zengini ülkelere arasında, ekonomik açıdan en güçlü olanıdır. Bu bakımdan hızlı bir modernleşme ve kentleşme göstermektedir. Halkın % 71'i okuma-yazma bilir. 1983 sayımına göre, ülke nüfusu 1 milyon 652 bindir. Bu nüfusun % 83'ünü Araplar oluşturur. Geri kalanlar ise, İranlılar, Hindistanlılar ve Pakistanlılar'dır. Halkın 95'i Müslüman'dır. Resmi dil olarak Arapça konuşulur. Kuveyt nüfusunun büyük bir bölümü, ülke dışından gelmiştir. Çoğunluğu oluşturan bu göçmenlerin oy hakkı yoktur.

KUVEYT

EKONOMİ: Çok küçük bir ülke olmasına karşın, Kuveyt, ABD, SSCB ve Venezuela ile birlikte, dünyanın en çok petrol üreten ülkelerinden biridir. Petrol-den elde edilen gelir, ülkenin dış görünüşünü geliştirmek için kullanılmıştır. Kuveyt'in en büyük limanı olan Mena el Ahmedi'den günde 400 bin tona yakın ham

KİMLİK KARTI

KUVEYT

Devlet Adı: Devlet-el-Kuveyt
Alan: 17.818 km²
Nüfus: 1.652.000
Başkent: Kuveyt
Başlıca Kentler: Havalli, Salimya
Dil: Arapça
Din: Müslüman
Para Birimi: Kuveyt Dinarı

petrol ihraç edilir. Topraklarının ancak yüzde biri ekime elverişlidir. İşgücünün % 2'si tarımda, % 8'i üretimde ve % 53'ü sosyal hizmetlerde çalışır. Dış ülkelerden çeşitli araç-gereçler, mamul madde ve besin satın alır.

KÜBA

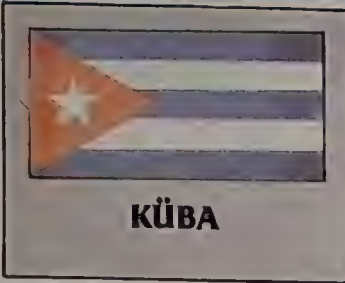
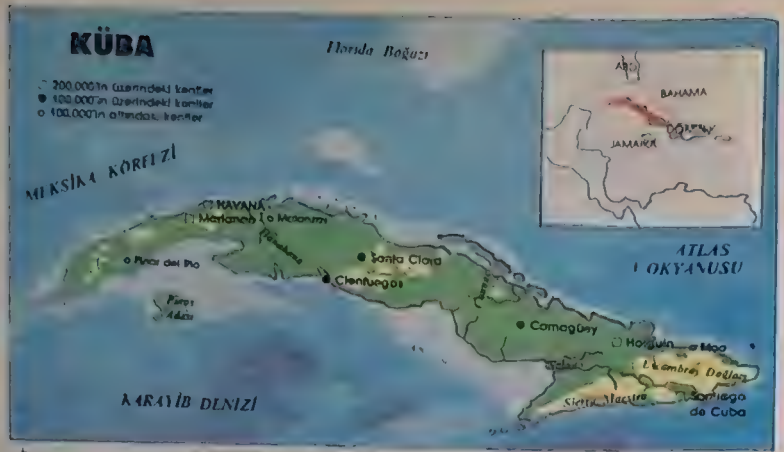
Batı Hint Adaları'nın en batısında bulunan Küba, Karayip Denizi ile Atlantik Okyanusu arasında yer alır. Batı Hint Adaları'nın en büyüğüdür. Kuzeyinde Bahama Adaları ve ABD, batısında Meksiko, güneyinde Jamaika, doğusunda ise Haiti vardır.

TARİH: 1492 yılında, Kristof Kolomb Küba'ya geldiğinde, bu-

KİMLİK KARTI

KÜBA

Devlet Adı: Küba Cumhuriyeti
Alan: 114.524 km²
Nüfus: 9.989.000
Başkent: Havana
Başlıca Kentler: Santiago, Santa Clara
Dil: İspanyolca
Din: Hristiyan
Para Birimi: Küba Pezосу

KÜBA

rada 50 bin yerli yaşıyordu. Ülke, adını, Cubanacan yerlilerinden aldı. 1762-1763 yıllarında İngiltere'nin işgali dışında, Küba, 1898 yılına kadar İspanyol egemenliğinde kaldı. XVIII. yüzyıldan başlayarak, köle esasına dayanan şeker kamışı plantasyonları gelişti. 1868 yılında başlayan isyanları, İspanya ancak on yıl sonra insan hakları konusunda garanti vererek bastırabildi. Ancak 24 Şubat 1895'te Jose Marti'nin önderliğinde yeni bir isyan başladı.

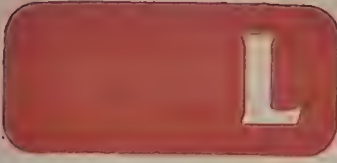
1898 yılı Nisan ayında bir ABD gemisinin Havana limanında batırılması üzerine ABD İspanya'ya savaş açtı. İspanyollar bu savaşı kısa sürede yitirince Küba'dan çekildiler. Amerikalılar da 1902 yılında Küba'yı terk etti. Ancak Guantanamo Körfezi'nde bir üs bırakıldılar. Ayrıca bazı ekonomik yatırımlar da yapıldılar. 1952 yılında Batista yönetimi eline geçirerek diktatörlüğünü ilan etti. Eski öğrenci liderlerinden Fidel Castro, 1956 yılında Batista'ya karşı bir isyan başlattı. Batista, 1 Ocak 1959'da kaçmak zorunda kaldı ve Castro 16 Şubat 1959'da Başbakan oldu. Castro,

nizla ulusallaştırma kampanyasına başladı.

COĞRAFYA: Küba topraklarının yüzde 60'ı geniş ve verimli düzlüklerle vadilerden oluşur. Adanın geri kalanı tepeliktir. Küba'nın en yüksek noktası, güneydoğudaki Sierra Maestra sıradağlarındaki Turquino Tepesi'dir. Uzunluğu 1220 kilometre olan Küba Adası'nın genişliği 40 kilometre ile 300 kilometre arasında değişir. Kıyılarının uzunluğu ise, 3 bin 200 kilometredir. Alçak kesimlerde tropikal iklimi hüküm sürer. Tepelerde ise serin ve ılıman iklim görülür.

TOPLUMSAL YAŞAM: Kübalılar'ın büyük bir bölümü, İspanyolların torunları olan beyazlardır. Ancak yerliler ve zenciler de vardır. Şeker plantasyonlarında köle olarak çalıştırılmak üzere getirilen Zenciler, özellikle 1959 devriminden sonra Küba sanatına büyük katkılarda bulunmuşlardır. Halkın yarısından çoğu kentlerde yaşar. Küba, Karayipler'in en büyük kentleşmeye sahip ülkesidir.

EKONOMİ: Küba'nın en önemli zenginlik kaynağı şeker kamışıdır. Küba, dünya şeker kamışı üretim ve dışsatımında birincidir. Ayrıca şekerden elde edilen yan ürünler tütün ve tütün ürünleri en önemli dışsatım maddeleridir. Şeker kamışından sonra tütün, ülkenin ikinci gelir kaynağıdır. Kahve de üçüncü sırayı alır. Ülkede en önde gelen maden kaynakları ise, demir, bakır, manganezdır.

LAOS

Güneydoğu Asya'da, Hindic Çin Yarımadası'nda yer alan Laos'un, kuzeyinde Birmanya ve Çin, doğusunda Vietnam, güneyinde Kampuçya, batısında ise Tayland vardır. Yüzölçümü, 236 bin 798 kilometrekaredir.

TARİH: 1893 yılında Fransız egemenliği altına giren Laos, 19 Temmuz 1949'da, bağımsızlığını yeniden kazanarak anayasal monarşi ile yönetilmeye başladı. 1962 yılında, Cenevre'de 14 ulusun katıldığı bir konferans sonucu, yeniden bağımsız ve bağlantısız bir devlet halini aldı. Bir koalisyon hükümeti kuruldu. 1964 yılında, Pathet Lao, koalisyondan çekildi. Kuzey Vietnam'ın desteğinde iç savaşı yeniden başlatıldı. ABD'nin müdahale etmesiyle başlayan şiddetli çarpışmalar, 1970 yılına kadar sürdü. Savaş, Patet Lao'nun kesin zaferi ile sonuçlandı.

COĞRAFYA: Ülkenin kuzey kesimleri, ormanlarla örtülen dağlarla ve dar nehir vadilerinin kestiği platolarla kaplıdır. Bu yörede bulunan Phu Bia Tepesi (2

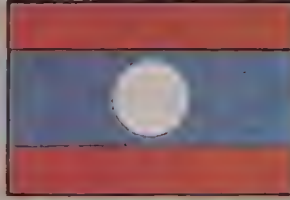

Laos'un dağlık bölgelerinde yaşayan iki kadın mahalli giysileriyle...

KİMLİK KARTI

LAOS

Devlet Adı: Laos Demokrati Halk Cumhuriyeti
Alan: 236.798 km²
Nüfus: 3.647.000
Başkent: Vientiane
Dil: Lao Dili
Din: Hinayana Budizmi, yerel inançlar
Para Birimi: Yeni Kip

LAOS

bin 816 metre) Laos'un en yüksek noktasıdır. Güney Laos, yarı ormanlık, kireç taşlarından oluşan teraslar halinde bir coğrafya yapısına sahiptir. Bu teraslar, Mekong Nehri'ne doğru giderek alçalır. Mekong, ülkenin en uzun ve en önemli akarsusudur. Öteki komşuları gibi, Laos'ta da tropikal muson iklimi görülür.

TOPLUMSAL YAŞAM: Laos halkı, birçok farklı etnik gruptan oluşur. Bunların sayıca en büyük olanı, ülke nüfusunun yarısından fazlasını kapsayan Lao'lardır. Thai'ler yüzyıllar önce Çin'den gelen göçmenlerdir. Yaygın olan dinsel inanç Hinayana Budizmi'dir. Ayrıca, yerel inanışlar da egemendir. Laos nüfusunun yüzde 90'ı kırsal kesimde yaşar. Yoğun bambu ormanları arasındaki köyler, dar patikalar tarafından çevrelenmiştir.

EKONOMİ: Laos'un başlıca yeraltı zenginliği tenekedir. Ayrıca, demir, bakır ve manganez yatakları varsa da bunlar yete-

rince işletilemez. Güneydoğu Asya'nın en az gelişmiş ülkelerinden biri olan Laos'da, tarıma dayalı bir ekonomi görülür. Endüstrisi, son derece zayıftır. Doğal kaynaklarını ve tarım ürünlerini satarak gereksinim duyduğu maddeleri alır.

LESOTHO

Afrika'nın güneyinde yer alan Lesotho'nun çevresi, tümüyle Güney Afrika Cumhuriyeti tarafından kuşatılmıştır.

TARİH: Lesotho (eski adı Basutoland), 1868 yılında, dönemin kralı Moshesh'in Boyer'lerden korunmak için başka bir yöntem bulamaması üzerine İngiliz egemenliği altına girdi. 4 Ekim 1966'da bağımsızlığını yeniden kazandı. 1970 yılında ilk genel seçimlerini yaptı.

COĞRAFYA: Birbuçuk milyon kişinin yaşadığı küçük bir ülke olan Lesotho'nun toprakları genellikle dağlarla kaplıdır. Tarım için son derece elverişsiz bir ülkedir. Oranj ve Tugela ırmakları Lesotho'dan çıkar. Kuzeydeki Meloti Sıradağları'nda yükseklik 3 bin 500 metreye kadar ulaşır. Tropikal iklim hüküm sürer.

TOPLUMSAL YAŞAM: Lesotho halkı, Sotho ve Nguni kabilelerinden oluşur. Resmi dil, Güney Sotho dilidir. Ayrıca İngilizce konuşulur. Nüfusun yüzde 43'ü Katolik, yüzde 49'u Protestan'dır. Ülke erkeklerinin yüzde 70'i, geçimini sağlamak için Güney Afrika Cumhuriyeti'ne çalışmaya gider. Okuma-yazma oranı yüzde 55'tir. Halk genellikle karnını doyurabilmek için uğraşır.

EKONOMİ: Lesotho'nun oldukça yoksul bir ekonomisi vardır. Tarım olarak yalnızca hububat, mısır ve bazı sebzeler üretilir ki, bunlar da ancak yetiştiren kişilerin karnını doyurur. Yüksek kesimlerde, az da olsa, sığır ve koyun yetiştirilir. Ülkenin en önemli zenginliği elmas madenleridir. Elmaslar, birkaç küçük atölyede işlenerek Lesotho'nun en önemli dışsattım malzemesini

KİMLİK KARTI

LESOTHO

Devlet Adı: Lesotho Krallığı
Alan: 30.355 km²
Nüfus: 1.400 000
Başkent: Maseru
Dil: Bantu dilleri, İngilizce
Din: Hristiyan
Para Birimi: Maloti

LESOTHO

oluşturur. Gümrük ve para birimi açısından, sınırlarını tümüyle çevreleyen Güney Afrika Cumhuriyeti'ne bağlıdır.

LIBERYA

Batı Afrika'nın, güneybatı kıyılarında yer alır. Batıda Sierra Leone, kuzeyde Gine, doğuda ise Fildişi Sahili ile komşudur. Güneyinde ise Atlas Okyanusu vardır.

TARİH: Dünyanın en eski ikinci Zenci Cumhuriyeti ve Batı Afrika'da bağımsızlığını ilk kazanan ülke olan Liberya, 1822 yılında Amerika'dan özgürlüğünü kazanarak gelen köleler tarafından kuruldu. Önceleri, birbirinden ayrı özerk koloniler halinde yaşayan bu gruplar, 26 Temmuz 1847 yılında birleşerek bağımsız Liberya Cumhuriyeti'ni ilan ettiler. 2. Dünya Savaşı'na kadar yoksul bir ülke olan Liberya, o yıllarda, ABD'nin Robertsfield'da bir askeri havaalanı kurmasıyla, dünya politikası sahnesinde önemli bir yer edindi.

1944 yılından sonra hızlı bir gelişme başladı.

COĞRAFYA: Liberya, genelde bol tepeli, nemli ve yoğun ormanlarla kaplı bir ülkedir. 16-80 kilometrelik bir kıyı şeridinin ardında, alçak tepeler ve platolar yükselir. Bunlar daha sonra yüksek dağlara dönüşür. En önemlisi Gine Yaylaları'dır. Genel olarak yağışlı, ekvatorial iklim görülür.

TOPLUMSAL YAŞAM: Liberya nüfusunu, Amerika'dan gelen kölelerin torunları ile yerli halk oluşturur. Resmi dil İngilizce'nin dışında yerel lehçe-

KİMLİK KARTI

LIBERYA

Devlet Adı: Liberya
Alan: 111.369 km²
Nüfus: 2.150.000
Başkent: Monrovia
Başlıca Kentler: Buchanan, Harper, Robertsport
Dil: İngilizce, Mande, Kru
Din: Doğa dinleri, Hristiyan ve Müslüman
Para Birimi: Dolar

LIBERYA

lere de rastlanır. Halkın yüzde 21'i Müslüman, yüzde 35'i Hristiyan'dır. Yüzde 43'ü de yerel inanışları taşır.

EKONOMİ: 1920'li yıllarda, büyük bir kauçuk çiftliği durumunda olan Liberya, bugün uyguladığı dışa dönük politika ile İtalyan, Alman ve Japon işadamlarının ilgisini çeken bir ülke olmuştur. Afrika'nın birinci, dünyanın üçüncü demir filizi dışsatımcısıdır. Ayrıca elmas satışından ve Liberya bandıralı gemiler-

den büyük bir gelir elde etmektedir.

LIBYA

Petrol zengini bir ülke olan Libya, Kuzey Afrika'nın Akdeniz kıyılarında yer alır. Batısında Tunus ve Cezayir, güneyinde Nijer ve Çad, doğusunda ise Sudan ve Mısır ile komşudur. Kuzeyi, Akdeniz kıyıları ile kaplıdır.

TARİH: İlk kez Berberiler tarafından yerleşim yeri olarak seçilen Libya, Kartacalar, Romalılar ve Vandallar tarafından akınlara uğradıktan sonra Osmanlı egemenliği altına girdi. 1912 yılında İtalyanlar'ın, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra da Fransızlar'ın eline geçti. 2 Ocak 1952 yılında anayasalı monarşi statüsüyle bağımsızlığını ilan etti. 1969 yılında, Albay Muammer Kaddafi önderliğinde bir askeri cunta, yönetime el koydu. Komşuları Mısır ve Çad ile zaman zaman sınır çatışmalarına giren Kaddafi yönetiminin, Mısır ve Çad ile birtakım anlaşmazlıkları oldu.

COĞRAFYA: Libya topraklarının yüzde 90'ı çöl ya da yarı çöldür. Akdeniz kıyısında dar bir sahil şeridi vardır. Kuzeyde ve güneyde bazı dağlık yöreler görülür. Tibesti Massifi'ndeki Betle Peak (2 bin 226 metre) ve Libya

KİMLİK KARTI

LIBYA

Devlet Adı: Libya Arap Sosyalist Halk Cemahiriyesi
Alan: 1.759.540 km²
Nüfus: 3.220.000
Başkent: Trablus
Başlıca Kentler: Bingazi, Misurata, El Beida, Derne
Dil: Arapça, yerel Berberi dilleri
Din: Müslüman
Para Birimi: Libya Dinarı

LIBYA

Çölü'ndeki Unevnat (1934 metre) ülkenin en önemli yükseklikleridir. Kiyılarda Akdeniz, iç bölgelerde çöl iklimi görülür.

TOPLUMSAL YAŞAM: Libya halkının yüzde 40'ı kentlerde yaşar. Nüfusun yüzde 97'si Arap-Berberiler'dir. Yüzde 1,5 oranında İtalyan kökenlilere rastlanır. Resmi dil Arapça'dır. Nüfusun tamamına yakını Sünni Müslümanlar'dır.

EKONOMİ: Topraklarında bol miktarda bulunan petrol sayesinde, Libya, dünyanın zengin ülkeleri arasında yer alır. Kişi başına düşen yıllık milli gelir, 6 bin 335 dolardır. Halıcılık, tekstil ve ayakkabı endüstrileri gelişmiştir. Ayrıca petrol arıtım sanayinde hızlı bir gelişim göstermiştir. Kıyı şeridinde zeytin, turuncgil-

Libya'daki Fezzan Çölü'nde bir genç..

ler, tütün yetiştirilir. Hayvancılık önemli bir gelir kaynağıdır. Başlıca dışsatım kalemi petroldür. Dış ülkelere, makine, gıda ve tarım ürünleri, kimyasal ürünler, motorlu taşıtlar, tekstil ve yapı malzemeleri alır.

LIECHENSTEIN

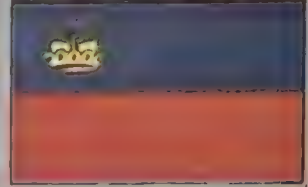
Liechtenstein, bir Orta Avrupa ülkesidir. Doğusunda Avusturya, güneyinde İtalya, batısında İsviçre, doğusunda Almanya yer alır.

Orta Avrupa'da küçük bir ülke olan Liechtenstein, bağımsız bir devlet olarak 1866 yılında kurulmuştur. Ülkenin tarihi 1342

KİMLİK KARTI

LIECHENSTEIN

Devlet Adı: Liechtenstein
Prensiği
Alan: 160 km²
Nüfus: 26.030
Başkent: Vaduz
Başlıca Kentler: Schaan, Balzers, Triesen
Dil: Almanca
Din: Hristiyan
Para Birimi: İsviçre Frangı

LIECHENSTEIN

ylına kadar uzanır. O tarihlerde Vaduz kontu bölgeye egemendi. Daha sonra sınırlarını genişleten kontluk, şimdiki sınırlarına ulaştı. Bir süre Ren Konfederasyonu'na, bir süre de Alman Konfederasyonu'na bağlanan Prenslük, daha sonra bağımsızlığına kavuştu.

Ülke, coğrafya olarak İsviçre'nin bir uzantısı halindedir. Ren kıyılarında alüvyon ovaları vardır. Genel olarak çevresinde dağlar ile korunur. Bu yüzden de iklimi yumuşaktır. Ülke coğrafya açısından iki bölgeye ayrılır. Bunlardan ilki, Ren Nehri'nin kıyısı, ikinci bölge ise, Ren Nehri'nin kolu Inn Irmağı'nın çevrelediği bölge. Ülkede yüksek dağların bulunduğu bölgede Alp iklimi görülür.

Ülke son yıllarda hafif sanayi alanında gelişmeler göstermiştir. Bunların başında parfümeri, dokuma ürünleri, seramik ve yiyecek maddeleri gelir. Tarımın ekonomi içinde önemli bir rolü

vardır. Verimli topraklar üze-
rinde yapılan tarım, ülkenin
gereklerini karşılamaya yö-
neliktir. Ren Vadisi en önem-
li tarım alanıdır. Ayrıca yine bu
bölgede bulunan bağlardan elde
edilen üzümler şarap yapımında
kullanılır.

Ülkede birkaç hidroelektrik
santrali vardır. Burada üretilen
elektrik bir bölümü İsviçre'ye
satılır. Ticaretin büyük bir bölü-
mü İsviçre ile yapılır.

LÜBNAN

Lübnan, bir Ön Asya ülkesi-
dir. Kuzeyinde ve doğusunda
Suriye, güneyinde İsrail, batı-
sında Akdeniz yer alır.

TARİH: Lübnan Roma'nın,
Bizans'ın, Persler'in egemenli-
ğinde kalmış, 639 yılında Müslü-
man Arap İmparatorluğu'nun bir
parçası haline gelmiştir.

Haçlı Seferleri sırasında Lü-
bnan halkının bir bölümü Hristi-
yanlaşmış, bu dönemden başla-
yarak iki ayrı dine mensup
insanlar arasında çatışmalar sü-
regelmıştır. Ticari öneminden
dolayı çeşitli Avrupa ülkeleri ile
sürekli ilişkileri olmuştur. Lü-
bnan'ın doğrudan doğruya Os-
manlı Devleti'nce yönetilmesi iki
evredir. İlk önce, 1840-1860 yıl-
ları arasında, daha sonra 1914-18
yılları arasında. Bu tarihlerin
dışında Lübnan, biçimsel olarak
Osmanlı Devleti'ne bağlı kalmış-
tır.

1918 yılında İngilizler'in
yönetimine girmiş, 1920 yılında
Suriye ile Fransız yönetimine terk
edilmiştir. 1926 yılında Lübnan
Cumhuriyeti adını almış 1950
yılında ise tam bağımsızlığını
kazanmıştır. O yıllardan beri ülke
içindeki siyasal çatışmalar sür-
mektedir.

COĞRAFYA: Ülke, kuzeyden
güneye doğru uzanan kalkerli
Lübnan Dağları ile ikiye ayrılır.
Kıyı bölgesinde Akdeniz iklimi-
nin özellikleri görülür. Kışları
yağışlı, nemli geçer. Oysa iç
bölümlerde dağların eteklerinde
kalan Bekaa Ovası'nda Anti Lü-
bnan Dağları ovayı çevreler. Sıcak
ve kurak çöl iklimi özellikleri

KİMLİK KARTI

LÜBNAN

Devlet Adı: Lübnan
Alan: 10.400 km²
Nüfus: 2.690.000
Başkent: Beyrut
Başlıca Kentler: Sayda, Tri-
poli, Zahle, Sur, Baalbek
Dil: Arapça
Din: Hristiyan, Yahudi,
Müslüman
Para Birimi: Lübnan Lirası

LÜBNAN

görüldür. Kıyı şeridi Akdeniz bitki
örtüsü ile kaplıdır.

TOPLUMSAL YAŞAM:

Lübnan çeşitli ulustan ve dinden
insanların bir araya geldiği bir
ülkedir. Yüzyıllar boyu bu kar-
maşık yapısını korumuştur. Bu
tür bir toplumsal yapıya sahip
olmasının nedeni de ticaret mer-
kezi olmasına bağlıdır.

Bugün ülke Hristiyanlar'ın
ve Müslümanlar'ın ayrı ayrı yaşa-
dıkları bölgelerden oluşuyor. Da-
ha önce Ortadoğu'nun eğlence
merkezi olarak bilinen Lübnan ve
özellikle başkenti Beyrut, bugün
artık bu özelliklerini kaybetmiş
durumdadır.

EKONOMİ: Lübnan'ın top-
raklarının ancak % 20'si tarıma
elverişlidir. Ama çok ileri sulama
teknikleri ile bu sorun aşılmış ve
sebzedен tahıla kadar her türlü
ürün yetiştirilebilmiştir.

Ülkenin büyük bir bölümü
eskiden ormanlarla kaplı olduğu

halde, bugün o ormanlardan
geriye çok azı kalmıştır.

Lübnan'da iki tane rafineri
vardır. Bunlar Irak'tan ve Suudi
Arabistan'dan alınan petrolü iş-
ler. Ayrıca demir madeni, bakır,
asfalt ve fosfat maden yatakları
vardır. Ülkenin her kesiminin
savaşın etkilediği gibi, ekono-
mik yaşam da büyük ölçüde
durmuştur.

LÜKSEMBURG

Bir Batı Avrupa ülkesi olan
Lüksemburg, batıdan Belçika,
Fransa, güneyden Fransa, doğu-
dan ise Batı Almanya ile komşu-
dur. Kuzeyi ise hem Belçika, hem
de Batı Almanya toprakları tara-
fından çevrelenir. Hollanda ve
Belçika ile birlikte Benelüks ülke-
leri adını alır.

TARİH: İ.S. 963 yılında kuru-
lan Lüksemburg, Burgonyalılar,
İspanyollar ve Avusturyalılar ta-
rafından yönetildikten sonra,
1448 yılında Fransız egemenliği
altına girdi. 1815 yılında katıldığı
Alman Konfederasyonu'ndan
1866 yılında ayrıldı. İkinci Dünya
Savaşı'nda yeniden Almanlar
tarafından işgal edildi. 1948
yılında, Hollanda ve Belçika ile
bir anlaşma yaparak gümrük bir-
liğini sağladı.

COĞRAFYA: Lüksemburg,
iki doğal bölgeden oluşur. Ku-
zeydeki Oesling Arden yaylaları,
soğuk ve kıraçtır. Güneydeki
Gutland yöresi ise, verimli tarla-
ları, ormanları işlenebilir arazi-
leri ile Fransa'nın Loren bölgesi-
ni andırır. Burada yumuşak bir
iklim hüküm sürer. Genellikle ılı-
man ve yağışlıdır. Kuzeyde ise
sert kara iklimi görülür. Moselle
İrmağı'nın 45 kilometrelik bölü-
mü Lüksemburg'dadır.

TOPLUMSAL YAŞAM:

Lüksemburg halkının yüzde 70'i
kentlerde yaşar. Nüfus, Alman ve
Fransız kökenlidir. Okuma-yaz-
ma oranının yüzde yüzü bulduğu
ender ülkelerden biridir. Anaya-
sal monarşi ile yönetilen ülkede,
parlamento son derece etkindir.
Lüksemburg halkının yaşam dü-
zeyi, Batı Avrupa ülkeleri ara-
sında en yüksek noktadadır.

Lüksemburg'da küçük bir sokak kahvesi...

KİMLİK KARTI

LÜKSEMBURG

Devlet Adı: Lüksemburg
Dükalığı
Alan: 2.586 km²
Nüfus: 365.000
Başkent: Lüksemburg
Başlıca Kentler: Eseh, Sur-Alzette, Differdange.
Dil: Letzeburg dili, Almanca ve Fransızca.
Din: Hristiyan
Para Birimi: Lüksemburg Frankı

LÜKSEMBURG

EKONOMİ: Lüksemburg'daki başlıca ekonomik etkinlik, ülkenin güney kesimlerinde zengin demir cevherine dayanan metalürjidir. Çelik fabrikaları, dökümhaneleri ve maden eritme fırınları ile, Lüksemburg Avrupa'nın en önemli ülkelerinden biri-

dir. Ayrıca, deri, çimento, bira ve şarap endüstrileri vardır. Çiftçilik son derece düzenli ve bilimsel yöntemlerle yapıldığından, ekonomiye büyük katkılar sağlar. Avrupa'nın önemli karayollarının kesişme noktasında bulunması nedeniyle ticaret önemli ölçüde gelişmiştir. Dış ticaretini, daha çok ABD ve Ortak Pazar ülkeleri ile yapar.

MACARİSTAN

Macaristan'ın doğusunda Romanya, batısında Avusturya, güneyinde Yugoslavya, kuzeyinde Çekoslovakya ve kuzeydoğusunda Sovyetler Birliği yer alır. Macaristan bir Orta Avrupa ülkesidir.

TARİH: Bugünkü Macar toprakları üzerinde Roma devrinden kalma askeri kuruluşlar vardı. Macarlar bu bölgeye gelip yerleştiklerinde, bölge çeşitli istilalara uğramıştı. Bunlardan en önemlisi, Atilla yönetimindeki Hun istilasıdır. Bu yüzden ülke Avrupa dillerinde Hun ülkesi (Hungary-Hungaria) olarak bilinir. Macarlar, bu topraklara 896 yılında geldiler ve bu tarihten sonra da bu bölgede yerleşerek kaldılar.

KİMLİK KARTI

MACARİSTAN

Devlet Adı: Macaristan
Halk Cumhuriyeti
Alan: 93.032 km²
Nüfus: 10.428.000
Başkent: Budapeşte
Başlıca Kentler: Miskolc, Debrecen, Pecs, Győr
Dil: Macarca
Din: Hristiyan (Katolik, az sayıda Protestan)
Para Birimi: Macar Forinti

MACARİSTAN

Hazar Denizi'nin kuzeyinden kavimler göçü ile Avrupa'nın içlerine doğru ilerleyen bu kavim, XIV. yüzyılda Avrupa'nın en büyük imparatorluğu haline gelmiştir. Büyük Layoş devrinde (1342-1382) parlak bir devir yaşayan Macarlar, Osmanlılar'ın Balcanlar'a yerleşmeleri ile zaman zaman onlarla savaşmak zorunda kaldılar. 1944 yılında Macar orduları Sultan Murat tarafından yenilgiye uğratıldı. Bu durum, Macar hanedanı içinde bazı değişikliklere neden oldu. Bu tarihten başlayarak, Macar tarihi açısından gelişmeler görüldü. Ancak 1526 yılında Mohaç'ta Macar ordusu Kânuni Sultan Süleyman'a yenilince ülke Osmanlı topraklarına katıldı.

Macaristan XVI. yüzyılda üç ayrı bölgeye ayrıldı. Ancak yer yer başlayan bağımsızlık hareketleri, bütün çabalara rağmen bastırılmadı. Bu durum, 1916 yılında monarşinin yıkılmasına kadar sürdü. Hemen arkasından Kont

Mihály Karoly tarafından Macar Cumhuriyeti kuruldu. 1919 yılında Komünist Partisi iktidarı ele geçirdi. II. Dünya Savaşı sonrasında Almanlar Macaristan'dan çıkarıldı. Bu durum ülkede yeni gelişmelere yol açtı. Ülke içinde birçok karışıklıklar yaşandı. Bunlardan en önemlisi 1956 ayaklanmasıdır. Ancak, daha sonra Macaristan tümüyle Doğu Bloku ülkeleri arasında yer aldı.

COĞRAFYA: Macaristan genellikle düz bir coğrafi görünüme sahiptir. Fazla yüksek olmayan dağlar, küçük tepeler ve geniş ovalar ülkenin görünümünü belirler. Coğrafya olarak Macaristan üç ana bölgeye ayrılır: Tuna Nehri ve ötesi, Kuzey Bölgesi'nin yaylaları ve Büyük Ova.

Ülkenin kuzeybatısında genellikle Tuna Nehri'nin taşıdığı alüvyonlardan oluşmuş bir alan vardır. Buraya Kisalföld adı verilir. Orta ve doğu Macaristan Nagyalföld ya da Büyük Ova olarak bilinir. Bu alan Tuna Nehri'nden doğuya doğru, Tisza Nehri'ni aşarak, Romanya sınırına kadar varır. Avrupa'nın en düz ve en yeknesak bölgesidir, ama yer yer nehirlerin geçtiği vadilere ve platolara da rastlanır. Macaristan dağlarının en yüksek tepesi 1015 metre yüksekliğindeki Mátra Dağları'dır. Bu dağlar doğuya doğru Avusturya-Macaristan sınırını çizer.

Tuna Nehri, Macaristan için çok önemlidir. Ülkenin başkenti olan Budapeşte, Tuna Nehri tara-

fından ikiye ayrılır. Tuna, bu ülkeye Avusturya'dan girer ve Çekoslovakya ile bir süre doğal sınır oluşturur. Drava, Mur ve Tisa, Tuna'nın kollarıdır. Tuna Nehri, Macaristan'da ulaşım açısından da önemli bir rol oynar.

Macaristan'da büyüklü küçüklü birçok göl vardır. Balaton Gölü, bunların içinde en büyüklüdür. Bu gölün denizden yüksekliği 106 metredir. 596 kilometrekarelik bir alanı kaplar. Bu gölde balıkçılık yapılır. Avusturya sınırında yer alan Neusiedler de oldukça büyük bir göldür.

Ülkenin genel olarak iklimi kara iklimi özellikleri gösterir. Kışlar soğuk, yazlar kuru ve sıcak geçer. Ama kimi bölgelerde değişik iklim koşulları görülür. Bunun nedeni de çok yüksek dağlar

Budapeşte kentinden bir görünüm.

olmadığı için Adriyatik üzerinden girebilen Akdeniz havasıdır. Ayrıca doğudaki yüksek Karpat Dağları bu ülkeyi Sibiry'a'nın soğğundan korur.

TOPLUMSAL YAŞAM: Ülke nüfusunun % 95'ini Macarlar oluşturur. Ayrıca Alman ve Romanyalı azınlıklara da rastlanır. Yalnız bu azınlıkların büyük bir çoğunluğu II. Dünya Savaşı'ndan sonra ülkelerine dönmüşlerdir. Ülkede nüfus artış hızı çok düşüktür. Bunun en önemli nedeni de doğumların az olması, buna karşılık ölüm oranının yüksek olmasıdır.

EKONOMİ: Son yıllarda Macaristan'da büyük bir endüstriyel gelişim olmuştur... Makine üretimi özellikle başkent Budapeşte çevresinde görülür. Örneğin ıkarus otobüsleri ve kamyonları dünyaca ünlüdür. Ayrıca bu bölgede tarımsal makine araçları ve makine aksamı da üretilir.

Endüstriyel alanda en hızlı gelişim elektrik ve kimya endüstrisinde görülür. Ülkede, demirçelik endüstrisi, çimento, kâğıt yapımı birimleri vardır. Bunların yanında besin ve tekstil endüstrisinden de söz etmek gerekir. Şeker, reçel, konserve yiyecekler, et ve sebzeler ile çeşitli gıycek maddeleri ve kumaşlar bunların içinde sayılabilir.

Macaristan'da en çok buğday, çavdar, arpa, yulaf, mısır, patates, şekerpancarı ve ayçiçeği üretimi yapılır. Ayrıca büyük ve küçükbaş hayvan yetiştirilir ve bunların ürünlerinden hem ülke içi tüketimde hem de dışarıda yararlanılır.

Ülkenin önemli gölü Balaton'un güneybatısından petrol çıkartılır ve orada işlenir. Doğuda ise, doğal gaz yatakları vardır. Buradan Budapeşte ve diğer endüstri kentlerine pompalanır doğal gaz, ülke içi tüketim için yeterli değildir. Bunun geri kalan kısmı Sovyetler Birliği'nden alınır. Ülkenin en bol madeni boksittir. Bu maden orman bölgelerinden ve Balaton Gölü çevresinden çıkartılır ve dış ülkelere de satılır.

MADAGASKAR

Hint Okyanusu'nda, Afrika kıtasının güneydoğu açıklarında yer alan Madagaskar, Comoro Adaları ve Mozambik Boğazı aracılığıyla Mozambik ile komşudur.

TARİH: Madagaskar, günümüzden 2 bin yıl önce, Malay ve Endonezya halkları tarafından kurulan bir yerleşim merkezidir. Bu adalar ülkesinde, XVIII. ve XIX. yüzyıllarda birleşik bir krallık kuruldu. 1885 yılında Fransız kolonisi oldu. 26 Haziran 1960'ta bağımsızlığını kazandı. 1972'de bir darbe ile yönetimi ele geçiren yeni rejim, çoğu Fransızlar'a ait kurum ve kuruluşları ulusallaştırdı, Çin'den yardım almaya başladı.

COĞRAFYA: Çok büyük bir ada olan Madagaskar Adası ile birçok irili ufaklı adadan oluşan

Doğu Madagaskar'da Zarfimaniri Köyü'nden bir görünüm.

bu ülke, Afrika kıyılarının 400 kilometre açığındadır. Madagaskar Adası'nın doğu kesimi bol, batı kesimi ise az yağış alır. Kuzeyde ve doğuda sürekli yeşilliğini koruyan orman şeritleri vardır. İç kısımlar savan ve steplerle kaplıdır. Batı bölgeleri ise tarıma elverişli değildir. Yağmur ormanlarının büyük bir bölümü tarımsal gereksinimlerin karşılanması için ortadan kaldırılmış ve yerine çeşitli sebze ve meyvelerin ekildiği tarım alanları kurulmuştur. Adanın iç kısımlarında yer yer hayli yükselen platolara rastlanır. Batıda ise, geniş bir kıyı şeridi vardır. Başkent Antananarivo, aynı zamanda en önemli ticaret ve kültür merkezidir.

TOPLUMSAL YAŞAM: Madagaskar'da nüfusun büyük bir bölümünü, Malay-Endonezyalı ataların torunları oluşturur. Ayrıca Arap ve Afrikalı azınlıklar vardır. Ulusal dil olan Madagaskarca dışında Fransızca da konuşulur. Nüfusun yüzde 54'ü doğa dinlerine inanır. Yüzde 40'ı Hristiyan, yüzde 5'i ise Müslüman'dır. Madagaskar halkının ancak yüzde 52'si okuma-yazma bilir.

EKONOMİ: Madagaskar'ın ekonomisi tarıma dayanır. Yerel gereksinimi karşılamak üzere pirinç, darı ve tatlı patates bol miktarda yetiştirilir. Dışsatım amacıyla tarımı yapılan ürünlerin

başında kahve, şekerpancarı, vanilya gelir. İç kısımlardaki yüksek bölgelerde hayvancılık yapılır. Kromit bugüne dek bu ülkede rastlanılan en önemli yeraltı zenginliğidir. Endüstri, henüz emekleme aşamasındadır.

MAKAO

Doğu Asya'da Çin sınırında, bir yarımada ve iki küçük adadan oluşur.

TARİH: Uzun yıllar Portekiz sömürgesi olarak yaşayan bu minik ülkeye, 1976 yılında Portekiz tarafından özyönetim hakkı verilmiştir. Ancak ulusal savun-

KİMLİK KARTI

MADAGASKAR

Devlet Adı: Madagaskar Cumhuriyeti
Alan: 594.180 km²
Nüfus: 9.389.000
Başkent: Antananarivo
Başlıca Kentler: Majunga, Tamataue
Dil: Madagaskarca, Fransızca.
Din: Doğa dinleri, Hristiyan, Müslüman
Para Birimi: Madagaskar Frankı

KİMLİK KARTI

MAKAO

Devlet Adı: Makao
Alan: 16.000 ²
Nüfus: 300.000
Başkent: Makao
Başlıca Kentler: Taipa, Coloane Adaları
Dil: Çince, Portekizce
Din: Doğa dinleri, Hristiyan

MADAGASKAR

ma ve ticaret açısından Portekiz'e büyük ölçüde bağımlıdır.

COĞRAFYA: Minik bir Doğu Asya ülkesi olan Makao, oldukça verimli ovalarla kaplı iki küçük ada ve bir yarımadadan oluşur. Önemli bir akarsuyu, gölü ya da yüksekliği yoktur

TOPLUMSAL YAŞAM: Bu minik Doğu Asya ülkesinde, kıtanın tüm yerel özellikleri görülür. Makao nüfusunun büyük bir bölümünü Asyalılar oluşturur. Ayrıca önemli oranda bir Portekizli nüfus vardır.

EKONOMİ: Makao, ekonomik açıdan tümüyle Portekiz'e bağımlıdır. Önemli bir ekonomik zenginliği yoktur. Çok sınırlı olan topraklarının tarıma elverişli kesimlerinde yerel nüfusu doyurabilecek oranda tarım yapılır.

MALAVİ

Bir Güneydoğu Afrika ülkesi olan Malavi, batıdan Zambia, güneyden ve doğudan Mozambik, kuzeyden ise Tanzanya ile çevrilidir.

TARİH: XVI. yüzyılda Bantular'ın işgaline uğrayan Malavi, XIX. yüzyılda Arap esir tüccarları tarafından istila edildi. 1891 yılında, Nyasaland adıyla İngiliz egemenliği altına girdi. 6 Haziran 1964'te bağımsızlığını kazandı, 1966 yılında da cumhuriyet oldu. Batı yanlısı bir politika izleyen Malavi, Zimbabve ve Güney Afrika ile sıkı ilişkiler içindedir.

KİMLİK KARTI

MALAVİ

Devlet Adı: Malavi Cumhuriyeti
Alan: 118.484 km²
Nüfus: 6 612 000
Başkent: Lilongve
Başlıca Kentler: Biantyre, Zomba
Dil: İngilizce, Malavice
Din: Doğa dinleri, Hristiyan, Müslüman
Para Birimi: Kvacha

MALAVİ

yer Zomba Dağları çevreler. Genelde tropikal iklim egemendir.

COĞRAFYA: Afrika'nın üçüncü büyük gölü olan Malavi Gölü (eski adı Nyasa) büyük bir kesimiyle Malavi'ye aittir. Bu ülkenin orta kısımlarındaki Rift Vadisi'ni yüksek platolar ve yer

TOPLUMSAL YAŞAM: Malavi halkını, Bantular, Chewalar, Tumbukalar, Yaolar, Lomweler gibi yerel kabileler oluşturur. Ayrıca İngiliz, Hint ve melez azınlıklar vardır. Ülkede okur-yazarlık oranı henüz yüzde 25'i aşamamıştır.

EKONOMİ: Malavi'de tarıma dayalı bir ekonomi yürürlüktedir. Mısır, sorgum, pirinç, tahıl, baklagiller, çay, tütün ve pamuk en önemli tarım ürünleridir. Hayvancılık da yerel gereksinimleri karşılayabilecek düzeydedir. Endüstri henüz emekleme döneminde ve yok denecek kadar azdır. Tekstil ve konservecilik dışında endüstriyel etkinliklere rastlanmaz. Tarımsal maddeler dışı satımı yapan Malavi, öteki ülkelere petrol, makine, motorlu taşıt ve kimya ürünleri satın alır.

MALDİV

ADALARI

Srilanka'nın doğu-güneydoğusundan ekvatora kadar uzanan, Hint Okyanusu'nda, Hindistan'ın güneybatısında bir adalar devletidir. En yakın kara parçası, kuzeydeki Hindistan'dır.

TARİH: Maldiv Adaları, 1887 yılında İngiliz egemenliğine girdi. 26 Temmuz 1965'te bağımsızlığını kazandı. 1968'te Cumhuri-

yet ilan edildi.

COĞRAFYA: Bu adalar devleti, 19 atol ve 1087 adadan oluşur. Bu adalardan yalnızca 200 kadarında insan yaşar. Hemen tamamı düzlüklerle kaplıdır. Tropikal iklim egemendir.

TOPLUMSAL YAŞAM: Maldiv Adaları'nın nüfusu, Sinhalisler, Dravidyenler ve Araplar'ın karışımından meydana gelir. Halkın tamamına yakın bir bölümü, Sünni Müslümanlar'dır. Dil olarak, Seylan dili konuşulur. Halkın ancak yüzde 36'sı okuma-

KİMLİK KARTI

MALDİV ADALARI

Devlet Adı: Maldiv Cumhuriyeti
Alan: 300 km²
Nüfus: 170.000
Başkent: Male
Dil: Divehi dili (Maldivece)
Din: Müslüman
Para Birimi: Maldiv Rupesi

MALDİV ADALARI

yazma bilir

EKONOMİ: Maldiv Adaları, dünyanın en yoksul ülkelerinden biridir. Son zamanlarda doğal kaynakların değerlendirilmesi ve turizm gelirleri açısından belirli bir kıpırdanma görülmüşse de halkın refah düzeyi uygar ölçülerin hayli altındadır. Adaların tarıma elverişli yörelerinde üretilen darı, mısır ve hindistancevini satarak zorunlu gereksinimlerini karşılamaya çalışır.

MALAYSİYA

Asya'nın güneydoğu ucuyla, Borneo Adası'nın kuzey kıyılarında yer alır. Kuzeyinde Tayland, güneyinde Endonezya vardır. Kıyıları, Güney Çin Denizi ve Cava Denizi'ne açılır.

TARİH: Avrupalı tüccarlar tarafından XVII. yüzyılda keşfedilen bu ülke, 1867 yılında İngiliz kontrolü altına girdi, 16 Eylül 1963'te Malasyia Devleti kuruldu. Bu devlete Malaya, Singapur, Sabah ve Sarawak da katıldı. Singapur, 1965 yılında yeniden bağımsızlığını ilan etti.

COĞRAFYA: Malasyia'nın batı kesimleri genellikle tropikal ormanlarla kaplıdır. Yarımada'nın iç kısımlarında kuzeyden güneye bir dağ sırası uzanır. Kıyılar, batıda bataklık, doğuda kumluktur. Doğu Malasyia'da çok geniş bir sahil şeridi vardır. Bu bölgenin iç kısımları ise ormanlar ve dağlarla kaplıdır. Kinta, Pahang ve Raiağ en

Malezya'nın kıyı bölgelerinde denize giren çocuklar...

önemli akarsularıdır. Ülkenin tamamında bol yağışlı ekvatorial iklim hüküm sürer.

TOPLUMSAL YAŞAM: Malasyia nüfusunun yüzde 50'sini Malaylar, yüzde 36'sını Çinliler, yüzde 10'unu Hintliler oluşturur. Ayrıca yerel kabileler vardır. Nüfusun okuma-yazma oranı yüzde 75'tir.

EKONOMİ: Ülkenin hayli zengin olan yeraltı kaynakları, Batılı ülkelerin yatırımlarını Malasyia'ya çekmiş, bu da endüstride belirli bir gelişime yol açmıştır. Özellikle lastik, kalay ve kimya endüstrisi hayli gelişmiştir. Kereste ülke ekonomisi açısından önemli bir gelir kaynağıdır. Tarım ve hayvancılık da yeterli ölçüde yapılır. Dış ülkelere kalay, demir cevheri, lastik, kereste, kimya ürünleri satar, makine, motorlu taşıtlar ve bazı besin ürünleri dışalım yapar.

MALİ

Mali, bir batı Afrika ülkesidir. Kuzeyde Moritanya, Cezayir, doğuda Nijer, Volta, güneyde Fildişi Kıyısı ve Gine, batıda Senegal ile çevrilidir.

TARİH: Mali halkı, XIII. ile XVII. yüzyıllar arasında Yukarı Nijer ile Yukarı Senegal arasında büyük bir imparatorluk kurmuştur. İmparatorluk o devrin en büyük Müslüman imparatorluklarından biriydi. 1324 yılından başlayarak taht kavgalarıyla eski gücünü yitirmeye başladı. Daha

sonra Segu Krallığı tarafından yıkıldı.

XIX. yüzyılın ikinci yarısından sonra Fransızlar bu bölgeye gelmeye başladılar. Fransızlar, yavaş yavaş yerleşim yerleri elde ettiler ve giderek Fransız Batı Afrikası sömürgesini kurdular. Bu durum II. Dünya Savaşı sonrasına kadar sürdü.

1957 yılında Sudan toprakları üzerinde özerk bir hükümet kuruldu. 1958 yılında Mali Devleti, Fransız Milletler Topluluğu içinde bir ülke haline geldi. Daha sonra 1959 yılında Mali, Senegal ile bir federasyon kurdu. Ama bu federasyon uzun ömürlü olmadı ve 1960 yılında dağıldı. Sudan, bağımsız bir devlet oldu. Mali, askeri birkaç darbe geçirdi. 1968 yılından beri askeri bir yönetim ile yönetilmektedir.

COĞRAFYA: Mali'nin denize kıyısı yoktur, bir kara ülkesidir. Ülke Büyük Sahra ile tropikal ormanlar arasında yer alır. Coğrafi olarak üç ayrı bölgeden oluşur. Ortasından Nijer Nehri'nin geçtiği bölgenin kuzey kısımları çöllerle kaplıdır. Burada çöl iklimi vardır. Güneye doğru inildikçe, ağaçlı savanlarla kaplı bölgeye gelir. Ve en güneyde de tropikal ormanlar yer alır. Bu bölgenin iklimi tropik iklimdir.

Ülkenin coğrafi görünümü, genel olarak düzdür. En yüksek tepeler, 700 metreyi ancak bulur. Ülkenin içinden iki önemli ve büyük nehir geçer. Bunlar Nijer Nehri ve Senegal Nehri'dir. Bun-

KİMLİK KARTI

MALAYSİYA

Devlet Adı: Malasyia Federasyonu

Alan: 329.749 km²

Nüfus: 15.000.000

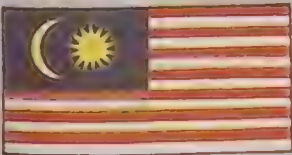
Başkent: Kuala Lumpur

Başlıca Kentler: Penang, Ipoh, Klang

Dil: Malayca, İngilizce, Çince, Hintçe

Din: Müslüman, Hinduizm, Budizm, Doğa dinleri

Para Birimi: Ringgit (Malasyia Doları)

MALAYSİYA

KİMLİK KARTI

MALİ

Devlet Adı: Mali Cumhuriyeti
Alan: 1.240.142 km²
Nüfus: 6.308.000
Başkent: Bamako
Dil: Fransızca, Bambara ve Sonrai dilleri
Din: Müslüman, Doğa dinleri, az sayıda Hristiyan
Para Birimi: Mali Frankı

MALİ

ların çok geniş alüvyonlu ovaları vardır. Nehirler üzerinde ulaşım yapılamaz. Çünkü yer yer her ikisinde de geniş çığlayanlara rastlanır

TOPLUMSAL YAŞAM: Mali halkı, genellikle göçebedir. Çeşitli kavimlerin birleşmesiyle oluşmuştur. Bunların içinde Iforalar, Pöller, Bambaralar, Maskalalar, Dogonlar sayılabilir. Halkın çoğunluğunu zenciler oluşturur. Mali toplumu içinde geleneklerine bağlı aile yapısı önemli bir özelliktir. Okuma yazma oranı oldukça düşüktür. Ülkede Müslüman gelenekleri ve adalet anlayışı devlet gözetimi altında resmiyet kazanmıştır.

EKONOMİ: Mali'de ekonomik yan toprağa ve tarım ürünlerine bağlıdır. En çok darı, şeker kamışı, yerfıstığı, pirinç, mısır ve pamuk üretilir. Bunların bir kısmı ülke içinde tüketilirken, bir kısmı da dış ülkelere satılır. Ayrıca hayvancılık da yapılır. Sığır, at, eşek, koyun, keçi, tavuk ve azeve yetiştirilir. Nehirlerden

ise, yılda 100 bin ton balık tutulmaktadır.

Mali'de 1980 yılında 110 milyon kilowattsaat elektrik enerjisi üretilmiştir. Maden kaynakları bakımından zengin bir ülke değildir. Madenler içinde en çok mermer ve kireçtaşı çıkarılır. Ülkenin tuz üretimi ise, yılda 5.000 ton civarındadır.

Dışarıdan aldığı mallar arasında şunlar sayılabilir. Besin maddeleri, otomobil, petrol, yapı malzemesi, şeker, tuz ve bira. Dışarıya sattığı ürünler ise, hayvan, kurutulmuş balık ve deridir.

MALTA

Akdeniz'in ortasında, Malta, Gozo ve Comino adlı üç adadan oluşan bir minik devlettir. Bu adalar içinde en büyüğü Malta Adası'dır.

TARİH: Fenikeliler, Romalılar, Araplar, Normanlar, Malta Şövalyeleri ve Fransızlar tarafından yönetilen Malta, 1814 yılında İngiliz egemenliği altına girdi. 21 Eylül 1964'te bağımsızlığını ka-

KİMLİK KARTI

MALTA

Devlet Adı: Malta Cumhuriyeti
Alan: 316 km²
Nüfus: 358.000
Başkent: Valetta
Başlıca Kentler: Zabbar, Sliema, Musta
Dil: Maltız, İngilizce, İtalyanca
Din: Hristiyan
Para Birimi: Malta Lirası

MALTA

zanı. 1974'te cumhuriyet oldu. 1 Nisan 1979 günü, son denizcilerin de ayrılmasıyla bu ülkedeki 179 yıllık İngiliz askeri varlığı sona erdi.

COĞRAFYA: Adaların kıyıları yüksek ve kayalıktır. İç kısımlarda da fazla yüksek olmamakla birlikte tepelikler görülür. Akdeniz ikliminin hüküm sürdüğü her üç adada da maki, etkin bitki örtüsüdür.

TOPLUMSAL YAŞAM: Nüfusun tamamına yakın bölümünün kentlerde yaşadığı Malta, Akdeniz'deki güvenlik konumu nedeniyle hem Doğu hem de Batı bloklarının yoğun ilgi alanında olmasına karşın, gerek siyasal, gerekse kültürel açıdan benliğini korumasını bilmiş bir ülkedir. Malta halkını, İtalyanlar, Arap melezleri ve az sayıda İngilizler oluşturur.

EKONOMİ: Her tarafı deniz ile çevrili olan Malta'nın geçim kaynağı, turizm, askeri limanlar ve La Valetta'daki tersanelere dayalıdır. Çeşitli tekstil ürünleri, eliş danteller, bira, sigara ve yapı ürünleri endüstrileri de gelişmiştir. Dış ülkelere yapı taşı, hayvan derisi, çiçek ve çiçek tohumu, deri ürünleri satar, besin, petrol ve kimya ürünleri ile mekanik araçlar alır.

MARTİNİK

Karayip Denizi'nde, Batı Hint Adaları'ndan biridir. Fransa'ya bağlı bir eyalet durumunda-
dır.

TARİH: 1635 yılında Fransızlar'ın eline geçen Martinik Adası, uzun yıllar sömürge statüsünde kaldıktan sonra 1946 yılı Mart ayında Fransa Devleti'nin bir eyaleti olarak kabul edildi. halen Fransız parlamentosunda 2 senatör tarafından temsil edilir.

COĞRAFYA: Genel olarak son derece güzel manzaralı kıyılardan ve yer yer iç kısımlara doğru yükselen tepelerden oluşan Martinik Adası'nda tropikal iklim hüküm sürer. Doğal plajlarının güzelliği nedeniyle bir turizm cennetidir. Başkenti Fort de France, aynı zamanda Napolyon'un karısı, Josephine'in de doğum yeridir.

KİMLİK KARTI

MARTİNİK

Alan: 1.102 km²

Nüfus: 310.000

Başkent: Fort de France

Dil: Fransızca

Din: Hristiyan, Doğa din-
leri

TOPLUMSAL YAŞAM:

Martinik, nüfusunun tamamına yakın bir bölümü, eski kölelerin torunlarıdır. Resmi dil Fransızca'dır. Hristiyanlığın yanında yerel dinler de görülür. Okuma-yazma oranı hayli yüksektir.

EKONOMİ: Martinik'in başlıca gelir kaynağı turizmdir. Bunun dışında üreterek sattığı rom, muz ve petrol ürünlerinden de yabana atılamayacak bir gelir sağlar. En önemli ticari ilişkisi Fransa iledir.

MORİTANYA

Bir Batı Afrika ülkesi olan Moritanya, kuzeyden Fas, doğudan Cezayir ve Mali, güneyden Senegal ile komşudur. Batıda ise Atlas Okyanusu kıyıları vardır.

TARİH: Moritanya 28 Kasım 1960'ta bağımsızlığını elde etti. 1976'da, güneydeki eski İspanyol Sahrası ile birleşti. 1977 yılında sahradaki gerillalar, çeşitli eylemlere başladılar. 8 bin kişilik

bir Fas birliği ile Fransız Hava Kuvvetleri'ne bağlı birlikler bu savaşta hükümet kuvvetlerinin yanında yer aldılar. 1980 yılında Polisario Cephesi ile bir antlaşma imzalayan Moritanya hükümeti, İspanyol Sahrası üzerindeki haklarından vazgeçti.

COĞRAFYA: Güneyde Senegal Nehri vadisinde başlayan verimli topraklar, iç kısımlarda yerlerini kumlarla kaplı düzlüklere bırakır. Kuzeydeki kurak bölgeler ise Sahra Çölü'nün bir devamı niteliğindedir. Ülke genel olarak yüksekliği 300-9000 metre arasındaki platolardan oluşur. Çöl iklimi büyük ölçüde egemendir. Batıdaki Atlas Okyanusu kıyılarında daha yumuşak bir iklim hüküm sürer.

TOPLUMSAL YAŞAM: Moritanya halkının yüzde 80'i Arap-Berberi karışımıdır. Yüzde 20'si ise zencilerden meydana gelir. Ülkede Fransızca resmi, Arapça ise ulusal dildir. Ayrıca Nijer-Kongo yerel dillerine de

rastlanır. Müslümanlar ezici bir çoğunlukta. Okuma-yazma oranı ancak yüzde 17'dir. Başkent Nouakchott ve öteki önemli kenti Nouadhibou aynı zamanda birer ticaret ve kültür merkezi durumundadır. Halk 1982 ve 1983 yıllarında yaşanan kıtlığın etkisini hâlâ taşır.

EKONOMİ: Moritanya'nın tarıma dayalı bir ekonomisi vardır. Ancak elde edilen ürün, nüfusun beslenmesine yetmez. Bu nedenle devlet, herkese darı ve pirinç yardımı yapmaktadır. Demir cevheri, bakır, titanyum ve alçıtaşı, başlıca doğal zenginlikleridir. Edüstri hemen hiç gelişmemiş denebilir. Balıkçılık önemli bir gelir kaynağıdır. Dış ülkelere demir cevheri, bakır, canlı hayvan ve su ürünleri satar, makine, motorlu taşıt, petrol ve besin ürünleri alır. Eğitim ve kültür alanında da Fransa ile yakın ilişkileri vardır.

MEKSİKA

Meksika, bir Kuzey Amerika ülkesidir. Kuzeyinde Amerika Birleşik Devletleri, doğusunda Büyük Okyanus, batısında Meksika Körfezi, güneybatısında Guatemala yer alır.

TARİH: Aztek ve Maya uygarlıklarının ülkesi olan Meksika'nın tarihi XVI. yüzyıla başlar. Burayı işgal eden İspanyollar (1519), binlerce Aztekliyi öldürerek, Veracruz'u kurdular. Kendilerine sömürge yapıp Yeni İspanya adını verdiler. Yönetimleri 300 yıl sürdü.

1810 yılında 'Yenidünya' da doğmuş olan Kreol'ler Meksika Bağımsızlık Savaşı'nı başlattılar. Bir gerilla savaşı biçiminde süren ayaklanma, 1821'de bağımsızlıkla sonuçlandı. İki yıl sonra da Cumhuriyet yönetimine geçildi. Ne var ki 50 yıl iç çatışmalara sahne oldu, topraklarının çoğunu Amerika Birleşik Devletleri'nin kaptırdı. General Porfirio Diaz, gerek iç çatışmaları ve gerekse Fransız istilasını durdurarak 1911'e dek ülkeyi diktatörlükle yönetti. 1910'daki devrim, önce iç çatışmalara yol açıtıysa da, sonuç-

KİMLİK KARTI

MORİTANYA

Devlet Adı: Moritanya İslam Cumhuriyeti

Alan: 1.030.700 km²

Nüfus: 1.600.000

Başkent: Nouakchott

Başlıca Kentler: Nouadhibou, Zouerate

Dil: Arapça, Fransızca

Din: Müslüman

Para Birimi: Moritanya

Ouguiya'sı

MORİTANYA

Chiapas platolarında yaşayan köylüler.

ta Venustiano Carranza yönetimi ele geçirip hazırlanan yeni anayasayı yürürlüğe koydu. Birkaç liderle süren devrim programı halkın eğitim, toprak vb. sorunlarını çözümlenmeye çalıştı. 1940 tarihinde çağdaşlaşma yolunda çalışmalar başlatıldı. Bu arada ülke çeşitli yönetici değişiklikleri yaşadı.

COĞRAFYA: Meksika'da iki önemli dağ sırası vardır. Doğu Sierra Madre ve Batı Sierra Madre. Bu iki dağ sırasının ortasında çok büyük bir plato yer alır. Bu platonun yüksekliği yer yer 1220 metre ile 2440 metre arasında değişir. Platonun güneyinde arazi volkanik özellik gösterir. Bunların arasında hâlâ zaman zaman lavlar püskürten 5450 metre yükseklikteki Popocatepetl en büyüğüdür. Krater göllerinin ve lavların oluşturduğu tepelikler bu bölgeye özel bir görünüm verir.

Platonun güneyinde yine dağ sıraları vardır. Bunların yükseklikleri 3000 metreye kadar varır. Meksika'nın genel görünümü dağlıktır. Bu dağlar doğuda Büyük Okyanus'a doğru alçalarak inerler. Meksika'nın körfezdeki kıyıları 160 kilometre uzun-

luğundadır. Bu alan kuzeyde Amerika Birleşik Devletleri ile sınır oluşturan Rio Grande Nehri'nden Yukatan Yarımadası'na kadar uzanır. Bu alanın büyük bir kısmı bataklıklarla kaplıdır. Oysa Büyük Okyanus kıyıları daha engebeli ve daha verimlidir. Ülkenin önemli nehirleri güneyde toplanmıştır. Bunların içinde en önemlileri Santiago Lerma, Panuco-Moctezuma ve Balsas'tır. Bu nehirler geniş plato içinde büyük vadiler meydana getirirler.

KİMLİK KARTI

MEKSİKA

Devlet Adı: Birleşik Meksika Devletleri
Alan: 1.972.547
Nüfus: 72.900.000
Başkent: Mexico
Başlıca Kentler: Guadalajara, Tijuana, Acapulco
Dil: İspanyolca, yerli dilleri
Din: Hristiyan
Para Birimi: Meksika Peso-

11

Meksika'da üç ayrı iklim özelliği görülür. Birincisi Güney Meksika'nın düz alanlarında görülen tropik iklim özellikleridir. Burada ısı gündüz 32 dereceye kadar çıkar. İkincisi Orta Meksika'nın plato alanlarını kapsar. Ülkenin en kalabalık yöresi burasıdır ısı 24-27 derece arasında değişir. Üçüncüsü ise, dağlık yöreleri kapsar. Burada ısı oldukça düşüktür. Aralık ve şubat ayları arasında don olur.

TOPLUMSAL YAŞAM: Ülke nüfusunu beyazlarla Amerikalı yerlilerin karışımı bir halk oluşturur. Nüfusun büyük bir kısmının yaşı 18'in altındadır. Ülke nüfusunun yarısı tarımla uğraşmaktadır. Nüfus yoğunluğu büyük kentlerin çevresinde artar. Bugün okuryazar nüfus oranı %81'e ulaşmıştır.

EKONOMİ: Meksika'da ekilebilir alan oldukça azdır. Bunun en önemli nedeni ülkenin büyük bir kısmının dağlarla kaplı olmasıdır. En önemli tarım ürünleri buğday, mısır, fasulye, pamuk, kahve ve şeker kamışıdır. Bunların içinde pamuk, dış ticarete birinci sırayı alır. Ülkede tarım yapılabilen alanlar Güney Meksika, orta plato bölgesi ve kuzeyde sulanan topraklardır.

Körfez Bölgesi, özellikle tropikal ürünler açısından önemlidir. Burada kahve, şeker kamışı, muz ve öteki tropik meyveler yetiştirilir.

Meksika, dünyada en fazla gümüşü çıkartan ülkedir. Bunun yanında kömür, petrol ve doğal gaz yatakları da bulunmuş ve işletilmeye başlanmıştır. Meksika'nın iki önemli endüstri alanı vardır: Tekstil ve çelik. Kuzey Meksika'da sulama sonucu elde edilen geniş pamuk tarlaları ile ülkede tekstil endüstrisi gelişmiştir. Endüstri etkinlikleri genel

MEKSİKA

olarak büyük kentlerin çevresinde görülür. Ülkede yeni yeni hidroelektrik santralleri kurulmaktadır. Son yıllarda nehirlerin gücünden yararlanılarak birkaç santral kurulmuş ve bunlar çalışmaya başlamıştır.

Meksika, dışarıya en çok ham petrol, tekstil ürünleri, pamuk, şeker, kahve ve balık satar.

MISIR

Mısır, Afrika'nın kuzeydoğusunda yer alır. Doğusunda Kızıldeniz, batısında Libya, güneyinde Sudan, kuzeyinde Akdeniz, kuzeydoğusunda İsrail vardır. Güneybatı Asya'nın bir parçasını oluşturan Sina Yarımadası da bu ülke sınırları içindedir.

TARİH: Mısır'ın tarihi M.Ö. 3200'lere kadar dayanır. Bu tarihlerde Kral Menes tarafından Aşağı ve Yukarı Mısır uygarlıkları kurulmuştur. Daha sonra gelen Firavunlar döneminde gelişmiş bir uygarlığa sahne olmuştur. Çeşitli tarihlerde İranlılar, Yunanlılar, Türkler, Fransızlar ve İngilizler'in işgaliyle, karşı karşıya kalmıştır. Mısır son olarak Suveyş Kanalı'nın yapımı için borcunu ödeyememesi yüzünden İngilizlerce işgal edilmiştir (1882). Birinci Dünya Savaşı'nı İngiltere'nin koruyuculuğuyla atlatan Mısır, 1922'de Kral Fuad'la birlikte bir anayasaya da sahip olmuştur. 1933'te ölünce yerine

MISIR

oğlu Faruk, kral seçilmiştir. 1952'de yapılan askeri bir darbeyle Kral Faruk, tahtı bırakmak zorunda kalmıştır. 1953'te Cumhuriyet ilan edilmiştir. General Necip, devlet başkanı olmuştur. Darbeyi yapan "Özgür Subaylar"ın asıl lideri Cemal Abdülnasır, devlet başkanlığına getirilmiştir. Nasır, Mısır'ın diğer devletleriyle olan ilişkilerini güçlendirmiştir. 1958'de Suriye ile Birleşik Arap Cumhuriyeti kurulmuştur. Ne var ki 1961'de Suriye'nin çekilişiyle birlikten ayrılmıştır. Nasır'ın ölümünden (1970) sonra yerine, yarıdmcı Enver Sedat geçmiştir. Sedat yönetimi, Nasır'ın tersine ABD ve Batılı ülkelerle yakın ilişkiler kurmuştur. 1977 Kasım'ında Sedat, Nasır'ın İsrail'e karşı Suriye'yi desteklemesi sonucu "Altı Gün Savaşı"na neden olmasının izlerini silmek, Ortadoğu'da barışı kurmak için İsrail'i ziyaret etmiştir. Bu davranışı Arap ülkelerinin ve Filistinlilerin tepkisine yol açmıştır. Ülkesinde sürekli ve yoğun bir siyasal baskı uygulamaya girişmiştir. Askeri bir tören sırasında öldürülmesinden sonra, devlet başkanlığına Hüsnü Mübarek seçilmiştir.

COĞRAFYA: Mısır'a hayat veren Nil, Mısır'ı kaplayan çölü ikiye ayırır: Doğuda Arap Çölü, batıda Libya Çölü bulunur. Çöl, Sina Yarımadası'nı da kaplar. Ülkenin en yüksek doruğu olan Cebel Katherin (2637 m) burada yer alır. Nil'in kuzey-güney doğrultusunda hiç kolu yoktur. Yalnız güneyi Assuan Barajı ile büyük bir göl haline getirilmiş, birkaç kola ayrılmıştır.

Mısır'da yaz ayları sıcak, kışlar ise ılık geçer. Yaz sıcakları gündüzleri 30-40 °C'ı bulur, ama

Mısırlı dervişler Assuan Barajı yakınında bir ayın sırasında.

geceleri bu ısılar büyük ölçüde düşer. Bütün bölgeleri az yağış alır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Mısır'da nüfusun tamamına yakını Nil Nehri çevresinde yaşar. 1 milyon Hristiyan azınlığın dışında halkın yüzde 90'ı Sünni Müslüman'dır.

Eğitimin bütün okullarda parasız olduğu Mısır'da 6-12 yaşlar arasındaki temel eğitim zorunludur. XX. yüzyılın başında okuma-yazma oranı yüzde 7'yken, bu oran 1970'lerde yüzde 35'e çıkarılmıştır. Yayımlanan son sayılamalara göre, halkın yüzde 18'i okuma-yazma bilmemektedir.

EKONOMİ: Mısır'da tarıma dayalı bir ekonomi egemendir. Pamuk, en önemli tarım ürünüdür. Ülke dışsatım gelirlerinin yarısı pamuktan sağlanır. Mısır'da ayrıca şeker kamışı, mısır, pirinç, buğday yetiştirilir.

Mısır'da petrolden de büyük bir gelir elde edilir. Bu öteki Ortadoğu ülkeleri yanında küçüktür, ama son yıllardaki üretim artışıyla önemli boyutlara ulaşmıştır.

KİMLİK KARTI

MISIR

Devletin Adı: Mısır Arap Cumhuriyeti
Alan: 1.001.449 km²
Nüfus: 40.000.000
Başkent: Kahire
Önemli Kentler: İskenderiye, Port Said, Gazze, Suveyş
Dil: Arapça
Din: Müslüman
Para Birimi: Mısır Lirası

Suveys Kanalı'ndan geçen gemilerin vergi gelirleri, eski Mısır uygarlıklarını tanımak üzere gelen turist dövizleri ülke ekonomisine katkıda bulunur.

MONACO

Monaco, İtalya ile Fransa sınırları arasındadır. Akdeniz'in kuzey kıyısındadır. Başlıca gelir kaynağı turizmdir. Ayrıca hafif sanayi, gelirin yüzde 25-30'unu oluşturur.

TARİH: Monaco'yu ilk kuran Fenikeliler'dir. Daha sonra Romalılar'la geçirmişlerdir. M.S. 100 yıllarında Hristiyanlaştırılmış. XIII. yüzyılda Grimaldi ailesinin yönetimine geçmiştir. Günümüzde ise, Fransız soyundan gelen bir prens tarafından yönetilmektedir.

1811'de Monaco kendi kararıyla Fransız yönetimini benimsedi. 1911'e kadar mutlakiyetçi

Monaco Prensi'nin gerçek gelir kaynağı turizmdir. Yılın her ayında turistler, kumarhaneleri ünlü bu ülkeye gelirler.

olan yönetim, 1912 anayasasının hazırlanmasıyla 1930'da değişikliğe uğratıldı. 1962 Nisan'ında meşruti yönetim yeniden kurulduğu zaman III. Rainier, Fransız asıllı bir bakanı görevinden uzaklaştırdı. Bu olay üzerine Fransa, karşılıklı antlaşmalarını geçersiz saydı. İlişkiler 1963'te yeniden kuruldu. Monaco Prensi III. Rainier 1956'da Amerikalı artist Grace Kelly ile evlendi. Kelly, 1984'te bir trafik kazasında öldü.

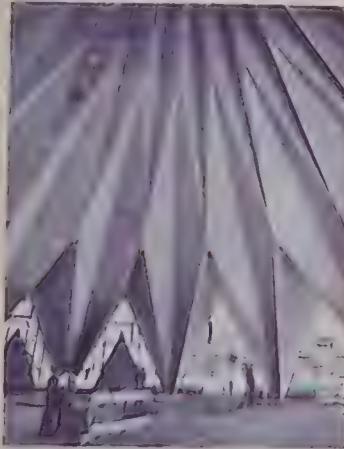
COĞRAFYA; Monaco, Akdeniz kıyısında küçük bir devlettir. Akdeniz ikliminin hüküm sürdüğü ülkede kışlar çok ılık geçer

EKONOMİ; Hafif sanayi geliri partüm ile keyifverici tüketim maddelerinin üretiminden elde edilir. Asıl gelir kaynağını yılın her ayında hiç eksik olmayan turist gelirlerinden sağlar. Kumarhaneler, uluslararası araba yarışları gelirleri ilk sırayı alır.

KİMLİK KARTI

MONACO

Devlet Adı: Monako Prensiği
Alan: 1.81 km²
Nüfus: 25.029
Başkent: Monaco-villé
Başlıca Kentler: Monte Carlo, Grand Prix, Rally
Dil: Fransızca ve Monacoca (İtalyanca, Fransızca karışımı)
Din: Hristiyan
Para Birimi: Fransız Frankı

Afrika'nın doğu kıyısında yer alan Mozambik'in Beira kentinde yapılan modern bir yapı...

Mozambik'in ormanlık bölgelerinde dolaşan filler... Yıllar boyunca sorumsuz avcıların kurşunlarına hedef olan bu hayvanlar şimdi koruma altında...

MONACO

MOZAMBİK

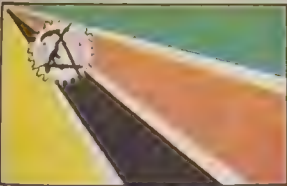
Mozambik, Afrika'nın güney-doğusunda yer alır. Kuzeyinde Tanzanya, batısında Malavi, Zambia ve Rodezya, güneyinde Güney Afrika vardır.

TARİH: 1498 yılında bölgeye Vasco de Gama'nın gelişiyle başlayan Portekiz etkisi dört yüzyıl boyunca sürdü. 1910 yılında Mozambik bir Portekiz sömürgesiydi. 1964'te silahlı ayaklanma başladı, Portekizlilere karşı yürütülen uzun bir gerilla savaşından sonra 25 Haziran 1975'te Mozambik bağımsızlığını ilan etti. Bundan sonra Mozambik, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin yürüttüğü ırk ayrımcılığına karşı politikasını sürdürdü.

KİMLİK KARTI

MOZAMBİK

Devlet Adı: Mozambik
Halk Cumhuriyeti
Alan: 799.380 km²
Nüfus: 9.500.000
Başkent: Maputo
Dil: Portekizce, Bantu Dilleri
Din: Yerel dinler, Hristiyan, Müslüman.
Para Birimi: Mozambik Eskudosu

MOZAMBİK

COĞRAFYA: Mozambik geniş düzlüklere sahip bir ülkedir. Kıyı düzlükleri kuzeyde darlaşırken orta ve güneyde genişler. Bu düzlükleri sulayan akarsular, Zambezi, Sabi ve Limpopo'dur.

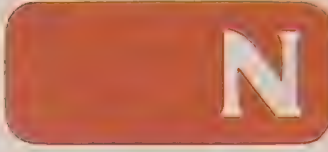
Kuzeye doğru yükseltiler artar. İç bölgelerde yaylalar vardır.

Ülkeye tropikal iklim egemendir. Kıyı bölgeleri yağışlı, iç bölgeler kuraktır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Ülke nüfusunun çoğunluğunu zenciler oluşturur. Başlıca gruplar Makau-Lomve ve Tonga'lardır. Mozambik'in güneyinde az sayıda Hristiyan, kuzeyinde de az sayıda Müslüman yaşar. Nüfusun büyük çoğunluğu okuma yazma bilmez. Ancak son yıllarda bir eğitim seferberliğine girilmiştir.

EKONOMİ: Ülke halkının çok büyük bir bölümü çiftçilikle uğraşır. Elde edilen başlıca tarım ürünleri pirinç, mısır ve manyektur. Hidroelektrik enerji potansiyeli bakımından zengin olan ülkede, madencilik pek önemli değildir.

Başlıca dışsatım ürünleri şeker, çay, pamuk ve hindistancevizi.

NAMİBYA

Bir Güney Afrika ülkesi olan Namibya, Afrika'nın güney ucunun batısında, Atlas Okyanusu kıyılarında yer alır. Kuzeyinde Angola, doğusunda Zambiya ve Botswana, güneyinde ise Güney Afrika bulunur.

TARİH: 1884 yılında Alman sömürgesi olan Namibya, 1915'te Güney Afrika Cumhuriyeti tarafından işgal edildi. Öteki Afrika ülkeleri bu duruma karşı çıktı ve Namibya'nın bağımsızlığına kavuşması için büyük bir mücadele başladı. 1968 yılında, Birleşmiş Milletler, 11 ülkeden oluşan bir heyetin Namibya'nın bağımsızlığını sağlamasını kararlaştırdı. Uzun mücadelelerden sonra 1983 yılında Güney Afrika Cumhuriyeti Namibya'yı kendi toprakları olduğunu ileri sürerek işgal etti.

COĞRAFYA: Ülke toprakla-

rının büyük bir bölümü platolarla kaplıdır. Bu platolar doğuda Kalahari Çölü'ne, güneyde Orange Nehri'ne, batıda ise Atlas Okyanusu'na doğru alçalarak yerlerini düzlüklere bırakırlar. Cunene, Okovangi, Orange ve

KİMLİK KARTI

NAMİBYA

Devlet Adı: Namibya
Alan: 823.168 km²
Nüfus: 1.100.000
Başkent: Windhoek
Başlıca Kentler: Odangwa, Rundu
Dil: Afrikaan, İngilizce
Din: Hristiyan, Doğa Dinleri.
Para Birimi: Rand

Zambezi nehirleri, en önemli akarsularıdır. Namibya'da subtropikal iklim hüküm sürer.

TOPLUMSAL YAŞAM: Namibya'da nüfusun büyük bölümünü Bantular meydana getirir. Hotantolar da önemli bir etnik gruptur. Ayrıca yüzde 12 oranında beyaz azınlık vardır. Ülke halkının yüzde 30'u Hristiyan'dır. Geri kalanı doğa dinlerine inanır. Okuma-yazma oranı yüzde 20 dolayındadır.

EKONOMİ: Hayvancılık ve madencilik, Namibya ekonomisinin en önemli zenginlikleridir. Sığır, koyun, keçi ve domuz bol miktarda yetiştirilir. Elmas, bakır, kurşun, çinko, demir en önemli yeraltı zenginlikleridir. Balıkçılık da önemli bir gelir kaynağıdır. Tarım da ülke gereksinimlerini karşılayacak oranda yapılıp. Namibya, başta elmas olmak üzere bakır, kurşun, çinko, su ürünleri, canlı hayvan ve demir cevheri satar, makine, motorlu taşıtlar ve besin ürünleri alır.

NAURU

Batı Pasifik'te, ekvatorun he-

men güneyinde yer alır. Dünya'nın en küçük cumhuriyetidir. 21.3 kilometrekarelik bir ada devletidir.

TARİH: 1798 yılında İngilizler tarafından bulunan Nauru Adası, 1886 yılında Alman İmparatorluğu'na bağlandı. Birinci Dünya Savaşı sonrasında, Avusturya'nın mandası altında Uluslar Birliği üyesi oldu. İkinci Dünya Savaşı sırasında adayı ele geçiren Japonlar, yerli halktan 1200 kişiyi köle olarak Truk Adası'na gönderdiler. 1947'de, Avustralya himayesinde bir Birleşmiş Milletler bölgesi ilân edilen Nauru, 31 Ocak 1968'te bağımsızlığını kazandı.

COĞRAFYA: Yüksek bir platodan oluşan iç kısımlar, kumlu kıyılar ve mercan kayalıklarıyla

KİMLİK KARTI

NAURU

Devlet Adı: Nauru Cumhuriyeti
Alan: 21.3 km²
Nüfus: 10.000
Baskent: Yaren
Dil: Nauruca
Din: Hristiyan
Para Birimi: Avustralya para birimi

NAURU

kaplı küçük körfezler ile çevrilidir. Adanın en önemli özelliği neresi kazılırsa kazılsın, bol miktarda fosfat madeninin elde edilmesidir. Ekvator iklimi hüküm sürer

TOPLUMSAL YAŞAM: Ada halkının yüzde 57'sini, Naurulu-

lar oluşturur. Nüfusun geri kalanını ise öteki Pasifik adalarından gelenler, Çinliler ve Avrupalılar meydana getirir. Resmi dil Nauruca dışında İngilizce de konuşulur. Okuma-yazma oranı yüzde 99 olan Nauru'da halkın refah ve kültür düzeyi hayli yüksektir.

EKONOMİ: 2000 yılına kadar yetmesi beklenen fosfat rezervleri sayesinde, Nauru, kişi başına düşen ortalama ulusal gelir açısından dünyanın en zengin ülkelerinden birisidir. Ekonomi tümüyle fosfat üzerine kurulduğundan, başka hiçbir dalda gelişme göstermemiştir. Turizm konusunda yeni yeni bir canlanma gözlenmektedir.

NEPAL

Güney Asya'da, Hindistan Yarımadası'nın hemen üzerinde yer alan Nepal, kuzeyden Çin, güneyden ise Hindistan tarafından çevrelenir

TARİH: Nepal, önceleri çoğunlukla Gurkaların yaşadığı küçük prenslikler halindeydi. 1769'da krallık haline geldi. 1951 yılında Kral Tribhubana Bir Bikram, Ranas ailesinin vezirlik saltanatına son verdi ve yeni bir kabine kurdu. Yüzyıllarca içine dönük bir toplum olarak yaşayan Nepal'in günümüzde hava ve karayolu ile Hindistan ve Pakistan ile bağlantısı vardır.

COĞRAFYA: Ülkenin kuzey kesimi Himalayalarla çevrilidir. Burada bulunan Everest Tepesi (8847 metre) dünyanın en yüksek noktasıdır. Orta kısımlarda, yer yer verimli vadiler bulunan platolar uzanır. Güney Nepal ise, Ganj düzlüklerinin bir uzantısıdır. Bu düzlüklerde subtropikal iklim hüküm sürer. Dağlık bölgelerde Alp, iç kısımlarda ise muson iklimi görülür. Güneyde tropikal bitkiler, platolarda ise tundra yetiştir

TOPLUMSAL YAŞAM: Nepal'de nüfusu Gurkalar, Tibet Moğolları ve Hint azınlıkları meydana getirir. Nepal dili, resmi dildir. Bunun dışında, 12 ayrı yerel dil de konuşulur. Okuma-yazma oranı yalnızca yüzde 20 dolayındadır

Nepal'in geleneksel sanatlarından ilginç bir örnek

KİMLİK KARTI

NEPAL

Devlet Adı: Nepal Krallığı
Alan: 140.797 km²
Nüfus: 16.250.000
Baskent: Katmandu
Başka Kentler: Pokhara, Biratnagar, Birganj
Dil: Nepal dili
Din: Hindu, Budist
Para Birimi: Nepal Rupesi

EKONOMİ: Nepal'de en düstri olarak yalnızca halı, jüt, şeker ve deri endüstrileri gelişmiştir. Kereste önemli bir gelir kaynağıdır. Sığır, domuz, koyun ve keçi yetiştirilir. Kömür, demir, dolomit ve kobalt, başlıca yeraltı zenginlikleridir. Dış ülkelere canlı hayvan ve hayvansal ürünler, jüt, kereste, tıbbi bitkiler ve deri satır. Dissatimında ve disali-

NEPAL

mında Hindistan ve Japonya en önemli ülkelerdir.

NİJER

Kuzeybatı Afrika'nın iç kırsallarında yer alan Nijer, kuzey-

KİMLİK KARTI

NİJER

Devlet Adı: Nijer Cumhuriyeti
Alan: 1.267.000 km²
Nüfus: 5.650.000
Başkent: Niamey
Başlıca Kentler: Zinder, Maradi, Tahua
Dil: Fransızca, Hausa ve Djerma dilleri
Din: Müslüman
Para Birimi: Afrika Frangı

NİJER

Nijerya'nın batısında bulunan İbadan, Afrika'nın en önemli besin pazarlarından biridir

den Libya ve Cezayir, batıdan Mali ve Yukarı Volta, güneyden Benin ve Nijerya, doğudan da Çad tarafından çevrilir.

TARİH: Eski Afrika imparatorluklarının en köklülerinden biri olan Nijer, Avrupalılar tarafından ancak XVIII. yüzyılda keşfedilebildi. 1900-1922 yılları arasında Fransızlar, ülkeye kuzeyden gelen Tuaregleri yenerek, Nijer'de ilk kolonilerini kurdular. Nijer, 3 Ağustos 1960'ta bağımsızlığına kavuştu. Ertesi yıl Fransa ile imzaladığı ikili antlaşma uyarınca bu ülke ile ekonomik ve kültürel bağlarını güçlendirdi.

COĞRAFYA: Ülke toprakları genellikle kurak çöller ve dağlarla kaplıdır. Güneyde dar bir savaş şeridi vardır. Güneybatıdaki Nijer Nehri havzası aynı zamanda ülke nüfusunun büyük çoğunluğunun da yaşadığı yerdir. Nijer Nehri'nin dışında en önemli akarsuyu Air Azben'dir. Ülkeye çöl iklimi egemendir.

TOPLUMSAL YAŞAM: Afrika'nın en büyük ülkelerinden biri olan Nijer'in denizle bağlantısı olmaması, onun dışa açılmasını güçleştirmiştir. Ülke halkının yüzde 56'sını Hausalar, yüzde 22'sini Djerma'lar, yüzde 8'ini Fulaniler, yüzde 8'ini de Tuaregler oluşturur. Kültürel açıdan Afrika'nın en geri ülkelerinden biri

olan Nijer'de okuma-yazma oranı yalnızca yüzde 5'tir.

EKONOMİ: İklım koşulları nedeniyle verimli topraklara sahip olmayan bu ülkede yalnızca uranyum ve tuz yatakları işletilmektedir. Nijer'in orta ve doğu kesimlerinde bulunan fosfat, kalya ve demirin işletilmesi son derece güçtür. Bunun başlıca nedeni, Nijer'in okyanus kıyısından yüzlerce kilometre uzakta olması, ülke içinde de demiryolu ve su yolu taşımacılığının gelişmemesidir. Üretebildiği kadarıyla uranyum, canlı hayvan, yerfıstığı yağı satar, petrol, makine, motorlu taşıt, demir-çelik, tekstil ve besin ürünleri alır.

NİJERYA

Batı Afrika'nın güney kıyılarında yer alan Nijerya, batıdan Benin, kuzeyden Nijer, doğudan Çad ve Kamerun ile çevrilidir. Güneyinde ise, Atlas Okyanusu bulunur.

TARİH: Nijerya'daki kültürel kalıntıların kökeni, M.Ö. 700 yıllarına kadar dayanır. XII. ve XIV. yüzyıllar arasında, özellikle İslam'ın da etkisiyle kuzeyde ve Yoruba Yöresi'nde daha etkin kültürel gelişmeler görüldü. XV ve XVI. yüzyıllarda, Portekizli ve İngiliz köle tüccarları Nijerya'ya

Lagos, Nijerya'nın federal başkenti ve en önemli ticaret merkezidir.

akın ettüler. Köle ticareti aleyhine başlatılan bir kampanyayı baha-ne eden İngiltere, 1861 yılında Lagos'u istila etti. Zamanla iç kısımlara kadar yürüdü ve 1900 yılında ülkeyi tümüyle işgali altına aldı. Nijerya 1 Ekim 1960'

KİMLİK KARTI

NİJERYA

Devlet Adı: Federal Nijerya Cumhuriyeti
Alan: 923.768 km²
Nüfus: 82.250.000
Başkent: Lagos
Başlıca Kentler: Ibadan, Kano, Ilorin, Ogbomoşo
Dil: İngilizce
Din: Müslüman, Hristiyan
Para Birimi: Naira

NİJERYA

ta bağımsızlığını kazandı. 1 Ekim 1963'te de cumhuriyet ilan edildi.

COĞRAFYA: Nijerya toprakları doğu-batı doğrultusunda dört bölgeye ayrılabilir. Kıyıda ki bataklık kesimlerden sonra tropik ormanların başladığı bir kuşak görülür. Daha sonra savanlarla ve cılız ağaçlarla kaplı iç platolar yer alır. Bu kesim, ülkenin dörtte üçünü meydana getirir. En kuzeyde uzanan topraklar ise, yarı çöl durumundadır. Nijer ve Benue Irmaklarının sayısız kolları aracılığıyla, ülkede su yolu ulaşımı yapılabilmektedir. Genellikle ekvator iklimi hüküm sürer.

TOPLUMSAL YAŞAM: Nijerya halkını Hausalar (yüzde 21), Yorubalar (yüzde 20), Ibolar (yüzde 17), Fulaniler (yüzde 9) ve diğer küçük kabileler meydana getirir. Resmi dil İngilizce olmakla birlikte, Hausa, Yoruba ve Ibo dilleri de konuşulur.

EKONOMİ: Petrol dışsatımı, Nijerya gelirlerinin yüzde 75'ini karşılar. Bunun yanı sıra, halkın başlıca geçim kaynağı tarımdır. Çeşitli madenler ve doğal kaynaklar açısından oldukça zengin olan Nijerya, petrol üretiminde Afrika'da ikinci sırayı alır. Ulaşım ve taşımacılık gelişmiştir. Petrol dışında kakao, yerfıstığı, kauçuk, deri, kalay, pamuk, hurma ve kereste satır; tekstil, demir-çelik, makine, motorlu taşıtlar ve besin ürünleri alır.

NİKARAGUA

TARİH: 1552 yılında İspanyollar'ın eline geçen Nikaragua, 1821 yılında bağımsızlığına kavuştu. Kısa bir süre için Meksika ile birleşti. Daha sonra Orta Amerika Birliği'ne katıldı. 1838 yılında ise, bu birlikten de ayrılarak bütünüyle bağımsız oldu.

XX. yüzyılın başlarında, sık sık ABD tarafından işgal edilen Nikaragua, bugün de bu ülke ile gergin ilişkiler içindedir.

COĞRAFYA: Orta Amerika'nın en geniş ülkesi olan Nikaragua'nın doğusu pek çok akarsu-yun yer aldığı geniş ve yarı bataklık bir ovayla kaplıdır. Orta kısımlarında, yüksekliği yer yer 2

KİMLİK KARTI

NİKARAGUA

Devlet Adı: Nikaragua Cumhuriyeti
Alan: 148.000 km²
Nüfus: 2.812.000
Başkent: Managua
Başlıca Kentler: Leon, Granada, Corinto
Dil: İspanyolca
Din: Hristiyan
Para Birimi: Cordoba

NİKARAGUA

bin metreyi bulan ve Honduras sınırına doğru uzanan dağlar görülür. Batıda, Managua ve Nikaragua gölleri vardır. Bu yörede bulunan volkanların bazıları zaman zaman faaliyete geçer. Tepelerden oluşan bir zincir, bu yöreyi, ormanlarla kaplı Pasifik kıyılarından ayırır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Halkın büyük çoğunluğunu Avrupalı ve Kızılderili karışımı olan Mestizo'lar oluşturur. En yaygın dil İspanyolca'dır. Yerel dillere de rastlanır. Nüfusun büyük bölümü tarım ve hayvancılıkla uğraşır.

EKONOMİ: Çalışabilir nüfusun % 65'ine iş olanakları yaratmasına ve toplam dışsatımın % 75'ini karşılamasına rağmen, Nikaragua'nın ekilebilir alanı ancak yüzölçümünün % 15'i kadardır. Bu toprakların büyük bölümü de ülkenin batı yoresindedir. En önemli tarım ürünleri pamuk ve kahvedir. Pasifik kıyılarında ise şeker kamışı ve muz üretilir. Öteki tarım ürünleri arasında kakao, tütün, susam, darı, piriç,

portakal, ananas ve tatlı patates sayılabilir. Sığır yetiştiriciliği ve et dışsatımı ülkenin önemli gelir kaynaklarından biridir.

Nikaragu'nun % 36'sını kaplayan ormanlarda, maun, sedir ve gül ağaçları bol miktarda vardır. Pasifik kıyılarında ve doğudaki nehir vadilerinde kereste kuruluşları vardır.

Balıkçılık da önemli gelir kaynakları arasında yer alır.

Özellikle kuzey Nikaragua'da pek çok madene rastlanmasına karşın, yalnızca altın, gümüş ve bakır madenleri işletilmektedir. Ülkenin gelişmekte olan bir endüstrisi vardır. Başlıca endüstri ürünleri arasında, tekstil, çimento, ayakkabı, konserve besin maddeleri, sayılabilir. Ülke ekonomisinin gelişmesine en büyük engel, ulaşım ağındaki yetersizliktir.

NORVEÇ

Norveç İskandinav Yarımadası'nda yer alır. Bir Kuzeybatı Avrupa ülkesidir. Doğusunda

Avrupa'nın balık bakımından en zengin ülkelerinden biri Norveç'tir.

KİMLİK KARTI

NORVEÇ

Devlet Adı: Norveç Krallığı
Alan: 324.219 km²
Nüfus: 4.093.000
Başkent: Oslo
Başlıca Kentler: Bergen, Trondheim, Stavanger
Dil: Norveççe
Din: Hristiyan
Para Birimi: Norveç Kronu

NORVEÇ

İsveç, güneydoğusunda Finlandiya, batısında Atlas Okyanusu, güneyinde Kuzey Denizi, kuzeyinde ise Kuzey Buz Denizi yer alır.

TARİH: Tarihte Norveç'ten söz edilmeye M.S. 800-1030 yılları arasında Vikingler dönemi ile başlanır. Bu, diğer İskandinav ülkelerinin tarihlerinin de başladığı dönemdir. Norveç'in ilk kez tek bir yönetim altında toplanması Kral Herald döneminde olmuştur.

Ortaçağ, Norveç tarihi açısından oldukça karmaşık bir dönemdir. Çeşitli taht kavgalarını, komşu ülkelerle olan çatışmalar izlemiştir. Sonunda İsveç ile Norveç tek bir krallık altında birleşmiştir. Bu tarihten sonra Norveç tarihi XX. yüzyıla kadar bağımsız olarak ele alınmaz. 1397 yılında Kılmar Birliği'nin kurulmasıyla İsveç, Danimarka ve Norveç birleşik bir krallık haline geldi.

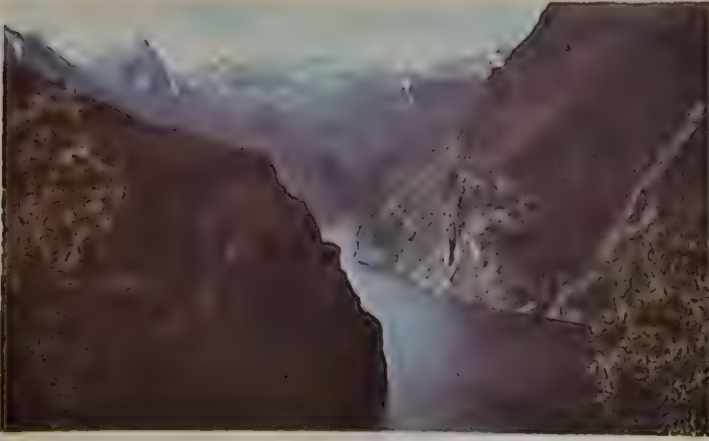
İsveç'in birlik içinde en güçlü birim olması ve baskı yapması, Norveç'in 1905 yılında birlikten ayrılmasına yol açtı. I. Dünya Savaşı sırasında Norveç tarafsız kalmıştır, ama savaşın olumsuz yönlerinden etkilenmiştir. II. Dünya Savaşı'nın etkileri ise daha değişik olmuş, Nazi Alman-

ya'sının birlikleri Norveç'i istila etmiştir. Bu arada ülkede hem dış düşmanlarla hem de bu düşmanlarla işbirliği içinde olan bazı kesimlerle mücadele edilmiştir. 1944 yılında müttefik ülkelerin de yardımlarıyla Norveç Nazi Almanyası'nın istilasından kurtulmuş ve 1945 yılında Kral Haakon yeniden tahta çıkmıştır.

COĞRAFYA: Norveç genel olarak dağlık bir ülkedir. Kıyıları çok girintili çıkıntılıdır. Kıyıları boyunca 150 bin adası vardır. Norveç'te buzul aşındırmaları sonunda kıyılarda fiyordlar oluşmuştur.

Ülkede dağların çok olmasına bağlı olarak ovalar azdır. Klöjen Dağları'nın yüksekliği 700-1000 metre arasında değişir. Kimi tepelerin yüksekliği ise ancak 2000 metreyi bulur. Norveç'in en yüksek tepesi Galdhøpig'tir ve yüksekliği 2468 metreye varır. Klöjen Dağları İsveç ile Norveç arasında doğal bir sınır oluşturur.

Ülkenin doğu bölgesinde yer alan akarsular ulaşımına elverişlidir ve büyük vadiler oluştururlar. Batı bölgesinde büyük yaylalar vardır. Bu yaylalar kuzey fiyordlarının etkisi ile parçalanmıştır. Güney Bölgesi ise, tümüyle dağlıktır. Yer yer dik vadiler görülür. Norveç'te akarsuların boyları

Norveç'in en büyük fiyordlarından biri olan Geiranger.

kısadır. Ama buna rağmen çok hızlı akarlar. Üzerlerinde hidroelektrik santralleri kurulmuştur. En önemli akarsuyu Glomma Nehri'dir ve uzunluğu 700 kilometredir.

Norveç'te göller oldukça derindir. En büyüğü 300 kilometrekarelik bir alana sahip olan Mijosa'dır. Bu göl deniz düzeyinden 120 metre yüksektedir ve derinliği 460 metredir.

Ülkenin kuzey bölgeleri kuzey kutup dairesinin alanına girer ve buralarda bazen güney bölgelerinden daha sıcak günler yaşanır. Bu da Norveç ikliminin değişkenliğini gösterir. Sörland Atlas Okyanusu'ndan gelen güneybatı rüzgârlarına açıktır. Bu rüzgârlar bölgeye yumuşak bir iklim ve yağış getirirler, burada genel olarak ılıman bir iklim egemendir. Östland'da ise kara iklimi egemendir. Nordland ve Finnmark'ta iklim iyice sertleşir.

TOPLUMSAL YAŞAM: Ülkede azınlık olarak Finlândiyalılar ve Laponlar vardır. Nüfusun geri kalan kısmı Norveçlidir ve Norveççe konuşur. Nüfusun % 40'ı küçük köy ve kasabalarda yaşar. Kente göçe karşı önlemler alınmaktadır, çünkü büyük kentlerin, gelen nüfusu barındırmak için yeterli alanı kısıtlıdır. Hemen hemen okuma-yazma bilmeyen yoktur. Halkın büyük bir bölümü Lutheryan kiliseye bağlıdır.

EKONOMİ: Ülkede en önemli tarım merkezi Oslo fiyorduna çev-

resindeki alanlardır. En çok buğday, çavdar, arpa, yulaf ve patates ekilir. Ayrıca hayvancılığa da önem verilir. Sığır, koyun, keçi, domuz ve kümes hayvanı beslenir. Bunun yanında Norveç Avrupa ülkeleri içinde en çok balık avcılığı yapılanıdır. Ayrıca kürkünden yararlanılan hayvanlar da vardır. Bunların arasında tilki ve mink üretimi başta gelir. Ülkenin büyük bir kısmı ormanlarla kaplıdır. Üretilen kereste hem ülke içinde kullanılır, hem de dış ülkelerde satılır.

Norveç'in ekonomik alandaki gücü bir yandan elde edilen balık miktarına, bir yandan da su gücüne dayanır. Ham petrol, doğal gaz, kâğıt ve kâğıt ürünleri ülkenin en önemli dış ticaret mallarını oluşturur. Ülkede değişik maden yatakları vardır. Bunların içinde en önemlileri demir cevheri, zink, kurşun, titanyum, molibdendir.

ORTA AFRIKA CUMHURİYETİ

Afrika kıtasının merkezinde yer alan Orta Afrika Cumhuriyeti, kuzeyden Çad, batıdan Kamerun, güneyden Kongo ve Zaire, doğudan da Sudan ile komşudur.

TARİH: XIX. yüzyılın sonlarına doğru Fransız egemenliği altına giren bölgede, daha önce çeşitli yörelerden gelen Bantu kabileleri yüzyıllarca yaşadılar. Fransızların gelmesinden sonra Ubanghi-Shari adını alan Orta Afrika Cumhuriyeti, 13 Ağustos 1960'ta bağımsızlığına kavuştu. Ülke, büyük ölçüde Çin etkisi

KİMLİK KARTI

ORTA AFRIKA CUMHURİYETİ

Devlet Adı: Orta Afrika Cumhuriyeti

Alan: 622.984 km²

Nüfus: 2.500.000

Başkent: Bangi

Başlıca Kentler: Boali, Berberati.

Dil: Fransızca, Yerel Diller

Din: Hristiyan, Yerel Dinler

Para Birimi: Afrika Frangı

ORTA AFRIKA CUMHURİYETİ

altına girdi ve Çin'in kıtadaki siçrama tahtası durumuna geldi. 1965 yılında bu etki hayli zayıfladı. 1975-76 yıllarında ülkeyi yöneten Bayan Elizabeth Domitien, aynı zamanda kıtanın ilk kadın başbakanı oldu. 1975'te askeri bir darbe ile yönetimi ele geçiren General Bokassa, 1976 yılında kendini imparator ilan etti ve ülkenin adını da Orta Afrika İmparatorluğu olarak değiştirdi. 1979 yılında eski başbakanlardan David Facto, Fransa'nın da yardımıyla Bokassa'yı

devirdi ve yeniden Cumhuriyet kuruldu. 1981 yılında da General Kolingba, kansız bir darbeyle yönetimi ele geçirdi.

COĞRAFYA: En yakın kıydan bin kilometre içeride olan Orta Afrika Cumhuriyeti, kıtanın tam ortasında yer alır. Genellikle ortalama yüksekliği 700 metreyi bulan platolarla kaplıdır. Ülkede çok sayıda akarsu vardır. Bunlardan güneye doğru akanları Kongo Nehri'ne, kuzeye doğru akanları ise Çad Gölü'ne dökülür. İyi sulanan savanlar, egemen bitki örtüsü durumundadır. Kuzeydoğuda verimli topraklar, güneybatıda da tropikal ormanlar vardır. Sahel Bölgesi dışında genellikle tropikal iklim egemendir. Savanlarda ve ormanlarda çeşitli hayvanlar yaşar.

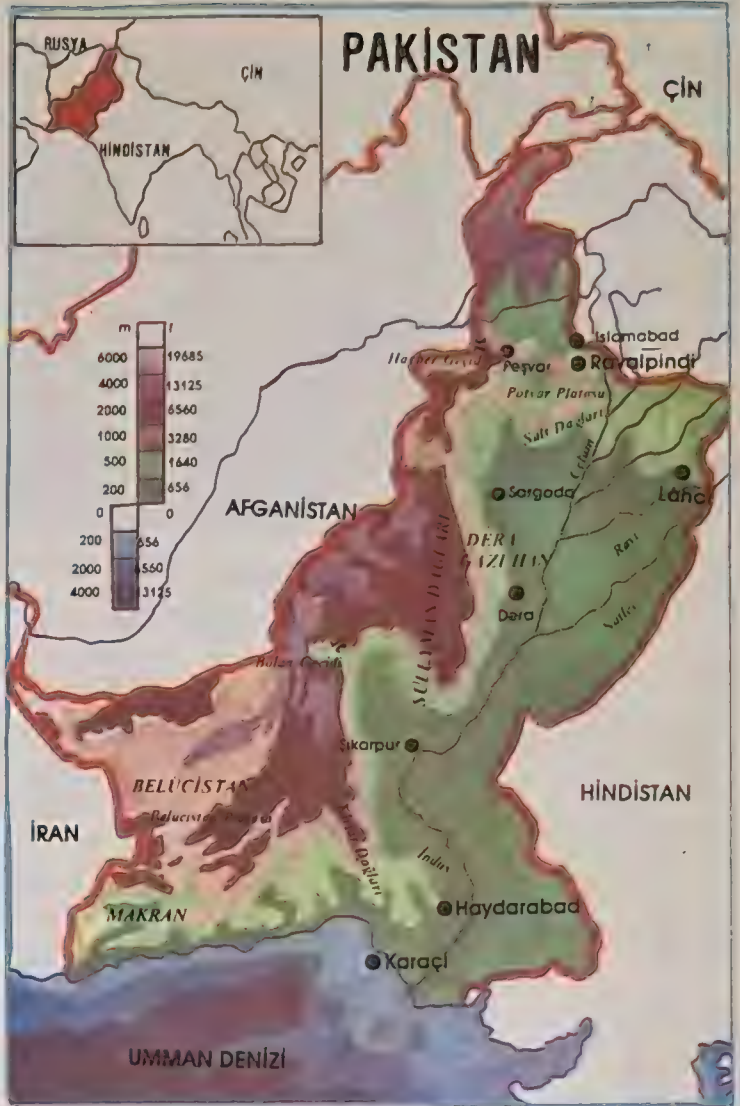
TOPLUMSAL YAŞAM: Orta Afrika Cumhuriyeti'nin nüfusu-nu Banda, Baya, Mandja ve Sara kabileleri oluşturur. Fransızca resmi dildir ama, çok sayıda yerel dil de özellikle kırsal kesimlerde konuşulur. Halkın yüzde ellisi Hristiyan'dır, diğerleri yerel dinlere inanır. Okuma yazma oranı yüzde 20 dolayındadır.

EKONOMİ: Orta Afrika Cumhuriyeti'nde nüfusun az olması, ekonomi için en büyük engeldir. Çünkü kalkınmayı olumsuz yönde etkilemektedir. Dışsatım mallarının yüzde 30'unu oluşturan elmasın dışında ekonomik gelirin tamamı tarıma dayalıdır. Başlıca tarım ürünleri, pamuk, tütün, kahve, kakao ve kerestedir. Çok zengin uranyum yatakları ise henüz yeterince işletilememektedir. Ulaşım genellikle su yolu ile sağlanır

PAKİSTAN

Güney Asya'nın batısında yer alan Pakistan, batıdan İran, kuzeyden Afganistan ve Çin, doğudan da Hindistan ile komşudur. Güney kıyıları Arap Denizi'ne açılır.

TARİH: Bugünün Pakistan'ı komşusu Hindistan'la birlikte 5 bin yıllık bir tarihi geçmişi paylaşır. Kuzeybatıdan gelen Aryan istilacıları, İsa'dan önce 1500 yılında, 2 bin yıldır Pakistan'da egemen olan Hindu uygarlığına

son verdiler. İsa'dan Önce VI. yüzyıldan itibaren Persler, Büyük İskender, Sasaniler, bu toprakları istila ederek iz bıraktılar. İsa'dan Sonra 714 yılındaki Arap istilası sırasında İslamlık da bölgeye geldi. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Hindistan'da yaşayan Müslümanlar, Muhammed Ali Cinnah önderliğinde, bağımsız bir devlet kurmak için harekete geçtiler. 14 Ağustos 1947'de, Pakistan İngiliz Milletler Topluluğu'na bağlı bir özerk devlet oldu. 1956 yılında Cumhuriyet kuruldu. Doğu ve Batı Pakistan (birbirlerinden 1500 kilometre uzaktaydılar) ortak bir meclis oluşturdu. 1970 yılında Doğu Pakistan'a özyönetim hakkı ve-

KİMLİK KARTI

PAKİSTAN

Devlet Adı: Pakistan İslam Cumhuriyeti
Alan: 803.943 km²
Nüfus: 94.000.000
Başkent: İslamabad
Başlıca Kentler: Karaçi, Lahor Haydarabad, Re-valpindi
Dil: Urduca, İngilizce
Din: Müslüman

rildi. Ancak, Doğru Pakistanlılar, kendi devletlerini kurmak istiyorlardı ve 1971 yılında bu amaçlarına ulaşarak Bangladeş'i kurdular.

COĞRAFYA: Pakistan genel-de üç bölüme ayrılabilir: Kuzeyde, Keşmir'in batısını da içine alan dağlık bölge ile ortada her türlü tarıma elverişli alçak ova ve güneyde özellikle İndüs Nehri'nin deltasında yer alan son derece verimli bölge yer alır. İndüs Nehri, kuzeydeki Hindikuş ve Himalaya dağlarından doğar, 1500 kilometre boyunca verimli bir vadiyi suladıktan sonra Arap Denizi'ne dökülür. Ülkenin kuzeyinde kara, güneyinde bozkır iklimi görülür.

TOPLUMSAL YAŞAM: Pakistan'da halk, Hint-Ari ve İran kökenlilerden oluşur. Pencabiler, yüzde 66'lık bir oranla en başta gelen etnik gruptur. Onların dışında Sindler, Beluciler, Urdu ve Pactu asıllılar vardır. Okuma yazma oranı yüzde 23 dolayındadır. Müslümanlığın bir kolu olan İsmailiye mezhebine bağlı olanlar, önemli bir azınlık oluştururlar ve çoğunlukla Lahor'da yaşarlar. Günümüzdeki dini lideri Kerim Ağa Hafı olan bu mezhebin Lahor kentinde birçok görkemli yapısı vardır.

EKONOMİ: Pakistan'ın başlıca gelir kaynakları tarım ve hayvancılıktır. Hızlı nüfus artışı, endüstriyel yetersizlik, tarımda planlama noksanlığı ve sulama

yetmezliği, Pakistan ekonomisinin aşması gereken darboğazlarıdır. Arpa, mısır, buğday, pamuk ve şeker kamışı, Pakistan'ın en önemli ürünleridir. Endüstri de-yince jüt ve pamuk ürünleri akta gelir. Lahor, sallarıyla ünlüdür. Bafıkçılık da, güneyde yabana atılamayacak bir gelir kaynağı oluşturur. Maden kaynakları yetersiz olan Pakistan'ın geniş ölçüde petrol yataklarına sahip olduğu sanılmakta ve bu yönde araştırmalar yapılmaktadır. Ülke, dışarıya tekstil ürünleri, pirinç ve deri satar, demir-çelik, makine, motorlu taşıt, kimya ürünleri ve yapay gübre alır.

PANAMA

Orta Amerika ülkelerinden Panama, Kuzey Amerika'yı Güney Amerika'ya bağlayan zincirin son halkası gibidir. Ülke doğudan Kolombiya, batıdan ise Kostarika ile komşudur. Kuzeyindeki Atlas Okyanusu ile güneyindeki Büyük Okyanus'u birleştiren Panama Kanalı, dünyanın en önemli boğazlarından biridir ve bu özellik, ülkenin önemini artırır.

TARİH: Panama kıyıları, ilk kez 1502 yılında Kristof Kolomb tarafından keşfedildi. Daha sonra İspanyol egemenliği altına giren ülke, 1821 yılında, İspanya'dan ayrıldı ve Kolombiya ile birleşti. 3 Kasım 1903'te Kolombiya'dan da ayrılarak bağımsızlığını ilan etti. ABD de bu bağımsızlığı ilk tanıyan ülkelerden biri oldu ve Panama ile bir ortak antlaşma imzalayarak kanal bölgesinin savunmasını üstlendi.

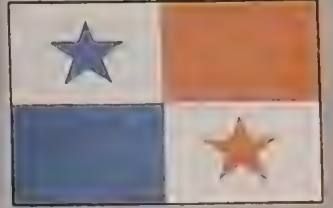
COĞRAFYA: Panama top-raklarında, doğu-batı doğrultusunda iki dağ sırası uzanır. Kariyip kıyıları ve doğu Panama, yoğun tropikal ormanlarla kaplıdır. Kuzeyde Santiago, kuzeybatıda Chiriqui, kuzeydoğuda C. Negro dağları, en önemli yükseltileridir. Genellikle sıcak ve nemli tropikal iklim hüküm sürer

TOPLUMSAL YAŞAM: Panama nüfusunun yüzde 70'ini Mestizo'lar meydana getirir. Ayrıca, kızıl derililer, zenciler ve beyazlar da vardır. İspanyolca

KİMLİK KARTI

PANAMA

Devlet Adı: Panama Cumhuriyeti
Alan: 75.650 km²
Nüfus: 2.000.000
Başkent: Panama
Başlıca Kentler: Colon, Veraguas
Dil: İspanyolca
Din: Hristiyan
Para Birimi: Balbao

PANAMA

resmi dildir. İngilizce de çok yaygın biçimde konuşulur. Halkın yüzde 99'u Hristiyandır. Çok az sayıda Musevi de vardır. Okuma yazma oranı yüzde 85'i bulmuştur.

EKONOMİ: Panama ekonomisi, petrol arıtmaları, uluslararası bankacılık, deniz taşımacılığı ve kanal gelirlerince beslenir. En önemli tarım ürünleri, muz, hindistancevizi, kakao, pamuk ve şeker pancarıdır. Bakır, başlıca yeraltı zenginliğidir. Tropikal ormanlardan elde edilen kereste ve özellikle maun ağacı da önemli bir gelir kaynağıdır. Hayvancılığın da önemli olduğu Panama'dan dış ülkelere, işlenmiş petrol, şeker, besin ürünleri ve muz satılır. Karşılığında ham petrol makine ve besin ürünleri alınır. Dış ticaretini daha çok ABD, Suudi Arabistan ve Batı Almanya ile yapar. ABD'nin dış ticaret hacmindeki payı yüzde 50 dolayındadır.

PARAGUAY

Güney Amerika kıtasının orta kesimlerinde, denizle bağlantısı olmayan iki ülkeden biri olan Paraguay, doğudan Brezilya, güneyden ve batıdan Arjantin, kuzeyden ise Bolıvy ile çevrelenmiştir.

TARİH: Avrupalılar gelmeden önce, Paraguay'da ortak bir dil konuşan Guaranı yerlileri yaşıyorlar ve tarımla uğraşıyorlardı. 1527 yılında bu ülkeye gelen Sebastian Cabot, 1535 yılında Paraguay'ı, İspanya'ya bağladı. 1811 yılında bağımsızlığına kavuşan Paraguay, topraklarının büyük bir bölümünü

Paraguay Nehri'nin doğusu verimli topraklarla kaplıdır.

KİMLİK KARTI

PARAGUAY

Devlet Adı: Paraguay Cumhuriyeti

Alan: 406-752 km²

Nüfus: 3.500.000

Başkent: Asuncion

Başlıca Kentler: Villarcia, Encarnacion, Concepcion

Dil: İspanyolca

Din: Hristiyan

Para Birimi: Guaranı

PARAGUAY

1865-1870 yılları arasında süren savaş sonrasında Brezilya, Uruguay ve Arjantin'e kaptırdı. 1932-1935 yılları arasında süren Chaco Savaşı'nda ise Bolıvy'dan çok geniş alanlar kazandı.

COĞRAFYA: Paraguay Nehri, kuzey-güney doğrultusunda, ülkeyi ikiye böler. Batıda kalan Chaco Bölgesi, ormanlarla ve bataklıklarla kaplıdır. Nehrin doğusunda kalan bölümde ise,

verimli topraklar vardır. Bu topraklar, hafif eğimler kazanan çayırlar halinde yükselerek, yoğun ormanlarla kaplı platolara dönüşür. Nüfusun büyük bir bölümü de bu bölgede yaşar. Paraguay'da, kışların sert ve kurak geçtiği subtropikal iklim hüküm sürer.

TOPLUMSAL YAŞAM: Paraguay nüfusunun yüzde 95'ini Mestizo'lar meydana getirir. Ayrıca zenci ve kızılderi azınlıklar vardır. İspanyolca'nın resmi dil olmasına karşın halkın yüzde 90'ı Guaranı dilini kullanır. Hristiyanlığın katolik mezhebi, Paraguay'da resmi din durumundadır. Ülke nüfusunun yüzde 82'si okuma yazma bilir.

EKONOMİ: Ülke ekonomisi hemen hemen tümüyle tarım ve hayvancılığa dayanır. En önemli dışsatım maddeleri kereste, et ve yerba mate denilen Paraguay çayıdır. Demir ve manganez önemli yeraltı zenginlikleridir

PERU

Güney Amerika'nın Pasifik kıyılarında yer alan Peru, kuzeyden Ekvador ve Kolombiya, doğudan Bolıvy ve Brezilya, güneyden ise Şili tarafından çevrelenir. Kıtanın Brezilya ve Arjantin'den sonra en büyük üçüncü ülkesidir.

TARİH: Bir zamanlar İnka İmparatorluğu'nun merkezi olan

Peru, 1533 yılında İspanyol kolonisi haline geldi. Francisco Pizarro, dönemin İnka İmparatorunu sınırdışı etti ve tebasını köle haline getirdi. Daha sonra Lima, İspanyolların kıtadaki hareketlerinin merkezi oldu. 1824 yılında, Simon Bolivar ve Antonio J. de Sucre, İspanyol egemenliğine son vererek Peru'nun bağımsızlığını ilan ettiler.

COĞRAFYA: Peru, coğrafi açıdan üç bölgeye ayrılabilir: Costa denilen kıyı bölgesinin genişliği, 150 kilometreyi geçmez. Sierra adı verilen bölge, ülkenin büyük bir bölümünü kaplar ve And Dağları'nın Peru içindeki uzantılarıdır. Montana denilen üçüncü bölge ise, doğudaki vadilerden ve Amazonya'nın büyük iç düzlüklerinden oluşur. Peru nüfusunun büyük bir bölümü Okyanus kıyısındaki sahil şeridinde yaşar. And Dağları'nda ise, kalpleri ve akciğerleri beyazlara oranla çok daha dayanıklı olan kızılderiiler oturur. Kıyılarda, yağışlı, tropikal, Amazon Bölgesi'nde ekvatorial, And Dağları'nda az yağışlı, serin iklim hüküm sürer. Amazon dışında en önemli nehirleri Marañon, Uçayali ve Putamayo'dur.

TOPLUMSAL YAŞAM: Peru nüfusunun yüzde 45'ini yerliler, yüzde 37'sini de Mestizo'lar oluşturur. Ayrıca Asyalı ve beyaz azınlıklar da vardır. Zenciler de

Peru'daki İnkâ Uygarlığı kalıntıları turistlerin uğrak yeridir.

KİMLİK KARTI

PERU

Devlet Adı: Peru Cumhuriyeti
Alan: 1.285.223 km²
Nüfus: 18.800.000
Başkent: Lima
Başlıca Kentler: Arequipa, Callao, Trujillo, Chiclayo
Dil: İspanyolca, Keçua
Din: Katolik
Para Birimi: Sol

PERU

önemli bir etnik gruptur. İspanyolca ve Quéchua dilleri, resmi

dillerdir. Ülkedeki Kızılderililer, çok güç koşullar altında yaşarlar. Zamanlarının çoğunu Koka çiğneyerek ve Chicha (bir tür içki) içerek geçirirler. Ekonomik yetersizlikler içinde çırpınan bu kıızılderililerin bir özelliği de, Tanrı adına insanları kurban etmeleridir.

EKONOMİ: Peru'da endüstri olarak yalnızca çelik, et ve balık konserveçiliği endüstrileri gelişmiş durumdadır. Başlıca tarım ürünleri, pamuk, şeker, kahve, pirinç, patates, fasulye, mısır, darı ve tütündür. Bakır, kurşun, molibden, gümüş, çinko, demir ve petrol çıkarılır. Hayvancılık önemli bir gelir kaynağıdır. Peru'dan dış ülkelere bakır, gümüş, demir cevheri, pamuk, şeker, kahve, balık ve et ile balık konserveşi satılır. Dış ülkelere ise makine, motorlu taşıt, kimya ve besin ürünleri ile işlenmemiş maden alınır.

POLONYA

Polonya, bir orta Avrupa ülkesidir. Doğusunda ve kuzeyinde Sovyetler Birliği, batısında Demokratik Almanya, güneyinde Çekoslovakya, kuzeyinde Baltık Denizi vardır.

TARİH: 962-992 yılları arasında kral olan I. Mieszko'nun Hristiyanlığı kabul etmesiyle Polonya adı dünya tarihinde duyulmuştur. Kral ülkeyi oğulları arasında paylaştırmış, ancak oğullardan I. Boleslaw kardeşlerini yenerek, tek bir Polonya kurmuştur. Bundan sonra politikası topraklarını genişletmek olmuş ve doğuda batıda birçok yer almıştır. Ülkenin bu genişleme dönemi 1241 yılındaki Moğol istilasına kadar sürmüştür. Bu istila Polonya'nın birliğini bozmuştur. Ülkeye Almanlar ve çok sayıda Yahudi göç etmiştir. Polonya'nın yeniden bir iç düzene kavuşabilmesi ancak XIV. yüzyılda gerçekleşti.

Bundan sonra neredeyse bir yüzyıl boyunca ülke iç savaşlara sahne oldu. Bunun en büyük nedeni dinsel ayrılıklardı. Katolikler ve Protestanlar arasındaki bu savaşlardan Katolikler galip çıktılar. 1575 yılından başlayarak yeniden topraklarını genişletti. İsveç ve Rusya ile yapılan savaşları Polonya üstünlükle bitirip Moskova'ya kadar geldi.

XVIII. yüzyıldan başlayarak, Polonya gittikçe daha çok Rusya'ya bağımlı hale geldi. Napolyon Polonya'yı eski haline getirmek için girişimlerde bulundu. Polonya bağımsızlığını I. Dünya Savaşı'ndan sonra kazandı. Sınırları belirlendi, diğer Avrupa ülkeleri tarafından tanınan bir Cumhuriyet haline geldi.

Polonya'nın bu durumu ancak II. Dünya Savaşı'na kadar sürebildi. Hitler'in orduları Polonya için büyük bir tehlike oluşturdu. Polonya Hitler'in orduları tarafından 1939'da işgal edildi.

1945 yılında Sovyet ordularının Nazi ordusunu yenmesi ile Polonya bu kez de Sovyetler Birliği'nin işgali altına girdi.

COĞRAFYA: Polonya coğrafya olarak üç bölgeye ayrılır. Bunlar, kuzey Polonya, Orta Polonya ve Güney Polonya'dır. Bu bölgede birçok göl vardır. Ayrıca ülkenin en büyük akarsuyu olan Vistül'ün aşağı havzası da burada yer alır. İki sıra halinde uzanan tepeler görülür. Bunla-

rın aşağı vadileri çöküntülerle kaplıdır ve her biri bir koy ile denizde son bulur. Gdansk Koyu, Szecevin ve Pomeranya koyları bunların en büyüklерidir.

Orta Polonya ovalarla kaplıdır. Ovalar Pomeranya ve

Mazurya tepelerinin arasında yer alır. Bu bölgede buzul döneminden kalma çöküntüler vardır. Güney Polonya Kuzey ve Orta bölgelerine göre, oldukça değişik bir yapıya sahiptir. Güneydoğuda Batı Karpat Dağları yer alır. En yüksek tepeleri 1499 metre yükseklikteki Yukarı Tatralar'dır. Bu bölgede çok değişik maden kaynaklarına rastlanır. Ülkenin ekime elverişli en verimli toprakları da bu bölgededir.

Ülkenin en önemli akarsuyu Vistül Nehri'dir. Güney bölgesinde bulunan dağlardan doğan bu nehir, Danzig Körfezi'ne dökülür. En büyük kolları Narew ve San'dır. Ülkenin batı sınırını Warta Nehri çizer. Ülkenin kuzey

bölgesinde birçok göl vardır. Bunlardan Sınardwy ve Mamry en büyükleridir.

Polonya'da kışlar yumuşak, yazlar ise sıcak geçer. Yağışlar daha çok yaz aylarında görülür. Ülkenin güney bölgelerinde yer alan dağlardan dolayı iklim sertleşir. Burada kışlar çok soğuk, yazlar ise serin geçer. Yağışlar yine en çok yaz aylarında görülür. Doğuya doğru gidildikçe kış ayları daha soğuk olur, yazlar ise daha sıcaktır ama bu kez yaz ayları bu bölgede çok kurak geçer.

TOPLUMSAL YAŞAM: Polonya'nın başkenti Varşova'dır. Diğer önemli kentleri Lodz, Krakow, Wrocław, Poznan,

Savaş sırasında yerle bir olan Varşova kenti geçmişteki mimari özellikleri korunarak yeniden düzenlendi.

KİMLİK KARTI

POLONYA

Devlet Adı: Polonya Halk Cumhuriyeti
Alan: 312.683 km²
Nüfus: 35.000.000
Başkent: Varşova
Başlıca Kentler: Gdańsk, Łódź, Katoviçe, Krakov
Dil: Lehçe
Din: Hristiyan
Para Bir: Zloti

Gdańsk ve Katoviçe'dir. Ülkede II. Dünya Savaşı'ndan önce kırsal kesimde yaşayan nüfus daha kabarktı. Ancak savaştan sonra izlenen politika ile bu oran tersine dönmüş ve bu gün nüfusun ancak

% 27'si tarım kesiminde kalmıştır.

İlköğretim 7-15 yaş arasında zorunludur. Eğitim parasızdır. Ortaöğretim zorunlu değildir ama o da parasızdır. Ayrıca birçok teknik ve meslek okulu vardır. Yüksek öğrenim gören öğrenci sayısı da oldukça yüksektir. Bu sayı son yapılan sayımlara göre 466.400 olarak belirlenmiştir.

EKONOMİ: Polonya'da tarım çiftlikler ve kooperatifler aracılığıyla sürdürülmektedir. Bu çiftlikler aralarında işbirliği yaparak, üretimin yüksek olmasına katkıda bulunurlar. Polonya'da tarım büyük ölçüde makinelerle yapılır. En çok buğday, çavdar, arpa, yulaf, patates ve şekerpancarı üretilir. Beslenen hayvanlar arasında sığır, domuz, at ve kümes hayvanları ön sırayı alır. Ayrıca Polonya çok büyük bir balıkçılık filosuna sahiptir ve bu yolla 605 bin ton balık avlandığı olmuştur.

Polonya'da çok büyük kömür yatakları vardır. Sülfür ve bakır üretimi de önemlidir. Bunların yanında daha az oranda demir cevheri, kurşun, çinko üretimi de yapılmaktadır.

Ülkede üretilen başlıca endüstri ürünleri şunlardır: yüksek basınçlı dizel motorlar, madencilik için gerekli makine parçaları, kimyasal makineler, çamaşır makineleri, buzdolapları, dikey makineleri, dizel ve elektrikli lokomotifler, otomobil, otobüs, gemi. Bunun yanında hafif sanayi ürünleri de sayılabilir: pamuklu dokuma, yünlü dokuma ve ipeklilik dokuma ürünleri.

PORTEKİZ

Portekiz, bir Batı Avrupa ülkesidir. İspanya ile İber Yarımadası'nı paylaşır. Doğusunda ve kuzeyinde İspanya, güneyinde Cadiz Körfezi vardır.

KİMLİK KARTI

PORTEKİZ

Devlet Adı: Portekiz Cumhuriyeti
Alan: 92.081 km²
Nüfus: 9.773.000
Başkent: Lizbon
Başlıca Kentler: Porto, Coimbra, Vila Novade Gaia, Setubal, Braga
Dil: Portekizce
Din: Hristiyan
Para Birimi: Portekiz Esküdosu

PORTEKİZ

Batı sınırı ise Atlas Okyanusu ile çevrilidir.

TARİH: İlkçağlarda Kartaca egemenliğinde bulunan İber Yarımadası daha sonra Roma'nın bir eyaleti haline gelmiştir. Bölge coğrafya konumu nedeniyle sürekli istilalara uğruyordu. En son Araplar tarafından istila edildi. Ancak XII. yüzyılda bağımsız bir krallık kurulabildi. Lizbon başkent yapıldı.

XIV. yüzyıldan başlayarak Portekiz dünyanın birçok yerinde sömürgeler elde etti. İlk sömürgeler Kuzey Afrika kıyılarında kuruldu. XV. ve XVI. yüzyıllarda Portekiz dünyanın en büyük ve güçlü deniz gücüne sahipti. Açık denizlerde birçok yeni ada keşfedildi, 1497 yılında Vasco de Gama Hindistan'a ulaştı. Aynı yıl Brezilya ve Hindistan'da koloniler kuruldu. Portekiz ticaret açısından son derece gelişmiş bir ülke oldu ve zenginleşti. Ancak bu

arada bazı taht değişiklikleri oldu. Bunun sonunda içerde zayıflama başladı, bundan yararlanan İspanya Portekiz'i ele geçirdi. Portekiz birçok sömürgesini kaybetti. Portekiz'in yeniden bağımsızlığına kavuşması XVII. yüzyılı buldu.

XVIII. Yüzyıla gelindiğinde Portekiz'in elinde yalnızca Brezilya kalmıştı. 1807 yılında Napolyon'un orduları Portekiz'i işgal etti. Bu durum ve Fransa ile savaşlar 1814 yılına kadar sürdü. Savaşlar ülkeyi yıpratmıştı. İçişlikler karışmıştı. Brezilya bağımsızlığını ilan etti. Krallık yönetimi 1911 yılına kadar sürdü. Cumhuriyet ilan edildi. I. Dünya Savaşı'nda Portekiz Almanya'nın savaş ilan etmesi üzerine Doğu Afrika ve Fransa cephelerinde savaşa katıldı. İç politika iyice karışmıştı. Maliye Bakanı Salazar, durumdan yararlanarak 1932 yılında diktatörlüğünü ilan etti. Bu durum Salazar'ın 1970 yılında ölümüne kadar sürdü.

İç çalkantılar 1976 yılında yeni bir anayasa yapıldı kadar sürdü.

COĞRAFYA: Portekiz'in coğrafı biçimini Tajo Nehri belirler. Tajo Nehri'nin kuzeyi sıradağlar ile kaplıdır. Bunların yükseklikleri yer yer 2000 metreyi bulur. Bu

dağların en önemlisi yüksekliği 1993 metreyi bulan Sierra da Estrella'dır. Dağlar arasında yaylalar vardır. Ovalar ise akarsular boyunca uzanır. Bu dağ sıraları Atlas Okyanusu kıyılarına gelince alçalırlar. Güneybatıda kıyı şeridi yanındaki ovalar boyunca yenden yükselirler. Burada Arrabida, Sintra, Mentejunta ve Ajer dağları adlarını alırlar.

Tajo Nehri'nin güneyinde ise yeryüzü şekilleri oldukça farklıdır. Nehrin güneyinde yüksekliği 400 metreyi geçmeyen Alentojo ovaları yer alır. Bu ovalar Atlas Okyanusu'na kıyılarına kadar uzanır. Bu bölgede aynı zamanda çok yüksek olmayan Vigueria, Ossa ve Sao tepecikleri vardır.

Ülkenin güney bölgelerinde toprak hâlâ tam olarak oturmamıştır. Bu yüzden Aşağı Tajo Bölgesi ve Algar çevresi deprem bölgeleridir.

Portekiz akarsu yönünde de oldukça zengin bir ülkedir. Bunların bir kısmı İspanya'da doğan ve Portekiz topraklarına girerek bu ülkenin sınırları için de denize ulaşır. Bu nehirlerden en önemlisi Tajo'dur. Çok geniş bir alanı sulayan bu nehir, başkent Lizbon yakınlarında Atlas Okyanusu'na dökülür. Tajo'nun denize döküldüğü bölgede doğal bir liman var-

Lizbon'dan bir kenar semti görüntüsü...

Balık avcılığı Portekiz ekonomisinin temel taşıdır.

dır. Ülkenin kuzey topraklarını süleyen Deuro Nehri'dir. Bu nehir de Atlas Okyanusu'na dökülür. Diğer önemli bir nehir de Guadiana'dır. Bu nehir Portekiz'in güney bölgelerini sular. Minho Nehri ise Portekiz'in İspanya ile kuzey sınırını çizer.

Portekiz'de genel olarak Akdeniz iklimi egemendir. Yazlar kurak geçer. Yağışlar kış aylarında artar. Okyanustan karalara doğru esen rüzgârlar yağışların miktarını belirler. İç kesimlere doğru gidildikçe dağların yüzünden rüzgârın etkisi zayıflar, böylece yağışlar da azalır. Ülkenin güney kıyıları da bu az yağışın etkisi altındadır. Ama bu bölgelerde iklim kuzey bölgelerine göre daha ılımandır. Kıyı kesiminde Atlas Okyanusu ısı değişimleri üzerinde etkili olur.

TOPLUMSAL YAŞAM: Portekiz'in nüfus artış hızı Avrupa ülkeleri içinde ön sırada gelir. Nüfusun % 70'i kıyı şeridinde yaşar.

Ülke halkının çoğunluğu Katoliktir. Dinsel etkiler insanların yaşam biçimleri üzerinde fark edilir. Bunun başlıca nedeni, halkın büyük bir kısmının hâlâ köy ve kasabalarda yaşıyor olmasıdır.

Ülke nüfusunun % 70'i okuma-yazma bilir. Dünyanın en eski üniversitelerinden biri Lizbon'dadır.

EKONOMİ: Portekiz'de ekonominin en önemli bölümünü balık avcılığı ve balık ürünleri kaplar. Bu alanda yaklaşık 40 bin kişi çalışmaktadır. On binin üzerinde balıkçı teknesi vardır. Yıllık tutulan balık oranı 2 milyon tona ulaşır. Ayrıca ülkede balık konservecililiği de çok ileri bir düzeydedir.

Portekiz'de çalışan nüfusun % 38'i tarım kesimindedir. En çok buğday, mısır, yulaf, arpa, çavdar, pirinç ve patates yetiştirilir. Tarımda genellikle traktör kullanılır. Bunların yanında zeytin ve üzüm üretimi de çok yüksektir. Portekiz dış ülkelere çok miktarda zeytinyağ ve şarap satar. Ülkenin Porto şarabı dünyaca ünlüdür. Portekiz'de ayrıca büyük ve küçükbaş hayvan da yetiştirilir. At, eşek, sığır, keçi, koyun ve domuz bunların başında gelir.

Ülke aynı zamanda madenler açısından da zengindir. Bu madenlerin başında kömür gelir. Kömürden sonra sırasıyla, tenek, kaolin, uranyum, hematit.

Ayrıca işlenmiş altın da önemli bir dışgelir kaynağıdır.

Ülkenin dışsatım malları arasında en önemli yeri balık ve balık ürünleri, şarap, zeytinyağ, kauçuk ürünleri tutar.

R

ROMANYA

Romanya, bir Güneydoğu Avrupa ülkesidir. Doğusunda Karadeniz, batısında Yugoslavya, ile Macaristan, Güneyinde Bulgaristan, kuzeyinde ise Sovyetler Birliği vardır.

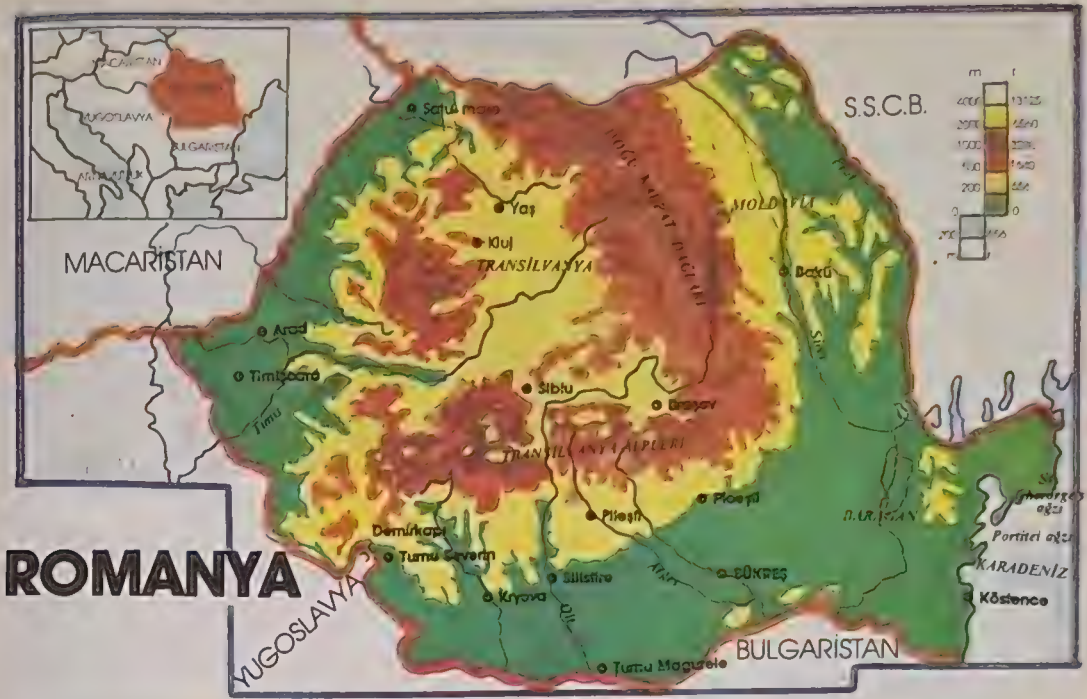
TARİH: Romanya İ.S. 106 yılında Roma İmparatorluğu'na katılmıştır. Daha sonra Roma'nın askeri birlikleri buralardan ayrıldığı halde, sivil halk yerleşip kaldı. VI. ve XII. yüzyıllarda ülke çeşitli akınlara uğradı. Tatarlar, Hunlar, Bulgarlar ve Macarlar çeşitli zamanlarda bu toprakları istila ederek, yerleşik halkın sayısını giderek azalttılar.

XIII. yüzyılın başlarında Eflak ve Boğdan'da bazı değişiklikler oldu. Her iki bölge Polonya ve Macaristan tarafından sırayla işgal edildi. Bu bölgeler daha sonra Osmanlı Devleti'nin egemenliği altına girdi. 1821 yılına kadar bu bölgeler, Osmanlı

KİMLİK KARTI

ROMANYA

Devlet Adı: Romanya Sosyalist Halk Cumhuriyeti
Alan: 237.500 km²
Nüfus: 22.048.305
Başkent: Bükreş
Başlıca Kentler: Köstence, Yaşi, Ploesti, Timişo, Galas, Konstanza
Dil: Romence
Din: Hristiyan
Para Birimi: Ley

ROMANYA

Devleti'nin gönderdiği yöneticiler tarafından yönetildi. Daha sonra, Romen halkına kendi kendini yönetme hakkı verildi. 1856 Paris Antlaşması'yla bölgeler Osmanlı yönetiminde kaldı, ama Romenler yarı bağımsızlıklarını elde ettiler.

1878 Osmanlı Rus Savaşı sırasında Romanya Rusya'nın yanında yer aldı. Bundan sonra tümüyle bağımsızlığını kazandı. 1880 yılında bağımsızlığı diğer Avrupa ülkeleri tarafından da onaylandı. I. Dünya Savaşı başlayınca Romanya tarafsızlığını ilan etti. Ama ülke içindeki yönetici değişiklikleri sonunda Romanya Rusya ile anlaşarak Avusturya Macaristan'a karşı savaş açtı. Savaş sonrasında ise, komşuları

ile olan bağlarını yeniden kurdu. Dünya ekonomik bunalımı Romanya'yı da etkiledi. II.Dünya Savaşı sırasında Almanlar ile işbirliği yapıldı, ama savaş sonrasında Rusya sınırlarını zorladı. 1947 yılında krallık kaldırıldı. Bir Halk Cumhuriyeti olarak ilan edilen Romanya, daha sonra Doğu Bloku ülkeleri arasına katıldı.

COĞRAFYA: Romanya ilk bakişta dağlık bir ülke görünümü içindedir. Bu ülkedeki dağların genel adları Rumen Karpatları'dır. Bunlardan doğuda olanlara Boğdan Karpatları, güneyde olanlara Eflak Karpatları adı verilir. Boğdan Karpatları Ukrayna sınırından Predeal geçitine kadar uzanan oldukça yüksek dağlar vardır. Bunlardan Rodna Tepesi 2305 metre yüksekliktedir.

Eflak Karpatları, diğerlerine göre daha yüksektir. Romanya'nın en yüksek dağ sıralarını oluşturlar. Bunlara Erdel Alpleri de denilir.

Romanya coğrafya açısından üç ana bölgeye ayrılır. Bunlar: Erdel, Eflak ve Boğdan'dır. Erdel Bölgesi iç kısımdaki ovaları kap-

lar. Erdel Ovası, bu bölgenin en verimli ve en zengin alanını oluşturur. Erdel'in güneyine doğru inildikçe arazide engebeler artar. Bu bölgeye genel olarak Tırmaya Yaylaları adı verilir.

Eflak Bölgesi'nin sınırları içine ülkenin başkenti Bükreş de girer. Ülkenin güney kesimleri bu bölge içinde ele alınır. Tuna Ovası bütün bölgeyi kaplar. Güneye doğru gittikçe alçalan yaylalar vardır.

Boğdan verimli bir tarım alanıdır. Bu bölge Karpat Dağları'nın doğusunda yer alır. Doğuda ovalardan ve yaylalardan oluşan bir bölge vardır. Bu bölgenin alt ucu Eflak bölgesi ile birleşir. Ülke akarsu yönünden çok zengindir. En önemli akarsu Tuna'dır. Tuna ve kolları ülkenin büyük bir bölümünü sular. Bu nehir aynı zamanda ülkenin Bulgaristan ile olan sınırını da çizer. Tuna'nın başlıca kolları şunlardır: Seret, Yalomiça, Oltu, Argeş ve Jiu. Prut Nehri de Tuna'ya karışır ve Karadeniz'e dökülür. Mureş ve Someş ülkenin ikinci derecede önemli nehirleridir.

Romanya'da genel olarak kara iklimi egemendir. Doğudaki

geniş ovalar Sovyetler Birliği'nden gelen rüzgârlara ve soğuk havaya açıktır. Bu yüzden bu bölgede kışlar çok soğuk geçer. Eflak Ovası'nda ise kışlar uzun geçer. Yaz ayları yağışlıdır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Nüfusunun % 88'i Rumenlerden oluşur. Etnik grupların içinde Macarlar ve Almanlar önde gelir. Rumenlerin dilleri Latinceyi andırır ama Slav etkisi de göze çarpar.

EKONOMİ: Ülkenin ekilebilir alanlarının bir kısmı ekim alanı olarak kullanılmakta, bir kısmından da çayır ve otlak olarak yararlanılmaktadır. En çok buğday, çavdar, arpa, mısır, patates, yağlı tohum, şeker pancarı üretilir.

Yugoslavya ile ortak olarak kurulan hidroelektrik santrali tam kapasite ile çalışmaktadır. Ülkede ayrıca önemli petrol yatakları da vardır. Demir cevheri, kömür, tuz, yatakları ülkenin önemli ekonomik üretim alanlarını oluşturur. Romanya Batılı bazı şirketler ile ortak olarak ekonomik girişimlerde bulunmuştur.

SAN MARİNO

Dünyanın en eski cumhuriyetlerinden biri olan San Marino, İtalyan yarımadasının orta kesimlerinde, kuzeydeki Adriyatik Kıyıları yakınındadır. Dört bir yanı İtalya ile çevrelenmiş durumdadır.

İ.S. IV. Yüzyılda kurulan San Marino cumhuriyeti, 1852 yılında İtalya ile gümrük işbirliği ve dostluk antlaşması yaptı. Devletin polisi ve yargı organlarındaki görevliler İtalyandır. 1815 yılında Viyana Kongresi'nde devlet olarak tanınmıştır.

San Marino Cumhuriyeti, Titano Dağlarının eteklerinde yer alır. 22 bin kişinin yaşadığı bu küçük ülkenin başkenti de San Marino kentidir. (5 bin). Ülkede

Eski kaleler ve şatolar San Marino'ya ayrı bir özellik katarlar.

SAN MARİNO

genellikle Akdeniz iklimi hüküm sürer.

Ülke halkının yüzde 87'sini San Marino soyundan gelenler oluşturur. Geri kalanlar ise İtalyanlardır. Resmi dil İtalyancadır. Halkın ezici bir bölümü Hristiyanlığın Katolik mezhebindedir. Bu küçük ülkede, her bin kişiye

SAN MARİNO

Devlet Adı: San Marino Cumhuriyeti
Alan: 606 km²
Nüfus: 22.000
Başkent: San Marino
Dil: İtalyanca
Din: Katolik
Para Birimi: İtalyan lirası

düşen günlük gazete sayısı 65'tir.

San Marino'nun ekonomisi, Posta pulu, turizm, yünlu ürünler, kağıt, çimento ve seramik endüstrisine dayanır. Yılda ortalama 3.5 milyon turist bu ülkeyi ziyaret ederek oldukça önemli bir gelir bırakır. San Marino'nun topraklarının yüzde 54'ü tarıma elverişlidir. Buralarda üzüm ve baklagiller yetiştirilir. Dış ülkelere, posta pulu, tekstil ürünleri ve şarap satar.

SENEGAL

Afrika kıtasının en batı ucunda yer alan Senegal, kuzeyden Moritanya, doğudan Mali, güneyden de Gine ve Gine-Bissau ile çevrelenir. Batısında Atlas Okyanusu kıyıları vardır. Bu kıyılardan içeriye doğru bir bıçak gibi sokulan Gambiya'yı üç yönden çevirir.

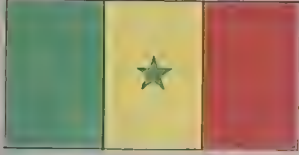
TARİH: 15. yüzyılda Portekizlilerin egemenliği altına giren Senegal toprakları, 17. yüzyıldan itibaren Fransız denetimine geçti. 1893 yılında Dakar, Fransız Batı Afrika'sının başkenti oldu. 20 Haziran 1960 günü bağımsızlığını ilan etti. Ancak Fransa'nın siyasal ve ekonomik etkisini üzerinden atamadı. 1972, 1973 ve 1978 yıllarında büyük açlık felaketleri yaşadı.

17 Ocak 1981'de Gambiya ile, Senegambiya adı altında bir federasyon kurdu.

KİMLİK KARTI

SENEGAL

Devlet Adı: Senegal Cumhuriyeti
Alan: 196.192 km²
Nüfus: 7.000.000
Başkent: Dakar
Başlıca Kentler: Thies, Kaolack
Dil: Fransızca, yerel diller
Din: Müslüman, Hristiyan
Para Birimi: Afrika Birliği Frangı

SENEGAL

İç işlerinde tamamen bağımsız olan bu iki federé devlet, yalnızca ortak savunma ve ortak para birimi konusunda işbirliklerini sürdürdüler.

COĞRAFYA: Ülkenin hemen hemen tamamı, ortalama yüksekliği 180 metre civarında olan ovalardan meydana gelmiştir. Güneydoğu kesimlerde, bu yükseklik biraz daha artar. Güneybatıda bataklıklar ve ormanlar egemendir. Senegal ve Gambiya ırmakları, en önemli akarsularıdır. Ülkede tropikal iklim hüküm sürer.

TOPLUMSAL YAŞAM: Senegal'in nüfusunu Woloflar, Sererler, Peulhlar, Diolalar ve Mandingolar oluşturur. Halkın yüzde 91'i Müslüman'dır. Okuma yazma oranı yüzde 10 olan Senegal'de, her yıl doğan her bin çocuktan 159'u ölmektedir

EKONOMİ: Gıda ve balıkçılık endüstrileri, Senegal ekonomisi-

sinin en önemli unsurlarıdır. Ayrıca zengin fosfat yatakları vardır. Son zamanlarda, metalurji, kimya ve tekstil endüstrileri de gelişme yolundadır. Dış ülkelere su ürünleri, yer fıstığı ve yağı, fosfat satar, petrol, makine, motorlu taşıt ve kimya ürünleri alır. Ticaret yaptığı ülkelerin başında Fransa ve İngiltere gelir.

SIERRA-LEONE

Batı Afrika'nın batı kıyılarında yer alan Sierra Leone, kuzeyden ve doğudan Gine, güneyden de Liberya ile çevrelenir. Batısında Atlas Okyanusu vardır.

TARİH: Başkent Freetown, 1787 yılında, kurtarılmış zenci köleler için bir "cennet" olarak kuruldu. Onların torunları olan Keollerin sayısı bugün 60 bin civarındadır. İngiliz etkisindeki bölge, uzun süren başarılı uygulamalar sonucunda 1951 yılında yarı bağımsız bir ülke oldu. Tam bağımsızlık, 27 Nisan 1961 günü geldi. 19 Nisan 1971 tarihinde Cumhuriyet ilân edildi. 1978 yılında bir halk oylamasıyla tek parti yönetimine geçti.

COĞRAFYA: Nüfus açısından da çok yoğun olan kıyı şeridi, ormanlarla kaplıdır. Bunların hemen ardından başlayan ağaçlıklı tepeler, doğuya doğru yükselir ve Loma Dağları ile birleşir. Sıcak, nemli ve tropikal bir iklimin hüküm sürdüğü Sierra Leone'de kıyılara bol miktarda yağış düşer.

TOPLUMSAL YAŞAM: Sierra Leone'nin nüfusunun yüzde 30'unu Mende'ler oluşturur. Geri kalan bölüm ise irili ufaklı çok sayıda yerel kabilelerden meydana gelir. Okuma yazma oranının yüzde 15 olduğu ülkede, her yüz bin kişiye 7 doktor düşer.

EKONOMİ: Sierra Leone'nin en önemli ekonomik unsurları madencilik ve turizmdir. Elmas ve boksit başta olmak üzere demir platin, molibden, krom ve altın çıkartılır. Tarım, ülke gereksinimlerini karşılayacak düzeydedir.

KİMLİK KARTI

SIERRA-LEONE

Devlet Adı: Sierra Leone Cumhuriyeti
Alan: 71.740 km²
Nüfus: 3.705.000
Başkent: Freetown
Başlıca Kentler: Bo, Kenema, Makeni
Dil: İngilizce, yerel diller
Din: Müslüman, Doğal dinler
Para Birimi: Leone

SIERRA-LEONE

Ayrıca balıkçılık ve hayvancılık yapılır. Sierra Leone, dış ülkelere elmas, demir, kahve, kakao, fasulye, hindistancevizi ve boksit satar, onlardan tekstil, makine, gıda ve kimya ürünleri, çeşitli taşıtlar ve yakıt alır.

SİNGAPUR

Singapur, bir Güneydoğu Asya ülkesidir. Kuzeyinde Malezya yer alır. Üç tarafı Güney Çin Denizi ile çevrilidir.

Singapur, bir yarımada ve birkaç küçük adadan oluşan bir cumhuriyettir. Ülkenin kuzeyinde çok fazla yüksek olmayan dağlar ve güneyinde alçak ovalar yer alır. Ülkenin en yüksek tepesi 177 metre ile Bukit Timah'tır. Kuzeydeki tepelerden güneydeki ovalara doğru küçük nehirler akar. Singapur kenti bu nehirlerden birinin ağzında bulunur. Bu kent doğunun en önemli doğal limanlarından biridir

Başkent Singapur'un genel görünümü

KİMLİK KARTI

SİNGAPUR

Devlet Adı: Singapur Cumhuriyeti
Alan: 581 km²
Nüfus: 2.471.800
Başkent: Singapur
Dil: Malhaya, Çince, İngilizce
Din: Müslüman, Hristiyan, Budist, Hindu, Konfüçyonist, Taoist
Para Birimi: Singapur Doları

SİNGAPUR

Ülkenin iklimi genel olarak sıcak ve nemlidir. Yağışlar en çok aralık ayında görülür. Buna karşılık ağustos ayı en kuru geçen aydır. Ülke nüfusunun hızla artması, doğal yapının bozulmasına neden olmuştur. Tropik ormanların bir kısmı yerleşim bölgeleri ve tarım alanları için kesilmiştir.

Ülke nüfusu karışık bir görünüme sahiptir. Hintliler, Çinliler, Malezyalılar ve Pakistanlılar nüfusun büyük bir bölümünü oluşturur. Son yıllarda endüstri alanında görülen gelişmeler, nüfusun bir kısmının tarımsal alandan kentlere doğru kaymasına neden olmuştur.

Ülkenin endüstrisi temel olarak kauçuk, hindistancevizi ve kereste üzerine kurulmuştur. Bu alanda yapılan girişimler sonunda, ürünlerin birçoğu dış pazarda alıcı bulmaktadır. Ülkenin tarımsal alanda en büyük sorunu, ekilebilecek alanların azlığıdır. Bunun için bazı önlemler alınmaktadır. Bunların başında, ülkenin güneyinde dolurma alanların oluşturulması gelir. Ayrıca son yıllarda tekstil endüstrisi, gemi yapıcılığı ve

onarımı, kimyasal madde üretimi, oto lastik yapımı, plastik yapımı gibi endüstriyel alanlar da eklenmiştir. Bu alanların mali destekleri, çoğunlukla İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nden gelmektedir.

Başlıca dışsattım ürünleri arasında, petrol ürünleri, makine ve ulaşım araçları, tekstil ürünleri ön sırayı alır. Ticaret yaptığı başlıca ülkeler ise, Japonya, Malezya, ABD, Suudi Arabistan'dır.

SOMALİ

Doğu Afrika'daki boynuz biçimindeki çıkıntı üzerinde yer alır. Batı Cibuti, Etiyopya ve Kenya ile çevrilidir. Kuzeyi, doğusu ve güneyi Hint Okyanusu'na açılır.

TARİH: Uzun süre Arap tacirlerin kurduğu sultanlıklar halinde yaşayan Somali, 1885-1927 arasında İtalyan yönetimine geçti. 1949'da Birleşmiş Milletler, ayrı bir Somali devleti kurulmasına karar verdi. 1950 yılında İtalya, yeni kurulacak devletin garantörlüğünü üstlendi. 26 Haziran 1960'ta, İngiliz Somalisi de bağımsızlığını kazandı ve İtalyan Somalisi ile birleşti bağımsız bir Somali kuruldu.

COĞRAFYA: Yaklaşık 2 bin 700 kilometrelik bir kıyı şeridine sahip olan Somali'nin kuzey kesimleri tepeliklerle kaplıdır. Orta ve Güney Somali, ovalıktır. En önemli yükseklikleri Surud (2 bin 408 metre) ve Hoda (bin 400 metre) dağlarıdır. Akarsularının başında, 2 bin 488 kilometre uzunluğundaki Vehbi Cebeli gelir. Ülkede ekvator iklimi hüküm sürer.

TOPLUMSAL YAŞAM: Somali'de nüfusun büyük bir bölümünü Digli, Dir, Issas ve Hawiya kabilelerine mensup yerliler meydana getirir. Ayrıca Arap, İtalyan, İngiliz ve Pakistanlı azınlıklar vardır. Somali dili ve Arapça resmi dillerdir. Ayrıca yer yer İtalyanca ve İngilizce konuşulur. Okuma yazma oranı açısından dünyanın en geri ülkelerinden biridir. Nüfusun yalnızca yüzde 5'i okuma yazma bilir.

KİMLİK KARTI

SOMALİ

Devlet Adı: Demokratik Somali Cumhuriyeti
Alan: 637.657 km²
Nüfus: 4.000.000
Başkent: Mogadişu
Başlıca Kentler: Hargeisa, Kismayu, Merca Berbera
Dil: Somalice, Arapça
Din: Müslüman
Para Birimi: Somali Şilini

SOMALİ

EKONOMİ: Somali halkının dörtte üçü geçimini hayvancılıkla temin eder. Tarım ancak Juba ve Vehbi Cebeli ırmaklarının suladığı bölgelerde yapılır. Hint Okyanusu kıyılarında yapılan petrol aramalarından olumlu sonuç alınmıştır. Tekstil, konserve, sabun, çimento, et, tütün, deri ve şeker üretimi yapılır. Alçıtaşı, demir cevheri, manganez, uranyum ve tuz başlıca yeraltı zenginlikleridir. Dış ülkelere deri, canlı hayvan, et ve muz satar, makine, motorlu taşıt, tahıl, kimya ürünleri ve petrol satın alır

SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLER BİRLİĞİ (S.S.C.B)

Dünyanın en büyük ülkesi olan Sovyetler Birliği (SSCB), ABD topraklarının 2.5 katı büyüklüğündedir. Doğu Avrupa'dan, Asya'nın kuzeyine, Pasifik Okyanusu'na kadar uzanır. Batı'da Finlandiya, Polonya,

Ünlü Kremlin Sarayı

Çekoslovakya, Macaristan ve Romanya vardır. Güneyinde Türkiye, İran, Afganistan, Çin, Moğolistan ve K. Kore ile komşudur.

TARİH: Slav ırkına ait ilk kabileler, İ.S. V. yüzyılda Rusya'ya gelmeye başladılar. IX. yüzyılda Novogrod ve Kiev'i merkez alan ilk Rus devleti kuruldu. VIII yüzyılda, ülke Moğolların eline geçti. 1480 yılında Moskova prensleri, Moğol egemenliğine son vermeyi başardılar. Korkunç İvan, 1547 yılında ilk Rus Çarı oldu. Büyük Peter, ülkesinin topraklarını genişletti ve 1721 yılında Rus İmparatorluğu'nu kurdu. Birinci Dünya Savaşı, Çarlık rejiminin sonu oldu. 1917 yılının Ekim ayında Komünistler Vladimir İliç Lenin önderliğinde yönetimi ele geçirdiler. İkinci Dünya Savaşı sırasında SSCB, müttefiklerle birlikte Almanlara karşı savaşa girdi. 1941 yılının Haziran ayında Nazi orduları Leningrad'ı kuşattılar. Üç yıl süren bu kuşatmada 1 milyon kişi öldü ama Leningrad teslim olmadı. Daha sonra müttefiklerinin de yardımı

raklarını genişletti ve 1721 yılında Rus İmparatorluğu'nu kurdu. Birinci Dünya Savaşı, Çarlık rejiminin sonu oldu. 1917 yılının Ekim ayında Komünistler Vladimir İliç Lenin önderliğinde yönetimi ele geçirdiler. İkinci Dünya Savaşı sırasında SSCB, müttefiklerle birlikte Almanlara karşı savaşa girdi. 1941 yılının Haziran ayında Nazi orduları Leningrad'ı kuşattılar. Üç yıl süren bu kuşatmada 1 milyon kişi öldü ama Leningrad teslim olmadı. Daha sonra müttefiklerinin de yardımı

Moskova'yı görkemli tarihi yapılar süsler.

mıyla Almanları puskürten SSCB orduları Doğu Avrupa ve Balkanlar'a indiler.

COĞRAFYA: Dünya yüzölçümünün altıda birini kaplayan SSCB topraklarında, tropikal iklim dışında her türlü iklim koşullarına ve yeryüzü şekillerine

rastlamak mümkündür. Ülkenin Avrupa bölümü genellikle alçak düzlüklerden oluşur. Bu bölümün güney kesimleri otlaklarla kaplıdır. Kuzeydeki Ural Dağları'nın eteklerinde ormanlar görülür. Kafkas Dağları, bölgenin doğusunda yer alır. Urallar, kuzey-güney doğrultusunda 3 bin 800

kilometre boyunca uzanırlar. SSCB'nin Asya kıtasındaki toprakları güneyden ve doğudan dağlarla çevrilidir. En kuzey kesimler tundralarla kaplıdır. Bunların hemen altında orman kuşakları görülür. Batıda bataklıklar, güneybatıda ise stepler vardır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Sov-

yetler Birliği'nde başlıca etnik gruplar, Ruslar (yüzde 52), Ukraynalılar (yüzde 16), Özbekler (yüzde 5), Beyaz Ruslar (yüzde 4) ile daha pek çok topluluklardır. Ülkede Rusça, Ukraynaca, Beyaz Rus dili ve Polonyaca gibi Slav dillerinin yanı sıra, başta Türkçe olmak üzere Altay dilleri, Hint-

Avrupa dilleri, Uralca ve Kafkasça konuşulur. En etkin din grubunu Rus Ortodoksları oluşturur (yüzde 18). Yüzde 9 oranında Müslüman vardır. Ayrıca Ortodokslar, Protestanlar, Yahudiler ve Budistler de yaşar. Okuma yazma oranının yüzde 99 olduğu SSCB'de hemen hemen herkes, 10

yıllık zorunlu eğitimden geçmiştir. Sanatta, sporda, bilim ve kültürde, teknikte ve akla gelen tüm etkinliklerde, devletin desteğiyle büyük ilerlemeler sağlanmıştır.

SSCB'yi oluşturan Cumhuriyetler ile bunların ekonomik özellikleri şöyle sıralanabilir:

SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLER BİRLİĞİ (S.S.C.B)

SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLER BİRLİĞİ (S.S.C.B)

RUSYA SOVYET SOSYALİST FEDERATİF CUMHURİYETİ: SSCB yüzölçümünün yüzde 76'sını ve tüm nüfusun yüzde 50'sini kapsar. Eski Estonya Litvanya ve Fin sınırından Pasifik kıyılarına, kuzeydeki kutup yöresinden Karadeniz ve Hazar Denizi'ne kadar uzanır. Başkenti Moskova, aynı zamanda SSCB'nin de başkentidir. Sibirya'da büyük çelik tesisleri, dev baraj-

KİMLİK KARTI

SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLER BİRLİĞİ (S.S.C.B)

Devlet Adı: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
Alan: 22.274.900 km²
Nüfus: 272.402.200
Başkenti: Moskova
Başlıca Kentler: Leningrad, Kiev, Tashkent, Harkov, Gorki, Minsk, Kuybisev
Dil: Rusça, Slav dilleri
Altay dilleri, Hint-Avrupa dilleri, Uralca, Kafkasca.
Din: Ortodoks, Müslüman, Budist
Para Birimi: Ruble

lar, petrol ve doğal gaz tesisleri vardır. Verimli topraklara sahip olan Ukrayna, Sovyetler Birliği'nin tahıl ambarı durumundadır. Ayrıca hayvancılık, şekerpancarı ve patates üretimi yapılır. Demir, kömür ve başka madenler açısından hayli zengin olan Rusya'da kimya ve makine endüstrileri ile tuz yatakları vardır.

BYELORUSYA (Beyaz Rusya): Başkenti Minsk olan bu cumhuriyetin sınırları içinde makine, el araçları, traktör, saat, kamera, çelik, çimento, tekstil, kâğıt, deri ve cam endüstrileri gelişmiştir. Buğday, patates ve pancar yetiştirilir.

AZERBAYCAN: Başkent Bakü yakınlarında zengin petrol yatakları vardır. Ayrıca bol miktarda demir ve kobalt çıkarılır. Kışın bile tarım yapılabilen bu topraklarda meyve de yetiştirilir. Demir, çelik, çimento, gübre, sentetik kauçuk, elektrik ve kimya ürünleri endüstrilerinin çok geliş-

tiği Azerbaycan, Türkiye ve İran ile komşudur.

GÜRCİSTAN: Transkafkasların batısında kalan Gürcistan dünyanın en büyük manganez yataklarına sahiptir. Kereste kaynakları ve kömür madenleri de çok zengindir. Besin, tekstil, demir ve çelik endüstrileri gelişmiştir. Tahıl, çay, tütün ve meyve, bol miktarda yetiştirilir. Başkenti Tiflis'tir. SSCB içinde, ayrılıkçı hareketlerin ve akımların en çok görüldüğü bölgedir

ERMENİSTAN: Dağlık, yarı tropikal iklimli ve çok nemli topraklara sahiptir. Bakır, kurşun, çinko, alüminyum ve molibden madenleri vardır. Ayrıca mermer çıkarılır. Çeşitli aygıtlar üretilir. Başkenti Erivan'dır.

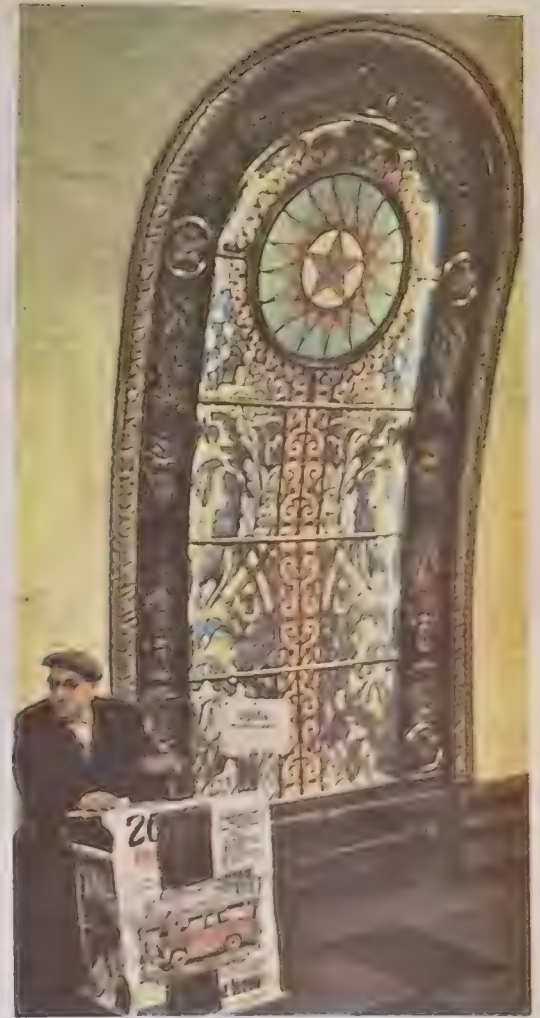
ÖZBEKİSTAN: Orta Asya cumhuriyetleri içinde ekonomik açıdan en önemli ülkedir. SSCB'deki toplam pamuk üretiminin yüzde 67'sini, piriç üretiminin yüzde 50'sini, ipek üretiminin yüzde 33'ünü, astragan üretiminin yüzde 34'ünü, kenevir üretiminin yüzde 85'ini karşılar. Demir, çelik, otomobil, traktör, TV, radyo ve tekstil endüstrileri çok gelişmiştir. Demir, sülfür, bakır ve petrol, başlıca yeraltı zenginlikleridir. Başkenti Tashkent'tir.

TÜRKMENİSTAN: Bu Orta Asya cumhuriyetinde, pamuk, darı, halı ve kimyasal maddeler bol miktarda elde edilir. Petrol, kömür, sülfür, barit kireç ve tuz çıkarılır. Yüzölçümünün yüzde 80'ini Karakum çölü kaplar. Başkenti Askabad'dır.

TACİKİSTAN: Çin ve Afganistan sınırındadır. Nüfusun yarısını, bir tür Farsça konuşan Müslüman Tacikler oluşturur. İnsanların başlıca uğraşı tarım ve hayvancılıktır. Pamuk, mısır, piriç ve meyve yetiştirilir. Kömür ve hidroelektrik enerjisinden yararlanılarak kurulan ağır sanayi, el sanatlarının yerini almaktadır. Başkenti Dusanbe'dir

KAZAKİSTAN: Avrupa'daki

Bu ansiklopedi TÜRK TİCARET BANKASI'nın çocuklarımıza bir kültür hizmetidir

Tarihi bir yapı olan St. Basil Katedrali

Volga Nehri'nin kıyılarından Çin sınırındaki Altay Dağları'na kadar uzanır. Kömür, petrol, demir, teneke, bakır, kurşun ve çinko yatakları çok zengindir. Baykal Gölü ile Hazar ve Aral içdenizlerinden elde edilen balık-

larla konservecilik yapılır. Başkenti, Almaata'dır. Nüfusun yüzde 50'sini Ruslar ve Ukraynalılar oluşturur. 1954'ten sonra ekilebilir hale getirilen alanlarda tarım yapılır

KIRGIZİSTAN: Sovyet Orta

Asya'nın en doğusunda, Çin sınırında yer alır. Sığır ve at yetiştiren Kırgızlar, tütün, pamuk, pirinç ve şekerpancarı tarımı da yaparlar. Makine ve kimya endüstrisi gelişmiştir. Başkent'i Frunze'dir.

MOLDAVYA: Sovyetler Birliği'nin güneybatısında yer alır. Verimli topraklarını Romanya ve Besarabya sınırlar. Bir tarım bölgesi olan Moldavya'da tahıl, meyve, sebze ve tütün ekimi yapılır. Tekstil, gıda, şarap ve elektrikli ev gereçleri endüstrileri gelişim halindedir.

1950 yılında Romanya'dan alınan ve halkının çoğunluğu Romenlerden oluşan bu ülkenin başkenti Kışinev'dir.

LİTVANYA: Baltık kıyısındaki bu Cumhuriyetin başkenti Vilna'dır. Sığır yetiştiriciliğinin yanında elektrik motorları üretimi yapılır. Liga Körfezi'ndeki Latviya yöresi çok zengin kereste yataklarına sahiptir. Tarımsal ürünlerin yanı sıra, kauçuk eşyalar, boya, gübre, cam eşya, telefon, televizyon, radyo, ve vagon üretilir.

ESTONYA: Bu cumhuriyet de Baltık kıyılarındadır. Teks il, kereste, gemi yapıcılığı, madencilik gereçleri, yol yapıcılığı ve petrol arıtımı endüstrileri gelişmiştir. Başkenti Tallinn'dir.

SSCB'de yasal üretimin tümü devlete aittir. 1976 yılında yapılan bir sayıma göre, ülkede 29 bin 600 ortak çiftliğin dışında, 18 bin 64 devlet çiftliği vardır.

Doğal kaynaklar açısından son derece zengin olan Sovyetler Birliği, ağır sanayi açısından ABD'den sonra dünyada ikinci sırada yer almaktadır. Dış ülkelere sattığı pek çok kalem arasında, petrol ve petrol ürünleri, demir-çelik, paslanmaz metaller, sanayi kuruluşları, silah, pamuk, altın ve manganez ilk sıralarını alırlar.

SRI LANKA

Sri Lanka, bir Güney Asya ülkesidir. Hindistan'ın güneydoğusunda yer alan bir adadır.

Sri Lanka'da zengin safir ve rubi madenleri vardır.

Sri Lanka'da tarım geleneksel araçlarla sürdürülmektedir.

Coğrafya açısından ada, iki ana bölgeye ayrılabilir. Birincisi güney ve orta bölgeleri içine alan dağlık alandır. Burada yükseklik 900-1200 metre arasında değişir. İkincisi ise, kıyıdaki düz alandır. Bu alan batı ve güneyde daha dar, kuzeye doğru daha geniştir. Kuzeybatı doğrultusunda adanın en yüksek dağları yer alır. Pidurutalagala'nın yüksekliği 2395 metreyi bulur. Bu yükseklikler güneye doğru yerlerini ovalara bırakırlar. Adanın batı yöreleri yine dağlıktır. Burada Adem Tepesi olarak bilinen tepenin yüksekliği 2243 metredir. Bu tepe

Budist inançlara göre kutsaldır ve Budha'nın ayak izi buradadır. Aynı şekilde Müslümanlar için de burası kutsaldır, Adem'in cennetten kovulduktan sonra buraya geldiğine inanırlar.

Adanın bellibaşlı nehirleri orta bölgelerden çıkar. Bunlardan en uzun olan Mahaweli-garga 322 kilometredir. İkinci önemli nehir 160 kilometre uzunluğundaki Aruvi-arudur.

Sri Lanka, ekvatora yakındır. Bu yüzden iklimi genel olarak sıcaktır, ama kıyı şeridinde okyanustan gelen rüzgârlar, iç bölgelerde de dağlardan gelen

KİMLİK KARTI

SRI LANKA

Devlet Adı: Sri Lanka Cumhuriyeti

Alan: 65.610 km²

Nüfus: 14.800.000

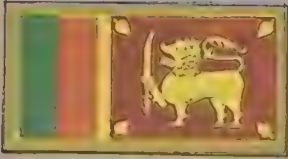
Başkent: Sri Jayewardenepura

Başlıca Kentler: Colombo (eski başkenti), Caffna, Kandy, Galle

Dil: Tamil dili, İngilizce

Din: Budist, Hindu, Hristiyan, Müslüman

Para Birimi: Sri Lanka Rupisi

SRI LANKA

rüzgârlar bu ısıyı biraz düşürür. Ülkenin iklimini belirleyen Muson rüzgârları ve bunlara bağlı olan yağmurlardır.

Ülke nüfusunun büyük bir çoğunluğunu Sinhalese topluluğu oluşturur. Bunlar dini inançları bakımından Budist'tirler. Ayrıca Hindliler ve İngilizler de vardır. Nüfusun büyük bir kısmı kırsal kesimde yaşar.

Ülke ekonomisi genel olarak tarım üzerine kuruludur. Ülke, çayı ile ünlüdür. Eski adı Seylan olan adanın çayları İngilizler'in aracılığıyla bütün dünyaya yayılmıştır. Ayrıca pirinç ekimi de önemlidir.

SUDAN

Sahra Çölü bölgesinin doğu ucunda yer alır, kuzeyinde Mısır, batısında Libya, Çad ve Orta Afrika Cumhuriyeti, güneyinde

Zaire, Uganda ve Kenya, doğusunda da Etiyopya yer alır.

TARİH: Eski adı Nubia olan Kuzey Sudan, Mısırlıların denetimindeydi. VI yüzyılda Hristiyan olan bu bölge, XIV. yüzyıldaki Arap istilaları sırasında Müslümanlığı kabul etti. 1820'li yıllarda, Mısır bölgeyi yeniden ele geçirdi. 1880'li yıllarda, Muhammed Ahmed adlı bir Sudanlı, peygamberliğini ilan ederek isyan çıkardı. 1898 yılında, İngiliz-Mısır ortak askeri harekâtı sonucu, Muhammed Ahmet direnişi bastırıldı. 1 Ocak 1956 gününe değin süren karışıklıklardan sonra, o tarihte ülke bağımsızlığını ilan etti.

COĞRAFYA: Arapça'da "siyah", anlamına gelen Sudan, iki ayrı bölgeden oluşur. Kuzeyde Arapların ve Müslümanların yaşadığı bozkır benzeri çöller, güneyde ise geleneksel yaşam biçimine ayak uydurabilmiş az sayıda Hristiyan ile doğal dinlere inanan hayvan yetiştiricileri ve çiftçilerin yaşadığı savanlar yer alır. Kuzey Sudan'da Libya Çölü

SUDAN

KİMLİK KARTI

SUDAN

Devlet Adı: Demokratik Sudan Cumhuriyeti

Alan: 2.505.813 km²

Nüfus: 17.757.000

Başkent: Hartum

Başlıca Kentler: Omdurman

Dil: Arapça

Din: Müslüman

Para Birimi: Sudan libresi

ile Nubia Çölü arasında dar bir Nil havzası vardır. Orta düzlükler oldukça bereketlidir. Tropikal iklim hüküm sürer.

TOPLUMSAL YAŞAM: Yaklaşık yüzde 20'sinin kentlerde yaşadığı Sudan halkını Araplar, Nubianlar, Sudanlılar ve Zenci kabileler oluşturur. Resmi dil olan Arapça'nın dışında, çok sayıda yerel dil de konuşulur. Nüfusun yüzde 73'ü Müslüman, yüzde 9'u da Hristiyan'dır. Yüzde 18'i ise doğal dinlere inanır.

EKONOMİ: Sudan'da en önemli endüstriyel etkinlikler, tekstil ve gıda ürünleri dallarındadır. Ayrıca dünyanın en büyük "arapsakızı" üreticisidir. Bunun dışında tahıl, şekerkamışı, muz ve hurma tarımı yapılır. Kereste de önde gelen gelir kaynaklarından biridir. Başlıca yeraltı zenginlikleri, altın, gümüş, bakır, mika ve kuşundur. Dış ülkelere başta "arap zamkı" olmak üzere pamuk, susam, yerfıstığı, hayvan yemi ve deri satar. Makine, taşıt, tekstil, kimya ürünleri, metal ve petrol alır.

SURINAM

Güney Amerika'nın kuzey kıyılarında yer alır. Batısında Guyana, güneyinde Brezilya, doğusunda ise Fransız Guyanası vardır. Kuzeyi Atlas Okyanusu'na açılır.

Surinam'da Blommestein gölü eşsiz güzelliğindedir.

KİMLİK KARTI

SURİNAM

Devlet Adı: Surinam Cumhuriyeti
Alan: 163.265 km²
Nüfus: 380.000
Başkent: Paramaribo
Başlıca Kentler: Surinam
Dil: Flamanca, Hintçe, Javaca, Krol dili
Din: Hindu, Hristiyan, Müslüman
Para Birimi: Surinam guldenei

SURİNAM

TARİH: Hollandalılar, 1667 yılında İngiltere'ye Yeni Hollanda'yı (bugünkü New York) vererek karşılığında Surinam'ı aldılar. 1954 yılında, Hollanda Anayasası'nda yapılan bir değişiklikle, bu ülkede yaşayanlar Hollanda ve Hollanda Antilleri yurttaşlarıyla eşit haklara kavuştular. 25 Kasım 1975 günü, bazı yerel kabilelerin karşı koymasına rağmen, ülkenin bağımsızlığı ilân edildi.

COĞRAFYA: Kıyıdaki düz ovalar, verimli ve her türlü tarıma elverişlidir. İç kısımda bir orman kuşağı vardır. Güneye doğru uzanan ve çoğuna henüz ayak basılmayan tepeler, ülke topraklarının yüzde 75'ini kaplar. Suptropikal iklimin hüküm sürdüğü Surinam'ın en önemli akarsuları Corantijn, Litani, Marowijne, Surinam, Saramacca'dır. Blommestein gölü de önemli yeryüzü şekillerinden biridir.

TOPLUMSAL YAŞAM: Surinam halkının yüzde 40'ını Kreol denilen Zenci melezleri, yüzde 35'ini Kızılderililer, yüzde 15'ini Endonezyalılar oluşturur. Ayrıca çoğu Hollandalı olmak üzere Avrupalılar da vardır. Resmi dil Hollandacdır. Ayrıca Kreol dili, İngilizce ve azınlık dilleri de konuşulur. Nüfusun yüzde 50'si Hristiyan, yüzde 27'si Hindu, yüzde 20'si de Müslümandır. Okuma yazma oranının yüzde 80'i bulunduğu Surinam'da 6-12 yaş arasında eğitim zorunludur.

EKONOMİ: Surinam'ın en gelişmiş endüstrisi, alüminyum tesisleridir. Ayrıca boksit çıkarılır. Kereste de önemli bir gelir kaynağıdır. Tarım ve hayvancılık, ülke halkını doyuracak düzeydedir. Dış ülkelere alüminyum, boksit, pirinç ve kereste satar.

SURİYE

Asya'da Akdeniz'in en doğu ucunda yer alan Suriye, bir Ortadoğu ülkesidir. Batıdan Lübnan ve İsrail, güneyden Ürdün, doğudan Irak, kuzeyden de Türkiye ile çevrilidir.

TARİH: Tarihin en eski uygarlıklarının kalıntılarını ve izlerini taşıyan ülkelerden biri olan Suriye tarihinin değişik dönemlerinde, Hititlerin, Yahudilerin, Keldanilerin, Fenikelilerin, Mısırlıların, İranlıların, ve Türklerin imzaları vardır. İlk çağlarda, İskender'in güçlü imparatorluğunun bir bölümünü oluşturan bu ülke, İ.Ö. 64 yılında, Roma'nın bir eyaleti oldu. Daha sonra Krallığı Zenubia, Palmira Krallığı'na kurdu. İ.S. 615 yılında Araplar'ın 1078'de Selçuklular'ın egemenliğine girdi. 1099'da Kudüs'e giren Haçlılar, burada dört ayrı Latin Prenslığı kurdular. XIV. yüzyılda Timur Suriye'ye girerek halkı kılıçtan geçirdi. 1517-1918 yılları arasında Osmanlı egemenliği altında yaşayan Suriye, 1 Ocak 1944'te bağımsızlığına kavuştu.

COĞRAFYA: Ülkenin Akdeniz kıyılarında verimli düzlükler vardır. Asi ya da Orantes Vadisi, Halep bölgesinde devam ederek Türkiye sınırlarına kadar uzanır. Suriye Çölü'nün ıssız yaylası, bir-

KİMLİK KARTI

SURİYE

Devlet Adı: Suriye Arap Cumhuriyeti
Alan: 185.123 km²
Nüfus: 8.000.000
Başkent: Şam
Başlıca Kentler: Halep, Hama
Dil: Arapça
Din: Müslüman, Hristiyan
Para Birimi: Suriye Lirası

birini izleyen taşlı çorak araziler ve kum tepeleriyle kaplı uzantılarla kısa sürede yeşil vahaların ve işlenen toprakların bulunduğu Fırat ırmağına ulaşır. Dicle de ülkenin en önemli su kaynaklarından biridir. Ensariye, Anti Lübnan ve Cebel el Druz, Suriye'nin en önemli dağlarıdır. Kıyılarda Akdeniz, güneyde çöl, platolarda bozkır iklimi hüküm sürer.

TOPLUMSAL YAŞAM: Su-

Suriye'de hayvan yetiştiriciliği önem taşır.

riye nüfusunun yaklaşık yüzde 90'ını Araplar meydana getirir. Ayrıca azınlıklar vardır. Resmi dil Arapça'nın dışında, Türkçe, Kürtçe, Ermenice, İngilizce ve Fransızca konuşulur. Nüfusun yüzde 70'i Sünni Müslümanlar'dan, yüzde 13'ü de Hristiyanlar'dan oluşur.

EKONOMİ: Petrol, tekstil çimento, tütün ve şeker endüstrileri vardır. Başlıca yeraltı kaynakları petrol, fosfat, linyit, manganez, krom ve doğal gazdır. Ekonominin can damarlarından biri olan petrol ve petrol ürünlerinin yanı sıra yün, buğday ve canlı hayvan satar, makine, işlenmiş metal, gıda ve kimya ürünleri, motorlu taşıt satın alır.

SUUDİ ARABİSTAN

Ortadoğu'da Arap Yarımadası'nın büyük bir bölümünü kaplayan Suudi Arabistan, kuzeyden Kuveyt, Irak ve Ürdün, güneyden Kuzey Yemen, Güney Yemen ve Umman, doğudan da

KİMLİK KARTI

SUUDİ ARABİSTAN

Devlet Adı: Suudi Arabistan Krallığı
 Alan: 2.149.690 km²
 Nüfus: 9.200.000
 Başkent: Riyad
 Başlıca Kentler: Cidde, Mekke, Medine, Taif
 Dil: Arapça
 Din: Müslüman
 Para Birimi: Riyal

Birleşik Arap Emirlikleri ve Katar ile komşudur. Batı kıyıları, Kızıl Deniz'e açılır.

TARİH: Arap Yarımadası'nın birliği ilk kez İ.S. VII. yüzyılda Hz. Muhammed tarafından sağ-

Kırsal kesimden bir görüntü

zeybatıda Ovaryedh, batıda Sırat Sıradağları, güneybatıda Asir Dağları en önemli yükseltilerdir. Ülkede çöl iklimi hüküm sürer. Kızıldeniz kıyılarındaki iklim yumuşak olduğundan buralarda ardiç, zeytin, sazlıklar ve çalılıklar, doğal bitki örtüsü görünümündedir. Başkenti Riyad'dır. hicaz bölgesindeki Mekke ve Medine, Suudi Arabistan'ın önde gelen kentleri olduğugibi, İslam dünyasının kutsal ziyaret yerleridir.

EKONOMİ: Suudi Arabistan'da, ekonomi denince akla petrol ve petrol tesisleri gelir. Dünyanın en zengin petrol yataklarına sahip olan Suudi Arabistan, bu ürünün batı' daki endüstrileşmiş ülkelere satımından elde edilen gelirle, dünyanın sayılı mali güçlerinden biri durumuna gelmiştir. Kişi başına yıllık milli gelir, 13 bin dolar civarındadır. Ayrıca çimento, şeker, motorlu taşıt montajı, demir-çelik endüstrileri de gelişme yolundadır. Petrol ve türevleri dışında, deri, yün ve hurma satar. Karşılığında her türlü tüketim maddesi, gıda ve tekstil ürünleri, makine, motorlu taşıt, yapı malzemeleri ve silah satın alır.

SWAZILAND

Güney Afrika'da, Hint okya-

Geleneksel giysileriyle bir Swazi kadını.

nusu kıyılarına yakın bir kesimde yer alan Swaziland, kuzeyinden, batısından ve güneyinden Güney Afrika Cumhuriyeti, doğusun-

lan da Mozambik ile çevrelenir.

TARİH: Swaziland Krallığı'nın 400 yıllık bir geçmişi vardır ve Afrika'nın en eski hanedanlarından biridir. Bantu halkının bir bölümü olan Swazi'ler 1820 yılında Zulular tarafından, kuzeye, Swaziland'a doğru sürüldüler. Daha sonra, Swaziland'ın ekonomisi, İngiltere tarafından garanti altına alındı. 6 Eylül 1968 günü, İngiliz kontrolünden koparak tam bağımsızlığını ilan etti.

COĞRAFYA: Olağanüstü doğal güzelliklere sahip olan bu ülke, batıdan doğuya uzanan kuşaklar halindedir. Bu kuşaklar, doğuya gidildikçe daha verimli hale gelir. Draghi Dağları, ülkenin en önemli yükseltilisidir (1829 m). Imbuluzi, Usutu ve Ngwawuna, Swaziland'ın başlıca akar-

KİMLİK KARTI

SWAZILAND

Devlet Adı:Swaziland Krallığı

Alan:17.366 km²

Nüfus:550.000

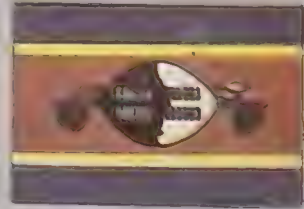
Başkent:Mbabane

Başlıca Kentler:Manzini

Dil:İngilizce Swati dili

Din:Hristiyan

Para Birimi:Lilangeni

SWAZILAND

sularıdır. Ülkenin tümünde tropikal iklim egemendir.

TOPLUMSAL YAŞAM:

Swaziland halkının yüzde 90'ını Swazi'ler oluşturur. Ayrıca, Zu-

lu'lar (yüzde 2.3), Avrupalılar (yüzde 2.1) ile öteki Afrikalı ya da Afrika dışından gelen göçmenler vardır. Sisiwati ve İngilizce resmi dillerdir. Halkın yüzde 77'si Hristiyan, yüzde 23'ü de doğal inanışlara sahip kişilerdir. İlköğretimi zorunlu olduğundan, Afrika'da en büyük okuryazar oranına sahip ülkelerden biridir (yüzde 70)

ŞİLİ

Şili Güney Amerika kıtasının doğu bölümünün batı kıyılarında yer alır. Kuzeyden Peru, kuzeydoğudan Bolivya, doğudan Arjantin ile çevrelenir.

TARİH: 1536 yılında İspanyol egemenliğine girinceye değin, Kuzey Şili, İnka uygarlığının bir

KİMLİK KARTI

ŞİLİ

Devlet Adı: Şili Cumhuriyeti

Alan: 756.945 km²

Nüfus: 11.300.000

Başkent: Santiago

Başlıca Kentler: Vina del Mar, Valparasio, Concep-

cion

Dil: İspanyolca

Din: Katolik

Para Birimi: Şili Pezосу

ŞİLİ

Tanzanya'da Kilimanjaro dağları eteklerinde bulunan Moshi Camii önemli bir din merkezidir.

parçası durumundaydı. 1810-1818 yılları arasında yerli halkın ayaklanması sonucu bağımsızlık kazanıldı. 1836-1839 ve 1879-1884 savaşlarında, Peru ve Bolivya'dan zengin maden yataklarına sahip topraklar alındı. 1964 yılında işbaşına gelen Eduardo Frei Montalva bazı sosyal reformlarla birlikte, göreceli bir devletleştirme politikasını yürürlüğe koydu. 1970 yılında, halkın üçte birinin oyuyla, Salvador Allende, devlet başkanı oldu. 11 Eylül 1973'te askeri cunta Allende'yi devirerek yönetime el koydu. Allende, darbecilerle savaşırken öldü.

COĞRAFYA: Ülkenin doğu sınırını oluşturan And Dağları'nda yer yer dünyanın en yüksek tepelerinde rastlanır. Batıda, Pasifik Okyanusu'na açılan, ince uzun bir kıyı şeridi vardır. Ülkenin kuzeyi Atacama çölü ile kaplıdır. Ortadaki arıma elverişli bölgeler, güneyde yerlerini ormanlara ve çayırliklara bırakır. Ilıman bir iklim hakimdir. Pasifik Okyanusu'nda bulunan Paskalya Adaları ile Desaventuradas Adaları da Şili'ye aittir.

TOPLUMSAL YAŞAM: Şili halkının yüzde 66'sını melezler meydana getirir. İspanyolların oranı yüzde 25, yerlilerin oranı ise yüzde 5'tir. Ülkede, İspanyolca konuşulur. Nüfusun ezici bir çoğunluğu Katolik'tir. Okuma yazma oranı yüzde 90 olan Şili'de her bir çocuğa 25 öğretmen düşer.

EKONOMİ: Şeker kamışı, patates, buğday mısır yetiştirilir. ayrıca şarap üretimi yapılır. Dünya bakır madenlerinin yüzde 40'ına sahip olan Şili, dünyanın en büyük bakır üreticisi ve dışa-tımcısıdır. Nitrát yatakları da zengin olan bu Güney Amerika ülkesi, dış ülkelere bakır dışında kömür, iyod, çeşitli kimyevi maddeler, yün, kürk, kereste ve meyve satar. Petrol, taşıt makine alır.

TANZANYA

Doğu Afrika kıyılarında yer alan Tanzanya, kuzeyden Kenya ve Uganda, batıdan Ruanda, Burundi ve Zaire, güneyden de Malavi, ve Mozambik ile çevrelenir. Doğu kıyıları, Hint Okyanusu'na açılır.

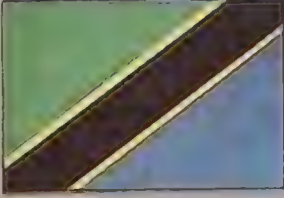
TARİH: Doğu Afrika'da bulunan Tanganika Cumhuriyeti ile bu cumhuriyetin açıklarında bulunan Zanzibar adasındaki Zanzibar Cumhuriyeti, 26 Nisan 1964 günü birleşerek Birleşik Tanzanya Cumhuriyeti adını aldı.

COĞRAFYA: Ülkenin orta kesimleri sıcak ve kurak plato-larla kaplıdır. Bu platoları, batıda göller bölgesi, kuzeyde ve

KİMLİK KARTI

TANZANYA

Devlet Adı: Tanzanya Cumhuriyeti
Alan: 945.087 km²
Nüfus: 19.000.000
Başkent: Darüsselam
Başlıca Kentler: Zangibar, Muansa, Tanga, Aruşa
Dil: Swahili, İngilizce
Din: Hristiyan, Müslüman
Para Birimi: Tanzanya Şilini

TANZANYA

güneyde ılıman yaylalar, Okyanus kıyısında ise, kıyı düzlükleri çevreler. 6 bin 447 metre yüksekliğindeki Kilimanjaro Dağı, Afrika'nın en yüksek noktasıdır. Ülkenin çeşitli kesimlerinde farklı iklim özellikleri gözlemlenir. Zanzibar kıyılarında tropikal iklim hüküm sürerken, yükseklerdeki ovalarda yarı ılıman iklim görülür.

TOPLUMSAL YAŞAM: Tanzanya halkının tamamı Afrika kökenlidir. Bunlar arasında Bantular, Massailer, Svahaliler, sayılabilir. Zanzibar'da az sayıda Arap ve Hint asıllılar bulunur. Kentli nüfus oranı yüzde 12 dolayındadır. Swahili ve İngilizce, resmi dillerdir. Halkın yüzde 35'i Hristiyan, yüzde 35'i Müslüman'dır. Geri kalanı yerel dinlere inanır. 1976 yılında tüm sağlık kuruluşlarının devletleştirildiği Tanzanya'da okuma yazma oranı yüzde 66'dır.

EKONOMİ: Ülke ekonomisi

Bataklıklar üzerinde ilginç bir ulaşım biçimi...

sinde tarım büyük yer tutar. Halkın yüzde 90'ı ormancılık ve balıkçılıkla geçinir. Başlıca dışsattım kalemleri arasında kahve, pamuk ve karanfil sayılabilir. Elmas, altın ve kömür madenlerinden elde edilen ürünlerin bir kısmı da dışsattıma yöneliktir. Küçük endüstri faaliyetleri arasında tekstil, sigara, şeker, çimento ve besin kolları sayılabilir. Ayrıca Kilimanjaro Dağı'nı görmek ve safari partilerine katılmak için gelen turistler de önemli bir gelir kaynağıdır.

TAYLAND

Güneydoğu Asya'da, Hindi-

çin ve Malaya Yarımadaı üzerinde bulunan Tayland, batıdan Burma, kuzeyden Laos, doğudan Kampuçya, güneyden de Malezya ile çevrelenir.

TARİH: Güneydoğu Asya'da Avrupalı ülkelerin egemenliğine girmeyen tek ülke olan Tayland'a Tai halkı 11. yüzyılda Çin'den geldi. 1851-1910 yılları arasında Kral Mongkut ve oğlu Chulalongkorn, ülkeyi modernleştirdiler ve Fransa ve İngiltere ile ticaret anlaşmaları imzaladılar. 1932 yılında kansız bir darbe ile monarşiye son verildi. 1941 yılında Japonlar tarafından işgal edilen Tayland, savaştan sonra Batı

Tayland'ın kuzey bölgelerinde ormanlarla kaplı, bereketli vadiler uzanır.

KİMLİK KARTI

TAYLAND

Devlet Adı: Tayland Krallığı
Alan: 514.000 km²
Nüfus: 48.500.000
Başkent: Bangkok
Başlıca Kentler: Ubon, Ayuttaya, Surin
Dil: Tai Dili, İngilizce
Din: Budizm
Para Birimi: Baht

TAYLAND

yanlısı bir politika izledi. Güney Vietnam'da savaşa giren Tayland birlikleri 1972 yılında geri çekilmek zorunda kaldılar.

COĞRAFYA: Ülke yüzölçümünün kuzeydoğuda kalan üçte birlik bölümü plato halindedir.

Ortada, Chao Phraya Nehri'nin vadisinde, verimli topraklar bulunur. Kuzeydeki ormanlarla kaplı dağların arasında dar fakat bereketli vadiler uzanır. En güneyde ise sık yağmur ormanları görülür. Ülkede ekvatorial iklim hüküm sürer.

TOPLUMSAL YAŞAM: Tayland nüfusunun en büyük bölümünü (yüzde 75) Tai'ler oluşturur. Ayrıca Çinliler, Siyamlılar ve Malaylılar da vardır. Tayvan dili ve Çince konuşulur. Nüfusun yüzde 95'i Budist, kalanı ise Müslümandır. Kentli nüfus oranı yüzde 14'ü bulur. Okuma yazma oranı ise yüzde 84'tür.

EKONOMİ: Tayland, gelirinin yüzde 31'ini tarım sektöründen karşılar. Halkın dörtte üçü, ülke topraklarının ekilebilir kesimlerinde tarımla uğraşır. Pirinç, kauçuk ve mısır, toplam dışsatımın yüzde 40'ını oluşturur. Tekstil, çimento ve şeker tesisleri ile petrol arıtımevleri vardır. Kalay, çinko, manganez, Tungsten, kurşun, antimon değerlendirilen başlıca yeraltı zenginlikleridir. Dış ülkelere pirinç, mısır, kauçuk, kereste, jüt ve pirinç metali satar. Motorlu araçlar, kimyasal maddeler, makine, besin maddeleri alır.

TAYVAN

Tayvan Doğu ve Güney Çin denizlerinin arasında, Çin Halk

Cumhuriyeti açıklarında bir ada devletidir.

TARİH: Çin'den, adaya XVII. yüzyılda yoğun bir göç başladı. Hollanda egemenliği altında bulunduğu 1620 - 1662 yılları dışında kıta Çini'ne bağlı idi. 1895-1945 yılları arasında Japonların yönetimi altında yaşadı. 1949 yılında 2 milyon kişi, Kızıl Çin'den adaya kaçtı.

COĞRAFYA: Bir dağsilsilesi, adayı boylu boyunca ortalar. Bu dağların batısında kalan bölüm

KİMLİK KARTI

TAYVAN

Devlet Adı: Milliyetçi Çin
Alan: 36.182 km²
Nüfus: 18.457.123
Başkent: Taypei
Başlıca Kentler: Kaohsiung, Taychung, Taynan
Dil: Çince
Din: Konfüçyüs Dini, Budizm.
Para Birimi: Yeni Tayvan Doları

düzlükler halindedir. Doğu Tayvan ise tepeliklerle kaplıdır. 127 kilometrekare yüzölçümündeki Pescador, Spartly ve Pratas Adaları da Tayvan'a bağlıdır. Başkent Taypei dışında en önemli kentleri, Kaohsiung, Taichung ve Taynan'dır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Tayvan halkının çok büyük bölümünü Çinliler ve Kıta Çini'nden kaçanlar oluşturur. Ayrıca 200 bin dolayında Malezyalı ve Polinezyalı göçmen vardır. Kentli nüfus oranı yüzde 51'dir. Mandarin Çincesi, ülkenin resmi dilidir. Ayrıca Tayvan ve Hakka diyalекtleri konuşulur. Budizm, Taoizm ve Konfüsyusizm, Tayland'da egemen olan dinsel inanışlardır. Nüfusun yüzde 99'u okuma yazma bilir.

EKONOMİ: Tayvan'da, kendi kendine yeterli olmaya çabalaayan bir ekonomik düzen kurulmuştur.

Doğu ve Güney Çin Denizleri'nin arasında yer alan Tayvan'dan görüntüler.

Tayvan'da şeker kamışı tarlaları.

Bu nitelik onu, Asya'nın bellibaşlı dışsatımcı ülkelerinden

biri haline getirir. En önemli dışsatım kalemleri arasında elbise,

TV ve radyo alıcısı, plastik eşya, çeşitli tekstil ürünleri başlıca yeri tutar. Kömür, mermer, petrol ve doğal gaz yatakları işletilmektedir. Elektronik eşya üretiminde de hayli gelişmiştir.

TRİNİDAD ve TOBAGO

Atlas Okyanusu kıyısındaki Güney Amerika Devletlerinin açıklarında yer alan Küçük Antil Adaları Trinidad ve Tobago Devletini oluşturur. En yakın kara, güneybatısındaki Venezüela'dır.

TARİH : Kristof Kolomb, Trinidad'ı 1498 yılında buldu. 1802 yılında İngiliz sömürgesi olan Trinidad ve Tobago, 31 Ağustos 1962'de bağımsızlığına kavuştu. 1976 yılında cumhuriyet ilan edildi.

COĞRAFYA: Nemli tropikal iklimin hüküm sürdüğü bu adalar ülkesinde en önemli yükseklik, Kuzey Sıradağları'ndaki Aripo' dur (940 m). Caroni, Ortoire Onopuche nehirleri ülkeyi sular, "Pitch Lake" olarak bilinen havzada, doğal asfalt çıkarılır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Bu ada devletinde nüfusun yüzde 4' ünü Zenciler, yüzde 40'ını Hintliler, geri kalanını da Avrupalılar oluşturur. Halkın yüzde 49'u Hristiyan, yüzde 23'ü Hindu, yüzde 6'sı da Müslüman'dır. Resmi dil olan

KİMLİK KARTI

TRİNİDAD ve TOBAGO

Devlet Adı: Trinidad ve Tobago Cumhuriyeti

Alan: 5.128 km²

Nüfus: 1.500.000

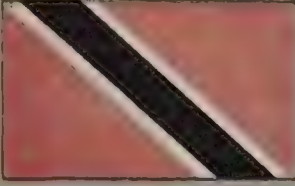
Başkent: Port of Spain

Başlıca Kentler: San Fernando, Arima, Scarborough (Tobago'nun başkenti)

Dil: İngilizce

Din: Hristiyan, Hindu

Para Birimi: Trinidad ve Tobago Doları

TRINIDAD ve TOBAGO

İngilizce'nin dışında Hintçe, Fransızca ve İspanyolca da konuşulur.

EKONOMİ: Trinidad, petrol yatakları açısından çok zengindir. Dışsatımın yüzde 80'ini petrol oluşturur. Ayrıca doğal asfalt da önemli bir gelir kaynağıdır. Petrol arıtma, kimya, çimento ve tekstil endüstrileri gelişmiştir.

TÜRKİYE Bak: Özel Bölüm

TUNUS

Afrika'nın kuzey kıyılarında yer alan Tunus, batıdan Cezayir, doğudan da Libya ile komşudur.

TARİH : 3 bin yıl önce bölgeye gelen Kartacalılar'dan bu yana, Romalılar, Vandallar, Bizanslılar, Araplar ve Türkler tarafından yönetilen Tunus, 12 Mayıs 1881'de Fransız sömürgesi oldu. 20 Mart 1956'da bağımsızlığına kavuştu ve ertesi yıl monarşiye son verildi. Modern Tunus'un yaratılmasında

Tunus üç bin yıllık bir kültür mirasına sahiptir.

Habib Burgiba'nın büyük katkısı oldu.

COĞRAFYA: Ülke başlıca üç coğrafi bölgeye ayrılır. Kuzey Tunus'ta verimli topraklar ve ormanlar vardır. Orta bölgedeki düzlükler tahıl üretimine elverişlidir. Güney Tunus, Sahra Çölüne

ların ortasında 1544 metre yüksekliğe ulaşan Tebessa Dağları vardır. Medjerda Nehri en önemli akarsudur.

EKONOMİ: Dünyanın sayılı zeytinyağı üreticileri arasında olan Tunus nüfusunun yedide biri ve işgücünün yüzde 20'si geçimini yurt dışında, başta Fransa olmak üzere, Almanya ve Ortak Pazar ülkelerinde sağlar. Ortak Pazar, Tunus'un başlıca müşterisi ve gereksinimlerinin karşılayıcısıdır. Özel girişim ve yabancı sermaye için büyük kolaylıklar sağlanan Tunus, Akdeniz'in Hong Kong'u olarak bilinir. Metalurji, petrol arıtımı, tütün ve kimya endüstrileri gelişmektedir. Gümüş, demir, doğal gaz, cıva, petrol, kurşun, tuz ve çinko başlıca yeraltı zenginlikleridir. Dış ülkelere, zeytinyağı, fosfat, şarap, turuncgiller ve demir cevheri satar, makine, metal, motorlu taşıtlar, gıda ürünleri alır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Tunus nüfusunun yüzde 98'i Araplardan oluşur. Resmi dil Arapça,

KİMLİK KARTI

TUNUS

Devlet Adı: Tunus Cumhuriyeti
Alan: 164.150 km²
Nüfus: 6.650.000
Başkent: Tunus
Başlıca Kentler: Sus, Bizerte, Nebul, Menzel, Burgiba
Dil: Arapça
Din: Müslüman
Para Birimi: Tunus Dinarı

TUNUS

doğru kurak ve verimsiz topraklarla uzanır. Kıyı bölgelerde yıl boyunca ılıman iklim hüküm sürer ve buralarda başta zeytin ve tahıl olmak üzere tüm Akdeniz ürünleri yetiştirilir. İç kesimlerde ise, yalnızca göçebe çobanlar yaşar. Bun-

dışında Fransızca da konuşulur. Halkın büyük çoğunluğu Müslüman'dır. Az sayıda Hristiyan ve Musevi bulunur. Okuma yazma oranı yüzde 92'dir.

UGANDA

Orta Afrika'nın doğusunda yer alan Uganda, kuzeyden Sudan, batıdan Zaire, güneyden Ruanda ve Tanzanya, doğudan da Kenya ile komşudur.

TARİH : Uganda 1894 yılında İngiliz sömürgesi oldu. 9 Ekim 1962'de bağımsızlığını kazandı ve ertesi yıl cumhuriyet yönetimini benimseyerek İngiliz Milletler Topluluğu'nda yer aldı. 1971 yılında General İdi Amin, başbakan Milton Obote'yi devirerek yönetime el koydu. Rakiplerinden 300 bin kişiyi yok ettikten sonra 1976 yılında ömür boyu başkan ilan edildi. 11 Nisan 1979'da, Tanzanya birlikleriyle işbirliği yapan sürgündeki Milton Obote, İdi Amin'i devirerek yerine geçti. Obote de bu yıl içinde devrildi.

COĞRAFYA: Oldukça farklı yüzey şekillerine sahip olan Uganda'nın güneydoğu, güney ve

KİMLİK KARTI

UGANDA

Devlet Adı: Uganda Cumhuriyeti
Alan: 236.036 km²
Nüfus: 14.000.000
Başkent: Kampala
Başlıca Kentler: Cinca, Bugembe, Mbale, Entebbe
Dil: İngilizce, çeşitli yerli diller
Din: Hristiyan, Müslüman
Para Birimi: Uganda Şilini

UGANDA

güneybatısında yüksek dağlar ve yeşil tepeler uzanır. Kuzeybatıda bozkır benzeri kurak platolar vardır. Göller bölgesinde Victoria, Kioga, Kvania, Albert ve Edward Gölleri yer alır. Beyaz Nil, ülkede ekvator iklimi egemendir

TOPLUMSAL YAŞAM: Uganda nüfusunun yarısını Bantu zencileri oluşturur. Bunlar, birbirleriyle sürekli rekabet halinde olan çeşitli kabilelere bölünmüştür. Ayrıca Hamiler, Avrupa ve Arap azınlıkları da vardır. Resmi dil İngilizce dışında Luganda ve Swahili dilleri de konuşulur. Nüfusun yüzde 63'ü Hristiyan, yüzde 6'sı da Müslüman'dır. Geri kalanlar, yerel inanışları taşır. Okuma yazma oranı yüzde 25 olan Uganda'da halkın ancak yüzde 10'u kentlerde yaşar

EKONOMİ: Ekonominin yüzde 55'i tarıma, yüzde 8'i endüstriye dayalıdır. Mısır, sorgum, man-yok, şeker kamışı, kahve, çay, pamuk, dan, baklagiller, muz tütün ve kereste üretimi yapılır. Hayvancılık, özellikle kırsal kesimde önemli bir gelir kaynağıdır. Bakır, nikel, kobalt, bizmut ve alçıtaşı çıkarılan Uganda'da, tekstil, çimento, şeker ve gıda ürünleri endüstrileri gelişim halindedir. Kahve, çay, pamuk, deri, bitkisel yağlar ve bakır satan bu ülke, dışarıdan makine, motorlu taşıt, kimya ve gıda ürünleri ile petrol alır.

UMMAN

Arap Yarımadası'nın güneydoğu kıyılarında yer alan Umman, batıdan Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan ve Güney Yemen tarafından çevrelenir.

TARİH: (Başka ülkelerden gelen, ulusların baskısı altında

Umman'da balıkçılar.

Umman'dan bir görüntü.

geçen yüzyıllar sonrasında 1744 yılında İranlılar tarafından istila edildi. XIX. yüzyılın ilk yıllarında, İran ve Pakistan kıyılarının denetimi açısından en önemli ülke konumundaydı. 1951 yılında, İngilizler, çeşitli kabile ayaklanmalarını bastırarak burada bağımsız bir devlet kurulmasını sağladılar. 1958 yılında topraklarından bir kısmını Pakistan'a sattı.

KİMLİK KARTI

UMMAN

Devlet Adı: Umman Sultanlığı

Alan: 212.457 km²

Nüfus: 920.000

Başkent: Maskat

Başlıca Kentler: Sur, Nezve, Sohar Sultanın Yazlığı, Salala

Dil: Arapça, İngilizce

Din: Müslüman

Para Birimi: Umman Riyali

UMMAN

COĞRAFYA: Umman Sultanlığı'nın toprakları, dar bir kıyı şeridi, bu şeridin hemen arkasında yer alan dağlık bölgeler ve iç kesimlerdeki çöllerden oluşmaktadır. Kuzeyde Hacer Dağları, güneyde Cebel Kara Dağları en önemli yüksekliklerdir. Ülkede çöl iklimi hüküm sürer.

TOPLUMSAL YAŞAM: Mutlak bir monarşi ile yönetilen Umman Sultanlığı'nda, halkın yüzde 88'i Arap'tır. Ayrıca, Beluciler, İranlılar, Hintliler ve Afrikalılar da vardır. Resmi dil olan Arapça dışında, İngilizce ve Urduca da konuşulur.

EKONOMİ: 1967 yılında dış satımına başlanan petrol, ülkenin başta gelen gelir kaynağıdır. Kuzeyde hurma, güneyde şeker kamışı yetiştirilir. Güneybatıda hayvancılık, özellikle siğir yetiştiriciliği yapılmaktadır. Çalışabilir nüfusun yüzde 66'sı tarım işkolundadır

URUGUAY

Uruguay, bir Güney Amerika ülkesidir. Kuzeydoğusunda ve

doğusunda Arjantin, Kuzeybatısında Brezilya, batısında ve güneyinde Atlas Okyanusu'nu yer alır.

Uruguay, Güney Amerika ülkeleri içinde en küçüğüdür. Ama buna karşın nüfus oranı yüksektir. Ülkenin coğrafya özellikleri Brezilya ve Arjantin arasında kalan bir alanın özelliklerini gösterir. Kuzeyde Brezilya'nın az dağlık alanlarından güneyde Arjantin'in düz ovalarına doğru bir iniş görülür. Atlas Okyanusu'nu kıyısında dar bir kıyı şeridi vardır. Bunun dışında ülke genel olarak dağlıktır. Çok geniş düz alanlara rastlanmaz. Ülke içinde ısı açısından çok farklılık görülmez. Yıl boyunca yağış vardır. Kıyı kesiminde Atlas Okyanusu'ndan gelen nemli ve sıcak havanın etkisi görülürken, iç kısımlarda daha çok sert bir iklim vardır.

Uruguay, bu gün dünyada hayvancılık açısından önemli bir yer tutar. Yeni Zelanda'dan sonra ikinci sırayı alır. Bu gün ülke birçok Amerika ve Avrupa ülkesine

hayvansal ürün satmaktadır. Hayvansal ürünlerin dışsatımı, bütün ülke dışsatımı içinde % 70'lik bir yer tutar. Ülke topraklarının beşte dördü mera olarak kullanılmaktadır. Bunun dışında kalan yerlerde tarım yapılır. Tarım ürünlerinin içinde en önemlileri şeker kamışı, pirinç ve üzüm'dür.

Ülkede İngilizlerin etkileri vardır. Bu gün kullanılan demiryolları İngilizler tarafından yapılmıştır. Bu gün Montevideo kenti, hem ticaret hem de siyasal açıdan önemli bir merkez özelliğindedir. Elektrik iki ana santraldan elde edilmektedir. Ama bu santraller genel olarak dış ülkelerden alınan kömür ile çalışmaktadır. Ülke nüfusunun büyük bir kısmı tarımsal alanda çalışmaktadır ve bu alanda kazandıkları ile oldukça yüksek bir yaşam düzeyine sahiptir

ÜRDÜN

Ortadoğu'da, Batı Asya'da yer alan Ürdün, batıdan İsrail, güneyden Suudi Arabistan, doğudan Irak, kuzeyden de Suriye ile çevrelenir.

TARİH: Tarihin ilk zamanlarından 1922 yılına gelinceye değin, Ürdün, kültürel ve politik açıdan, batıdaki topraklarla birleşik durumdaydı. 7. yüzyılda Araplar tarafından fethedilen bu topraklar, 16. yüzyılda Osmanlılar'ın eline geçti. 1920 yılında İngiliz mandası oldu. 1921 yılında Filistin topraklarının üçte ikisi otonom bir devlet haline getirildi ve başına İngilizler tarafından, Hicaz Emiri'nin oğlu Abdullah atandı. 1946 yılında bağımsız bir krallık haline geldi. 1967 yılında, topraklarının en önemli kısmını İsrail'e kaptırdı.

COĞRAFYA: Ürdün topraklarının yüzde 88'i kuraktır. Verimli alanlar, yalnızca batıda yer alır. Yörenin en verimli topraklarını kapsayan Şeria Irmağı'nın

KİMLİK KARTI

ÜRDÜN

Devlet Adı: Ürdün Krallığı
Alan: 97.740 km²
Nüfus: 3.360.000
Başkent: Amman
Başlıca Kentler: Zarka, Irbit, Nablus, Hebron
Dil: Arapça, İngilizce
Din: Müslüman, Hristiyan
Para Birimi: Ürdün Dinarı

ÜRDÜN

batısını, 1967 yılındaki Arap-İsrail Savaşı sırasında İsrail'e kaptırdı. Halen bu komşusuyla, Ölü Deniz'i paylaşmaktadır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Ürdün halkının ezici bir çoğunluğu Arap'tır. Ayrıca, Filistinli, Ermeni ve Kürt azınlıklar da vardır. Resmi dil Arapça dışında, İngilizce de konuşulur. Nüfusun yüzde 95'i Müslüman, yüzde 5'i ise Hristiyan'dır. Okuma yazma oranı yüzde 60'tır. İsrail ile aralarında süregelen gerginlik nedeniyle ülke gelirinin büyük bölümü askeri harcamalara gittiğinden, halkın refah düzeyi gerektiği gibi yükselmemektedir. Halkın büyük bölümü göçebe Bedeviler halinde yaşar.

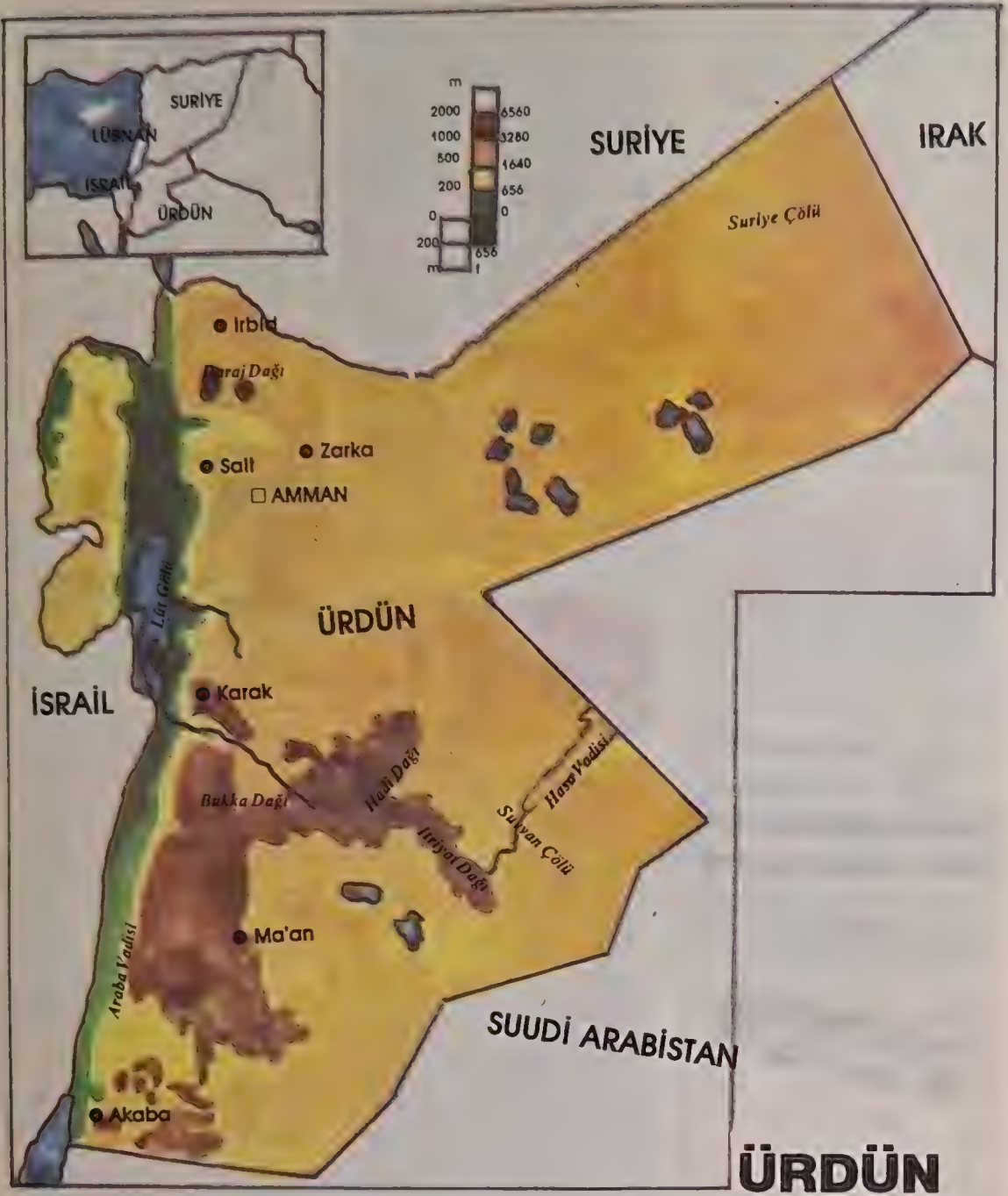
EKONOMİ: Ülkenin başlıca gelir kaynağı tarım olmasına karşın, verim çok düşüktür. Bununla birlikte, uzun süren yaz mevsimi boyunca Şeria Vadisi'nde turuncgiller ve muz üretiminin yanısıra yılda iki kez de buğday hasadı yapılır. Tarımla geçinen köylerde tahıl, sebze ve susam yetiştirilir. Ayrıca, bu köylerin çevresinde zeytinlikler, bağlar ve meyve bah-

URUGUAY

KİMLİK KARTI

URUGUAY

Devlet Adı: Uruguay Cumhuriyeti
Alan: 177.508 km²
Nüfus: 2.950.000
Başkent: Montevideo
Başlıca Kentler: Sasto, Paysandu, Mercedes
Dil: İspanyolca
Din: Hristiyan
Para Birimi: Uruguay Pesosu

çeleri vardır. Doğu Ürdün'de ise koyun ve deve yetiştiriciliği yapan göçebe Bedeviler yaşar.

VATİKAN

İtalya'nın Roma kentinde, 0,44 kilometrekare yüzölçümünde bağımsız bir devlettir. Çevresi tümüyle İtalyan toprakları tarafından çevrelenmiştir.

TARİH: Yüzyıllar boyunca, Papa'lar, İtalya'nın ortasında, belirli bir bölge üzerinde egemen

oldular. 19. yüzyılda, Papa'nın denetimindeki topraklarda yaşayan nüfus, 3 milyonu buldu. 13 Mayıs 1871 yılında İtalyan kanunlarına konan bir maddeyle, Papalığın etki alanına ilişkin düzenlemeler yapıldı. 11 Şubat 1929'da, Papa Gasparri ile İtalya Başbakanı Mussolini arasında imzalanan Laterano Anlaşması,

Vatikan'ın çevresi tümüyle İtalyan topraklarıyla çevrelenmiştir.

KİMLİK KARTI

VATİKAN

Devlet Adı: Vatikan Kenti
Devleti
Alan: 0.44 km²
Nüfus: 800
Dil: Latince ve İtalyanca
Din: Hristiyan
Para Birimi: İtalyan Lireti

VATİKAN

ile bağımsız bir Papalık devleti Vatikan kuruldu.

COĞRAFYA: Vatikan Devleti, Roma'da, St. Peter Alanı, Vatikan Sarayı, Vatikan Müzesi Vatikan Bahçeleri ve Viale Vaticano ile Kilise arasında kalan 13 binadan oluşur. Yaklaşık bin kişinin yaşadığı bu minik devletin başkenti de Vatikan'dır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Vatikan'da Devlet Başkanı Papa'dır. Katolik dünyasının merkezi durumunda olan bu minik devletin nüfusunun hemen hemen tamamı da din adamlarından oluşur. Halk, İtalyan ve İsviçre asıllıdır. İtalyanca ve Latince konuşulur.

EKONOMİ: Binlerce turist Vatikan'a yaptıkları ziyaret sırasında yardım yoluyla bıraktıkları döviz, çok büyük bir gelir kaynağıdır. Ayrıca madeni para basımı da Vatikan büncesine önemli katkıda bulunur

VENEZUELA

Güney Amerika'nın Karayib kıyılarında yer alan Venezüela, batıdan Kolombiya, güneyden Brezilya, doğudan Guyana ile çevrilidir. Kuzeyinde Karayib

Denizi vardır

TARİH: İspanyolca'da "Küçük Venedik" anlamına gelen Venezüela'ya Kristof Kolomb

1498 yılının ağustosunda geldi. 1499 yılında, Maracaibo Gölü çevresine gelen Alonso de Ojeda, yerlilerin Venedikliler gibi kulübelerini kanallarla ayırdıklarını gördü ve bu topraklara "Küçük Venedik" anlamına gelen Venezüela adını verdi. Ülke, 1821 yılına kadar İspanyol egemenliğinde kaldı. 1830 yılında Kolombiya Federasyonu'ndan ayrılarak bağımsız bir devlet haline geldi.

COĞRAFYA: Kıyıdaki düzlük şeridi ile Orinoco Delatis, And Dağları ve tepelerle çevrelenir. İlanos adı verilen bu düzlükler, dağlarla Orinoco Nehri arasında uzanır. Orinoco'nun güneyinde Guyana Yaylaları ve ovaları uzanır. Ülkede az yağışlı ve nemli tropikal iklim hüküm sürer. And Dağları'nın 3 bin 500 metreye kadar olan yükseklikleri

KİMLİK KARTI

VENEZUELA

Devlet Adı: Venezuela Federal Cumhuriyeti.
Alan: 912.050 km²
Nüfus: 14.710.000
Başkent: Karakas
Başlıca Kentler: Maracaibo, Barquisimeto, Marcaay,
Maturin, Cambibas
Dil: İspanyolca
Din: Hristiyan
Para Birimi: Bolivar

VENEZUELA

Venezuela'da And Dağları'nda ulaşım güçlüğüyle sağlanır.

çok sık ormanlarla kaplıdır. Kuzeydeki kıyı şeridi boyunca, irili ufaklı adacıklar sıralanır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Etnik gruplar çok karmaşık bir yapıdadır. En büyük grubu melezler oluşturur (Yüzde 69). Beyaz nüfus oranı ise yüzde 15'tir. Federal bir Cumhuriyet olan Venezüela, 20 eyalet, bir özerk bölge ve iki özel yönetimli ilden oluşur. Ekonomik yapı, yaşam düzeyi açısından eşitsizliklere yol açar. Bir azınlığın büyük zenginliğine karşın, Kızılderililer ve melezler, çok büyük yoksulluk içindedirler. Bu özellik, başkent

Caracas'ta kolaylıkla gözlemlenebilir.

EKONOMİ: Petrol İhraç eden Ülkeler Teşkilatı OPEC'in kurucularından olan Venezuela önemli bir petrol üreticisidir. Ayrıca demir, doğal gaz, manganez, nikel, krom, boksit, bakır, kurşun, çinko ve altın çıkarılır. Kıyı kesimlerinde inci avcılığı yapılır. Petrol üretiminde dünya beşincisidir. Demir-çelik, petrol artımı, lastik, kimya ve metalurji endüstrileri gelişmiştir. Dış ülkelere demir, petrol, altın, kakao ve

kereste/satır. Buğday, makine, gıda ve tarım ürünleri alır.

VIETNAM

Güneydoğu Asya'da, Hindinin Yarımadası'nın doğu kıyılarında yer alır. Kuzeyden Çin, batıdan Laos ve Kampuçya tarafından çevrelenir.

TARİH: Bölgeye ilk gelen Avrupalılar, Portekizliler oldu (1535). 17. yüzyılda Hollandalılar, Fransızlar ve İngilizler bu topraklarda Katolik inancını yaydılar. 1893'te, Fransızlar, Annam, Tonkin, Laos ve Kamboç'u Çinhindi adı altında birleştirdiler. 20. yüzyılın başlarında Vietnam'da, milliyetçi akımlar başladı. Bu akımlardan esinlenen hareketler, İkinci Dünya Savaşı sırasında hızlandı. 1945'te, Annam, Tonkin, Kocinsin bölgelerinde, özerk Vietnam Devleti kuruldu. Savaş sonrasında, Viet Minh Partisi önderi Ho Chi Minh, Bao Dai yönetimine son verdi ve Hanoi'yi başkent yaparak bir devlet kurdu. Fransa

Kocinsin'in bu devlete katılmasını kabul etmedi ve savaş çıktı. Yıllarca süren çarpışmalardan sonra, Fransa Bao Dai'yi yeniden iktidara getirdi. Bao Dai yönetimi ile Viet Minhler arasında iç savaş çıktı. ABD, İngiltere ve diğer Batılı ülkeler Bao Dai rejiminin yanında yer aldılar. SSCB, Kızıl Çin ve Doğu bloku ülkeleri ise Ho Chi Minh yönetimini tanıdı. Sonunda, ülke Kuzey ve Güney olmak üzere ikiye bölündü. Uzun süren kanlı savaşlardan sonra, 1975 yılında kuzeyliler tüm ülkeye egemen oldular. 2 Haziran 1976'da, başkent Hanoi olmak üzere Vietnam Halk Cumhuriyeti kuruldu.

COĞRAFYA: Vietnam toprakları, uzun ve dar bir şerit halindedir. Bu toprakların yüzde 24'ü tarıma elverişlidir. Kuzeydeki Kızıl Nehir Vadisi de çok verimlidir. Orta kesimlerde kıyı düzlükleri vardır. Güneyde de Mekong Deltası yer alır. Genel olarak tropikal muson iklimi hüküm sürer. Bambu, mangrov, abanoz, mahun, kozalak ve küçük başlıca bitki örtüsüdür.

KİMLİK KARTI

VIETNAM

Devlet Adı: Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti
Alan: 332.556 km²
Nüfus: 55.000.000
Başkent: Hanoi
Başlıca Kentler: Hoşimin Kenti, Haifong, Da Nang, Na Trang, Nhon
Dil: Vietnamca
Dini: Budizm, Konfüçyüsizm, Taoizm, Hristiyan, Müslüman
Para Birimi: Dong

VIETNAM

TOPLUMSAL YAŞAM: Ülke halkının yüzde 84'ünü Vietnamlılar, yüzde 2'sini Çinliler meydana getirir. Geri kalan azınlıklar içinde, Thai, Muong, Nung Miao ve Man grupları sayılabilir. Resmi dil, Vietnam dilidir. Ayrıca İngilizce Fransızca da konuşulur. Budizm, Konfüçyüsizm, Taoizm,

Hristiyanlık ve Müslümanlık görülen dinsel inançlar arasındadır.

EKONOMİ: Başlıca ürünün pirinç olduğu Vietnam'da halkın büyük çoğunluğu tarımla geçimini sağlar. Pirinç dışında, mazi, şeker kamışı, hindistancevizi, pamuk, çay, tütün, kauçuk ve kereste üretilir. Hayvancılık da yeterli düzeydedir. Başlıca doğal kaynakları, antrasit, çinko, kalya, krom, antimon, demir cevheri, fosfat, kömür, volfram ve nikeldir. Tekstil, kimya, çimento, metalurji, seramik kimyasal gübre, cam, lastik, madencilik endüstrileri gelişimini sürdürmektedir. Kömür, işlenmemiş maden, çimento, kereste, kauçuk, çay ve pirinç satar.

YEMEN (Kuzey Yemen)

Arap Yarımadası'nın Kızıl Deniz'e açılan güney kıyılarında yer alan Kuzey Yemen, kuzeydoğudan Suudi Arabistan, güneyden de Güney Yemen ile çevrelenir.

TARİH: Eski Saba uygarlığı'nın bulunduğu Yemen toprakları, Afrika ile Hindistan arasındaki ticaretin bağlantı noktası durumundaydı. Ülkelerin o dönemdeki zenginliği Hazreti Süleyman ve Saba Melikesi öykülerine konu olmuştur. 1918 yılında Türk egemenliğinden kurtulan Yemen, 1962 yılında büyük bir ayaklanmaya sahne oldu. Albay Sallal, İmam Muhammed el Bedir'i devirerek cumhuriyet ilan etti ve böylece Kuzey Yemen ya

da Yemen Arap Cumhuriyeti kuruldu.

COĞRAFYA: Kıyıdaki kumluk kıyı şeridi iç kısımlara doğru bol sulanan verimli yaylalara dönüşür. Batıda Cebel Hadhur Nebi Shvaib, güneybatıda Tagar Dağları vardır. Ülkede yarıtropikal iklim hüküm sürer. Başkent Sana dışında öteki önemli kentleri, Hudeyde, Tais, Ibb ve Rada'dır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Kuzey Yemen halkını Araplar ve Zenciler oluşturur. Arapça, ülkenin resmi dilidir. Nüfusun yarısı Sünni, yarısı da Şii Müslüman'dır. Okuma-yazma oranı son derece düşüktür. Kuzey Yemenlilerin yalnızca yüzde 12'si okuyup yazabilir. Bin kişiye yalnızca sekiz doktor düşer. Çalışabilir nüfusun yüzde 55'i tarım, yüzde 4'ü endüstri ve ticaret, yüzde 16'sı hizmet sektörlerinde çalışır.

EKONOMİ:Ekonomisi genellikle tarıma dayanan Yemen Cumhuriyeti, yoksul bir ülkedir. Başlıca dışsatım ürünü kahvedir. Yemen'den dünyanın çeşitli yerlerine giden kahve Moha Limanı'ndan yüklendiği için özellikle ABD'de Moha adıyla bilinir. Arap yarımadasındaki öteki ülkelerin tersine, Yemen topraklarında petrol bulunmaz. Kahve dışında, mısır, buğday, sorgum, patates, pamuk, hurma, pirinç, susam, fasulye, arpa, hindistan cevizi ve üzüm yetiştirilir. Ayrıca koyun ve deve beslenir. Demir gümüş, bakır, sülfür, alüminyum ve tuz başlıca doğal zenginlikleridir. Dış ülkelere başta kahve olmak üzere pamuk, deri ve tuz satar. Petrol, makine, motorlu taşıt, gıda ve kimya ürünleri alır.

bulunan Güney Yemen toprakları, 15127 yılında Osmanlılar'ın eline geçti. 1918 yılına kadar Türk egemenliği altında kalan bu topraklara, Birinci Dünya Savaşı'nın ardından İngilizler sahip oldu. 1867 yılında, İngiliz yönetimine son verildi ve bağımsız bir devlet haline geldi. Daha sonra ülkede sosyalist bir yönetim biçimi benimsendi ve Demokratik Halk Cumhuriyeti adını aldı.

COĞRAFYA: Güney Yemen topraklarının tamamı çok sıcak ve kuraktır. Kıyı kumsallarının hemen ardından başlayan dağlar; daha sonra yerlerini çöllere bırakır. Ülkenin en önemli yüksekliği, güneybatıdaki Cebel Tamir dağıdır. Yarı tropikal iklim hüküm sürer.

TOPLUMSAL YAŞAM: Güney Yemen nüfusunun yüzde 75'ini Araplar oluşturur. Ayrıca Hintliler, Somalililer ve Güney Avrupalılar vardır. Ülkede egemen dil Arapçadır. Halkın yüzde

KİMLİK KARTI

YEMEN (Kuzey Yemen)

Devlet Adı: Yemen Arap Cumhuriyeti
Alan: 195.000 km²
Nüfus: 5 940 000
Başkent: San'a
Başlıca Kentler: Taiz, Hudeyde
Dil: Arapça
Din: Müslüman,
Para Birimi: Yemen Riyali

KİMLİK KARTI

YEMEN

(Güney Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti)

Devlet Adı: Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti
Alan: 332.968 km²
Nüfus: 1.800.000
Başkent: Aden
Başlıca Kentler: Mokalla, Hovra
Dil: Arapça,
Din: Müslüman,
Para Birimi: Yemen Dinarı

YEMEN

(Güney Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti)

Arap Yarımadası'nın güney kıyılarında yer alan Güney Yemen ya da Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti, batıdan Kuzey Yemen, kuzeyden Suudi Arabistan, doğudan da Umman tarafından çevrelenir.

TARİH: 6. yüzyılda Habeşlilerin ve İranlıların denetiminde

YEMEN
(Kuzey Yemen)

YEMEN
(Güney Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti)

Güney Yemen'de hayvancılık, halkın önemli geçim kaynakları arasındadır

91'i Sünni Müslüman, yüzde 4'ü Hristiyan, yüzde 4'ü de Hindu'dur. Çok az sayıda da Musevi yaşar. Okuma-yazma oranı yüzde 25 civarındadır.

EKONOMİ: Güney Yemen'in de Kuzey Yemen gibi en önemli ekonomik etkinliği kahvedir. Ayrıca darı, sorgum, mısır, arpa, susam, pamuk, sebze ve meyve yetiştirilir. Hayvancılık ve balıkçılık, halkın önemli geçim kaynakları arasındadır. Tekstil, kimya, alüminyum ve tütün endüstrileri gelişim halindedir. Ayrıca petrol arıtımevleri kurulmuştur. Dış ülkelerde Aden Limanı üzerinden işlenmiş petrol, pamuk, kahve, deri, tuz ve konserve balık satar. Ham petrol, gıda ve tekstil ürünleri ile makine satın alır.

YENİ ZELANDA

Yeni Zelanda, Pasifik Okyanusu'nun güneybatısında, bir adalar ülkesidir. Kuzey Adası, Güney Adası, Stewart Adası ve Chatham Adası'ndan oluşan bu ülkenin en yakın komşuları, batıda Avustralya, kuzeyde Fiji ve Tonga'dır.

TARİH: Yeni Zelanda'nın asıl yerlileri, XIV. yüzyılda Kuzey Adası'na yerleşen Meorilerdir. Ülkeye ilk gelen Avrupalı, Hollandalı Abel Tasman'dır. 1769 yılında James Cook, Yeni Zelan-

KİMLİK KARTI

YENİ ZELANDA

Devlet Adı: Yeni Zelanda
Dominyonu
Alan: 268.676 km²
Nüfus: 3.148.500
Başkent: Wellington
Başlıca Kentler: Auckland, Hutt, Hamilton, Manukau
Dil: İngilizce, Maori Dili
Din: Hristiyan
Para Birimi: Yeni Zelanda Doları

YENİ ZELANDA

da'yı İngiltere'ye bağladı. I. Dünya Savaşı sırasında 100 bin kadar Yeni Zelandalı, Anzaklar adı altında İngilizler'in yanında Çanak kale'de Türkler'e karşı savaştı. 1907 yılından bu yana, İngiliz Milletler Topluluğu'na bağlı bir ülkedir.

COĞRAFYA: Yeni Zelanda,

irili ufaklı pek çok adadan meydana gelmiştir. Kuzey Adası, etkin volkanik dağları, sıcak şı kaynakları ve maden yatakları ile ünlüdür. Güney Adası'nda Güney Alpleri, güzel fiyortlar ve el değmemiş ormanlar bulunur. Yöredeki Cook Adaları da iç işlerinde bağımsız olmasına karşın Yeni Zelanda'ya bağlıdır. Ilıman iklimin hüküm sürdüğü Yeni Zelanda'da en önemli akarsular Waikato ve Wanganni'dir. Başkent Wellington dışında en önemli kentler, Auckland, Christchurch, Hatt, Manukau, Dunedin ve Hamilton'dur.

TOPLUMSAL YAŞAM: Yeni Zelanda halkının yüzde 80'i kentlerde yaşar. Çoğu İngiliz olan Avrupalılar, toplam nüfusun yüzde 84'ünü oluşturur. Polinezya kökenli Maorilerin oranı da yüzde 9 civarındadır. Ülkede resmi dil İngilizce'nin dışında Maori dili de konuşulur. Nüfusun tamamına yakın bir bölümü Hristiyan'dır. Okuma-yazma oranının yüzde yüzü bulunduğu ender ülkelerden biridir.

EKONOMİ: Yeni Zelanda'da ekonominin temel dayanağı tarım olmasına karşın, endüstri dallarında da çok sayıda işçi çalışmaktadır. Çalışabilir nüfusun yüzde 10.3'ü tarım, yüzde 34'ü endüstri, yüzde 55'i de hizmet sektörlerinde istihdam edilmiştir. Hayvancılık da çok gelişmiştir. Başlıca dışsatım malları süt ürünleri, et ve yündür. Ayrıca buğday, meyve, pamuk, mısır ve arpa tarımı yapılır. Az miktarda kömür, altın, amiyant, linyit, manyezit, demir cevheri ve tuz çıkarılır. Metalurji, lastik, kimya, tekstil, çimento ve gıda endüstrileri gelişmiştir. Dış ülkelerden petrol, makine, motorlu taşıt, tekstil ve kimya ürünleri alır.

YUGOSLAVYA

Güneydoğu Avrupa'da, Balkan Yarımadası'nın Adriyatik kıyılarında yer alan Yugoslavya, batıdan İtalya, kuzeyden Avusturya ve Macaristan, doğudan Romanya ve Bulgaristan, güneyden de Yunanistan ve Arnavutluk tarafından çevrelenir.

Yugoslavya'nın ünlü bir turistik köşesi.

TARİH: 1389 yılında Türk egemenliği altına giren Sırbistan, 1878 Berlin Antlaşması ile bağımsız

sız bir krallık haline geldi. Balkan Savaşları'nın ardından sınırları genişledi ve 1913 yılında Eski Sırbistan ve Makedonya ile birleşti.

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından Avusturya-Macaristan İmparatorluğu dağıldı ve Sırbistan, Yugoslavya ile birleşti.

KİMLİK KARTI

YUGOSLAVYA

Devlet Adı: Yugoslav Federal Sosyalist Cumhuriyeti
Alan: 255.804 km²
Nüfus: 22.500.000
Başkent: Belgrad
Başlıca Kentler: Zagreb, Saraybosna, Ljubljana, Split
Dil: Sırpça-Hırvatça, Slovakça, Makedonca,
Din: Katolik, Ortodoks, Müslüman
Para Birimi: Dinar

YUGOSLAVYA

paratorluğu'nun çökmesi sonucu, Slovenya, Hırvatistan, Sırbistan, Bosna-Hersek, Karadağ, Makedonya, Vovodina ve Kosmet eyaletlerinin birleşmesiyle

Yugoslavya'nın her köşesinde tarihi yapılarla karşılaşılır.

Eski çağlardan kalma bir şato..

1918'de Yugoslavya adıyla bağımsız bir devlet kuruldu. 2. Dünya Savaşı sırasında Alman işgaline karşı başlatılan ulusal direnişe öncülük etmesi, Komünist Parti'ye halk arasında büyük saygınlık kazandı. Savaş sonrasında komünist rejimi benimsemesine karşın Doğu blokundan ve Rus yanlısı politikadan ba-

ğımsız bir yönetim biçimini sürdürdü. Halen bağlantısızlar hareketinin öncülerindendir

COĞRAFYA: Coğrafya açısından Yugoslavya bir zıtlıklar ülkesidir. Orta Avrupa ile Balkan Yarımadası arasında bir geçit niteliğini taşır. Ülkenin 1/3 bölümünde Alp ve Pannonia Bölgeleri vardır. Alp bölgesinde,

Karavanken ve Julian Alpleri görülür. Bunların eteklerinde Sava Irmağı akar. Macaristan Ovası'na açılan Poodravine Bölgesi, Sava, Drava ve Tuna'nın aşağı bölgelerinde taşan sulardan oluşmuştur. Balkan Yarımadası bölgesi, Dinar Alpleri ile Morava ve Vardar Balkan Irmakları'nın vadilerini kapsar. Adriyatik kıyılarında, karadan dar kanallarla ayrılmış pek çok ada bulunur. Bu kanallar, sonradan sularla kaplanmış vadilerdir. Ülkenin kıyı kesimlerinde Akdeniz, iç bölgelerinde ise kar iklimi görülür.

TOPLUMSAL YAŞAM: Yugoslavya nüfusu, değişik diller konuşan, değişik yaşam biçimleri olan çeşitli etnik gruplardan oluşur. Slovenler ve Hırvatlar Katolik, Sırp'lar ise Ortodoks'tur. Ayrıca iki milyonu aşkın Müslüman bulunur. 10 milyonu aşkın insan Sırpça-Hırvatça yazar ve konuşur. Karadağlılar, Türkler, Macarlar, İtalyanlar ve çok sayıda olmakla birlikte Alman, Romen, Bulgar ve Çingene grupları vardır.

EKONOMİ: Yugoslav ekonomisi, tarım, hayvancılık, balıkçılık (özellikle Dalmaçya kıyılarında), maden kaynakları ve hızla gelişen endüstriye dayanır. Kömür, bakır ve kurşun madenciliğinden çok iyi gelir elde eder. Makine ve tekstil endüstrileri Slovenya ve Hırvatistan'da toplanmıştır. Karadağ yöresinde çelik fabrikaları vardır. Pek çok fabrika; çiftlikleri ve geniş maden yatakları olan Slovenya ve Hırvatistan, Yugoslavya'nın en zengin bölgeleridir. Dış ülkelere makine, elektrikli aygıtlar, işlenmiş metaller, tekstil, gıda ve kimya ürünleri ve kereste satar. Başlıca dışalım kalemleri ise, taşıt, ham madde, suni gübre ve bazı besin türleridir.

YUKARI VOLTA

Yukarı Volta, Afrika'nın batısında yer alır. Kuzeyinde Mali, doğusunda Nijer, güneyinde Togo Gana, Benin ve Fildişi kıyısı vardır.

TARİH: XI. yüzyıla kadar Mossi Kabilesi tarafından yöneti-

len Yukarı Volta, daha sonra Mali ve Songhai imparatorluklarına katıldı. 1896'da Fransızlar'ın eline geçti. 1947'de Fransa'ya bağlı, ancak iç işlerinde serbest bir devlet haline geldi. Tam bağımsızlığına ise, 5 Ağustos 1960'ta kavuştu.

Kıtlıkla karşı karşıya bulunan Yukarı Volta, büyük ölçüde dış yardıma muhtaç bir devlettir.

COĞRAFYA: Yukarı Volta yüksekliği 300 metreyi geçmeyen bir plato görünümündedir. Güneye doğru biraz alçalan bu plato, verimsiz bir granit bloku halindedir. Savan tipi bitki örtüsü görülür. Buradan çıkan ve büyük vadiler oluşturan Siyah Volta, Beyaz Volta ve Kırmızı Volta, Gana'da birleşerek Volta Nehri'ni meydana getirirler. İklimi sıcak ve kuraktır. Yıllık ortalama ısı 40 °C, yıllık ortalama yağış miktarı ise 90 cm'dir. Yağışlar haziran ve eylül arasında görülür.

EKONOMİ: Ekonominin can damarı olan tarım, işgücünün % 95'inin çalıştığı alandır. Susam, yerfıstığı ve pamuk ekimi yapılır. Besin olarak güneyde süpürgeotu, kuzeyde darı yetiştirilir. Mısır ve pirinç tarlaları da vardır. Kakao ve şeker üretimi yapılır. Kuzeyde ve doğuda, sığır, koyun ve keçi yetiştirilir. Canlı hayvan, eti ve deri ticareti, dışatımın yüzde 40'ını oluşturur. Tamboa yöresinden bol miktarda manganez çıkarılır. Öteki yeraltı zenginliklerine henüz el sürülmemiştir. Endüstrisi çok zayıf ve kısıtlıdır.

Ouagadougou ile Fildişi Sahili'ndeki Abidjan limanı arasında bir demiryolu vardır. Bu demiryolunun Tamboa madenlerine ve Nijer'e doğru uzatılmasına çalışılmaktadır. Başkent Ouagadougou, 9 bin km'lik karayolu şebekesinin merkezidir ve bir de uluslararası havaalanı vardır.

YUNANİSTAN

Güneydoğu Avrupa'da, Balkan Yarımadası'nın güney ucunda yer alan Yunanistan, kuzeyden Arnavutluk, Yugoslavya ve Yunanistan, doğudan da Türkiye ile çevrelenir.

TARİH: Bugünkü Yunanistan'ın bulunduğu topraklar, ilk çağlardan itibaren sanat, mimarlık, bilim, matematik, felsefe, tiyatro, edebiyat ve demokrasiye beşiklik etti. Yunan uygarlığı özellikle İ.Ö. V. yüzyılda Atina kent-devletinde doruğa ulaştı. İ.Ö. II. yüzyılda Romalılar'ın boyunduruğu altına giren Yunanistan, İ.S. IV. yüzyılda Bizans İmparatorluğu'na geçti. İstanbul'un fethinden sonra da (1453) Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası oldu. 1821-1829 yılları arasında Osmanlı yönetiminden ayrılan Yunanistan bağımsız bir krallık haline geldi. 1924 yılında Cumhuriyet kuruldu. 1935 yılında tekrar monarşiye geçildi. 13 Aralık 1967'de bir darbe ile kralığa son verildi.

COĞRAFYA: Ülke topraklarının yüzde 75'i dağlarla kaplı olduğundan tarıma elverişli de-

YUKARI VOLTA

Devlet Adı: Yukarı Volta Cumhuriyeti
Alan: 274.121 km²
Nüfus: 6.569.000
Başkent: Ouagadougou
Başlıca Kentler: Boba-Dioulasö, Koudougou, Ouahigouya
Dil: Fransızca
Din: Doğa dinleri, Müslüman, Hristiyan
Para Birimi: Afrika Frangı

KİMLİK KARTI

YUNANİSTAN

Devlet Adı: Yunanistan
Cumhuriyeti
Alan: 131.944 km²
Nüfus: 9.706.687
Başkent: Atina
Başlıca Kentler: Selanik,
Larissa, Kavala, Patras
Dil: Yunanca
Din: Ortodoks
Para Birimi: Drahmi

YUNANİSTAN

ğildir. Pindus Adaları kuzey güney doğrultusunda, ülkeyi boydan boya geçer. Kıyıların girintili çıkıntılı olması nedeniyle çok uzun bir sahil şeridi vardır. 2 bini aşkın adadan yalnızca 169'u iskân edilmiştir. Bu adaların başlıcaları Girit, Rodos, Milos, Korfu, Lesbos ve Mikonos'tur. Kuzey bölge dışında, ülkenin tamamında Akdeniz iklimi hüküm sürer. Teselya, Masifinde Olimpos ve Ossa, Pindus Sıradağları'nda Smolikas ve Eta, Orta Dağlar'da Parnassos ve Helican Pelepones Yarımadası'nda Taygetos, Girit Adası'nda da Ida, en önemli yükseklikleridir. Ülkenin başlıca akarsularından biri olan Meriç, aynı zamanda Türkiye-Yunanistan sınırını oluşturur.

TOPLUMSAL YAŞAM: Halkın yüzde 60'ının kentlerde yaşadığı Yunanistan'da, nüfusun yüzde 98'ini Yunanlılar meydana getirir. Ayrıca Türk ve Bulgar azınlıklar da vardır. Türkler, Batı trakya'da yoğunlaşmışlardır. Yunanca dışında Türkçe ve Bul-

Yunanistan'da tipik bir köy görüntüsü.

Yunanlı köylüler...

garca da konuşulur. Okuma-yazma oranı yüzde 95 düzeyindedir. Ülkenin hemen her yerinde, asırlarca egemen olan Türk kültürünün izleri bulunur

EKONOMİ: Yunanistan'da, tekstil, kimya, metal, şarap, çimento ve besin endüstrileri gelişim halindedir. Ayrıca gemicilik endüstrisinde, dünyanın sayılı ülkeleri arasındadır. Dünyanın en büyük deniz ticaret filoların-

dan birine sahiptir. Turizm de ülkenin en önemli gelir kaynaklarından biridir. Bu alanda, Avrupa ülkeleri arasında ön sıralarda yer alır. Başlıca doğal kaynakları, linyit, kömür, pirinç ve boksittir. Çeşitli tahıl ürünleri, patates, ayçiçeği, domates, şeker pancarı, bakliyat, tütün, narenciye, üzüm, zeytin, soğan, pamuk ve orman ürünleri yetiştirilir. Dış ülkelere, işlenmemiş madenler, tütün ve

şarap satar. Makine, kimya ürünleri, petrol ve türevleri, motorlu taşıtlar satın alır.

ZAİRE

Bir Orta Afrika ülkesi olan Zaire, batıdan Kongo, kuzeyden Orta Afrika Cumhuriyeti ve Sudan, doğudan Uganda, Ruanda, Burundi ve Tanzanya, güneyden de Agnola ile çevrelenir.

TARİH: Zaire'nin ilk halkı Pigmelerdir. Daha sonra bu bölgeye doğudan Bantular, kuzeyden de Nilotik kabileler geldi. 15. yüzyılda portekizli kâşifler bu topraklara geldiğinde, Bantular'ın kurduğu Bakongo Krallığı Zaire ve Angola'ya hükmediyordu. 1976'da Belçikalılar yöreye geldiler. Daha sonra yerel halkı küçük plantasyonlarında çalıştırmaya zorladılar ve bunun sonucu olarak çeşitli karışıklıklar çıktı. 1908 yılında, ülkeye koloni statüsü verildi. 30 Ocak 1960'ta bağımsızlığını kazandı. 27 Ekim 1971'de Zaire Cumhuriyeti adını aldı.

COĞRAFYA: Nemli tropikal ve ekvatorial iklim kuşağında yer alan Zaire'de, dünya elektrik enerjisinin yüzde 13'ünü karşılayacak hidroelektrik güç sağlayabilecek düzeyde ırmaklar bulunmaktadır. 4 bin 700 km uzunluğundaki Kongo Irmağı, âkış hızı ve debi açısından, Amazon'dan sonra dünyada ikinci sırayı alır. Ubanghi Nehri de önemli bir akarsudur. Ruwenzori Sıradağları, Virunga Dağları, en önemli yüksekliklerdir.

TOPLUMSAL YAŞAM: Zaire nüfusunun yüzde 80'ini Bantu kabileleri oluşturur. Sayıları 200'ü bulan öteki kabileler dışında Sudanlılar, pigmeler, ve çoğu Belçikalı olmak üzere az sayıda Avrupalılar bulunur. Fransızca resmi dildir. Ayrıca Bantu dilleri konuşulur. Halkın yüzde 70'i Hristiyan, yüzde 10'u da Müslü-

Zaire'li yerli ve geleneksel çalgı aleti.

KİMLİK KARTI

ZAİRE

Devlet Adı: Demokratik Zaire Cumhuriyeti
Alan: 2.345.409 km²
Nüfus: 28.290.000
Başkent: Kinsasa
Başlıca Kentler: Kananga, Lumumbasi, Mbuj-Mayi
Dil: Fransızca, Bantu Dilleri
Din: Hristiyan, Müslüman, doğa güçlerine inanlar
Para Birimi: Zaire

ZAİRE

mandır. Geri kalanı doğal dinlere inanır. Okuma-yazma oranı erkeklerde yüzde 40, kadınlarda yüzde 15'tir.

EKONOMİ: Afrikanın en yoksul ülkelerinden biri olan Zaire, dünya kobalt yataklarının yüzde 60'ına sahiptir. Ayrıca, bakır, kadmiyum, altın, gümüş, demir, çinko, manganez, uranyum ve radyum da çıkarılır. Halkın yüzde 75'i tarım işkolunda çalışır. Mısır, pirinç, manyok, şeker kamışı, kahve, pamuk, tütün, kauçuk ve kereste üretilir. Dış ülkelere bakır, kobalt, çinko, kalya, kauçuk, kahve ve hindistan cevizi satar, petrol ve petrol ürünleri, makine, motorlu taşıt, kimya ve tekstil ürünleri, demir-çelik ve buğday alır.

ZAMBIYA

Orta Afrika'nın güney kesiminde yer alan Zambia, kuzeyden Zaire, doğudan Tanzanya, Malavi ve Mozambik, güneyden Zimbabve ve Namibya, batıdan da Angola ile çevrelenir.

TARİH: 1889-1924 yılları arasında Güney Afrika yönetiminde olan Zambia, 24 Ekim 1964'te bağımsızlığına kavuştu ve İngiliz Uluslar Topluluğu'nun bir üyesi oldu.

COĞRAFYA: Zambia, tümüyle yüksek yaylalarla kaplı bir ülkedir. Bu yaylalar, yoğun ormanlarla örtülüdür. Zambezi Nehri başta olmak üzere birçok akarsu, ülke topraklarını sular.

Zambiya'da tipik bir köy...

Nehir kıyısında evler...

ZAMBİYA

Kariba ve Bangweulu, başlıca gölleridir. Musinga Dağları'ndaki Labisi Tepesi (1.795 metre) ülkenin en yüksek noktasıdır.

TOPLUMSAL YAŞAM: Zambiya halkının büyük bir bölümünü Bantu Kabileleri oluşturur. Ayrıca

İngiliz ve Güney Afrikalı beyazlarla Asyalı azınlıklar vardır. Ülkenin resmi dili İngilizce'dir. Ayrıca Bantu dilleri konuşulur. Halkın büyük bir bölümü doğa güçlerine inanır. Hristiyanların oranı yüzde 21 dolayındadır. Ayrıca Müslüman ve Hindu azınlıklar da vardır. Okuma-yazma oranı yüzde 54'tür

EKONOMİ: Zambiya'nın başlıca gelir kaynağı bakırdır. Ayrıca, kobalt, çinko, altın, kurşun, manganez ve kömür çıkarılır. Halkın yüzde 70'inin uğraşı olan tarım ise iç gereksinimi bile karşılayamaz. Kauçuk ve fildişi, ülke ekonomisine katkıda bulunan gelir kaynaklarıdır. Mısır, tütün

KİMLİK KARTI

ZAMBİYA

Devlet Adı: Zambiya Cumhuriyeti

Alan: 752.614 km²

Nüfus: 6.100.000

Başkent: Lusaka

Başlıca Kentler: Kitwe, Chingda, Ndola

Dil: İngilizce, Bantu Dilleri

Din: Protestan, Hristiyan, doğa güçlerine inananlar

Para Birimi: Zambiya Kwacha

pamuk ve şeker kamışı üretimi yapılır. Dış ülkelere başta bakır olmak üzere çeşitli madenler, tütün ve kereste satar. Makine, petrol, motorlu taşıt, gıda ve kimya ürünleri, buğday ve yapay gübre alır.

ZİMBABVE

Bir Güney Afrika ülkesi olan Zimbabve, kuzeyden Zambiya, batıdan Botswana, güneyden Güney Afrika, doğudan da Mozambik ile çevrelenir.

TARİH: İngiltere, 1923 yılında Güney Rodezya'yı kontrolü altına aldı ve içişlerinde özgür bir yönetim kurdu. 1961 yılında kabul edilen bir anayasa ile yalnızca beyazlara oy hakkı tanındı. 11 Kasım 1965'te Başbakan Ian Smith, tek yanlı olarak beyaz azınlığın yönetiminde Rodezya adı altında bağımsızlığını ilan etti. Ancak bu ülkeyi hiçbir devlet tanımadı. Bunun üzerine ülkenin adı yeniden Zimbabve olarak değişti.

COĞRAFYA: Ülke genellikle yüksek yaylalarla kaplıdır. Bu yaylalar, doğu sınırında yüksek dağlara dönüşür. Bunların en önemlileri Binga Dağları'dır. Zambezi ve Limpopo nehirleri, Zimbabve'nin başlıca akarsularıdır. Ülkede tropikal iklim egemendir.

Zimbabve'de yerel danslar yapan köylü kızları...

ZİMBABVE

TOPLUMSAL YAŞAM:

Zimbabve halkının yüzde 77'sini Şonalar, yüzde 19'unu Ndebeleler, yüzde 4'unu de beyaz azınlık oluşturur. Ancak bu beyaz azınlık ekonomi ve yönetimin kilit noktalarını tutmuş durumdadır. Resmi dil İngilizce dışında Sona ve Ndebele dilleri konuşulur.

Hristiyan olan beyaz azınlık dışında, halk yerel dinlere inanır. Beyazların büyük çoğunluğu, başkent Salisbury ve endüstri merkezi Bulawayo'da yaşar. Okuma-yazma oranı yüzde 45 dolayındadır.

EKONOMİ: Tütün üretimi ve hayvancılık Zimbabve ekonomisinin başlıca kaynaklarıdır. Tütün dışında mısır, şeker kamışı, çay, pamuk, turuncgiller yetiştirilir. Tekstil, kimya ve hafif sanayi kuruluşları vardır. En önemli yeraltı zenginlikleri arasında bakır, nikel, altın, krom, kömür, asbest, demir cevheri ve kireç taşı sayılabilir. Dış ülkelere tütün, et, asbest, krom, baker, şeker ve pirinç satan Zimbabve, makine, motorlu taşıt ve petrol alır.

KİMLİK KARTI

ZİMBABVE

Devlet Adı: Zimbabve Cumhuriyeti

Alan: 390.622 km²

Nüfus: 7.800.000

Başkent: Salisbury

Başlıca Kentler: Umtali.

Bulawayo, Gwelo

Dil: İngilizce, Ndebele Dilleri

Din: Hristiyan, Protestan, doğa güçlerine inananlar

Para Birimi: Zimbabve Doları

KITALAR ve ÜLKELER

ASYA KITASI'NIN ÜLKELERİ

Afganistan
Bahreyn
Bangladeş
Birleşik Arap Emirlikleri

Brunei
Burma
Butan
Çin

Endonezya
Filipinler
Hindistan

Irak
İran
İsrail
Japonya

Kamboçya
Katar
Kıbrıs Rum Yönetimi
Kore-Güney
Kore-Kuzey
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Laos
Lübnan
Maldiv Adaları
Malezya
Moğolistan
Nepal
Pakistan
Singapur
Sovyetler Birliği (Asya toprakları)
Sri Lanka
Suriye
Suudi Arabistan
Tayland
Tayvan
Umman
Ürdün
Vietnam
Yemen-Güney
Yemen-Kuzey

AVRUPA KITASI'NIN ÜLKELERİ

Almanya-Batı
Almanya-Doğu
Andorra
Arnavutluk
Avusturya
Belçika

Bulgaristan
Çekoslovakya
Danimarka
Finlandiya
Fransa
Hollanda
Hollanda Antilleri
İngiltere ve Kuzey İrlanda
İrlanda

İspanya
İsveç
İsviçre
İtalya
İzlanda
Lichtenstein
Lüksemburg
Macaristan
Malta
Monako
Norveç
Polonya
Portekiz

Romanya
San Marino
Sovyetler Birliği (Avrupa toprakları)
Vatikan
Yugoslavya
Yunanistan

AFRİKA KITASI'NIN ÜLKELERİ

Angola
Benin

Botswana
Burundi
Cabo Verde (Yeşil Burun Adaları)
Cezayir
Cibuti
Çad
Ekvator Ginesi
Etiyopya
Fas
Fildişi Sahili

Gine Bissau
Güney Afrika Cumhuriyeti
Kamerun
Kenya
Komor Adaları
Kongo
Lesotho
Liberya
Libya
Madagaskar
Malavi

Mozambik
Namibya
Nijer
Nijerya
Orta Afrika İmparatorluğu
Ruanda
Sao Tome ve Principe
Senegal
Seysel Adaları
Sierra Leone
Somali
Sudan
Swaziland
Tanzanya
Togo
Tunus
Uganda
Yukarı Volta
Zaire
Zambiya
Zimbabve

AMERİKA KITASI'NIN ÜLKELERİ

Gabon
Gambiya
Gana
Gine

Mali
Mauritius
Mısır
Moritanya

Uruguay
Venezuela

OKYANUSYA KITASI'NIN ÜLKELERİ

Avustralya
Fiji
Kiribati
Nauru
Papua Yeni Ginesi
Samoa
Solomon Adaları
Yeni Zelanda

Peru
Saint Vincent ve Grenadin Adaları
Santa Lucia
Surinam
Şili
Trinidad ve Tobago

Amerika Birleşik Devletleri
Antigua ve Barbuda
Arjantin
Bahama Adaları
Barbados
Belize
Bermuda
Bolivya
Brezilya
Dominik
Dominika
Ekvador
El Salvador
Grenada
Guatemala
Guyana
Haiti
Hollanda Antilleri
Honduras
Jamaika
Kanada
Kolombiya
Kostarika
Küba
Meksika
Nikaragua
Panama
Paraguay

BÜYÜK COĞRAFYA ANSİKLOPEDİSİ

ÖZEL TÜRKİYE BÖLÜMÜ

Hazırlayan:
Doç.Dr. Selâmi Gözenç

KONUM

Türkiye kuzey yarıküresindedir. Eskidünya olarak bilinen Asya ile Avrupa kıtalarında yer alır. 36-42 kuzey paralelleri ile 26-45 doğu meridyenleri arasında dır.

Türkiye, kara kütleleri ortasında yer almakla birlikte doğu kesimi dışında üç tarafı denizlerle çevrilmiş olma özelliğine sahiptir. Gerçekten Atlas Okyanusu'ndan Cebelitarık Boğazı ile ayrılan Akdeniz ve kolları Eskidünya karaları içine sokularak, Türkiye'yi kuzey (Karadeniz), güney (Akdeniz), batı (Ege Denizi)'den üç yönden çevreler. Ayrıca ülkenin kuzeybatı kesiminde yer alan Marmara Denizi ve boğazlar da Ege ile Karadeniz arasında geniş bir su yolu görünümündedir

Büyük bölümü Asya kıtasının batıya doğru en fazla uzanan "Küçük Asya-Anadolu" yarımadası üzerinde yer alan Türkiye, aynı zamanda Avrupa kıtasının güneydoğu kesiminde de "Trakya" topraklara sahiptir. Uzun kenarları doğu-batı, kısa kenarları kuzey-güney yönünde olan bir dikdörtgen şeklini andırır. Türkiye'nin kuzey-güney doğrultusundaki genişliği 650 km'yi, doğu-batı doğrultusundaki uzunluğu da 1600 km'yi bulur. Bu bakımdan Türkiye'nin kuzey, güney, doğu ve batıda yer alan en uç noktaları şöyledir:

Kuzyde; Sinop ilinde İnce Burun (42°06' Kuzey enlemi-34°58' doğu boylamı)

Güneyde; Hatay ilinde Beysun Köyü güneyinde (38°5' kuzey enlemi-36°0' doğu boylamı).

Batıda; Gökçeada'da Avlaka Burnu (40°07' kuzey enlemi-25°40' doğu boylamı)

Doğuda; Ağrı ile doğusunda Dil bölümünde Karasu Aras ırmaklarının birleştiği 39°37' kuzey enlemi-44°48' doğu boylamı)

Türkiye son yapılan ölçümlere göre 814.578 km²'lik yüzölçümüne sahiptir. Bunun 9.500 km²'sini göller, 630 km²'sini adalar oluşturur. Topraklarının 24.378 km²'si başka bir deyişle %3'ü Avrupa kıtasında yer alırken, %97'si

760.200 km²'si Asya kıtası üzerinde bulunur. Türkiye bu yüzölçümü ile Avrupa kıtasında yer alan ülkeler içinde alan yönünden Sovyetler Birliği'nden sonra 2. gelir.

Türkiye'nin kara ve deniz sınırlarının toplam uzunluğu ise 8725 km'dir. Bu değer 2753 km²'si Bulgaristan 269, Yunanistan 212, Suriye 877, Irak 331, İran 454, Sovyetler Birliği 610 tarafından kara sınırlarını oluştururken 5972 km'si Akdeniz, Ege ve Karadeniz kıyılarıdır.

YÜZEY ŞEKİLLERİ: Türkiye Avrupa'nın Güneybatısında İspanya-Fransa arasında sınır oluşturan Pirenelerden başlayıp Asya kıtasında Güneydoğu Asya ülkelerine kadar devam eden Alp-Himalaya kıvrım kuşağı üzerinde yer alır. Bu bakımdan ülkenin belirgin bir özelliği ortalama yükseltisinin (1131 m) yüksek olmasıdır. Gerçekten Avrupa kıtasının 330 m, Asya kıtasının 1050 m olan ortalama yükseltisi hatırlanırsa, bu değer ın önemi daha da açık ortaya çıkar.

Ülkemizde 0-500 m arasındaki alanlar, % 17.5 kadar yer tutarken 500-1000 m arasındaki alanlar % 27, 100-2000 m arasındaki alanlar % 45.5 gibi bir değere sahiptir. Ayrıca 2000 m'den yüksek alanlar ülke topraklarının % 10'unu oluştururlar.

Türkiye, aynı zamanda yüzey şekilleri çeşitli olan bir ülkedir. Kuzey ve güneyde birbirine paralel sıradağlar uzanırken, volkan konilerinden oluşan tek dağlar, yer yer derin vadilerle yarılmış plato düzlükleri, kıyı ve nehirler boyunca ortaya çıkan alüviyal düzlükler, bir bütün olarak ülkenin yüzey şekillerini oluştururlar.

Kuzey ve güneyde uzanan kıyı dağları genel olarak doğu-batı doğrultusunda uzanırken geniş yaylar çizerler. Bu dağlar orta kısımda İç Anadolu Platosu ile birbirlerinden ayrılırken doğu kesimde birbirine yaklaşıp düğüm olurlar. Batıda ise yüzey şekilleri İç Batı Anadolu eşiği ve oluk şekilli vadilerle daha değişik görünüm alır. Kıyıya paralel olarak uzanan Kuzey Anadolu Dağları II. ve III. zamanda meydana gel-

miş fliş ve volkanik kayalardan oluşmuş, kıvrımlı yer yer de kırıklı bir yapı gösterirler. Bu dağlar, birbirlerinden oluk şekilli vadilerle ayrılmış birkaç sıra halinde doğu-batı yönünde uzanırlar. Kuzey Anadolu Dağları'nın en fazla yükselen kısmı doğu kesimidir. Kıyı boyunca Rize Dağları'nda Kaçkar 3937 m ile en yüksek tepedir. Orta bölümde alçalan dağlar, batıda tekrar yükselirler. Burada yer alan Seben, Ilgaz ve Köroğlu Dağları kıyidan içeriye doğru başlıca sıraları oluştururlar.

Ülkenin güneyinde Akdeniz kıyısı ve iç kısımlarda uzanan dağlar ise Toroslar adı ile anılır. Kuzey Anadolu Dağları'ndan daha fazla yükseltiye sahip olan bu dağlar Batı ve Orta Toroslar, Amanuslar ve Güneydoğu Toroslar olmak üzere 3'e ayrılırlar. Batı Toroslar Antalya Körfezi'nin kıyısından Taşeli ve Teke yörelerinden başlayıp kuzeyde göller yöresine doğru birbirlerine yaklaşan iki sıra halindedirler.

Taşeli Yaylası ile Uzun Yayla arasında uzanan Orta Toroslar ise 3000 m'yi aşan yükseltileriyle dik-kati çekerler. Orta Toroslar üzerindeki başlıca tepeler ise, Bolkar Dağları üzerinde yer alır. Kırkpınar (3240 m) Medetsiz (3585 m), Aladağlar (Kaldı 3734 m, Demirkazık 3726 m) ve Amanuslar, Toros Dağları'nın en dış sırasını oluştururlar ve İskenderun Körfezi'nin doğusundan başlayıp kuzeydoğu ve doğuya doğru uzanıp Doğu Anadolu Bölgemiz ile Güneydoğu Anadolu Bölgemizi birbirinden ayırırlar. Amanuslar doğuya doğru geniş bir yay çizdikten sonra döndüklerinde Güneydoğu Torosları adını alırlar. Batıdan doğuya doğru yükseltisi artarak devam eder. Bu dağlarda başlıca kabartıları Beydağları, Hazarbababa, Akdağlar, Karadağ, Sat Dağı ve Cilo Dağları oluşturur. Güneydoğu Toros Dağları'nda, Cilo Dağları üzerinde Reşko Tepesi 4168 m ile ülkenin 2. yüksek noktasıdır.

Orta Torosların doğuya doğru devamında ise Munzur, Mercan, Bingöl, Palandöken, Aras dağları yüksek bir merkezi sırt halinde

uzanır. Bu sırtın en doğusunda ise Türkiye'nin en yüksek noktasını oluşturan ve aynı zamanda sönmüş bir volkan konisi olan 5165 m yükseklikteki Ağrı Dağı yer alır. Bu sırtın kuzey ile güneyinde ayrıca doğu-batı doğrultulu ve yüksekliği 3000 m'yi aşan dağ dizileri uzanır ki, bunlardan kuzeyde olanlar Allahüekber, Kargapazarı, Kısırdağ, Aladağ, Akbaba adlarını alırken güneydekiler Nemrut, Süphan, Tendürek gibi sönmüş volkanlardır. Bu bakımdan Doğu Anadolu Bölgemiz dağlık ve ortalama yükseltisi 1500 m'yi geçen bir yükseltiye sahip olur.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ise yüzey şekillerinin görünümü değişiktir. Yükseltisi 900-500 m arasında değişen alçak plato düzlükleri yüzey şekillerinde hâkim olur. Bu düzlükler üzerindeki başlıca yükseltiler ise 1919 m'lik Volkanik Karacadağ ile Mardin, Midyat eşliğidir. Bazaltlardan meydana gelen kalcan şekli ile dikkati çeken Karacadağ Güneydoğu Anadolu Bölgemizin en yüksek dağı olup Jura devrinde 2. zamanın ortasında oluşmuştur.

Türkiye'nin batı kesimini oluşturan Ege ve Marmara bölgelerinde ise, yüzey şekilleri daha değişiktir. Marmara Bölgesi'nin kuzeyinde Kuzey Anadolu

Dağları'nın devamı çok alçalmış olarak karşımıza çıkar. Bölgenin ortasında yer alan Marmara Denizi'nin güney ve doğusunda ise, yüzey şekilleri doğu-batı doğrultusunda uzanan yüksek ve alçak alanlardan oluşur. Ancak Marmara Bölgesi'ndeki doğu-batı doğrultulu alçak alanlar, Ege bölgesindekilere farklı bir şekilde ovalar yanında yer yer göllerle kaplı durumdadır.

Trakya adını verdiğimiz ülkemizin Avrupa kıtası üzerinde yer alan topraklarda ise, yüzey şekillerinde kenar kısımlarda bir yükselme, ortada bir çukurlaşma, çanaklaşma görülür. Kuzey kenarda Karadeniz kıyılarında Istranca (Yıldız Dağları) güneyde Çanakkale Boğazı ve kısmen Marmara kıyılarında Kuru Dağı, Canoslar uzanır. Bölgenin güneydoğusunda yer alan Uludağ ise 2543 m'yi bulan yükseltisi ile dikkati çeker. Granit ve batolit kayalarından oluşan kütle İçbatı Anadolu eşığının en kuzey batı ucunu oluşturur. Güneybatıda ise Biga Yarımadası üzerinde başlıca yükselti Kaz Dağları'dır.

Ege Bölgesi'ndeki yüzey şekilleri doğu-batı doğrultusunda kuzeyden güneye doğru sıralanan horst ve grabenlerden oluşur. Bütünüyle kırıklı bir yapıya sahip olan bu bölgemizde yüksek alanlar, kuzeyden güneye doğru, Mudra-Kozak, Yunut, Yamanlar-Manisa, Bozdağlar ile Aydın, Samsun, Beşparmak, Madran, Baba ve Honaz dağlarından olu-

şurken alçak alanlar, Havran-Edremit, Bakırçay, Gediz, Küçük Menderes, Büyük Menderes ovalarıdır. Ege Bölgesi'nin doğu kesiminde yüzey şekillerindeki hâkim doğrultu kuzeybatı-güneydoğu doğrultusundadır. İç Batı Anadolu eşığı adını alan bu saha üzerinde başlıca yükseltiler kuzeybatıdan güneydoğuya doğru Domanıç, Türkmen, Murat, Emir ve Sultan dağlarıdır. Bu dağlar içinde metamorfik şistler ile mermerleşmiş kalkerlerden meydana gelen ve yükseltisi 2528 m'yi bulan Honaz Dağı Ege Bölgesi'nin en yüksek dağıdır.

Kuzey Anadolu Dağları ile Toroslar arasında kalan İç Anadolu bölgemiz yüzey şekilleri yönünden silik bir görünüme sahiptir. Bu bölgemiz yüksek bir plato görünümündedir. Geniş düzlükler yanında yer yer sıradağlar ve tek dağlar olarak sönmüş volkanlar yer alır. Sönmüş volkanlar içinde 3716 m'yi bulan yükseltisi ile Erciyeş başta gelir.

BÖLGELERE GÖRE İKLİM TİPLERİ

Türkiye yerküre üzerindeki konumu yönünden orta iklim kuşağında ve bir geçiş alanı içinde yer alır.

Türkiye'de genellikle üç iklim tipi ile karşılaşırız.

a) Kuzey kıyılarımızda her mevsimi yağışlı Karadeniz İklimi.

Türkiye'nin en yüksek noktasını oluşturan Ağrı Dağı

b) Güney (Akdeniz Bölgesi) batıda "Ege Bölgesi'nde" görülen Akdeniz iklimi.

c) İç bölgelerimizde görülen kontinental step iklimi. Ancak ülkemizde bu genel görünüm yanında coğrafi konum farklı yüzey şekilleri ve yükselti, denize yakınlık, uzaklık gibi nedenler ile birbirinden çok farklı geçiş tipleri de görülür.

Ülkenin kuzey kıyıları boyunca etkili olan ve Karadeniz iklimi olarak belirtilen iklimin özellikleri şöyle sıralanabilir:

Denize yakınlık nedeniyle ılık yazlar, az soğuk geçen kış ayları ve hemen her mevsimde görülen yağış. Bu bölgemizde ortalama yıllık sıcaklıklar 13-14 civarındadır. Yıllık ortalama yağış değerlerinde Türkiye genelinde bu bölgemiz en yüksek değerlere sahip olup, ortalamalar 1000 mm'nin üzerindedir. Doğu Karadeniz'de Hopa, Sürmene arasında Rize'de 2000 mm'yi geçen değerler gözlenir. Öte yandan Türkiye'de yağışlı gün sayısı bakımından da Karadeniz Bölgesi'nin doğu bölümü önde gelir. Rize'de bu sayı 170 günü bulur. Bu sayı Türkiye için en yüksek değerdir.

Türkiye'nin güney ve batı kıyılarında görülen Akdeniz

Tipik Akdeniz ikliminin egemen olduğu, Fethiye-Oludeniz

iklimi ise, yazları sıcak ve kurak; kışları ılık ve yağışlı geçmesiyle bilinir. Ancak bu özellikler güney ve batı kesimlerde bazı farklar göstererek ortaya çıkar. Gerçekten Akdeniz kıyılarında yıllık ortalama sıcaklıklar 18° civarındadır. En soğuk ayın sıcaklığı 8°-10°, en sıcak ayın ortalama sıcaklığı 27°-28° olurken, batıda Ege Bölgemizde ortalamalar 16°-19° en sıcak ay ve en soğuk ay ortalaması 25°-27°, 7°-11°'dir. Yıllık yağış tutarları ise Akdeniz kıyılarında ortalama 600-1000 mm Ege'de 600-750 mm'dir.

Akdeniz kıyılarında turistik bir ilçemiz Bodrum

Türkiye'nin kuzeybatı kesiminde yer alan Marmara Bölgesi ise iklim özellikleri yönünden Karadeniz iklimi ile Akdeniz iklimi özellikleri arasında bir geçiş tipi gösterir. Yazlar Ege ve Akdeniz Bölgelerine kıyasla daha serin geçerken kış yağışları Balkanlar'dan gelen soğuk ve yağışlı havanın etkisiyle daha siktir. Ortalama yıllık sıcaklık 14° en soğuk ve en sıcak ay ortalaması ise 5°-6° ile 23°-24°'dir. Yıllık ortalama yağışlar ise 650-750 mm arasında oynar.

Türkiye'nin iç kısımlarında hüküm süren iklimin başlıca özelliği kıtasallığın başka bir deyişle karasallığın ağır basması, denizden uzaklık, kenar sıradağların varlığı, yağışların azlığıdır. Ancak bu durum doğu, orta ve güneydoğu kesimlerinde oldukça farklıdır. Doğu Anadolu her iki bölgeye oranla daha fazla yağış alır. Ayrıca ortalama yıllık, en sıcak ve en soğuk ayların değerleri de bu kesimlerde farklılıklar gösterir. İç Anadolu'da 11°-12° olan yıllık ortalama sıcaklıklar, Güneydoğu Anadolu'da 14°-18° Doğu Anadolu'da 8°-10°'dir. Yine en sıcak ayın ortalaması ile en düşük ayın ortalama sıcaklıkları

Denizlerden uzaklık, kenar sıradağların varlığı, yağışların azlığı Türkiye'nin iç kısımlarında görülen iklim özelliklerini belirler

da İç Anadolu'da 27°-31°, 1°-5°
Doğu Anadolu'da 17°-20°, -8°-
-10° gibi farklılıklar gösterir,

Türkiye'de rasat süreleri içinde kaydedilen en yüksek ve en düşük sıcaklıklar iç bölgelerimizde ölçülmüştür. En yüksek sıcaklık 46.5 Urfa'da görülmüşken en düşük sıcaklık ise -45.6 ile Ağrı (Karaköse)'de ölçülmüştür.

Yıllık ortalama yağış tutarları da iç bölgelerimizde farklıdır. İç Anadolu'da yıllık ortalama yağış tutarları 300-450 mm iken Güneydoğu Anadolu'da 350-750 mm Doğu Anadolu'da 450-550 mm'dir. Ancak bu değerler bölgeler içinde de yüzey şekilleri yükselti ve konuma göre oldukça büyük farklılıklar gösterir.

DOĞAL BİTKİ ÖRTÜSÜ VE TOPRAKLAR

Yerkürenin en eski yerleşim alanlarından biri üzerinde yer alan Türkiye'de iklim, toprak ve yüzey şekillerine bağlı olarak gelişme gösteren doğal bitki örtüsü farklı coğrafi bölgelerimizde değişik görünümündedir. Ayrıca özellikle yerleşmeler ve tarım alanları çevresinde yüzyıllar boyunca tarla ve otlak açma ile yakacak sağlamak amacıyla çok fazla zarar görmüş, yer yer büyük ölçüde ortadan kaldırılmıştır.

Bu bakımdan ormanlık alanlar Türkiye'nin kuzey ve güneyindeki sıradağlar ile batıda yüksek dağlar üzerinde tutunabilmiştir. Kuzey kesimde Kuzey Anadolu Dağları'nın daha çok 200 m'den sonra başlayan kesimlerinde kayın, meşe, kestane, kızılğaç, ıhlamur gibi yapraklarını dökenler yanında daha yükseklerde doğru karaçam, köknar, sarıçam ve ladinlerden oluşan iğne yapraklılar görülür. Ancak ormanlık alanlar yönünden en gelişmiş olan alan Batı Karadeniz bölü-

Kuzey batı bölgelerimizde yer alan uçsuz bucaksız ayçiçeği tarlaları

Karadeniz Bölgesi yağışların bolluğuyla dikkat çeker.

münde Bolu-Abant Dağları üzerindedir.

Güneyde Toroslar ve Amanuslar üzerinde gelişme gösteren

Pamukkale'den bir görünüm

ormanları ise, yer yer hemen kıyından başlarken genelde 600-700 metrelere kadar çıkan maki alanının üzerinden başlar. Alt düzeylerde meşe, kızılçamlar çoğunluktadır. Üst düzeylerde ise karaçam, Lübnan sediri ve Toros köknarı, ardıçlar yayılış gösterir.

Batı Anadolu'da Ege Bölgesi'nde ise doğal bitki örtüsü kıyı kesimde 600 m kadar Akdeniz'in karakteristik doğal bitki örtüsü maki ile tanınır. Kıyıya dik olarak uzanan Samsun Beşparmak Adın Bozdağlar ve Manisa dağlarında yüksek kesimlerde 850-1000 m'den sonra da karaçam ve meşe ormanları ile karşılaşılır. Ayrıca Ege Bölgesi'nin güneydoğusunda kıyı kesimde Köyceğiz, Marmaris arasında kalan alanda görülen Günlük Ormanları Türkiye'nin baska hiçbir yerinde görülmez. Doğu Anadolu Bölgemizde ise Türkiye'de ormanın en üst sınırı ile karşılaşırız... Yalnız çam dağlarında ve Sarıkamış civarında Sarıçam Ormanları 2800 m'ye kadar çı-

kar. Yer yer gene dağların yüksek kısımlarında görülen meşe toplulukları da Doğu Anadolu'nun doğal bitki örtüsünü meydana getirirler.

İç bölgelerimizde, yazın kuru-yan otsu bitkiler stepler hakimdir. Yazın kurumayan çayır alanlarına yer yer yüksek dağların orman sınırı üzerinde ve geniş olarak da yazları serin, yağışlı geçen yöremizde Erzurum-Kars yaylalarında rastlanır.

Üzerinde doğal bitki örtüsünün geliştiği toprak örtüsü ise Türkiye'de azalan, zonal itrazonal toprak tiplerini içerir. Türkiye'de azonal topraklar içinde en fazla alüviyal topraklar görülür. Bunlar da büyük nehirlerin delta-larında, geniş depresyon alanlarında yer alır. Ülkemizdeki zonal topraklar ise; kırmızı kahverengi hodzolik topraklar ile, kırmızı kahverengi orman toprakları ve terra rosa topraklarıdır. Bunlar çoğunlukla kuzey ve güney ile

batı bölgelerimizdeki dağlık kesimlerde yer alır.

İntrazonal topraklar ise, Doğu Anadolu ile İç Batı Anadolu eşiğinde görülen kahverengi orman toprakları ve Trakya'da görülen Geumosol topraklarıdır.

AKARSULAR VE GÖLLER

Türkiye, akarsular ve göller yönünden komşularına oranla daha zengin bir görünüme sahip ülkedir. Bu bakımdan Doğu Anadolu Bölgesi en uzun ve en çok su taşıyan nehirlerle sahip bölgemizdir... Fırat, Murat Aras ve Kura Irmakları ile kolları bu bölgemizde akarsu ağının temelini oluştururlar.

Türkiye sınırları içinde en uzun nehir olan Fırat'ın büyük bir kısmı bu bölgemizedir.

Türkiye'nin kendi sınırları içinde doğup ve kıyılarında denize dökülen en uzun nehrine ise 1182 km uzunluktaki Kızılırmak'tır.

Coğrafi bölgelerimize göre başlıca nehirlerimiz ise şöyle sıralanabilir.

Marmara Bölgesi: Sakarya, Susurluk, Kocaçay, Ergene.

Ege Bölgesi: Bakırçay, Gediz, Büyük Menderes, Küçük Menderes, Çine Çayı, Akçay.

Akdeniz Bölgesi: Dalaman Çayı, Alakır Çayı, Aksu Köprüsü, Manavgat Çayı, Göksu, Seyhan, Ceyhan Irmakları, Asi Nehri.

İç Anadolu Bölgesi: Kızılırmak, Ankara Suyu, Porsuk Çayı, Kirmir Çayı, Delice Irmak.

Karadeniz Bölgesi: Bolu Suyu, Filyos Çayı, Gökırmak, Dervaz Çayı, Yeşilırmak, Çekerek, Kelkit, Melet Suyu, Harşit Çayı, Çoruh Nehri.

Doğu Anadolu Bölgesi: Karasu, Murat, Aras, Kura, Büyük Zap, Küçük Zap

Güneydoğu Anadolu Bölgesi: Fırat, Dicle, Batan ve Botan Suları

GÖLLER

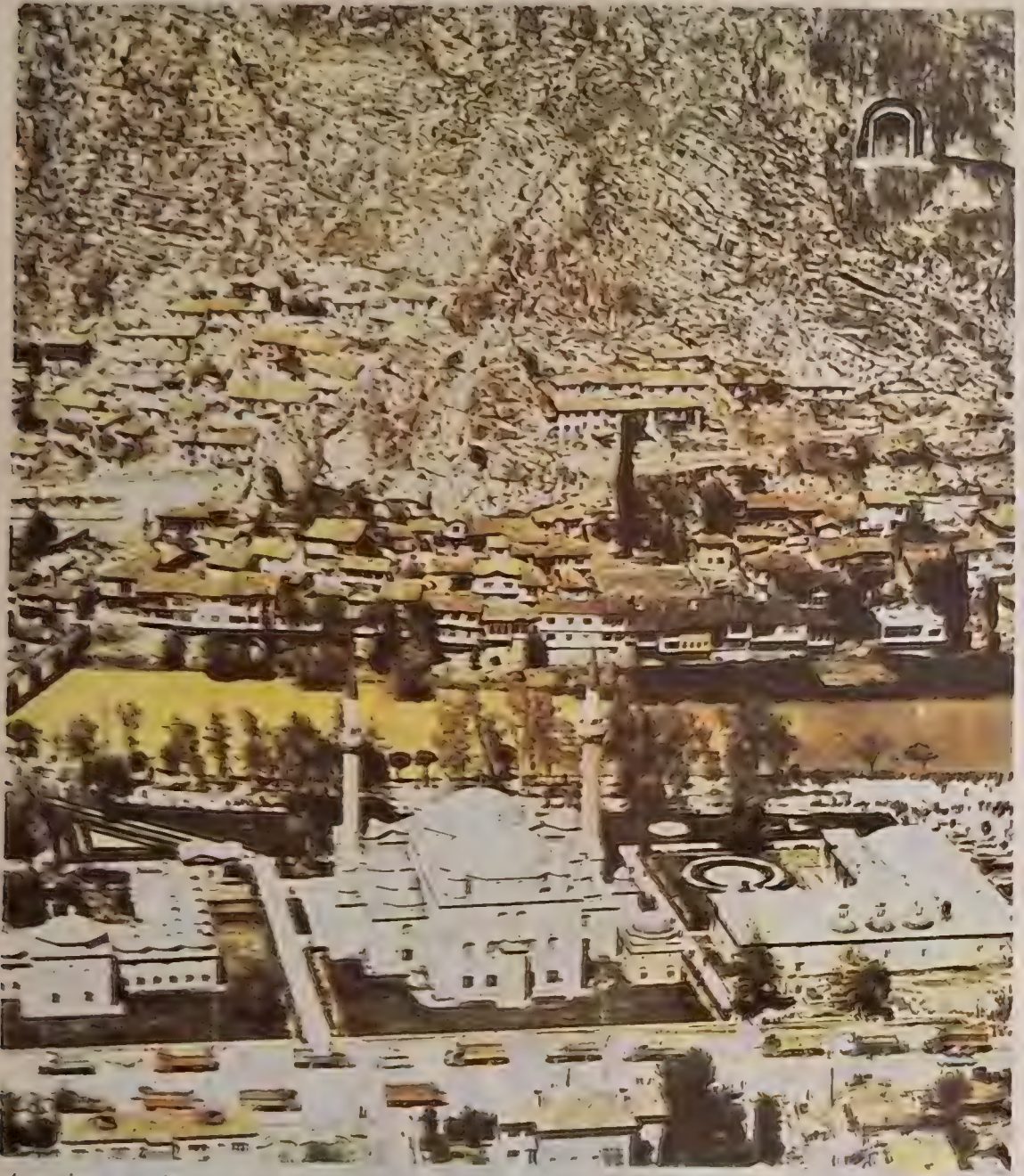
Ülkemizde irili ufaklı değişik kökenli çok sayıda göl vardır. Bunların kapladığı alan 9200 km²'yi bulur.

Türkiye'deki göller oluşum bakımından şöyle sıralanabilir

Marmara Bölgemizdeki İznik, Sapanca, Ulubat, Kuş gölleri ile Göller Yöresi'ndeki Beyşehir, Eğirdir, Acıgöl, Burdur Gölü'nün tektonik olaylar sonucu çöküntü alanlarına suların birikmesiyle meydana geldiğini, ayrıca bazı kıyılarımızda yer alan göllerin önlerinin kıyı seddi ya da kıyı kordonu ile kapanması ile (Terkos - Acısu, Büyük Çekmece, Küçük Çekmece, Bafa Gölü) bazılarının da, Volkan krateri gölleri ile (Nemrut Gölü), buzul gölleri (Doğu Karadeniz ve

Yüzey şekilleri bakımından oldukça ilginç bir yöremiz: Göreme

Amasya'nın ortasından geçen Yeşilırmak

Doğu Anadolu'nun yüksek dağları üzerindeki göller).

Ülkemizde yer alan göllerden en büyüğü olan Van Gölü (3713 km²) tektonik olaylar sonucu oluşan, çukurun önünün Nemrut volkanının çıkarttığı lavlar sonucu lav seddi ile tıkanmasından meydana gelmiştir. Bunlardan

başka son yıllarda büyük nehirlerimiz üzerinde yapılan barajların gerisinde oluşan göller de oldukça geniş alan kaplamaktadır. Bunların başlıcaları arasında Türkiye'nin 3. büyük gölünü oluşturan 6890 km²'lik bir alanı kaplayan Keban Baraj Gölü sayılabilir. Diğerleri, Demirköprü, Kemer, Sarıyar, Hirfanlı, Seyhan

ve Devegözü baraj gölleridir.

BÖLGELER

Ülkemiz fiziki özellikler, yüzey şekilleri, iklim, doğal bitki örtüsü, dikkate alınarak birtakım coğrafi bölgelere, bölgeler ise bölümlere ve yörelere ayrılır. Bu

bakımdan Türkiye'nin coğrafi bölge ve bölümleri şöyle sıralanabilir.

Marmara Bölgesi: Istanca Bölümü, Çatalca-Kocaeli Bölümü, Ergene Bölümü, Güney Marmara Bölümü.

Karadeniz Bölgesi: Batı Karadeniz Bölümü, Orta Karadeniz Bölümü, Doğu Karadeniz Bölümü.

Ege Bölgesi: Ege Bölümü, İçbatı Anadolu Bölümü.

Akdeniz Bölgesi: Antalya Bölümü, Adana Bölümü.

İç Anadolu Bölgesi: Yukarı Sakarya Bölümü, Orta Kızılırmak Bölümü, Yukarı Kızılırmak Bölümü, Konya Bölümü.

Doğu Anadolu Bölgesi: Yukarı Fırat Bölümü, Yukarı Murat Bölümü, Van Bölümü, Erzurum-Kars Bölümü, Hakkâri Bölümü.

BAŞLICA GÖLLERİMİZ

GÖLÜN ADI	YÜZÖLÇÜMÜ (km ²)	DENİZDEN YÜKSELTİSİ (m)	DERİNLİK (m)
Van	3713	1646	101
Koçhisar (Tuzgölü)	1642	905	1.50
Beyşehir	650	1116	70
Eğirdir	468	924	13
Akşehir	332	958	4
İznik	298	85	65
Burdur	200	845	110
Manyas	162	15	5
Acıgöl	154	836	4
Ulubat	136	10	4
Eber	125	967	1
Suğla	125	1040	7
Çıldır	115	1959	130
Erçek	98	1803	15
Hazar	85	1247	120
Köyceğiz	54	10	25

TÜRKİYE'DE BAŞLICA AKARSULARIN km OLARAK UZUNLUKLARI

Fırat (Murat Kaynağı)	1263
-Suriye Sınırı	
Murat	615
Karasu	460
Kızılırmak	1182
Sakarya (Sakaryabaşı)	
-Karadeniz)	824
Seyhan (Zamanti Kaynağı)	560
Büyük Menderes	529
Dicle	523
Yeşilırmak	512
Ceyhan	509
Çoruh (Mescit Dağı-SSCB sınırı)	355
Gediz	350
K.Menderes	140

Güneydoğu Anadolu Bölgesi: Orta Fırat Urfa Bölümü, Dicle Bölümü.

En büyük gölümüz, Van Gölü

BEŞERİ VE EKONOMİK ETKİNLİKLER

Beşeri ve ekonomik etkinliklerin temel ögesi olarak kabul edebileceğimiz nüfus yönünden Türkiye, orta derecede kalabalık bir ülkedir. Gerçekten, 1985 yılında yapılan son sayım neticelerine göre ülke nüfusu 55.736.957 olup km²'ye düşen sayı diğer bir ifadeyle nüfus yoğunluğu 58'dir. Bu yoğunluk ülkede batıdan doğuya doğru azalır. Yüksek yoğunluk değerlerine kıyı bölgeleri ile sanayi faaliyetlerinin gelişmiş olduğu kesimlerde rastlanır.

Hemen her ülkede olduğu gibi Türkiye'de de nüfusun bir kısmı kırlarda bir kısmı da şehirlerde yaşar. Bu durum büyük ölçüde ülkenin sosyo-ekonomik yapısına bağlıdır. Tarım ülkelerinde ve de ülkemizde olduğu gibi kır nüfusu oranı yüksek, şehir nüfusu oranı daha düşük olurken sanayi ve endüstrinin gelişmiş olduğu ülkelerde bu durum tamamen ters olur. 1980 yılı sayım neticelerine göre ülkemiz nüfusunun 25.092.000 kırlarda yaşarken 19.645.000'i şehirlerde yaşar, sayım devreleri içinde tablolarda görüldüğü gibi kır nüfusu sayıs artmış olmakla beraber genel oranlamada bir düşüş halinde buna karşılık şehir nüfusu her yonden bir artış görünümündedir.

Türkiye'de kadın-erkek nüfus oran ve sayıları da birbirlerine yakındır. 1975 sayım neticelerine göre, 20.744.730 erkek nüfusa karşılık 19.602.989 kadın nüfus vardır.

Türkiye'de nüfus dil ve din bakımından milli birlik ve bütünlük içindedir. Ana dil Türkçe % 90 üstünde bir orana sahiptir. Arapça, Kürtçe, Rumca, ve Ermenice konuşanlar % 8 kadardır. Din bakımından da nüfusun % 99,2'si Müslüman'dır.

TÜRKİYE'DE SAYIM YILLARINDA NÜFUS SEYRİ

Sayım Yılları	Nüfus	Artış %	Yoğunluk
1927	13.648.270	-	18
1935	16.158.018	21	21
1940	17.820.950	17	23
1945	18.790.174	10	24
1950	20.947.188	21	25
1955	24.064.763	27	31
1960	27.754.820	28	36
1965	31.391.421	24	41
1970	35.605.176	25	45
1975	40.347.719	25	52
1980	44.736.957	20	58

1927-1980 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE KIR NÜFUSUNUN DURUMU

Sayım Yılları	Kır Nüfusu	%	Artış %
1927	10.342.000	75.8	-
1935	12.355.000	76.5	22
1940	13.475.000	75.6	17
1945	14.103.000	75.1	9
1950	15.703.000	75	21.5
1955	17.138.000	71.2	17.5
1960	18.895.000	68.1	19.5
1965	20.585.000	65.6	17
1970	21.914.000	61.5	12.5
1975	23.479.000	58.2	13.8
1980	25.092.000	56.1	13

SAYIM YILLARI İÇİNDE NÜFUSUN GÖRÜNÜMÜ

Genel Nüfus			
Sayım Yılları	Şehir Nüfusu	% oranı	Nüfusta Artış %
1927	3.306.000	24	-
1935	3.803.000	23.5	17.5
1940	4.346.000	24	26.7
1945	4.687.000	25	15
1950	5.244.000	25	22.5
1955	6.927.000	28	55.6
1960	8.860.000	32	49
1965	10.806.000	34	39.7
1970	13.691.000	38.5	47
1975	16.869.000	41.5	41.7
1980	19.645.000	44	30.5

Türkiye'deki illeri toplam nüfuslarına göre sıralayacak olursak, nüfusları 1 milyondan fazla olan iller: (İstanbul, İzmir, Ankara, Konya, Adana, Bursa, Samsun) 750.000'den fazla olanların sayısı ise 10 (Zonguldak, Manisa, Hatay, Balıkesir, İçel, Gaziantep, Erzurum, Kayseri, Diyarbakır, Sivas) kadardır. Nüfusu 500.000-750.000 arasında olan iller ise (Antalya, Kahramanmaraş, Trabzon, Ordu, Kars, Aydın, Tokat, Malatya, Denizli, Urfa, Afyonkarahisar, Kocaeli, Çorum, Mardin, Sakarya, Eskişehir, Yozgat) 18 tane dir.

(Ansiklopedimizin Özel Türkiye Bölümü tamamlanırken 20 Ekim 1985 Pazar günü 12. Genel Nüfus Sayımı yapıldı. Resmi olmayan sonuçlar açıklandı. Buna göre Türkiye nüfusu 51.428.514'e yükseldi.)

EKONOMİK ETKİNLİKLER

Türkiye son yıllarda nüfusu hızla artan (yıllık % 3) bir ülke olması yanında aynı zamanda sosyal yapısı da hızla değişen bir ülke görünümündedir. Tarımsal etkinlikler, yetiştirilen hayvanlar, işletilen ormanlar, yeraltından çıkartılan madenler Türkiye'de başlıca ekonomik etkinliklerdir. Bu etkinlikler içinde tarım önde gelir. Nüfusun dörtte üçü geçimini tarımdan sağlar, sanayi alanında en fazla etkinlik gösteren dalların hammaddesini gene tarım verir. Dış ticaretimizde ihracatın beşte dördü tarım ürünlerinden elde edilir. Bütün bunlar ise bize Türkiye ekonomisinde tarımın başta geldiğini gösterir. Ancak tarımsal etkinliklerin Türkiye'de pek kolaylıkla yürütüldüğünü söyleyemeyiz. Yüksek ve engebeli ülke olan Türkiye'de yüzey şekilleri tarım alanlarının genişliğini, dağılımını büyük ölçüde etkiler. Bu bakımdan ekili dikili alanlar nadasa ayrılan topraklarla birlikte genel yüzölçümün % 36'sı kadardır.

Türkiye Topraklarının Kullanma Yönünden Bölünüşü (Land-use)

		Alan (ha)
Ekili-dikili alanlar	% 25.3	19.994.000
Nadas	% 10.6	8.188.000
Ormanlar	% 26	20.199.000
Otlak ve çayırlar	% 29	-
Ürün vermeyen boş alanlar	% 9.1	-

Türkiye'nin coğrafi bölgelerinde araziden yararlanmada büyük farklılıklar görülür. Ayrıca ekim alanları da dağınık ve genellikle küçük parçalar halindedir. Ancak son yıllarda Adana, Hatay ve Konya ile Ege bölgesinin Büyük ve Küçük Menderes ovalarında geniş sahalara makinalı bir şekilde tarım etkinliklerine açılmıştır.

Türkiye'de bugün ülke bütününe göre büyük bir yer tutmayan ekim alanlarının genişletilmesi, ürün getirmeyen alanların ekim sahaları içine alınması ve de sulanan yerlerin genişletilmesi çalışmaları yanında özel tarım metodları ile hızla artmakta olan nüfusumuzun beslenmesi aynı

zamanda az da olsa ihracat yapmak başlıca hedef olmuştur.

Türkiye'de ekili dikili alanların toplamı nadasa ayrılan topraklarla birlikte 28.182.000 hektar alan kaplar. Bu sahanın 16.379.000 hektarı ekili alanlar (diğer bir deyişle tarla tarımının yapıldığı alanlar,) 3.615.000 hektarı da dikili alanlardır. Tarla tarımının yapıldığı ekili alanlar içinde 13.291.500 hektar (% 82.2) tahıl tarımı yapılan sahaları oluştururken 1.232.958 hektarını (% 7.6) endüstri bitkileri, diğer geriye kalan sahada ise baklagil, yumrulu bitkiler ve yağlı tohumluların ekimi yapılır.

Tahıl tarımı içinde buğday

Ülkemizde tahıl ürünleri arasında buğday baş sırayı alıyor.

Tütün, özellikle Karadeniz Bölgesi'nde önem kazanır.

baş sırayı alır. Buğdayı arpa, mısır, çavdar, yulaf izler Türkiye buğday üretiminin % 58'ini İç Anadolu bölgemiz sağlar, Bu bakımdan Konya ili 1.857 ton ile Türkiye genelinde başta gelir

Ekili alanların % 7.6'sını kaplayan endüstri bitkileri içinde pamuk başta gelir. Pamuğu keten, susam, tütün, ayçiçeği, şeker pancarı, soya, haşhaş ve yerfıstığı izler

Türkiye'de dikili alanlar olarak belirlenen sebze ve meyve bahçeleri, bağlar ve zeytinlikler ile çay bahçeleri 3.615.000 hektarlık bir alanı kaplar.

Bu alanın % 38'i meyve bahçeleri ile çay fidanlıklarına ayrılırken % 22'si bağlara, % 24'ü zeytinliklere % 16'sı sebze bahçelerine ayrılmıştır. Dikili alanlar içinde en fazla yer kaplayan meyve bahçelerinden narenciye, fındık ve incir bahçeleri ticari anlamda büyük değer taşır. Bu meyveler en çok kıyı bölgelerimizde Akdeniz Ege ve Doğu Karadeniz kıyılarında yetiştirilir. Bu bakımdan Antalya ili portakal, turunc, İçel ili limon mandalina, greysfurt, Aydın ili incir ve Ordu ili fındık üretiminde başta gelir. Dikili alanlar içinde % 24 ile ikinci gelen ve Akdeniz ikliminin tanıtıcı ağacı olan zeytin ülkemizin Ege ve Akdeniz bölgelerinde yaygındır. Genellikle yağ çıkarımına elverişli olan, zeytin-

makla beraber özellikle Ege bölgesinde İzmir, Manisa illerinde Güneydoğu Anadolu ve İç Anadolu'da yaygındır.

Dikili alanların % 16'sını kaplayan sebze bahçeleri ise iklim, toprak ve pazar şartları yönünden elverişli olan Marmara, Ege bölgelerimizde yaygındır. Bu bölgeler içinde özellikle Akdeniz bölgesi en elverişli iklim şartlarına sahip olması nedeniyle tur-fandacılıkta ileri gitmiştir.

HAYVANCILIK

Hayvancılık Türkiye'de tarı-

liklerimiz en çok Aydın, Balıkesir, Çanakkale illerinde yer alır

Bağlar ise Türkiye'de bütün bölgelerde gelişme göstermiş ol-

min bir kolu ve onun büyük ölçüde tamamlayıcısı olarak karşımıza çıkar. Gerçekten bazı coğrafi bölgelerimizde örneğin Doğu Anadolu bölgemizde iklim ve

yüzey şekillerinin yarattığı engeller nedeniyle tarımsal etkinlikler pek fazla gelişmediğinden yer yer hayvancılık etkinlikleri ön plana geçer.

Genelde Türkiye'de hayvancılık alanında sürüler fazla emek harcamadan açık otlaklarda hatta kış şartlarının elverişli olduğu yörelerde kış mevsimini dışarıda geçirerek yapılır. Bu bakımdan hayvancılık ülkemizde ekonomik etkinlikler arasında ilkel şekli ile en kolay şekilde yapılan kârlı bir uğraşıdır. Türkiye topraklarının % 29'unu kap-

kayıba uğramıştır. Ekili ve dikili alanlar yönünde olan bu gerileme sonucu çok hayvan az alanda otlatmak zorunda kalmış ve bu defa aşırı otlatma problemi ortaya çıkmıştır.

Türkiye'de beslenen hayvanların büyük ve küçükbaş olarak sayısı 87.067.200'dür. Bu sayının 67.693.000'si koyun, kılkeçisi ve tiftik keçisinden oluşan küçükbaş teşkil ederken geri kalan 19.394.000 büyükbaşlardır. Türkiye'de daha çok kasaplık hayvan olarak koyun beslenir. Kıvırcık, dağlıç, karaman cinsleri vardır.

Ülkemizde sığır hayvanı adı altında toplanan büyükbaş hayvanlar yer yer makinell tarımın yapılamayacağı ve alım gücünün az olduğu yörelerimizde koşum hayvanı olarak gücünden faydalanmak için kullanılır. Bu bakımdan kırmızı sığır ırkı başta gelir. Plevne ve kara sığır ırkları diğer cinsleri oluştururlar. Son yıllarda ülkemizde sayıları artan bir diğer büyükbaş hayvan da süt inekleridir. Yazları serin geçen Doğu Anadolu bölgemiz ve her mevsimi yağışlı Karadeniz bölgemiz ile büyük şehirlerin çevresinde yaygın olarak beslenen inekler-

layan otlak ve çayır alanları günümüzde beslenen hayvan sayısına yeterli olamamaktadır. Gerçekten son yirmi yıl içinde otlaklarımız % 8 oranında bir

Koyun özellikle İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Ege ve Marmara bölgelerimizde beslenir. Keçilerin ise en çok Akdeniz bölgesinde beslendiği gözlenir.

den yılda 3,5-4 milyon ton civarında süt elde edilir.

Hayvancılık ekonomisinin diğer bir kolu olan kümes hayvan-

çılığı ve ipekböcekçiliği en çok Marmara bölgemizde gelişmiş-ken arıcılık Ege bölgesinde yaygındır. Bu bakımdan Bursa ve Bilecik ipekböcekçiliğinde; Muğla ili ise bal üretiminde Türkiye genelinde önde gelirler.

Diğer yönden üç tarafı denizlerle çevrili olan Türkiye'de balıkçılık ve deniz ürünleri üretimi yaygın bir şekilde yapılır. Balıkçılık Karadeniz, Marmara Akdeniz kıyılarında ve boğazlarda kıyı kesiminde yaşayan bir kısım halkın geçim kaynağı ve uğraşdır. Türkiye'de en çok avlanan balık türleri içinde ton ile hamsi başta gelir, bunu istavrit, palamut, lüfer ve sardalya izler.

Ayrıca tatlı su ürünlerinden kerevit (tatlı su istakozu) Ulubat, İzmit, Eğirdir, Burdur göllerinde son yıllarda önemli bir ihracat ürünü olarak yetiştirilme yolundadır.

ENDÜSTRİ

Türkiye'de endüstri etkinlikleri oldukça eskiye dayanır. Ancak Osmanlı İmparatorluğu'nun son zamanlarındaki kapitülasyonlar bu etkinliklerin Batı'daki gelişme ve ayak uydurmasını büyük ölçüde etkilemiştir. 19. yüzyılda çok yaygın olan el tezgâhları ve atölye tipi üretim Türkiye'de 1950 yılından sonra yerini orta büyüklükteki işletmeler ile büyük sanayi kuruluşlarına bırakmış, böylece ekonomimizde endüstrinin payı gidercek yükselmiştir. Bugün Türkiye'de bulunan sanayi kuruluşlarının büyük çoğunluğu özel teşebbüslere ait orta büyüklükteki işletmelerdir. Büyük kuruluşlar ise, çoğunlukla devlete ait olanlardır. Sanayi etkinlikleri yönünden ülkemizde Marmara Bölgesi başta gelir. Bunun başlıca nedeni Türkiye'nin her bakımdan gelişmiş ve nüfus yönünden en fazla kalabalık olan şehrinin, İstanbul'un bu bölgede yer almasıdır. Gerçekten zamanımızda İstanbul ve yakın çevresinde toplanan sanayi kuruluşlarının Türkiye geneline oranı

1/3'tür. İstanbul'dan sonra ikinci sırayı İzmir ve çevresi alırken, üçüncülüğü Ankara ile çevresi alır.

Türkiye'de endüstri etkinlik-

leri, hammaddelerini büyük ölçüde tarımsal kaynaklardan alır. Bundan dolayı da en fazla besin endüstrisi gelişmiştir. Bu bakımdan un, makarna, kon-

Lokomotif Fabrikası.

Bu ansiklopedi TÜRK TİCARET BANKASI'nın çocuklarımıza bir kültür hizmetidir

serve, yağ, sabun, hayvansal ürünler, şeker, tütün ve sigara ile, çay, içki fabrikaları başlıca kuruluşları oluşturlar. Besin endüstrisini ikinci olarak dokuma ve giyim sanayi izler. Pamuk ipliği ve pamuklu dokuma, yünü dokuma, ipekli dokuma giyim endüstrisi İstanbul, Ankara, İzmir Adana gibi büyük şehirler çevresinde Ege, Marmara, Akdeniz bölgelerimizde çok gelişmiştir.

Türkiye'de son 40 yıl içinde gelişen bir diğer endüstri, maden endüstrisidir. Karabük, Ereğli, İskenderun demir çelik fabrikaları, Seydişehir alüminyum kuruluşları ile Kırıkkale ve Kayseri'deki fabrikalar maden endüstrisinin başlıca kuruluşlarıdır. Ayrıca İstanbul, İzmir, Bursa ve Sakarya'daki kara taşıt araçları ile traktör fabrikaları, Kayseri, Sivas, Adapazarı'ndaki yük yolcu vagonları ile dizel lokomotif fabrikaları büyük şehirlerdeki ev eşyası fabrikaları da bu grup içinde yer alır.

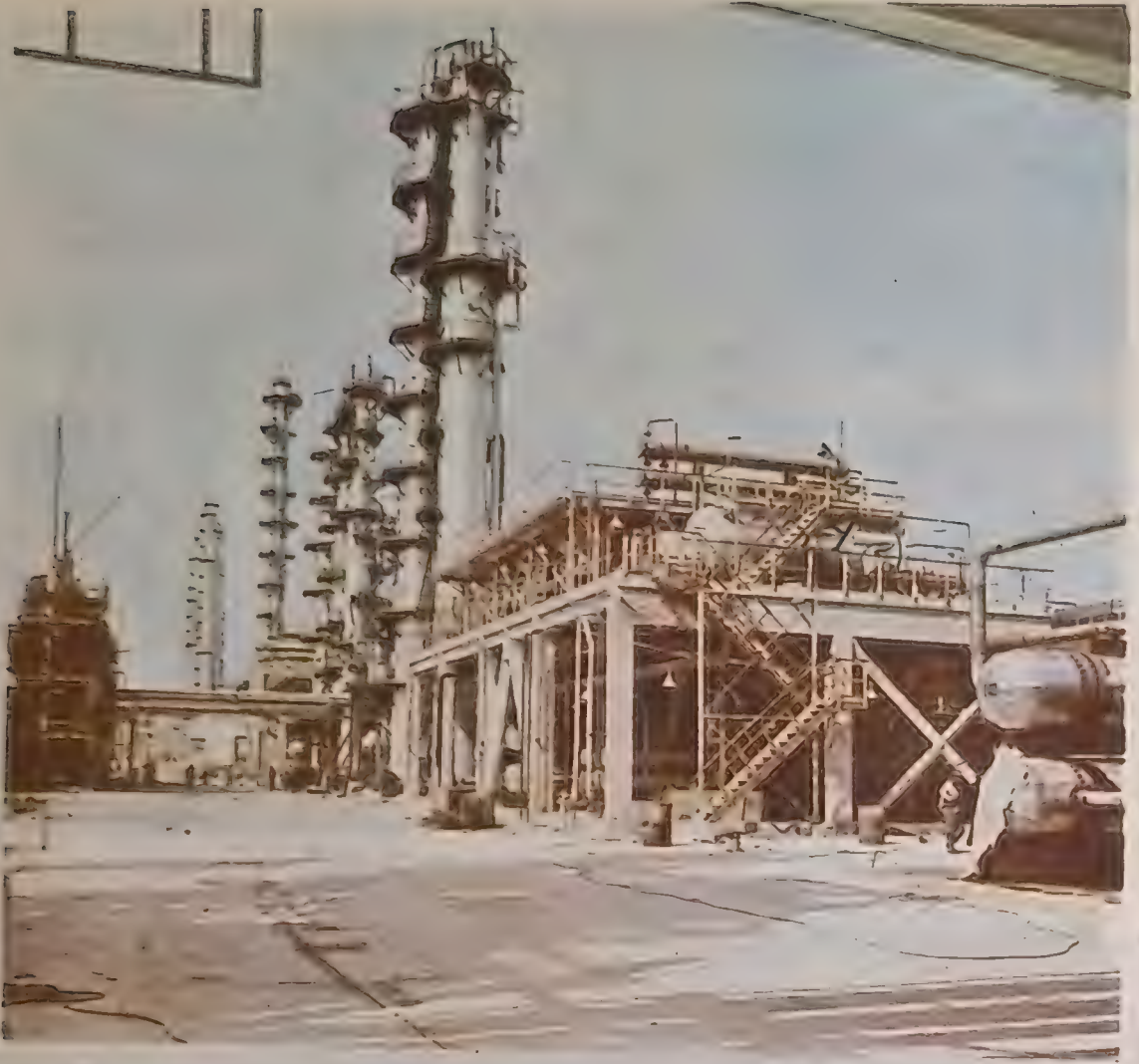
Ülkemizde son yıllarda gelişme gösteren diğer bir endüstri kolu da kimya endüstrisi ile, toprak, seramik ve cam endüstrisidir. Kimya endüstrisi içinde yer alan ve bu endüstriye hammadde temin eden petrol rafine ve tesisleri İzmir, İpraş, İzmir-Aliğa, Mersin-Ataş, Batman, Kırıkkale-Orta Anadolu'da yer alırlar. Bu kuruluşlar yanında petrokimya tesisleri de bulunur. Ayrıca İzmit'te klor, kostik soda, Bandırma'da boraks Karabük'te asitsülfürik, İskenderun'da, Mersin'de süper fosfat, Kütahya'da azot üreten fabrikalar bulunur. Ayrıca toprak, seramik endüstrisinde yer alan çimento fabrikaları yurdun her tarafına dağılmıştır. Son yıllarda yıllık çimento üretimimiz 15 milyon tonu geçmiştir. Önceki yıllarda küçük atölyelerde elde edilen tuğla, kiremit, çini, fayans ve seramikler zamanımızda büyük fabrikalarda (Çanakkale, Çan, Bozüyük) daha kaliteli olarak elde edilmektedir. Ayrıca cam ve odun, selüloz

endüstrisi ile orman ürünlerini işleyen kereste, parke, mobilya, sunta fabrikaları İstanbul çevresinde Batı Karadeniz ve Akdeniz bölgesinde (Dalaman-Aksu) yoğunluk kazanmıştır.

Yeraltı Zenginlikleri

Ülkemiz oldukça çeşitli ve zengin yeraltı kaynaklarına sahiptir. Yer yapısı ve kayaçlarla yakından ilgili olan yeraltı kaynaklarımız büyük ölçüde bilimsel bir şekilde MTA (Maden Tetkik Arama) Enstitüsü ve Etibank tarafından işletilir. Ülkemizde bulunan madenler çok çeşitli olmasına rağmen işletilebilenler rezerv miktarı, işletme, sermaye ve teknik imkanlar nedeniyle azdır. Ancak sadece rezervi bol olanlar ele alınıp bir değerlendirme yapıldığında genelde çeşitlilik ortaya çıkar.

Ülkemizde yeraltı zenginliklerini kullanım alanına göre yakıt madenleri ve endüstriyel madenler olmak üzere ikiye ayırabiliriz.

Aliağa Rafinerisi

Yakıtlar grubundan maden kömürü çıkarımı ülkemizde Batı Karadeniz Bölümünde Ereğli-Zonguldak-İnebolu arasında kalan sahadadır. Kömür damarları bu alanda alt ve orta tebeşir devirlerine ait killi, kireçli, kumlu bir örtü tabakası altında, Birinci Zamanın Karbon devrinin orta kısmına ait killi şist ve kumtaşı tabakaları arasında yer alır. Yıllık kömür üretimimiz ayıklanmış yıkanmış olarak 3.598.000 tondur. Bu ise yıllık ihtiyacımızı güçlükle karşılayabilmektedir.

Linyit ise ülkemizde Güneydoğu Anadolu Bölgemiz hariç hemen her bölgede çıkarılır. İsi

verimi maden kömürüne oranla daha düşük olan linyit Türkiye'de en çok Soma, Tunçbilek, Çelteç, Yatağan, Elbistan, Afşin, Bilecik, Oltu ve Erzurum'da çıkarılır. Termik santraller ile evlerde sanayiye yakacak olarak kullanılan linyitin yıllık üretimi ülkemizde 17.000.000 ton kadardır.

Yakıt madeni zenginliklerimizden bir diğeri olan petrol ülkemizde Güneydoğu Anadolu bölgesinde Raman, Batman, Garzan ve çevresi ile Güneydoğu Toroslar üzerinde çıkarılır. Yıllık üretim ise 3 milyon ton kadardır. Petrol araştırmalarına bağlı olarak yürütülen doğal gaz çıkarı-

mında ise, Trakya önde gelir. Endüstriyel madenlerden ülkemizde var olanlar içinde en önemlileri demir, bakır, krom ve zımparadır.

Demir Düzce (Çamdağ), Edremit (Eymir), Simav, Torbalı, Divriği, Hekimhan'da çıkarılır. Yıllık üretimimiz ise 2.087.000 tondur. Bakır, Murgul, Maden, Küre'de çıkarılır (901.000 ton.) Krom, Fethiye, Marmaris, Dağardı'nda çıkarılır. (239.000 ton.) Manganez ise Karadeniz bölgesinde kıyı kesiminde çıkarılır. Ayrıca ülkemizde boksit, kükürt, çinko, kurşun, civa, amiyant, pirit gibi madenler de çıkarılır.

ULAŞIM

Ülkemiz Avrupa ve Asya kıtalarını birbirine bağlayan önemli ulaşım ağı üzerinde yer alır. Türkiye'de tarihi devreler içinde bilinen en eski yol Hititler devrinde kalmadır, bu yollar ile İç Anadolu Karadeniz ve Ege kıyılarına bağlanırdı. Ortaçağda doğudan gelen (Hint, Çin) kervan yolları Batı Anadolu kıyılarında son bulup, oradan gemi ile Avrupa'ya geçiyordu. Cumhuriyetin ilk yıllarında 18.000 km'yi bulan karayollarımızın uzunluğu bugün 60.761 km'dir. Bu yolun 10.000 km'si iyi kaliteli ve asfalttır.

Ülkemizdeki demiryollarının uzunluğu 8193 km, bunun 204 km'si elektrikli. Türkiye'de ilk demiryolu 1856 yılında İzmir-Aydın arasında işletmeye açılmıştır. Üç tarafı denizle çevrili olan ülkemizde deniz taşımacılığı Cumhuriyet devrinde Kabotaj hakkının Türk gemilerine geçmesi ile gelişmiştir. Ülkemizdeki toplam yük gemisi sayısı 2613, yolcu gemisi sayısı ise 234'dir. Ayrıca tanker sayısı da 137'dir. Limanlarımız içinde en önemli

olanlar İstanbul, İzmir, İskenderun, Mersin, Trabzon, Samsun, Bandırma'dır.

Ayrıca Türkiye, havayolu ulaşımı, yönünden de Doğu ile Batı ülkeleri arasında ortalama bir konuma sahiptir. İstanbul, Ankara, İzmir ve Antalya havalimanları ülke içindeki işlevleri yanında dış hatlar bakımından da dünyanın her tarafı ile sürekli bağlantı halindedirler.

TİCARET VE TURİZM

Ülkemizde, farklı coğrafi bölgeler arasında oldukça geniş ve çeşitli mal alışverişi akımı vardır. Hemen her kasaba ve şehir çevresindeki kırsal kesim için bir pazar yeri ve küçük bir ticaret merkezidir. Ayrıca gelişmiş, Ankara, İzmir, İstanbul, gibi büyük şehirlerimiz de ülkenin dışarıdan gelen mallarının toplandığı merkezler olarak dikkati çekerler.

Başlıca dışalım malları, arasında, makine donanımı, çeşitli kimyasal maddeler, petrol, kahve, kakao ve bazı besin maddeleri ön sırayı alır. Başlıca dışsatım maddeleri; toprak ürünleri, hayvan ürünleri ile bazı madenlerdir.

Türkiye turizm bakımından zengin doğa ve tarihi güzelliklere sahip ülkedir. Ülkemizde turizm etkinlikleri son yıllarda gelişmeye başlamıştır. Yılda ülkemize gelen turist sayısı 2,5 milyonu bulmuştur. Turizm etkinliklerinin yaygın olduğu bölgelerimiz önem sırasına göre Marmara, Ege, Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerimizdir. Bu bölgelerimizdeki başlıca merkezler içinde ise Bizans ve Osmanlı imparatorluklarına başkentlik yapan dünyaca ünlü sanat eserlerine sahip İstanbul önde gelir. Daha sonra Efes, Bergama, Truva, Milet, Priene, Didim, Ürgüp, Göreme gibi tarihi merkezler yanında Kuşadası, Marmaris, Bodrum, Çeşme, Foça, Antalya gibi turistik merkezler ülkemizin diğer turist çeken beldeleridir.

Uluslararası İzmir Fuarı

MARMARA BÖLGESİ

BALIKESİR

KONUMU: Kuzeyinde Marmara Denizi, güneyinde Manisa ve İzmir, batısında Çanakkale, doğusunda Bursa ve Kütahya ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Ayvalık, Balya, Bandırma, Bigadiç, Burhaniye, Dursunbey, Edremit, Erdek, Gönen, Havran, İvrindi, Kepsut, Manyas, Savaştepe, Sındırgı, Susurluk, Merkez

YÜZÖLÇÜMÜ: 14.292 km²

DAĞLAR: Kaz Dağı, Sarıkız Tepesi, Alaçam Dağları

AKARSULAR: Susurluk Çayı, Kocaçay

GÖLLER: Manyas Gölü, Ta-bak Gölü

NÜFUS: 910.061

TARIM ÜRÜNLERİ: Pamuk, ayçiçeği, tütün, susam, zeytin, buğday, arpa, baklagiller

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Demir, kurşun, çinko, krom, manganez, asbest, kaolen, mermer

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Şeker, pamuklu dokuma, çimento, zeytinyağı, ayçiçek yağı, orman

ürünleri, boraks, borik asit

PLAKA NUMARASI: 10

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Yıldırım Camii, Seyh Lütfullah Camii, İbrahim Bey Camii, Zağnos Camii

BİLECİK

KONUMU: Kuzeyinde Kocaeli ve Sakarya, güneyinde Kütahya, batısında Bursa, doğusunda Bolu ve Eskişehir ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Bozüyük, Gölpazarı, Osmaneli, Pazaryeri, Söğüt

YÜZÖLÇÜMÜ: 4.307 km²

DAĞLAR: Kalâ Dağı, Bozdağ, Metristepe

AKARSULAR: Sakarya, Karasu, Göksu, Sarısu

GÖLLER: Çerkeşli Gölü, Dodurga Baraj Gölü

NÜFUS: 161.387

TARIM ÜRÜNLERİ: Şekerpancarı, ayçiçeği, soğan, buğday, arpa, mısır, nohut, fasulye

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Manganez, asbest, kaolen, kil

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Seramik, ipekli dokuma, konserve, kâğıt, teneke

PLAKA NUMARASI: 11

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Osman Gazi Camii, Orhan Gazi Camii, Köprülü Mehmet Paşa Camii, Çelebi Mehmet Camii, Ertuğrul Gazi Türbesi, Emirler Camii.

BURSA

KONUMU: Kuzeyinde Kocaeli, güneyinde Marmara Denizi, Balıkesir ve Kütahya, batısında Balıkesir, doğusunda Bilecik ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Gemlik, İnégöl, İznik, Karacabey, Keles, Mudanya, Mustafakemalpaşa, Orhaneli, Orhangazi, Yenişehir, Merkez

YÜZÖLÇÜMÜ: 11.043 km²

DAĞLAR: Uludağ, Kadirli Dağları, Samandağ, Karadağ

AKARSULAR: Nilüfer Çayı, Deliçay, Mustafakemalpaşa Çayı, Göksu.

GÖLLER: İznik Gölü, Ulu-bat Gölü, Gölbaşı Barajı Gölü

NÜFUS: 1.327.762

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, mısır, yulaf, pirinç, bakla, bezelye, tütün, anason, ayçiçeği, şekerpancarı, susam, soğan, patates, erik, kiraz, seftali, çilek, domates, kereviz.

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Bakır, kurşun, çinko, demir, krom, manganez, asbest, bor mineralleri, kalker, dolomit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Otomobil, oto yedek parçası, ipek, iplik, elyaf, dokuma, makine, mobilya, meyve suyu, gıda ürünleri, yağ, sabun, çimento

PLAKA NUMARASI: 16

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Orhan Gazi Camii, Hüdavendigâr Camii, Muradiye Camii, Yeşil Cami, Ulu Cami, Yıldırım Camii, Ayasofya Camii, Emir Sultan Camii, Emir Sultan Türbesi, Orhan Gazi Türbesi, Osman Gazi Türbesi, Süleyman Çelebi Türbesi, Yıldırım Beyazıt Türbesi, Cem Sultan Türbesi, Bursa Kalesi, İznik surları ve kapıları, Ayatlıfiron Kilisesi, Koymisis Kilisesi.

TÜRKİYE SİYASİ HARİTASI

Hazırlayan İkt. Üniversitesi Doç. Dr. Selami Gözenci

SELAMİ GÖZENÇ

ÇANAKKALE

KONUMU: Kuzeyinde Edirne ve Tekirdağ, güneyinde Balıkesir, güneyinde ve doğusunda Balıkesir ile çevrilidir. Ege ve Marmara Denizi'nde kıyıları vardır.

İLÇELERİ: Ayvacık, Bayramiç, Biga, Bozcaada, Çan, Eceabat, Ezine, Gelibolu, İmroz, Lapseki, Yenice, Merkez.

YÜZÖLÇÜMÜ: 9.737 km²

DAĞLAR: Kazdağı, Susuz Tepe, Gürgen Dağı, Kalafat Tepe, Kaya Tepesi

AKARSULAR: Kocaçay, Kocabas Çayı, Eski Menderes Çayı, Tuzla Çayı

GÖLLER: Tuzla Gölü, Ece Gölü

NÜFUS: 418.127

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, yulaf, çavdar, bakla, fasulye, nohut, tütün, ayçiçeği, susam, seftali, domates, badem

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Bakır, demir, kurşun, çinko, manganez, kil, mermer, perlit, tuz, çimento hammaddesi, tuğla, kiremit hammaddesi, linyit, uranyum

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Balık konserveçiliği, zeytinyağı, sabun, dokuma, salça, seramik ürünleri, deri eşya, çimento, şarap

PLAKA NUMARASI: 17

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Çanakkale Şehitler Anıtı, Anzak Anıtı, Çanakkale kaleleri, Troya antik kenti, Assos antik kenti, Namık Kemal Mezarı, Büyük Camii, Süleyman Paşa Türbesi, Dardanos anıt mezarı

EDİRNE

KONUMU: Kuzeyinde Türkiye-Bulgaristan devlet sınırı güneyinde Ege Denizi, batısında Türkiye-Yunanistan devlet sınırı, doğusunda Kırklareli, Tekirdağ ve Çanakkale ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Enez, Havsa, İpsala, Keşan, Lalapaşa, Meriç, Uzunköprü, Merkez

YÜZÖLÇÜMÜ: 6.276 km²

DAĞLAR: Koru Dağı, Istranca Dağı, Uzunköprü Dağları

AKARSULAR: Meriç, Ergene, Tunca

GÖLLER: Gala Gölü, Dal-

yan Gölü, Tuzla Gölleri

NÜFUS: 388.932

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, çavdar, pirinç, ayçiçeği, susam, koza, şekerpancarı

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Linyit, bentonit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Dokuma, bitkisel yağ, tuğla, kiremit, işlenmiş tütün

PLAKA NUMARASI: 22

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Beylerbeyi Camii, Selimiye Camii, Eski Cami, Muradiye Camii, Yıldız Camii, Defterdar Camii, Üç Şerefeli Cami, Tunca, Meriç, Yalnızgöz ve Beyazıt köprüleri

İSTANBUL

KONUMU: Kuzeyinde Karadeniz, güneyinde Bursa ve Marmara Denizi, batısında Tekirdağ ve Kırklareli, doğusunda Kocaeli ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Adalar, Bakırköy, Beşiktaş, Beykoz, Beyoğlu, Eminönü, Eyüp, Fatih, Gaziosmanpaşa, Kadıköy, Sarıyer, Şişli, Üsküdar, Zeytinburnu, Çatalca, Kartal, Silivri, Şile, Yalova

YÜZÖLÇÜMÜ: 5.712 km²

DAĞLAR: Beşpınar Tepe, Aydos Dağı, Alemdağı, Kayış Dağı, Istranca Dağları, Büyük Çamlıca Tepesi

AKARSULAR: Istranca Deresi, Sazlıdere, Karasu, Sarısu, Alibeyköy Deresi, Kağıthane Deresi, Riva Deresi, Göksu

GÖLLER: Büyükçekmece, Küçükçekmece, Terkos Gölü, Ömerli Baraj Gölü, Alibeyköy Baraj Gölü

NÜFUS: 5.856.745

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, yulaf, mısır, bakla, ayçiçeği, soğan, bezelye

YERALTI ZENGİNLİKLERİ:

Çimento, kil, manganez, betonit, kuvars, linyit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Dokuma, ayakkabı, karayolu taşıtları, ilaç, seramik, çimento, madeni eşya, kauçuk, boya, cila, elektrikli araç

PLAKA NUMARASI: 34

TARİHİ ZENGİNLİKLER: I. Abdülhamit Türbesi, Abdülmecit Türbesi, Ağa Camii, I. Ahmet Türbesi, III. Ahmet Çeşmesi, Ah-

met Paşa Camii, Anadoluhisarı, Arkadius Sütunu, Aya İrini Kilisesi, Ayasofya Camii, Azapkapı Camii, Bağdat Köşkü, Barbaros Anıtı, Barbaros Türbesi, II. Beyazıt Türbesi, II. Beyazıt Camii, Beyazıt Kulesi, Beykoz Kasrı, Beylerbeyi Sarayı, Bozdoğan Su Kemerleri, Çemberlitaş, Çırağan Sarayı, Çinili Köşk, Dikilitaş, Dolmabahçe Sarayı, Dolmabahçe Camii, Eski Valide Camii, Eyüp Sultan Camii, Eyüp Sultan Türbesi, Fatih Camii, Fatih Türbesi, Galata Kulesi, Göksu Kasrı, İbrahim Paşa Camii, Kanuni Sultan Süleyman Türbesi, Kapalıçarşı, Kariye Camii, Kasımpaşa Camii, Kılıç Ali Paşa Camii, Kız Kulesi, Kız Taşı, Küçük Ayasofya Camii, Laleli Camii, İkinci Mahmut Türbesi, Mahmut Paşa Camii, Mısır Çarşısı, Nuruosmaniye Camii, Örne Sütun, Revan Köşkü, Rumeli Hisarı, Rüstem Paşa Camii, Selimiye Camii, Sultanahmet Camii, Surlar, Süleymaniye Camii, Şehzade Camii, Tekfur Sarayı, Tophane Camii, Tophane Çeşmesi, Topkapı Sarayı, Yeni Camii, Yılanlı Sütun, Yerebatan Sarayı, Yıldız Sarayı.

KIRKLARELİ

KONUMU: Kuzeyinde Türkiye sınırı güneyinde Tekirdağ, İstanbul, doğusu Karadeniz, batısı Edirne ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Babeski, Demirköy, Kofçaz, Lüleburgaz, Pehlivanlıköy, Pınarhisar, Vize

YÜZÖLÇÜMÜ: 6.550 km²

DAĞLAR: Mahya Dağı, Fatmakaya Tepesi

AKARSULAR: Ergene Irmağı, Paşaköy Deresi, Sulucak Deresi, Rezve Deresi, Bulanık Dere

GÖLLER: Mert Gölü, Hamam Gölü, Pedina Gölü

NÜFUS: 297.271

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, mısır, yulaf, fasulye, şekerpancarı, ayçiçeği, kolza, balkabağı

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Demir, manganez, mermer

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Çimento, şeker, bitkisel yağ, cam,

süt ürünleri, kereste, un

PLAKA NUMARASI: 39

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Hızır Bey Külliyesi, Kadı Camii, Eski Camii, Cedit Ali Paşa Camii, Alpullu Köprüsü, Baba-eski Köprüsü, Mağara Manastırı, Midye Ayazma ve Manastırı, Gazi Süleyman Paşa Camii, Söküllü Mehmet Paşa Camii, Binoklu Hasan Baba Türbesi, Beyazıt Camii.

KOCAELİ

KONUMU: Kuzeyinde Karadeniz, batısında Marmara Denizi, doğusunda Sakarya, güneyinde ise Bursa ile çevrilidir.

İLÇELERİ: İzmit, Gebze,

Gölcük, Kandıra, Karamürsel

YÜZÖLÇÜMÜ: 3.626 km²

DAĞLAR: Keltepe, Karakayalı Tepe, Çenedağ, Mahmut-tepe, Karlıdağ

AKARSULAR: Kocadere,

Kaynarca Deresi, Yalakdere

GÖLLER: Sapanca Gölü, Hersek Gölü

NÜFUS: 753.406

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, yulaf, mısır, fasulye, keten, ayçiçeği, şekerpancarı, tütün, erik, kiraz

YERALTİ ZENGİNLİKLERİ: Bakır, kurşun, çinko, civa, demir, manganez, mermer.

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Doku-ma, kâğıt, kereste, petrol ürünleri, gübre, lastik, plastik, oto parçaları, inşaat malzemeleri, tarım ilaçları, işlenmiş alüminyum, boya, gemi, cam, çimento, kamyonet, ampul, tüpgaz, nişasta.

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Orhan Gazi Camii, Mehmed Bey Camisi, İmaret Camii, Sultan Abdülaziz Sarayı, Saat Kulesi, İzmit Kalesi, Nymphaion Çeşmesi, Çoban Mustafa Paşa Külliyesi, Kanuni Sultan Süleyman Köprüsü.

SAKARYA

KONUMU: Kuzeyinde Karadeniz, güneyinde Bursa ve Bilecik, doğusunda Bolu, batısında Kocaeli ile çevrilidir

İLÇELERİ: Adapazarı, Ak-

yazı, Geyve, Hendek. Karasu, Kaynarca, Sapanca Merkez,

YÜZÖLÇÜMÜ: 4.81 / km²

DAĞLAR: Keremali Dağı, Karadağ, Dikmen Tepe, Fındıklı Tepesi

AKARSULAR: Sakarya Irmağı, Çark Suyu, Mudurnu Çayı, Dinsiz Çayı, Karaçay, Akçay, Dariçay, Değirmendere

GÖLLER: Sapanca Gölü, Gökçeören Gölü, Poyrazlar Gölü, Taşkıskı Gölü, Küçük Akgöl, Büyük Akgöl, Acarlar Gölü

NÜFUS: 631.000

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, Arpa, Mısır, Fasulye, Şeker pancarı, Ayçiçeği, Soğan, Patates, Hayvan Pancarı, Tütün, Ayva, Kiraz, Lahana

YERALTİ ZENGİNLİKLERİ: bakır, demir, manganez, asbest, mermer, tuğla-kiremit hammad-desi

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Traktör, otomobil lastiği, vagon, şeker, orman ürünleri, et ürünleri, yem, kireç, yağ, sabun, nişasta, çivi

PLAKA NUMARASI: 54

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Tersiyer anıt mezarı, Orhan Gazi Türbesi, Elvan Bey İmareti, Sakarya Köprüsü, Şeyh Muslihiddin Camii, Justinianus Köprüsü (Beşköprü)

TEKİRDAĞ

KONUMU: Kuzeyinde Kırklareli, güneyinde Marmara Denizi, doğusunda İstanbul, batısında Kırklareli ve Edirne ile çevrilidir

İLÇELERİ: Çerkezköy, Çorlu, Hayrabolu, Malkara, Muratlı, Saray, Şarköy Merkez

YÜZÖLÇÜMÜ: 6.218 km²

DAĞLAR: Tekir Dağları, Korumu Dağı, Karatepe, Yassı Tepe, Egrektepe

AKARSULAR: Ergene Irmağı, Çorlu Deresi, Hayrabolu Deresi, Işıklar Deresi, Olukbaşı Deresi, Gölcük Deresi

GÖLLER: Karaağdemir Baraj Gölü

NÜFUS: 399.822

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, yulaf, mısır, şekerpancarı, ayçiçeği, kolza, soğan

YERALTİ ZENGİNLİKLE-

Rİ: Manganez, asbest, linyit
SANAYİ ÜRÜNLERİ: Bitkisel yağlar, şarap, rakı, dokuma, metal eşya, makine, un, konserve, sabun, deterjan

PLAKA NUMARASI: 59

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Rüstem Paşa Camii ve Bedesteni, Hasan Efendi Camisi, Eski Camii, Orta Camii, Rakoçi Evi, Sultan Süleyman Camii, Ayazpaşa Camisi, Kırkgöz Köprüsü

EGE BÖLGESİ

AFYONKARAHİSAR

KONUMU: Kuzeyinde Eskişehir, güneyinde Isparta ve Burdur, batısında Denizli, Uşak ve Kütahya, doğusunda Konya ile çevrilidir

İLÇELERİ: Merkez, Bolvadin, Çay, Dazkırı, Dinar, Emirdağı, İhsaniye, Sandıklı, Sinanpaşa, Sultandağ, Şuhut

YÜZÖLÇÜMÜ: 14.230 km²

DAĞLAR: Topraktepe, Başyurt Tepesi, Kurtkayası

AKARSULAR: Akarçay, Kufi Çayı

GÖLLER: Acıgöl, Akşehir Gölü, Eber Gölü

NÜFUS: 682.820

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, haşhaş, ayçiçeği, şekerpancarı, soğan, patates, vişne

YERALTİ ZENGİNLİKLERİ: Manganez, mermer, tuz, linyit

PLAKA NUMARASI: 03

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Akmescid, Bağçeşme Camii, Gedikpaşa Camii, Türbe Camii, Sinan Paşa Camii, Çay Medresesi, Gedik Ahmet Paşa Medresesi, Kocatepe Anıtı, Zafer Anıtı, İankaya, Aslantaş, Kapıkaya, Yılantaş, Afyonkarahisar Kalesi, Sandıklı Kalesi, Toprakkale ve çeşitli antik kentler

AYDIN

KONUMU: Kuzeyinde İzmir ve Manisa, güneyinde Muğla, batısında Ege Denizi, doğusunda Denizli ile çevrilidir.

Hamamları, Apollo Kaplıları, Hierapolis ve Tripolis antik kentleri, Nekropol

İZMİR

KONUMU: Kuzeyinde Balıkesir, güneyinde Aydın, batısında Ege Denizi, doğusunda Manisa ile çevrilidir

İLÇELERİ: Merkez, Karşıyaka, Bayındır, Bergama, Bornova, Çeşme, Dikili, Foça, Karaburun, Kemalpaşa, Kınık, Kiraz, Menemen, Ödemiş, Seferihisar, Selçuk, Tire, Torbalı, Urla, Aliağa

YÜZÖLÇÜMÜ: 11.973 km²

DAĞLAR: Bozdağlar, Madra Dağı, Büyük Yamanlar Tepesi

AKARSULAR: Küçük Menderes, Gediz, Bakırçay

GÖLLER: Dil Gölü, Güzelhisar Baraj Gölü

NÜFUS: 2.316.443

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, pirinç, tütün, kenevir, anason, susam, pamuk, incir, üzüm, zeytin, mandalina, şeftali

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Demir, kurşun, çinko, altın, antimon, cıva, çimento hammaddeleri, linyit, zımpara

SANAYİ ÜRÜNLERİ: İşlenmiş petrol, dokuma, gıda, madeni eşya, süt ürünleri, bitkisel yağ, alüminyum, teneke

PLAKA NUMARASI: 35

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Ulu Camii, Hisar Camii, Klaros, Kolofon, Bergama, Efes antik kentleri, Kadifekale, Saat Kulesi, Meryem Ana Evi, Sen Jan Kilisesi, İsa Bey Camii

KÜTAHYA

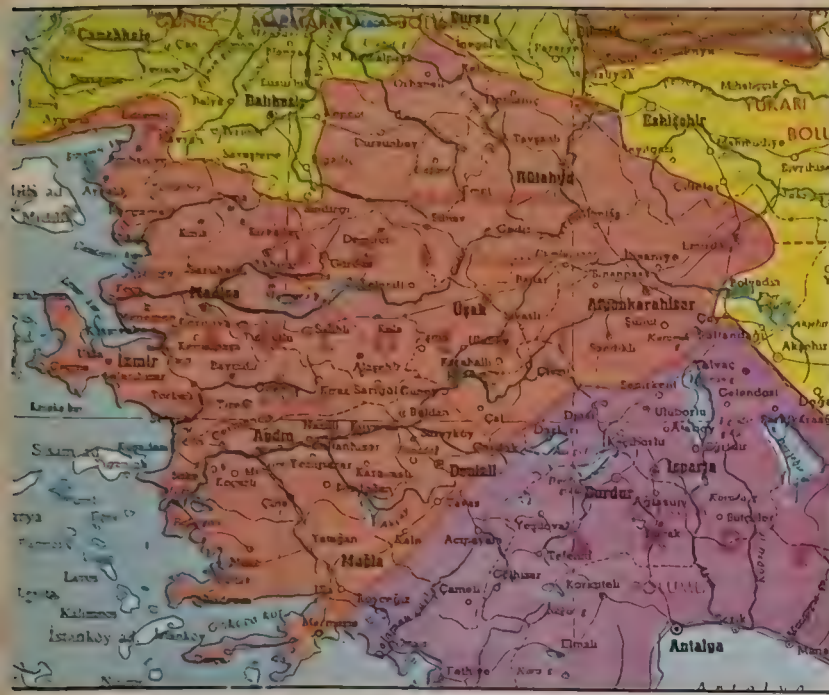
KONUMU: Kuzeyinde Bilecik ve Bursa illeri bulunmaktadır. Güneyinde Uşak, doğusunda Afyonkarahisar ve Eskişehir, batısında Balıkesir ve Manisa vardır

İLÇELERİ: Merkez, Altıntaş, Domaniç, Emet, Gediz, Simav, Tavşanlı

YÜZÖLÇÜMÜ: 11.875 km²

DAĞLAR: Erigöz Dağı, Akdağ, Gümüşdağ, Türkmen Dağı, Simav Dağları, Yellice Dağı, Yeşil Dağ

AKARSULAR: Porsuk Çayı,

İLÇELERİ: Merkez, Bozdoğan, Çine, Germencik, Karacasu, Koçarlı, Kuşadası, Kuyucak, Nazilli, Söke, Sultanhisar, Yenipazar

YÜZÖLÇÜMÜ: 8.007 km²

DAĞLAR: Baba Dağı, Akdağ, Aydın Dağları, Madran Dağı

AKARSULAR: Büyük Menderes, Akçay, Çine

GÖLLER: Bafa Gölü, Karine Gölü, Kemer Baraj Gölü

NÜFUS: 746.992

TARIM ÜRÜNLERİ: Zeytin, incir, kestane, buğday, arpa, çavdar, mısır, bakla, şeftali

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Kireçtaşı, cıva, kuvars, linyit, uranyum

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Dokuma, tarım araçları, zeytinyağı, sabun, çimento

PLAKA NUMARASI: 09

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: İlyas Bey Camii, Öküz Mehmet Paşa Camii, Cihanoğlu Camii, Nasuh Paşa Medresesi, Milet Kervansarayı, Artemis Tapınağı, Milet, Didim, Priene, Afrodisiyas antik kentleri

DENİZLİ

KONUMU: Kuzeyinde Uşak,

güneyinde Muğla, batısında Aydın ve Manisa, doğusunda Afyonkarahisar ve Burdur ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Acıyay, Buldan, Çal, Çameli, Çardak, Çivril, Güney, Kale, Sarayköy, Tavas

YÜZÖLÇÜMÜ: 11.868 km²

DAĞLAR: Hanaz Dağı, Akdağ, Bozdağ, Karcı Dağı, Baba Dağı, Sandıras Dağı

AKARSULAR: Büyük Menderes, Çürüksu Çayı, Dalaman Çayı, Akçay

GÖLLER: Acıgöl, Işıklı Gölü, Süleymaniye Gölü

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, mısır, tütün, haşhaş, susam, pamuk, üzüm, badem, nar

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Bakır, krom, manganez, pirit, asbest, kükürt, mermer, linyit, traverten, zımpara

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Pamuk dokuma, cam ürünleri, tuğla, plastik, meyve suyu, iplik, un, şekerli mamüller, bakır kablo

PLAKA NUMARASI: 20

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: II. Murat Camii, Dedeköy Camii, Yatağan Baba Türbesi, Efes Kapısı, Suriye Kapısı, Roma

Felent Çayı, Gediz Çayı, Emet Çayı, Karasu, Kocaçay

GÖLLER: Simav Gölü, Por-suk Baraj Gölü, Enne Baraj Gölü
NÜFUS: 544.937

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğ-day, arpa, mısır, mahlut, nohut, fasulye, burçak, şekerpancarı, kenevir, haşhaş, soğan, patates, iğde, vişne, kızılçık, kestane

YERALTI ZENGİNLİKLE-Rİ: Antimuan, cıva, bakır, kur-sun, çinko, demir, krom, manga-nez, alümit, asbest, barit, bor mineralleri, diyamonit, dolomit, feldispat, kaolen, flüorit, kükürt, manyezit, mermer, linyit, bitüm-lü şist

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Azot, çini, şeker, tuğla, kiremit, kon-serve, lastik ayakkabı, halı, halı ipliği, porselen

PLAKA NUMARASI: 43
TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Hisarbey Camii, İshak Fakih Camii, Kütahya Kalesi, Ulu Camii, Dumlupınar Anıtı, Aizonai Antik Kenti, Çinili Camii, Vacidiye Medresesi

MANİSA

KONUMU: Kuzeyinde Balı-kesir, güneyinde Aydın, İzmir ve Denizli bulunmaktadır. Doğu-sunda Uşak ve Kütahya ile batı-sında İzmir vardır

İLÇELERİ: Merkez, Akhi-sar, Alaşehir, Demirci, Gördes, Kırkağaç, Kula, Salihli, Sarıgöl, Saruhanlı, Soma, Turgutlu

YÜZÖLÇÜMÜ: 13.810 km²
DAĞLAR: Kumpınar Tepe, Ziyarettepe, Spil Dağı, Göladağ, Çomaklı Dağı, Gölbeltepe, Nem-ruttepe, Çal Dağı

AKARSULAR: Gediz Irmağı, Alaşehir Çayı, Selendi Çayı, Kocaçay, Demrek Çayı, Gördes Çayı, Nif Çayı, Bakırçay

GÖLLER: Marmara Gölü, Demirköprü Baraj Gölü, Gölcük Gölü

NÜFUS: 1.050.045
TARIM ÜRÜNLERİ: Buğ-day, arpa, mısır, yulaf, pirinç, bakla, nohut, burçak, tütün, pamuk, susak, üzüm, seftali, kar-nibahar, kereviz

YERALTI ZENGİNLİKLE-Rİ: Altın, bakır, kurşun, çinko,

cıva, demir, manganez, çimento hammaddesi, dolomit, feldispat, fosfat

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Doku-ma, iplik, yağ, tuğla, kiremit, tarım makineleri, halı, çirçir, konserve, meşrubat, süttozu, yem

PLAKA NUMARASI: 45
TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Manisa Kalesi, Hatuniye-Sultan-Muradiye külliyesi, Ulu Camii ve Medresesi, Çiğnigir Camii, İvaz Paşa Camii, Saruhan Bey Türbesi, Midralyös Tepe Anıt Mezarı, Bekçitepe gömütü, Sart Antik Kenti, Sart harabeleri,

MUĞLA

KONUMU: Kuzeyinde Aydın ve Denizli, doğusunda Burdur ve Antalya, batısında Muğla illeri vardır. Güneyi Ege ve Akdeniz ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Bod-rum, Datça, Fethiye, Köyceğiz, Marmaris, Milas, Ula, Yatağan

YÜZÖLÇÜMÜ: 13.338 km²
DAĞLAR: Akdağlar, Gölge-li Dağları, Boncuk Dağları, Baba-dağ, Oyuklu Dağı, Kurdubaşı Tepesi, Aksivri Tepe, Kavak Dağı

AKARSULAR: Dalaman Çayı, Eşen Çayı, Kargıcık Çayı, Namman Çayı, Dipsiz Çayı, Sarıçay

GÖLLER: Köyceğiz Gölü, Hacı Gölü, Bafa Gölü, Denizcik Gölü

NÜFUS: 486.233
TARIM ÜRÜNLERİ: Buğ-day, arpa, mısır, darı, bakla, pamuk, susam, tütün, anason, mandalina, portakal, badem, kuşkonmaz

YERALTI ZENGİNLİKLE-Rİ: Alüminyum, demir, krom, manganez, asbest, manyezit mermer, zımpara, linyit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Çirçir, kağıt, sığlayağı, yem, dokuma, deri, kiremit, tuğla, zeytinyağı, un, sabun, reçene

PLAKA NUMARASI: 48
TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Merkez İlçe: Kurşunlu Camii, Şeyh Camisi, Pazar Yeri Camisi, Şehidi Camisi, Letoon, Halikar-nassos Mozolesi, Bodrum Kalesi,

Bargyylia antik kenti, Euromos antik kenti, Herakleia antik kenti, Hydai antik kenti, Iasos antik kenti, Keramos antik kenti, Labranda antik kenti, Beçir antik kenti, Hacı İlyas Camisi, Ulu Camii, Firuz Bey Camisi, Ağa Camisi, Belen Camisi, Ahmed Gazi Medresesi, Kadızade Köp-rüsü, Kaunos, Lagina antik kenti, Stratonikeia antik kenti, Yava Köyü freskleri

UŞAK

KONUMU: Batısında Mani-sa, kuzeyinde Kütahya, doğu-sunda Afyonkarahisar, güneyin-de Denizli illeri vardır.

İLÇELERİ: Merkez, Banaz, Eşme, Karahallı, Sivaslı, Ulubey.

YÜZÖLÇÜMÜ: 5.341 km²
DAĞLAR: Murat Dağı, Bul-kaz Dağı, Ahır Dağı, Elma Dağı, Tahtalı Tepe, Elinoğlu Tepesi, Kocatepe, Kaz Dağı, Kemer Dağı

AKARSULAR: Banaz Çayı, Gediz Irmağı
GÖLLER: Yok
NÜFUS: 273.916
TARIM ÜRÜNLERİ: Buğ-day, arpa, nohut, fasulye, ılg, burçak, tütün, haşhaş, şekerpan-carı

YERALTI ZENGİNLİKLE-Rİ: Cıva, manganez, asbest, diya-tomit, kaolen, mermer, zımpara, uranyum

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Şeker, dokuma, halı, iplik, tuğla, kire-mit

PLAKA NUMARASI: 64
TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Ulu Camii, Burmalı Camii, Ça-kaloğ Camisi, Şeyh Hacı Kemal Türbesi, Beylerhan Köprüsü, Çanlı Köprüsü, Selçuklu kalıntı-ları

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ

ADİYAMAN

KONUMU: Kuzeyinde Ma-

latya, güneyinde Şanlıurfa ve Gaziantep, batısında Kahramanmaraş, doğusunda Diyarbakır ve Şanlıurfa ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Besni Çelikhana, Gerger, Gölbaşı, Kah-ta, Samsat

YÜZÖLÇÜMÜ: 7.164 km²

DAĞLAR: Akdağ, Dibek Dağı, Nemrut Dağı, Bozdağ, Kara-dağ

AKARSULAR: Fırat, Göksu, Aksu, Sofraz Suyu, Kalburcu Çayı

GÖLLER: Gölbaşı, Azaplı, Sazlıca, İneklî.

NÜFUS: 439.410

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğ-day, arpa, tütün, baklagiller, pamuk, üzüm, fıstık

YERALTI ZENGİNLİKLE-Rİ: Bakır, manganez, fosfat, linyit

PLAKA NUMARASI: 02

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Ulu Cami, Eski Saray Cami, Adı-yaman Kalesi, Besni Kalesi, Ger-ger Kalesi, Samsat Kalesi, Nemrut Tapınağı, çeşitli antik kentler ve kaya kabartmaları

DIYARBAKIR

KONUMU: Kuzeyinde Elazığ ve Bingöl, güneyinde Mardin ve Urfa, batısında Adıyaman ve Malatya, doğusunda Muş ve Siirt ile çevrilidir

İLÇELER: Merkez, Bismil, Çermik, Çınar, Çüngüş, Dicle, Ergani, Hani, Hazro, Kulp, Lice, Silvan

YÜZÖLÇÜMÜ: 15.355 km²

DAĞLAR: Andık Dağı, Ser-

yakşan Dağı, Beklik Tepe, Vişin Dağı

AKARSULAR: Dicle Irmağı, Ambar Çayı, Batman Çayı, Sinek Çayı

GÖLLER: Devegeçidi Baraj Gölü, Karakaya Baraj Gölü

NÜFUS: 941.522

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğ day, arpa, darı, pirinç, mercimek, keten, susam, tütün, kavun, kar-puz, badem

YERALTI ZENGİNLİKLE-Rİ: Demir, kurşun, çinko, man-ganez, fosfat, taşkömürü

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Süt ürünleri, yem, dokuma, un, içki, bitkisel yağ

PLAKA NUMARASI: 21

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Bayrampaşa Camii, Ulu Cami, Alipaşa Camii, Fatih Paşa Camii, Mesudiye Medresesi, Sefa Cami, Diyarbakır Kalesi, Silvan Kalesi, Atak Kalesi

GAZİANTEP

KONUMU: Kuzeyinde Kah-ramanmaraş ve Adıyaman, güne-yinde Türkiye-Suriye devlet sınırı, batısında Hatay ve Adana, doğu-sunda Şanlıurfa ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Araban, Islahiye, Kilis, Nizip, Oğuzeli, Yavuzselim

YÜZÖLÇÜMÜ: 7.642 km²

DAĞLAR: Sof Dağları, Gani-baba Dağları, Güreniz Dağları, Karadağ

AKARSULAR: Karaçay, Ak-su

GÖLLER: Tahtaköprü Baraj Gölü

NÜFUS: 953.859

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğ-day, arpa, nohut, mercimek, pamuk, keten, susam, zeytin, üzüm, antepfıstığı.

YERALTI ZENGİNLİKLE-Rİ: Krom, Manganez, dolomit, fosfat, kalker.

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Do-kuma, zeytinyağı, sabun, un, makarna, şarap, rakı, çimento, ayakkabı.

PLAKA NUMARASI: 27

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Ömeriye Camii, Boyacı Camii, Eyüboğlu Camii, Ali Nacar Camii, Ali Dola Camii, Tahtalı Camii, Ahmet Çelebi Camii, Zin-cirli Bedesten, Kemikli Bedesten, Gaziantep Kalesi, Ravanda Kale-si, Gedikli Höyük, Belkis Antik Kenti.

MARDİN

KONUMU: Kuzeyinde Di-yarbakır ve Siirt, doğusunda yine Siirt ve batısında Şanlıurfa bu-lunmaktadır. Güneyi hem Türki-ye-Suriye hem de Türkiye-Irak sınırlarını çizmektedir.

İLÇELERİ: Merkez, Cizre, Derik, Gercüş, İdil, Kızıltepe, Mazıdağ, Midyat, Nusaybin, Ömerli, Savur, Silopi

YÜZÖLÇÜMÜ: 12.760 km²

DAĞLAR: Cudi Dağı, Kara-kaş Dağı, Dibek Dağı, Ziyaret-tepe, Karıncatepe, Alem Dağı

AKARSULAR: Dicle Irmağı, Gümüş Çayı, Cacık Deresi

GÖLLER: Yok

NÜFUS: 694.971

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğ-day, arpa, pirinç, mercimek,

nohut, pamuk, soğan, kavun, karpuz

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Çimento hammaddeleri, fosfat, tuğla-kiremit, hammaddeleri, asfaltit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Kireç, un, pamuk ipliği, yem, çimento

PLAKA NUMARASI: 47

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Mardin Kalesi, Abdülâtilî Camisi, Molla Hari Camisi, Şeyh Çubuk Camisi, Hamit Camisi, Şeyh Hamid Türbeleri, Hatuniye Medresesi, Marufiye Medresesi, Şehidiye Medresesi, Melik Mansur Medresesi, Altunboğa Medresesi, Zinciriye Medresesi, Kasimiye Medresesi, Şeyh Sultan Hatun Medresesi, Savurkapı Medresesi.

ŞANLIURFA

KONUMU: Batısında Gaziantep, kuzeyinde Adıyaman ve Diyarbakır, doğusunda Mardin illeri bulunur. İlin güneyi boyunca Türkiye-Suriye sınırı uzanır.

İLÇELERİ: Merkez, Akçakale, Birecik, Bozova, Halfeti, Hilvan, Siverek, Suruç, Viranşehir, Ceylanpınar.

YÜZÖLÇÜMÜ: 18.584 km²

DAĞLAR: Karacadağ, Taşkurtur Dağları, Susuz Dağları, Tektek Dağları, Nemrut Dağları.

AKARSULARI: Fırat Irmağı, Cülap Suyu, Karakoyun Deresi, Cavsak Suyu, Halur Suyu, Zengeçur Çayı, Belin Suyu.

GÖLLER: Halilürrahman Gölü, Aynizeliha Gölü, Büyüköl, Küçüköl.

NÜFUS: 884.786

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, mercimek, burçak, pamuk, kenevir, susam, turp, semizotu, sarımsak, antepfıstığı.

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Fosfat, tuğla, kiremit hammaddesi, asfalt.

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Un, tuz, tarım araçları, şarap, yem, halı

PLAKA NO: 63

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Sultantepe Höyüğü, Ulu Cami, Urfa Kalesi, Halilürrahman Camisi, Sultan Hasan Padişah Camisi, Ok Cami, Mevlana Hanı, Harran, Kurban Höyük,

AKDENİZ BÖLGESİ

ADANA

KONUMU: Kuzeyinde Kayseri, güneyinde Akdeniz, batısında İçel ve Niğde, doğusunda Kahramanmaraş, Gaziantep ve Hatay ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Bahçe, Ceyhan, Feke, Kadirli, Karaisalı, Karataş, Kozan, Osmaniye, Pozantı, Saimbeyli, Tufanbeyli, Yumurtalık

YÜZÖLÇÜMÜ: 17.253 km²

DAĞLAR: Türaşan Dağı, Güzeller Tepesi, Beydağ, Tahtalı Dağları

AKARSULAR: Seyhan, Ceyhan, Göksu, Aksu, Zamanlı

GÖLLER: Seyhan, Kozan, Batı Akyatan, Doğu Akyatan

NÜFUS: 1.757.102

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, pirinç, pamuk, susam, narenciye ürünleri

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Alüminyum, demir, krom, manganez, pirit, mermer

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Pamuklu dokuma, iplik, elyaf, yağ, çimento, un, orman ürünleri, bira.

PLAKA NUMARASI: 01

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Misis, Anavarza antik kenti, Hemite Kalesi, Ayas Kalesi, Feke Kalesi, Haçin Kalesi, Kozan Kalesi, Toprak Kale, Yılanlı Kale, Hasanağa Camii, Ulu Camii, Taşköprü, Misis Köprüsü, Misis Su Kemeri

ANTALYA

KONUMU: Kuzeyinde Burdur, Isparta ve Konya, güneyinde Akdeniz, batısında Muğla, doğusunda İçel ile çevrilidir

İLÇELERİ: Merkez, Akseki, Alanya, Elmalı, Finike, Gazipaşa, Gündoğmuş, Kaş, Korkuteli, Kumluca, Manavgat, Serik

YÜZÖLÇÜMÜ: 20.591 km²

DAĞLAR: Beydağları, Sal-

lanmaz Tepesi, Ziyaret Tepesi, Geyik Dağları

AKARSULAR: Manavgat Çayı, Aksu Çayı, Köprü Çayı

GÖLLER: Avlan Gölü, Söğüt Gölü

NÜFUS: 892.246

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, yulaf, pamuk, susam, muz, narenciye ürünleri, çeşitli sebze

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Alüminyum, krom, çinko, kurşun, fosfat mermer

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Dokuma ürünleri, yağ, sabun, kereste, oto camı, pil

PLAKA NUMARASI: 07

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Aspendos ve Side antik kentleri, Athena, Apollon Tapınakları, Olympos, Ksantos, Termessos, Likya mezar anıtı

BURDUR

KONUMU: Kuzeyinde Afyonkarahisar ve Isparta, güneyinde Antalya ve Muğla, batısında Denizli, doğusunda Isparta ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Ağlasun, Bucak, Gölhisar, Tefenni, Yeşilova

YÜZÖLÇÜMÜ: 6.887 km²

DAĞLAR: Koçaş Dağları, Akdağ, Eşeler Dağları

AKARSULAR: Alakır Çayı, Burdur Çayı, Arvalı Çayı, Dalaman Çayı

GÖLLER: Burdur Gölü, Karataş Gölü, Kestel Gölü

NÜFUS: 248.449

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, mısır, nohut, şekerpancarı, haşhaş, anason, havuç, patates

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Manganez, asbest, çimento hammaddeleri, linyit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Traktör, şeker, gülyağı, un, et ve süt ürünleri, halı, pamuklu dokuma

PLAKA NUMARASI: 15

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Ulu Cami, Selimzade Camii, Tabak Hamamı, İncir Kervansarayı, Hacılar Köyü Höyüğü, Tymbrianasos, Bubon Olbasa ve Cibyra antik kentleri

HATAY

KONUMU: Kuzeyinde Adana ve Gaziantep, batısında Akdeniz. Doğu ve güneyinde Türkiye-Suriye devlet sınırı ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez (Antakya), Altınözü, Dörtöl, Hassa, İskenderun, Kırkhan, Reyhanlı, Samandağı, Yayladağı

YÜZÖLÇÜMÜ: 5.403 km²

DAĞLAR: Mığır Tepesi, Keldağ

AKARSULAR: Asi Irmağı, Karasu, Afşın Çayı

GÖLLER: Amik Gölü

NÜFUS: 1.34.029

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, yulaf, pirinç, nohut, mercimek, burçak, tütün burçak, yerfıstığı, pamuk, turuncgiller, Trabzon hurması, sebzeler

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Demirli boksit, demir, manganez, krom, asbest, dolomit, fosfat, mermer, çimento hammaddeleri

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Demir-çelik, dokuma ve giyim eşyası, çimento, tuğla, gübre, tarım makineleri, iplik, deri eşya, kunda, mobilya

PLAKA NUMARASI: 31

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Antakya Kalesi ve Surları, St. Petrus Kilisesi, St. Pierre Kilisesi ve Manastırı, Herenion Antik Kenti, Habip Neccar Camii, Daphne Antik Kenti, Payas Kervansarayı, Payas Kalesi

İÇEL

KONUMU: Kuzeyinde Konya ve Niğde, güneyinde Akdeniz, doğusunda Adana, batısında Antalya illeriyle çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez (Mersin), Anamur, Erdemli, Gülnar, Mut, Silifke, Tarsus

YÜZÖLÇÜMÜ: 15.853 km²

DAĞLAR: Medetsiz Tepesi, Yıldız Tepesi, Mor Dağı, Karaçal Tepesi

AKARSULAR: Göksu Irmağı, Tarsus Çayı, Limonlu Çayı, Sorgun Çayı, Anamur Çayı, Bakırçay

GÖLLER: Akgöl, Keklik Gölü

NÜFUS: 1.047.866

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, çavdar, pirinç, mahlut, nohut, pamuk, susam, yerfıstığı,

turuncgiller, keçiyoynuzu, muz, üzüm, sebzeler

YERALTI ZENGİNLİKLERİ:

Ri: Demir, krom, barit, dolomit, **SANAYİ ÜRÜNLERİ:** Cam, dokuma, petrol, boya, çivi, çimento, soda, gübre, un, yağ, sabun, yem, mobilya

PLAKA NUMARASI: 33

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Dikilitaş, Pompei antik kenti, Anamur Kalesi, Alahan, Jüpiter Tapınağı, Silifke Kalesi, Cennet Cehennem Mağaraları, Aya Tekla Kilisesi, Kanlıdivan Kizkalesi, Narlıkuyu Mağarası, Ura antik kenti, Uzunburç antik kenti, Gözükule Höyüğü, Kleopatra Kapısı, Şahmeran Hamamı, Eshabı Kehf Mağarası

İSPARTA

KONUMU: Kuzeyinde Afyonkarahisar, güneyinde Antalya, doğusunda Konya, batısında Burdur ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Atabey, Eğridir, Gelendost, Keçiborlu, Senirkent, Sütcüler, Şarkıkaraağaç, Uluborlu, Yalvaç.

YÜZÖLÇÜMÜ: 8.933 km²

DAĞLAR: Göl Dağları, Barla Dağı, Davraz Dağı, Sultan Dağları, Kıpı Dağı, Kuyucak Dağları, Karakaş Dağları.

AKARSULAR: Aksu Irmağı, Köprü Suyu

GÖLLER: Beyşehir Gölü, Eğirdir Gölü, Kovada Gölü, Gökçük Gölü

NÜFUS: 392.773

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, çavdar, nohut, fasulye, börülce, fiğ, aspir, haşhaş, gül, elma, muşmula, kızılçik

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Kükürt, linyit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Halı, iplik, orman ürünleri, deri, eşya, şarap, meşrubat, un, yem, çimento, kiremit, gülyağı

PLAKA NUMARASI: 32

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Hızır Bey Camii, Kutlu Bey Camii, Firdevs Bey Camii, Firdevs Bey Medresesi, Yılankiran Çeşmesi, Hızır Bey Camii, Babasultan Türbesi, Eğridir Kervansarayı, Karabey Hamamı, Taş Medrese, Eğridir Kalesi

KAHRAMANMARAŞ

KONUMU: Kuzeyinde Kay-

seri, güneyinde Gaziantep, doğusunda Adıyaman ve Malatya, batısında Kayseri ve Adana bulunmaktadır.

İLÇELERİ: Merkez, Afşın, Andırın, Elbistan, Gökşun, Pazarcık, Türkoglu.

YÜZÖLÇÜMÜ: 14.327 km²

DAĞLAR: Nurhak Dağları, Berit Dağı, Binboğa Dağları, Engizel Dağı, Delihöbek Dağı, Ahır Dağı

AKARSULAR: Ceyhan Irmağı, Aksu Çayı

GÖLLER: Kartalkaya Baraj Gölü

NÜFUS: 856.000

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, çavdar, mahlut, nohut, fasulye, şekerpancarı, pamuk

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Alüminyum, demir, manganez, barit, çimento, hammaddeleri, kuvarsit, tuğla-kiremit hammaddeleri, linyit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Dokuma, iplik, bitkisel yağ, lastik, sabun, un, çeltik

PLAKA NUMARASI: 46

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Maraş Kalesi, Ulu Camii, Haznedarlı Camii, Hatuniye Camii, İklim Hatun Mescidi, Taş Medrese, Taşhan, Tuzhan, Hışırhan, Ceyhan Köprüsü, Kaşanlı Köyü Kabartması, Hurman Kalesi, Eshab-ı Kehf Külliyesi, Karahöyük, Kız Kalesi, Himmet Baba Camii, Turunçlu Köyü kalıntıları, Ufacıklı Köyü kalıntıları

KARADENİZ BÖLGESİ

AMASYA

KONUMU: Kuzeyinde Samsun, güneyinde Tokat, batısında Çorum, doğusunda ve güneyinde Tokat ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Göynücek, Gümüşhacıköy, Merzifon, Sulova, Taşova

YÜZÖLÇÜMÜ: 5.520 km²

DAĞLAR: Taşlıtepe, Karadömer Dağı, Cami Tepesi, Gököluk Tepesi

AKARSULAR: Yeşilirmak,

Delicay, Çekerek Irmağı, Zara Deresi

GÖLLER: Boraboy Gölü

NÜFUS: 358.916

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğ-

day, şekerpancarı, tütün, domates, elma, kiraz, soğan, ayçiçeği

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Manganez, linyit, kil, mermer

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Şeker,

ayçiçeği yağı, yem, un

PLAKA NUMARASI: 05

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Bayezid Camisi, Burmalı Minare Camisi, Çilehane Camisi, Gökmedrese Camisi, Gümüşlü Camisi, Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Camisi, Bayezid Medresesi, Kapağası, Medresesi, Pir Bedesten, Amasya Kalesi, Erguna Kalesi, Kral Mezarlıkları

ARTVİN

KONUMU: Kuzeyinde Türkiye, Sovyetler Birliği devlet sınırı, güneyinde Erzurum, doğusunda Kars batısında Rize ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Arhavi, Borçka, Hopa, Şayşat, Yusufeli

YÜZÖLÇÜMÜ: 7.436 km²

DAĞLAR: Kaçkar Dağı, Marsistepe, Kurt Dağı, Bağatepe

AKARSULAR: Çoruh Irmağı, Oltu Çayı, Tortum Çayı, Murgul Deresi

GÖLLER: Karagöl, Akgöl

NÜFUS: 240.784

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, mısır, pirinç, çay, tütün, ceviz

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Bakır, kurşun, pirit, çinko, manganez

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Bakır, kereste, kuru çay, sülfürik asit

PLAKA NUMARASI: 08

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Salihbey Camisi, İshan Kilisesi, Çelebi Efendi Çeşmesi, Mehmet Bey çeşmesi, Artvin Kalesi, Ardanuç Kalesi

BOLU

KONUMU: Kuzeyinde Zonguldak, güneyinde Bilecik, Ankara ve Eskişehir, batısında Sa-

karya, doğusunda Çankırı ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Akçakoca, Düzce, Gerede, Göynük, Kırıbrıcık, Mengen, Mudurnu, Seben, Yığılca

YÜZÖLÇÜMÜ: 11.051 km²

DAĞLAR: Koroğlu Tepesi, Büyük Kartal Tepesi, Naldöken Tepesi

AKARSULAR: Aksar, Asar Suyu, Büyüksu, Melen Suyu, Mudurnu Suyu

GÖLLER: Abant Gölü, Çağa Gölü, Yedigöller, Çubuk Gölü

NÜFUS: 510.241

TARIM ÜRÜNLERİ: Tütün, şekerpancarı, patates, buğday, arpa, mısır, erik

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Demir, manganez, kaolen, mermer, tuğla-kiremit hammaddesi, linyit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Tarım araçları, sunta, kereste, çimento, mobilya, makarna

PLAKA NUMARASI: 14

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Yıldırım Beyazıt Külliyesi, Saraçhane Camii, Ilıca Camii, Kadı Camii, Aktaş Türbesi, Gölyüzü Türbesi, Tabaklar Hamamı, Sultan Hamamı, Antinoos Tapınağı

ÇORUM

KONUMU: Kuzeyinde Sinop, güneyinde Yozgat, doğusunda Samsun, Amasya ve Tokat, batısında Ankara, Çankırı, Kastamonu ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Alaca, Bayat, İskilip, Kargı, Mecitözü, Ortaköy, Osmançık, Sungurlu.

YÜZÖLÇÜMÜ: 12.820 km²

DAĞLAR: Erenler Tepesi, Türbe Tepe, Dursun Tepe, Karatepe, Kırklar Dağı

AKARSULAR: Kızılırmak, Çekerek Çat Suyu

GÖLLER: Eğmir Gölü

NÜFUS: 606.094

TARIM ÜRÜNLERİ: Şeker pancarı, keten, pirinç, buğday, arpa, mercimek, nohut, soğan, patates.

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Manganez, mermer, tuz, linyit, betonit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Çimento, tuğla, un, konserve orman ürünleri, şarap, yem

PLAKA NUMARASI: 19

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Alacahöyük, Pazarlı Höyüğü, Boğazköy-Hattuşaş antik kenti, Çorum Kalesi, Saat Kulesi, Ulu Cami

GİRESUN

KONUMU: Kuzeyinde Karadeniz, güneyinde Sivas ve Erzinca, batısında Ordu, doğusunda Gümüşhane ve Trabzon ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Alucra, Bulancak, Dereli, Espiye, Eynesil, Görele, Keşap, Şebinkarahisar, Tirebolu.

YÜZÖLÇÜMÜ: 6.934 km²

DAĞLAR: Abbas Musa Tepesi, Cankurtaran Tepesi, Gavur Dağı Tepesi, Karataş Tepesi

AKARSULAR: Harşit Çayı, Yağlıdere, Aksu

GÖLLER: Karagöl, Ördek Gölü

NÜFUSU: 516.824

TARIM ÜRÜNLERİ: Fındık, mısır, patates, buğday, arpa

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Bakır, kurşun, çinko, manganez, flüorit, kaolen, kil, mermer, linyit, ranyum.

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Fındık ürünleri, kâğıt, kereste, kuruçay, balık unu, balıkyağı, kiremit-tuğla

PLAKA NUMARASI: 28

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Hacı Hüseyin Camii, Hacı Mithat Camii, Seyit Vakkas Türbesi,

Giresun Kalesi, Andos Kalesi, Şebinkarahisar Kalesi, Saint-Jean Kalesi, Bedrana Kalesi

GÜMÜŞHANE

KONUMU: Kuzeyinde Trabzon, güneyinde Erzincan, batısında Giresun, doğusunda Erzurum ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Bayburt, Kelkit, Şiran, Torul

YÜZÖLÇÜMÜ: 10.227 km²

DAĞLAR: Zigana Dağları, Balaban Dağları, Kop Dağları, Soğanlı Dağları, Çoruh Dağları.

AKARSULAR: Harşit, Kelkit, Çoruh

GÖLLER: Balıklıgöl, Çakırgöl

NÜFUS: 298.739

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, mercimek, patates, şeker pancarı, lahana

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Bakır, manganez, kurşun, çinko, dolomit, linyit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Yem, peynir tereyağı, un, kiremit, tuğla

PLAKA NUMARASI: 29

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Süleymaniye Camii, Küçük Camii, Bayburt Ulu Camii, Canica Kalesi, Kov Kalesi, Keçi Kalesi, Zigana Kervansarayı, Çakırkaya Kilisesi, Panaghia Manastır Kilisesi, Kisanla antik kenti, Satala antik kenti

KASTAMONU

KONUMU: Kuzeyini Karadeniz kaplar. Güneyinde Çankırı ve Çorum, doğusunda Sinop, batısında ise Zonguldak bulunmaktadır.

İLÇELERİ: Merkez, İnebolu, Tosya, Bozkurt, Cide, Araç, Daday, Taşköprü, Abana, Azdavay, Çatalzeytin

YÜZÖLÇÜMÜ: 13.108 km²

DAĞLAR: Büyük Hacettepe, Küçük Hacettepe, Yaralıgöz Dağı, Dikmen Dağı, Dikmentepe

AKARSULAR: Araç Çayı, Devrekani Çayı, Gökırmak, Devrez Çayı

GÖLLER: Karaçomak Baraj Gölü

NÜFUS: 453.408

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, mısır, pirinç, mahlut, fiğ, şeker pancarı, kenevir, pata-

tes, sarmısak, elma, ceviz, kestane, kızılıçık

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Bakır, pirit, cıva, manganez, asbest, çimento hammaddeleri, kaolen, kuvarsit, mermer, şifertün, taşkömürü, linyit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Orman ürünleri, kereste, gıda maddeleri, dokuma, tuğla, kiremit, yem

PLAKA NUMARASI: 37

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Kaya gömütleri, Kastamonu Kalesi, Atabey Camii, İbni Neccar Camii, Halil Bey Camii, Mahmut Bey Camii, İsmail Bey Kulliyesi, Nusrullah Camii, Pervane Oğlu Ali Şifahanesi, Abdurrahman Paşa Camii, Saat Kulesi

ORDU

KONUMU: Kuzeyinde Karadeniz, güneyinde Tokat ve Sivas, doğusunda Giresun, batısında Samsun ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Akkuş, Aybastı, Fatsa, Gököy, Korgan, Kumru, Mesudiye, Perşembe, Ulubey, Ünye

YÜZÖLÇÜMÜ: 6.001 km²

DAĞLAR: Karagöl Dağı, Gündeliç Tepesi, Yaylıtepe, Eğri-ucu Tepesi, Seyit Tepesi, Kabak-tepe, Kuşkaya Tepesi, Fındıkalan Tepesi

AKARSULAR: Melet Irmağı, Bülbül Deresi, Çivil Deresi

GÖLLER: Karagöl, Gaga Gölü, Ulugöl

NÜFUS: 763.733

TARIM ÜRÜNLERİ: Mısır, arpa, buğday, fasulye, soya, patates, fındık, armut, Trabzon hurması, lahana

YERALTİ ZENGİNLİKLERİ: Demir, manganez, bakır, kurşun, çinko, bentonit, linyit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Fındık ürünleri, un, çimento, yağ, balık unu, balıkyağı, kereste

PLAKA NUMARASI: 52

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: İbrahim Paşa Camii, Hamidiye Camii, Yalı Camii, Selimiye Camii, Konstantin Çeşmesi, Mustafa Bey Çeşmesi

RİZE

KONUMU: Kuzeyi boyunca Karadeniz'in uzandığı Rize'nin, güneyinde Gümüşhane ve Erzurum, doğusunda Artvin, batısında Trabzon bulunmaktadır.

İLÇELERİ: Merkez, Ardeşen, Çamlıhemşin, Çayeli, Fındıklı, İkizdere, Kalkandere, Pazarcık

YÜZÖLÇÜMÜ: 3.920 km²

DAĞLAR: Kaçkar Dağı, Verçenik Tepesi, Aluparmak Dağı, Hipot Dağı, Barut Dağı, Ziglat Dağı, Tekfur Tepesi

AKARSULAR: İyidere, Fırına Deresi, Büyükdere, Kible-dağı Deresi

GÖLLER: İlde küçük krater gölleri vardır.

NÜFUS: 378.760

TARIM ÜRÜNLERİ: Mısır, fasulye, patates, çay, lahana, armut, kestane, Trabzon hurması

YERALTİ ZENGİNLİKLERİ: Bakır, kurşun, çinko, manganez, kaolen, kil, tuğla-kiremit hammaddesi

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Çay, kereste, çivi, un

PLAKA NUMARASI: 53

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Rize Kalesi, İslampaşa Camisi, Gülbahar Camisi, Kale-i Balâ, Zil Kalesi, Caferpaşa Camisi, Kız Kulesi

SAMSUN

KONUMU: Kuzeyinde Karadeniz'in uzandığı Samsun'un, güneyinde Çorum, Amasya ve Tokat, doğusunda Ordu, batısında Sinop bulunmaktadır.

İLÇELERİ: Merkez, Alaçam, Bafra, Çarşamba, Havza, Kavak, Lâdik, Terme, Vezirköprü.

YÜZÖLÇÜMÜ: 9.579 km²

DAĞLAR: Akdağ, Çangal Dağı, Sıralı Dağlar, Böğürtlen-tepe, Kocadağ, Nebyan Dağı, Evliyaçalı Tepesi, Saltuk Tepesi

AKARSULAR: Kızılırmak, Yeşilirmak, Mert Irmağı, Terme Çayı, Kürtün Çayı, Karaboğaz Deresi, Abdal Deresi

GÖLLER: Karaboğaz Gölü, Balık Gölü, Dutdibi Gölü, Liman Gölü, Ladik Gölü, Dumanlı Göl, Akarcık Gölü, Akmaz Gölü, Kocagöl

NÜFUS: 1.123.116

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, yulaf, kaplica, mısır, pirinç, nohut, fasulye, fiğ, tütün, şekerpancarı, ayçiçeği, kenevir, soya, soğan, sarımsak, patates, kızılcık, ceviz, fındık, lahana

YERALTİ ZENGİNLİKLERİ: Tuğla-kiremit hammaddesi, linyit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Sigara, gübre, un, ilaç, kereste, gıda maddeleri, nişasta, glikoz, mısır-rözü, işlenmiş bakır

PLAKA NUMARASI: 55

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Dündar Tepe, Tekkeköy, Kale Camisi, Pazar Camisi, Şeyh Seyid Kudbeddin Camisi, İsa Baba Camii ve Türbesi, Hacı Hatun Camisi, Büyük Cami, Yalı Camisi, Atatürk Anıtı, İkiztepe Höyüğü, Hızır Bey Türbesi, Emir Mirza Bey Türbesi, Lerdüğe anıt mezarları, Mustafa Paşa Camisi, Havza İmaret, Kızgözü-Aslan-ağzı Kaplıcası, Küçük Hamam, Kaledoruğu Höyüğü, Taceddin Paşa Camisi, Taşkale Camii ve Hamamı

SINOP

KONUMU: Kuzeyinde Karadeniz'in uzandığı Sinop'un, güneyinde Çorum, doğusunda Samsun, batısında Kastamonu bulunmaktadır.

İLÇELERİ: Merkez, Ayan-cık, Boyabat, Durağan, Erfelek, Gerze, Türkeli

YÜZÖLÇÜMÜ: 5.862 km²

DAĞLAR: Zindan Dağı, Sarı-dökük Tepesi, Çangal Dağı, Soyuk Tepesi, Göktepe, Karao-luk Tepesi, Sivrice Tepe

AKARSULAR: Tepeçay, Ayardın Deresi, Ayancık Çayı, Karasu Çayı, Kanlıdere, Çakı-roğlu Çayı, Gökırmak

GÖLLER: Sarıkum Gölü, Aksaz Gölü, Sülük Gölü, Kara-göl

NÜFUS: 283.731

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, mısır, pirinç, mahlut, bezelye, fasulye, tütün, şekerpan-carı, keten, kızılcık, kestane, turp.

YERALTİ ZENGİNLİKLERİ: Manganez, asbest, çimento hammaddesi, linyit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: İç çamaşırını, un, kereste, işlenmiş yaprak tütün, çeltik

PLAKA NUMARASI: 57

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Sinop Kalesi, Alaeddin Camisi, Fethi Baba Mescidi, Saray Camisi, Seyyid Bilal Türbesi, Gazi Çelebi Türbesi, İsfendiyaroğulları Türbesi, Sultanhatun Türbesi, Hatunlar Türbesi, Muined-din Süleyman Pervane Medresesi.

TOKAT

KONUMU: Batısında Yozgat ve Amasya, kuzeyinde Samsun, doğusunda Ordu, güneyinde Si-vas illeri bulunmaktadır.

İLÇELERİ: Merkez, Almus, Artova, Erbaa, Niksar, Reşadiye, Turhal ve Zile'dir

YÜZÖLÇÜMÜ: 9.9958 km²

DAĞLAR: Şehnakayası Tepe-si, Erdembaba Tepesi, Aslım Dağı, Toraç Dağı, Peyikbaba Tepesi, Buğak Dağı, Köroğlu Dağı, Akdağ

AKARSULAR: Tozanlı Çayı,

Kelkit Çayı, Çekerek Suyu

GÖLLER: Çukurgöl, Güllüköy, Almus Barajı Gölü, Boztepe Baraj Gölü.

NÜFUS: 691.605

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, mısır, nohut, mercimek, tütün, şekerpancarı, ayçiçeği, soğan, patates, vişne

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Antimuan, krom, manganez, asbest, lentonit, kaolen, mermer, linyit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Şeker, tuğla, kiremit, meyve suyu, yem, konserve, işlenmiş bakır, un

PLAKA NUMARASI: 60

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Tokat Kalesi, Garipler Camisi, Alaca Mescit, Hamza Bey Camisi, Meydan Camisi, Ali Paşa Camisi, Yağbasan Medresesi, Pervane Darüşşifası, Ali Paşa Hamamı, Saat Kulesi, Gökmedrese, Ulu Camii, Silahtar Ömer Paşa Camisi, Kırk Kızlar Kumbeti, Maşat Höyük, Boyacı Hâsân Ağa Camisi, Çifte Hamam.

TRABZON

KONUMU: Batısında Giresun, güneyinde Gümüşhane, doğusunda Rize illeri vardır

İLÇELERİ: Merkez, Akçaabat, Araklı, Arsin, Çaykara, Maçka, Of, Sürmene, Tonya, Vakfikebir, Yomra

YÜZÖLÇÜMÜ: 4.685 km²

DAĞLAR: Çakırgöl, Kemer Dağı, Zülfe Dağı, Kusba Tepesi, Horoz Dağı, Kıran Bey Tepesi, Görmüşki Tepesi, Zigana Dağı

AKARSULAR: Foldere, Kale Deresi, Değirmendere, Yanbolu Deresi, Karadere, Sürmene Deresi, Solaklık Çayı, Baltacı Deresi, İyidere

GÖLLER: Çakırgöl, Uzunöl, Sera Gölü

NÜFUS: 817.484

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, mısır, fasulye, tütün, patates, fındık, pazı

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Bakır, kurşun, pirit, çinko, manganez, asbest, lentonit, çimento hammaddesi, kaolen, tuğla, kiremit hammaddesi

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Çimento, balıkyacağı, balık unu,

tuğla, kiremit, un, kuru çay, işlenmiş tütün

PLAKA NUMARASI: 61

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Trabzon Kalesi, Kalepark, Akçakale, St.Savaş Mağara Kiliseleri, Küçük Ayvasıl Kilisesi, Ayasofya Kilisesi, Santa Maria Kilisesi, Kızlar Manastırı, Kaymaklı Manastırı, Fatih Camisi, Nakip Camisi, Yeni Cuma Camisi, Fatih Küçük Camisi, Kudrettin Camisi, Sümela Manastırı, Vazelon Manastırı, Abdülhamit Çeşmesi, Emir Mehmet Türbesi, Açık Türbe, Sekiz Direkli Hamam

ZONGULDAK

KONUMU: Kuzeyi ve batısı Karadeniz ile çevrilidir. Doğusunda Kastamonu, güneyinde Bolu ve Çankırı illeri yer alır.

YÜZÖLÇÜMÜ: 8.629 km²

İLÇELERİ: Merkez, Bartın, Çaycuma, Devrek, Eflani, Ereğli, Karabük, Kuruçay, Safranbolu, Ulus

DAĞLAR: Keltepe, Sarıçiçek Tepesi, Keçikıran Tepesi, Karatepe

AKARSULAR: Filyos Çayı, Bartın Çayı

GÖLLER: Güllüç Baraj Gölü

NÜFUS: 1.045.181

TARIM ÜRÜNLERİ: Mısır, ceviz, kestane, erik, çilek, dut

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Taşkömürü, dolomit, çimento hammaddesi, alüminyum, manganez

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Kağıt, konserve, kereste, orman ürünleri, demir çelik

PLAKA NUMARASI: 67

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Orta Cami, Taş Minare Camii, Köprülü Camii, İzzet Paşa Camii, Gazi Süleyman Medresesi, Safranbolu Evleri

İÇ ANADOLU BÖLGESİ

ANKARA

KONUMU: Kuzeyinde Çankırı, güneyinde Niğde ve Konya,

batısında Eskişehir ve Bolu, doğusunda Çorum, Yozgat ve Kırşehir ile çevrilidir

İLÇELERİ: Merkez, Altındağ, Çankaya, Yenimahalle, Ayaş, Balâ, Beypazarı, Çamlıdere, Çubuk, Delice, Elmadağ, Gündül, Haymana, Kalecik, Keşkin, Kırıkkale, Kızılcahamam, Nallıhan, Polatlı, Sulakyurt, Şereflikoçhisar

YÜZÖLÇÜMÜ: 30.715 km²

DAĞLAR: Yıldırım Dağı, İdris Dağı, Elma Dağı, Balaban Dağları

AKARSULAR: Kızılırmak, Sakarya, Ankara Suyu

GÖLLER: Sarıyer Baraj Gölü, Çubuk Baraj Gölü, Kesiköprü Baraj Gölü, Kurtboğazi Baraj Gölü

NÜFUS: 3.462.880

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, şekerpancarı, patates, elma, armut

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Demir, bakır, çinko, kurşun, manganez, mermer, pona taşı, tuz, kömür, çimento hammaddesi, kil

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Çimento, şeker, içki, makarna, süt ürünleri, madeni eşya, dokuma, askeri teçhizat

PLAKA NUMARASI: 06

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Aleaddin Camii, Hacı Bayram Camii, Hacı Bayram Türbesi, Karacabey Camii, Ankara Kalesi, Gavurkale, Akköprü, Roma Hamamı, Julianus Sütunu, Gordium antik kenti, Augustus Tapınağı.

ESKİŞEHİR

KONUMU: Kuzeyinde Bolu ve Ankara, güneyinde Konya ve Afyonkarahisar, batısında Kütahya ve Bilecik, doğusunda Ankara ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Çifteler, Mahmudiye, Mihalicık, Sarıcakaya, Seyitgazi, Sivrihisar

YÜZÖLÇÜMÜ: 134.652 km²

DAĞLAR: Türkmen Dağı, Sündüken Dağları, Sivrihisar Dağları, Bozdağ, Göktepe

AKARSULAR: Sakarya Irmağı, Porsuk Irmağı

GÖLLER: Porsuk Baraj Gölü, Gökçekaya Baraj Gölü

NÜFUS: 597.175

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, çavdar, şekerpancarı, ayçiçeği, ispanak

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Demir, krom, manganez, manyezit, kaolen, mermer, lüle-taşı, talk, çimento hammaddeleri tuğla-kiremit hammaddesi

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Lokomotif, yapı maddeleri, tuğla-kiremit, çimento, un, süt ürünleri, şeker, bisküvi

PLAKA NUMARASI: 26

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Ulu Cami, Aleaddin Camii, Hamamkarahisar Camii, Kurşunlu Camii ve Külliyesi, Seyit Battal Gazi Külliyesi, Yunus Emre Türbesi, Selçuklu Hamamı, Midas antik kenti

ÇANKIRI

KONUMU: Kuzeyinde Zonguldak ve Kastamonu, güneyinde Ankara, batısında Bolu, doğusunda Çorum ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Çerkeş, Eldivan, Eskipazar, Ilgaz, Kurşunlu, Orta, Ovacık, Şabanözü, Yapraklı

YÜZÖLÇÜMÜ: 8.451 km²

DAĞLAR: Ilgaz Dağı, Çatallıgaztepe, Küçükhacettepe, Işık Dağı

AKARSULAR: Kızılırmak, Devrez Çayı, Acıçay, Melançayı, Uluçay

GÖLLER: Cırdak Gölü

NÜFUS: 267.322

TARIM ÜRÜNLERİ: Patates, buğday, arpa, mercimek, fasulye

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Manganez, çimento hammaddesi, betonit asbest

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Süt

ürünleri, kereste, kiremit, un, tuğla, alçı, yem

PLAKA NUMARASI: 18

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Ulu Cami, İmaret Camii, Alibey Camii, Kaya mezarları, Sütunlu mezar, Çankırı Kalesi, Çerkes Hamamı, Gerdek Hamamı, Ilgaz Hamamı, Taş Mescit

KIRŞEHİR

KONUMU: Kuzeyi Ankara ve Yozgat illeriyle çevrilidir. Güneyinde Niğde ve Nevşehir, doğusunda Nevşehir ve Yozgat, batısında ise Ankara bulunmaktadır.

İLÇELERİ: Merkez, Çiçekdağ, Kaman, Mucur

YÜZÖLÇÜMÜ: 6.570 km²

DAĞLAR: Baran Dağı, Kargasekmez Dağı, Çiçek Dağı, Kervansaray Dağları, Buzluk Dağı,

Armutlu Dağı, Cemele Dağları, Naldöken Dağları

AKARSULAR: Kızılırmak, Kılıçözü Deresi, Kaman-Kılıçözü Deresi, Delicirmak

GÖLLER: Seyfe Gölü, Hır-fanlı Baraj Gölü, Çoğun Baraj Gölü

NÜFUS: 261.510

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğ-day, arpa, çavdar, mahlut, fasulye, mercimek, soğan, patates, keten, şekerpancarı

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: **Rİ:** Demir, flüorit, mermer, tuğ-la-kiremit hammaddesi, tuz, linyit **SANAYİ ÜRÜNLERİ:** Takım tezgâhı, un

PLAKA NUMARASI: 40

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Alaeddin Camii, Kale Camii, Ahi Evran Camii Türbesi, Karakut Baba Türbesi, Melik Gazi Türbesi, Aşık Paşa Türbesi, Caca Bey Medresesi, Kesik Köprü Kervan-sarayı, Kesikköprü

KAYSERİ

KONUMU: Kuzeyinde Sivas ve Yozgat, güneyinde Adana, doğusunda Kahramanmaraş ve Sivas, batısında ise Nevşehir ve Niğde bulunmaktadır.

YÜZÖLÇÜMÜ: 16.917 km²

İLÇELERİ: Merkez, Bünyan, Develi, Felahiye, İncesu, Pınarbaşı, Sarıoğlan, Sarız, Tomarza, Yahyalı, Yeşilhisar

DAĞLAR: Büyük Erciyeş, Bey Dağı, Soğanlı Dağı, Bakır Dağı, Küçük Erciyeş, Koç Dağı, Hınzır Dağı

AKARSULAR: Kızılırmak, Sarmısaklı Suyu, Zamantı Irmağı

GÖLLER: Sultan Sazlığı, Yay Gölü, Tuzla Gölü, Akköy Baraj Gölü

NÜFUS: 870.887

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, çavdar, mahlut, nohut, fasulye, mercimek, burçak, şekerpancarı, soğan, patates, sarmısak, iğde

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Alüminyum, çinko, demir, krom, kurşun, manganez, asbest, diya-monit, linyit, asfalt

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Doku-ma, halı, şeker, traktör, pastırma,

meyve suyu, un, bisküvi, sabun, deterjan, mutfak eşyaları, kauçuk eşyalar, buzdolabı

PLAKA NUMARASI: 38

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Kültepe Höyüğü, Kayseri Kalesi, Ulu cami, Kurşunlu Camii, Huand Hatun Külliyesi, Hacı Kılıç Camii ve Medresesi, Döner Kümbet, Çifte Kümbet, Sultan Hanı, Şah Melik Kalesi, Gevher Nesibe Sul-tan Tıp Medresesi

KONYA

KONUMU: Kuzeyinde Anku-ra ve Eskişehir, güneyinde Anta-lye ve İçel, doğusunda Niğde, batısında da Afyonkarahisar, Is-parta ve Antalya bulunmaktadır.

İLÇELERİ: Merkez, Akşehir, Beyşehir, Bozkır, Cihanbeyli, Çumra, Doğanhisar, Ereğli, Er-menek, Hadım, Ilgın, Kadınhanı, Karaman, Karapınar, Kulu, Sa-rayönü, Seydişehir, Yunak

YÜZÖLÇÜMÜ: 47.420 km²

DAĞLAR: Aydos Dağı, Bü-yük Gözet Dağı, Özyurt Dağı, Oyunkudag, Deveyalağı Tepe, Sultan Dağları, Aladağ, Anakuz Tepe

AKARSULAR: Adıyan Çayı, İvriz Suyu, İnsuyu Deresi, İpsala Deresi, Divle Suyu, Uluçay

GÖLLER: Tuz Gölü, Beyeş-hir Gölü, Suğla Gölü, Akşehir Gölü, Ilgın Gölü, Akgöl, Küçük-hasan Gölü, Acıgöl, Hotamış Gölü, Apa Baraj Gölü, Altınapa Baraj Gölü, May Baraj Gölü, Sille Baraj Gölü

NÜFUS: 1.791.635

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğ-day, arpa, çavdar, yulaf, mahlut, nohut, fasulye, fiğ, burçak, şeker pancarı, haşhaş, ayçiçeği, soğan, patates, yer elması, kavun, turp, elma, armut, erik, iğde, kayısı, kiraz, vişne, zerdali, üzüm, havuç

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Alüminyum, cıva, demir, krom, kurşun, çinko, manganez, asbest, barit, bentonit, kalker, kil, mermer, manyezit, tuğla-kiremit hammaddesi, tuz, linyit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Un, şeker, alüminyum, çimento, do-kuma, tarım makineleri, tuz, et ürünleri

PLAKA NUMARASI: 42

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Alaeddin Camii, İnce Minare, Karatay Medresesi, Mevlana Türbesi, Sırcalı Medrese, Selimiye Camii, Nasrettin Hoca Türbesi, Kubadabad Sarayı, Karaman Kalesi, Çanhasan Höyüğü, Çatalhöyük, İvriz, Sahip Ata Külliyesi, Haghia Eleni Kilisesi, Karahöyük, Ali Gav Medresesi, Tücul Vezir Medresesi ve Külliyesi, Küçük Karatay Medresesi, II. Kılıçarslan Köşkü, Ulu Cami, İsmail Aka Medresesi, Şeyh Bedrettin Kümbeti

NEVŞEHİR

KONUMU: Kuzeyinde Yoz-gat, güneyinde Niğde, doğu-sunda Kayseri, batısında ise Kırşehir ve Niğde illeri bulun-maktadır.

İLÇELERİ: Merkez, Avanos, Derinkuyu, Gülşehir, Hacıbek-taş, Kozaklı, Ürgüp

YÜZÖLÇÜMÜ: 5.467 km²

DAĞLAR: Erdaş Dağı, Ho-dul Dağı, Kızıldağ, Oylu Dağı, Kemil Dağı

AKARSULAR: Kızılırmak **GÖLLER:** Tatların Baraj Gö-lü, Bozkır Baraj Gölü **NÜFUS:** 279.361

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğ-day, arpa, nohut, fasulye, çavdar, mercimek, şekerpancarı, patates, zerdali

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Barit, kaolen, kil, mermer, perlit, tuz, linyit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Şarap, kiremit, halı, un, tuz, meyve suyu

PLAKA NUMARASI: 50

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Göreme, Nevşehir Kalesi, Damat İbrahim Paşa Külliyesi, Kaya Camii, Beylik Hanı, Çesmeler, Anıtlar, Topaklı Höyük, Zelve ve Çavuşin, Alaeddin Camii, Ulu Cami, Sarıhan, Karavezir Külliyesi, Kızıkaya Köyü Camii, Taş Camii, AHCıbaşı Camii, Suluca-kara Höyük, Hacıbektaş Veli Dergâhı Külliyesi, Taşkınpaşa Külliyesi

NİĞDE

KONUMU: Kuzeyinde Ankara, Kırşehir ve Nevşehir, güneyinde İçel, doğusunda Kayseri ve Adana, batısında Konya ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Aksaray, Bor, Çamardı, Ortaköy, Ulukışla

YÜZÖLÇÜMÜ: 14.294 km²

DAĞLAR: Demirkazık Tepesi, Hasan Dağı, Küçük Hasan Dağı, Melendiz Dağı, Ekecik Dağı

GÖLLER: Tuz Gölü, Kartal Gölü, Öküz Gölü, Uyuz Gölü, Gebere Baraj Gölü, Akkaya Baraj Gölü

NÜFUS: 556.760

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, çavdar, nohut, fasulye, ayçiçeği, sarmısak, patates, şekerpancarı, turp, lahana, havuç, ispanak

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Antimuan, demir, kurşun, çinko, jips, kaolen, mermer, perlit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Çimento, iplik, makine, tuğla, un, tuz, meyve suyu, deri, halı

PLAKA NUMARASI: 51

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Alaeddin Camii, Göllüdağ Höyüğü, Konaklı Yeraltı Kenti, Eski Gümüşler Manastırı, Niğde Kalesi ve Türbesi, Akmedrese, Bedesten, Aşıklı Höyük, Acem Höyük, İhlara Vadisi Kalıntıları, Eğri Minare, Sultan Han, Gökbez Kaya Kabartması, Ağzıkara Han

SIVAS

KONUMU: Kuzeyinde Giresun, Ordu, Tokat, güneyinde Kayseri, Kahramanmaraş, Malatya; doğusunda Erzincan, batısında Yozgat bulunur.

İLÇELERİ: Merkez, Divriği, Gemerek, Gürün, Hafik, İmranlı, Kangal, Koyulhisar, Suşehri, Şarkışla, Yıldızeli, Zara

YÜZÖLÇÜMÜ: 28.488 km²

DAĞLAR: Köse Dağları, Kızıldağ, Beydağ, Gövdeli Dağı, Gürlevik Dağı, Yamalı Dağı, Tekeli Dağı, Yıldız Dağı, Asmalı Dağı

AKARSULAR: Kızılırmak, Kelkit Çayı, Tozanlı Çayı, Çaltı Çayı, Tohma Çayı

GÖLLER: Hafik Gölü, Lota Gölü, Gürün Gökpinar Gölü

NÜFUS: 778.959

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, çavdar, yulaf, mahlut, fasulye, mercimek, fiğ, şekerpancarı, patates

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Antimuan, bakır, demir, kurşun, krom, çinko, manganez, asbest, barit, çimento hammaddesi, flüorit, kireçtaşı, manyezit, mermer, jips, talk, tuğla, kiremit hammaddesi, tuz, linyit.

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Vagon, lokomotif, çimento, tuğla, kiremit, çivi, dokuma, gıda maddeleri, keramik, yem, un, soda, sabun

PLAKA NUMARASI: 58

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Maltepe Höyüğü, Topraktepe Höyüğü, Ulu Cami, Meydan Camii, Kale Camii, Güdük Minare, Kadı Burhaneddin Türbesi, I. İzzeddin Keykavus Şifahanesi, Gök Medrese, Buruciye Medresesi, Çifte Minareli Medrese, Eğriköprü, Kesikköprü, Boğazköprü, Divriği Kalesi, Kale Camii, Divriği Ulu camii ve Darülfıfası, Sitté Melik Kümbeti, Kameriddin Kümbeti, Sahruh Köprüsü, Ali Ağa Camii, Ali Baba Camisi, Ahi Emir Ahmet Türbesi.

YOZGAT

KONUMU: Kuzeyinde Tokat, Amasya ve Çorum, güneyinde Nevşehir ve Kayseri, batısında Ankara ve Kırşehir, doğusunda Sivas ile çevrilidir.

YÜZÖLÇÜMÜ: 14.123 km²

İLÇELERİ: Merkez, Akdağmadeni, Boğazlıyan, Çayıralan, Çekerek, Sarıkaya, Sorgun, Şefaatli, Yerköy

DAĞLAR: Hamzasultan Tepesi, Karababa Dağı, Devinci Dağı

AKARSULAR: Delice Irmak, Çekerek Suyu

GÖLLER: Yok

NÜFUS: 554.559

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday,

arpa, çavdar, fasulye, ayçiçeği, kayısı.

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Demir, kurşun, mermer, tuz, linyit.

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Bira, çimento, tuğla.

PLAKA NUMARASI: 66

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Çapanoğlu Camii, Başçavuşoğlu Camii, Çengeltepe Höyüğü, Alişar Höyüğü

DOĞU ANADOLU BÖLGESİ

AĞRI

KONUMU: Kuzeyinde Kars, güneyinde Van ve Bitlis, batısında Muş ve Erzurum, doğusunda Türkiye-İran devlet sınırı ile çevrilidir

İLÇELERİ: Merkez, Diyaradin, Doğu Beyazıt, Eleşkirt, Hamur, Patnos, Taşlıçay, Tutak

YÜZÖLÇÜMÜ: 11.376 km²

DAĞLAR: Büyük Ağrı, Küçük Ağrı, Tendürek, Köse Dağı, Hama Dağı, Zor Dağı

AKARSULAR: Murat Irmağı

GÖLLER: Balık Gölü, Göl-yüzü Gölü, Saz Gölü

NÜFUS: 430.843

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, şekerpancarı, keten, patates

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Asbest, kükürt, ponza, tuz, linyit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Şeker, un, dokuma, hayvansal ürünler

PLAKA NUMARASI: 04

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: İshak Paşa Sarayı, Toprakkale, Havran Kalesi, Diyadin Kalesi, Aznavurtepe antik kenti

BİNGÖL

KONUMU: Kuzeyinde Erzurum, güneyinde Diyarbakır, batısında Elazığ ve Tunceli, doğusunda Muş ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Genç, Karlıova, Kığı, Solhan

YÜZÖLÇÜMÜ: 8.125 km²

DAĞLAR: Cemal Dağı, Akçakartepe, Şeytan Dağı, Bekuş Dağı

AKARSULAR: Murat Irmağı, Peri Suyu

GÖLLER: Gölbahri

NÜFUS: 248.849

TARIM ÜRÜNLERİ: Şekerpancarı, buğday, arpa, darı, patates

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Demir, linyit, fosfat

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Yem

PLAKA NUMARASI: 12

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Kiği Camii, Kiği Kalesi, Kral Kızı Kalesi

BITLİS

KONUMU: Kuzeyinde Muş ve Ağrı, güneyinde Siirt, batısında Muş, doğusunda Van ile çevrilidir

İLÇELERİ: Merkez, Adilcevaz, Ahlat, Hizan, Mutki, Tatvan

YÜZÖLÇÜMÜ: 6.706 km²

DAĞLAR: Süphan Dağı, Ziyarettepe, Sivritepe, Nemrut Dağı Tepesi

AKARSULAR: Garzan Çayı

GÖLLER: Arin Gölü, Aygır Gölü, Nazik Gölü, Nemrut Gölü, Van Gölü

NÜFUS: 303.850

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, çavdar, tütün, fasulye

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Manganez, demir, krom, kükürt, kil, fosfat

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Sigara, yem, dokuma, et ve süt ürünleri

PLAKA NUMARASI: 13

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Büyük Camii, Dört Sandık Camii, Şerefiye Külliyesi, Bitlis Kalesi, Ahlat Kalesi, Adilcevaz Kalesi, Urart Mezarlığı

ELAZIĞ

KONUMU: Kuzeyinde Tunceli ve Erzincan, güneyinde Malatya ve Diyarbakır, batısında Malatya, doğusunda Bingöl ile çevrenilir

İLÇELERİ: Merkez, Ağın, Baskil, Karakoçan, Keban, Maden, Palu, Sivrice

YÜZÖLÇÜMÜ: 9.153 km²

DAĞLAR: Akdağ, Karaömer Dağı, Hazar Dağı, Master Dağı, Bulutlu Dağı

AKARSULAR: Murat Irmağı, Peri Çayı, Fırat Irmağı, Haringet Çayı

GÖLLER: Hazar Gölü, Keban Barajı Gölü

NÜFUS: 493.552

TARIM ÜRÜNLERİ: Şekerpancarı, soğan, pamuk, buğday, arpa, nohut, mercimek, fasulye

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Kurşun, demir, krom, çinko, bakır, manganez, kömür, pirit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Do-

kuma, iplik, hayvan ürünleri, yapay gübre, yem, şeker, deri mamülleri

PLAKA NUMARASI: 23

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Alacalı Camii, Kurşunlu Camii, Meryem Ana Kilisesi, Harput Kalesi, Denizli Kervansarayı, Karamağra Köprüsü, Yusuf Ziya Paşa Külliyesi

ERZİNCAN

KONUMU: Kuzeyinde Giresun ve Gümüşhane, güneyinde Tunceli ve Elazığ, batısında Sivas, doğusunda Erzurum ile çevrilidir.

İLÇELER: Merkez, Çayırlı, İliç, Kemah, Kemaliye, Refahiye, Tercan

YÜZÖLÇÜMÜ: 11.903 km²

DAĞLAR: Keşiş Dağları,

Munzur Dağları, Katırtepe, Çal, Karacakale Dağı, Karadağ, Kop Dağları

AKARSULAR: Karasu Irmağı

GÖLLER: Kadıgölü

NÜFUS: 302.945

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, çavdar, şekerpancarı, patates, barbunya

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Manganez, manyezit, demir, krom, perlit, tuz, linyit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Tuz, dokuma, konserve, un, gıda maddeleri, asbest boru

PLAKA NUMARASI: 24

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Kemah Kalesi, Altuntepe Antik Kenti, Mama Hatun Kervansarayı

ERZURUM

KONUMU: Kuzeyinde Rize ve Artvin, güneyinde Muş ve Bingöl, batısında Tunceli, Erzincan ve Gümüşhane, doğusunda Kars ve Ağrı ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Aşkale, Çat, Hınıs, Horasan, İspir, Karayazı, Narman, Oltu, Olur, Pasinler, Şenkaya, Tekman, Tortum

YÜZÖLÇÜMÜ: 25.066 km²

DAĞLAR: Kargapazarı Dağı, Mescit Dağı, Gavur Dağı, Sakal-

tutan Dağı, Akbaba Dağı, Kop Dağı

AKARSULAR: Karasu, Çoruh Irmağı, Oltu Çayı, Tortum Çayı, Aras Irmağı.

GÖLLER: Akdoğan Gölü, Tortum Gölü

NÜFUS: 874.969

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, çavdar, mercimek, şekerpancarı, patates

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Bakır, pirit, manganez, demir, krom, tuz, linyit, çimento hammaddeleri.

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Şeker, yem, et ürünleri, margarin, dokuma, deri

PLAKA NUMARASI: 25

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Ulu Cami, Lala Paşa Camii, Kurşunlu Camii, İbrahim Paşa Camii, Erzurum Kalesi, Hınıs Kalesi, İspir Kalesi, Oltu Kalesi, Tortum Kalesi, Çifte Minareli Medrese, Yakutiye Medresesi, Ahmediye Medresesi.

HAKKÂRİ

KONUMU: Kuzeyinde Van, batısında Mardin ve Siirt, doğusunda Türkiye-İran, güneyinde ise, Türkiye-İrak devlet sınırlarıyla çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Beytüşşebap, Çukurca, Şemdinli, Uludere, Yüksekova

YÜZÖLÇÜMÜ: 9.521 km²

DAĞLAR: Reşko Tepesi, Mordag, Karadağ, Köşedireği Dağı, Gelyanra Tepesi, Sat Dağı, Kisara Dağı, Sümbul Dağı

AKARSULAR: Büyük Zap Suyu, Habur Suyu

GÖLLER: Gelyana Gölü

NÜFUS: 187.413

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, mısır, darı, pirinç, nohut, soğan, ceviz

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Asbest

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Süt ürünleri, halı, kilim

PLAKA NUMARASI: 30

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Hakkâri Kalesi, Meydan Medresesi, Gevaruk Kaya resimleri.

KARS

KONUMU: Kuzeyinde ve doğusunda Türkiye-Sovyetler Birliği sınırı, batısında Artvin ve Erzurum, güneyinde Ağrı ile çevrilidir.

YÜZÖLÇÜMÜ: 18.557 km²

İLÇELERİ: Merkez, Aralık, Ardahan, Arpaçay, Çıldır, Digor, Göle, Hanak, Iğdır, Kâğızman, Posof, Sarıkamış, Susuz, Tuzluca.

DAĞLAR: Kısır Dağı, Zor Dağı, Aladağ, Allahüekber Dağları, Keldağı, Süphan Dağı, Soğanlı Dağı.

AKARSULAR: Aras Irmağı, Arpaçay, Kar Çayı

GÖLLER: Çıldır Gölü, Aygır Gölü, Deniz Gölü

NÜFUS: 728.734

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, şekerpancarı, pamuk, patates, kayısı

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Manyezit, perlit, asbest, tuz, linyit, tuğla-kiremit hammaddesi.

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Et ve süt ürünleri, çimento, yem, tuğla-kiremit

PLAKA NUMARASI: 36

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ:

Kars Kalesi, Ardahan Kalesi, Evliya Camii, Paşa Sarayı, Taş Köprü

MALATYA

KONUMU: Kuzeyinde Sivas ve Erzincan, güneyinde Adıyaman, doğusunda Elazığ ve Diyarbakır, batısında Kahramanmaraş ve Sivas ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Akçadağ, Arapkir, Arguvan, Darend, Doğanşehir, Hekimhan, Pötürge, Yeşilyurt

YÜZÖLÇÜMÜ: 12.313 km²

DAĞLAR: Şifan Tepe, Derbent Dağı, Karakaya Tepe, Göl Dağı, Gayrik Tepe, Akçababaçlı Tepe, Kepez Dağı, Korudağ

AKARSULAR: Tohma Suyu, Kuruçay, Fırat Irmağı, Sürgü Çayı

GÖLLER: Sürgü Baraj Gölü, Medik Baraj Gölü

NÜFUS: 687.869

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, nohut, fasulye, tütün, şekerpancarı, patates, kayısı, dut, zerdali

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Alüminyum, bakır, demir, krom, manganez, asbest, flüorit, linyit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Dokuma, şeker, sigara, meyve konsantresi, kiremit.

PLAKA NUMARASI: 44

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Aslantepe Höyüğü, Cafer Höyüğü, Değirmendere Höyüğü, Gelinciktepe Höyüğü, İmamoğlu Höyüğü, Köşkerbaba Höyüğü, Pirot Höyük, Malatya Kalesi, Ulu Camii, Melik Sunullah Camii, Akminare Camii, Karahan Camii

MUŞ

KONUMU: Kuzeyinde Erzurum, güneyinde Diyarbakır, doğusunda Ağrı, batısında Bingöl ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Bulanık, Malazgirt, Varto

YÜZÖLÇÜMÜ: 8.196 km²

DAĞLAR: Bilican Dağları, Akdoğan Dağı, Avni Kalesi Tepesi, Karaçavuş Dağları, Hamurpet Dağları, Karaburun Tepesi, Otluk Dağları

AKARSULAR: Murat Irmağı, Karasu

GÖLLER: Bulanık Gölü, Hamurpet Gölü, Akdoğan Gölü, Gaz Gölü

NÜFUS: 341.749

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, mısır, nohut, tütün, şekerpancarı

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Çimento hammaddeleri, tuz

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Şeker, süt ürünleri, un

PLAKA NUMARASI: 49

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Ulu Camii, Hacı Eşref Camii, Alaeddin Bey Camii, Murat Irmağı Köprüsü

SIİRT

KONUMU: Kuzeyinde Muş ve Bitlis, güneyinde Mardin, doğusunda Van ve Hakkâri, batısında Diyarbakır bulunur.

İLÇELERİ: Merkez, Batman, Baykan, Beşiri, Eruh, Kozluk,

Kurtalan, Pervari, Sason, Şırnak, Şirvan

YÜZÖLÇÜMÜ: 11.003 km²

DAĞLAR: Aydınlık Dağı, Yazlıca Dağı, Subaşı Dağı, Doğruyol Dağı, Kapılı Dağı, Meydanısüleyman Tepe, Kûran Dağı, Cudi Dağı

AKARSULAR: Dicle Irmağı, Botan Çayı, Batman çayı, Garzan Çayı, Kızılsu, Behrançı Deresi

GÖLLER: Yok.

NÜFUS: 532.058

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, pirinç, nohut, mercimek, tütün, soğan, nar

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Bakır, krom, tuğla-kiremit hammaddesi, ham petrol, tuz, asfaltit

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Petrol, yün ipliği, un, makarna, kiremit, tuğla

PLAKA NUMARASI: 56

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Ulu Camii, Çarşı Camii, Cumhuriyet Camii, İbrahim Hakkı Türbesi, Sultan Memduh Türbesi, Nasreddin Türbesi, Veysel Karani Türbesi, Hızır Bey Camii, İbrahim Bey Camii

TUNCELİ

KONUMU: Batısında ve kuzeyinde Erzincan, doğusunda Bingöl güneyinde Elazığ ile çevrilidir.

İLÇELERİ: Merkez, Çemişkezek, Hozat, Mazgirt, Nazimiye, Ovacık, Pertek, Pülümür.

YÜZÖLÇÜMÜ: 7.774 km²

DAĞLAR: Bağırpaşa Dağı, Karasakal Dağları, Ziyaret Tepe, Yılan Dağı, Karaoğlan Dağı, Topatan Dağı, Kırklar Dağı

GÖLLER: Keban Baraj Gölü

NÜFUS: 152.248

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, fasulye, şekerpancarı, soğan, badem, ceviz, dut

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Bakır, krom, manganez, asbest, tuz

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Peynir, yem

PLAKA NUMARASI: 62

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Pulur Höyüğü, Yeniköy Höyüğü, Yelmaniye Camii, Uzun Hasan Türbesi, Hamam-ı Atık, Sivadin Köprüsü, Çemişkezek Köprüsü, Ulukale Elti Hatun Camii, Pertek Kalesi

VAN

KONUMU: Kuzeyinde Ağrı, güneyinde Hakkâri, batısında Bitlis, doğusunda Türkiye-İran devleti sınırlarıyla çevrilidir.

YÜZÖLÇÜMÜ: 19.069 km²

İLÇELERİ: Merkez, Başkale, Çatak, Erciş, Gevaş, Gürpınar, Muradiye, Ozalp.

DAĞLAR: İspiriz Dağı, TENDÜREK Dağı, Aladağ, Ereğ Dağı

AKARSULAR: Hoşap Suyu, Karasu, Memedik Çayı

GÖLLER: Van Gölü, Erçek Gölü, Kaz Gölü, Sor Gölü.

NÜFUS: 573.801

TARIM ÜRÜNLERİ: Buğday, arpa, çavdar, şekerpancarı, patates.

YERALTI ZENGİNLİKLERİ: Demir, Kireçtaşı, kükürt, perlit.

SANAYİ ÜRÜNLERİ: Çimento, peynir, tereyağı, soda, yün iplik, hayvan yemi.

PLAKA NUMARASI: 65

TARİHİ ZENGİNLİKLERİ: Van Kalesi, Toprakkale, Hoşap Köprüsü, Kürzüt Kalesi, Akdamar Kilisesi, Ulu Camii, Çavuştepe Höyüğü

YÜZÖLÇÜMLERİYLE (km²)

En geniş beş ilimiz

Konya	47 420
Ankara	30 715
Sivas	28 488
Erzurum	25 066
Van	19 069

En küçük beş ilimiz

Kocaeli	3.626
Rize	3.920
Bilecik	4.307
Trabzon	4.685
Sakarya	4 817

İÇİNDEKİLER

EVREN OLUŞUYOR.....	3
GÜNEŞ SİSTEMİNİN	
DOĞUŞU.....	5
VE DÜNYAMIZ.....	5
HAYATIN BAŞLANGICI ..	6
KİTALAR DOĞARKEN ..	7
İLK İNSANA DOĞRU	7
HAVA, DÜNYANIN	
KALKANI.....	9
DÜNYANIN	
HAVALANDIRMA	
SİSTEMİ.....	9
MEVSİMLER VE	
İKLİMLER.....	14
YERKABUĞU.....	17
EROZYON.....	21
DÜNYAMIZIN	
HAREKETLERİ.....	23
YERKABUĞU ÜZERİNDEKİ	
SULAR.....	24
AFGANİSTAN.....	26
ALMANYA (Demokratik)..	28
ALMANYA (Federal).....	31
AMERİKA BİRLEŞİK	
DEVLETLERİ.....	34
ANDAMAN ve NİCOBAR	
ADALARI.....	40
ANDORRA.....	40
ANGOLA.....	40
ANGUİLLA.....	42
ANTİGUA.....	43
ARJANTİN.....	43
ARNAVUTLUK.....	46
AVUSTRALYA.....	50
AVUSTURYA.....	54
BAHAMA ADALARI.....	59
BAHREYN.....	60
BANGLADEŞ.....	63
BARBADOS.....	67
BATI SAMOA.....	67
BELÇİKA.....	69
BELİZE.....	73
BENİN.....	74
BHUTAN.....	75
BİRLEŞİK ARAP	
EMİRLİKLERİ.....	76
BOLİVYA.....	78
BOTSWANA.....	80
BRUNEİ.....	86
BULGARİSTAN.....	87
BURMA.....	88
BURUNDİ.....	92
CABO VERDE.....	95
CEZAYİR.....	96
CİBUTİ.....	98
ÇAD.....	99
ÇEKOSLOVAKYA.....	102

ÇİN HALK		FARÖER ADALARI.....	123
CUMHURİYETİ.....	106	FALKLAND ADALARI.....	124
DANİMARKA.....	111	FAS.....	124
DOMİNİKA.....	114	FİJİ.....	126
DOMİNİK CUMHURİYETİ.....	114	FİLDİŞİ SAHİLİ.....	127
EKVADOR.....	117	FİLİPİNLER.....	128
EKVADOR GİNESİ.....	119	FİNLANDİYA.....	129
EL SALVADOR.....	120	FRANSA.....	131
ETİYOPYA.....	121	FRANSIZ GUYANASI.....	134

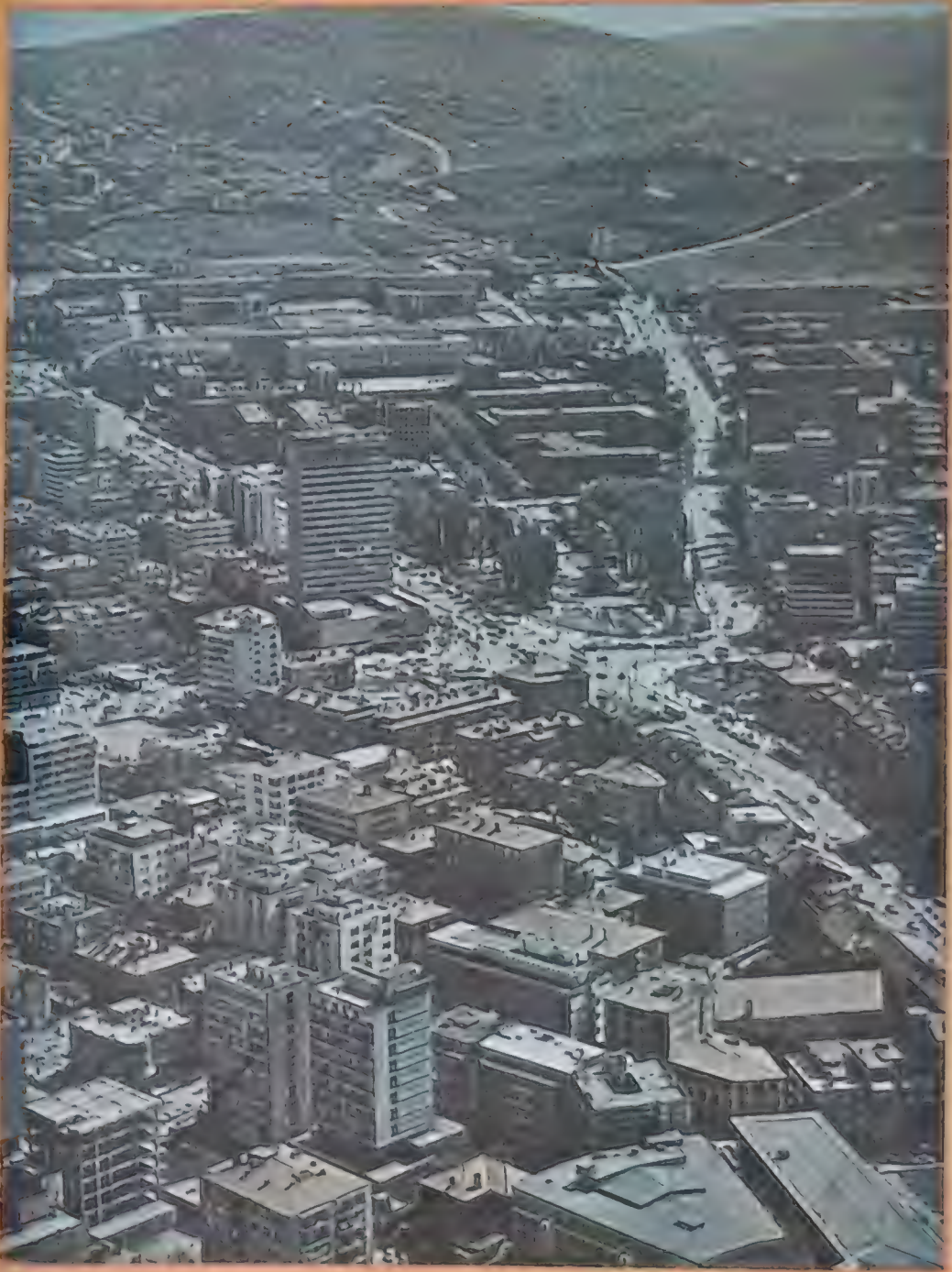
FRANSIZ POLİNEZYASI	135
GABON	135
GAMBİA	135
GANA	136
GİNE	137
GİNE BİSSAU	138
GRENADA	138
GRÖNLAND	138
GUATEMALA	139
GUYANA	140
GÜNEY AFRİKA	
CUMHURİYETİ	141
HAİTİ	142
HİNDİSTAN	143
HOLLANDA	145
HOLLANDA ANTİLLERİ	147
HONDURAS	147
IRAK	148
ENDONEZYA	149
İNGİLTERE	150
İRAN	154
İRLANDA	
CUMHURİYETİ	155
İSKOÇYA	156
İSPANYA	156
İSRAİL	158
İSVEÇ	159
İSVİÇRE	160
İTALYA	161
İZLANDA	164
JAMAİKA	165
JAPONYA	165
KAMBOÇYA	167
KAMERUN	167
KANADA	168
KATAR	170
KENYA	170
KUZAY KIBRIS TÜRK	
CUMHURİYETİ	171
KIBRIS RUM YÖNETİMİ	171
KOLOMBİYA	172
KOMOR ADALARI	173
KONGO	174
KORE (Güney)	174
KORE (Kuzey)	174
KOSTARİKA	176
KUVEYT	177
KÜBA	178
LAOS	179
LESOTHO	179
LİBERYA	180
LİBYA	180
LİECHTENSTEİN	181
LÜBNAN	182
LÜKSEMBURG	182
MACARİSTAN	183
MADAGASKAR	185
MAKAO	185
MALAVİ	186
MALDİV ADALARI	186
MALAYSİYA	187
MALİ	188

MALTA	188
MARTİNİK	189
MEKSİKA	189
MISIR	191
MONAKO	192
MOZAMBİK	193
NAMİBYA	193
NAURU	193
NEPAL	194
NİJER	195
NİJERYA	195
NİKARAGUA	196
NORVEÇ	197
ORTA AFRİKA	
CUMHURİYETİ	198
PAKİSTAN	199
PANAMA	240
PARAGUAY	201
PERU	201
POLONYA	202
PORTEKİZ	204
ROMANYA	206
SAN MARİNO	208
SENEGAL	208
SIERRA LEONE	209
SİNGAPUR	209
SOMALİ	210
SOYUFTLİR BİRLİĞİ	211
SRI LANKA	216
SUDAN	217
SURİNAM	217
SURİYE	218
SUUDİ ARABİSTAN	219
SWAZİLİND	221
ŞİLİ	222
TANZANYA	223
TAYLAND	224
TAYVAN	224
TRİNİDAD VE TOBAGO	225
TUNUS	226
UGANDA	227
UMMAN	228
URUGUAY	228
ÜRDÜN	229
VATİKAN	230
VENEZUELA	231
VİETNAM	232
YEMEN (Güney)	234
YEMEN (Kuzey)	234
YENİ ZELANDA	235
YUGOSLAVYA	235
YUKARİ VOLTA	238
YUNANİSTAN	238
ZAİRE	240
ZAMBİYA	240
ZİMBABVE	241
KİTALAR VE ÜLKELER	243
ÖZEL TÜRKİYE BÖLÜMÜ	247

Bu Ansiklopedi MİLLİYET ÇOCUK DERGİSİ ile
TÜRK TİCARET BANKASI'nın ortak bir kültür hizmetidir.

TÜRKİYE'DEN FOTOĞRAFLAR

Ankara

Ankara

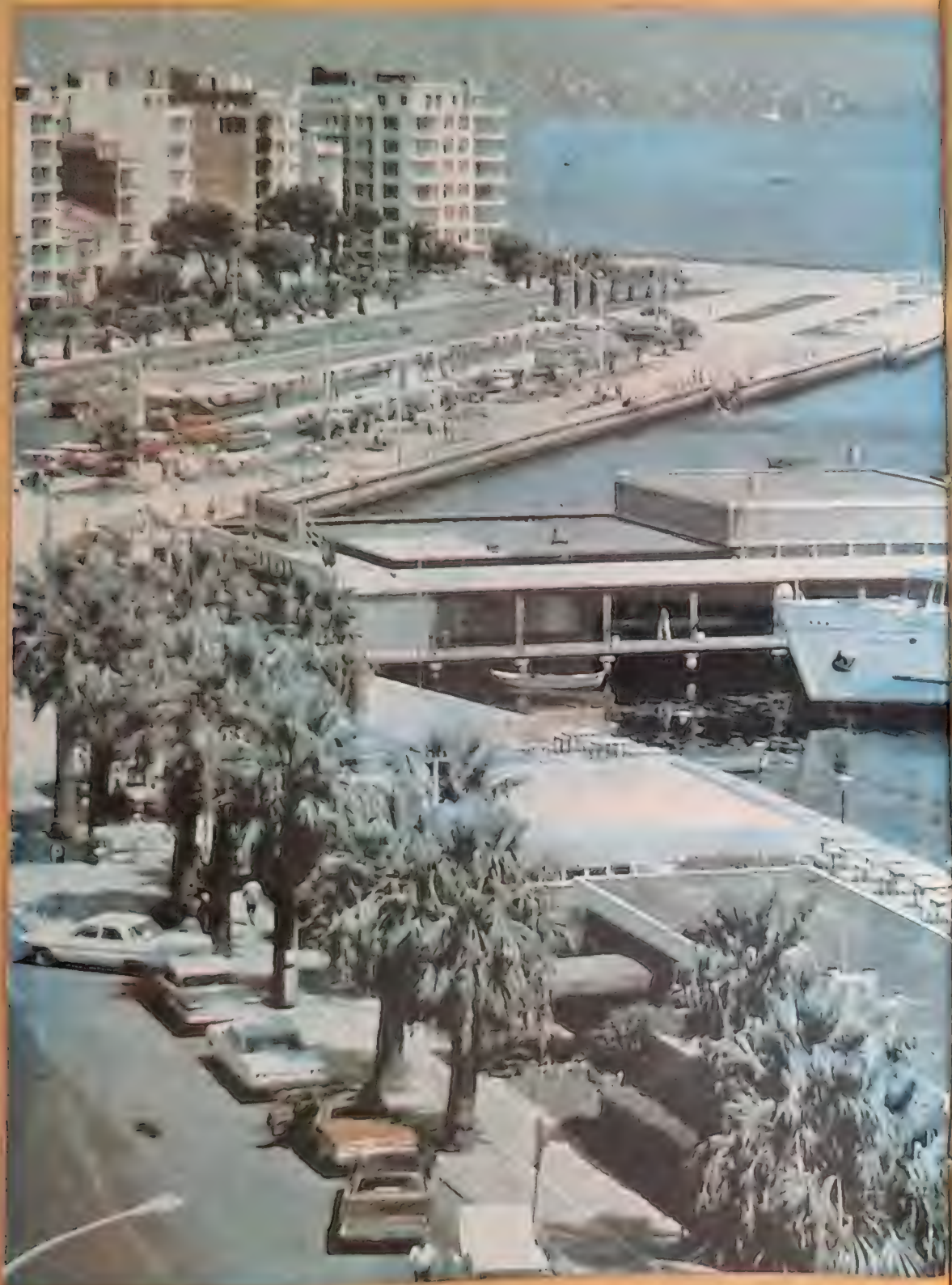
Istanbul

Adana

Bergama

Izmir

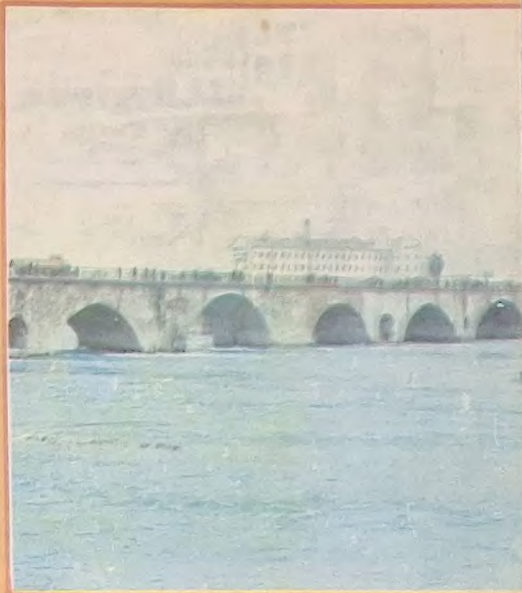
Adana

Mersin

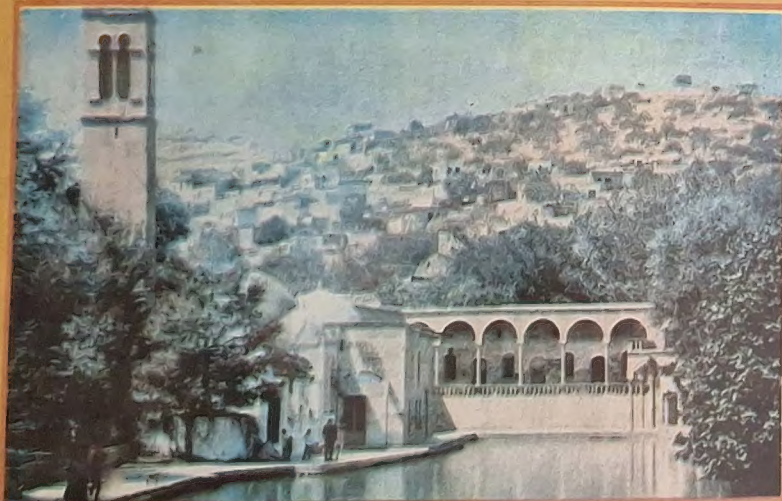

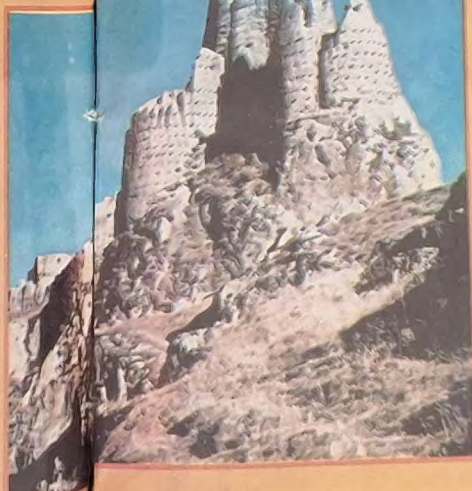
Giresun

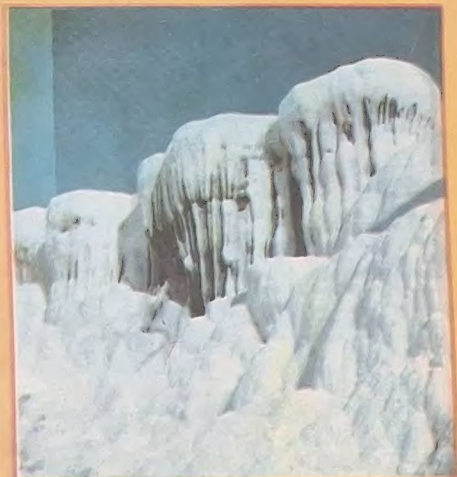
Ceyhan

Diyarbakir

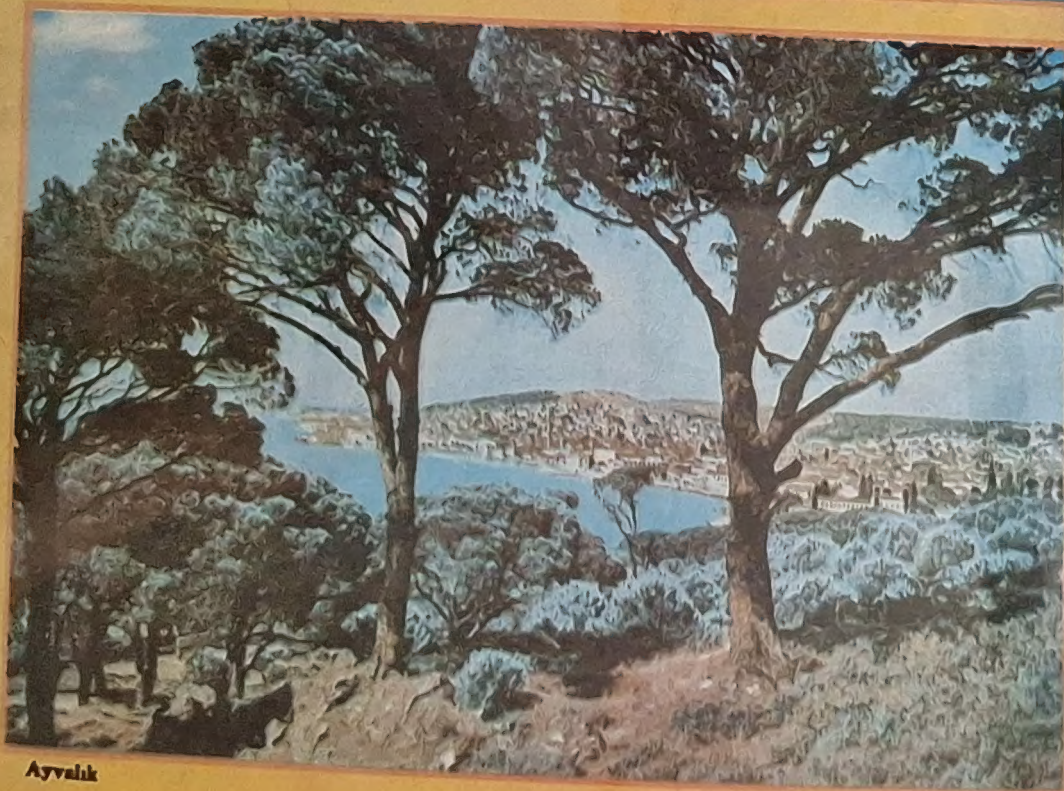
Van

Pamukkale

Datça

Ayvalık

